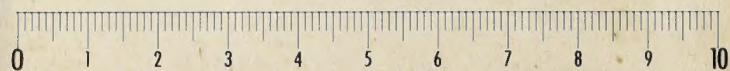

1/2 cū altero
tomo.

Collection of 29 Jan 1889
F

Res 11470 11, 470

ANTONII MV-

SAE BRASSAVOLI

MEDICI FER-

RARIENSIS,

*Examen omnium Trochiscorum, Unguento-
rum, Ceratorum, Emplastrorum, Cata-
plasmatum, & Collyriorum, quo-
rum frequens vsus est apud
Ferrarienses phar-
macopolas.*

Omnia sedulò castigata, & Indice illustrata.

LVGDVN I,

Apud Sebastianũ Barptolomæi Honorati.

1555

WILLIAM M. V.

MEMORIAL

WILLIAM M. V.

MEMORIAL

MEMORIAL

MEMORIAL

MEMORIAL

MEMORIAL

MEMORIAL

MEMORIAL

MEMORIAL

MEMORIAL

MEMORIAL

MEMORIAL

MEMORIAL

MEMORIAL

MEMORIAL

MEMORIAL

MEMORIAL

MEMORIAL

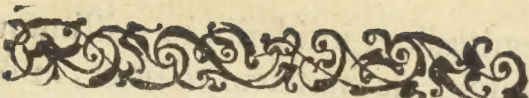
MEMORIAL

MEMORIAL

MEMORIAL

MEMORIAL

MEMORIAL

HIERONYMVS

BRASSAVOLVS, AD

ILLVSTRISS. ATQVE

EXCELLENTIS. ALPHON-

SVM illustriss. HERCV-

LIS II. Ducis Ferrariæ

IIII. Primoge-
nitum.

*

Nter tot, tamque cele-
bres, ac ferè innumeras
facultates, quæ ad vsum
humanum, & vitæ ne-

cessitudinem à summis viris inuen-
tæ sunt, Excellentissime Princeps,
illa potissimum cæteras præcellere
videtur, quæ à Græcis *ιατρική*, à La-
tinis facultas medica nuncupatur:
quæ non tantum in sua natiua sani-
tate homines conseruat: verum & si

ægritudines inciderint, in pristinum
 statum, ac sanitatem restituit, imò
 & ferè semimortuum in vitam re-
 uocare potest. Cùm nobis igitur tot
 bona præstet, omnium facultatum
 regina nuncupari debet: liceat es-
 nim mihi in præsentiarum tali no-
 menclatura medicam facultatem ap-
 pellare. Quis ergo eam magna cum
 diligentia non obseruabit? quis ean-
 dem maiori cum honore non vene-
 rabitur? & denique quis apertis vlnis
 maxima cum affectatione non am-
 plectetur, atque osculabitur? quid
 enim diuitiæ absque sanitate efficere
 possunt? quid pulchritudo ipsa, quæ
 absente sanitate deflorescit? quid cor-
 poris fortitudo? quæ ægitudine præ-
 sente languida efficitur, nulla est
 mediufidius disciplina medica fa-
 cultate præstantior, nulla æquè uti-
 lis, nulla denique inuenitur, quæ
 illam antecellere possit. Itaque om-
 nibus

nibus perspicuum esse non dubito
cæteris artibus nobiliorem esse, ac
magis præclaram. Quam ob rem ab
omnibus expetendam esse summi
viri censuerunt, cum & emolumen-
ta maxima, & maximas, ac innu-
meras mortalibus afferat commo-
ditates. Has ob causas, colendissi-
mus genitor meus toto nixu, totis
viribus hanc observavit, & in ea
omnem diligentiam adhibuit, ut
pro seipso, ac aliis optimum ipsius
finem assequeretur, quem omnibus
(quando opus est) impertiri posset.
Idcirco post multa alia, quæ in ipsa
scripsit medica facultate monumen-
ta, nunc libellum istum de Trochi-
scis in lucem exire finit: & ut in suis
lucubrationibus alicui Principi in-
scribendis negligens est, sinebat il-
lum absq; tutore in publicum emit-
ti: quod ego (ut filius, cui parentis
dignitas animo est) ferre non potui,

sed statim arrepto calamo libellum
 ipsum Excellentia^e tuæ dicaui , vt in
 lucem sub tui nominis tutela prodiret.
 Accipe igitur , Excellentissime
 Princeps, munusculum hoc, quae-
 lecunque sit , hilari fronte, vt
 à tuo illo benigno ac fere-
 no aspectu ad maiora
 exciter , atque
 accendar.
 Vale.

ANTONII MV.

SAE BRASSAVOLI

MEDICI FERRA-

RIENSIS.

Examen omnium TROCHISCORVM,
qui apud Ferrarienses pharma-
copôlas conficiuntur.

SE N E X.

R O S I T , proficiâtque: éstne
apta hæc, ac conueniens pran-
dendi hora? B R A S. Cur illi
apta non est, qui ad hanc vsq;
horam in rebus seriis ac hu-
manæ vitæ necessariis occupatus fuerit?
opus etenim fuit me ægrotos omnes, quos
sub tutela & curatione habeo, inuitere,
priusquàm prandere voluerim, iusteq; po-
tuerim: nam tu in catharticiis medicamē-
tis, quæ catapotia non sunt, expendendis,
me ad tardam horam occupaueras. S E N.
Nunc mihi videtur potius esse antecce nan-
di hora, quàm prandendi. B R A S. Tu for-

tè senio confectus cum pueris antecœnas: ego autem puerulis, & his qui crescunt, hoc antecœnandi munus relinquo, nimirum qui quinquagesimum exegerim annum, neque amplius cresco, nisi vt cucumeres in latus & in ventrem. **S E N E X.** At ego, qui ob ætatem puer secundò effectus sum, cum illis antecœno, & plærunque illos inuito, qui aliò qui lusibus occupati antecœnam despiciebant. **B R A S.** Tibi (absque vlllo pudore) antecœnare concessum est, cum vltimum senium iam attigeris: hi etenim, qui in hac ætate constituti sunt, sæpiùs edere debent (Galeno teste) & pro vnaquaque vice haud multùm, ne eorum natiuus calor, qui pusillus est, tali copia obrutus suffocetur. **S E N.** Tempestiuè prandeo, & satis copiosè, antecœno modicùm, & mediocriter cœno. **B R A S S A.** Cur potius opiparè non cœnas, & mediocriter prandes? **S E N.** Ita à pueritia assuetus sum: Medicos autem audiui de hac cœnæ, ac prandij copia in meo pharmacopolio vsque ad conuitia differentes, qui nescio quem virum adducebant hominum mores peruertere tentantem, omnibùsq; suadentem cœnam prandio ampliorem esse oportere. **B R A S.** Cogitne quempiam hic vir ad tantam cœnam ac prandium desumenda? **S E N E X.** An cogat ignoro, aud

ro, audiui tamen, quòd omnes illos imperitos esse arbitratur, qui aliud agunt, & hominibus aliud præcipiunt, & hoc conuitiis, ac blasphemis insequitur: imò addebant totam victus rationem LEONI X. Pontifici Maxim. immutasse. BRASSA. CLEMENTI, non Leoni, sed immutato viuendi genere breui obiit Clemens, qui diutius fortè superuixisset, si suo illo primo ac diu assueto viuendi genere vsus fuisset. SENEX. Quid censes tu in hoc negotio agendum? BRASSA V. Est medica disputatio, & antiqua, non recens, & hoc tempore orta (vt nonnulli censent) quâ ambigitur, num prandium cœna plenius esse debeat, an cœna prandio, & vnaquæq; pars suos habuit, habetque fautores. SEN. Quid facis tu in tuo proprio corpore? BRASSA V. Tecum ingenuè loquar. Ego in cœna & prandio hucusque nullam feci, neque facio differentiam: & deinceps ita sequar, nisi prospera ac secunda mea valetudo immutetur: nam & probè prandeo, & probè cœno: neq; contemplor an hoc plenius esse debeat, an illud, & neq; ex hoc, neq; ex illo dispendium sentio: imò si in prandio quæ magis sapiant adfuerint, plenius prandeo (nam quid pransurus, aut cœnaturus sim, semper ignoro: hoc etenim prouidendi munus, vxori, &

a s   quæst

quæstoribus meis demandatum est) & si in
cœna illa fuerint quæ magis sapiât, plenius
cœno. **SEN.** Ergo medicè non viuis? **BRAS.**
Quid est hoc medicè viuere? ego humani-
ter uiuo, non medicè, & humanas seruo
consuetudines, ægroti medicè viuât, & qui
valetudinariam vitam degunt, hominem
verè sanum suæ spontis esse debere Celsus
testatur, nihil est quòd sapiat, à quo absti-
neam. **SENEX.** Multos igitur fructus edere
debes. **BRASS.** Imò paucissimos, nam me-
diocriter sapiunt: si vehementer saperent, à
nullo eorum genere abstinerem. **SEN.** Cur
iubes vt alij à fructibus abstineant? **BRAS.**
Hoc valetudinariis iubeo, & ægrotis, ac
lurconibus illis, qui ventriculum ad os vsq;
fructibus implent, sed sanos moderatè fru-
ctus edere nihil incommodi est, imò ex fru-
ctuum esu id cōmodi habetur, quòd alius
lubrica redditur: hocq; maxima fructuum
pars efficit. **SEN.** Tu igitur semper pran-
des, ac cœnas? **BRASSAV.** Rarum est, imò
rarissimum (nisi ægrotauerim) quòd non
bene prandeam, & bene cœnem, & si non-
nunquàm me haud prandere contingat, in
symptomata illa statim incido, quæ ab
Hippocrate in libro de Ratione victus in
acutis, & in libro de Prisca medicina refe-
runtur. Cùm enim hora transit, confestim
vehem

vehemens debilitas sequitur, tremor, animi defectus, os amarescit, in iram excitor, difficulter spiro, & ieiunare nonnunquam mihi morbi principium fuit, & origo. SEN. Nunquam igitur ieiunare deberes. BRAS. Rarissimè ieiuno: nihil enim vitæ meæ, meisque viribus magis noxium, magisque periculosum inueni ieiunio. semel à prandio abstinui circa alia occupatus, in tantam incidi imbecillitatē, ut vix loqui potuerim priusquam comederim, tam facile à ieiunio resoluo. SEN. Si in Aphrica ortus fuisses, semel tantum (pro patrio more) in die comedisses. Nam diuus Augustinus Carthaginiensis, cum Romam profectus esset, fateatur se monstra vidisse: monstra verò vocabat bis in die esitare. Romani etenim prandebant, ac cœnabant, cum Aphricani semel tantum in die comederent. BRAS. Si diuus Augustinus in Galliam profectus esset, arbitrator hos vocauisset plusquam mōstra. SEN. Quam ob rem? BRASSA. Quia in Gallia passim quinquies in die cibis vescuntur. SEN. Et in Austria semper. BRASSA V. Veruntamen si diuus Augustinus nunc esset superstes illi monstrum non videretur bis in die comedere, quoniam in præsentiærum Carthaginēses, & Tūnetani, & ceteri Aphri, bis in die comedunt. At ordinem quendam
period

periodorum cœli in hæitationum numero contemplerur. Multi sunt Romæ, qui semel comedunt: idem plurimi faciunt Florentini, in qua vrbe nonnulli sunt, qui non semel tantum, sed & adeò parcè, vt dimidium dici possit, quàm opus sit, Bononiæ bis comedunt, Ferrariæ ter, Mediolani, in Insubria, ac in regione Pedemontana quater, in Gallia quinquies cibus vescuntur?

S E N. Quomodo id faciunt, & quo tempore? **B R A S.** Hoc ordine & temporibus quæ enumerabo. Cum è lecto surgunt, statim ientant, quòd *deiuener* appellant, nos dicimus *far collatione* panis buccellam accipiunt, & nonnihil bibunt, postea hora consueta prandēt, & cùm ad vesperas pulsatur, antecœnant: postea statuta quâdâ hora cœnant: denique cùm dormitum eunt, buccellam panis edunt, & subbibunt. quod appellant *prendre son vin*. Cùm è Gallia in Angliam transitur, semper homines edere inuenies, hoc est in die pluries: arbitrórque si vltra Angliam alia adesset regio, quòd in ea adhuc frequentius ederetur, nec abs re, quia esset regio magis frigida: frigidæ verò regiones multum appetere faciunt. **S E N.** Tu quid melius censes, semel, an bis in die comedere? **B R A S.** Bis in die. **S E N.** Cur semel tantum non est melius, vt amplius ne-

gotiandi

gotiandi tempus habeatur? BRASS. Quia ventriculus per multas horas vacuus esset, & nihil in quod ageret, haberet, quod natura minimè fert: nam flatu, ac pituita impletur. octo etenim aut nouem horæ ad coctionem quæ in ventriculo fit satis sunt: in reliquo temporis ad alterius vsq; diei cibationem, opus erit, aut ventriculi actionem otari, aut ad se pituitam, flatum, ac prauos humores in quos agat attrahere. Hippocrates verò propè calcem secundi libri de Ratione victus in morbis acutis, ait semel in die comedere, emaciare, siccare, ventrem sistere, nam calor ventris humidum, & carnes consumit: prandere verò cōtraria facit. SEN. Tamen Hippocrates in quarto de Ratione victus in morbis acutis libro, eorum discrimina refert, qui prandent, & non sunt prandere assueti: inquit enim (haud longe à libri calce) Etenim qui prandere nō consueuerūt, si pransi fuerint, venter eorum intumescit, somnolenti redduntur, & pleni: quòd si prætereà cœnauerint, venter ipsis turbatur. BRASS. Hippocrates in hoc loco de inassuetis prandere verba facit, vt planū esse poterit contemplanti: nam & Galenus eodem loco sectione videlicet vigesima secunda, inquit, id esse ex repentina mutatione, quia grauatur ab alimēto facultas. nunc verò

verò de his quæ assueta sunt, minimè loquimur: nam qui ad aliquid sunt assueti iuxta Hippocratem, omnia ad quæ sunt assueti, faciliùs ferre possunt. **SEN.** Cùm verò nos & prandere & cœnare assueti simus, quid plenius à sano homine faciendum est, prandere'ne an cœnare? **BRAS.** Qui sanus verè est, & probè concoquit, bene prandeat, & bene cœnet: at non intelligo hunc tubercinari debere, & ad summum cibis se exple-re, sed ad probi ac honesti viri consuetum & commodum edere. **SEN.** In valetudinariis autem quid agere oportet? **BRAS.** Ut suæ valetudini confert. **SEN.** Mihi animo esset, ut hoc negotium expressius, & cum maiori rationum diligentia enodares: nam multa in meo pharmacopolio audiui, quæ à diuersis medicis de hac quæstione differebantur, & quæ me ambiguum reddidere. nam aliqui prandiū cœna plenius esse oportere fatebantur, alij cœnam. **BRAS.** Si ambiguitates illas, quas mente concepisti, in medium afferre non contemnes, nos illas pro posse absolvere non grauabimur. **SEN.** In primis de prandio disputarunt, quâ hora apud antiquos sumeretur. **BRAS.** Antiqui diem, hoc est, lucem ipsam in duodecim horas tam hyeme, quàm æstate diuidebāt, & noctem, id est, tenebras in duodecim:

erant

erant verò hyeme & æstate horæ inæquales, vere & autumnò æquales, vt de æqualitate & inæqualitate horarũ astronomi differunt, hîc negotia nonnulla statutis quibusdam horis perficiebant, quæ nunquàm ad alias horas demandassent, in hac verò horarum distinctione, nona hora cœnabāt, de his autem horis ac negotiis in ipsis peragendis extāt Martialis carmina in quarto Epigrammatum libro, in epigrammate ad Euphemum, in quo ita cecinit:

Prima salutes, atque altera continet hora:

Exercet raucos tertia causidicos.

In quintam varios extendit Roma labores:

Sexta quies lassis, septima finis erit.

Sufficit in nonam nitidis octaua palæstris,

Imperat extructos frangere nona toros.

Hora libellorum decima est Eupheme meorum,

Temperat ambrosias cùm tua cura dapes.

Et bonus æthereo laxatur nectare Cæsar,

Ingentique tenet pocula parca manu.

Tunc admitte iocos, gressu timet ire licenti

Ad matutinum nostra Thalia Iouem.

Martialis Euphemũ rogat, vt in suis carminibus Imperatori ostendendis hoc ordine vtatur, vt illa, quæ sunt seueriora ante cœnam ostendat, quæ verò sunt iocosa post cœnã. Cùm igitur iubeat decima hora ostendendos esse iocos, indicium est quod nona
hora

hora cœnauerint. SEN. Ad huius rei propositum quid facit hæc cœnandi hora antiquorum & prandendi? BRASS. Nihil ut arbitror, at tibi retuli illos de hac re differuisse, sed nos illam prætermittere debemus, quia de cœna, & prandio sermo futurus est, ut in præsentiarum in usu sunt. Nam, & antiqui eisdem cœnabant horis, & prandebant ut nunc facimus, ut ex Hippocrate constat, & Galeno in libro de Ratione victus in morbis acutis, mirorq; de his nominibus quempiam ambigere. Nam statim qui de hac re differit per prandium esus ille intelligitur, qui manè fit postquam homo per aliquot horas negotia exercuerit, quod est quarta, aut quinta hora, postquam è lecto surrexerit: & per cœnā comestio illa vespertina intelligenda est, quæ fit per spatiū octo, nouē, vel decem horarū à prandio, & per spatium vnus, vel duarū horarū à decubitu. hæc est cœna, & hoc prandiū, de quibus sermo futurus est, ut apud nos cōsueta sunt vocari ac infumi, & eodē modo antiqui (fortè in aliqua horarū portione euariantes) intelligebant, ut hora scilicet matutina pranderent, vespertina verò cœnarēt. De hoc ergo prandio, & de hac cœna intelligentes (quia ita etiam Hippocrates, & Galenus intelligūt) differamus, quidnam plenius esse debeat.

Disput

Disputatio autē non erit pro hominū cōsue-
tudinē, nec pro moribus, sed erit in se sim-
pliciter, quia magna hominum pars de mo-
re plus cœnat, quā prandeat, s. e. In maiori
Ferrariensī parte hoc intueri licebit, quod
scilicet tenuius prādent liberiūs ac plenius
cœnant. B R. Hoc verum est tamen, & nōnul-
li plenius prandent, & minus cœnant, sed
rari sunt. s. e. Simpliciter igitur differas cō-
suetudinibus prātermissis, & quid ratio di-
ctet ostendas, & prātermissis etiā ægrotan-
tibus, nam hi secundum ægritudinis genus
& horas quibus monentur in victu sunt re-
gendi. B R A. In simpliciter sanis, & qui ob
aliud non coguntur, cœna prandio plenior
semper esse debet. ita enim Galen. in septi-
mo Methodi dicit: Quare primo loco le-
ue sumendū his est (de his loquitur, qui refi-
ciuntur) quod videlicet concoquatur celerri-
mē, & excrementū eius discedat, & vacuus
purusq; ventriculus secundum excipiat, At
quoniā nō solūm quies & somnus, sed etiā
longius tempus huius naturalem admini-
strationem excipit, rationabile est, ut va-
lentiores ciborū hoc maximē tempore of-
ferantur, itaque etiam athletæ omnes sic fa-
ciunt, qui eum vsum non solūm aliqua ra-
tione inuenerunt, sed etiam longa expe-
rientia comprobarunt. Hinc facile colligi
b potest

potest, ob lōgius tēpus, quòd inter cœnā & prādiū interponitur, & ob somnū ac quietē plenius cœnādū. s E. Galenus in hoc loco cōualescētibus, qui macilēti sunt & impiguarī cupiūt, sermonē habet. B R. Cōualescētes sani sunt, & ideò sub nostra consideratione continentur, adde rationem qua vtitur Galenus suis conuenire, nam in quiete cōsistit ac somno, & in cœna prandiū distantia, quę ratio sanis æquē competit. s E. Galenus de cibi multitudine loqui non videtur, sed de valentiore cibo athletæ vescūtur, vt robur corporis faciāt. B R. Valentior cibus duplex esse potest, aut quòd ad suā naturā valentior vt bouis caro, aut quòd multitudinē. ad Galeni intentum siue primo, siue secundo modo sit valentior, in secunda cibatione quę cœna vocatur sumi debet, nam ad nutriēdū præbetur. s E N. Sani tanto nutrimento non indigent, vt conualescentes, qui macilenti sunt. B R A S. Imò & ipsi indigent, quia conualescentes vim habent concoctricē imbecillam, sani autem habent illam robustam, idcirco nutrimento indigent, in quod agat robusta vis, & Gale. ratio monet vētriculū purum esse debere, nihil in secunda cibatione, quę cœna est, continere, at à secunda cibatione ad primā hoc nō dicit ventriculū scilicet purū esse debere: quia tanta adest à
cœna

cœna ad prandium distantia, ut necessariò fit purus, & nihil cœna contineat. **S E.** Prosequaris obsecro. **B R A S S.** Nobis otium non superpetit de hac re abundè differèdi, idcirco nunc rerũ capita attingemus, aliàs seorsum quæstionem amplè tractaturi. sed aliud audias ad suadendum cœnam prandio ampliorem esse oportere argumentũ. Quo tẽpore naturalis calor intensior ac vehementior est, eo tempore iure plenius edèdũ, sed noctu calor naturalis intensior ac vehementior est, igitur noctu, hoc est in cœna, plenius edendum. **S E N.** Ego huius argumenti minorem propositionem inficias irem. **B R A S S A.** Gaudeo plurimũ, te Dialecticum tam repentè euasisse. **S E N.** Imò à pueritia Dialecticam didici, neque in illa fueram mediocriter versatus, adhucque veluti igniculi quidam in me relictĩ sunt, quibus facilè argumentorum genera deprehendere possum. **B R A S S A V O L V S.** En minorem illam, quam is inficias, probò. Cũ naturalis calor retrahitur tunc vehementior fit, in seipso scilicet contractus, & veluti coadunatus, ac conculcatus, ut Hippocratis Galenique sententia est, quoniam in primo Aphorismorum libro, Aphorismo decimoquinto, iudicantur ideo hyeme coctiones fieri potiores, quia

b 2 noctes

noctes longissimæ, imò, & præter horū au-
 thorum sententiam ratio ipsa id dictare vi-
 detur, quia naturalis calor in somno ad cen-
 trum contrahitur. vnde Galenus in primo
 de symptomatum causis, capite octauo mo-
 net, animales facultates in somno quiesce-
 re, naturales verò vehementiùs agere, & nō
 desistere. s. E. Ego libenter Galeni verba au-
 , , direm. B R A. Hæc sunt. Liqueat autē non se-
 , , cūs, & quod in somno, aut omnino feriētur
 , , sensus, aut exiliter, & obscurē agant. Ratio,
 , , nabile ergo est exiguum virtutis à princi-
 , , pio in singulos tuos confluere, & profundē
 , , quidem ac non profundē dormire, sicut vul-
 , , gō loquimur, ex quantitate influentis vir-
 , , tutis contingit: cū tantō minūs eius in-
 , , fluere sit credibile, quantō somnus est pro-
 , , fundior. Igitur in toto eo tempore videtur
 , , animalis vis quiescere, naturalis autem ve-
 , , hementiùs operari. Hæc sunt Galeni ver-
 , , ba quæ audire cupiebas. s. E. Tam dilucida
 sunt vt quòd optabas planē ostendant, sed
 an naturalis calor intus retrahatur, iuxta
 Galeni dogma, nondum suasisisti. B R A s s.
 Possem hoc ex tota Medicorum ac Philo-
 sophorum schola suadere, sed nobis in præ-
 sentiarū institutum est Hippocrate & Gale-
 no solis vti. hic nimirum in tertio de Cau-
 sis pulsū, quare pulsus in somni initio sunt
 imbec

imbecilliores, tardiores, atque rariores, de-
 inde maiores fiunt & vehemētiore, ratio-
 nem reddit, quia calor cogēs se ad interio-
 ra, cibum inuenit, quem conficere debet, la-
 borátq; vt illū superet, ac vincat, vnde quo-
 ad cibum superauerit imbecillior videtur:
 cū verò superauerit validior fit, pulsúsq;
 maiores euadunt, ac vehementiores. s E. Ita
 ego respondere possem, non esse vniuersale
 quòd cōcoctio melior in somno fiat, quàm
 in vigilia, si illa quæ digeri debent, æqualia
 sumantur. 3 R. Imò in his de quibus sermo
 futurus est, in sanis scilicet, & qui non ma-
 gis vni quàm alteri sunt assueti, semper me-
 lior fit in somno, quàm in vigilia conco-
 ctio, vt ratio ipsa dictabat. Adde, & ob no-
 ctis frigiditatem naturalem calorem vehe-
 mentiorē euadere, nam noctu contrahitur,
 & in sese collectus intrinsecas partes magis
 calefacit, extrinsecas verò calore destitu-
 tas deserit, cuius rei testis est Galenus in pri-
 mo Aphorismorum libro, Aphorismo de-
 cimoquinto, vbi ait: Causam verò ob
 quam hic idem calor in hyeme augeatur,
 etiā Aristoteles dixit. Resurgit enim pro-
 pter circumstantem extrinsecus frigidita-
 tem sicut rursus æstate ad sibi affinē protē-
 ditur. Atq; ita cōtingit dissolui quidē ac dis-
 sipari eius substantiā tēpore æstiuo: cōtineri

,, autē ac cohiberi, & in profundum secedere
 ,, hyemali. Ob hoc igitur & coctiones, & san-
 ,, guificationes, & nutritiones his tēporibus
 ,, sunt meliores. Verūm hæc non contingunt,
 ,, nisi ob frigiditatē, vnde & Hippocrates di-
 ,, cebat, Ventres hyeme, & vere nō calidissi-
 ,, mos esse, ob aëris frigiditatē, sed in nocte
 ,, aëris frigiditas dominatur, igitur & natura-
 lis calor cōtrahitur & vehementior euadit.
 s E. Quod de hyeme adducitur, ad rē ipsam
 facere nō videtur, quia non omnes hyeme
 probè coquunt, sed illi solūm, qui carnosī
 sunt, & calidi, quod à Galen. ostēdi videtur,
 animalīū exemplo in latibulis degentium,
 quæ per totā hyemē nō edunt, quia nec co-
 querent, quoniā eorū naturalis calor adeò
 imbecillus est, vt à frigore ferè extingua-
 tar, aut saltē sopiatur propterea nō omnes
 melius hyeme coquunt. B R. Hi qui frigidi
 sunt & macilenti non sunt verè sani, si ani-
 malibus in latibulis degētibus comparari
 possint. nā sunt adeò frigidi, vt hyeme su-
 perueniēte adeò infrigidentur, vt nullo pa-
 cto, vel modicè coquant. s E N. A' nonnullis
 audiui, quòd & si calor sit vehementior in
 nocte, quàm in die tum ob noctem, hoc est
 obscuritatem, tum ob frigiditatem, tamen
 multæ adsunt noctu superfluitates, circa
 quas occupatur natura, idcirco minus cœ-
 nare

nare opus est, ut natura facilius in hæc excrementa agere possit, & illa expellere. **BR.** Hæc vana sunt, quia non sunt plura superflua in nocte, quam in die, nã si in nocte fortè adsint prædij superfluitates, in die etiam aderunt cœnæ superfluitates, idcirco illorum, quos adduxisti ratio, nullius momēti est, unde aliud audito argumentū. In illa tēporis conditione, in qua naturalis calor aptior fit ad concoquendū, in illa inquā plus edendum, sed in quiete calor naturalis fit aptior ad cōcoquendum, ergo in quiete amplius edendū est, verūm omnium quietum maxima est in nocte, igitur in nocte magis edendum est: sed in nocte cœnamus, cœna igitur prandio leuior esse debet. **S E N.** Hic adsunt multa, quibus assentiri nō cogimur, nam primam propositionē concedimus, secundam imus inficias, naturalem scilicet calorem in quiete aptiorem fieri ad cōcoquendū, cū experientia ostendat coctiones potiores fieri, cū corpora exercemus. **B R A.** Si propositionem illam tibi verā esse suadebo, quid postea dices? **S E N.** Nihil aliud quàm id fateri, quod probaueris, modò id rectè probare valeas. **B R A S S A.** Ita facile probabo. Calor qui ab exercitationibus excitatur, coctioni quæ in ventriculo, ac iecore fit, minimè confert. Prætereo ad hoc sua-

dendum Auicennæ sententiam in Tertia primi, doctrina secunda, in capite tertio & septimo, & Rasis sententiam quarto ad Almanforem, & Auerrois in sexto Collectionum suarum capite secundo, sed id ratione probo quia calor à motu factus ad circumferentiam trahit, nam extimam superficiẽ calefacit, quã calefacta id quòd intus est ob calorem ad circumferentiam trahitur, idcirco coctio impeditur, quæ in ventriculo fit, & quæ in iecore. Secùs esset de tertia coctione, ad quam sequitur distributio, & assimilatio. Hinc Galeno placuit exercitationes & motum post factas coctiones fieri oportere, hoc à Galeno edocetur in sexto de Sanitate tuenda, non esse scilicet exercendum corpus, nisi postquàm ventriculus, & vasa crudis succi prorsus sint vacua. Imò, & iubet priùs etiam vrinam, & excrementa etiã excreta. **SE N E X.** Experientia tamen ostendit, illos qui corpora exercent, faciliùs concoquere. **BRASSAVOLVS.** Hoc verum est primis factis ante exercitationem concoctionibus, quia exercitatione calor vehementior euadit, at si fiat dum in ventriculo ac iecore cruditates existunt, extimus calor ad circumferentiam traxit, idq; traxit quòd crudum est. **SE N E X.** Sequetur igitur per totum corpus crudas materias distribui?

B R A S S A V. Proculdubio sequetur, & fiet. Dic verò, nōne illo tempore plus edendū, quò maior præcessit consumptio? **S E N E X.**

Ita videretur, modò non esset talis consumptio, quæ vires imbecillas reddiderit, tunc enim minùs præbendum est ac sepiùs.

B R A S. De tali consumptione non loquor, sed de illa, ad quam hæc sequeretur, nisi cibis occurreremus, quorum officium est, id quòd deperditum fuerit, restaurare. at in die, tum ob exercitationes ad vitam necessarias, tum ob calorem diei, magna fit resolutio, quam vt reficiamus, & deperditum refarciamus, plenius edere debemus: hoc autē fieri debet vesperi, hac nimirum hosi plenè cœnauerimus id noctu reficitur, quòd in die deperditum est. **S E.** Si coctiones noctu fiunt potiores, igitur summo mane optimè edendum erit, vt vires reficiantur, & id refarciatur quòd deperditum est. **B R A.**

Deciperis, quoniam & si coctio noctu melior euadat, tamē nō fit tanta resolutio vt in die fit, in quo mouemur, & corpora exercemus: sed & aliud audito argumētū. **S E.** Iā audio **B R.** Cū inter prādiū, & cœnā octo, vel nouē horarum spatium intersit & nonnunquam septem, spatium inter prandīū & cœnā erit quindecim horarū, vel sedecim, vel decē & septē: nisi verò plus cœnauerimus, quā prāsi

b   5   finis

simus, per amplum spatiū ventriculus relin-
 quetur vacuus, & ita flatu implebitur, ac pi-
 tuita, & ipsius vires exoluentur. s E. Igitur
 simpliciter censes plenius cœnandū esse, &
 tenuius prandendū? B R A. Ita censeo, si sim-
 pliciter loquamur. s E. At si quis plus pran-
 dere assuetus esset quàm cœnare, quid tum
 agendū? B R. Si eiusmodi consuetudo diu-
 tina fuerit, & ferè à pueritia incoëpta, & ho-
 mo per multos annos antea illam observa-
 uerit, à sua consuetudine dimouendum nō
 esse arbitror, quia cōsuetudo est altera natu-
 ra. At si breui temporis cōsuetudo sit, hic fa-
 cilè consuetudinē transmutare poterit, ac
 debebit. De his ergo qui longa cōsuetudine
 minus cœnarunt, plus prāsi sunt, impræsen-
 tiarum minimè loquimur: quia illos in sua
 cōsuetudine, & in sua quodā modo natura
 versari sinimus. Memini, patruū meū, Ioan-
 nem Brassauolum virum (si quis alter) in-
 tegerrimum, & qui septuagesimumquartū
 agebat annum, vehementi ægritudine affe-
 ctum, quē curavi, & in sanitatem restitutus
 est, dum cōualesceret, illū blandis verbis al-
 loqui cœpi, ô patruē, dixi, ad hanc tam grā-
 dæuam ætatem peruenisti, victum iam mu-
 rare deberes (nam nihil penitus præter fru-
 ctus edebat, & per totum vitæ curriculum
 ederat) & plus viuere quàm fieri possit eni-
 ti, car

ti, carnēsque; edere, oua, & probos, pisces, & reliqua quibus cæteri homines vescuntur. tūc me defixis oculis intuitus est, & dixit, charissime nepos, ad hanc usque; ætatē septuaginta quatuor annorum cum hoc victus genere perueni, & nunc victum immutabo, cum pedes mei sepulchri partē iam occupent? morte profectò prius præuenirer, quàm consuetudinē immutare potuerim. Senis verba cōsiderans, illius consilium laudaui ac probaui, ut scilicet consuetudinem suam obseruaret, & præsertim quia carnes, & pisces non modo abhorrebat, sed & difficulter concoquebat: cuiuscunque verò generis fructus & probè concoquebat, & summè appetebat. Itaque per septem, aut octo annos adhuc cum suo hoc viuendi genere superuixit, ut denique sua sponte viuens, octuagenarius animam Deo reddiderit. Hinc inferendum censeo longas consuetudines non esse immutandas, & præsertim in victus ac in ordine sumendi victum. **SENE X.** Qui ergo assueti sunt ampliusculè prandere, & minus cœnare, in sua illa consuetudine relinquendi sunt? **BRASSA.** Certè: si longa sit consuetudo, quæ in naturam ferè transiuerit. nam iuxta Hippocratem in secundo Aphorismorum libro, Aphorismo quinquagesimo. Quæ ex longo tempore consue-

,,ta sunt,& si deteriora sunt, insuetis minùs molestare solent.imò si nōnunquā consuetudo in melius sit immutanda à Galeno iubemur in quinto de Sanitate tuenda sensim esse mutādā.& Hippocrates in secundo de Ratione victus in morbis acutis libro, docet lōgè melius esse nō tātū sanis, sed etiā ægrotis vitiosam victus rationem feruare, quàm illā subitò, etiā si melior sit, mutare. & Galenus in eodē quinto de Sanitate tuēda inquit: Senibus vtilius esse consueto opere exercitari, etiam si modicè noxium sit. Contrà, iuuenibus ea mutare, quæ nocent, tentandū est, etiam si à pueris his maximè insueuerint. Hīsque vtitur verbis Gal.in eo
 ,, libro. Ergo nec assuetudines ipsæ, tametsi
 ,, prauæ sunt, displicentibus adhuc sibi corpo
 ,, ribus mutandæ sunt, nec per summam sani
 ,, tatem semper id est tentantum, sed tum,
 ,, cūm is, cui mutandæ sunt, à ciuilibus negotiis maximè vacat. &c. Audiui Medicos illos inter se altercātes dicere rusticos, & qui victū suis manibus, & cū labore quærūt, plus prandere debere, & minus cœnare: quia in quotidiano labore multū cōsumūt. B R A. Hoc vanum est, nam hi statim à prádio labores subire coguntur. vt ob motum in extrinsecis partibus calor accendatur, qui deinde cibum ad circumferētiā trahit, & prætereā

tereà corrumpitur potiùs,quàm coquatur, tamen in his regula esse non videtur, cùm quater & quinquies in die esitent, & Ferrarienses rustici cū triturant, quinquies in die edunt, testuacea, carnes bouillas, anseres, lagana, & cibaria crassa, ac difficilioris coctionis, tamen diu viuunt, & semper pleni laborant, quāuis ratio dicet, quòd in quiete plenius edere deberent. nam Galenus in secundo de Sanitate tuenda prius laborandū esse monet, postea edendum: quia vehemēs post esum motus cibos corrumpit, & ad circunferentiā trahit, cūq; hi qui ita laborāt vehemētius ac profundius dormiant, idcirco eorum naturalis calor vehementior est, & ita in somno id magis concoquere possunt, quòd in vigilia corrumpunt. In primo etiam de Alimētorū facultatibus, capite secūdo, à Galeno notatūr si à somno arceātur hi, qui ita laborāt, egrotare. *SE.* Experientia ostendit illos diu superuiuere, tamē in prādio plenē edunt, & in matutina ientatione, & in antecœna. *BRASS.* Hoc ideo est, quia sunt assueti, & à parentibus orti, qui illis cibationibus erant, assuetudóq; in illis in naturam transiuit. Superioribus mensibus, cū Romam velociori equitatu proficiscer, si bene prandebam, cibus ventriculo ferè corrumpebatur. Si verò tenuiter prandebam

debam, erā postea vehemēter delassatus, vt bene prandere potiùs elegerim, & meliùs cœnare, quàm tenuiter prādere: hoc tamen seruabā, quòd in prādio modicè bibebam, potus etenim erat causa corruptionis cibi in vētriculo. s. e. Si quis esset noctu vigilaturus, & interdium dormiturus, quid agēdū ab hoc esset? B R A S. Oppositum agendum, videlicet tenuiter cœnandum esset, & plenius prandendum, quia hic die, noctis loco vtitur. Nonnullos vidi, qui sua sponte id agere tētarūt, scilicet nocte vigilare & interdium dormire, qui cū naturæ ordinē immutare tētaissent, quę suadet negotio interdium fieri, & noctu dormire, in ipsos ira percita breui ab hac vita in aliam permutauit. huius rei magnum exemplū fuit Hippolytus Cardinalis Estensis, qui hoc agens id summo ætatis vigore vita (magno omnium luctu) priuatus est. At si quispiam nonnunquam cogatur negotia quædam noctu perficere, Rasis monet vñdecimo de Regimine, iter agentium capite vesperi non esse cœnandum, neque edendum, quoad quietis tempus inuenerit. s. e. Hoc mihi bellè quadrat, at si quispiam ob aliquā ægritudinem vesperi cœnare non posset, quid agendum? B R. Hic in nostra consideratione non continetur nam de sanis solūm verba facimus, quia

quia ægroti eo modo regendi sunt, vt ipsa
exigit ægritudo, si accessiones vesperi, aut
statim in prima noctis parte fiant cœnādū
nō est, quia vt habetur Aphorif. lib. I. apho.
II. In accessionibus abstinere oportet nam
cibū dare nocuū est, & propè etiā accessio-
nes. s. E. Audiui eosdem Medicos dicentes
noctu inter dormiēdum plures vapores in
caput ascēdere, quàm inter vigilādū, idcir-
co plus prādēdū, minus cœnādū esse, ne ca-
put noctu vaporibus impleatur. B. R. Nunc
amplam difficultatem ingrederis, quæ est
num ob cœnam, an ob prandiū caput ma-
gis impleatur? s. E. N. E. X. Imò & hoc scire
peropto. B. R. A. S. S. A. Si Galenum contem-
plemur non pigeat, intelligemus caput va-
poribus magis impleri post prandiū, quàm
post cœnam, nam sumpto prandio, quia ho-
mo interdiu exercetur, duo incidit incom-
moda, primò, cibus haud probè coquitur,
sed ob motus calorē, crudus, ad circūferen-
tiam trahitur, secundò fumi in caput ele-
uantur, illūdque implent, proptereà adest
Galenī documentū in his, qui interdiu cor-
pus exercere debent, in quocunq; exercita-
tionis genere, tenuiūs prandendum esse, &
pleniūs cœnandum, quod ipse in se ipso
exercuisse testatur, in sexto de Sanitate
tuenda libro, Classe secunda pagi. 97. G
vbi ait

ubi ait eum morem obseruasse, cùm erat in
 visitandis ægrotis, vel ciuilibus negotiis
 impeditus, quòd hora quarta diei panem
 simplicem absque alio obsonio & potu su-
 mebat, panis verò in tanta erat copia, vt ad
 decimam vsque horam confici posset, quâ
 hora deinde & panem & obsonia in cœna
 comedebat, vt scilicet carnem, oua, pisces,
 & reliqua quæ in vsu communi sunt ciba-
 ria, vinumque bibebat, erat verò eiuscemo-
 di decima hora horarum equinoctialium
 vigesima secunda, horarum computum, in-
 cipiētes, vt in nostro communi horologio
 facimus, hoc igitur indicatiū est caput magis
 impleri in die, quàm in nocte, coctionem-
 que perfectiorem sequi in nocte, quàm in
 die. *SE*. Per quam viam caput à ventriculi
 vaporibus impletur? *B R A S S A*. Per tres
 vias. *SEN*. Quænam sunt? *B R A S S A V O*.
 Stomachus, id est gula, arteriæ, & venæ,
 adde prætereà & quartam viam, quæ est
 insensibiles meatus, quos Græci poros
 vocant: per arterias verò fumos in caput
 ascendere, in pulsum Introductorio octa-
 uo capite scriptum habetur, & in tertio
 de Virtutibus naturalibus, capite quarto-
 decimo, quòd & per venas, gulam, & insen-
 sibiles meatus caput repleatur, eodem loco
 scriptum est. *SEN*. Hoc igitur à te discu-
 tien

tiendum venit, num vapores in vigilia magis in caput ascendant, an in somno? BRAS. Hoc iam discussum esse videtur, quāquā communis sententia oppugnet, quæ dicit post cœnam maiorē fieri capitis repletionem, quā post prandium. at nos oppositum esse censemus, quoniam inter illa, quæ replent caput, ea quæ calefaciunt (iuxta Galeni dogma) summè replent, at vigilia calefacit, igitur & caput replet. s E. Calefacit quidem, sed extrinsecas partes. BRAS. Tamen calefacit, & somnus infrigidat, & si intellexeris extrinsecas partes: cum verò de ratione calidi sit attrahere, & quæ calefaciunt, ad attractionem faciant, igitur dum vigilamus, caput faciliùs replebitur, quā cum dormimus. s E. Per quos meatus vapores in caput ascendant? BRAS. Per iam dictos. s EN. Durum videtur atque impossibile per arterias vapores in caput ascendere arbitrari. BRAS. Imò notissimum & facillimum est, ut Galenus docet in tertio de Virtutibus naturalibus, capite quarto de cimo. hoc nimirum loco docet, quomodo arteriæ ad se trahāt, in arteriarum, etenim dilatatione, cum sint cuti propinquæ, & ad illam terminentur, aërem ad se trahunt, at arteriæ illæ quæ propè cor sunt, à corde ipso trahunt, illæ verò quæ ad stomachum

C termin.

terminantur, ab eo etiam trahunt, docētque vicissitudinem quandam adesse in venis & arteriis, ut arteriæ à venis, venæ ab arteriis trahant. **SEN.** Quid trahunt venæ ab arteriis, & arteriæ à venis? **BRASSA.** Arteriæ sanguinem tenuem à venis exugunt, venæ spiritus ab arteriis attrahunt. **SENEX.** Arteriæ quid à stomacho, & corde trahere possunt. **BRAS.** Solæ sunt arteriæ cordi propinquæ, quæ spiritus à corde trahunt, sed quæ remotæ sunt, non quidem à corde, sed à cute aëri propinqua exugunt, & à stomacho tenues partes vaporosas, idcirco arteriæ vaporibus replebuntur, quibus deinde caput repletur, & hic erit modus, quomodo per arterias caput impleri poterit. **SEN.** Quomodo & per quam viam, arteriæ prope ventriculum vapores in caput transmittunt? **BRAS.** Hoc fit per duas illas arterias, quæ in caput ascendunt, & quæ deinde in paruas disseccantur arterias, ex quibus denique retiformis plexus conficitur, quem rete mirabile vocant, uniuntur deinceps, & duæ fiunt arteriæ, quæ per hanc viam cerebrum ingrediuntur, à Galeno etiam notatur in octauo capite libri Introductorij ad pulsus, arteriam plus constringi, cum dormimus, quam dilatari: cum autem

autem vigilamus, plus dilatari, quàm constringi. hinc concludi videtur, illa orificia in somno minus attrahere, quia minus dilatantur, in vigilia verò, quia magis dilatantur, magis etiam attrahere, est nimirum illarum officium, cùm dilatantur attrahere, nunquàm enim attraherent nisi dilatarentur. s. E. Scire optarem, num faciliùs vapores in caput penetrèt, & in alias etiam partes in somno, an in vigilia. B. R. A. S. Scito somnum à vaporibus fieri, qui caput petunt, ac obstruunt: vnde hi vapores qui somnum excitant, vias illas obstruunt, quæ in retiformi plexu inveniuntur, rete mirabili à recentibus vocato, quod in illo situm est in loco, in quo lacuna, colatorium nuncupata inuenitur. Cùm igitur in somno fumosæ illæ humiditates vias illas obstruant, ut vis sensitiua haud penetrare possit, idcirco impossibile est vapores per hanc viam faciliùs ascendere in somno, quàm in vigilia, quoniam in vigilia arteriæ magis dilatantur, & via referata est, cerebrum igitur in vigilia magis, quàm in somno incalescit. s. E. N. Eiuscemodi rationes nonnihil probi inferre videntur, tamè experientia ostēdit, cùm homines summo manè expergiscuntur, multū expuere, nares emungere, & oculis suspēsas gramias cū liquidas

tum præduras habere, idcirco in somno. maior collectio fieri videtur. **B R A S.** Si materias contemplaberis, quæ interdum expuntur, & per nares emunguntur, & vapores qui per oculos diffillantur, hæc longè plura esse percipies, quàm illa, quæ in his meatibus in nocte colliguntur. & prætereà, quæ in nocte colliguntur, superflua sunt, quæ ex cerebri nutrimento & partium capitis deciduntur. **S E N.** Si vapores per arterias non ascendunt, per gulam saltem ascendere dicendum erit. **B R A S.** Scito vapores istos, qui per gulam ascendunt, arterias ingredi oportere: quæ tamen à vaporibus obstructæ sunt, qui somnum conciliant, vapores igitur in vigilia faciliùs ad caput penetrabunt, quàm in somno. **S E N.** Imò videntur & hi vapores, qui per gulam ascendunt per illam partem ascendere posse, quæ in palato sita est, colatorium vocata: nam si per illam sputa descendunt, per eandem vapores ascendere posse nihil impedit. **B R A S S.** Scito, cum natura in somno potius expellat, quàm recipere possit, idcirco materia potius in somno descendit, quàm aliqua ascendat. Neque arbitrandum est, quòd nihil penitus ascendat in somno, at minus ascendit, quàm in vigilia fiat. **S E N.** De venis autem quid dices? per venas sal-

tem

tem, per quas caput nutritur, vapores ascendunt. nam vt nutrimentum ascendit quid impedit, & vapores illos ascendere, qui in venis continentur? **B R A S.** Scito venas non dilatari ad vapores attrahendos, vt arteriæ faciunt, quia motu illo dilatatiuo carent, & coarctatiuo. **S E N.** Venæ tamen vaporibus implentur. **B R A S S A.** Hoc non imus inficias, at dicimus venas non posse vapores ad cerebrum ducere: quia venæ per caluariam caput ingrediuntur, & per commissuras, quæ in caluaria sunt, arteriæ verò per inferiores partes ingrediuntur, & interiores in cerebrum, & non per exteriores & superiores, vt venæ faciunt. **S E N E X.** Cur ita effectum est à natura? **B R A S.** Non abre, quia sanguis natura grauis est, spiritus verò, siue vapores leues. idcirco difficile est vapores, qui in venis sunt, in cerebrum descendere, quia venæ per superiorem caluariæ partem cerebrum ingrediuntur. Sed cùm hi vapores tenues sint, potius ascendunt, & cùm sint propè cutim per ipsam exeunt, & in cerebrum non descendunt. **S E N.** Hoc saltem mihi à te concedetur, quod in caput per porositates ascendunt. **B R A S.** Neque istud concedam, quoniam & in somnis porositates clauduntur, paucique sunt illi vapores, qui per po-

rofitates penetrant, nanque illos potius per
 cutim semper expellere conatur, idcirco in
 somno multi contingunt sudores. **SEN.** Si
 caput noctu nutritur, sanguis necessariò
 per venas in cerebrum tendit. **BRASSA.**
 Quis hoc it inficias? **SEN.** At hi spiritus
 sunt sanguini misti in venis, igitur & ipsi
 cerebrum ingrediuntur. **BRASS.** Fatemur
 aliquam portionem cum sanguine descen-
 dere, qui cerebrum nutriturus est, tamen
 maior pars per cutem exit, & per cutis
 capitis insensibiles meatus. **SEN.** Duæ igi-
 tur solæ viæ relictæ sunt, per quas vapo-
 res in cerebrum ascendere possunt, gula
 scilicet, & arteriæ. **BRASSA.** Sunt qua-
 tuor hæ viæ, quia & per venas, & per
 insensibiles meatus ingrediuntur, sed ma-
 gis per arterias, & gulam. nam per ve-
 nas, & porositates in minima copia in-
 grediuntur, tamen & hæ duæ viæ, arte-
 riæ scilicet, & gula in vigilia magis aper-
 tæ sunt, quàm in somno. **SEN.** Experien-
 tia ostendit, & ratio ipsa dicitur, meatus
 in somno claudi, & vapores exhalare non
 posse, ut Avicenna in Secunda primi te-
 status est. dicit enim fumosos vapores de-
 tineri. à Galeno in pulsuum Introducto-
 rio, notatur capitibus octauo, & nono, ar-
 teriam in somno magis constringi, quia
 maior

maior est expellendi fumos necessitas. imò & anhelitus ipse in somno secundum expirationem maior est, quàm secundum inspirationem, quia maior adest expellendi superfluitates necessitas. Cùm ergo in somno vapores magis abundant, caput etiam magis replebitur. **BRAS.** Scito vapores illos, qui per cutem exhalare non possunt retineri, & ob hanc causam in caput non ascendere, quoniam nec arterias ingrediuntur, idcirco fumi illi qui apti sunt in sudores conuerti, dum dormimus per sudores exeunt. **SEN.** Ergo crassi vapores retinebuntur. **BRAS.** Fateor. **SEN.** Ergo hi caput petent. **BRAS.** Hoc imus inficias, quoniam caput non petunt, nam arteriæ magis constringuntur, ob hoc vapores illi ad extrinsecas partes potius pel-luntur. **SEN.** Si in somno calor intrinsecus retrahitur, plures eleuabit necessariò vapores, quoniam & cibus ipse magis calefacit. **BRAS.** Scito in vigilia magis calefieri corpus, quàm in somno: quia exercitatio qua homo vritur, magis calefacit. in vigilia prætereà viæ sunt magis reclusæ, Facilius ergo est ex cibi prandij vaporibus, quàm cœnæ magis repleri, plures etenim vapores per exercitationem eleuantur, quàm per caloris retractionem, quæ in

somno fit. **SENEC.** Tot anfas neſtere non poſſum, quin illas ſtatim diſſoluas. **BRAS.** Eſt ipſa veritas, quæ anſas ſoluit, & ita me reſpondere ſuadet. **SEN.** Quid de his dices, qui caput malè affectum habent? **BRAS.** Auicenna ita reſponderet, cùm in prima tertij in capite de Epilepſiæ curatione ait: Quantitas cibi quæ danda eſt in
 ,, vna die, & nocte, ita diſponatur, quòd
 ,, duæ cibi partes dandæ ſunt in prandio,
 & vna in cœna. ergo in omnibus capitis affectibus iuxta Auicennæ in hoc loco ſententiam, minus cœnandum eſt. **SEN.** Audiui Medicos illos differentes, qui dicebant, in deſtillationis curatione non animaduertiſſe, an cœna prandio amplior vel minor eſſe deberet. **BRAS.** At Rasi in primo ſui Continentis libro, vbi de Epilepſiæ curatione verba facit, ait accipiendam vnā partem in prandio, & duas in cœna. **SEN.** Audiui nonnullos ex illis Medicis, qui in meo diſputabant pharmacopolio, dicentes Rasi contextum eſſe deprauatum, & legi oportere duas partes in prandio, & vnā in cœna. **BRAS.** Cùm Auicenna à Rasi accipiat; potiùs arbitrandum eſt Auicennæ contextum eſſe deprauatum: Rasi verò cõtextum non eſſe deprauatum, illud oſtendit, quia in cœna ſpecificat car-

nes esse edendas, & pullos, nullámque de prandio mentionem facit. & hoc videtur Galeno cōsentire in sexto de Sanitate tuenda, cū docet quid illi agere debent, qui post prandium negotia acturi sunt. inquit panem sumendum quarta diei hora in tanta copia, ut hora cœnæ sit coctus, ut vigesima prima, vel vigesima secunda hora, qua erit à negotiis absolutus, hácque hora carnes edet, & vinum potabit, cū nihil in prandio potasset, & balneo etiam utebatur. qui verò plenius prandent, negotiis occupati, his non solum caput vaporibus impletur, sed etiā cibus è ventriculo exit crudus. s E N. Hoc ad rem nihil facere videtur, quòd ex Galeno adduxisti, nam in his solum verum est, qui post prandium negotia acturi sunt. B R A S S. Est argumentum per similitudinem, & quo tantum suadere volo Galenum plus dedisse in cœna, quàm in pradio: & quòd caput facilius ex cibo sumpto in prandio, quàm in cœna repletur, propterea in prave affecto capite plus esse cœnandum, quàm prandendum, ut illum Rasi conformem redderem, ut potius dicendum sit, Auicennæ contextum esse deprauatum, quàm Rasis. s E N. Quid audio, immortales Dij, Auicennæ contextus est deprauatus! at audiui tot summos viros

Rasim deprauatum esse asseuerātes, & non Auicēnam, vt his potiùs crediderim, quàm tibi. **BRAS.** Quinam sunt hi, viri quos summos vocas? **SEN.** Conciliator Gentilis de fulgineo, Arnaldus de villa noua, & tot celebres Medici in Salernitano consilio ad Anglorum Regem canentes,

Si vis esse leuis, sit tibi cœna breuis.

BRAS. Prauum est à pueritia falsis opinionibus esse imbutum: nam difficulter cùm radices iecerint, euelli possunt. à Galeno pulchra sententia scripta est in initio octauo libri de compositione medicamentorum secundum locos: Difficilimum esse ad veritatem reuocare eos, qui sectæ alicuius seruituti se addixerunt. Et paulò post: Falsæ & enim opiniones animas hominum præoccupantes, non solum surdos sed & cæcos faciunt, ita vt videre nequeant quæ aliis conspicuè apparent. Hi quos retulisti authores & recentiorum multi falsis illis opinionibus seducti, veritati acquiescere non possunt, at audias quoniam modo probabo Auicennæ contextum esse mendosum, & non illum Rasii. **SEN.** Hoc libèter audiā. **BRAS.** Iam probo, audias igitur. Quicquid Auicenna docet, quicquid scriptis mādāt, id totum aut ex Galeno, cuius est interpres, vt ex Paulo, aut ex Rasii desumptum est, Rasii verò in

hac

hac epilepsiæ curatione à Galeno accepit, in Consilio illo, quod pro puero epilepsiana patiente scripsit: scripsit verò hunc in prandio: olera edere debere, ptissanam & oliuas, & tertiam panis partem, reliquas verò duas partes cum obsoniis robustioribus in cœna. En, quomodo Rasis cum Galeno in loco præcitato conueniat, propterea locus Auicennæ à me citatus, potius deprauatus esse videbitur, quàm hic Rasis locus, qui est Galeno conformis. s E N. Gentilis Rasim intelligit, quòd tertia illa in cœna dimittatur. B R A S S. Hoc absurdum est, quia Rasis de prædio mentionem facit, in quo vna portio fit prandio sumenda, & duæ reliquæ pro cœna reseruetur. si autorem tuum recipe-remus opus esset Rasim de cœna solū mentionem fecisse, quod falsum esse nemo, qui leget, dubitabit. s E N. Nonnulli prædictorum Medicorum, qui de hac re differebant, Galeni authoritatem adducebāt in quarto de Ratione victus in morbis acutis, sectione trigesima nona, vbi Hippocrates in prædio melicratū præber, in cœna verò hordei ptissanam. B R A S S A V. Hi maximo ducebantur errore, utpote qui arbitrarentur ptissanam esse tenuiorē cibum, quàm melicratum, cuius oppositū Galenus in primo Aphorismorum libro, aphorismo quarto, restatur.

testatur. nam hoc loco docet, melicratum esse tenuiorem cibum ptissana. **SEN.** In hoc hos viros aberrasse percipio. verum vt ad illud redeam, quod dicebas, in somno scilicet vias esse obstructas, per quas vapores ad caput ascendunt, dicimus nonnullos dixisse, vt fumus qui per fumarij foramina exit, eiusmodi foramina semper obturat, & tamen semper exit, eadem ratione fumi ad caput ascendentes, venas illas exeunt, tamen non semper permanent hæ venæ obstructæ ob nouum vaporem obstruentem. **BRAS.** O vana similitudo: quoniã & si fumus fumarij foramina obturans, continuò exeat, ob hoc id facit, quia extra fumarium nihil adest, quod per ipsius cōdensationem exitum prohibeat, vt in vaporibus contingit, qui per venas & arterias ad cerebrum ascendunt. nam à cerebri frigiditate vapores illi in suis viis ita congelari possunt, vt noui vapores illis succedentes ascēdere prohibeantur, vt in fumo ascendere contingit. imò nonnunquàm & in fumario vento aliquo vehemēter spirante descendunt fumi, & exire minimè possunt. **SEN.** Experientia, quæ rerum magistra est, planè ostendit multos ex ampliori cœna lædi. **BRAS.** Hoc multis de causis contingere potest, vel quia hic affectum aliquem habet, qui plenitudi-

nem non patitur, vel quia affectus de nocte mouetur. **S E N.** Quinam erit hic affectus, qui plenitudinem nō paritur? **B R A S.** Sunt thoracis affectus quibus obsunt vapores, qui ascendere nō possunt, sed potius descendunt, posset & hoc contingere ob inassuetudinem. Idcirco homo paulatim assuescere debet, posset & hoc contingere, quia homo supra modum se repleuerit, tunc enim nox efficitur valde grauis, quia ventriculus nimiam illam plenitudinem ferre non potest, quæ fortè nimia est, & quo ad vasa, & quo ad vires. **S E N.** Audiui & illos Medicos ita differentes: Vis solis quæ in calore & lumine consistit, vim concoctricem adiuuat, nam videmus & hoc calore fructus concoqui, ac maturari igitur melius prandendum cum hic calor in die vigeat, minusque cœnandum. **B R A S.** Imò nos dicimus naturalem calorem à calore solis ad circumferentiam attrahi, propterea imbecillior fit præsentē Sole, & non vehementior, sole verò absente, ad internas retrahitur partes, & egregiùs concoquit, idcirco Solis calor coctionē potius impedit, quàm perficiat. **S E N.** Nihil prorsus dici potest, quin statim solutionem paratam habeas, ac si isto in negotio diu versatus sis. **B R A S.** Quis non habebit solutiones statim paratas

tas, qui Hippocratem ac Galenum fautores habuerit? qui in diuinis illis sententiis proclamant Ventres hyeme, & vere natura calidissimos esse, & somnos longissimos, & ob hoc coctiones fieri potiores, quia naturalis calor hyeme fit vehemētior. Cū autem & in nocte vehementior fiat, igitur & in nocte coctio erit perfectior. SEN. De his quid dices, qui à capite ad inferiores partes destillationes habent? BRASSAV. Quod mane & vesperi modicè esitare debent. SENEX. Adest & vulgatum de hac re carmen, scilicet:

Efuriāt, vigilant, sitiāt qui rheumata curant.

BRASS. Medicus ergo, qui rheumata curat esurire debet, sitire, ac vigilare, ex his igitur neminē sum curaturus, si medicum illa facere opus erit. SEN. Intelligo illum qui curatur, hæc facere oportere. BRASS. Dicas igitur,

Efuriāt sistant, vigilēt quos rheumate curas.

Hi omnino neque plenius neque liberaliùs cœnare debent, tamen ampliusculè cœnare possunt, quàm prandere, nam medicus in his, quærit exiccare materias, quæ in eorum corporibus continentur, ne in vapores conuertantur, & caput petant, at eo tempore hoc potius fieri debet, quo hæc materiæ dissoluuntur, & penitus abolen-
tur

tur, hoc verò in vigiliis fit, vt Galenus in decimo Methodi medendi libro docet capite tertio. Cùm verò his qui destillationem habent vigiliæ etiam post inediam præcipiantur, indicium est tunc minus esse dandum, cùm vigilatur, propterea his in prandio, aut modicè aut nihil præbendum, ob hoc tamen non infero, quòd in cœna plenè edere debeant, sed saltem quòd plenius, quàm in prandio. **SEN.** Tamen in nocte capita impleri hoc indicium est, quòd mane excreatur, expuitur, atque extusitur. **BRASSAV.** Nónne aliàs dictum est, esse superflua non quidem cibi vesperi insumpti, sed nutrimenti cerebri, nam cerebrum eò nocte nutritur, quod in prandio sumptum est, & in die eò nutritur, quod in cœna acceptum est, quoniam cerebrum non nutritur nisi postquàm coctiones in ventriculo & iecore celebratæ sint, & nutrimentum ad membra distributum, propterea quòd in prandio sumptum est cerebrum noctu nutrit, si verò in prandio sumptum sit multum, nutrimentum erit multum, & æquè nutrimenti superfluum multum, itaque minus prandendum est, quod autem in cœna sumitur cerebrum interdiu nutrit, quo tēpore multæ materiæ resoluuntur, & dissolantur, ac exeunt. in nocte præterea

tereà plures sunt obstructæ viæ, per quas vapores ascendunt. **SEN.** De his, qui exercitantur mirum profectò videtur, cur bene prandere non debeant, ut fortiores eundant, postea per horam à prandio quiescere, inde propria laboris munia subire.

BRASS. Quid arbitraris hoc esse, scilicet à prandio per horam quiescere? **SEN.** Arbitror cibum in ventriculo aptari, atque accommodari, & ad coctionem veluti parari. **BRASSA.** Hoc nihil est, sed opus esset quiescere, quoad cibus ventriculum exiuerit, ac iecur, & per venas distributum sit. propterea Galenus in sexto de Sanitate tuenda, iubet, illum qui negotia in die subire debet, minus prandere, & plus cœnare: & si quis in prandio solo pane uti voluerit, palmulas edat, aut oliuas cum pane, melli aut sali impositas, bibâtque: nam ipse non bibebat quando erat negotiis occupatus: sed nonnihil panis absque potu solum edebat: peius verò esse negotiosis hominibus bene pransos esse, Galenus ipse eodem loco testatur, cum ait: Quippe si exercitari cupiant, eo maxime pacto citra noxam se exercitant, si quidem nō leue incommodū nonnullis accidit, cum repleti cibo se exercitāt: nonnullis enim & caput repletur vaporibus, & in iocinore, aut ponderis sensus.

sus, aut distentionis, aut vtriúsq; percipi-
 tur. vt hinc facile discas, quæ incommoda
 his hominibus contingant, qui post pran-
 dium exactè sumptum se exercuerint. **SEN.**
 Experientia ostendit destillationes noctu
 potissimùm vigere. Dic tu quod volueris,
 nunquàm ab hac sententia dimoueri pote-
 ro, propterea qui hoc affectu capiuntur, ma-
 gis prandere debent, præsertim quia & in
 somno multi vapores ad caput feruntur.
BRAS. At nos huic nodo iam satisfactum
 esse arbitramur: addimus tamen, cùm pitui-
 ta hyeme maximè vigeat, & Hippocrates
 iubeat eo tempore ventres magis impleri
 oportere quàm æstate, eo etiam tempore
 esse magis edendum, quo frigidior est aër:
 frigidior verò est in nocte. **SE.** Videtur esse
 in Hippocrate contradictio, qui cùm ponat
 pituitam in hyeme multam gigni: in Apho-
 risinis verò dixerit Ventres hyeme, & vere
 natura calidissimos esse. At quomodo cali-
 dissimi si pituitam gignunt? & quomodo
 pituitam gignunt, si calidissimi? **BR.** Gale-
 nus in libello de Natura humana hanc con-
 traditionem diluit classe 1. 32. E. Nobis
 quidem videtur, ventres hyeme naturali ca-
 lido calidissimos. esse, hoc est, optimè tem-
 peratos: sed particulas corporis magis hye-
 me perfrigerari, nonnullis autẽ & ventrem
 d ipsum

„ ipsum, siue quòd iter agant, siue quòd ege-
 „ ant operimentis, siue per viuēdi rationem,
 „ vel aliquot tale. Demergitur enim omni-
 „ bus frigiditas ambiētis quam multum, sed
 „ nonnullis etiam vsque ad vētris regiones,
 „ sicuti est dictum. Quò fit, vt tamen si venter
 „ probè cōquoquat assumptos cibos, nihilo-
 „ minus hi in mutatione sanè, quæ fit in ieco-
 „ re, haud suspiciāt sanguinis absolutionem
 „ exquisitam, sed ipsius elabatur nonnihil.
 „ Quin & venæ per corpus vniuersum per-
 „ frigeratæ haud ipsum pariter immutāt. Ad
 „ hoc autem accedit, & copia ciborum, quos
 „ hyeme assumūt vnà cum qualitatibus quæ
 „ magis sunt pituitosæ. Hæc Galenus ex qui-
 „ bus percipi potest, quomodo in hyeme & si
 „ vētres sint calidissimi, tamen in extrinsecis
 „ scilicet corporis partibus pituitæ generen-
 „ tur: nox verò hyemi comparatur, vt in pri-
 „ mo commētario in sextum Epidimiorum
 „ testatur Galenus. & ratio hoc dictat, quia
 „ nox frigida est, & calor natiuus intus retra-
 „ hitur, vt in hyeme facit: propterea cōctio
 „ erit noctu perfectior, & si nōnihil destilla-
 „ tionis contingat, est ob extrinsecas partes,
 „ quæ haud probè coquunt. se. Hoc aliud est,
 „ cui initeris. BRASSA. Tamem in idem
 „ tendit. Hæc igitur summa sit, in destilla-
 „ tionibus & grauedinibus, tam manè quàm
 „ vespere.

vesperi modicum edendum esse, tamen vesperi magis, quàm manè sumendum. *SEN.* Audiui Medicos illos Conciliatorem referentes, quem ita argumentari dicebant. Si cœna prandio plenior sit, non posse etiam manè exerceri, quia & si coctio quæ in ventriculo fit perfecta sit: tamen illa quæ in iecore & venis perficitur, nōdum erit exquisitas propterea hora, qua homo se exerce-re voluerit, coctio quæ in iecore fit, nondum erit perfecta. Itaq; sanguis nondum perfectè coctus ad circumferentiam, & extrinsecas partes trahetur. *RR.* Satis est iam perfectam esse in ventriculo coctionem: illa verò, quæ in iecore fit sanguificatio, vel iam cœpta sit, vel dimidiata: dico autem satis esse ad inchoandum conueniēti tempore laborem: vnde ab Haliabate primo Practicæ, capite tertio, notatur, cūm aliter fieri non possit, quia aliquis ante perfectas omnes coctiones corpus exercere cogitur, saltem hoc proeuretur, vt cibus in ventriculo sit coctus, & in hepate iam coqui cœperit, si exquisitè coctiones omnes haberi non possint. *SEN.* Adducebant, & Medici illi Galeni exempla duo, ex quinto de Sanitate tuenda libro: sunt, verò duorum virorum exempla, qui longæui fuere, tamen plenius prædebant, & cœnabāt par-

ciùs, igitur ad prorogandam vitam magis confert plus prandere, & minùs cœnare, hi verò erant primò Antiochus Medicus, qui octogenarius erat, et corpus exercens per tria stadia, et ægros visitans, tamen plenius prandebat quam cœnaret. Nam hic (vt Galenus dicit classe 2. 90. G.) mediocriter prandebat, primùm his sumptis quæ aluum diiciunt, post hæc, maximè piscibus vel quos saxatiles vocant, vel qui in alto mari degunt. Rursus in cœna à piscium esu abstinit, sed boni succi aliquid, ac quod non facilè putresceret, sumpsit, vtique aut farcum mulso, aut auem ex iure simplici, atq; hac quidem victus ratione Antiochus in senio vsus sensibus illæsis, membrisque omnibus integris ad extremũ durauit, postea aliud exemplum refert Telephi grammatici, qui centum ferè annos vixit, de quo Galenus dicit, quòd prandebat septima hora, aut paulò citiùs, primùm oleribus sumptis: deinde piscibus gustatis, aut auibus. vesperè autem tantũ panem ex vino misto edebat. Igitur plus prandens quàm cœnans ad tantam ætatẽ peruenit Thelephus: prædium igitur cœna plenius esse debet. 3 R. Si eiusmodi exempla probè considerabis, percipies Galenum ex ipsis solùm probare senioribus ter in die porrigendum esse cibum,

bum, quòd & in commentatione Aphorismi tertij decimi primi libri Senes facillimè ieiunium ferunt, Galenus notat senes, scilicet decrepitos, parum & sæpè comedere debere, vnde hi ante prandium tentabāt, vel mel coctum vel crudum, vel aliquod simile, postea prandium differebāt ad illam horam, in qua quiescere debebant, & non erant ampliùs occupati: postea iterum edebant. quod Galenus prandium vocat, cùm tamen tardius fieret, neq; Antiocho in cœna minus præbet, quia præbere auctum in iure non est minus, quàm in mane piscē præbere. Thelephus tamen minus accipiebat, in cœna, vel fortè etiam magis cùm vinum acciperet, quòd vt est pueris alienissimum, ita est senioribus aptissimum. Adde prætereà Thelephum rationabiliter se regere debuisse, vt illi regendi sunt qui refici debent. At Galenus in septimo Methodi medendi libro, docet, quomodo reficiēdi sunt, qui conualescunt, & inquit: Quorum virtutes perinde vt in senibus imbecilles sunt, verùm in illis qui reficiuntur plus præbet in cœna Galenus eodē loco, quàm in prandio. Igitur & senibus plus in cœna præbendum, & ita accipiebant Antiochus & Thelephus: & quāuis Thelephus qui erat grāmaticus, plus in prandio sumpsisset, tamē An-

tiocho medico magis credendum erat, qui plus in cœna sumebat: nam Medico(in his quæ ad rem medicam spectant) potius credendum est, quàm grammatico. SEN. Rectè ais, tamen arbitrari oportet Thelephum grammaticum hoc genus victus nō exercuisse, vt grammaticus, sed potius vt ab aliquo medico edoctus. BRASSA. Miror te grammatistarum mores nondum cognouisse, nimirum qui arbitrantur plus se scire, quàm probi Medici se scire putent. SEN. Quid de his dicis, qui oculis laborant? BRASSA. Milies dictum est disputationem hanc circa sanos tantum versari, veùm cùm de ægris interrogaeris, idcirco tibi respondeo, & in prandio, & in cœna his modicè dandum esse, qui oculis laborant: tamen quod in cœna sumitur, plus esse debet, quàm id quod in prandio receptum est, quia & si vapores aliqui ad oculos tendant, tamen in vigiliis illuc multò plures ascenderent. SE. Multa alia ab his Medicis in meo disputabantur pharmacopolio, & multos fingeant casus, quos ex Conciliatore desumpsisse dicebant. BR. At casus illi ad rem nihil faciunt, cùm de sanis tantum sermo noster intelligat. SE. Es'ne tu harum solutionum inuentor? BR. A. Sunt à diuersis hincinde decies
repet

repetitæ. s e. Quam sententiam ex his potius probas? B R A s. Illam, quæ maioribus fulcitur rationibus atq; authorum sententiis. Est verò illa, quæ suadet cœnā prandio pleniorē esse oportere: tamen & hoc addam, quod ipsi rei magis correspondere videtur, & experientia ita esse ostendit. s e n. Quòdnam hoc est? B R A s. Ambiguitatem hanc ita determinandam censemus. Si per rationes & antiquorū sentētiās de quēstione iudiciū ferēdū sit (insanis semper intelligēdo) plus cœnādū est, quā prādendū. In diu assuetis plenius prandere, ac parcius cœnare consuetudo immutāda nō est, præsertim si fateātur ob hoc nihil incōmodi subire: qui verò diu assueti nō sunt, cōsuetudinē mutare debēt. Cū verò nonnulli sint, qui interdium melius coquunt, quā noctu, alij qui melius nocte, quā interdium, dicimus illos, qui interdium facilius coquunt, quā noctu plenius prādere oportere, & minus cœnare: qui verò è cōtrario hi abūdātius cœnent, & minus prandeāt: in his, qui non diu ad plenius prandium assueti sunt, si noctu melius coquant, quā interdium, consuetudinem mutare iubeantur. Si verò interdium melius coquerēt, quā noctu assuetudinem illā prosequantur. neque admiratione afficiaris, quòd aliqui interdium facilius coquāt, quā

noctu, quia experientia hoc ostendit: neque ratio aliqua abest. s e. Multos audiui, quibus prandere amplius placet, ac minus cœnare, & alios è contrario. B R A. Et hæc est experientia quam dico: diuersos homines interrogato, illos sententiis diuersos inuenies, multosq; reperies, quibus magis proficit prandere plenius, & cœnare parcius, & alios è contrario: & si nonnunquam oppositum faciant, mirificè læduntur: rationem prætereà illud dictare constat, quoniam reperiuntur homines qui naturalem calorem adeò vehementem habent, vt illa quæ sunt facilis coctionis putrefaciant: quæ verò difficilis probè coquant. de his Galenus loquitur in tertio de Alimētorum facultatibus.

„ Calidiores etenim vētriculi iecuscula, oua,
 „ & alia facilioris coctionis putrefaciunt: bu-
 „ bulam verò carnem, & alia quæ sunt diffi-
 „ cilioris coctionis probè conficiunt. Cùm
 „ ergo in his quæ ventriculum habent calidissimum, facilia concoctu corrumpantur, & in nocte calor vehementior euadat: propterea in his noctu cibi magis corrumpuntur, quia calor vehementior efficitur, at in prandio calor non est adeò intensus: idcirco post prandium melius concoquent, nec cibum corrumpent. quanquam ex hac ratione quispiam colligere posset, suaderi po-
 tius

tiùs esse sumendos difficilioris coctionis
 cibos in cœna,quàm in prandio:at quia ex-
 perientia ostendit multis hoc vſu venire,
 vt interdium melius concoquant, propterea
 his iſtud concedatur vt in prandio plus ſu-
 mant,qui forſe ob aſſuetudinem ſunt ma-
 gis in hoc inclinati. **S E N.** Mihi iam faſti-
 dio venit eiufcemodi diſputatio. **B R A S S.**
 Imò & multum conſumimus temporis in
 illa enucleanda, quod in trochiſcis exami-
 nandis conteri poterat. **S E.** Sed neque illud
 fuit inutile. **B R A S.** Neque apprimè vtile,
 cùm omnes ferè homines ſeſe rogant,vt cõ-
 tingit,& vt patrij mores exigunt,& vt ipſi
 aſſueti ſunt,neque hoc, vel illud, cùm ſani
 ſunt,conſiderant. **S E.** Diligentius verò con-
 ſiderant,cùm ægrotare cœperint. **B R.** Tunc
 verò non eſt de prandio vel cœna diſputan-
 dum.nã ægri tudinis ratione opus eſt ægro-
 rum in victu & hora victus ſeruare. **S E.** Ad
 primũ igitur inſtitutum redeamus. **B R.** Pri-
 mum inſtitutũ erat de Trochiſcis verba fa-
 cere,& illos, vt de aliis compoſitis quæ in
 pharmacopoliis Ferrarienſibus ſeruantur,
 ſeorſum fecimus,examinare. **S E N.** Ab his
 igitur inchoemus. **B R A S S A.** Vt lubet in-
 choato. **S E N.** Vnde dicti ſunt trochiſci? &
 quo nomine à latinis vocantur? **B R A S S A.**
 Trochiſci à rotunditate dicuntur, vnde &

d s à circ

à circulo ac rotunditate, quàm habent à
 Græcis *κυκλίσκοι*, etiam nominantur, quo-
 niam Græci *τροχόν* reuolutionem & rotam
 appellant, *τροχίσκον* vero rotulam, & *τρο-
 χίσκιον* etiam diminutiuum, & *κυκλόν* ro-
 tam vocant, *κύκλος* verò circulus dicitur,
 & *κυκλίσκος*, paruus circulus, *κυκλίσκιον*
 quoque diminutiue dicitur, à Latinis pa-
 stilli vocantur, licet recētiore omnes Græ-
 co nomine potius vti velint, quamuis &
 Græci nomen aliud habeant, quo frequen-
 ter vtuntur, nam illos à pane *ἄρτισκος* nun-
 cupant, quòd verò à Latinis pastilli vocen-
 tur, ex Celso summi potest, libro quinto
 , capite decimoséptimo, cùm ait : Mala-
 , gmata verò, atq; emplastra, pastilliq; quos
 , *τροχίσκος* Græci vocant. En quomodo tro-
 chiscos Latina lingua pastillos nuncupa-
 uit, eodémque loco Celsus differentiam po-
 nit, inter malagmata, emplastra, & pastil-
 los. **SEN.** Ne pigeat Celsi verba adduci-
 to, vt differentiam hanc ex tanto autho-
 re discere possim. **BRASSA.** Hæc sunt
 , Celsi verba: Malagmata maximè ex flo-
 , ribus, eorúmque etiam surculis, Empla-
 , stra, pastillique, magis ex quibusdam me-
 , talicis fiant, & de pastillis ait, quòd fiunt,
 , ne lædant vulnera, cùm imposita sunt.
 , **SENEX.** Quomodo autem pastilli, & em-
 , plastr

plastra differunt? **B R A S S A**. Sequitur
 Celsus: Emplastrum utique liquati ali-
 quid accipit, in pastillo tantum arida me-
 dicamenta, aliquo humore iunguntur. pau-
 lo post modum conficiendi pastillos do-
 cet, cum ait: At pastilli hæc ratio est. Ari-
 da medicamenta contrita humore non pin-
 gui, aut vino, vel aceto coquuntur, & rur-
 sus cocta inarescunt, atque ubi utendum
 est, eiusdem generis humore diluuntur.
 addit præterea Celsus: Cum emplastrum
 imponitur pastillus illinitur, aut alicui mol-
 liori, aut cerato miscetur. Pastillum siue
 trochiscum nonnulli ita definiunt, esse com-
 positionem quandam rotundam, parvam,
 ad lupini similitudinem, tamen si phar-
 macopolarum mortem consideremus, ipsi
 trochiscos omnes quadratos effingunt, &
 in medio concavos. nonnulli huius for-
 mæ rationem reddiderunt, quia ita con-
 fecta facilius exiccantur, quam si essent
 in forma rotunda, nam in forma rotunda
 magis sunt unitæ, & collectæ partes, & ob
 eandem etiam rationem excavantur. **S E**.
 In hoc forma semper confeci, & semper
 confici vidi. **B R A S S A V O L**. Tamen hoc
 nihil ad rem facit, neque ad eorum faci-
 liorem breviorémque exiccationem magis
 facit, quod sint quadrati, quam rotundi,
 cum

cùm in tam parua mole fiant, vt in vna-
 quaque forma confecti facilè exiccari pos-
 sint, nunquàm etenim drachmam ponde-
 re excedunt, imò mihi potius placeret, cùm
 in tam leui pondere fiant, vt rotundi effi-
 cerentur, quo simplicium vis melius serua-
 retur, & non conficerentur, in rotulas vel in
 placentulas, quia hæ formæ sunt compres-
 sæ. fieri etiã possent vti parui vnus drach-
 mæ panes, nam tunc verè pastilli erunt, &
 à nonnullis Græcis ἀγρίσμοι vocantur, ac si
 parui panes dixerint. in quacunq; fiant for-
 ma nō magni refert, modò commodè exic-
 cari possint, & ingredientium simplicium
 vis diu seruari. Paulus Aegineta libro se-
 ptimo, capite duodecimo, ita de trochiscis
 , ait, Pastillos Græci ab efformationis figu-
 , ra τροχίσκοις, id est orbiculos, appellant.
 , Sunt autem pastillorum genera tria, alij
 , nanque πότιμοι, hoc est potabiles, alij ἐνέ-
 , ρητοι, id est infusiles, qui per anum immit-
 , tuntur, alij verò κατὰ χρίσσι, quod est inun-
 gibiles. Hæc sunt tria apud Paulum trochi-
 scorum genera, ratione modorum, quibus
 vtimur nominata, sed vnumquodq; horum
 modorum in alios diuiditur, qui à suis de-
 nominantur actionibus. illi qui potabiles di-
 cuntur, nō ita dicuntur, quia vt trochisci bi-
 bi possint, sed quia in quopiam dissoluti li-
 quor

quorum bibūtur, hi verò potabiles diuidū-
tur, quia aliqui sunt, ἐπισχητικοί, quasi dicas
Latinè, retentiui, eò quòd alui, vel sangui-
nis, vel alias quascūq; fluxiones, refrigeran-
do vel astringēdo inspergēdove aut defic-
cando cōpescant. Alij sunt anodynī, sedandi
dolorē vim habentes, vel quòd sensum stu-
pefaciendo torporē inducant, quoniā dissi-
pant. atq; diffundunt, alij ἐκφρακτικοί vocā-
tur, qui obstructiones aperiunt, in quacūq;
sint parte, vel lienis vel iecoris vel renum.
Verūm ex his qui infunduntur trochiscis,
aliqui vim habent humorum acredinem
obtundendi, vi illi qui in dysenteria præbē-
tur, ad impediendum, ne humores acres in-
testina corrodāt. Alij sunt styptici & astringen-
tes, alij déurendi vim habent, quorum
vsus est in depascentibus vlceribus. κατὰ χε-
ρσιν verò easdē habent cū his, qui infundun-
tur, vires, nā inter ipsos aliqui sunt styptici,
alij déurētes. s. e. Nō abs re Paulus ita distin-
xit. B R A S. Non abs re quidem vt videtur,
at nos singulatim de vnoquoq; trochisco-
rum genere agemus, ipsorūmq; vires expri-
memus. s. e. Quid illud erat, quod audiui,
antiquos, scilicet sigillasse trochiscos? B R A.
Nemo ex antiquis de trochiscorū sigillo lo-
cutus est, nisi quispiā terram lemniam, quæ
in pastillos antiquitū cōficiebatur, trochi-
scos

scos fuisse dixerit, nam Dianæ sigillo im-
primebantur, sed fortè hoc audiuiti, quia
Mesue in confectiōe Galliæ sabellinæ in-
,, compositionis calce inquit: Fiant trochisci
vt diximus, & figillantur. s e n. Arbitror
hunc esse locum, à quo illi accepere, qui tro-
chiscos sigillandos esse monuerunt, sed
quomodo sigillabantur vel sigillari debet?
B R A S. Nullus est qui de hac re agat præ-
ter Albucasim in libro Seruitoris inscri-
pto, in quo caput facit, cui titulum indidit:
Modus faciendi sigillū, quo sigillantur tro-
chisci. s e n. Huius authoris verba (si me-
amas) referto. B R A S. De re hac nimis am-
plè nimisque diffusè pertractat, tamen vt
tibi morem geram, nonnulla ex ipsius ver-
bis referam, & tot, quòd tibi satisfacere po-
,, terunt, inquit igitur: Accipe frustum ligni
,, hebanī, aut buxi, aut eboris, aut alterius cu-
,, iuscunque vis, & sit crassitudo eius mensu-
,, ra duorum dīgitorum, & latitudo trium,
,, & lōgitudo vnius palmi, & præparetur for-
,, ma eius bene: deinde sicca ipsum in longi-
,, tudinem eius in duas partes æquales: ita
,, quòd vnicuique tabulæ sit crassitudo vnius
,, dīgiti: deinde fac ambas facies eius poli-
,, tas, lenes, bene inuicem cohærentes, deinde
,, sculpe in ambabus faciebus tabularum scul-
,, pturas rotundas secundum quantitatem tro-
chisc

schischorum, quos volueris sigillare, siue ma-
 gnos, siue paruos: deinde sculpe inter vnum
 quenq; circulum nomē trochisci quodcūq;
 volueris, scilicet ex quo fuerit factus. Hic
 est sigillandi modus, quem Albucasis do-
 cet, tamen nihil ad rem facit, cū nostro
 tempore nō signetur trochisci. s. e. Si essent
 signati, facilius cognoscerentur. B R A S. At
 ex pixidibus vos illos cognoscitis, quę illo-
 rum trochischorum, qui in illis continentur
 nominibus inscriptæ sunt. s. e. At si diuersa
 trochischorum genera simul miscerentur, il-
 la absq; sigillo distinguere nesciremus. B R.
 Hoc esset pharmacopolæ negligentia attribuen-
 dum: qui propriis in pixidibus tro-
 chiscos reponere debet. s. e. Cōtingeret pro-
 fectō ob pharmacopōlæ negligentia, tamē
 euenire posset. B R A. Tunc illi omnes, qui
 simul misti sunt, Abiciantur, nisi ad eandē
 sint facti intentionem. At tu iam trochiscos
 enumerare incipito, quos in vestris phar-
 macopoliis seruatis, & vnumquodq; genus
 per ordinem enarrato. s. e. N. Cur ordinem
 me seruare præcipis, cū omnia absq; or-
 dine scripserim? B R A S. De ordine intel-
 ligo, quo intua scheda scripti sunt.

S E N E X I I.

Trochiscorū de Rhabarbaro horū primū
 à me descriptū genus. B R. Apud quē autho-

rem inueniuntur hi trochisci? s e n. Apud Mesuen. B R A s. Mesue igitur compositionem referto. s e n. En refero.

℞. Rued boni 3 x.

Succi eupatorij 3 iiij.

Rosarum 3 iiij.

Spicæ

Anisi

Rubeæ tinctorum

Seminis apij

Absynthij

Asari

Singulorum 3 j.

Alias litera habet 3 ij. β.

Amygdalarum amararum 3 iiij.

Fiant trochisci aur. vnus.

B R A s s. Cur non apposuit liquorem Mesue, quo confici debeant? s e n. Imò apposuit, succum, scilicet eupatorij. B R A s. Hoc absurdum videtur, quoniam quatuor succi eupatorij drachmæ ad prædictos pulueres simul vniendos non sunt satis. s e n. Ex eupatorij succo semper conficio, & alios phar macopôlas ex eodem confecisse vidi. B R A. Ergo opus est, vt plures sint, quàm quatuor huius succi drachmæ. s e n. Imò multò plures, nam ad duas ferè vncias & semis huius succi contero. B R A s s A. Si ex eupatorij succo confici voluisset author, in
comp

compositione eupatorij succum non addidisset. & prætereà quando inter alia alicuius succi in parua copia fit mentio, condensatus succus semper accipi debet. **SEN.** Et ita præcisè facio, nam condensatum succum appono, postea ex recenti eupatorij succo conficio. **BRA S.** Hæc tibi sit generalis regula, cum ab authoribus in similibus compositionibus, qua re confici debeant non apponitur, significatur illos ex quo conficeretur non magnificasse, sed ut pharmacopœlæ placebit conficiendum esse, & plærunque ex aqua pura confici innuunt, imò compositionem hanc ex aqua simplici fieri debere. Hæc habetis authoritas innuere potest ac suadere. nam suos de Rhabarbaro trochiscos ex aqua pura fieri iubet. Alij authores ex quo liquore conformari debeant, non edocent. **SEN.** Quo ergo liquore hos conformandos esse censes? **BRA S.** Et si authores quo formentur liquore, negligere videantur, tamen intelligere oportet liquorem accipiendum esse, qui affectui proprius sit, cuius ratione præbetur trochiscus. præbetur verò potissimum ad iecoris obstructions, propterea ex succo iecori proprio conformandi sunt, cum verò compositionē ipsam iam ingrediatur eupatorium, ex absynthij succo conficerem,

e. nam:

nam in iecoris medicamentis iuxta Galeni præceptum, nunquam prætermittendum est absynthium, ex recente igitur absynthij succo hi trochisci conformantur. **SEN.** Deinceps ita efficiam, tamen & eupatorium (ut nomen ipsum indicat) hepati proprium esse videtur. **BRAS.** Est profectò propriū, & easdem aperit obstructions, sed iam semel in compositione positum est, idcirco ex alio liquore confici voluisse arbitrandum est: inter succos verò iecori potissimum proficit absynthij succus. **SEN.** Reperiturne eiusmodi compositio apud antiquos? **BRAS.** Reperitur prorsus, nam Actuarius quandam pastillorum compositionem refert, quam pastillos ex Indico Rheo vocat, imò compositio est, quæ ad eadem conuenit, ad quæ pastilli de Rhabarbaro Mesue, idémque sunt Rhabarbaricum, & Rha Indicum, sola tantum differunt patria. **SEN.** Ad quos conuenit affectus pastillus de Rhabarbaro? **BRAS.** Mesue dicit ad hepatis obstructionem, dolorem, tumores præter naturam affectus inueteratos eiusdem, & hydropem & icterum & formæ compositionem. En modo quid dicat Actuarius de suo ex Rha Indico pastillo, prodest aduersus iocinoris & lienis obturantes infarctus, stomachum roborat, ad-

de

de, febribus longis conuenire, & cuicunque
obstructioni. nam præter id quòd mate-
riam præparāt, etiam educere possunt pau-
latim, ac sensim absque vllò incommodo.
SEN. Actuarij compositionem audire opta-
rem. BRA S. Quid mihi erit lucri, si illam
referam? SEN. Quod tibi placuerit. BRA S.
En igitur illam refero.

℞. Rosarum siccarum

Absynthij

Rhei Indicæ

Singulorum duellam.

Spodij

Spicæ Indicæ

Iunici odorati

Laccæ purgatæ

Succi eupatorii

Singulorum 3 j.

Sandali citrini

Croci

Cassæ

Singulorum duplum, id est siciliquū.

Tragacanthæ

Mastiches

Singulorum sexquiseptulam.

Contusa & cribrata cum succo foeniculi
subigito, & digerito in pastillos qui dentur
ebibendi cum aqua, in qua maduerit lacha,
vel ex oxysachare. SEN. Est longè diuersa

eiuscemodi compositio ab illa Mesue, & in simplicibus & in ponderibus, neq; mihi displicet, quòd ex fœniculi succo conficiatur. **B R A S.** Imò si lubebit, & illam Mesue ex hoc conficito succo, & non ex illo absynthij, tamen absynthij succus iecori magis proficit. **S E N E X.** In hac verò Actuarij compositione pondera quædam enarrasti, quæ nunquàm audiui, nisi tu illa aperueris: nam ex me ipso illa nunquàm inuenire scirem. **B R A S.** Quænam sunt hæc ponderum nomina, quæ ignoras? **S E N.** Tria sunt, duella, siciliquum, & sexquisextula, **B A A S.** Conabor vt vires meæ poterunt, illa tibi aperire. Duella est tertia vnciæ pars, vt drachmæ duæ, & scrupuli duo, siciliquum verò est duarum drachmarum pondus, ideò probè cum Actuarius quorundam simplicium drachmam posuisset, postea alia enumerans simplicia, dicit singul. duplum, scilicet ad drachmam iam prædictā. Vnde interpretari volens, quod per hoc duplum intelligeret dixit, id est siciliquum, quod est duarum drachmarum pondus, Festus sic dictum vult, quoniam semiunciam fecet. **S E N.** Sexquisextula superest exponenda. **B R A S.** A^u sextula deducta est sexquisextula, quamuis nomen hoc non inuenerim, sed bene semifextulam. Vt autem nominis

ration.

rationem habeas , sextula est vnciæ pars sexta , quæ drachmam vnam & scrupulum vnum complectitur : Sexquiseptula verò drachmam vnam complectitur , & scrupulum vnum , & totius huius ponderis dimidium , quod est , drachmam semis , & scrupulum semis . s E . Erant ergo duæ integræ drachmæ . B R A S . Ita constat , si rectè colligantur . s E N . Quid intelligit per purgatam laccam ? B R A S . In nostro Simplicium examine vocatam ab Arabibus laccam esse Dioscoridis cancamum docuimus . Est verò gummi genus ex Arabica arbore , plerunq; verò cùm huiusmodi gummi colliguntur , simul adsunt festuæ , pulueres , & cortices . Actuarius per purgatam laccam illam ablutam intelligit , & à corticibus , pulueribus quæ mundam , vt alia gummi genera expurgari solent , & ab his emundari . s E N . Iam intellexi quid esset purgata lacca . at . reperiuntur ne apud Arabes præter Mesuen hi trochisci ? B R A S . Nullus est , qui hosmet referat trochiscos , author tamen apud diuersos medicos aliæ reperiuntur compositiones sub hoc nomine Trochiscorum de Rhabarbaro , vel de Rhaued . veruntamen hæc illa est compositio , quæ non solum Ferrariæ , sed & per totam Italiam in vsu est . s E N . Alias etiam Arabum compositiones

contemplemur, quæ sub hoc nomine trochiscorum de Rhabarbaro, vel de Rhaued continentur. **BRAS.** Vt lubet. en Rasis in nono ad Almanforem, capite sexagesimo-octauo, vbi de Iecoris dolore atq; abscessu verba facit, sequentem compositionem trochiscorum de Rhaued Seni scribit. Idem verò sunt Rha barbaricū, & Rhaued Seni, solo tantum differūt, in quo ortum duxere.

℞. Mastiches

Succi eupatorii

Succi absynthij

Seminum fœniculorum

Anisorum

Singulorum 3 ij.

Rhaued 3 x.

Informētur trochisci pondere aurei vnus, ex quibus in potu vnus singulo die tribuatur. **SEN.** Idem ferè cum illis Mesue esse videntur, licet aliqua defint. **BRAS.** In intentione prorsus conueniunt, & fortè aliàs idem erant, sed qui exemplaria transcripsere, aliqua prætermisere, sua incuria simplicia, alia imprudenter addidere, tamen eadem intentio semper perseuerauit. **SEN.** Possémne hos conficere? **BRAS.** Quis prohiberet, si tibi animo esset? tamen Mesue compositionem huic præfero, & cum hos Indico trochiscos, illos Mesue confectos

Etos esse intelligo. **SEN.** Cum in hac compositione absynthij succus recipiatur, & per succum semper densatum succum accipere debeamus, ad horum trochiscorum simplicia iungenda quid accipiemus? **BR.** Vel simplicem aquam vel citharach succum, vel præter succum, quem addis absynthij succum, absynthij nuper expressi succum accipito, quo trochiscos conficito. **SE.** Sûntne aliæ apud alios Arabes de his trochiscis compositiones? **BR.** Sunt profecto: nam Auicēna in quinto Canone hâc ponit.

R. Rheu fini. 3 viij.

Rubeæ lignorum

Laccæ mundatæ

Singulorum 3 iiij.

Seminis apij

Eupatorii

Anisorum

Singulorum 3 iiij.

Misce, & tere, & fac trochiscos. **SE.** Hi sunt Mesue trochiscis propinqui. **BRAS.** Sunt profecto, & in intentione mirè conueniunt. nam Auicenna dicit conferre ad ægritudines antiquas, & ad hepatis duritiem, ac grauitatem, & ad eiusdem abscessus, & ad dolores splenis, & percussione euenientem in corpore. **SEN.** Quid intelligit per rubeam lignorum? **BRAS.** Mendosus est

codex, & legi debet rubeæ tinctorum. nota quòd Actuarius dicebat laccæ purgatae, hîc Auicenna dicit laccæ mundatae, vt notetur, debere esse mundam à festucis, & pulueribus, & corticibus. **SEN.** Quo liquore confici debent trochisci? **BRAS.** Absynthij succo. **SEN.** Reperiuntur ne apud alios auctores? **BRAS.** Serapio tractatu septimo, vbi de Antidotis agit, capite decimooctauo, similem ferè ponit descriptionem, dicens trochisci de Rhaued, quorum compositio hæc est.

℞. Rhaued sceni ʒ viij.

Rubeæ

Laccæ

Singulorum ʒ iiij.

Seminis apij

Succi eupatorii

Anisorum

Singulorum ʒ iiij.

Terantur, & cribellentur, & fiant trochisci, quorum vnusquisq; sit drachmæ vnus, & præbeantur cum eo, quòd conuenit.

SEN. Eadem est præcisè cum illa Auicennæ compositio, vt alter ab altero accepisse videatur, fortè & hi cum absynthij succo fieri debent. **BRAS.** Non ab re est, cum ad eandem valeant intentionem, imò & Serapio ipse ait, valere ad grauitatem in hepate & splene

splene, & ad eorundem membrorū apostemata, & ad Iecoris percussione. **SEN.** Eadem præcisè intentio est, qualis aliorum, at miror Galenū virum diligentissimum horum trochiscorum mentionem non fecisse, cū & hi affectus suo tempore vigerent. **BRAS.** Adeandem intentionem pastillos parat Galenus in octauo de Compositione medicamentorum, secundum locos, vbi titulus, Hepaticus amarus. sed Rhabarbarū nō recipiunt. **SEN.** Galeni compositionē audire optarem. **BRAS.** Hæc est, quam refero.

R. Anisi

Seminis Apij

Asari

Amygdalarum amararum mundatarum

Abfynthij

Singulorum 3 iiij.

Præpara cum aqua, & reduc in pastillos, ac exhibe drachmā vnam cum vini diluti cyathis tribus, febriētibus ex aqua mulsa. **SEN.** Rhabarbarū his addere possemus. **BRAS.** Cū hæc sint pro intētionē perficienda satis, idcirco addere nō est opus. In nono prætereā eiusdem voluminis libro, describit pastillum ad Ictericos, quem hepaticos iuare dicit. pastilli compositio hæc est.

Recipe Amygdalarum amararum mundatarum 3 iiij.

c

s

Anisi

Anisi

Absynthij

Nardi indicæ

Afaræ

Singulorum † ʒ j. † ʒ ij.

Tusa & cribrata aqua subigito, ac formatis
pastillis drachmam vnam cum vini mulsi
cyathis tribus non febrientibus dato. s E N.
Si Rhabarbarum reciperet, à Mesue com-
positione haud multum differet. B R A S S.
Non quidem viribus, sed in reliquis pluri-
mum differre constat. s E N. Cur in his ieco-
ris affectibus Rhabarbarum à Galeno præ-
termissum est. B R A S S. Vel Rhabarbarum
ignorauit Galenus, vel pro adstringente
medicamento illud habuit, at in longis ie-
coris affectibus, & in obstructionibus aper-
tione indigemus. s E N. Nunc verò ad com-
positionem trochiscorum de Rhabarbaro,
quæ in usu est, redeamus. Nonnulli sunt
qui legendum volunt amygdalarum ama-
rarum drachmas duas, & nō drachmas qua-
tuor. quid censes tu legendum? B R A S. Vel
quatuor sint, vel duæ, haud magnifacio. ta-
men cum in his affectibus amaræ conue-
niant amygdalæ, vt ex Galeno constare po-
test in compositionibus superius adductis,
propterea arbitrarer quatuor potius sumē-
das esse drachmas, quàm duas. neque illo-
rum

rum ratio valet, qui dicunt in omnibus codicibus legi drachm. ij. quoniam in maiori codicum numero scriptum est, drachmas quatuor, & nos codices legimus ac habemus, in quibus scriptum est eupatorij, amygdalarum amararum ana drach. iiij. s e n. In compositione prætereà habetur seminis apij, absynthij, asari. debentne & absynthij, & asari accipi semina? B R A s. Absynthiū, & asarum non sequuntur ad semen, neque consuetum est harum herbarū semina accipere. quòd pharmacopôla contemplari debet, quando ambiguum est, an in aliquo authore semen legendum sit, an ipsa herba, tunc nimirum consideret, quid consuetum sit in compositionibus accipi, idq; accipiat. nam illud est quòd accipi debet. s e n. Eiuscemodi regula non mihi displicet, quā deinceps seruabo. B R A s. Et cur displicere debet, cum verissima sit? Dic verò, quomodo omnia misces? s e n. Illa in puluerem redigo, præter amygdalas, quas diligenter pinso, postea eupatorij succo recenter expressi in rotulas conficio, vel in quadratam figuram, sed posteaquàm iussisti, deinceps absynthij succo utar, nempe non dubito omnibus affectibus, qui prædicti sunt, conuenire. B R A s s A v o l. Illis tamen non detraho, qui eupatorij succum accipiunt, sed

sed absynthiū magis probo, cū iam iterum sit appositum eupatorium. cū verò de his trochiscis satis dictum esse videatur, illos qui sequuntur, refertò. *SEN.* Permite vt è crumena schedam illā educā, in qua singulatim descripti sunt. *BR.* Citò expedias.

SENEX. III.

Trochisci de Rosis sequuntur. *BRAS.* Plures sunt pastillorū de rosis compositiones, quā sint ipsi authores, at vos quam paratā in officina seruatis? *SEN.* Illam Mesue, quæ prima in ordine inest, & quam nūc refero.

R. Foliorum rosarum 3 x.

Glycyrrhyzæ 3 v.

Spicæ aromaticæ 3 ij. & β.

Confice cum vino albo, quos si laxatiuos facere volueris adde

Scamonij 3 iij.

BRAS. Tu fortè compositionem hanc seruas. *SEN.* Hanc prorsus seruo. *BRAS.* Tamen multi sunt, etiam Ferrariæ, qui tertiam compositionē in ordine parant. *SEN.* Quæ nam est? *BRAS.* Illa, quæ incipit, Confectio trochiscorum de rosis, sicut confirmatum est in libris plurimorum iuuamentorum. *SEN.* Compositionem ipsam refero. *BRAS.* Iam refero:

R. Rosarum 3 iiij.

Ligni aloës 3 ij.

Mastiches

Mastiches 3 j. & β.

Abfynthij romani.

Cinnamomi.

Spicæ

Cafîæ lignæ

Florum fchœnanti

Singulorum 3 j.

Fac trochiscos drachmarum duarum cum vino antiquo, & aqua decoctionis radicum.

S E N. Audiueram nonnullos pharmacopôlas aliam feruare compositionem ab illa, quam seruo. at quæ'nam esset, ignorabam.

B R A S. Hæc est, quam retuli, & quam magis probo, quam primam illam Mesue à te celebratam & confectam. **S E N.** At eiusce-

modi cōpositio in multis abest Mesure codicibus. **B R A S S.** Sunt imperfecti codices ac diminuti, cū illa abest in illis cōpositio.

S E N. Ad quos conuenit affectus eiusmodi compositio? **B R A S.** Ad ea, quæ à Mesue re-

feruntur, nam dolori ventriculi conferunt, & imperfectæ obuiant coctioni, ad hydro-

pîsq; initium conueniunt, & ad antiquas febres pituitosas, flatibus conuenit, qui in

ventriculo abundant, vehementiûsq; hoc efficere possunt, quàm primi à te enarrati.

S E N. Quid intelligere oportet per aquam decoctionum radicum? **B R A S S.** Intellige

quinque radicum comuniū, quæ sunt ruscî
radix.

radix, asparagorum, apij, fœniculi, & petroselinii, hæ radices in aqua ebulliri debent secundum artem, postea exprimi, & ex hoc expresso fiant trochisci. **SEN.** Arbitror nullam esse compositionem, quæ plures habeat diuersitates ista, nulli etenim sunt pharmacopœlæ qui suas non habeant de rosis trochiscorum compositiones. **BRAS.** Hoc verissimum est, & tam antiqui, quàm recentes pastillorum de rosis pleni sunt. **SEN.** Antiquorum cōpositiones scire percuperem, recentiorum verò mīstiones negligo. Ni ergo circa alia occupatus sis, te oro, hortor, atque obsecro, vt antiquorum compositiones pastillorum de rosis referas, vt experiri possim, num aliqua compositio cum hac Mesue, quæ in vsu est, conferenda sit. **BRAS.** Ita libenter efficiam, & à Nicolai Alexandrini compositione exordiar, quæ ab illo authore vocatur trochiscus diarrhodon. **SEN.** Aliud est diarrhodon, aliud pastillus de rosis. **BRASSAV.** Imò idem sunt, quia idem apud græcos significat τροχίσκος διαρροδών quod apud Latinos pastillus de rosis. **SEN.** Tamen video Mesuen de trochiscis de rosis, & de Diarrhodo distinctè loquentem. **BRAS.** Quatuor idcirco posuit compositiones trochiscorum de rosis, pro vna cōpositione, trochiscos diarrhodon

rhodon computando, imò & de illis mentio fiet, quia in Mesue compositionibus, cum trochisci diarrhodon recipiantur, illi accipi debent qui ab eo descripti sunt sub nomine trochiscorum diarrhodon. **SEN.** compositionem igitur referto. **BRASS.** Est in illo authore capite centesimo & sexagesimo. & hoc conficitur modo:

R. Rosarum viridium 3 xx.

Spodij 3 x.

Sandalorum rubrorum 3 viij.

Croci 3 iiij.

Camphoræ 3 j.

Rhodo stomatis quod sufficit.

In marmorea pillæ recentes rosæ sine intermissione terantur, deinde cæterarum specierum subtilissimus pulvis immittatur, & cum sufficienti rhodo stomate conficiatur, ad ultimum addita camphora, inde trochisci informantur, & ad umbram siccati usui reseruentur. **SEN.** Quid intelligit per rhodo stomata? **BR.** Aquam rosaceam, ita enim illam vocat & græcorum vulgus. **SEN.** Ad quos valent affectus hi pastilli? **BRASS.** Viem quandam habent abstergerendi internas partes ac roborandi. **SEN.** Idem videntur cum trochiscis diarrhodon Nicolai Propositi. **BRASS.** **SAVOL.** Imò idem sunt. nonne aliàs tibi dixi Nicolaum Propositum ab Alexandrino
plura

plura accepisse? tamē in simplicium ponderibus differūt, & licet hi trochisci ab omnibus ferē parentur pharmacopôlis, tamen in alio vsu non videntur, quā quod Nicolai compositionē ingredi debet. s e n. Fuitne antiquus hic Nicolaus Alexandrinus? B R. A' nonnullis antiquissimus iudicatur, tamen in simplicibus recentiorū nominibus vtitur, & nonnulla refert simplicita, quæ vel ab antiquis non cognoscebantur, vel quæ in vsu non erant, hoc poteris in vna, quam afferam compositione deprehendere, quæ & ipsa ad rem facit, nam capite centesimo octogesimo octauo sui libri cōpositionem quandam ex rosis confectam refert, quam diarrhodon Iulij vocat, constat verò ex his, quæ sequuntur simplicibus.

℞. Cinnamomi:

Cariophyllorum

Anthophyllon

Galangæ

Nardi

Gingiberis

Dactylorum carnis

Singulorum ʒ iiij.

Ligni aloës

Rhabarbari

Nucis myristicæ

Macis

Zedoariæ

Zedoariæ

Folij

Styracis

Singulorum 3 ij.

Tyretri

Cyperì

Costi

Iridis

Celticæ

Tragacanthæ

Anacardi

Cardamomi

Amomi

Anisforum

Seminum basilici

Singulorum 3 j.ß.

Ossis Eboris

Ossis de Corde cerui

Dactylorum ossis

Corallorum

Thymi

Tymbræ

Hyssopi

Abrotani

Melenopiperis

Leucopiperis

Macropiperis

Amei

Singulorum 3 j.

f

Lim

Limatura auri puri argenti meri
 Margaritarum perforatarū & integratū
 Hyacinthi
 Berylli
 Blactæ Byfantiaæ
 Ambraæ
 Mosci
 Balsami

Singulorum 3 β.

Mellis quod sufficit. Hæc est cōpositio.
 s e n e x. Nonnulla compositionem ingre-
 diuntur, quæ non esse antiqui authoris
 ostendunt. B R A S S A. Ita profectò est: nam
 galanga sub hoc nomine apud antiquos
 incognita est, & zedoaria atque anacardi,
 neque os de corde cerui erat apud antiquos
 in usu, neque blactæ byfantia sub hoc no-
 mine: est præterea res noua ambra, vt hinc
 arbitrari cogar hunc Alexandrinum Nico-
 laum non fuisse valde antiquum, sed à qua-
 dringentis annis vel quingentis citrà scri-
 psisse. s b n. De hoc non ambigo. B R A S S.
 Ex infinitis aliis Alexandrinum non esse
 antiquum authorem ostendere possem, sed
 hæc satis sint. Placuit verò ex hac compo-
 sitione aliis prætermisissis istud ostendere:
 quia eiusmodi cōpositio ad propositū fa-
 cit: non est diarrhodon, id est, ex rosis confe-
 ctio. s r. Quid intelligit per anthophyllon?

BR. Nonnulli arbitrantur intelligenda esse maiora gariophylla: nam adsunt & gariophylla quædam ferè rotunda, quæ communia longè excedunt gariophylla. s E. Cùm tot recipiat simplicia, ad quos valet affectus? B R. A. Author refert prodesse potissimum arteriacis, asthmaticis, dispnoicis. tussientibus: & ad omnia quæ ex frigida causa pectori & pulmone nocent, stomachi debilitatem confortant, Anatrophen reuocat, dolorem mitigat, cardiacis summum remediū est, hydropicis & spleneticis medetur, debiles renes confortat, refrigerata calefacit, & perditam Venerem miro modo reducit. s E. Est ergo compositio multis nominibus digna. B R. A. Est profectò, & in deperdita Venere mira vidimus vt his qui frigidi vocantur. s E. Cùm verò tot simplicia compositionem ingrediantur, quæ diuersarum sunt naturarum, quoniam modo in globos reducenda est? B R. Audias authorem ita de compositione differentem. Confice sic. carnes daëtylorū à crustulis suis purgatas diutissimè tere, & cum styrace in calidissimo melle indefinèter subige. Cùmq; ad vnum corpus redactum fuerit, per rarum linteolum accuratissimè cola: Hoc toties fac, donec virtutes specierū mel recipiat, quod elicitur, & abiectis retrimētis succū mellitum

serua. Margaritas autē beryllum & hyacinthum, & corallū quater in marmoreo lapide tere, & cribrata in subtilissimum puluerem redige: & sic in sufficienti rhodostomate per totum diem vel noctē macera. Sequēti autem die inter duo lenissima marmora tandiu ducito, donec nullus pulueris strepitus perſentiat: deinde ossa dactylorum mignata testa fictili incende, & cū eburneo offe tere, donec in subtilissimum puluerē cōfeceris. Cæteras autem species simul tere & cribra, & cum succo carnis dactylorum & styracis tempera, & sic puluerem ossis dactylorum, & eboris admisce. Deinde margaritarum puluerem cum sufficienti roseo melle, sicuti & aurum & argentum subtilissimè limatum, confectiōe adde. Adultimum verò ambram, moschum in calido balsamo soluta superfunde: & omnibus bene commistis in vitreo vase miscellam hanc conde, & vsui reserua. s E N.

Quenam quantitas præberi debet? B R A S. Author dicit tres drahmas manè vel vesperi cum vino, seu cum calida. s E N.

Trochiscorum formam non habebunt, si vt dictum est, fiant. B R A S S A. Neque opus est habere, sed est diarrhodon à rosis ita vocatū: quanquàm & hæc omnia possent in trochisci formam facilè duci. Adsunt & apud eund

eundem authorem multæ compositiones, quæ diarrhodon vocatur, vt ceterisimo octogesimo nono, & capite centesimo nonagesimo. At apud Arabes innumeræ ferè sunt trochiscorum de rosis compositiones. **S E.** Illas referto, ne quicquã prætermittamus, quod in aliquo conducere possit. **B R A S.** Tot referre compositiones non est opus, sed loca tantum referam in quibus scripta sunt, quæ si legere placuerit, cum domi eris, nihil impediet. **S E N.** Neque istud mihi displicet. **B R A S S.** En igitur Rasis in decimo ad Almanforem cap. II. vnâ ponit descriptionem sub nomine trochiscorum diarrhodõ: & in 9. eiusdem libri capite, descriptionem ponit trochiscorum de rosis: & in nono, capite sexagesimo tertio, aliam ponit descriptionem: & in Antidotario diuisionũ duas habet trochiscorum de rosis cõpositiones. Auicenna & ipse in quinto Canone descriptionem ponit trochiscorum de rosis: & Serapio nonnullas habet descriptiones. Paulus prætereà Aegineta libro septimo pastillorum, diarrhodon mentionem facit. **S E N.** Optarem vt hunc Pauli pastillum saltem referres. **B R A S.** Id non inuitus efficiam, ita eum confici iubet Paulus:

℞. Acaciæ
Commeos

f 3 Rosar

Rosarum

Floris balauftiorum

Hypocistidis succi

Gallarum

Vniuscuiusque 3 iij.

Succi rosarum viridium

Seminis plantaginis

Liciij Indicij

Singulorum 3 j. Misce

SE. Quomodo simul hæc misceatur author
referre nō videtur. **BRAS.** Imò refert, quia
rosarū succo, & plantaginis omnia miscen-
tur. **SEN.** Probāsne tu eiusmodi compo-
sitionem? **BRAS.** Non quidem ad antiquas
febres, vt illa Mesue conuenit, sed valenter
adstringit: propterea vbi adstrictione indi-
gebimus, hac Pauli compositione vti po-
terimus, quia id valenter facit. **SEN.** Sūnt-
ne alij antiquiores authores, qui de his pa-
stillis mentionem faciant? **BRASS.** Actua-
rius, qui & si non sit antiquissimus author:
tamen neque recens est, & inter probatos
authores numerandus est. hic in libello de
Compositione medicamentorum ita dicit:
,, Pastillus diarrhodon, id est, è rosis, cor & ie
,, cur roborat, dolorem capitis abigit, à san-
,, guine vel flaua bile concitatū. Modus eius
est sextula, cum rosarum vel nymphææ zu-
lapio. **SEN.** Compositionem ni pigeat re-
ferro.

ferto. B R A S. Ita ait author:

R. Rosarum

Triasandalorum

Spodij

Seminis portulacæ

Intubi Violarum

Singulorum sextulam vnam.

Contusa cribratâque ex stillatitio rosarum
latice fermentescant. s E N. Ab omnibus
prædictis differt compositionibus. B R A S.
Differt prorsus, at apud Græcos aliæ non
extant trochiscorum de rosis composi-
tiones, neque trochiscorum diarrhodon. s E N.
Aliam igitur trochiscorū compositionem
contemplemur. B R A S S A. Ut lubet: Pri-
mò autem notato in Mesue compositioni-
bus vsum trochiscorum de rosis Mesue con-
uenire, & in Nicolai compositionibus tro-
chiscorum de rosis ipsius Nicolai, tu hoc cō-
siderato, ac obseruato.

S E N E X I I I I.

Trochisci de Agarico perpendendi occur-
runt. B R A. In vñu non sunt. s E. Ego in mea
officina illos semper seruauì. B R A S. Non
arbitror apud tres pharmacopôlas Ferrarię
inueniri, & tu fortè vel nunquàm, vel ra-
rissimè vendidisti. s E. Bis aut ter in toto vi-
tæ meæ curriculo illos vendidi, & illi ad-
huc in pyxide sunt, quos prima vice cōfecì:

f 4 verum

verum summopere delector nihil deesse in eo pharmacopolio ex his, quæ vel simplicia sunt, vel composita in usum quandoque veniunt: vel Medicus aliquis quandoque utatur, licet in usu non sint, & alij Medici hoc despiciant: at ne Medicus ille quandoq; me incautum inueniat, & sine sua compositione imparatum, & illam seruo. BRASS. At quam paras compositionem? SEN. Hanc quæ sequitur:

℞. Agarici electi ʒ j. & β.

Gingiberis ʒ j. ☉ j.

Salis gemmæ ʒ β.

Conterantur omnia, & cum oxymelite simplici fiant trochisci. BRASS. Alij tamen aliam parant compositionem. SEN. Quamnam? BRASS. Illam quam Conciliator conficit in capite de Vomitu. SEN. Illam indigeat referto. BRASS. En refero.

℞. Agarici boni vigorati ʒ v.

Zingiberis ʒ j.

Salis gemmæ ʒ j. & β.

Mastiches ʒ j.

Calami aromatici ʒ j. & β.

Turbith ʒ ij.

Anisorum ʒ j. Aceti ʒ ij.

Misce & fiant trochisci, quos ex aqua calida præbeto. SE. Duæ aceti drachmæ ad cōmiscenda incorporādāq; omnia simplicia,
satis

fatis esse non videntur. **BRAS.** Idcirco non intelligo quòd duæ solæ drachmæ accipiantur, sed quantum sufficit accipiendum sit tamen non erit etiam magna aceti quantitas illa, quæ ad eiusmodi iungenda simplicia recipietur. **SEN.** Quid intelligis per agaricum vigoratum? **BRAS.** Huius descriptionis authorẽ interrogato quid ipse intellexerit. **SE.** Non sum ipsum allocuturus, cùm diu sit quòd obierit. **BRAS.** Arbitrarisne te diu adhuc superuicturum? **SEN.** Vt Deo placebit, tamen spe quadam detineor me multos iuniores vitæ prorogatione excessurum. **BRAS.** Dij faxint, nam viri in sua arte tam diligentes nunquàm obire deberent. Ad rem verò redeamus. arbitror authorem illum per agaricum vigoratum agaricum intelligere melicrato imbibitum, & nisi in cõpositione sal geminæ adesset, intelligerem etiam sal gemmæ iunctum. vel intellige roboratum spica, & aqua casei. **SE.** Alia res est agaricum trochiscatum. **BRAS.** Alia prorsus, sit verò trochiscatum agaricum, vt Mesue dicit in libro Simplicium, vbi de agarico agit, & atbitratur se loqui secundum Gale. ex ipso agarico, & vino, cui infusum est zingiber: nam dicit: Fiant trochisci ex eo & vino infusionis zingiberis in quo puluis ipsius sæpè submergatur, &

f s fiet

fiet operatio eius completa. **SEN.** Hoc est agaricum trochiscatum, quod in communi vlu seruatur. **BRASSA.** Adde, nihil referre, etiam si trochiscos de agarico voces, quia differentia fieri non debet inter agaricum trochiscatum, & trochiscos de agarico, licet nonnulli trochiscatum agaricum vocent, cum in massam compositio redacta est, ad deinceps trochiscos de agarico vocant, cum massa ipsa in trochiscorum formam efficta est, vtrunq; verò (vt vides (idē est veruntamen prima illa compositio, quā adduxisti, passim fit ab omnibus pharmacopôlis, pro trochiscis de agarico, & agarico trochiscato Mesue, at in Mesue trochiscis non adest sal gemmæ. **SEN.** Ego illud semper apponi vidi. **BRAS.** Mesue autem suos conficit trochiscos cum vino infusionis zingiberis & agarico nullo alio simplici addito. **SEN.** Nunquàm hoc vino utimur ad illos conficiendos. **BRAS.** Idcirco nec secundum authoris mentem conficitis. **SEN.** Cur sal gemmæ apponi non debet, cum agaricum rectificet? **BRASSA.** Quid est hoc rectificare agaricum? **SEN.** Quid rectificare sit ignoro, sed à Mesue ita dicitur. **BRASSA.** At ego quid rectificare sit, tibi aperire non grauabor, est verò rectificare à medicamēto remouere, si quid ha-

bet

bet venenosi, maligniue ac infestatis. at in
agarico nihil tale videtur: nam nec aliquid
habet venenosi, nec aliquid infestatis, quod
corrigi desideret, si Dioscoridem & Gal.
summos in re medica viros cōtemplemur.
nam nullus horum, neque quisquam alius
ex probis authoribus scriptum reliquit cor
rigendum esse agaricum zyingibere, sale
gemmæ, aut re alia simili: neque Galenus
mentionem facit de vino infusionis zyingi
beris, sed ait, sumptum, pondere drachmæ
vnius cum vino diluto, vnde nullus est ex
antiquis, qui vel agaricum corrigat, vel qui
aliquid prauī habere dicat. ob hoc fortē
Mesue coactus dixit esse pauci nocuenti,
nisi quia imprimat læsionem in visceribus
debilitās ea, quare indiget permistione ab
stergentiū cum eo, vt nō profundetur eius
virtus in illis totaliter, sicut dixerunt sapi
entes. hæc Mesue. At nullus antiquus vel
sapiens, quem viderim, hoc dicit. **SEN.**
Audiui frequētius à Medicis referri, ventri
culum ab agarico deiici. **BRASSA.** Si
experientia contemplemur, agaricum ven
triculi vires deiicere videtur, & in appe
tentiam facere, atque subuersionem: vt
viderim illos, qui agarico vsi sunt per ali
quot dies edere non posse, quod & mihi nō
nunquā contigit. **SEN.** Tamen videtur
tales

tales qualitates habere (vt omnes referunt) quę ventriculum potius roborare deberent. **BRAS.** Imò illas habet: nam adstrictione quadam amarum est, & ob nullas alias qualitates absynthium ventriculum roborare dicitur, & abrotanum ventriculo obesse dicitur, licet amarum sit: quia nihil habet adstringentis qualitatis, ventriculo autem aduersari videtur, quia diuersarum est partium ac qualitatum, propterea viscera reddit imbecilliora. verum hac de re aliàs tractaturi sumus. **SEN.** Ad trochiscos ergo redeamus. **BRASSA.** Vt lubet. Si trochiscos de agarico à me dictos, Mesue trochiscos esse nolueris, sed Galeni, cum tamē Galenus horum trochiscorū nusquam mentionem fecerit, poteris trochiscos illos Mesue superius enarratos parare, qui salem gemmæ recipiunt ad tertiam partem, & cum secaniabin conficiantur. **SEN.** Possem & accipere trochiscos illos, qui in Mesue sequuntur, secundum Halym. **BRASSA.** Quos volueris facito; tamen illos potius probo, qui absque sale gemmæ conficiuntur, sed quīnam sunt illi, quos refert Haly?

„ **SE.** Mesue inquit: Si ex eo sexta parte ipsius
 „ ex Kcysim aut dauci, & quarta ipsius salis
 „ gemmæ fiant trochisci cum viscositate po-
 „ lypodij recentis, fit mirabilis consecutio

ope

operationum ipsius ad ea, quæ oportet. Alii
qui etiam conficiunt ex infusione zingiberis, & sale gemmæ cum vino albo. B R A.
Scio & Iudæum secundum Mesuen cum oxymelite scillitico confecisse, ac dixisse eorum operationem eo magnificari, & magis magnificari, si aliquod acutum illi miscatur. S E N. Sumne hoc modo confecturus? B R A S. Vt libebit, tamen probarem ut eo modo conficeretur, quo à Mesue dictum est secundum Galenum (licet Galenus id nunquam dixerit, vel somniauerit) nam illi sunt simplicissimi de agarico trochisci. S E.
In quanta possunt præberi copia? B R A S S. Si hos simplicissimos præbebis, à drachma vna vsque ad duas præbeto: si verò compositionem illam feceris, quam superius aliquos conficere dictum est, ad tres drachmas progredi poteris: quia multa sunt enim agarico simplicia, quæ nõ educunt. S E. Ad quos valent hi trochisci affectus? B R A S. Ad multos: nam pituitam crassam educunt, bilem crassam, & atram bilem: tamẽ eorum proprium est, ac peculiare pituitam educere, & tumores glutinosos, crassos, ac putridos, cerebrum mundificant, ac roborant, nervos vnà, ac musculos, sensus viuificant, & sensitiuis proficiunt membris, humores qui in posteriori sunt capitis parte educunt, pulmonem

monem, & pectus à glutinosis humoribus
 & putridis liberant, totòq; cōueniant tho-
 raci, & stomachū mundificant, iecurq; sple-
 nem, renes, & in mulieribus vterum, & iun-
 cturas à materia liberāt, omnibus intrinse-
 cis corporis doloribus succurrūt, antiquum
 capitis dolorem remouent, epilepsiæ cōdu-
 cunt, ac vertigini, mania conueniunt, me-
 lancholia, & neruorū ægreditudinibus, cere-
 briq; abscessibus, asthmati congruunt, an-
 helitus difficultati, & pulmonis vlceribus,
 pectorisq; ventriculi dolores, & viscerum
 sedant, omnibus cōferunt obstructionibus,
 & omnibus vnà affectibus, qui ex obstru-
 ctione depēdent, vt sunt icteritia, hydrops,
 & splenis crassities, iecoris etiam dolori cō-
 ueniunt, lienis, & renum, abscessibúsque in
 ipsis succurrūt, vrinam prouocant, menses,
 atq; vterum mundificant, vermibus aduer-
 santur, & colorem bonum reddunt, ischia
 conferunt, & iuncturarum doloribus, anti-
 quis febrius, quæ ex heterogenea materia
 constitutæ sunt, opitulātur, febriúmque præ-
 dictarum typum sedant. s. e. Infinitas igitur
 hi trochisci dotes habent. s. r. Sunt agarici
 dotes, quæ à Mesue referuntur, & quæ lon-
 gè plures sunt, quàm illæ, quæ à Dioscoride,
 & Galeno scriptæ sunt. sed his de agarico
 dimissis trochiscis, alios secundum tuum
 ordinem

ordinem referto.

S E N E X V.

Trochisci de *αλκεκι* huc pedes conferunt.
B R. Quanquam in nomine erres, sino, ut ad
 tua vota nominibus utaris, modò in re ipsa
 non erres. **S E.** In quo errem ignoro. **B R A.**
 Erras quia *αλκεκι* Barbarum nomen est,
 Græci *ἀλικάκησος* vocant, Latini autem ve
 ficariam, ut trochisci de vesicaria nuncupa
 ri debeant, at tibi vniuscuiusque nominis
 usum consentio, modò in re ipsa non dissen
 tias. **S E N.** Non dissentiam ut spero. **B R A.**
 Trochiscos igitur quos paras de vesicaria
 referto. **S E N.** Iam refero.

℞. Granorum *Alkekengi* 3 iij.

Seminis citruli

Albatechæ,

Cucurbitæ

Singulorum 3 iij. & β.

Boli armeni

Gummi arabici Thuris

Sanguinis draconis

Papaveris albi

Amygdalarum amararum

Succi glycyrrhizæ

Tragacanthi

Amili, Granorum pini

Singulorum 3 vj.

Seminis apij

Charab

Charabæ, Boli
 Hyoschiami,
 Opij

Singulorum 3 ij.

Præbe drachmam vnā cum iuleb, aut cum aqua mellis. B R A. Hi sunt trochisci de vesicaria Mesue, & in omnibus ferè pharmacopoliis ipsorum est per totam Italiā vsus, quanquā variæ sint apud multos authores descriptiones, tamen neque ista apud omnes, quo ad simplicium pondera eodem modo conficitur, nam aliqui vesicariæ genera apponunt, ad drachmas tres & semis. S E N. Hoc fortè melius est, vt vesicaria cum aliis saltem in eodem sit pondere, vt trochisci de vesicaria à quantitate denominari possint. nam nisi ingrederentur in tanta copia, quanta sunt alia simplicia, imò & in maiori non magis essent trochisci de vesicaria, quā de citruli seminibus, vt albathecæ. proptereā illos magis probo, qui granorum vesicariæ vnciam vnam apponūt, cū quia ita exigit vsus, tum vt meritò de vesicaria nuncupari possint, tum vt maior sit vesicariæ vsus, quā aliorum simplicium, nam vesicaria vrinas pellit, proptereā in hac descriptione in magna copia recipi debet, vt alia adstringentia simplicia ad vrinæ vias ducat, nam & ad hunc finem
 apij

apij semen additur, reliqua deinde præter
 granapini, & amaras amygdalas adstrin-
 gentia sunt, & consolidationem parantia.
 idcirco hi trochisci ad renum, & vesicæ vul-
 nera quadrant, imò & omnibus opitulân-
 tur vlceribus. Valent prætereà ad vesicæ ex-
 coriationem: & ad dolorem, ac ardorem
 quem aliqui in meiando habent, imò quan-
 doque eorum vsus est ad extrinsecas partes
 vlceratas consolidandas. sed dic, quomodo
 hæc omnia simul jungis? s E N. Aqua mel-
 lis vt Mesue docet, vel iuleb: B R A S. Me-
 sue non dicit esse ex aqua mellis conficien-
 dos, sed ex aqua mellis præbendos, tamen
 nihil refert, si ex aqua mellis conficiantur,
 imò si ex ea sumi debent ex eadem confici
 posse quis prohibet? s E N. Nihil, vt arbi-
 tror. B R A S. Si ex iuleb conficiantur, quòd-
 nam iuleb genus sumis? s E N. Violaceum,
 & ita multi intelligunt, ac eo conficiunt.
 B R A S. Ad vrinæ ardorem etiam conue-
 nit iuleb violatum, sed rosaceum vbi vlce-
 ra adfuerint, magis consolidat, vtrunque
 genus sumi potest: nam neque Mesue di-
 cit, quòd ex iuleb fieri debeant, sed quòd
 sumi debeant ex iuleb mihi magis placet,
 quòd ex rosaceo conficiantur; tamen cum
 eo digladiari noluerim, qui ex iuleb viola-
 to conficeret. s E N. In huius compositionis

g.

simp.

simplicibus primò scriptum est Boli armē-
 nā, postea simpliciter scriptū est Boli, quid
 per hoc intelligēdum est? **BRAS.** At tu dic
 prius, quando hos trochiscos conficis, quid
 Boli loco accipis? **SEN.** Quandoq; terram
 sigillatam accepi, quandoq; macram, id est
 terram illam rubrā, qua lignarij fabri vtū-
 tur. **BRAS.** Est illa, quæ fit ex combusta
 ochra, sed probarem potius, vt sigillata ter-
 ra acciperetur, quæ est tenuiorum partium,
 quàm macra, & exulcerationes magis con-
 solidat. at quid accipis tu per bathecam?
SEN. Anguriæ vocatæ semina. **BRAS.** Illa
 etiam deinceps sumito, nam quid sit, ambi-
 guum est, ad intentionem verò ista conue-
 niunt, quæ accipis semina: reliqua quæ com-
 positionem ingrediuntur, per plana sunt.
SEN. Reperiuntur ne apud antiquos hi de
 vesicaria trochisci? **BRAS.** Imò inueniun-
 tur, & non possum non putare Mesuen à
 Nicolao Alexandrino accepisse, nonnullā-
 que simplicia addidisse. Dicit enim hīc vir
 in suo de Compositione medicamentorum
 libro, capite nonagesimo quinquagesimo-
 secundo, vbi inscriptio est Trochiscus dia-
 phisalidos Alexandri, & ita ait: Salutaris
 ,, ad renum, & vesicæ passiones, ad eos qui cū
 ,, vrina mucilagines vel sanguine reddunt, la-
 ,, pides frāgit, & de renibus & vesica expellit.

ad

ad vteras & vesicam vulneratam cū lacte “
mulieris, vel asinæ, aut sapa cū syringa inie “
ctus, ad stranguriam, & dysuriam. SEN. Ad “
tot non conferunt Mesue trochisci, BRAS.
Imò & ad plura, sed ipse omnia nō expres-
sit. compositio verò hæc est:

℞. Physalidos, id est vesicariæ Ḡ xxiiij.

Seminis lapathi ʒ xiiij.

Seminis cucumeris domestici ʒ xij.

Seminum fœniculi ʒ vj.

Amygdalarum amararum ʒ iiij.

Nucleorum pini, Hyoschiami albi

Opij, Conij seminis

Singulorum ʒ iiij.

Sapæ quod sufficit.

Opium cum sapa dissolue, & cum specie-
rum puluere drachmeos trochiscos infor-
ma, & cum apozemate apij vtere. SEN. Hic
author suos hos conficit cū sapa trochiscos,
cur postea non præbet ex aqua mellis? BR.
Quia præbet ex re efficaciori. nā apij deco-
ctum ad urinarias vias facilius medicamēta
ducit, hæc simplicia ad prædictas intētiones
perficiēdas sunt satis. Verūtamen & idē au-
thor refert trochiscos minores de vesicaria.
Est verò capite 953. vbi inscriptio est, Tro-
chiscus diaphysalidos minor. SENEX. Ad
quos confert hic minor affectus? BRAS.
Authorem audito ita scriptis tradentem.

Ad vitia renum, & vesicæ ad stranguriam,
& dysuriam. s e n. Ex quibus conficit hos
trochiscos simplicibus? B R A s. Ex his quæ
sequuntur.

℞. Physalidos, id est vesicariæ Ḡ xxv.

Seminis cucumeris domestici 3 xij.

Seminis hyoschiami. 3 vj.

Fœniculi 3 iiij.

Nucleorum pini, Croci.!

Lapathi. Seminis papaueris.

Singulorum 3 iiij.

Sapæ quod sufficit.

Ex hoc puluere cum sapa drachmeos tro-
chiscos informa, & drachmam vnā cum
apij decoctione dabis, & per virgam cum
sapa, in qua decoctæ fuerint baccæ hederæ,
iniicies. s e n. Non est magna inter vnā
& alteram compositionem differentia? B R.
Non quidem vt video, tamen hæc compo-
sitio nouem recipit simplicia, & quæ præ-
cessit, decem, sapa numerando, qua com-
miscetur, in secundāq; compositione adest
crocus, qui non adest in prima: in prima
verò duo sunt, quibus caret secunda. verun-
tamen & alij authores alias faciunt de ve-
sicaria trochiscorum compositiones, inter
quos vnus est Actuarius, qui in suo de Com-
positione medicamentorum libro. ita in-
scriptionem habet: Pastillus Diaphysali-

don

don, id est è vesicaria pollet aduersus re-
num, & vesicæ exulcerationes, fluentem
sanguinem, & mucosa strigmenta excer-
nentes, & vehementi dolore conflâctatos.
huius pastilli pondus drachmæ datur febrî
non obnoxiiis ex dulci vino, vel sapa, febri-
tibus cum dilutiore vino. **SEN.** Ex quibus
conficit pastillum hunc **Actuarius?** **BRAS.**

Ex his quæ sequuntur:

R. Lachrymæ papaueris

Seminis cucumeris

Apij

Apollinaris herbæ

Fœniculi

Vesicariæ

Singulorum quadrantem.

Amygdalarum trientem

Croci sextantem.

Vini dulcis quantum erit satis, vt hoc
veluti fermento concreascit in pastillos. **SEN.**
Cum aliquo prædictorum modo non con-
uenit. **BRAS.** At in intentione saltem con-
uenit. Verùm & apud authores adsunt de
vesicaria pastilli ex mineralibus confecti.
SEN. Quinam sunt? **BRAS.** Vnum genus
apud Galenum reperitur libro quinto de
Compositione medicamentorum per ge-
nera. Est verò inter medicamenta, quæ
scripsit Andromachus in calce operis de

Exterioribus, & denominatur Pastillus
 Διαλικάκηδρ, id est, de vesicariis. cuius cō-
 positio hæc est:

℞. Argēti spumæ pondo denarium xxiiij.

Cerussæ pondo denarium xij.

Alicacabi radicis pondo denarium viij.

Calcanthi

Aluminis

Singulorum pondo denarium iij.

Minij quantum ad colorem accipiēdum
 fatis est. Ex aqua subigatur. s e n. Ex quo
 aquæ genere? b r a s. Ex aqua fontis, quā-
 quam & pluuiialis aqua ad hæc recipienda
 erit haud mediocriter idonea. Reperitur
 & Dialicacabus Trochiscus apud Oriba-
 sium in illis, quos conficere docuit trochi-
 scis. s e n. Et mihi pergratum erit hos au-
 dire. b r a s. Efficiam vt audias. nam au-
 thor hic dicit vocari & cirros eiusmodi
 trochiscos, qui faciunt ad crysipelas, & tri-
 mala, & ad narium tumores resolutos cum
 aceto, aut posca, aut aqua frigida.

℞. Lithargyrij 3 xxiiij.

Psimmythij 3 xij.

Aluminis scissilis 3 iiij.

Calcanthi 3 iiij.

Alicacabi corticis viridis vel pro alica-
 cabo strycni 3 viij.

Sinopidem, si volueris ad colorem facien-
 dum

dum mittes, & facies trochiscos ex aqua, & vteris aliquando cum vino, aut aqua. **SEN.** Quomodo sciuerim quando ex vino, & quando ex aqua sumendi sunt? **BRAS.** Cùm adest febris, ex aqua adhibentur, absque febre ex vino. Adde, & vinum etiam in febre accipi posse, quia medicamentorum vim magis penetrare facit. Adest & hoc apud antiquos (licet cum præcedenti conuenire videatur.) Ex alicacabo pastillus quem vesicariam vocamus ad prægnantes aqua pustulas, & epynictidas efficax, narium vlceribus, & rimis fedis, & quibus citra dolorem ducere cicatricem placet auxiliatur. ipsius verò compositio hæc est:

R. Cerusæ lb j.

Spumæ argenti semissem

Aluminis scissilis

Corticis alicacabi

Atramenti sutorij

Sinopidis

Singulorum selibram.

Quæ aceto accipito. **SEN.** Medicamentum hoc per os sumendum non est. **BRAS.** Non prorsus, tamen potest & in virile membrum iniici, quando exulceratio aderit, in aqua vel succo plantaginis dissolutus, in reliquis extrinsecis applicandus est, sed & Paulus libro septimo, capite duodecimo,

vbi inscriptio est Pastillus *Δια φουσαλίδων*
 inscriptus, refert trochiscos de vesicaria,
 hæcque est ipsius Pauli compositio, quam
 nunc refero:

℞. Sem. cucumeris satiui pelle exuti ℥ iiij.

Seminis alterci, Cicutæ

Singulorum ℥ ij.

Fœniculi

Seminis rumicis, Croci

Nucleorum pineorum

Amygdalarum amararum, Opij

Singulorum ℥ j.

Physalidis sextarios iij.

Vini quantum opus est.

S E N. Nonne edocetur à Paulo, ad quos valeant affectus hi trochisci? **B R A S.** Non edocetur, sed tu ad eosdem conferre iudicato, ad quos conferunt trochisci Nicolai Alexandrini superius enarrati, nam & eadem ferè simplicia recipiunt, nonnullis exceptis. habetur & alia compositio apud eundem Paulum in eodem capite, cuius inscriptio est, Pastillus *Δια ἀλικάκας*, id est ex vesicaria. ita verò conficitur:

℞. Spumæ argenti denarios xxiiij.

Cerussæ denarium pondo xij. vel xxj.

Alicacabi radice pondo denariûm octo.

Calcanthi, atramētive sutorij denariûm pondo iiij.

Alum

Aluminis fissilis tantundem.

11-

Rubricæ quantum ad colorem induce
dum sufficit. Aqua excipe. s e n. Non arbi-
tror Paulum per os præbuisse eiusmodi
pastillum. b r a s. Non quidem : tamen ar-
bitrandum quòd in penem exulceratū inie-
cerit in aqua plantaginis, vel re alia simili
dissolutum. s e n. Sùntne alij apud antiquos
huius generis pastilli? b r a s. Nulli ad sunt,
quos sciuerim sed apud Auicennam alij re-
periuntur de alkanengi (vt eius vtar verbo)
pastilli, qui à præscriptis diuersi sunt. s e n.
Vnam aut alteram refer, si lubet, cōpositio-
nem. b r a s. Id libèter efficiam, modò am-
plius non me laceffas, vt Arabum compo-
sitiones referam. s e n. In hac compositione
amplius non te laceffam, de aliis verò secus
erit. b r a s. En igitur hæc est compositio,
quã in quinto Canone refert, & dicit Tro-
chisci alkanengi conferentes ad dolores re-
num, & vesicæ, & mictum sanguinis : & sa-
niei, & ad vrinam mucosam, & confert ad
scabiem vesicæ, quorum hæc est permistio:
℞. Seminis melonis aur. xxxvj.

Opij aur. vj.

Seminis hyosciami albi

Apij

Acetosæ

Singulorum aur. vj.

g

s

Sem

Seminis Hyoschiami nigri
Coriandrorum

Singulorum aur.viij.

Seminum fœniculi

Granorum pini torrefactorum

Croci

Amygdalarum amararum

Singulorum aur.viij.

Granorū alnæengi montani $\tilde{G}$ lxxv.

Confice, & fac trochiscos cum coagulo vac-
cæ, dosis à duabus aureis vsque ad tres. s E N.

Mihi videtur, quòd aliquam habeant cum
illis Nicolai Alexandrini affinitatē. B R A S.

Imò habent, ad eofdémque conferunt affe-
ctus. verùm in Auicenna alia statim sequi-
tur compositio. nam dicit Trochisci alnæ-
æengi descriptione alia: qui conferūt ad vl-
cus renum, & vesicæ, & ad destillationem
vrinæ. Ipsorum compositio hæc est:

$\mathcal{R}$. Seminis Apij

Hyoschiami albi

Schedenegi

Singulorum 3 vj.

Seminum fœniculi 3 ij

Croci

Semin. acetosæ sylvestris

Amygdalarum

Nucleorum pini, Opij

Amygdalarum amararū excoctarum

Sing

Singulorum 3 iij.

Granorum al~~na~~engi numero xxv.

Seminis cucumeris 3 xij.

Tere, & cōfice, & fac trochiscos. s e n. Quo-
modo confici debent? B R A s. Ab Auicenna
non exprimitur, sed plantaginis aqua acci-
piatur, vel mel rosatum colatū, vel aliud si-
mile: possent & ex vino albo confici. s e n.
Extant ne aliæ apud hūc authorē huius ge-
neris compositiones? B R A s. Extat & tertia
cōpositio, quam à prædictis seorsum retulit,
& alio nomine inscripsit, fortè arbitratus
est cōpositionē aliā esse à trochiscis de vesti-
caria, ita verò trochiscos proponit. Trochi-
sci disulidis cōferentes ad vlcera renū & ve-
sicæ, & ad mictum sanguinis, & vrinæ diffi-
cultatem, quorum permistio hæc est:

℞. Seminis Apij

Hyoschiami albi

Semin. hedenegi, id est, cicutæ

Singulorum 3 vj.

Seminis fœniculi 3 ij.

Croci

Granorum pini

Semin. lapathi acetosi

Opij

Amygdalarum amararū excoctarum

Singulorum 3 iij.

Granorum al~~na~~engi montani pu. xv.

Semin

Seminum cucumeris excorticatorum
 Tere, & confice, & forma trochiscos. Com-
 positiones omnes in aliquibus ferè conue-
 niunt, imò & in maiori simplicium parte.
 S E N. Quid significat vocabulum disulidis?
 B R A S. Est corruptū vocabulum, & in ali-
 quibus etiā exemplaribus scriptum est di-
 salidis, cū legi deberet trochisci *διὰ φυ-
 σαλίδων*, id est, de vesicaria: ita enim à Græ-
 cis vocantur. S E N. Arbitrabar & ego illud
 vocabulum esse corruptum, sed vnā etiam
 putabam esse authoris nomen, qui trochi-
 scos inuenit. B R A S. At est nomen plantæ,
 quæ vesicas facit, & grana in vesicis clausa.
 S E N. Sūntne aliæ apud authores compo-
 sitiones? B R A S. Et Serapio ipse in septimo
 sui Antidotarij trochiscos posuit de vesica-
 ria, corruptoque vocabulo trochiscos, ale-
 sculidis vocat, cū dicere debuisset tro-
 chisci *διὰ φυσάλιδων*: dicit verò ad renum
 vlcera, & vesicæ conferre, & ad illum qui
 sanguinem mingit, & ad vrinæ difficulta-
 tem: Ita verò refert Serapio.

℞. Semi. hyoschiami

Apij

Fœniculi

Singulorum 3 ℥j

Croci

Granorum pini

Semi.

Semi.acetosæ excorticati

Opij

Amygd.amararum excorticatarum

Singulorum ʒ iij.

Granorum alkekengi numero xxv.

[In alia descriptione sunt numero ʒo.]

Sehedenegi ʒ viij.

Seminis citruli ʒ xij.

[Et inuenit Serapio in alia descriptione

Thuris ʒ i.]

Terantur cum rob, aut iuleb, aut aqua tepida, & fiant trochisci vnus drachmæ, & administrêtur post sex dies. s e n. In sex dierum spatio fermentari debêt, tamē & multum cōueniunt cum nonnullis supradictis compositionibus. b r a s. Imò eadem esse debuissent, sed scriptores peruerterūt: nam aliqua addiderunt, aliqua præteriêre, vt deinde compositiones alias describere cogantur, quàm sint illæ, quas ipsi ab antiquis accepêre. s e n. Ne amplius conteramus tempus in his Arabum compositionibus contemplandis. b r a s. Neque ego hoc libêter efficio: verùm hoc non præteribo, & Rasim in diuisionũ Antidotario, vbi de vrinæ medicinis agit, duas horum trochiscorũ compositiones referre, quarum vna inscriptionem habet: Confectio ad vlcera renum, & vesicæ: secunda verò habet: Confectio trochiscorum

chifcorum vltimorū, qui nominantur trochisci alkanengi. Reperitur & apud Halym vna horum trochifcorū compositio: verū & vocabulum apud hunc authorē est corruptum: nam vbi legendū est *Διά φουσαλίδων*: legit absolidis. s. e. Extraneæ profectò sunt hæ vocabulorum corruptiones. B R. Pro exulcerato pene nonnunquàm sequētibus nostris trochiscis de vesicaria vfi sumus.

℞. Vesicariæ sem. Ḡ 3 j.

Mastiches

Bolli armenæ

Terræ figillatæ

Singulorum 3 β.

Rosarum rubrarum

Balaustiarum

Singulorum 3 j.

Misce, & cum syrupo myrtino fiant trochisci, quos in aqua plantaginis dissolui iussi, & in vrinarium meatum iniici, tamen & ad renū, ac vesicæ exulcerationem conueniunt. Aliis prætereà ad vrinam prouocandam sum vsus trochiscis, quorum compositio hæc est:

℞. Granorum vesicariæ 3 j.

Seminum vrticæ

Fœniculi

Apij

Petroselini

Amidis

Amidis

Singulorum 3 β.

Misce cum aqua saxifragiæ, quorum vnusquisq; sit vnus drachmæ pondere, qui præbeatur vel ex vino albo potentiore, vel ex aqua capillorū veneris vel saxifragiæ. *SEN.* Non mihi displicet te hos adduxisse, quibus vteris trochiscos, & quos ego in meo seruo in tui gratiã, pharmacopolio. *BRASSAVOL.* Aliud trochiscorum genus in examen afferendum est.

SENEX. VI.

Sua sponte trochisci de absynthio accedūt. *BRASS.* Multis sunt nominibus digni, vt & absynthium ipsum nobilissima est herba. sed eia, compositionem quam paras, referto. *SEN.* Ego Mesue compositionem paro, quam antiquis febribus conferre dicit, & hepatis obstructions, ac stomachi aperire, stomachum confortare, & membris nutritionis conferre, appetitumque excitare. *BRASSAV.* Ego his frequēter vtor in longis morbis, in quibus ventriculus, & iecur prauè affecta sunt. at compositionē afferto. *SEN.* Iam attulissem, nisi me intercepisses. *BRASS.* Fieri non potest, quando aliqua occurrunt loquenda, quin aliquādo homo loquatur. *SEN.* Hæc est apud Mesuen horum trochiscorum de absynthio compositio:

℞. Ros

℞. Rosarum

Abfynthij

Anifi

Singulorum 3 ij.

Rhaud

Succi eupatorij

Afari

Apij

Amygd. amararum

Spicæ

Mastiches

Folij

Singulorum 3 j.

Fac trochiscos cum succo endiuixæ, da cum succo herbarū. **BRAS.** Quid intelligit per herbarum succum? **SEN.** Herbarum supradictarum, supradictæ verò sunt eupatorium, apium, asarum, absynthium. **BRAS.** Intelligisne omnium harum herbarum? **SENEX.** Omnium prorsus in compositione positarum. **BRASSAV.** Præberesne tu hos trochiscos cum illarum herbarum succo? **SENEX.** Præberem maximè, nisi ægrotus refugeret, tamen impræsentiarum sumuntur cum aquis vi ignis eliquatis. **BRAS.** At ego semper præbeo cum aliquo syrupo iecori, & ventriculo proprio, vel feбри conuenienti, fiuntque syrups ex herbarum succis, idcirco cum bysantino præbentur hi trochisci.

trochisci, vel cum aliis affectui propriis. At
quid accipis per Rhaued? s. e. Rhabarbarum
simpliciter. B R A s. Probè agis, nam cū sim-
pliciter Rhaued dicitur vel radix, illa per
excellentiā intelligitur, quæ Barbarica
radix vocatur, nam omnes alias perfectione
superat radices, idcirco simpliciter proferē-
do radix ista intelligitur, & apud Mesuen
potissimum radix desceni intelligitur, quæ
est exquisitissimum rhabarbarum. s. e. Cur
non vocatur trochisci de rosīs, vel de anīs,
vt de absynthio nominati sunt, cū hæc
sint in æquali pōdere in compositione cum
absynthio? B R A s. Quantum sit de rosīs, ad
sunt alij vocati de rosīs trochisci, de absyn-
thij verò potius, quàm de anīs nominati
sunt, quia absynthium magis efficax est ad
intentionem, ad quam confecti sunt tro-
chisci, quàm anisum. Adde paulò post Me-
suen trochiscos de anīs posuisse, propterea
non abs re fuit, vt hi ab absynthio denomi-
nationem sortirentur. s. e. n. In meo phar-
macopolio folium quoddam habeo, quod
Venetiis emi, & simplici vocabulo folium
nominant, & dicunt esse ex India Venetias
euectum, & esse verum folium, tamen post-
eà audiui non esse verum folium, cui profe-
ctò descriptio non quadrat. B R A s s A. Fo-
lium quod malabathrum antiqui vocarūt,
h non.

non habetur in Italia, nec ad nos ab Indis defertur: tamen Indi folium quoddam habent quod mastificant ad halitus suaueolentiam incitandam, & ego folium istud nactus sum ab Illustri Beatrice de Luna Lusitana. nobilissima virago hæc ab Indis Ferrariam illud vehi iussit, nomen quod illud nominat Indi à malabathro, deflexum est, nã ipsi appellant hoc folium Betre, ab Arabibus Tambul vocatur. Frutex est surculosus foliis iuglandibus, maioribus, pinguioribus, frangi contumacibus tribus per medium concurrentibus nervis, suauiter spirantibus cùm recentia sunt, sicca quendam lauri gustum sub lingua referunt, ubi que ferè in tota India perueniens, cultu, & sine cultu nascitur, cultū magis probatur. Indi foliū, & fructū quod Arecā nomināt, & calcem ostreorum simul miscent, medicamentūmq; componunt ad abstergendos dentes aptū, ad vētriculū firmadū, ad habitus inculpato reddēdos, vice pacis hoc foliū inter sese offerūt Illustris Beatrix de Luna mulier, si quæ alia in toto orbe sit, solertissima non tantū me participem fecit malabathri, sed & ipsius histotiam, ac doctes scriptis tradidit. s e n. Tu igitur malabathrum habes? BRAS. Habeo, & in gratiā Illustrissimi HERCVLIS Ducis. nostri
pro

pro conficienda theriaca seruo. **SEN.** Quomodo scis tu illud esse folium? **BRAS.** Quia apud Indos nullum aliud inuenitur, quàm istud folium, quod in pretio sit, nec aliunde affertur, cui Dioscoridis figura conueniat, imò nec Dioscorides, nec Galenus, nec Plinius ipse de folio exquisitè locuti sunt, sed de eo loquuntur, tanquã de re ignota, neq; aliud est præter hoc folium in India, quoad suaueolentiã excitandã vtatur. **SEN.** Nónne portionẽ aliquam huius folij mihi impartieris, vt trochiscos hos exquisitè conficere possim? **BRAS.** Nónne dixi tibi me in gratiam Illustrissimi Ducis nostri hoc folium seruare? **SEN.** Quid ergo à me folij loco accipiendum erit? **BRAS.** Lege Galeni succedanea, & vide quod malabathri loco ponat: hoc, enim accipies, & absq; trochiscis de absynthio tuum non erit pharmacopolium. **SEN.** Quid tandem pro malabathro Galenus accepit, & quid illi substituit? **BRAS.** Nardum Indicum. **SEN.** Habemusne Indicum nardum. **BRASSA.** Quidni? **SENE.** Est ne illa vulgata, quam Venetiis emimus? **BRAS.** Illa est, & illa inquam, quæ cum tenuioribus capillamentis cæteris odoratior est. **SEN.** Reperiturne apud antiquos pastillorum de absynthio compositio? **BRASSA.** Apud Græcos non reperi-

tur, at apud Arabes multæ scriptæ sunt cōpositiones, quæ in aliquibus conueniunt, in aliis differunt. Nicolaus autem Alexandrinus capite noningentesimo septuagesimo tertio compositionem quandam refert trochiscorum hepaticorum, & ictericorum, quæ ex quinque simplicibus in Mesue positis constat, nimirum dicti:

℞. Amygdalarum purgatarum

Absynthij

Asari

Anisorum

Apij

Aequalia pondera

Aqua quod sufficit. hæc omnia cribrata confice, & trochiscos informa, cūmque opus fuerit, cum vino dabis. **SENE X.** Hæc simplicia in Mesue compositione prorsus sunt, si per amygdalas amaras ipsas intelligamus, sed a Mesue multò plura dicuntur. **BRASSA.** Reperitur & apud Galenum trochiscorum amarorum compositio in octauo, de Compositione medicamentorum secundum locos, quam ad stomachicos valere dicit, & coeliacos, ventrem mollire, ad somnum facere ex comenariis Aphrodæ, valet etiam vesicæ, & colliculitis.

℞. Apii seminis 3 vj.

Ani

Anisi tantundem

Piperis albi sexquidrachmam

Castorei 3 ij.

Myrrhæ

Nardi gallicæ floris

Opij

Cinnamomi

Singulorum 3 ij. & β.

Absynthij comæ 3 iij.

Aloës obolos iij.

Mastiches 3 j.

Ex aqua pastillos formato triobolares, aut drachmales, & dato cum aquæ cyathis tribus. **S E N.** Possunt & pastilli de absynthio vocari, quia absynthium recipiunt, & ob ipsum potissimum sunt amari. **B R A.** Neq; intentionem euariant pastillorū de absynthio, quamnis hīc opium ponatur. At **Galenus** apponi dixit, quoniā medicamenti author voluit simul, conficere medicamentum exiccans & anodynū, quódq; somnum induceret. **Actuarius** etiam in libello de Medicamentorū compositione, pastillos quosdā refert amaros, vocatos ad intentionē trochiscorū de absynthio **Mesue**: inquit verò trochiscus amarus, qui opitulatur stomachicis: item iocinerosis, lienosis, & regio morbo laborantibus: ita verò conficiuntur:

℞. Seminis Apij

h 3 Asar

Afari

Absynthij

Aniforum

Amygdalarum amararum.

Singulorum ꝑ ij.

Misceantur.

S E N. Idem sunt cum Nicolai Alexādrini de absynthio trochiscis. At cū non referat, quo liquore confici debent? **B R A.** Cū nihil ab authore dicitur, accipe vel aquam puram, vt Nicolaus facit: vel liquorem alium, qui sit ad compositionis intentionem. Auicenna (vt ab Arabes redeamus) duas ponit trochiscorum de absynthio compositiones, quarum vna hæc est: nō enim adeo sunt spernendi Arabes, vt eorum compositiones nunquā adducantur.

℞. Aniforum

Absynthij

Afari

Seminum apij

Amygdalarum amararum

Singulorum partes æquales.

Conficiantur cum aqua frigida, & fiant trochisci, & dentur in potu. **S E N.** Idem sunt cum prædictis. **B R A S.** Auicennæ compositionē adducere volui, vt eandem esse cum prædictis nosceres: Auicennāq; dicit ad aliquas febres conferre, esse aperitiuos valde, & pro

& prouocatiuos, & appetentiam proritare.
 s. e. Postea quàm primam horum trochisco
 rum apud Auicennam compositionem retu-
 listi, & secundam afferre ne graueris. B R A.
 Ita dicit Auicenna: Trochisci de absynthio “
 alij facientes ad hepar, & ad splenem, ac sto “
 machum, & febrem, tertianam, & triangu “
 lam. Ita verò conficiuntur. “

℞. Anisorum aur. ij.

Asari

Absynthij rom.

Seminum Apij

Amygdalarum excorticatarum

Mastiches

Spicæ

Singulorum aur. j.

Aloës succotrini

Folij Indi

Singulorum aur. j. & β.

Succi eupatorij aur. j.

Terantur, & cōficiantur, & informantur tro-
 chisci. s. e. Hæc compositio aliquo modo si-
 milis est cōpositioni Mesue. B R A. Similis
 profectò, præterquam in aloë, quæ in hac
 ponitur cōpositione, & in illa Mesue Rha-
 barbarum, & in Mesue compositione ad-
 sunt rosæ, quæ in Auicennæ compositione
 absunt. s. e. N. Audiui & apud alios authores
 alias esse compositiones ab his differentes.

BRAS. Ad sunt profectò, & ad eandem sunt intentionem: nam Serapio in septimo tractatu, vbi de Antidotis verba facit, trochiscos de absynthio refert, quos ait obstructiones in hepate aperire, & conferre ad febrem antiquam, & vrinam prouocare.

℞. Absynthij

Anisorum

Afari

Sem.apij

Amyg. amararum

Singulorum partes æquales.

Terantur, & cum aqua conficiantur. **SEN.** His similes sunt, quos Actuarius descripsit. **BRAS.** Imò idem sunt, & eadem præcisè habent simplicia. Duæ etiam reperiuntur apud Halyabatem horum trochiscorū compositiones: quas breuitatis causa, cum eadē ferè sint, prætermittere decreui. **SEN.** Per herbarum succum, herbarum in cōpositione positarum intellexisti, cur non aliarum herbarum, cum herbæ hæ in compositione iam sint? **BRASSA.** Nihil refert, & si in compositione sint, iterum eas in succum redactas assumere: tamen si tibi placuerit, intelligere poteris illarum herbarum succum, ex quibus fit syrupus acetosus de succis herbarum, & infusio fit de herbarū succis: poteris per herbarum succos, illos intellig

telligere ita à Mesue vocatos. *SE*. Tádē quę sunt hę herbę, ex quibus hic syrupus cōfici-
tur? & quare simpliciter hic succus, herbarū
succus dicitur? *B R A*. Sunt endiuiā, lupulus,
buglossum, borago, apium, & fœniculus.
In hac verò compositione non est accipien-
dus omnium harum herbarum succus, sed
tantum fœniculi succus, & lupulorum: ta-
men res hæc minimi negocij est, nec ma-
gni refert, an hic, an ille sumatur, modò in-
tentioni non sit oppositus. nos cum syrupo
aliquo semper præbemus, vel cum aliquo
decocto ad trochiscorum intentionem va-
lente, & cum trochiscis de capparibus non-
nunquā commiscemus, præsertim quando
simul adest in liene durities. *SE*. Ob hoc &
consequenter de trochiscis de capparibus
verba faciamus. *B R A S*. Sūntne in tua sche-
da per hunc ordinem dispositi?

SE N E X V I I.

Hoc nihil refert, modò trochisci de Cappa-
ribus sub examen veniant. *B R A S*. Iam igitur
veniant: posteaquā hic de illis tibi
pertractare placuit. At compositionem quā
paras, referto. *SEN*. Paro cum omnibus aliis
totius Italiæ pharmacopôlis compositionē
Mesue, quæ ex his conficitur:

℞. Corticum radicum capparidis
Seminis agni casti

℥   ʒ   Sing

Singulorum 3 vj.

Nigellæ

Calamenti

Succi eupatorij

Acori

Amygdal. amararum

Nasturtij

Ammoniacy

Foliorum rutæ

Aristolochiæ rotundæ

Singulorum 3 ij.

Cyperij

Scolopendriæ

Singulorum 3 j.

Ammoniacum dissoluatur in aceto, & aliarum rerum pulueres cum eo cōficiantur, & sit dosis eius aur. j. cum vino, in quo coquantur radix capparis, cortex fraxini, & cortex tamarisci, aut extremitates ramorum eius, & cortex salicum, & sunt qui duplicant ammoniacum, & est melius. B R. In nota prorsus (vt dixisti) Italia est horum trochiscorū de capparibus vsus, quanquā apud Aui-cennam vna sit horum trochiscorum compositio ab hac diuersa. S E N. Quæ' nam est illa? B R A S S A. Hæc, quam refero.

℞. Corticū radicū capparorū sextaria iiij.

Ammoniacy sextaria iiij.

Rhabarbari sextaria ij.

Sem

Seminis agni casti

Piperis

Singulorum sextaria vj.

Aggrega has medicinas tritas, & confice ammoniacum cum aceto vini, & aggrega cum eo medicinas, & fac trochiscos. **SEN.**

Sunt longè distinctæ compositiones. **B R A.**

Imò si Serapionis compositionem spectabis, ab his differre percipies. **SEN.** Illam

(nisi referas) spectare non potero. **B R A S.**

Referam, vt distinctionem agnoscas. Ita ve

rò dicit Serapio: Trochisci de capparibus ad spleneticos:

R. Corticum radicum capparorum

Aminomiaci

Singulorum sextarios ij.

Aristolochiæ longæ

Piperis

Seminum agni casti

Seminum Alphagdi

Singulorum 3 iij.

Soluatur ammoniacum cum aceto, & cōficiantur cū eo sicca, & fiant trochisci, quorum vnusquisque sit drachmæ vnus & semis, & dentur cum secaniabim. **SEN.** A prædictis profectò differunt. **B R A S S A.** Imò & alij scholæ Arabicæ authores in compositionibus differunt, vt Halyabas in primo practica, qui duas ponit descriptiones, quæ
ab

ab illa Mesue distinctæ sunt. At Rasis duas & ipse refert descriptiones, quarū vna multum cōuenit cum illa Mesue, alia minimè. illa quā scribit in nono ad Almanforem in capite de Dolore splenis, cum hac Mesue haud modicè conuenit. at illa, quam in Antidotario diuisionum refert, in capite de Medicinis splenis, cum illa Mesue non conuenit. s e n. Reperiuntne hi trochisci apud antiquos? B R A S. Hos, qui à Mesue describuntur, apud neminem inuenire licet: sed apud Nicolaum Alexandrinum duæ inueniuntur trochiscorum compositiones sub hoc nomine trochisci splenidion, ita enim ait author ille, validus ad duritiem, & ventositatem splenis, & diuersas eius intemperies, quo prior, & melior non inuenitur.

℞. Splenidion

Corticum radicum capparorum

Lepidos ferri

Spicæ

Matricis foliorum

Singulorum 3 xvij.

Myrobalani 3 x.

Thimi 3 viij.

Belecini 3 v.

Stœcados 3 iiij.

Scolopendriæ

Absynthij

Singul

Singulorum 3 iiij.

Oxymelitis quod sufficit.

Ex his cum oxymelite, drachmeos trochiscos informa, quos cum oxymelite exhibebis. **SEN.** Intentio eadem omnino est. **BR.** Eadem prorsus est, idcirco & hi nuncupari possent de capparibus trochisci. **SEN.** Nónne Serapio multos refert spleneticos trochiscos? **BRASS.** Multos nimirum, sed in usu non sunt, at Alexandrinus splenidion, trochiscum magnum vocat, quia alterum facit minorem splenidion, ad eandem tamen intentionem. **SENEX.** Ex quibus conficitur? **BRASSA.** Authoris verba tibi afferam. inquit, ille ad omnes passiones splenis, tumorem, & duritiem.

R. Myrobalani

Stœcadis

Singulorum 3 x.

Guttæ ammoniacæ 3 ix.

Radicis capparidis

Myrrhæ

Splenidij

Squammæ ferri

Singulorum 3 iiij.

Oxymelitis quod sufficit.

E' tritis cum oxymelite trochiscos conforma, quos cum oxymelite epotandos dabis. **SE.** Eadem est etiâ in his trochiscis intetio, sed

sed rebus ipsis ab illis Mesue differunt. **BR.**
 Non præteribo etiam tibi referre pastillo-
 rum quoddam genus de capparibus ab his
 diuersum ab Actuario in libro de Com-
 positione medicamentorum descriptum **SE.**
 Illud referas, ni molestum sit. **BR.** Minimè
 molestum est, ita dicit ille author: Trochi-
 scus è capparibus aduersus lienis œdemata.

℞. corticum radicum

capparis

Costi indicî

Lachæ mundæ

Spicæ

Polij

Singulorum duellam.

Rhei

Aristolochiæ rotundæ

Casiæ duplicatæ

Iunci odorati

Hyeræ amaræ.

Misceto cum apiorum aqua, aut cum aceto.
SEN. Ad intentionem quidem aliorum tro-
 chiscorum conuenire videntur, sed com-
 positio ipsa ab aliis supradictis differt. At
 quid intelligit per duplicatâ casiâ? nōdum
 enim legi casiâ esse duplicatam. **BR.** Nōn-
 ne audiuiſti casiæ duplum idem pollere,
 quod verum cinnamomum, atq; simplex?
SEN. Audiui. **BR.** A. S. Hoc est, quod intelli-

git

git author in hac compositione (cùm cin-
namomo caremus) casiam, hoc est vocatam
canellam, duplicari oportere, vt cinnamo-
mi vim enanciscatur, erit ergo in compo-
sitione ipsa accipienda casia ad duplum pō-
deris aliorum simplicium. s e. Quid est
hoc simplicium pondus? nam author dicit
duellam, quid verò sit duella, ignoramus.
B R A S S A. Cùm omnia simplicia in æqua-
li pondere in hac compositione ponantur,
vnumquodque pondus intelligit posset, at-
quia vsus est vocabulo duella, scito duel-
lam esse tertiam vnciæ partem, vt, scilicet
sit drachmæ duæ scrupuli duo. s e. Cur cy-
clamen in Mesue compositione additum
non est? B R A S S A. Ego plerunq; adiungi
iubeo ad splenem attenuandum, & tunc
præcipuè crassas materias atrabiles atte-
nuant, quas etiam resoluunt, obstructions.
aperiunt, & splenis, ac hepatis duritiem re-
mouent, crassos flatus in eisdem membris
resoluunt. s e. Meminitne horum trochi-
scorum Galenus? B R A S S A. Non quidem
horum, sed in nono, de Compositione me-
dicamentorum secundum locos, compo-
sitionem quandam ponit, cuius inscriptio
est, Pastillus splenicus tumorem eliquat.
Compositio verò est:

℞. Ericæ fructus ʒ iiii.

℞ij

Piperis albi

Nardi syriacæ

Ammoniaci thymiamatis

Singulorum ʒ ij.

Arida tunduntur, & cribrantur, ammoniacum aceto scillitico dissolvitur, & aridis additum in pastillos cogitur, fiunt autem pastilli drachmæ pondere, datur drachma vna ex aceti mulsi cyathis tribus, qui pharmacum hoc tradidit, dixit porcellum ad tri dum hoc bibisse, & postea resectum sine liene inuentum esse. *SEN.* Cur non recipit cappares eiuscemodi compositio? *BRASS.* Non est semper necessarium cappares recipere, at alij sequuntur in Galeno splenetici pastilli, qui lienis tumorem tollunt, & cappares recipiunt. *SEN.* Quomodo conficiuntur? *BRASSA.* Hoc modo, secundum Galenum.

R. Ammoniaci thymiamatis

Rubi foliorum tenerrimorum

Singulorum ʒ viij.

Capparidis corticis ʒ iiij.

Myricæ fructus

Herbæ asplenij dictæ, quæ & scolopendrium, & hemionitis dicitur.

Nuclei scillæ assatæ, & purgatæ

Piperis albi

Singulorum ʒ ij.

Excip

Excipe aquā, & redige in pastillos, atque exhibe drachmam vnam, cum aceti mulsi cyathis tribus.

SENE X VIII.

Trochisci de Charabe, moras rumpunt, vt in examen veniant. **BRAS.** Cur potius non dicis de succino, vel saltem de electro, quæ sunt Latina nomina, quàm de Charabe, quod barbarum nomen est? **SEN.** Hoc ad rem nihil facit apud nos, ita consueti sunt nuncupari hi trochisci. **BRAS.** Neque nos de nominibus curare solemus. at à quo auctore illos accipis? **SEN.** A^l Mesue, qui dicit, Confectio trochiscorum de Charabe abscindentium sanguinem de omni locomanationis eius. Compositio autē hæc est:
℞. Charabe aur. vj.

Cornu cerui adusti

Gummi adusti

Coralli adusti

Tragacanthi

Acatia

Hypocystidos

Balaustia

Mastices

Laccæ

Papaueris nigri afsi

Singulorum aur. ij.

℥auris

Crocī

Opīj

Singulorum aur. j. & β.

Factrochiscos drachmæ vnius cum mucilage pſyllij. **B A A S.** Hi sunt trochisci de charabe, qui passim per totam Italiam cōficiuntur. De charabe & simplicibus aliis, in nostro Simpliciu examine à nobis vbertim scriptum est. **S E N.** Ad quos proficiunt hi trochisci affectus? **B R A S.** Sanguinem sistunt vnde quaque fluentem, sed potissimum profluuiō sanguinis narium obsistūt, & venarum ani profluuiō, & vteri. extrā applicati, etiam adstringūt, sed intus sumpti, vehementiū hoc agunt, si ex plantaginis aqua, vel alia simili adstringente propinentur, & in anum iniici possunt per clysterem in dysenteria, si cū aliquo liquore misceantur. Sunt qui præbent, cū sanguis à thorace profluit, at in initiis cōuenire possunt, cū verò sanguinis portio in thoracis cauitate in pus conuertitur, præberi nō debent, nisi aliis misti rebus, quia nimis adstringunt. **S E N.** Audiui quandoque hanc compositionem, quam attuli, in diuersis exemplaribus esse diuersam. **B R A S.** Hoc nihil refert, quia eiusmodi diuersitas non magni facienda est. nam in aliquibus exemplaribus non adest gummi, nedum gummi adusti

adusti. Sed vel adsit, vel non adsit, parum refert, tamen potius adesse probamus, an verò magis adstringat gummi, quādo adustum est, & non adustum, tu ipse contem-
plator. nam lingua hoc facile deprehendere poteris. scito prætereà in aliquibus exemplaribus legi hypocystidis, in aliis hensistidis, vtrunque adstringens est, tamen maior codicum pars legit hypocystidis. SEN. Cùm aliqua in hac compositione adurantur, aliqua assentur, ad quem finem hoc fit? B R. Adurantur medicamēta, & comburuntur, ac assantur, quando vis vna alicuius medicamenti transmutatur, & alia robustior efficitur, vt cùm Rhabarbarum aduritur, & myrobalani, tunc pars tenuis, & quæ soluit, imbecillior efficitur: pars verò terrestris styptica augetur: assatio verò fit, vt pars humida remoueatur, & glutinosa attenuetur, vt in semine lini fit, quando assatur. Veruntamen aliud tertium est, quod præterire non oportet: hoc verò est torrefactio: quæ fit, vt parua quædam humiditas, quæ in medicamento est, aboleatur. at tu dicito, quomodo deprehendes medicamentum aliquod esse adustum, vel torrefactum, vel assatum? S E N. Tunc dicimus medicamētum esse torrefactū, quādo calor per totā substantiam penetrauit, sed non combussit. Tunc
i 2 verò

verò medicamentum combustum esse deprehenditur, quando calor naturalis, & medicamenti proprius in tota medicamenti substantia deperditur, & alium quendam calorem acquirit. affatum verò tunc est medicamentum, cum in superficie colorem mutare incipit, & ad oppositum eius, quod est, reducitur. **BRAS.** Quomodo aduris cornu cerui, genera gummi, & corallos? **SEN.** Ita facio, illa quæ aduri debent, primò in puluerem redigo, & in terrea olla digesta in furno pono, in quo tota nocte immorentur. si combusta sint, ab olla remoueo, sin minus, sequenti nocte in eundem furnum pono, & integrè aduri permitto, & tertio ac quarto (si opus sit) in furnum remitto, quoad fuerint combusta. **BRAS.** Ita faciendum est. **SEN.** Mihi videtur adustionem nulli competere medicamento, quia adustio substantiam medicamenti aufert, ut non sit amplius idem medicamentum, nec easdem habeat vires. **BRAS.** Iam dicam est aliquas vires resolui, alias roborari in medicamento, quod aduritur, at sex adduntur causæ, cur aduratur medicamentum: quarum una est, ut medicamenti acredo remoueatur, Mesue teste in Canonibus vniuersalibus, & ob hanc causam calchantum aduritur. Secunda causa est prima opposita,

aduri

aduri quandoq; vt acredo in medicamen-
tum inducatur, vt de lapidibus fit, qui cū
aduruntur, calx efficiūtur, & acuuntur. Ter-
tia causa est, quando medicamētum partes
valde crassas habebit, tunc enim penetrare
non potest, aduritur verò vt attenuetur, &
ad internas partes penetrare possit, ob hāc
causam cornu cerui aduritur. Quarta cau-
sa, medicamentum quandoque aduritur, vt
melius conteri possit, & ob hoc sericum
comburitur, quod ante combustionem dif-
ficulter conteritur. Quinta causa, cur me-
dicamenta comburantur, est, vt ipsorum
malitia remoueatur, ob quam causam scor-
piones aduruntur. Sexta causa est aduri
medicamentum, vt humiditas superflua
resoluatur, ob hanc causam myrobalani
comburuntur, Rhabarbarū & omnia gum-
mi genera, quæ contra ventris profluvia
præbentur. Adde aduri quandoque medi-
camenta, vt naturam mutant, quando hu-
meſcant, exiccandi. s E N. Hi omnes modi,
& rationes hę apud Mesuen colligi possunt
in suis vniuersalibus Canonibus, at in præ-
sentiarum potiùs scire cuperem, num eius-
cemodi trochiscorum compositio apud an-
tiquos reperiatur. B R A S. Imò reperitur, li-
cet ab hac sit diuersa. Nunc autē Auicēnam
prætereo, qui in quinto Canone multas ha-

bet trochiscorum de charabe compositiones. Prætermitto & Rasim in nono ad Almanforem, in capite de Mictu sanguinis, & puris, vbi horum trochiscorum compositionem quandam refert, & in Antidotario diuisionum in capite de Medicinis mēstruorum, & hemorrhoidarum, alteram ponit descriptionem. Prætermitto & Serapionē, & omnes alios Arabes authores, quos tu ipse legere poteris. hunc verò Græcorum authorum compositiones solū adducam, quæ ita inter se diuersæ sunt, vt illæ etiam sunt diuersæ, quæ apud Arabes constant.

S E N. Mihi rem pergratam feceris, si Græcorum compositiones in medium afferre non pigeat. **B R A S.** Imò erit gratissimum. Actuarius in libro de Compositione medicamentorum, compositionem refert *Αἷα ἤλεκτρον*, id est de electro, siue succino: est verò hæc, quæ sequitur, quam dicit auxiliari sanguinem expuentibus, & tam inueteratis, quàm recentibus tussibus, mederi phthificis, humorem à pectore reiicientibus, purulenta excreantibus, cœliacis, dysentericis, inflante spiritu turgentibus opitulari. Est & medicamentum finiendis doloribus efficax:

℞. Psyllij ꝓ xlv.

Ireos, Mastiches

Succini

Succini

Scobis loti

Crocī

Singulorum ʒ xxx.

Lachrymæ papaueris ʒ xv.

Psyllium in feruentem aquam coniectum, finitur macerari, dum glutinosa, & viscosa euadat aqua: dein humor exprimitur, & in pastillos formatur. s e n. Nihil habet cum pastillis de charabe Mesue commune. b r a s. Nihil prorsus, tamen ad illa valet, quæ retulit author. s e n. Quid intelligit per loti scobem? b r a s. Loti arboris limaturam, vel friamenta illa, quæ decidunt dum lotus secatur. s e n. Alij antiqui suntne de hac compositione locuti? b r a s. Ab antiquis aliæ de electro, seu de succino scriptæ sunt compositiones. Nicolaus Alexandrinus vnā ponit capite nongentesimo quinquagesimo primo, de Cōpositione medicamentorum, vbi ita ait author: Valet hæmoptoicis, empiicis, dysentericis, diabeticis utilis est. Ita verò conficitur:

℞. Electri

Ireos maturi

Crocī

Mastiches

Singulorum ʒ lxxxv.

Psyllij coagulati ʒ xliiij.

i 4

Opj

Opij ℥ iiij.

Psyllij decoctionis quod sufficit.

E' puluerizatis cū decoctione pastillos in-
forma. s E N. Video & hanc descriptionem
à præcedente differre. B R A S. Differt so-
lūm in simplicium ponderibus, & in loti
scobe, quæ præsentem compositionem non
ingreditur. Paulus Aegineta libro septimo,
capite duodecimo, pastillum refert ex ele-
ctro ita confectum:

℞. Psyllij ℥ v.

Mastiches ℥ iiij.

Scobis electri

Ireos

Croci

Singulorum ℥ iiij.

Opij ℥ ij.

s E N. A' præcedentibus non differt. B R A S.
Modicè differt. arbitrarer esse mendum in
compositione illa, in qua legebatur scobis
loti, & legēdum esse scobis electri, nisi sta-
tim in cōpositione iterū esset positum ele-
ctrum, tu vel tuam sequaris de charabe cō-
positionem, vel hanc Pauli conficito. s E N.
Ego illā sequor quæ in vsu iam est. B R A S.
Illam vt lubet sequaris, nam non est despi-
cienda compositio. s E N. Adsūntne aliquæ
apud antiquos huius generis compositio-
nes? B R A S. Oribasius Sardianus in tro-
chisc

chiscorum compositionibus trochiscū *Αἰα
ἐλ' ἡΐς*, id est, de succino, ita confectum re-
fert, quem dicit facere ad hæmaptoicos, &
ad tussim antiquam, & recentem, & phthi-
sicos, & anaphreticos, empiicos, coeliacos,
dysentericos, in pneumatominos, est au-
tem ad aurium causas bonus.

R. Psyllij purgati 3 xj. quidam 3 xx.

Ireos illyricæ!

Mastiches

Electri

Limaturæ croci

Singulorum 3 xxx.

Opij 3 xv.

Psyllij semen in aqua calida infundens, &
quando glutinosa fiet aqua, exprimes eam,
& ex liquore ipso cōficies medicamen fin-
gens trochiscos, & dabis tres obolos dormi-
tum eunti. **S E N.** Arbitror particulam lima-
turam non esse addendam ad crocum, sed
potius ad electrum. **B R A S S.** Tecum sum,
quia electrum limaturā quidem habere po-
test, id est scobem, quam crocū habere non
potest. **S E N.** Eadem esse cum præcedenti-
bus videtur compositio. **B R A S S A.** Eadem
profectò, nisi in pondere differret. **S E N E X.**
Miror apud Galenum horum pastillorum
mentionem non fieri. **B R A S.** Imò fit, & o-
mnes alij à Galeno accepere, in septimo de

Compositione medicamentorum secundum locos, prope quarti capitis finem, ubi Galenus ait: Pastillus ex succino, facit hæmoptoicis, diuturnæ, & recenti tussi, phthificis, sanguinem reiicientibus, suppuratis, coeliacis, dysentericis, & inflatis. est etiam Auricularis bona.

℞. Psyllij mundi ʒ lxx.

Ireos Illyricæ

Mastiches

Ramentorum succini

Croci

Singulorum ʒ xxx.

Opij ʒ xv.

Psyllium in aquam calidam cōiectum macerari finito, atque ubi viscosum, ac glutinosum de se in aquam deposuerit, liquorem exprimito, & cum eo pharmacū præparato, in pastillos ipsum cogendo, ex quibus obolos tres ad somnum euntibus dato. Sint autē aquæ sextarij tres, in aliis exemplaribus psyllium ad triduum madescit: deinde ter donec ebulliat coquitur, & ab igne adeptum rursus ad triduum finitur: atque tunc liquor ad pharmaci confectio- nem segregatur. **SEN.** Eadem cum aliis videtur compositio. **BRAS.** Pondere tantum in aliquibus differt. alias nunc compositiones prosequaris.

SEN

S E N E X. I X.

Trochisci de Spodio accedūt. **B R A S.** Quos de spodio paras trochiscos? **S E N.** Duas compositiones in meo, seruo, pharmacopolio, alterā simpliciter de spodio inscriptam, alteram de spodio cum semine acetosæ. **B R.** Vtraq; referto, nam & Mesue vtrasque scribit compositiones. **S E N.** En refero:

R. Spodij 3 iiij.

Rosarum rub. 3 vij.

Seminis portulacæ Succī Glycyrrhizæ
Singulorum 3 ij.

Confice cum mucilagīne psyllij, & fac trochiscos drachmæ vnius, & da cum succo māli granati, & alij addidēre quatuor seminum, gummi arabici, tragacanthi, croci, Singulor. drachm. j. & sem. Hi sunt trochisci, qui simpliciter apud Mesuen de spodio vocantur. Qui verò dicūtur de spodio cum semine acetosæ ita fiunt.

R. Rosarum rub. 3 xij.

Spodij 3 x.

Seminis acetosæ 3 vj.

Sem. portulacæ

Granorum Coriandri infusorum in aceto, & torrefactorum

Pulpæ summachiorum

Singulorum 3 ij. & β.

Amyli asfi

Balaust

Balaustiarum

Berberorum

Singulorum 3 ij.

Gummi arabici alsi 3 j. & β.

Confice cum succo acrestæ, da cum aliquo ex robustis stypticis. **B R A S.** Multum differunt hi cum semine acetosæ à præscriptis, & ipsis etiam magis adstringunt, quos & si tu in tuo seruas pharmacopolio: alij tamen multi non seruant. **S E N.** Et nonnulli etiam secundam seruant compositionem, & non primam. **B R A S S A V.** Probarem vt secunda hæc seruaretur potius quàm prima, quia intentionem, ad quam trochisci sunt cōfecti, magis perficit: nam ad acutas proficiunt febres, & ad stomachi inflammationē & hepatis, & ad sitim vehemētem, conueniuntque ad profluvia alui biliosa. At hi secundi hæc vehementius agunt quàm primi: valētque ad dysenteriam, & ad omne alui profluuium. **S E N.** Ad quam copiam præbentur hi trochisci? **B R A S S.** Ad drachmam vnam cum aliquo adstringente syrupo, vel cum aliqua adstringente aqua. Scito tamen non fuisse spodij vsum apud antiquos Græcos per os, sed Arabes qui ex præadustis cannis spodium faciunt, illud per os præbere possunt: tamē neque cum nostro confecti vero spodio venena sunt, si per os sumātur: quia
magnam

magnam spodij quātitatē non recipiunt: neque est simplex spodium. in vlceribus his trochiscis plerunque vsus sum, & in clysteribus dissolutis cū aqua plātaginis, vel cum re aliqua simili. vbi legitur amyli assi, à nōnullis amyli legitur, postea assa: at eiusmodi lectio conuenire non videtur, quia neque foetida, neq; odorata assa ad horum trochiscorū intentionem cōuenit, propterea legēdum est, amyli assi. **SEN.** Semper ex asso amylo cōfeci. **BRAS.** Quomodo amyllum assas? **SEN.** Eo modo, quo & omnia gummiū genera assanda docet Mesue: nam in frustra redigo ad ciceris magnitudinem plus minus, postea sartago multū calefiat, & ab igne remoueatur, & in ipsa gūmi ponantur, vehementerq; ac citò conficiantur, ac moueantur, donec dealbescāt, si verò caliditas remitteretur, sartago iterū calefiat, idq; tertio, vel quarto, fiat gummi semper remouendo, cū verò album effectum est, tunc à sartagine remoueatur, quia assatio perfecta est. **BRAS.** De gummi generibus optimè dicis, sed quomodo amyllum assas? **SEN.** Eodem modo. **BRAS.** At eodem modo quòd assatum sit cognoscere non potes, quia gummi assatum esse cognoscitur cū dealbescit, at amyli suapte natura album est. **SEN.** Amylum assatū esse cognoscitur,
quando

quando ipsius color alteratur, & immutatur, à te autem peto quare coriandra præparentur, & quare torrefiant? BRASS. Præparari dicunt vt nescio quid venenosi ab eis auferatur, quod authores illis inesse dicunt, & Dioscorides iubet frequētem eius vsum esse cauendum, quia mentē largiūs commouet magno discrimine. Dioscorides etiam, vbi de Vino in cōmuni verba facit, de meraco, syncero, & austero dicit copiosiorem haustum valere contra cicutam, & coriandrum: vt arbitrari videatur inter frigida venena coriandrum numerari, quia antidotum contra ipsum est vinum meracius, & in sexto libro capite decimoquinto inter venena coriandrum numerat, signāq; ponit, ac symptomata quæ infert, denique cū quis illud ederit, & lædatur, antidotum est vinum meracius solum, aut meracius cum absynthio. SEN. Ergo vino præparandum erit? BRASSA. Tu igitur quomodo præparas? SEN. In primis aqua padana coriandra lauo, vt puluis abeat, optimęque lauentur, & in aqua per tres dies dimittantur, quotidie aquam mutando, sed ego muto etiam sæpius in die, deinde ab aqua remoueantur, & per quatuor dierum spatium in acerrimum acetum infundantur, quotidie verò sunt sæpius manu vertenda, deinde

deinde colanda, postea per tres dies in cotoneorum succum, & aquam rosaceam ad æquales partes infundantur, & frequenter manu tractentur, deinde percolentur, & Soli exponantur, ut exsiccentur, itaque præparati dicuntur, sed egregiè exsiccare debent.

BRASSA. Hæc est communis apud omnes præparatio. Et cum aqua frigida sit, acetumque frigidum, nescimus quomodo coriandrum præparare possint, quod sua frigiditate venenū est. **SEN.** Quid igitur agendum?

BRASSA. Ego potius vino meraciore hoc modo pararem. vino meraco coriandra egregiè lauarem, postea per quatuor dies in meracius vinum seruarem, interdium manu tractando. Denique in vinum creticum odoratū per alios quatuor dies seruarem, postea in Sole egregiè exsiccarem, quia vinum venenosam coriandri naturam potius corrigit quàm acetum, vel aqua, quoniā ut Dioscorides monet, coriandri noxæ meraciore vino corriguntur. **SEN.** Tamen vniuersus orbis ex aceto semper præparauit. **RR.**

Præparet quomodo lubet, hic est verus secundum Dioscoridem præparandi modus, ex vino, scilicet meraciore. **SEN.** Cur dicis ita præparanda esse secundū Dioscoridem?

BRASSA VOL. Quia Galenus alterius sententiæ est: nam ut Dioscorides coriandra frigida

frigida esse iudicat, ita Galenus calida, & ~~ex~~
 contrariis facultatibus constare, & compo-
 sita esse, plurimùmque habere essentiaē ama-
 ræ, quo ostenditur esse tenuium partium,
 & terrenarum, neque parum obtinere aqueæ
 humiditatis, quæ tepentis est facultatis, his
 habent nonnihil obstructionis adiunctum.
 Vnde illa quæ à Dioscoride dicuntur ad quæ
 valeant coriandra, vera prorsus sunt, sed illa
 agit variè, & non ex sola frigidityte. Dio-
 scoridémque reprehendit, utpote qui dicat
 coriandrum cum pane, aut polenta illitum
 sanare erysipelas. At hoc absurdum est (in-
 quit) si de vero loquatur erysipelate. at ery-
 sipelas profectò sanat, cum in declinatione
 est, & refrigeratum sit. Dioscorides præter-
 eà ex se ipso reprehenditur, qui dixerit co-
 riandrū strumas discutere cum exiguo lo-
 mento, at si frigidum esset, hoc efficere
 minimè posset, propterea calidū esse oportet. **SEN.** Si calidum est, ergo nostra con-
 veniet præparatio. **BRASSAVOL.** Iuxta
 Galenum convenire poterit. At ego non
 arbitror coriandra magnam habere cali-
 ditatem, sed illam solū, quæ in primo
 ordine est, habere, & fortè ad primam par-
 tem secundi ordinis attingere. Averois
 primo ordine illud esse dicit, arbitratur-
 que si quispiam succum coriandrorum in
 adiunio

in nouilunio biberet, moriturum esse. Auicenna verò secundum Humani illud frigidum facit in fine primi, vel in principio secundi, & siccum in secundo. hícq; Humani Galeno contradixit ex Rufo, & Archigene, qui coriandra fecêre frigida. At Auicenna siccum quidem esse arbitratur. sed modicè calidum. Auicennâq; inquit, quatuor succi coriandrorum vncias hominem (tristitiam inducendo) necare, & ipsius frequentem vsum syncopin prohibere. **SEN.** Tu verò quid censes? **BRASSA.** Nunquàm probavi coriandrorum vsum, neque aliorum simplicium, quorum qualitates sunt apud authores incertæ, & sub dubio, illâmq; ex vino correctionem probo. **SEN.** Deinceps vt docuisti efficiam. sed ob quàm causam coriandra torrentur? **BRAS.** Vt magis stiptica sint, nã ignis vis illa magis exiccantia reddit. **SEN.** Reperiturne eiusmodi compositio apud alios authores? **BR.** Apud antiquissimos minimè reperitur, at Actuarius in libro de Compositione medicamentorum, pastillos conficit de spodio contra febrem acutam, & iocinoris excelsationem, & aduersus sitim, quæ continenter excruciat, quorum compositio talis est:

℞. Rosarum sextulas quatuor.

k Spod

Spodij

Seminis portulacæ

Succi dulcis radicis

Singulorū duellam.

Tragacanthæ candidæ

Amyli

Singulorum sexquidrachmam

Sacchari duellam.

Subigito cum psyllij succo. potio ex puni-
 corum malorum latice. s E. Non magnope-
 re differt à prima compositione, quæ est sim-
 plex de spodio vocata. B R A S S A. Tamen
 differt, & si simpliciter illa accipiatur, &
 etiam in illa addantur, quæ à Mesue sub-
 duntur. s E N. Illane intelligis, quæ de qua-
 tuor frigidis feminibus dicit? B R A S S. Illa
 inquam cum tragacantho gummi arabi-
 co, & croco, sed quid accipis tu per quatuor
 semina, cum non se determinet Mesue de
 quibus intelligat feminibus? s E. Ego sem-
 per accipio quatuor semina maiora frigi-
 da, communia dicta, quæ sunt peponis semi-
 na, cucurbitæ, cucumeris, & citruli. B R A S.
 Cur potius non accipis semina minora fri-
 gida, quæ sunt lactucæ, endiviæ, scariole, &
 cicoreæ semina? s E N. Quia illa accipi con-
 fuetum est apud authores. B R A S S. Imò &
 præter consuetum illa etiam meritò inte-
 ligenda sunt, cum simpliciter dicitur, qua-
 tuor

tuor semina maiora, scilicet frigida femina, cum quia nobiliora, tum quia perfectiora. **SEN.** Suntne alia horum trochiscorum apud Arabes saltem compositiones? **BRA.** Imò multæ extant, quæ ad eandem tendunt intentionem, nam apud Halyabatem in decimo Practicæ, tres sunt trochiscorum de spodio compositiones, & Auicenna in quinto Canone duas refert compositiones, quæ & si aliquo modo ab his Mesuæ differant: tamen & ipse vnâ habet cum semine acetosæ, Serapio & ipse tres habet compositiones, quarum vna acetosæ semen recipit. Rasis verò non quidem in vno loco, sed diuersis in partibus diuersas etiam scribit compositiones, vt in nono, & in decimo ad Almanfotem, & in Antidotario. **SEN.** Auicennæ compositiones, & Serapionis saltem audire percuperem. **BRA.** Tu illas cum otium dabitur legere poteris, interim ad alias trochiscorum compositiones te accingito.

SENE XX.

Trochisci de Camphora huc accedunt. **BRA.** A quo authore illos accipis? **SEN.** A Mesuæ, qui ait ad febres conferre multæ inflammationis, & ad sitim vehementem, & incensionem cholerae rubrae, & sanguinis ebullitionem, & supercalefactionem stomachi, & hepatis, & icteritiam, & conferunt

hecticæ, & phthisi. BRAS. Quomodo illos conficit? nam per totam Italiam, hi seruantur de camphora Mesue trochisci. SEN. Ita illos parari docet Mesue:

℞. Foliorum rosarum 3 iiij.

Spodij 3 ij.

Sandalorum citrinorum 3 ij.β.

Croci 3 j.

Glycyrrhizæ 3 ij.

Seminis citrulli

Melonis

Cucumeris

Cucurbitæ

Tragacanthi

Gummi

Spicæ

Singulorum 3 j.

Ligni aloës

Cardamomi

Amyli

Camphoræ

Singulorum 3 j. partes ij. idem 3 ij.

Zucheri tabarzet

Tereniabin

Singulorum 3 iiij.

Cōfice cum mucilagine psyllij, & aqua rosacea. BRA. Auicenna quinque posuit horum trochiscorum compositiones, sed hæc sola illa est, quæ in usu habetur, veruntamen

aliq

aliqua Auicennæ compositio ad hanc alludit, nulla tamen eadem est. Serapio vnam habet ab hac distinctam compositionem, & Halyabas in primo Practicæ duas, & Rasis duas refert compositiones. s E N. Sûntne in eodem loco apud Rasm? B R A S. Non prorsus, quia vna est in capite de Cordis tremore, altera verò in capite de Ictericia, sùntq; inter se differentes. Adde prætereà in capite de Medicinis hepatis aliam attulisse ab his descriptionem, hocq; est in diuisionum Antidotario, imò & in capite de Hectica febre aliam quandam describit, quas omnes surda aure pertransire decreuimus. s E. Hæc compositio secûdum Mesuë conuenit ad febres multę inflammationis, & ad sitim vehemētem, at cur spicā recipit quę calida est? B R A. Cûm in biliosis præbetur febribus, spicam prorsus auferrem, crocum, cardamomum, & lignum aloës, quam rem hanc haud magnificiendam esse arbitror. s E. Sûntne apponendæ æquales partes aquæ, & mucilaginis psyllij? B R. Minimè, at intelligenda est psyllij mucilago aqua rosacea extracta. s E. Nonnullos audiui, qui inquiunt horum trochiscorum loco collyrio albo Rasis nos vti posse, quod calida haud recipit. B R A S. Cûm hi trochisci de Camphora per os quandoque sumā-

tur, & collyrium album per os sumi non debeat, quia cerussam recipit, idcirco pro eodem accipi non debet. Quod autem superius dixi intelligendum esse psyllij mucilaginem aqua rosacea esse educendam, ita fortè intelligendum est, quòd gummorum genera, quæ compositionem ingrediuntur, aqua rosacea dissoluâtur, reliqua deinde psyllij mucilagine cõmisceâtur, & in trochiscorum formam reducantur, tamen quicquid sit, hoc non est magni momenti negotium, tu verò compositionem aliam adducito. *SEN.* Nullus est apud antiquos qui de his trochiscis mentionem fecerit? *BR.* Neq; ipsa camphora fuit antiquioribus nota, nedum de camphora trochisci.

SENEX. XI.

Ad trochiscos igitur de Terra sigillata pedem conferamus. *BRAS.* A quo autore desumuntur? *SE.* A Mesue. *BRAS.* Sunt ergo illi quos Mesue inuenit, qui ad sanguinis sputum, ac egestionem (vt ait) sunt summi iuuamenti, & præsertim si cum aqua arnoglossæ recipiantur. Additq; Mesue nonnunquam liniri ex vno eorum supra frontem, & fluxum sanguinis à naribus sedari, & liniri ex eo supra vterum ad menstruorum fluxum, & sedari, & quandoque (inquit) in matricem immittuntur, & quandoque

doque linitur supra pectinem, & immittuntur in vesicam, & nonnunquam supra membrum ponuntur, à quo sanguis emanat, & mirum in modum iuuant. at tu compositionem referto. s e. Hæc est quæ sequitur.

℞. Sanguinis draconis

Gummi Arabici assi

Ramich

Foliorum rosarum

Seminum rosarum

Amyli assi.

Spodij

Acaciæ

Hypocystidos

Lapidis hæmatitis

Eupistidos

Balaustia

Boli armenæ

Terræ sigillatæ

Sedenagi

Coralli

Charabe

Singulorum 3 ij.

Margaritarum

Tragacanthi

Papaueris nigri

Singulorum 3 j. vel partem tertiam.

Portulacæ assæ

Cornu cerui adusti

k 4 Thur

Thuris

Gallarum

Crocī

Singulorum 3 ij.

Misce & fiant trochisci cum aqua arnoglōssæ, & da cū aqua, id est decoctione spodij, gummi, boli armenæ, & spicæ. Mesue post hæc ita sequitur, & quandoque inuitat necessitas, vt ponatur in eis opij 3 ij. & quādoq; plus, & quādoq; minus, vt oportet. BR. Cur non prosequeris? SEN. Compositio iam finita est. BRASSA. Multa alia à Mesue dici non ignoro. SEN. Ad compositionem verò non spectant. BRASSA. Tamen ad compositionis vsum magnoperè faciunt, propterea & illa adducenda sunt. SEN. Ita igitur prosequitur Mesue. Modus autem administrationis eorum est, secundum tres modos. Ad fluxum sanguinis ex pectore aut pulmone administrandi sunt cum aqua portulacæ. Et ad excoriationem cum rob citoniorum, aut cum aliquo rob stypticorum. Et ad manationē sanguinis ex partibus inferioribus confert iniectio eorum, cum aqua virgæ pastoris. BRASSAVOLE. Cur hoc erat prætereundum? at quid intelligis per sedenagi? SEN. Canabis semen, tu verò? BRASSA. Barbarum nomen est. quidam interpretantur terræ fumum, alij

canab

canabis semen. Cannabis semen potius intelligerem, cum sit adeo siccum, ut vehementer in corpus humanum siccitatem inducat. Nota vero aliquos, ubi dicit emphistidis, vel enphistidos intellexisse cannabis semen, & per sedenegi lapidem hæmatitum, à quibus non dissentirem, nisi lapis hæmatitis iterum esset positus, propterea arbitrator latinum nomen fuisse positum, & una arabicum fuisse retentum, vel per enphistidem illud intellige, quod in nostro. Simplicium examine scriptum reliquimus. quicquid tamen sit, magnificandum non est. At dic sodes, quid accipis per ramich? s. N. Gallam moschatam accipio, & semper accipi. B. R. A. S. S. Et semper errasti, nam ramich compositionis nomen est, & Serapio capite ducentesimo quadagesimo libro de Simplicibus, inquit, esse materiam, ex qua fit galla, hoc est esse compositionem quæ gallam ingreditur. multæ sunt compositiones quæ ramich dicuntur, omnesque stypticæ sunt, & adstringentes, unde ramich unum fit ex gallis, aliud fit ex dactylis immaturis, aliud fit ex granatorum corticibus, aliud ex herbis asperis. In summa vero Albasari concludit, quod huius compositionis species, id est pulveres ex quibus componuntur, sunt frigidae, & siccae. in Mesuæ

per ramich compositionem intelligo, quæ ex rebus fit adstringentibus, quæ gallam moschatam ingrediuntur, & erit moschata galla, si illi moschus addatur, et pulueres odorati, vnde ita fiet ramich.

R. Ambræ, id est, succini partes tres.

Glutinis tragacanthi quantum sufficit. Misce ex aqua rosacea quantum satis est ad commiscendum, vel fiat ramich ex gallis, si postea addideris illi compositionis quam ex succino, & tragacantho fecimus, xylo aloës partes quinque, moschi boni partem vnam, & simul misceantur, tunc est perfecta galla moschata, ut hinc elici possit ramich gallam moschatam ingredi. Arbitror in hac compositione ramich istud accipiendum esse, hæcque compositio est ex calidis, & frigidis composita. **SEN.** Tamen ego vidi alios, aliter confecisse ramich. **BR A.** Neque ego pharmacopolas ignoro, qui suum ramich ita conficiunt:

R. Succ acetosæ vel citoniorum ℥ xvj. Bulliant ebullitione vna, cum vncia vna foliorum rosarum, & cum vnciis duabus granorum myrti, & postea colentur, & in colatura misceantur gallarum recentium humidarum tritarum vltima contritione ℥ v. coquantur adhuc, deinde puluerizentur foliorum rosarum ℥ j.

Santal

Santalorum alborum ʒ j. & quartam
partem

Gummi afsi ʒ β.

Carnis summachiorū

Spodij

Singulorum ʒ v.

Succi agrestæ ʒ viij.

Succi granatorum

Myrtillorum tritorū vltima cōtritione

Singulorum ʒ iiij.

Ligni aloës

Cariophyllorum

Macis

Nucis moschatæ

Singulorum ʒ iiij.

Inuoluantur omnia simul, & extende in
scutella lapidea, donec siccentur, & postea
subtiliter puluerizentur, & cum aur.vno
camphoræ, & aqua rosacea fiant trochisci,
quorum vnusquisque sit ad vnus drachmæ
pondus. s e n. Aliquos vidi, qui ex gallis, ac
passulis ramich conficiebant. B R A s s. Imò
& ramich multis aliis conficitur modis,
quod tibi magis placuerit, accipito, mihi
verò id sumēdum videretur, quòd moscha-
tam gallam ingreditur, de qua superius
meptionē fecimus, tamen hoc quod statim
retulimus, est Mesue ramich, & est compositio
quā dicit alias ingredi cōpositiones, &
confor

confortare stomachum, cor, & hepar debilia, & ad viscerum valere lubricitatem, & intestinorū, acuitatēq; sedat, & biliosum fluxum sistit, ac vomitum, & sedat animā, & ex eo acquiritur in hoc iuuamentum magnum, & ad sanguinis fluxum vndecunq; confert, & exufflatur ex eo in nares ob sanguinis fluxum ex eis. **SEN.** Intentionem habet trochiscorum de terra sigillata. **BR A.** Prorsus habet, at nisi vniuersus orbis compositionem constringentem intelligeret, arbitrarer ego ramich nō esse legendum, sed rimech. Est verò rimech herbæ simplicis nomen, quæ in parietibus nascitur, & vim constringendi habet. **SEN.** Mesue ad tot affectus conferre dicit, tamen extrinsecus semper applicat, nōne posset & per os præberi? **BR A S.** Posset profectò, & debet, quando opus est, & nōnunquā per os exhibui, & Mesue per os exhibet. At alia iu præsentiarum prosequaris trochiscorum genera.

SENEX XII.

Trochisci Stellæ huc accedunt. **BRASSA.** Cuius authoris sunt? **SEN.** Hoc nunquā legi, neque audiui, sed in meo pharmacopolio semper paravi, vt præceptor meus, à quo hanc artem didici parare consuetus erat. **BRASSA.** Quomodo parabat tuus
ille

ille præceptor? s E N. Hoc modo.

R. Myrrhæ

Castorei

Spicæ nardi

Cassæ lignæ

Terræ sigillatæ

Corticū mandragoræ

Singulorum ʒ iiij.

Opij

Croci

Costi

Stellæ terræ

Singulorum ʒ v.

Papaueris albi ʒ vj.

Dauci

Anisforum

Sileris montani

Seminis hyoschiami albi

Styracis liquidæ

Seminis apij

Singulorum ʒ viij.

Infunde Gummi in vino odorifero, & tere
medicinas, & confice cum eo, & fac trochi-
scos, quorum vnusquisq; sit ponderis semi-
drachmæ, & exiccentur in vmbra. B R. Ho-
rum igitur trochiscorum authorē ignoras?
s E. Prorsus ignoro. B R A. Quid deponeres,
si illum tibi patefacerē? s E. Quod tibi ani-
mo erit. B R A. Sunt apud Serapionē septi-
mo

mo de Antidotis tractatu, primiq; sunt in ordine trochisci, in hoc tantum à prædictis differunt: quia in prædictis drach.v. stellæ terræ ponuntur, in illis verò Serapionis drachm.iiiij. sunt, & apud Auicennam in quinto Canone primo ordine, & Auicenna quinque stellæ terræ drachmas recipit. s E. Ad quos valent hi trochisci affectus. B R A. Auicenna dicit esse compositionem ab antiquis magnificatam, quæ non permittit vitam recedere, conueniunt (inquit) stomacho superfluitates recipienti ex reliquis mēbris expulsas, & auferunt eructuationem acetosam, & liniuntur supra frontem, & capitis dolorem sedant, & conferunt ad catarrhos, & ad dolorem dentium positi cum galbano in coroso ex eis, & conferunt ad auris dolorem, & ad sputum sanguinis, & cursum eius ex omni membro, & ad tussim chronicam. & conferunt ad periodicas febres sumpti in potu cum aqua samplici, & ad venena ex percussione cum aqua rutæ ebibita, & ponatur in eis stella terræ. s E N. Sunt ergo non modicè proficui trochisci. B R A S S A. Imò dignissimi, vt in vfu sint, qui ita vocantur à stella terræ, quæ compositionem ingreditur, Est verò terræ stellares illa, quæ talco vulgò appellatur, de qua in Simplicium examine vbertim. differui-

mus.

mus. Mesue in calce capitis de Tussi humida, mentionem facit trochiscorum stellæ secundū Galenū, sed neq; Galeni locū, neq; cōpositionem refert. Nam dicit Galeni trochisci cognominari assemus, & sunt trochisci stellæ, conferunt huic tussi iuuamētū sublime, & propriè dati cum rob. dosis eorum est à tertiæ vnius drachmæ parte, ad semidrachmam, & sunt ex hominibus, qui dant ex aqua hordei. s. e. Reperitūrne apud Galenum, aut apud aliquem antiquum authorem? B R A S S. Compositionem hanc apud antiquos nunquā inuenire licuit, tamen apud eosdem trochiscorum compositiones inueniuntur, quas vocant Aster, quod nomen stellam significat Paulus Aegineta libro septimo, capite duodecimo, pastillum refert, cui cognomentum Aster.

Accipit Croci

Opij

Castorij

Spicæ nardi

Cassia

Myrrhæ

Terræ lemnia

Corticis mandragoræ

Singulorum ʒ iij.

Dauci

Apij

Anisi

Anisi

Seseleos

Seminis alterci

Styracis

Singulorum 3 viij.

In vino diligenter contere, & leuigato. s E.
 Hæc compositio illi mihi similis videtur,
 quam ex Serapione, & Auicenna adduxi-
 sti. BRASSA. Imò hi authores à Paulo (vt
 arbitror) acceperunt. s EN. Tamen Pauli
 compositio terræ stellam non recipit. BR.
 Non recipit vt videtur, sed hos suos rochi-
 scos à dignitate Aster appellat, non autem
 ab astro, vel terræ stella, quæ compositio-
 nem ingrediatur. s ENEX. Sûntne alij au-
 thores, qui eiusmodi compositionem re-
 ferant. BRASSAVOLVS. Imò adsunt.
 nam Aetius libro nono, capite decimo,
 vnâ refert, quæ ab hac aliquantisper dif-
 fert, & ad infinita propemodum valere
 dicit. s ENEX. Ad quæ valet, nisi referre
 te pigeat? BRASSAVOLVS. Imò non pi-
 get, idcirco audias quid de illa dicat Ae-
 tius. Inquit enim: Asclepiade pastillus
 , inexuperabilis, Aster appellatus, Pharma-
 , cum quod prosperè accommodatur, do-
 , lorem leuans, somnum inducens, multæ
 , omnino vtilitatis, etenim morbos circa
 , stomachum mirabiliter sanat, acidus ru-
 ctus

ctus, & difficilem concoctionem aufert, in-
 restinorum tormina, & voluolos, inflatio-
 nesque curat. prodest hic pastillus, ad capi-
 tis dolores potatus, & aceto dilutus forin-
 secus fronti illitus. Ad dolores aurium. fa-
 cit, perdicij succo liquefactus: facit & ad
 dentium dolorem tritus, & galbano. exce-
 ptus, aut fici succo, & cauernæ inditus. Ad
 oculorum affectionem, ex fluxionum im-
 pressionem, passo diluitur & lana ex eo irri-
 gata imponitur. In tonsillarum affectioni-
 bus tepesfactus ac dilutus ex aqua mulsa,
 præbetur gargarissandus. Vtilis est ad om-
 nem sanguinis fluxum vino myrtite disso-
 lutus. Ad destillationes, inueteratasque &
 recentes tussis affectiones vino scybelite,
 aut thereo eliquatus. Prodest suppuratis, &
 phthificis marrubij decocto liquefactus,
 prodest dysentericis, cholericis, & sangui-
 nem reiectantibus, sanguinariæ succo dilu-
 tus, prodest ad omnium reptilium plagas,
 ex rutæ decocto potatus. Soluit per circui-
 tum repetentes febriles accessiones, si dua-
 bus horis ante aduentantem febrem ex vi-
 ni diluti cyathis tribus exhibeatur. Fœmi-
 narum menses ciet, artemisiæ succo dilutus,
 ac potatus: facit & ad vesicæ affectiones vi-
 no mulso solutus, quomodo & ad vuluæ
 strangulationes prodest potatus: facit ad

„ articulorum dolores, & podagram gentianæ decocto dissolutus, & potatus. SEN. Si ad tot confert eiusmodi Aster, aliis non indigebimus medicamentis. BRASSA. Ad multa prorsus valet, sed ad aliqua non tam vehementer, vt alij faciunt trochisci. SEN. Aetij compositionem referto. BRASS. Referam, ita dicit author:

℞. Castorei

Opij

Myrrhæ

Vniuscuiusq; ʒ iiij.

Gingiberis ʒ iiij.

Spicæ Nardi

Cassæ

Terræ lemnæ

Corticis mandragoræ

Vniuscuiusq; ʒ iiij.

Croci ʒ vj.

Dauci

Styracis

Anisi

Seseleos

Seminis hyoschiami

Singulorum ʒ viij.

Gingiberem, styracem, & opium in vino odorato dissolue. Reliqua autem cōtusa, & cribrata insperge, ac simul vnita in pastillos redige ciceris magnitudinem æquant-

tes

tes, quibus in vmbra desiccatis vtitor. s. e.
 Mihi non videntur à pastillis Pauli mul-
 tum differre. **BRAS.** Nemo multum dif-
 ferre dixit: nam in simplicium numero
 non differunt: in eo autem differunt, quòd
 vnus aliqua habet simplicia, quæ ab altero
 non habentur: vtræque tamen compositio-
 nes in eandem intentionem collimant.
 Actuarius & ipse in libro de Compositione
 medicamentorum suum Astrum describit,
 cui & multa attribuit, at non tot quot Ae-
 tius, & hæc quæ ab Actuario dicuntur in
 illis continentur, quæ ex Aetio retulimus.
 Ita verò compositionem parari iubet A-
 ctuarius:

℞. Croci terni oboli

Seminis apollinaris herbæ 3vj.

Seminis apij 3vj.

Anisi

Styracis

Seminis Dauici

Singulorum 3iiij.

Onici

Lachrymæ papaueris

Singulorum 3iiij.

Castorei

Myrrhæ

Singulorum siciliquum.

Sūt qui quaternas succi mādragoræ drach-
 1 2 mas

mas adiiciant, vt Xenocrates, piperis candidi 3 vj. ex aqua coguntur in pastillos, qui trium obolorum pondus æquent, & ex aqua præbentur. s e. Hæc compositio enicum habet, quo aliæ carent compositiones, quinque prætereà in ipsa defunt simplicia.

BRAS. Imò nulla defunt simplicia, quia talis est, qualem retulit author. s e n. Alij authores feceruntne astra ab his diuersa?

BRAS. A' quo putas Aetium accepisse? à Galeno accepit prope calcem tertij capitis, octauj libri, de Compositione medicamentorum secundum locos, vbi duas refert compositiones, Astra nuncupata, quarum secunda ab illa Aetij modicè differt, imò vbi differt arbitrandum est Aetium esse mendosum, aut certa fide illa non accepisse, quæ à Galeno scripta sunt. Aetius verò omnia retulit Galeni verba in affectibus, ad quos valet, vt in ipso sunt authore, propterea repetere non est opus, sed compositionem tantum adducemus, vt differentiam quæ in his habetur Astris cognoscere possis: ita igitur conficit:

℞. Myrrhæ 3 iiij.

Styracis 3 iiij.

Nardi Indicæ 3 iiij.

Cassia fistulæ 3 iiij.

Terræ lemnis quæ sphragis, hoc est sigillum

lum appellatur, 3 iiij.

Corticis mandragoræ 3 iiij.

In alio exemplari etiam piperis 3 iiij.

Croci 3 vj.

Succi papaueris 3 vj.

Seminis Dauci cretici 3 viij.

Anisi 3 viij.

Seseleos mafsiliensis 3 viij.

Seminis Apij 3 viij.

Myrrha, & styrax, atq; opiũ vino dissoluũ-
tur odorato, & teruntur. Arida verò tun-
duntur & cribrantur, ac deinde simul mi-
scentur, subiguntur, ac in pastillos cogun-
tur ponderis drachmæ dimidiæ, & in um-
bra resiccantur. s E N. Non adest in hac Ga-
leni compositione castoreum. B R A s. Nihil
ad me facit: nam satis mihi fuit composi-
tionem præ oculis tibi ostendisse, vt ex te
ipso differentiam deprehendere possis. s E.

Quòdnam est alterum Galeni Astrum?

B R A s. Hoc quod sequitur: tamen in Ga-
leno est ante præscriptum: inquit verò
Aster stomachichus, facit ad eos quibus ci-
bus in vêtre acescit, ad tormina, destillatio-
nes, dolorem capitis spuentes Tanguinem,
tabescentes, affectiones circa vesicam, &
vterum. præparatur sic:

℞. Succi mandragoræ 3 iiij.

Myrrhæ 3 iiij.

1 3 Balauft

Balaustij ʒ iiij.

Castorei ʒ iiij.

Croci ʒ iiij.

Opij ʒ vj.

Anisi ʒ viij.

Seminis apij ʒ viij.

Styracis ʒ viij.

Hyssopi cretici ʒ xij.

Seminis hyoschiami albi ʒ xij.

Componito pro more, & digerito in pastil-
los, dato pro viribus, liquor sit affectioni
conueniens. s E N. Et hoc Astrum aliquam
habet cum aliis affinitatem. B R A S. Adde
& multam cum aliis habere differentiam.
sed hoc ad rem nihil facit, pro stellæ tro-
chiscis ego Astrum ex Galeno adductum in
meo pharmacopolio conficerem. Serapio-
nis verò, & Auicennæ stellam prætermitte-
rem, quanquam neque horum authorum
stella vitio vertenda sit: nam intentiones
ferè æquales habent: at tu trochiscos alios
in medium afferto.

S E N E X   XIII.

Trochisci de Thure sese sponte offerunt.

B R A S. A' quo desumuntur authore? s E N.

A' Rasi in nono ad Almanforem in capite
de Singultu. B R A S. Quomodo illos con-
fiscis? s E N. Vt author ipse refert, qui ita
conficit:

℞. Thur

R. Thuris 3 v.

Enulæ 3 iiij.

Mentastri

Foliorum rutæ siccæ

Amyli

Singulorum 3 ij.

Seminis nemen 3 iiij. & β.

Informētur ex his trochisci pondere vnus
 aur. B R A S. Quo liquore, aut qua re confi-
 ciendi sunt? S E N. Ab authore non expri-
 mitur: ego autem semper mel rosatum co-
 latum accepi. B R A S. Prosequaris & dein-
 cept, nam ex melle confici summè placet.
 S E N. Per nemen quid verè intelligendum
 est? B R A S. Quid accepisti tu, quādo aliās
 eiusmodi trochiscos parasti? S E N. Serpil-
 li semen semper accepi. B R A S. Et eo dein-
 cept semper vtitor, non sunt in magno vsu.
 S E N. At in meo pharmacopolio semper ha-
 bui, licet rarò vendiderim: verùm ad quos
 conueniūt affectus? B R A S. Pars illa in qua
 apud Rasum referuntur, ad singultum con-
 uenire ostendit. At ad alias compositiones
 te conuertito.

S E N E X   XIIII.

In meo inordinato ordine trochisci de Vio-
 lis suam sedem hic fixere. B R A S. A' quo
 authore accipiuntur? S E N. A' Mesue in suo
 Antidotario, qui illos ponit sub nomine ha-

mech : vnde nonnulli ita illos inscribunt, Trochisci de violis hamech. **B R A S.** Illi sunt, quos dicit inflammationes sedare, vē- trem lenire, & pectus mundificare. Illorum verò compositionem referto. **s E.** En refero.

℞. Foliorum violarum inter humidita- tem, & siccitatem mediarum aur. xij.

Turbith albi, & gummosi aur. vj.

Succi glycyrrhizæ aur. iij.

Tereniabim ꝓ iij. Fac trochiscos.

Dosis eorum est aur. ij. cum saccharo, aut pulpa casia fistulæ, & quandoque inuitat necessitas, & ponuntur in eis Scammonij aur. ij. **B R A S.** Bilem euacuant, & pitui- tam, & bilem magis, si scammonium rece- perint. **s E N.** Deinceps ergo scammonium sum additurus. **B R A S.** Si addideris, illis frequētiùs vtar. & si dixeris hos esse in vfu, non ita constat, quoniam Ferrariæ adsunt pharmacopôlæ, qui trochiscos de violis ser- uant à Mesue in capite de Turbith descri- ptos, quorum compositio hæc est:

℞. Turbith partem vnam

Foliorum violarum partes duas

Gingiberis partem semis. Misc. & fiât trochisci. **s E N.** Quo subigi debent? **B R A S.** Violarum foliis, quæ sicca esse non debent, sed humiditatem habere. At si folia non es- sent satis, violarum succus accipiendus esset, donec

donec conficerentur, compingerentur, ac subigerentur. **SEN.** Arbitror illos, quos ego præparo, esse meliores. **BRASSA V.** Neque ego istud inficias eo, & illos potius probo quos conficis, qui ab eodem repetuntur auctore in capite de Asthmate, ubi ait, Confectio trochiscorū de violis est huiusmodi:

℞. Foliorum violarum mediocrium in siccitate & humiditate ʒ vj.

Turbith boni arundinei ʒ iiij.

Succi glycyrrhizæ

Tereniabim

Singulorum ʒ ij.

Scammonij ʒ ij.

Fac trochiscos, qui ad anhelitus cōstrictionem conferunt, naturāque leniunt, & petus mundificant. **SEN.** Ab illis in pondere differunt, & scammonium recipiunt, quod ego in meis trochiscis non pono. **BRASSA.** Tamen à Mesue dicitur quandoque necessarium esse, ut ponatur. **SEN.** Hoc necessarium à Medico prævidendum est, qui adde-re debet quando opus erit, & vrgebit necessitas ut scamoneo utamur, at audiui à Mesue varias fieri trochiscorum de violis compositiones. **BRASSA.** Tres iam ex hoc auctore retulimus compositiones, quartā in capite de scamoneo ponit, Haméq; imitatur: hæc verò talis est:

℞.

Scam

R. Scammonei partem vnā,
Succi violarum partes duas.

Succi glycyrrhizæ partem semis.

Misce cum oleo rosaceo, & fac vnus drachmæ ac semis trochiscos, dosis est drachma vna. **SEN.** Sunt vt illi, qui in capite de Turbith scripti sunt, sed hi turbith loco scammonium recipiunt. **BRAS.** Innuit ferè & aliam descriptionem in capite de Violis, illi similem, quæ est in capite de Turbith, & quæ in capite de Scammonio: nam dicit: Et quidam addunt quantitati earum scilicet violarū medietatem ex turbith, & faciunt trochiscos, & vigorāt cum hoc operationem eorum, & quidam addunt scammonium. Ceteri quoque Arabes plures habent trochiscorū de Violis compositiones ab his Mesue differētes. Poteris apud Serapionem duas legere huius generis compositiones, apud Halyabatē in decimo Practicæ vnā, apud Rasim in capite de Medicinis colicæ, duas. At si violæ illæ, quas semiuirides recipis, nō essent satis ad pinsenda, ac iungēda simplicia, quo liquore vteris ad illa simul densanda? **SEN.** Ex succo violarū conformato, vel ex aqua violarum per infusionem factā. **BRAS.** Manna liquefieri poterit in modico vini optimi, & ex hoc erūt reformandi trochisci, & tunc à Serapione

non dissentiet, qui ex vino trochiscos de violis informat. At Rasis ex psyllij mucilage, & Halyabas ex aqua cōficit. s e n. Arbitror nō esse magni momenti negotium, siue hoc, siue illo liquore conformentur.

B R A S. Tamen compositionis intētionem sequi debet. s e n. Quinam trochisci sunt illi, qui apud Nicolaum vocantur diaui?

B R A S S A. Imò sunt, & qui eosdem vocent diani, cūm legi debeat *Δία ίοῦ*, id est, de violis: nam *ῖορ* viola est. Ita verò apud Nicolaum Propositum conficiunt.

℞. Foliorum violarum albarum viridum ʒ v.

Seminis plantaginis ʒ j.

Amyli ʒ iiij.

Seminis papaueris albi ʒ ij. ʒ j.

Balsami ʒ j.

Rhodo stomatis quod sufficit.

Ad modum præcedentium trochiscorum. arbitror autē Nicolaū istum ab antiquiori Nicolao Alexandrino accepisse. nam ipse prius horum trochiscorū compositionem retulerat capite cētesimo sui libri de Compositione medicamentorum, vbi ait:

℞. Florum violarum ʒ xv.

Amyli ʒ ix.

Seminis papaueris albi ʒ vij.

Rhabarbari electi ʒ v.

Seminis

Seminis plantaginis 3 iij.

Balsami 3 j.

Rhodoſtomatis quod ſufficit.

Confice ad exemplum proximè præcedentium. **S E N.** Est eadem omnino compositio, sed in ponderibus differunt. quod etiam ab hoc Alexandrino sumpserit alter Nicolaus, extrema compositionis verba ostendunt, cùm ait: Confice ad exemplũ proximè præcedentium. nam & Præpositus dicit ad modum præcedentium trochiscorũ conficiendos esse. Sed cur Nicolaus Præpositus dicit foliorum violarum albarum, cùm Alexandrinus simpliciter dicat violarum? **B R A S.** Omnes arbitrantur albas violas accipien- das esse, tamen nullus rationem cur ita fieri debeat, reddit, sed omnes Nicolaum ita dicentem adducunt. at mihi videtur posse nigras violas intelligi, neque ratio adest, cur hæc potius, quàm illæ sint recipiendæ, nisi quispiã dixerit ab re non esse albas violas recipere, quoniã diamargariton ingrediuntur, vt album euadat. **S E N.** Semper albas accipiẽdas audiui, licet rarò huius generis trochiscos in pharmacopolis viderim. **B R A S.** Et ego nũquàm illos vidi, propter- eà ad alios trochiscos pedem conferas.

S E N E X. X V.

Trochisci de Berberis sese sponte offerunt.

B R A S.

BRAS. Cùm infinitæ sint ferè apud authores trochiscorum de Berberis compositiones, quam paras tu? **SENEX.** Illam Mesue, quæ in ordine prima est, & ex his quæ sequuntur, conficitur:

℞. Berberorum, aut succi eius

Spodij

Succi glycyrrhizæ

Seminis portulacæ

Singulorum 3 iij.

Rosarum 3 vj.

Spicæ

Croci

Amyli

Tragacanthi

Singulorum 3 j.

Seminis citruli 3 iij. & β.

Camphoræ 3 β.

Confice cum tereniabin.

BRAS. Maior pharmacopolorum pars, qui trochiscos de Berberis seruant, hos seruant. dixi qui seruant, quia haud multi seruant, neq; inter illos qui seruant, omnes hos seruant, quos retulisti, sed aliqui secundam apud Mesuen compositionem conficiunt, quam ne desyderes, refero:

℞. Berberorum 3 ij.

Spodij

Xyllo aloës.

Seminis

Seminis acetosæ

Mastiches

Galliæ

Spicæ

Singulorum ʒ j.

Rosarum ʒ v.

Gummi ʒ iiij.

Confice cum aqua rosacea.

SEN. Ad quos conferunt affectus? **BRASS.** Mesue de primis dicit, ad febres valere inflammatorias, & eas extinguere, & vnâ angustiosam sitim. De secundis dicit, conferre ad calefactionem, & ad ventris solutionem & hepatis dolorem. **SEN.** Quam compositionem magis probas? **BRASSAVO.** Primam, quia secunda galliam habet spicam, & xyloaloëm quæ calida sunt: hæc verò prohibent ne tam acriter contra caliditatem pugnent, primos verò contra sitim valere, si in ore seruentur, expertus sum. **SEN.** Antiqui medici suntne de his trochiscis locuti? **BRASSAVOL.** Si de Arabibus intelligeres, responderem Auicennam in quinto Canone septem posuisse trochiscorum de Berberis compositiones, Sérapionem tres, Rasim duas, alteram in nono ad Almanforem, vbi de Iecoris dolore agit, altera in Antidotario diuisionum, vbi de inflammato hepate pertractat. **SENEX.** Scire optar

optarim, num antiquiores Græci de ipsis sermonem habuerint. **BRASSA** v. Inueni apud Actuarium in libro de medicamentorum Compositione pastillum ex oxyacantha, quem dicit obstrueto iocinori, lienique auxiliari, in iis spiritus pellere, qui iam aqua intercutem tentantur, potionis modus sextula cum oxyfachare, & aqua. Vides aliam esse horum trochiscorum de oxyacantha intentionem, quam sit intentio trochiscorū de Berberis, apud Mesuen. tamen pro eodem accipiuntur, oxyacantha & Berberis de hac autem re nostrum lege Simplicium examen. **SENE** x. Compositionem, ni pigeat, referto. **BRASSA**. Non piget hæc verò est.

℞. Oxyacanthæ

Succi dulcis radicis

Rosarum

Seminum cucumerorum

Singulorum 3 iij.

Mastiches

Spicæ

Eupatorii

Singulorum 3 ij.

Rhei

Croci

Singulorum 3 j.

Cassuthæ

Seminis

Seminis intyborum

Singulorum 3 iij.

Spodij sextulam vnam

Mannæ 3. vj.

Tusa cribratâq; in pastillos redigito. **SEN.**
Sunt longè diuersi ab illis Mesue. **BRASS.**
Idcirco nec admiratione afficiaris, si intentionem aliâ his attribuit Actuarius, quàm Mesue fecerit suis. Verùm cùm nihil sit in Mesue compositionibus adnotandum, idcirco ad alias te cōferas trochiscorum compositiones.

SENEX. XVI.

Trochisci de Lacca suam sedem post prædictos habent. **BRASS.** Sedeant igitur, & tu eorum compositionem referto. **SEN.** Hæc est, quam in meo, seruo, pharmacopolio ex Mesue sumpta.

℞. Laccæ mundatæ

Succi glycyrrhizæ

Absynthij

Berberis

Succi eupatorij

Rhaued

Aristolochiæ longæ

Costi

Asari

Amygdalarum amararum

Rubeæ tinctorum

Apij

Apij,

Schœni

Singulorum 3 j.

Fac trochiscos, quorū vnusquisque sit vnus drachmæ. **BRASSA**. Conferunt hi trochisci iecoris, & Splenis obstructionibus, febribus diuersis, & antiquis: asciti, & urinam prouocant. **SE**. Per laccam estne cancamum intelligendum? **BRASSA**. Nostrum lege *Simplicium examen*, ne vbi que omnia miscere cogamur. plerique autumant semper abluendam esse laccam, cum aliquam compositionem ingreditur, quod minimè probabo. At quo liquore simplicia nectis, & in pastillos digeris? **SEN**. Semper accepi aristolochiæ, & schœni decoctum, quo ad abluendam laccam passim vtuntur. **BRAS**. Alij sunt, qui ex absynthij, aqua, vel succo conficere malunt, alij ex vino, alij ex eupatorii decoctione, vel apij. at haud magni faciendum est an hoc an illo modo, & an hoc liquore vel illo conficias, quoniam liquor ille, quo simplicia iunguntur, in pauca copia recipitur, tamen absynthium semper probabo, & alia, quæ iecori conueniunt, & obstructiones aperiunt. **SENE**. Est'ne apud antiquos eiusmodi compositio? **BRASSA**. Non, quod sciuerim: apud Arabes verò multæ sunt horum trochiscorum

rum descriptiones, Auicenna in quintò Canonè sequentem refert compositionem.

℞. Laccæ lignorum

Rubeæ

Anisforum

Seminis apij

Absynthij

Asari

Amygdalarum amararum

Costi,

Cinnamomi

Aristolochiæ longæ

Succi eupatorii

Misce, tere, & trochiscos confice.

SEN. Si hæc compositio quatuor habere simplicia, eadem esset cum illa Mesue. BR. Differunt prætereà, quia hæc recipit cinnamomum, quod illa Mesue non recipit, & illa Mesue quatuor habet, quæ dixisti simplicia, scilicet glycyrrhizæ succum, berberi, rhæued, & schoenum, quæ in hac non adsunt, tamen apud Auicennam in calce ferè illius partis in qua de Trochiscis agitur, compositio alia habetur trochiscorum de lacca. SEN. Illam referto, vt differentiam inter ipsas contemplari possimus. BRASSA. Hæc est.

℞. Laccæ

Rubeæ

Anisforum

Aniforum

Seminis apij

Absynthij romani

Asari

Amygdalarum amararū excorticatarū

Costi

Aristolochiæ longæ

Succi eupatorii

Succi Glycyrrhizæ

Succi berberis

Singulorum partem vnā.

Informentur trochisci drachmæ vnus, & dentur in potu cum eo, quod conuenit de syrupis. s. e. In his compositionibus omnes conueniunt, quod singulorum simplicium æquales partes recipiunt, neque liquorem aperiant quo confici debeant. B R A S. Est modicus error, differunt verò, quia hæc plura recipit simplicia, quàm præcedens: at illa Mesue compositio plus habet schœnum & rhaue, quàm ista, arbitror autem Mesuen ab Auicenna accepisse, quia Auicēna expressè vtitur verbis, quibus vsus est Mesue. nam dicit ad iecoris obstructions cōuenire, & splenis, & febrem asiluanam, & prouocare vrinam. s. e. n. Non dubito, quin acceperit. at Serapionis compositionem his comparari optarim. B R A S S. Comparato, Serapio ita dicit, Trochisci de lacca con-

m 2 feren:

ferentes ad oppilationes in hepate, & lie-
ne, & ad febrem antiquam, & vrinam pro-
uocant. s E. Eisdem ferè verbis vsus est Me-
sue. B R A S. Compositio hæc est.

℞. Laccæ mundatæ

Rubeæ,

Anisforum

Seminis apiij

Absynthij.

Asari

Amygdalarum amararū excorticatarū

Costi,

Rhaued

Aristolochiæ longæ

Succi eupatorii

Succi glycyrrhiæ

Succi berberis

Singulorum partes æquales.

Terantur & cribrentur, & fiant trochisci,
quorum vnusquisq; sit drachmæ vnus, &
detur cum eo qui conuenit ex potibus. s E.
Hi Serapionis idem præcisè essent cum il-
lis Mesue, si in ipsis adesset schoenon. B R A.
Halyabas in decimo Practicæ composi-
tionem refert his quidem in multis simi-
lem, sed & in aliquibus diuersam. s E N.
Omnes (vt video) eandem sequuntur inten-
tionem, & eandem fortè habuerunt compo-
sitionem, sed à diuersis trāscriptoribus ali-
qua

qua fuere addita, alia prætermiffa. **B R A S.** Ita factum esse nõ dubitarem, nisi Serapio in compositionis calce omnia simplicia, quæ illa ingrediuntur, enumeraret, & dicit esse tredecim, simplicia verò quæ Mesue compositionem ingrediuntur, quatuordecim sunt, at istud haud magnificiendum est. Rasis prætereà in nono ad Almanforem in capite de Iecoris dolore, & in Antidotario diuisionum in capite de Medicinis hepatis similem ferè horum trochiscorũ compositionem describit. **S E N.** Postquàm similis est illam reticere oportet. **B R A.** Tu ergo trochiscos alios in medium vocato.

S E N E X XVII.

Hos in mea scheda trochisci Alandaal sequuntur. **B R A S.** De his in Pillularum examine locuti sumus, at ne laborem subterfugere videamur, de eisdem impræsentiarum iterum agemus, cum illo in loco non sint exquisitè pertractati. compositionem refer, vt à Mesue præcisè scripta est. **S E N.** Ita scriptum inueni:

℞. Pulpæ colocynthidis albæ, & lenis, & mundæ à granis 3 x.

Incidentur cultro incisione conuenienti, & fricetur cum vncia vna olei rosacei, deinde

℞. Tragacanthi

Gummi

m 3 Bdel

Bdellij

Singulorum 3 vj.

Infundantur in aqua rosacea per dies quatuor, & cōficiatur colocynthide incisa cum glutino eorum: & fiant inde trochisci, & exiccantur, in vmbra, deinde iterum terantur contritione bona, & iterum cōfice cum glutino eorum, & fiant trochisci, & administrentur. BRASSA. Hæc estne Mesue compositio? SEN. Et integra. BRASSA. Hinc colligi potest, quomodo præparetur colocynthis, nimirum ex madefactione in oleo rosaceo, & ablutione, & admistione gummi arabici, bdellij & tragacathi. Nonnulli notant id, quod legitur drach. x. legendum esse, vncias decem, quia oleum esset nimis, veruntamen si nimis sit in decem drachmis, minus est, quam esse deberet in decem vnciis, idcirco ego intelligo drachmas, ut omnes ferè contextus scriptum habent: nec opus est, ut tota vncia in ablutione consumatur, sed tantum de oleo recipit colocynthis, quantum recipere potest. si verò petas, quanto tempore fricari debeat, ego intelligo fricari debere per spatium trium dierum, non quidem continuè, sed intermittendo, postea fiant trochisci. nonnulli per hos trochiscos alandaal nihil aliud intelligunt, quam colocynthida præparat

paratam. deinde probè exiccentur in Sole,
 vt oleum magis penetret. scitòque hoc me-
 dicamentum ab Arabibus trochisci alandaal
 vocari, sed Latinè dicitur trochisci de
 colocynthide. s E N. Non præbentur Soli:
 B R A S S. Tamen præberi possunt, at ma-
 gnas ingrediuntur colocynthidis loco com-
 positiones, quod & à Mesue notatur, cùm
 ait: Confectio trochiscorum alandaal, qui
 ponuntur in hiera Hermetis, & in aliis con-
 fectionibus loco colocynthidis, ego illis so-
 lis nonnunquàm vsus sum in morbo galli-
 co ad pituitam euacuandam, quam à remo-
 tioribus partibus nitrificè euacuat, tutèq;
 præbentur, sed opus est, vt sit prædicto mo-
 do parata, & non accipiantur decem vnciæ:
 quia illa quæ corrigunt essent in minima
 copia, semidrachmam præbeo, plenè edu-
 cit, quãdoq; ad duos $\mathfrak{D}$ deueni, nūquàm præ-
 bui drachmā, vt alia potius secū cōmiscere
 volui. Dioscor. colocynthidis vim veneno-
 sam alio modo corrigit. s E. Quonā? B R A.
 Quatuor medullę colocynthidis obolos in
 aqua mulsa cum nitro & myrrha præbet, et
 decocto melle deuorata, vt possint hi tro-
 chisci secundum Dioscoridem ita parari.

℞. Pulpæ colocynthidis 3 x.

Myrrhæ, Nitri

Singulorum 3 vj.

m 4 Ex

Ex melle cocto cōficiantur, & ex aqua mulsa bibantur. **SEN.** Sūmne hanc compositionem paraturus? **BRASS.** Satis est te illam seruare compositionem, quam ex Mesue adduxisti, quoniam illam sexcenties exper tus sum, quanquā neque ista ex Dioscoride compositio despicienda sit.

SENE X XVIII.

Trochisci de Myrrha, vt ad examen veniant, contendunt. **BRASS.** Bene venerint, illorum faciem detege, vt ipsos videre possimus. **SEN.** Quam faciē dicis? **BR.** Eorū compositionē. **SEN.** Hęc est, quę sequitur à Rasi descripta in nono ad Almanforem libro in capite de Mensium prouocatione.

℞. Myrrhæ ʒ iij.

Lupinorum optimè tritorum ʒ v.

Foliornm rutæ ʒ iij.

Mentastri,

Pulegij ceruini

Cymini,

Rubeæ tinctorum

Singulorum ʒ iij.

Astæ foetidæ

Serapini

Oppopanacis.

Singulorum ʒ iij.

Conterantur omnia, & conficiantur trochisci cum aqua, in qua bullierint, & coctæ fuerint

sint drachmæ duæ seminis iuniperi. **B R A.** Antiquos vidi, qui ex fabinæ decoctione cōficiabant, quos etiam non improbo, sed quid accipis per ceruinum pulegium? **S E N.** Aliàs serpillum accipiebam, nunc vsuale pulegium accipio. **B R A S.** Quantum sit de re ipsa, id est, de compositionis intentione, vtrunque sumi potest, tamen pulegium potius accipiendum est, omnibus notissimum, vt Dioscorides ait. nam menses trahit secūdos, ac partus. nihil habet amplius compositio, quod contemplatione indigeat, cum addiderim omnia, quæ ad vterum spectant aperire.

S E N E X X I X.

Ob hoc trochisci de Eupatorio in medium accedant. **B R A.** A quo authore desumuntur? **S E N.** A Mesue qui assetit cōtra febres antiquas, & earum rigorem valere, hepatis, & lienis obstructions aperire, & esse medicamenta optima abscessurum in ipsis icteritiis conuenire, & in initio hydrope captis. **B R A S S.** Compositionem referto. **S E N.** Refero.

℞. Tereniabin

Succi eupatorii

Singulorum ʒ β.

Rosarum ʒ β.

Spicæ ʒ iij.

m s Raved

Rhaued Afari

Anisforum

Singulorum 3 ij.

Spodij 3 iij. & β.

Fac trochiscos cum succo herbarum, & da-
cum eis. **BR A.** Quid accipis per herbarum
succos? **s E.** Id quod superius etiam dictum
est. **BR A s.** Sunt qui intelligant eupatorij
succum, quos nō probo: quia iam eupatorij
succus receptus est. alij accipiunt quatuor
herbarum succum, ex quibus syrupus by-
santinus conficitur. hæ verò sunt herbæ en-
diuia, apium, eupatorium, & borago, cū
dicitur herbarum succus prædictarum suc-
cus intelligitur, & cū hæ herbæ ad trochi-
scorum intentionem conueniant, illarum
succo uti poterimus, & si etiam veri eupat-
torij, quod nunc vulgò agrimonium dicitur,
succo uteris, nihil referret. Serapio
horum trochiscorum cōpositionem quan-
dam ponit, quæ nihil cum hac cōmune ha-
bet. **s F.** Quæ nā est Serapionis cōpositio?
BR A. Hęc quę sequitur, Serapio in primis
inquit, Trochisci auctrion, & est eupatoriū
conferentes ad febres antiquas, & dolorem
hepatis, atque icteritiam

℞. Rosarum 3 v.

Spicæ 3 ij.

Spodij 3 j.

Succi

Succi eupatorii 3 viij.

Terantur, & misceantur cum aqua tereniabin, & fiāt trochisci, & dētur cum eo, quod cōuenit ex potibus. summa medicinarum est res quatuor. s E. In illis Mesue octo ad-sunt simplicia. B R. Idcirco dixi valde differ-re, quāquā hęc quatuor in illis octo Mesue cōtineātur. Auicēna & ipse in quinto Cano-ne trochiscos de eupatorio ad eandē quidē intētione refert, sed ab illis Mesue differūt. s E. Cōpositionem audire optarem. B R A S.

Audias igitur

℞. Succi eupatorii sextaria vj.

Rosarum rubrarum ablatis capitibus

Spicæ odoriferæ.

Singulorum sextaria ij.

Tereniabin mundatæ, sextaria vj.

Spodij 3 iiij.

Misce, & puluerizentur, & fiant trochisci. miror Auicennam dixisse valere ad febres inflammatiua, & ad sitim, cū sint calidi trochisci, & antiquæ febres non sint inflammatiua, sed potiùs ex materia crassa sint, glutinosa, pituitosa, vel atrabiliari, & quamuis aliqua frigida recipiant, tamen calida superant. s E N. In vno simplici Auicennæ cōpositio est magis propinqua Mesue compositioni, quā illa Serapionis. B R. Si id, quo miscentur, rectè perpendas
in

in pondere tantum differre percipies, sed & Halyabas aliam refert compositionem quæ ab his aliquo modo differt, quam vocat trochisci casetti, id est, de eupatorio. **SEN.** His posthabitis Arabibus, suntne antiqui de his pastillis locuti? **BRAS.** Actuarius in libello de medicamentorum compositione, pastillorum de eupatorio meminit. **SE.** Quænam est apud hunc authorem compositio? **BRAS.** Hæc quam refero,

R. Absynthij

Iunci odorati   Succi eupatoriij

Rosarum

Seminis fœniculi

Mastiches

Singulorum   ʒ   ℞.

Anisorum

Tragacanthæ albæ

Singulorum   ʒ   ij.

Santali citrini   Spodij

Singulorum sextulam.

Tusa, & in cerniculo creta cum intyborum succo subigito, & in pastillos ex aqua, in qua laccam aduertit, & oxymelite cogito. **SE.** Sunt longè distincti hi trochisci ab illis Mesue. **BR.** Rectè dicis, tamen omnes recipiunt eupatoriij succum, imò nisi illum reciperent, nulla esset ratio cur de eupatorio nuncupati essent. **SE.** Ad quam intentionem
suos

suos conficit Actuarius? B R A. Authoris verba audito, qui ita ait: Pastillus ex eupatorio, iecur, & stomachum adiuuat, inflationes discutit, & horrores febriū, quas pituita creauit. S E. Ad eandem ferè valent intētionem cum aliis. B R. Cū nihil aliud in his trochiscis cōsiderandū videatur, ad alia trochiscorum genera sermonem conuertito.

S E N E X X X.

Trochiscis omnibus illi finem imponunt, qui constrictiui nuncupantur. B R A. Quid intelligis per finem imponere? S E N. Intelligo esse in mea scheda vltimos. B R A. Tam paucos igitur seruatis trochiscos? S E N. Nō plures seruamus, imò ego plures seruo trochiscorum species, quàm alij faciant vbiq; locorum pharmacopōlæ. B R A. Ob hoc, & ob tuam, quam adhibes diligentiam in optimis emendis simplicibus, & in compositis probè concinnandis pharmacopolium tuum semper omnibus prætuli, qui in tota sunt Italia, neque vnquām, ob ista te ipsam laudare desistam. at à quo authore sumuntur hi constrictiui trochisci? S E N. A' Mesue. B R A S. Tamen in illa haud sunt parte, in qua de trochiscis sermo habetur. S E N. In vniuersalibus canonibus scripti sunt, in capite tertio, Canone secundo. B R A S. Compositionem referto, vt si quid ambiguum
in

in ea sit, illud contemplemur. SEN. Hæc est quam refero.

R. Balauſtiarum

Corticum glandium infuſorum in aceto, & torrefactorum.

Summachiorum

Granorum myrti

Hypocystidis

Singulorum ʒ ij.

Cymini carmeni

Gallarum iufuſarū in aceto, & torrefactarū

Capirum granatorum

Fructus tamarischi

Maceris

Xylo aloës

Galliæ Aromaticæ

Mastiches, Spicæ

Singulorum ʒ j. β.

Seminis acetosæ

Gummi

Boli

Singulorum ʒ j. β.

Granorum paſſularum torrefactarum

Granorum coriandri infuſorum in aceto, & affatorum ʒ ij.

Misce, & fac trochiſcos vnus drachmæ ex vino pontico, et ſit doſis trochiſcus vnus cū Syrupo cotoneorum, vel cum aliquo ex robuſtipticis. B R. Quid boli loco ſimplici-

terposito accipis? s e n. Armenam bolum.
 B R A s. Probè agis. quid verò intelligis per
 grana passularum torrefacta. s e n. Ipsius
 vnæ grana intelligo. B R A. Deinceps intel-
 ligitur semina, quæ valde adstringunt, idq;
 vehementius agunt, si fuerint torrefacta.
 per gummi verò simpliciter positum quod
 intelligis? s e. Arabicum gummi. B R. Nec
 ab re est quia cū simpliciter gūmi dicitur,
 illud per excellentiam intelligere oportet.
 Tu, & non multi alij pharmacopôle Ferra-
 riæ compositionem hanc seruatis: alij verò
 sunt, qui nullam seruant constrictiuorum
 trochiscorum compositionem, sed cū in-
 dicuntur, trochiscos de charabe præbent,
 vel de terra sigillata, aut alios similes. Alij
 sunt, qui aliam seruant trochiscorum con-
 strictiuorum compositionem à Mesue po-
 sitam prope finem ferè illius partis, in qua
 de Fluxu sanguinis ab ore verba facit, &
 dicit Paulus: Confectio trochiscorum re-
 stringentium sreatum sanguinis, etiam si
 sit antiquus, & sedantium agitationes, &
 inducentium somnum, quorum compe-
 fitio hæc est.

℞. Acaciæ lotæ

Hypocystidis

Balaustiarum

Singulorum ʒ v.

Flor

Florum mali granati

Gallarum ʒ j. & β.

Opij, Croci

Singulorum ʒ iij.

Misce, & fac trochiscos cum aqua pluuiali, dosis est aur. semis cum aqua frigida. s e n. Neminem vidi, aut audiui qui hos conficeret trochiscos, B R A s s. Deinceps ita dicere non poteris. s e. Sũntne aliqui antiqui, qui constrictiuos confecerint trochiscos. B R A. Multi quidem antiqui constringentes pastillos confecerunt, sed non sub hoc nomine, solus Nicolaus Alexandrinus capite nongentesimo quinquagesimonono sui de Cõpositione medicamentorum libri, trochiscos refert, quos adstrictorios vocat, ad omnes ventris fluxus & cacoethica vulnera. s e. Ex quibus suos conficit trochiscos Alexandrinus? B R A. Ex his, quæ sequuntur:

℞. Chartæ combustæ ʒ x.

Calcis extinctæ

Libani

Singulorum ʒ v.

Stypteriæ scissæ

Lemnij sigilli

Singulorum ʒ iij.

Sandaracæ

Oppopanacis

Singulorum ʒ ij.

Vini

Vini quod sufficit. E' contritis cum vino trochiscos informa, quos cum decoctione balaustrorum offeres, & cum vino clysterizabis. **SEN.** Hi (vt arbitror) vehementer adstringunt trochisci. **BRAS.** Ita prorsus est, sed potissimum per exteriora adhibentur, per os verò minimè. Dixisti nullos alios adesse in tuo pharmacopolio trochiscos, nonne superiori anno, **MDXLIX.** In pestilentia illa, quæ Ferrarienses vexauit, trochiscos nostros confecisti, quos de bolo armenæ nūcupauimus, & quibus vfi sumus, & multum profecere in præseruando à pestilentia, & in affectos sanando? **SEN.** Et confeci, & magnam copiam vendidi: sed in hac scheda trochiscos scripsi, antequàm illos confecerim, quorum compositiones & nunc memoria habeo: **BRAS.** Illam refero. **SEN.** En refero,

R. Boli armenæ ʒ iiij.
 Terræ figillatæ ʒ ij.
 Scordei Thlaspi
 Singulorum ʒ iiij.
 Vincitoxici ʒ j.
 Theriacæ magnæ ʒ β.
 Moschi, Ambracani
 Singulorum ḡ ij.
 Coralorum rubrorum
 Santalorum luteorum

Camphoræ

Styracis calamitæ

Ligni aloës

Singulorum $\mathring{G}$ iij.

Misce, & cum syrupo de acetositate citri
 fiant trochisci. **B R A S.** Mirum est, quòd se-
 nio cōfectus tanta memoria polleas. verùm
 cùm nullos alios habeas in tuo pharmaco-
 polio trochiscos, & cæteri pharmacopôlæ
 fortè pauciores habeant, quid nobis deinceps
 agendum erit? **S E N.** Quod tibi lube-
 bit. At veterisne tu his omnibus trochisco-
 rum generibus? **B R A S.** Omnibus profe-
 ctò in diuersis affectibus, diuersisque homi-
 nibus vtor, imò in his, qui sunt adstrictæ
 alui, & qui clysteres renuunt aloëm plæ-
 runque addo, vel aliquod pillularum ge-
 nus in pauca copia cum trochiscis, vt pau-
 latim fiat aliqua materierū, quæ sunt in viis
 euacuatio, & ægroti facilè reualescāt, hócq;
 absq; clysteri fiat. **S E N.** Tu ergo materiam
 euacuas antequàm sit cocta? **B R A S.** Hoc nō
 est materiam euacuare, quæ cōcoqui debet,
 neq; quæ in aliquo sit fixa loco. sed est pau-
 latim eam, quæ in viis continetur, absq; cly-
 steriorum incommodo euacuare, hic vero
 locus non est de materiæ concoctione disce-
 rendi, cùm de ea satis supérq; in secūdo cō-
 mentariorum Galeni in librum Hippocra-
 tis

tis primum de Morbis vulgaribus disseruerimus, & ostēderimus quid sit coquere, cōcoquerēve, & alia omnia aperuerimus, quæ ad hanc materiam spectare videbātur. Nota verò frequētissimum fuisse apud antiquos trochiscorum vsum, nunc verò nō est adeo frequens, præterquā in longioribus affectibus, & in materia frigida, glutinosa, pituitosa, atq; atrabiliari, & in iecoris, ac lienis obstructionibus, ac duriciebus. **SEN.** Ergo non omnium, quos retulerim est vsum? **BRAS.** Aliqui sunt, qui rarissimè in vsum veniunt. **SEN.** Ob hoc non miror, si aliqui sint in meo pharmacopolio trochisci, quos statim confeci cū pharmacopolium erexi & aperui, imò adhuc sunt plenæ pixides. **BRAS.** Amplius boni non sunt. **SEN.** Ob quid, si theriaca ad ducentos perdurat annos? **BRAS.** Post tertium annum trochiscorum vires evanescūt. Imò aliqui sunt, quorum vires citiùs etiam resoluuntur. **SEN.** Quinam sunt? **BRAS.** Illi potissimū, qui ex herbarum succis conficiuntur, hi etenim singulis annis de nouo parari debent. Tibi igitur suaderē, vt illos quos tandiu seruāsti, vti inutiles eiicerēs, nā ægrotis potiùs obesse possunt, quàm prodesse. **SE.** Animaduerto autē, quòd ab illis frequēter situm abigo. **BRAS.** At vetustatem non abiges: quæ

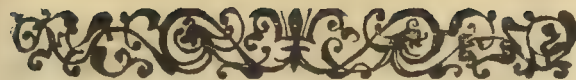
est omnium rerum edax, & consumptrix: vetustate nimirum simplicia corrumpuntur, & composita marcescunt, ac putrent, imò & in venenum transmutatur, dic verò ni refugis, quot anni sunt, quòd hãc artem exercere cœpisti? **SEN.** Illam exercere cœpi **M. D.** in Mense Ianuarij, vt quinquagesimus annus iam agatur. **BRAS.** Ego, eodem anno ab vtero matris in lucem prodij, & in eodem mense, vt vnà cum tuis trochiscis sim quinquagenarius. **SEN.** Si hãc ætas abiectiorem desiderat, ergo & tu cum illis abiiciendus eris. **BRAS.** Si vt illi putridus, & sine viribus ero, abiici non recusabo, at nondum accessit mea vetustas, vt tuis contigit trochiscis, imò nemini (Dei gratia) in hac ætate inuideo: veruntamen cùm de trochiscis finitum sit, ad alia transeundum esset, nisi hora ferotina colloquium dirimeret, at cras vngueta in examen vocabimus, & de illis vnà differere poterimus. **SEN.** Me igitur ad omnia vnguenta, quorum apud Ferrarienses pharmacopôlas vsus est, procraftina luce præparabo. **BRASSA.**

Imò ne defcito, vt cras de ipsis

sermonem perficere possimus. **SEN.** Vale igitur.

BRASSA. Et tu

quoq; Vale.

ANTONII MV-
SAE BRASSAVOLI
MEDICI FER-
RARIENSIS,

Examen omnium vnguentorum, quo-
rum apud Ferrarienses pharmacopô-
las vsus est:

AD ILLVSTRISS. AC
PVDICISS. VIRGINEM
LVCRETIAM
Estensem

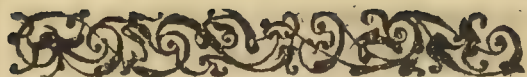
Hieronymus Brassauolus.

ICVT inter antiquiores
Romanas matronas nobi-
lissima uirgo Lucretia illa
pudicitiae specimē inter tot
eiusdem aui mulieres omni honore digna
existimabatur, ita & nostris his tēpori-
bus tu ipsa Lucretia Estensis inter no-
strates, ac uirtute praeditas uirgines pri-
mum locū proculdubio obtines: nam non

n 3 solum

solum omnibus animi, ac ingenij dotibus
 (absit assentatio) res prædita: uerū & in
 Græcis, ac Latinis litteris adeò profeci-
 sti, ut nemini sis in his, qui tuā agūt ætatē,
 secūda: in clemētia uerò, liberalitate, pu-
 dicitia, ac reliquis animi moribus cæteras
 adeò superas, ut omnes te amare, uenera-
 ri, ac suspicere cogas. De corporis autem
 dotibus mihi nihil attinet dicere: quoniā
 hæc ad naturam spectant, quæ te tam pul-
 chram, tamq; decorā effecit, ut nulla un-
 quā fuerit, neq; sit in præsentiarū, neq;
 in posterū futura sit, quā pulchritudine,
 & decoris gratia nō excedas. Nulla igitur
 admiratione afficiaris illustrissima
 Virgo, si ego, in cuius manibus est patris
 mei libellus imprimendus, illū tibi dicare
 statuerim: quoniam & longè maiori mu-
 nere digna es, utpote quæ omnes pulchri-
 tudine, doctrina, ac uirtutibus moralibus
 excedis. Accipe igitur Virgo illustriss.
 munusculum, quod ab eo qui te summo pe-
 re diligit, ac obseruat, prodit. Vale.

ANTONII MVSÆ BRAS-
SAVOLI MEDICI FER-
RARIENSIS,

Senex Brassauolus.

Vid agis mi Antoni? ad te nū-
quā accedo quin libroseuol-
uentē ac legētem inueniā. B R.
Hoc modo misera hæc, & infe-
lix vita traducenda est, vt nun-
quā in otio sit, ne torpore marcescat. S E N.
At quid illud est, quod nūc præ manibus ha-
bes? libellus videtur manu scriptus. B R A S.
Nugas quasdam pueriles legebā, de insigni
Hieronymi Brassauoli amitini mei. S E N.
Quodnā insigne? B R. Murex, nunc eius En-
comiū, ac naturā legebā. S E N. Quid per mu-
ricem intelligis? B R. Egregiū corpus qua-
tuor acuminibus cōstans, ad maximos rerū
effectus ortū: nā vnusquisq; eius situs, quod
sequi debeamus ostēdit, hoc est omnē obli-
quam spurcitiam, & inquinamenta euita-
re. S E N. Mihi pergratum feceris, si huius
muricis naturam aperire non gaudeberis.
B R. Hoc fieri nequit, nisi à diuisione quadā
mathematicarū rerū exordiamur. S E N. Vt
lubet facito. B R A S. Duplex est mathema-
tica

ticæ pars, discreta, hæc in numeris, & oratione consistens, cōtinua, illa, quæ circa magnitudines versatur, cuius initia paucis ad quadrangulum vsque percurrenda sunt. **SE.** Fortè ad hoc vsque peruenire oportet: quia murex quatuor angulis cōstat. **BRAS.** Rem ipsam prorsus vaticinatus es. **SEN.** Sequaris igitur obsecro. **BRAS.** Punctum Geometriæ initium est, & rerum, quæ huic sciētiae supponuntur: quod in primo Elemētorum ita definiuit Euclides, punctum, est cuius pars non est, quā definitionem Censorinus decimonono operis de die Natali capite secutus est. Boëtius verò è Græco in Latinū hoc modo interpretatus est, punctum est, cuius nulla pars est. **SEN.** Punctum ita definiri semper audiui. **BRAS.** Tibi fortè mirum videretur, si definitionem hanc absurdam esse demonstrarem. **SEN.** Imò mirificum. **BRASSAVOL.** Philosophi definitiones illas vanas esse arbitrantur, quæ definito pressiores sunt, vel plus complectuntur, at eiusmodi definitio plus continet, quàm opus sit. idcirco vana est. **SEN.** Quòdnam continet amplius, quàm continere deberet? **BRASSA.** Multa: nam Deus est, cuius pars non est: Deus igitur punctum est. **SEN.** Nec ego dubito Deum esse punctum cuncta complectentem.

BRAS.

BRASSAV. Tamen nō est mathematicum punctum. Intelligentiæ prætereà sunt, cuius partes non sunt, & eiusmodi generis anima esse dicitur. **SEN.** Et hæc indiuisibilia sunt.

BRASSAV. Tamen ipsis geometrici puncti definitio quadrare nō debet. Imò adde, & unitatem id esse, cuius pars non est, tamen unitas in diuerso genere à puncto continetur. Aut igitur unitas punctum est, aut definitio alteri competit à definito. **SEN.** In puncti definitione subintelligitur habere positionem, quā unitas caret. **BRASSA.** At hoc ab authore ipso expressum non est, deniq; res fictitiæ, quas philosophi chimæras vocāt, sunt cuius partes non sunt. Erunt igitur puncta, quod absurdum esse nemo dubitat. chimæras verò appellant, qualis illa, quam poëta tertio Aeneidos libro refert, & scyllam nominat, cum ait:

Prima hominis facies, & pulchro pectore virgo “
Pube tenus, postrema immani corpore pistris, “
Delphinum caudas vtero commissu luporum. “

Harpyias prætereà eodem loco ita describit:

Virginei volucrum vultus, fœdissima ventris “
Proluvies unceq; manus, & pallida semper “
Ora fame. “

Pingit & in septimo libro Aleæti formam his verbis:

n s Odit

- „ Odit & ipse pater Pluton, odère sorores
 „ Tartareæ monstrum. tot se se vertit in ora:
 „ Tam sœvæ facies: tot pullulat atra colubris.

Horatius Flaccus in initio libri de Arte poetica, fictitiũ illud monstrũ fingit:

- „ Humano capiti cervicem pictor equinam
 „ Iungere si velit, & varias inducere plumas,
 „ Undique collatis membris, ut turpiter atrum
 „ Desinat in piscem, mulier formosa supernè.

Adde sexto Aeneidæ libro omnia ferè fictitia enumerari, cùm poëta ait

- „ Centauri in foribus stabulant, scyllæq; bisformes,
 „ Et centum geminus Briareus, ac bellua lernæ
 „ Horrendũ stridens, flammisq; armata chimæra,
 „ Gorgones, Harpyiæque, & forma tricorporis
 „ umbra.

At recentiores illã potissimũ chimærã vocãt, quæ ita à Lucretio describitur.

- „ Prima leo, postrema draco, mediã ipsa chimæra.

Hæc omnia quæ enarrata sunt, puncta esse videbuntur, cùm eorum nullæ partes sint. **SEN.** Cùm chimæræ nihil penitus sint, absurdũ est dicere, Chimæra est cuius, pars non est, nam chimæram esse dicimus, quæ re non est, sed solo intellectu concipitur.

BRAS. Hanc solutionem absurdam esse ita ostendo. Aristoteles in libro primo Posteriorum dicit, definitionẽ positionem esse, non propositionem. Verbum igitur est, in

definit

definitione acceptū, enuntiatiuè sumptum non est, nihil igitur impedit, si dicamus, chimæra est, cuius pars nō est, cūm verbum, est, chimæram esse non ponat, prætereà in secundo de Interpretatione libro ab Aristotele docetur Homero etiam non existente propositionem illam veram esse, Homerus est poëta, quòd absurdum esset, si verbum est, enuntiatiuè sumeretur, cum hoc verò similitudinè habet, Chimæra est, cuius pars non est. **SEN.** Arbitrabar propositionem illam esse falsam, Homerus est poëta, nisi Aristoteles veram esse asseuerasset. **BRAS.** Frequentissimus etiā est apud Philosophos huius propositionis vsus, chimæra est ens fictitium, quam vti veram recipiunt, igitur & hæc vera censenda est, chimæra est, cuius pars non est, cūm in vtraque propositione chimæra perimatur, hæc Hammonius in Prædicamentorum commentariis contemplatus, puncti definitionem sua sponte absurdam esse fassus est. **SEN.** Quæ igitur vera erit, & cōueniens puncti definitio? **BRAS.** Stoici definitionem quādam præbent, quæ huic proposito cōmoda esse videbitur: nimirū dicunt, Punctum est lineæ finis, notæque minima. **SEN.** Cur potius principio quàm fine non definiunt? Adde minimum non semper esse indiuisibile. **BRASSAA.**

Per

Per finem extrema intelligūt, hoc est ipsius lineæ terminos, & per minimū indiuisibile intelligunt. *SE N.* Ad rem ipsam redeamus. *BRAS.* Vt lubet. In puncti definitione aut lapsus est Euclides (quis autem aliquando non labitur?) aut ipsius definitio in glossematibus in alium sensum deducenda. punctum hoc modo definiendum esse arbitror, Punctum, est continuæ quātitatis initium, cuius pars nō est, vel partibus carens, quod sub aliis verbis, sed sub eodem sensu ab Alberto cognomēto Magno in suis Prædicamentorum cōmentariis definitur. *SE N.* Alberti verba libenter audirem. *BRAS.* Audito, ita ille dicit, Punctū, est indiuisibile habens positionē. *SE N.* Intelligentiæ positionem habēt, & indiuisibiles sunt, ergo intelligentiæ puncta erunt. *BRAS.* Diuus Thomas prima parte Summæ theologiæ, quæstione quinquagesima secūda, articulo primo, & in primo suarum quæstionū, Quolibet vocatarū, quæstione tertia, ad quartum, intelligētias positione carere ostēdit. *SE N.* His prætermisissis, rem ipsam prosequaris. *BRAS.* Aristoteles in primo de Anima libro, sectione sexagesima octaua, antiquiores refert, qui lineam ex ductu puncti fieri arbitrati sunt, imò & illos reprehēdit, quia & animam vnitatem esse censuerūt. At inquit

quit qua ratione id astruere possunt, quia anima positionē habet, punctum igitur est, & nō vnitas. at fluens punctum lineam suo ductu perficit, anima igitur non quidem actiones proprias, sed lineam faciet. S E N. Non mihi videtur magnificiendum argumentum. B R A S. Neque magni momenti est, nisi aduersus illos, qui animā punctum esse vel vnitatem faterentur. Adde positionem habere puncti definitionē ingredi, vt per hoc ab vnitatem separetur, vnde pūctum ex omni parte dimensionibus caret, neque enim longum est, neq; latum, neq; profundum. Si verò fieri posset, vt punctum colore aliquo coloratū duceretur, linea resultaret, quam oculis præsentem videremus. At cū re ipsa hæc fieri non possint, satis erit hæc imaginatione ac cogitatione contemplari, est verò linea longitudo absque latitudine, & profunditate, è lineæ ductu planū, id est superficies efficitur, vnde superficies longitudo est ac latitudo absq; profunditate. S E. Euclides lineā his verbis definire videtur, est longitudo absq; latitudine, & profunditate, cuius extrema sunt duo puncta. B R A S. Ita profectò definiuit Euclides, sed audias definitionis errorem: nam omnibus lineis non competit, cū illis tamen competere deberet. S E N E X. Quomodo hoc suadebis?

B R A S.

BRAS. En infinitarum linearum extrema non sunt duo puncta, cum infinitæ lineæ extremis careant, quo argumento & Diuus Thomas vsus est prima parte Summæ, quæstione octuagesima, quinta articulo octauo, ad secundum. **SEN.** Linea infinita sub lineæ definitione haud contineri debet.

BRASS. Hoc absurdum est, quia communissima est lineæ definitio, quæ omnibus lineis accommodari debet. Adde & circularem lineam à definitione excludi, & cum & extremis careat, & duobus in extremis punctis. **SEN.** Nonnullos audiui dicentes, circularem lineam puncta virtute solum continere. **BRAS.** At absurdè loqui videntur, quoniã æquè dicere potuisset, linea est longitudo sine punctis. **SEN.** Quomodo id fieri poterat, cum actu puncta habeat linea recta? **BRAS.** Dicam his potestate carere, ut dici debeat, Linea est longitudo sine punctis in potentia. **SEN.** Possétne excusari Euclides? **BRASS.** Quid impedit? nam nullus est Euclidis error, sed interpretis, vel potiùs interemptoris, aut eorū qui libros formulis excudunt inscitia literarum, inopiãque iudicij, ab Euclide nimirum scriptum est, *ἡ ἀπὸ μὲν ὁ ἀπλᾶτος*, id est, linea verò longitudo est absque latitudine. in aliquibus codicibus additur sine latitudine, & profund

profunditate, in aliquibus solùm adest hæc particula, sine latitudine, & abest particula, & profunditate, at contextus quem habemus, solùm habet verba illa, quæ ex authore adduximus: author verò post definitionem statim addit, καμὺν δὲ περιτὰ σημεῖα, id est lineæ autē extrema sunt puncta. hæc autem verba non sunt definitioni coniungenda, sed ab authore post definitionē addita sunt, vt finem atque finitarum linearum terminos afferret. hoc non solùm Græcus contextus ostendit, sed & vulgata passim Boëtij interpretatio, & Gellius vnà in primo libro capite vigesimo. Scito præterea verbum illud sine latitudine, Græcè esse ἀπλατὺς. quod nonnulli interpretantur illatibilis, quibus minimè assentio, cùm linea eatenus (vt illorum verbis utar) latibilis sit, quatenus superficies euadat. SENE X. Arbitror & addendam esse lineæ definitioni profunditatem, si linea in profundum absque latitudine ducatur. BRASSA VOL. Respondemus lineam in profundum duci non posse, nisi prius in latus profluxerit, nam profunditas sine latitudine longitudo est, cùm ex primo puncti ductu longitudo fiat, ex secundo, vnde vis facta, latitudo, ex tertio deinde profunditas, SENE X. Legi Sipontinum Episcopum in suo Cornucopio

nucupio in scripto libro Euclidis definitionem adducentem, atque dicentem ex puncti fluxu corpus unius dimensionis fieri. BRAS. Hic est maximus apud philosophos error, qui tribus dimensionibus corpus constare arbitrantur, nisi idem per corpus intelligere voluerit, quod & per hoc nomen res exprimitur. SEN. Hæc excusatio cōueniens non videtur, quia in eo loco secundum Mathematicos verba facit, qui nunquam corpus vocant nisi tribus dimensionibus constitutum sit. Adde fluentem lineam superficiem inducere (hæc verò in intellectu solo concipiente intelligenda sunt) Auerroe tertio Physicorum libro, sectione sexagesima prima, dicere, hoc esse de capitulo propositionum opinabilem, quæ sunt quasi fundamenta Geometriæ, nam ipsa linea oblonga est latitudine, & profunditate carens, si verò linea fluat, superficiem efficit, quam definiunt esse longitudinem, ac latitudinem absque profunditate, cuius extrema sunt duæ lineæ. SENEX. Eadem argumenta, quæ lineæ definitionem reprehendebant, videntur posse & superficiem definitionem reprehendere, quia circularis superficies, & infinita in extremis lineas non habent.

BRASSAVOLI. Respondere possem de infinitis nihil loquendum esse, cum infinitum

tum

tum nihil sit, neq; in rerū natura inueniri possit. s E. At solutionem hanc reprehendā: quoniam vnius prædicamenti differentia inueniri non potest, nisi & differentia sibi opposita inueniatur: at in quantitatis prædicamento finitum inuenitur, igitur & in eodem prædicamento infinitum inueniri oportet, adde Aristotelem in tertio de Anima libro, scriptum reliquisse intellectum omnia facere, & omnia cogitare, igitur si Mathematici animi vigilantiam adhibuerint, infinitum assequi posse non veredum. B R A S. At idem Aristoteles in tertio de Physico auditu libro, censuit omne corpus siue naturale, siue mathematicum sit, esse finitum, nā corporis ratio est esse planitie terminatum, igitur & lineæ, & superficies in suis constabunt terminis, & non erunt infinitæ. s E N. Aristoteles hoc intelligit re ipsa, quòd corpora omnia sint finita, non autem imaginatione, accogitatione. B R A. Idem Sipontinus Episcopus inquit, si lineā geminemus, alterum mathematicum corpus effici, quod duabus dimensionibus constat. s E N E X. Verba hæc & Philosopho, & naturæ aduersari videntur, vt nūc rationibus probabo: nam duæ istæ lineæ ex quibus corpus illud efficitur sunt ne continuæ an continguæ. B R A S S A V. Nec vnum nec
o alter

alterum esse possunt. s. e. Probè quidè dicis: nam si contiguas esse diceret, absurdè loqueretur, quia illa quæ contigua sunt, partes habent, quibus se contangant, at lineæ nullas habet penes latitudinem partes, sed solum penes longitudinem, Philosophi verò continguum vocant cuius partes se cōtangunt: si verò duas has lineas continuas esse contendat, en quo errore ducatur, quoniam aut pars parti, aut totum toto coniungitur, nō quidem pars parti, quia lineæ secundum latitudinem partibus caret, at si totum toto cū vtræque lineæ secundum latitudinem sint indiuisibiles, ex ipsis duabus iunctis nihil maius eueniet, nam iuxta Aristotelem, indiuisibile additum indiuisibili, non facit maius. Prætereà continui definitio, quæ est, continuum esse diuisibile in infinitum, absurda esset, si huius authoris sententiam veram esse fateremur, nam diuidentibus indiuisibilia statim occurrerent. B. R. A. S. Denique superficie data, corpus efficitur, quòd trina dimensione, hoc est longitudine, latitudine, & profunditate constat. Inquit vir ille (doctus alioqui) corpus ex quatuor lineis confici, cum duabus aliæ duæ supponuntur, tunc enim corpus fitque, quòd à Græcis *συστοιχία*, id est solidum, à nostri quadrantat appellatur, & ha

& huius denominationis rationem reddit: quia sex latera habet, hæc verò à Gellio primo libro capire vigesimo pro parte accepit. s. e. Argumēta illa, quæ suadebāt ex lineis superficiē nō fieri, idonea sunt vt predictā sententiā deiiciāt. B. R. Fortè diceret se intellexisse lineas esse planorum terminos, non quòd illas suo contactu efficiat. s. e. n. Hæc non est digna excusatio, quia planis inquit verbis duas lineas super alias duas poni ad corpus ipsum conficiendum, vt de his intelligere ostendat, quæ vnā coniunctę sunt. B. R. A. s. Sed alio errore ducitur, cū ait, id quòd ex hoc linearum contactu efficitur, cubum esse. nam & si sex lateribus constet, nihil tamen fieri prohibuit huius figuræ costas inæquales esse, cubus autem id est (vt in numeris nunc loquamur) quod ex ductu numeri in se ipsam per se ipsum euenit, vt ter tria, ter viginti, septem efficiunt, qui numerus, scilicet viginti septem, est ternarij numeri cubus, idem in figura spectare oportet aucta ex se ipsa in se ipsam quantitate. vt contigit cū apud Athenienses pestilentia vigeret, ab Apollinis oraculo responsū fuit sedaturam pestilentiam, si altaris cubus multiplicaretur, ipsi cubum alium eiusdem magnitudinis altari addere, at pestilentia adhuc vigeat, & vixit,

quoad Mathematicus quispiam admone-
ret multiplicandum esse altaris cubum per
se ipsum, itaq; effectum est, & pestilentia
cestauit. Cùm verò ad huius negocij ratio-
nem satis dictum esse videatur, quæ dicta
sunt, breuibus repetere oportet. ex fluente
puncto fit linea, ex ducta linea superficies:
ex superficie eleuata vel depressa, corpus.
SEN. Cùm toties de puncto mentio facta
sit, optarem in hoc Horatij carmine quod
punctum significant edoceri.

„ *Omne tulit punctum qui miscuit, vtile dulci.*

B R A. Generalis est interpretum expositio
de suffragiis Horatium intelligere, vt poë-
ta ille omne tulerit punctum, idest, suffra-
gium, qui iucundè in suis poëmatibus fabu-
las connexuerit, & iocos, necnon & probos
ac sanctos mores, & rerum naturas miscue-
rit. S E. Hæc interpretatio mihi conuenire
non videtur. B R A S S A. Illa fortè tibi non
displicebit, quæ apud Platonem inuenitur
duodecimo de Legibus libro, vbi Athenien-
sis Cliniam admonet, qualis debeat esse in

„ gubernanda Republica, & inquit: Quod
„ trito prouerbio fertur, id nobis, amici, nūc
„ communiter competit ac si de vniuersa re-
„ publica periculum subire velimus, faciēda
„ omnia sunt ita, vt ter sex, vel tres talos ia-
ciamus. Erasmus in Prouerbiis, ter tres le-
gisse.

gisse videtur, de quo mirandum est, cùm Plato ter sex sua lingua scriptum reliquerit, inquit enim: ἢ τρις ἑξήκοντες, ἢ τετρὰς κύνες βαλλόντες, antiquiores nimirum tribus tessaris in lusibus utebantur, (vt nunc etiam fit) vndique tamen inscriptis, nonnullósq; alios habebant ludendi modos. Cùm enim tres aut quatuor vnà colluderent, æqualem numerum deponebant, postea taxillos iaciebant, si quis vnitatem depromisisset, modò senio abesset, numerorum depositorum cumulo numum addebat, qui verò ter sex iaciebat, omnes superlucratur numos, in tessaris enim nullus erat maior numerus isto. Horatius fortè in hoc sensu intellexit, Omne tulit punctum, id est, ter sex iecit, quo numerus alter in astragalus maior inueniri nequit, hoc est, is omnes superauit, qui miscuit vtile dulci. nostri hunc lusum Raffa nescio quo omine appellât, nisi quia æqualia in omnibus tessaris puncta iacentes, vniuersam depositam pecuniam rapiât, antiqui verò in senario tantùm vinci permittebant, nostri & in cane fiunt vinci, modò tres ipsæ tesserae canem in superficie ostendant, at semper apud antiquos canes erant damnosi, propterea ab Ouidio decantatum est:

Quid valeant tali, quo possis plurima iactu “

o 3 Ting

„ *Tingere, damnosas effugiâsque canes,*
 Canem verò pro vñione accipiebant, in op-
 posito latere senio aderat, & in latere Ve-
 neris effigies. Nec deerant apud antiquos
 tesseræ vndique non inscriptæ, quales &
 nunc illæ sunt, quas vulgus talos farinæ, for-
 tè ob albedinem laterum non signatorum,
 nuncupat, de quibus in libello de Astraga-
 lorum ac tesserarum ludis differemus. Nūc
 ad rem ipsam redeamus. Plato in ciuitate
 horum hominum cœtus, qui ætate, doctri-
 na, moribus, cōsuetudine ad custodiam ido-
 nei sunt, constituit, inde quæ discenda sunt,
 ipsa prætereà, in quibus percipere oportet.
 singula frustra scribentur, neque enim pos-
 sunt ipsi qui discant, cognoscere quando
 quid oportunè discat, atque in eorum ani-
 mo rei ipsius scientia est. Quæ igitur in
 his palàm dici non possunt, non rectè ten-
 tantur. Dici autem non posse inquam, quo-
 niam si dicantur, nihil planiùs explicant.
 Interrogat autem Clinias hospitem Athe-
 niensem, quid igitur agendum sit in his re-
 bus, quæ palàm dici nō possunt? Athenien-
 sis respondet, omnia sunt facienda, id est,
 totum animum, totam mentem in his po-
 nere debemus, quemadmodum si respubli-
 ca subiret periculum, poneremus: ita vt ter-
 sex, vel tres talos iaciamus, id est, eatenus
 appon

apponendus est animus, virésque intenden-
da, quatenus totum perfecerimus, vt Hora-
tius in hoc sensu loquatur. s e n . Erasmus
aliter Platonem præscripto loco interpre-
tatur. B R A . Cæterum in periculis, ac sum-
mis laboribus mulieres nostræ idem ferè
vsurpant adagium, cum inquirunt duo de vi-
ginti iecit, nostra vero materna lingua, *l'ha-
butta disdotto*. s e . Ex his, quæ superius dicta
sunt, noua quædam huius carminis succur-
rit expositio, fluens punctum lineam, hæc
superficiem, ista corpus efficit, at nihil est
(demptis intelligentiis) quin vel corpus,
vel in corpore sit, corpus verò à puncto ceu
à quodā primo emanauit, vt ducere punctū
apud Platonem in parcemiā cesserit, pro eo
quod est, omnia facere, vt Horatij sensus sit,

Omne tulit punctum, qui miscuit utile dulci. “

Id est, omnia fecit poëta ille, qui utile car-
men tabellis dulcibus intermiscuit. B R . Nō
est despicienda expositio, præsertim à phar-
macopōla inuēta, de his verò plus satis. Ad
id quod est huius libri caput redeamus. s e .
Prosequaris, vt lubet. B R A s . Ex lineis figu-
ræ conficiuntur, è superficiebus corpora,
vt Geometræ figuram hac definitione per-
fecerint, figura est, quæ termino vel ter-
minis clauditur : omnium verò figura-
rum simplicissima est circularis, quæ vna

linea constituta est, eandem in simplicitate sequitur ovalis, ab oui figura nuncupata, & ex duabus minoribus semicirculi portionibus constituta, quanquàm figuras aliter diuiserit Gellius primo Noctium Atticarum libro, capite vigesimo, & Cenforinus vigesimo etiam capite sui libri de Die natali, æquè & superficies, rotunda corpora constituunt, & forma oui referta, triangularia, utque in summa dicam, omnia plurium angulorum corpora efficiunt, pluriangulæ figuræ oüales sequuntur, quamuis & ipse oüales angulorum quandam speciem præ se ferre videantur, inter has verò pluriangulas figuras cæteris simpliciores sunt triangulares: quas in huius sermonis initio pertractemus oportet, aures igitur dicendis accommoda. **SEN.** Iam accommodaui, & pileum ab ipsis remoui. **BR.** Triangulus figura est tribus lineis circumposita, qualis hæc est, quæ sequitur. $\triangle$ **SENEX.** Quot trianguli species à philosophis instituantur? **BRASS.** Tres æquilaterus, isosceles, & scalenon, prima species lineas omnes æquales habet, secunda duas tantum habet æquales, & reliquam inæqualem, tertia omnes habet inæquales. **SEN.** Ut hæc quæ enarraſti facilius percipiatur, horum formulas subscribere libuit, æquilaterus. $\triangle$. Isochel

cheles. $\triangle$. Scalennon. $\triangle$. B R A. Has formulas præsignandi labore me leuasti, Scito autem angulum ab incidentibus lineis constitui, quem rectum vocant, si à recta linea supra rectam incidentem, & non obliquè fiat: acutum, si modicè sit recto minor: obtusum, si recto maior euadat. s E N. Neq; impræsentiarum horum exempla præteribo. $\square$. angulus rectus. $\angle$. angulus acutus. ∇ . angulus obtusus. B R A s. Rogo diligenter auscultes quatuor triangulis æqualiteribus vnà coniunctis tetragonum corpus efficitur, quod vndecunq; iacueris, recto acumine sistit, tribus pro basi subiectis. s E. Hinc arbitror priscos illos Romanorum Duces, murices excogitasse, dura militum vafra-
menta, quibus in castra, aut naues ceu femina iactis equorum, & hominum pedibus auersantur, vtile iactoribus instrumentum, hos verò sollicitat in quorum dispendio seminatur. B R A s s. De hoc murice nunc loquar, & ita commentabor, vt neque sine voluptate, neque sine fructu sis auditurus. s E. Hæc attentius, quàm aliàs vnquàm expecto. B R A s. Murex omnes tetragoni partes non habet, idcirco illo perfectior redditur, tetragonus etenim ratione qua ad Mathematicum spectat, nullam materiam sibi asciscit, vt mathematicarum rerum con-

ſuetudo eſt, Auerroë quarto de Phyſica
 auſcultatione libro, ſeſtione quinquageſi-
 ma prima dicēte: Vacuum & mathematicū
 corpus haud differre, murex verò ex oſtreæ
 cuiuſdam aculeatæ, qua pannos inficiunt,
 ſimilitudine dictus eſt, vulgò tribulus vo-
 catur, non vt aliqui putant, quia tribulet,
 & mortalibus malum incutiat, ſed à cuiuſ-
 piam ſeminis veſtigio in ſenticetis orti,
 eò eſt à materia ſemotior tetragano, quò
 magis excauatus, & quò excauatior mathe-
 maticæ ſpeculationi propinquior, tamen
 eiuiſdem generis ſunt, ideſt, quatuor ſunt
 angulorum corpora, ſed non pauca de tetra-
 gono exordiemur, quæ de murice ducta
 eſſe putato. Tetragonum corpus cæteris
 ſine controuerſia angulos habentibus per-
 ſectius eſt, ob eius naturam orbiculari cor-
 pori propinquam, nam in ſe ipſum quaſi
 circulus, aut ſphæra reuertitur, ac regira-
 tur. **SEN.** Adde angulorum numerum præ-
 ſtantiam huic corpori adderi. **BRAS.** Non
 ab re dicis, nam quaternarius eſt pariter
 par, in numeri ratione trino perfectior. **SE.**
 Hac in re audiendi non ſunt, quidam ma-
 le feriati viri, qui numeri perfectionem à
 rebus numeratis accipiunt. **BRAS.** Verùm
 ſi nos hæc aſidue pertractemus, tetrago-
 num ex numeri ſubſtantia perfectionem
 ſum

sumere deprehendemus , quæ partim in diuisione consistit, vt aliàs suo loco docuimus. **SENE X.** Imò & si à rebus ipsis numeros locupletari libeat, quid erit quaternario perfectius? quo elementa metimur, anni tempora, mēsum hebdomadas, elementorum qualitates , hominum humores, & eorundem ætates, quatuor rerum formas: esse inquam, vegetari, sentire, ratiocinari, vires animæ, Ecclesiæ doctores, sacri mysterij Euangelistas, quatuor mundi partes, lunæ quadrans, dentes gelasinos apta ad rectè loquendum instrumēta, curriculi rotas, & alia infinita, quibus supersedendum potius censui, quàm te hoc catalogo detinere.

BRAS. Nullus esset numerus , qui ex odore rei, quàm metitur, non probaretur , si ex numerata re præstantiam vllam sumeret numerus , contempleris interim nonnullos aberrare, qui triangulum pro fide ponunt, quibus consuetudo errorem relaxat, si admoniti resipiscant, quod verò tetragono fidem planius ostendere potest? quid efficacius? vis hieraglypho aliquo inuiolatam demonstrare , quæ nec morte turbari possit? illam tetragono conferas, quem nec decliuis accessus, nec lubrica via impedire possunt, quin angulum semper eleuatum erectumque habeant, tribus pro basi
subiec

subiectis, nec ratione subiecti triaguli hoc
 euenire arbitreris, sed ob quarti anguli na-
 turam ita euenit. Nam vniuersa tetragoni
 essentia ex quarto angulo perficitur, ma-
 thematica nimirum corpora ex vltima
 vnitate, vel angulo speciem sumunt. SEN.
 Insuper accedit, Aristotelem in Ethicis sa-
 piētem virum tetragono comparasse, cūm
 „ ait, Sapiens scit bene ferre fortunam, quia
 „ habet se sine vituperio, sicut tetragonum.
 „ nam tetragonum corpus quocūque proii-
 „ citur, firmiter stat, vti sapientis animus con-
 „ stans permanet, quacunque fortuna immi-
 „ nente. BRASSA. Miranda igitur est te-
 tragoni, vel muricis natura digna, vt sa-
 piens illi conferatur, tanquā sapientia
 ipsa participet, Aristoteles item in secun-
 do de Anima libro, sectione trigesima pri-
 ma, animæ pāsiones, vel potentias appel-
 lans, tetragono comparauit, cūm inquit:
 In anima esse vti tetragonum in trigono,
 quem locum Auerrois de figura interpre-
 tatur, dicens alteram altera priorem & po-
 steriorem esse, triangulus nimirum qua-
 drangulo prior est: nam hic triangulum
 potentia includit, quia quadrato existen-
 te triangulus est: quo posito quadratum po-
 ni non est opus, æquē in animæ viribus nu-
 tritium sensitui prius est, in quo potentia
 contin

continetur, cum re sensibile sit, nutritium est, è contrario minimè. *SEN.* Miror Auerroim, qui inter præcipuos philosophos numeratur, figuram non esse figura priorem ignorasse, nam omne. figuræ species sunt naturalibus etiam perfectiores, quoniam mathematicæ dimensioes naturalibus præstant, cum illis sint certiores, nec eisdem specierum conditiones defunt, quarum vna est (*Aristotele in Post prædicamentis teste*) simul esse, & non per prius, aut posterius genera participare. nam triangulus ita terminis clauditur, sicuti triangulus, igitur æqualis naturæ sunt figuræ species, & vna non est prior, vel posterior alia.

BRASSAV. Obuiabunt fortè hinc tuæ sententiæ recentiores, quia figuræ ad duo referri possunt, nam nonnunquam ad genus referuntur, & ita vna aliis prior esse non potest, quia æquales sunt sub eodem genere species, quandoq; ad materiam cui inhærent, referri possunt, vt triagulus huic materiæ inhæret, illi quadrangulus, & hoc modo in prius & posterius naturam variare possunt. At hi Ammonij argumento iu Porphyriana commætatione reprehendendi sunt. Author hic specierû exempla subscribens, inquit. Triangulum figuræ speciem quidam verò eo tempore Porphyrium

rium repræhendebant, & triangulum quadrangulo priorem esse suadebant, quoniam tria quatuor priora sunt, non est igitur figuræ species. nam in speciebus æqualis est temporis, rationisque natura. SEN. Facile est horum argumentum euitare. BRASSAVOLVS. At prius audias quid à nonnullis diceretur, qui Porphyrium absurdè defendere conabantur, nam & ipsi triangulum quadrangulo priorem esse arbitrabantur, Porphyriumque excusabant, quòd exempli gratia ita locutus esset, hos, ut digni erant, Ammonius repræhendit cuius argumentum, & in præcedentes etiam militare percipies, inquit verò:

Νῦν δὲ διὰ τὴν ἀνάγκην ἵνα γένηται τὸ τετράγωνον, τῷ προσηκῆσθαι τριγώνου, ἢ τὰ τῇ συνθέσει τέτταρον, τὸ τετράγωνον γίνεσθαι, ὥς ὁ Εὐκλείδης ἐν τῷ τεσσαρακοντῷ αὐτῷ θεωρήματι, ἀνευ τριγώνου τὸ τετράγωνον διὰ εὐθείας ἀναγράφειν διδάσκει, ὅστις γὰρ κωλύει καὶ τριγώνου μὴ ὄντος τέσσαρας εὐθείας ἐπιβέβηκτας ποῖσαι τετράγωνον. ὥς τε διὰ ἀληθὲς τὸ ἀνευδεμένον τῷ τριγώνου συναναγεῖσθαι καὶ τὸ τετράγωνον.

Quæ si Latina lingua referre voluerimus.

ad verbum, ita ferè dicunt: Nunc nulla est necessitas vt fiat quadrangulus, eò quòd tri-
 angulis supponatur, postea horum compo-
 sitione fieri quadrangulum, quemadmo-
 dum Euclides in quadragesima ipsius spe-
 culatione, sine triangulo quadrangulum
 per rectam designare docet, nihil verò im-
 pedit & triangulo non existente quatuor
 rectas coniugatas quadrangulum facere,
 quam ob causam falsum est triangulo abla-
 to auferri quadrangulum. s E N. Ammonij
 sententiam audiui, ex qua colligitur neque
 Auerroëm esse veritati propinquum, vel so-
 lutionem illorum, quæ ad particularia con-
 fugit. nã Euclides atq; Ammonius de par-
 ticulari loquuntur, qui ab homine fieri po-
 test. R R. Minùs etiã illi audiendi sunt, qui di-
 cunt exempli gratia locutum esse, at multa
 ab Ammonio in eodem loco referuntur, quæ
 (ni pigeat) in nostra Porphyriana Panoplia
 legere nihil impediet. s E N. In his ambigui-
 tas mihi occurrit cõtemplanda. quia Plato
 de figuris in Timeo loquens, rectilineas om-
 nes pluriangulas in triangulum resol-
 uere, ceu in simplicissimam figuram docet.
 B R A S S. Respondemus Platonem non ita
 resolvere, quin animaduernerit pluriangu-
 lam à minori angulo nõ fieri, id verò dixit
 quoniam in figuris vna denique reperitur.
 quæ

qua angulorum numero nulla minor fieri potest, at in additione nunquam terminus adhibetur: nam in infinitum ut numeri figuræ crescunt, ob hanc rationem diuinus Plato usus est nonnullis figuras in trāgulam resoluisse, hūc nimirum inuenit, tanquam vltimum in figuris angulorum paucitate, imò in corporibus, & non in figuris authoris sermo versatur. Cæterū Diuus Thomas contextum illum trigessimumprimum secundi de Anima libri his verbis interpretatur: Plato numerorum ideam instituit
 ›› alterius naturæ, quam aliarum rerum specimina, homines ideam habent non modicè seiunctam, & boues æquè ac reliqua.
 ›› In numeris verò eadem est, qui nō sunt inuicem separati, sed naturali quodam ordine se consequuntur, hinc dualitas omnium
 ›› consequentium numerorum causa est, idem in figuris intelligere oportet, Trigonam,
 ›› scilicet, vnāquāq; pluriangularum figuram ingredi, & earum est causa, ostendit
 ›› prætereā exemplo trigonū in tetragono potētia cōtineri, nihil enim prohibet in duos
 ›› trigonos tetragonum partiri, ut subiecta formula ostendit. Hæc deinde diuus Thomas ad animæ rationē componit. Nos autem arbitramur Diuum Thomā in hac solutione Aristotelis mentē haud attigisse,
 nam

nam verum prorsus est dualitatem numerorum causam fecisse, imò vnaquæque addita vnitas, causa est vt numerus in specie constituatur. Ad tria igitur non est necesse duo exigi, id est, speciem hanc numeri quam dualitatem vocant, sed tres vnitates expetuntur, quarum tertia speciei rationem tribuit. Minimè ambigo numeros ob vnitates ordinem habere: nullus verò numerus in sui compositione alium recipit numerum, sed quantusquantus est, tot sibi vnitates asciscit. **S E N.** Numeros igitur ita exoriri arbitraris? vt binarius duabus constet vnitatibus, secundaque vim speciei formalem tribuat? **B R A S.** Ita intelligo, & ternarius eodem conficitur modo ex tribus vnitatibus, in quarum tertia formalis ternarij ratio existit, nec ternarius binarium claudit, id est, speciem hanc numeri, quam dualitatem vocamus, imò tertia vnitas duabus adueniens ternario rationem formalem addit, qua resecta, scilicet vnitatem tertia, duæ vnitates derelictæ binarius haud sunt, id est, species illa numeri binarius appellata, hocque intellige ratione, qua duæ illæ vnitates pro ternarij perfectione accipiebantur. Cum verò vnitas resecatur, relictæ vnitates statim aliam numeri speciem subeunt, sed nō ratione qua erant ternarij vni-

p^r tates.

tates. & hæc, quæ de ternario numero dicta sunt, unicuique numero accommodari possunt. **SEN.** Arbitror eandem esse & in figuris rationem. **BRAS.** Imò eadem prorsus est, nec tetragonum à trigono fit, quoniam ex recta linea fieri utrunque potest. quod quadragesima speculatione Euclides ostendit. **SEN.** Quid etiam prohibet ex linearum accessu, & recessu trigonum in tetragono, & tetragonum in trigono collocari? **BRAS.** Nihil, at in Diui Thomæ quæstionibus, Quolibetalibus vocatis, articulo sexto primi quolibet partem illam libri de anima adductam ita exponit ipse Thomas, trigonum scilicet esse in tetragono virtute, & hunc, videlicet tetragonum in trigono. **SEN.** Sed cur æquè in trigono tetragonum virtute non est? nam trigonum (ut scriptum reliquerat) tetragoni causa est, quæ causarum virtute, & potentia completitur. **BRAS.** Non absque ratione Diui Thomæ sententiam reprehendisti, qui prima parte summæ Theologiæ quæstione septuagesimasexta, articulo tertio, inquit, Pentagona figura non per aliam figuram pentagona est, per aliam tetragona, ita est in animabus. in quibus locis Aristotelem exponit, ac si de pentagono & tetragono verba fecisset, cum de trigono solum, & tetrag

tragono scribat: vna, tamē est & eadem sententia, sed animaduertisse volui, vt integrum ac purum Aristotelis sensum, ac verba haberemus. **S E N.** At Themistius de hac re cautiùs locutus est, verùm & hoc authore prætermisso ad reliqua sermonem conuertamus. **B R A S.** Aristoteles de tetragono corpore, & trigono locutus est, nihil etenim refert, an corpus, an figuram intellexerimus: siquidem ex quatuor æquilateribus tetragona pyramis efficitur priusquàm verò quartum addideris, tres illi admisti trigonum esse videntur, quarto addito in tetragonum transit, hinc trigonum in tetragono esse iudicauit, aut triangulus in tetragono corpore est, quia vnaquæque eius corporis superficies triangulus est, hunc ignis figuram habere in Platonis Timæo ostenditur, tetragonum prætereà corpus ex crystallo compositum philosophicas speculationes, & admirandas habet, quas easdem in Euclidis trigono videre licebit. **S E N.** Sæpè colores illos in trigono contemplatus sum, & mihi res visa est mirifica. **B R A S.** At fortè non ita inspexisti, vt ego feci, nam superciliis admotus, rebùsque per crystallum inspectis, infinitæ videntur colorum varietates, quæ nunquàm possent vel arte pulchriores, fieri, quales in Iride appa-

rent. verum hi tanto Iridis colores superant, quanto crySTALLUS tersa magis est, leuigata, alba, & diaphana nube, nanq; ibi puniceum colorem videbis, coelestem, xanthum, fulgidum, coccineum, viridem, subuiridem, & sexcentos alios columbarum collo, ac pavonum pulchriores. si trigonum sumpseris angulo in supercilia admoto, & in costam superiorem, vel inferiorem despexeris, mille colorum figuras inspicias. Idem euenit angulo superciliis admoto, & altero supra nares, oculique costa tegantur, postea in exteriorem vel interiorem angulum despicias, trigono autem supra nares, & supercilia vno latere posito, si in angulum inspexeris, quaecunq; recta sunt, obliqua praesentabit, vt hominum pedes ad capita, & rerum apices in fundameta tanquam in aere pendere videantur. Idem fit angulo superciliis admoto, si costam superiorem inspicias, costa praesertim fronti adnixa, caeterum sine coloribus res apparent & coloratae admodum, & quasi in gyrum ac in semiorbe redactae, vt quidam pinguis mineruae Iridem esse putarint. huius rei periculum feci crySTALLINO tetragono a pudicissimis virginibus mutuò accepto, Diua Isabella, simul & diua Iulia Taraconensibus Federici Regis Parthenopei filiae, omnibus ingenij atq; animi dotibus

dotibus præditis, quarum memoria donec
aura vitalis hos artus moderabitur, à no-
stris cogitationibus nullo momēto est ab-
futura. Viragines sunt & formosæ pariter,
& probæ, doctæ, integræ, benignæ, affabi-
les, in literis egregiæ, nō dissimiles in mo-
ribus cœlestibus Diuis, imò Diuæ ipsis com-
parandæ, humanitate, gratia, clementia, in-
dulgentia, liberalitate, moderatione, fidu-
cia, fortitudine, immensa rerum fortuita-
rum patientia, & animi stabilitate. Videor
videre antiquas illas nobilissimas Roma-
nas in vtrasque sorores transmutatas, pul-
chriores sunt ipso pulchro, venustiores ve-
nusto, præstanti præstantiores: & si quid est
præstans, venustum, pulchrum in his cadu-
cis rebus, ipsæ sunt, Isabella inquam & Iu-
lia Taraconenses, de quarum laudibus tu-
bam nostra maiorem exoptaremus, quæ
illas Diis pares esse ostenderet, nos autem
viæ ignari, ad reliqua properemus. S E N.
De his Regiis filiis tot dici non possunt,
quin etiam plura supersint dicenda. ad tri-
gonum sermonem vertas. B R A S. Si præ-
sentem hominem per crySTALLINUM trigo-
num inspicere lubeat, in duplo ferè maior,
quàm sit videbitur. Si verò noscere volue-
ris, an ipsum inspicias, te quispiã è regione
conspiciat. nã si illi quatuor oculos habere

respicis, illum aliter videre non potes. mira est huius trigoni natura, cuius causam rimari difficile est. s E. Has tamen scire exoptarem. B R A S. Nos breui sermone de his agemus, vt viribus nostris ac menti concessum erit. s E N. Neque aliud scire voluerim, quàm id, quod tu ipse depromes. B R A S. Non dubito eandem esse coloris in trigono, & Iride causam, quàm Aristoteles in tertio Meteororum libro, refractionem esse docuit: visuales etenim lineæ in trigono constitutæ, ob earum varietates in coloribus quoque varietatem faciunt. nam ob variam trigoni crassitiem vario modo flectuntur. in angulis etenim tenuior est, prope medium crassior. hinc multæ linearum, ac vmbRARUM flexiones fiunt, quæ in crystallino subiecto vndique lucido, opacam vmbraM demonstrare nequeunt. Causa autem cur hinc magis albæ, illinc nigriores appareant, maior atque minor angulorum crassities est. s E N. Et quónam modo? aperias obsecro. B R A S. Duo sunt colores extremi: album, & nigrum: vmbra magis propinqua nigro est, at lucidi corporis vmbra in nigrum ita non vergit, sed quanta est ad opacum intercapedo, tantò vmbra luci magis affinis est, at quod à nigro parùm abest, in albū declinat, cæterum nihil prohibet

bet, infinitos fieri secundum maiorem accessum, & recessum ad album, atq; nigrum colores. hinc colores prope trigoni angulos, quia umbra tenuior albo sunt magis affines, in crassitie verò sunt nigriores. quo igitur loco umbra intensior est, eò color prorsus nigrior efficitur, quò tenuior, magis albus est, trigonus autem ordine quodã magis & minus in acumen transit, ob hoc hi colores ordinem habet, vt nigriores primum appareant, virides deinde, tertio loco punicei, & ita in magis albos accedunt.

SEN. Difficilis est eiusmodi umbrarum speculatio, atque maxima corporum in lucido reflexio. BRAS. Experimētum esse possunt solares radij, si alicuius fenestræ aduersam partem illustrauerint, quam è vestigio claudas rima derelicta, per quam rerum umbras in terra conspiciere possis, omnia è contrario videbis superiora inferiorius, & è contrario, quæque antea, post. porrò trigoni costa rei imaginem è regione existentem præsefert, sed in costam reflectitur, in quam visum exercemus, hinc quæ sursum sunt, inferna esse videntur: inferiora verò superius, dextra in sinistrum, & quæ sinistrorsum sunt, ad dexteram inclināt. Si autē corpus esset omni parte in crassitie homogeneū, nullos colores intuitu assequere

reris. nã & vmbre homogeneæ essent, résq; in proprio colore modicum fuscae cerneretur, & magis etiam ac minus, vt corporis Diaphani crassities impenderet, lúxq; circumcirca præfulgens vmbri nonnihil momenti addens. Prætereà trigonum nocturne, inde vnico tantùm oculo per costam versus lampadem inspice, mira assequêris, dextera inquam sinistrorsum & è contra, ac superiora deorsum, pars item rei lumini propinquior phœnicea præsentatur, remotior autem viridis: vna deinde tres lampades redduntur, si sumpto trigono & angulo superciliis admoto per interiorem trigoni costam in lampadem inspexeris, lampas prima deorsum videtur, & naturalis, secunda in medio subuersa, tertia fursum decliuis mille coloribus picta. oculus huius apparentiæ causa est, qui naturalem lampadem dempto trigono videt, deinde per inferiorem costam secundam lampadem intuetur, & tertiam per superiorem costam mille coloribus circumseptam. s E N. Disperream, nisi hæc actu ante tres dies experiar.

BRAS. Id fieri facilè poterit, sed reliqua audias: Angulo è regione oculorum posito, per inferiorem costam superiora, per superiorem inferiora concipies, hocque differentis costæ ratione fieri arbitror.

idem

facies decora tibi videbitur, caro pulchra, præstans aspectus, sed quod mirum est, faciem subuersam repræsentat. BRASS. Ita profectò est, at si corpus leue sit, ac diaphanum, ceu crySTALLINUM trigonum, longè præstantiora, & fœcundiora referètur. quin & Parianus Artemidorus, de quo in primo Naturalium suorum, mentionem facit Seneca inquit, si concauum effinxeris speculum, quod sit rectæ pilæ pars, si extra medium constiteris, quicumque iuxta te steterint, vniuersi tibi videbuntur priores à te, quàm à speculo. SEN. Quid? fieri possunt arte elaborata specula, quæ vnico præsentem hominem, vti populum ostendunt, sit verò ex paruis minutisque speculis eiusmodi speculum. BRASSA. Adde quadrangularia specula altera parte magis longa, si excauata fuerint, vultum per arctiorem costam inspectantibus ita latum præsentabunt, & per latiore adeò strictum, vt non modò risum inducant, sed ad hunc magnoperè impellant. his lineis quibusdā alterius materiæ vel cereis superadditis, quot erunt lineæ, tot diuersos ac seiunctos nasos ostendent, os palmo in continuitate longiusculum, lumina nasis numerosiora. SEN. Atqui speculum fieri potest, quod non solum turpes ostendet illas, quas refert figuras, sed

& atras

& atras, & obscuras, atque cornutas, ea re mutata quæ speculo subest, ad quam radij refraguntur, atque flectuntur: illo etenim absente subiecto formæ delitescerent, & quasi per transfennam oblitterarētur, in speculis nimirum bractea vel tenue quodam ac densum desideratur formas in visum deflectens, nam formæ per vitrū natura diaphanum transcurrentes frustra spectarentur? **BRASSAVOL.** Iam verò quid referam mille in columbarum colli flexu colorum varietates? Seneca carmen refert in primo Naturalium de his columbarum collis, à Nerone decantatum, quod ne desperes, ita cecinit:

Colla Tyberiacæ splendent agitata columbae. “

SEN. Variis etiam coloribus pavonum ceruix aliquò deflexa nitet. **BRASS.** At hi potissimum colores mortalium animos iugī cogitatione discruciant, qui à cœli arcu referuntur, rutilantes, crocei, glauci, phœnicei, & floridi omnes, hæc nonnihil poëtarum animos commouere, vt arcum hunc Deorum nuntium facerent, Virgilius Irim Iunonis nuntiam fingit, ἀπὸ ὑψίστου, id est nuntiare, dictam, cū cecinit:

Ergo Iris croceis per cælum roseida pennis “

Mille, trahens varios aduerso sole colores “

Peruolat, & supra caput astitit. “

idem euenit costa supra oculos constituta, si deorsum exterioris anguli inspexeris superiora deorsum apparebunt, inferiora sursum, te ipsum cernere poteris trigono sumpto si deorsum per costam inspexeris, nam te ipsum in lampadis parte, & lampada ubi es, tu inspicias. Denique angulo supra oculos posito, si per costas in terram despexeris, quæ opponuntur, geminata esse apparebunt. sed vt vno expediam verbo, trigono oculis admoto, atque in varios situs deuoluto, ex te ipso mille rerum figuras, mille colores inuenies: qui nequeunt aut calamo describi, aut verbo doceri, sola inuenti experientia, eadémque probati: nam leuia corpora sexcentas figuras habere possunt, vt in chalybeo speculo modicè cōcauo: quo ignis accenditur, exemplum haberi potest, de quo Plinius capite centesimo decimo libri secundi, mentionem facit, si oculis propinquè admou eas, rectam faciem tibi demonstrat tua longè maiore, equinos dentes tibi refert, atque nasum rhinocerotis, supercilia suillis setis crassiora, næuos vt vngues refert, palpebras digitales, carnis scabritiem vti monticulos representat, vultus tubercula, grandiores vesicas esse arbitraberis. s e n. Hoc millies expertus sum, sed adde si longinquè te ipsum inspexeris,

SEN. Alio quoque in loco ita cecinit:

„ *Irim de cœlo misit Saturnia Iuno*

BRAS. Et deinde sequitur:

„ *Illa viam celerans, per mille coloribus arcum*

„ *Nulli visa, citò decurrit tramite virgo.*

Philosophi nimirum inquiunt lucem, & quæcunque ab ea fiunt, nulla temporis ratione habita fieri, sed immediatè induci, & non per quendam partium successum.

SEN. Mox addit poëta:

„ *Cum dea se paribus per cælum substituit aliis,*

„ *Ingentemque fuga secuit sub nubibus arcum.*

BRAS. His in carminibus nonnihil ambigui mihi occurrit, cùm Iris sit ipsa Dea, quomodo sub nubibus arcum secuit? commodius videbatur dicere eammet in nubibus sistere, & in aëre gradus defixisse, prætereà nō secuit sub nubibus arcum, sed potius in nubes impressit, quas etiā coloribus ornauit.

SEN. Fingūt poëtæ quoad illis fingendo progredi liceat: his verò eò progredi cōcessum est, quò heroum gesta res naturæ, rustica fabulamēta per aliquas species obliquis figurationibus summo cum decore, & maxima cum delectatione conuersa traducant: quod à Strabone elegāter proditū est, cū dicit: Sicuti quispiā argēto circumfundit aurū, sic & poëta veris contemplationibus fabellas apponit, quibus elocutionē & dulced

dulcedine conciliat, & ornatu. Irim poëtæ Deam esse fingunt, in cœlo, hoc est in aëre sedem habēte, uisus effectus in nube videntur, ob hoc Iunonis nuntia appellata, quòd in aëre inter nos, & Iunonem medio versetur. in Iridis verò contemplatione, duo occurrunt consideranda. Vnum est arcus ipse, alterum diuinitas, quæ tali ratione ab aëre se iungitur, quali diuinæ essentiæ speciem participant, quanquàm sint re ipsa idem, à Virgilio igitur decantatum est.

-Secuit sub nubibus arcum.

“

Quia Iridis diuinitatem ab arcus figuratio-
ne secernebat, interpretari que debet secuit,
id est, duxit atque induxit arcum sub nubi-
bus. nam & in sexto Aeneidos secare pro-
ducere in illo carmine vsus est:

Ille viam secat ad naues.

“

Aut diuitas ad Troianas mulieres accessit,
quas ad cōburendā classē excitauit, arcus
verò in nubibus ad quē, igne accēso Troia-
norum nauibus debacchātibus regreditur,
diuinitas igitur Troianis derelictis ad arcū
se recepit, vt intelligatur, secuit, id est arcū
secuta est, qui in nubibus expansus, diuini-
tatē expectabat. nā & Vergilius in decimo
Aeneidos, secare pro sequi vtitur, cū ait:

*Quæ cuique est fortuna hodie, quam quisque
secat spem.*

“

Vel

Vel secuit, id est insigniuit, & arcum in nubibus impressit, vt pictores faciunt, qui lineas secant, id est, in aliquod subiectū imprimunt. **BRAS.** Nescio vnde tam repente grammaticus euaseris. **SEN.** Nondum quæ iuuenis didicerim, tibi aperui, at commodum videretur de Iridis coloribus nōnihil pertractare. **BRASS.** A nobis in hoc loco de Iridis coloribus disputandum non est, quomodo scilicet fiant, & an re ipsa ita sint, vel fieri videātur, & hominum lumina fallantur, putantia aliquid flammei, aliquid lutei, aliquid cærulei, & alia in picturæ modum subtilibus lineis ducta cernere, vt in his carminibus expressum est:

1. *Sed nunc diuersi niteant cū mille colores,*
 2. *Transitus ipse tamen spectantia lumina fallit.*

SEN. Cur de his impræsentiarum agēdum non est? **BRAS.** Quia suo, ac proprio tradentur loco. nunc verò te docebo, quot modis arcus cœlestis colores in his inferioribus rebus inspicere possis. **SEN.** Neq; istud mihi ingratum videbitur. **BRAS.** Si mille pelues sereno die acceperis, & è regione Solis in orbem ac debitum ordinem disposueris, Iridis colores referent, mille aquæ, aut roris guttæ idem efficiunt supra mille folia in singulis singulæ ordinatæ. nam bis quingenti soles effulgebūt, si modò tu inde
 tanto

tanto abeas spatio, vt particulares in singula gutta aut in singulo pelui soles inspicere non possis, sed tibi corpus vnum ex omnibus reintegrari videatur, Iridem sereno die, aut eius imaginem inspicere poteris, quàm si volueris paruam inspicere, fistulam aqua impleto, cui modicum foramen efficias, vt aqua aduerso sole guttatim stillet, Iridis speciem ac colores in singula stillante gutta videbis, & Aristoteles in Meteoris dicit, aquam aduersus Solem per remum fractam, Iridis colores reddere, quod nautæ experimento sæpiùs comprobant, eosdem refert colores striata crySTALLINA virgula, vel pluriangula, in modum clauæ tortuosæ, si è regione solis ponatur. agè vitrea perlonga admodum virga in circum flectatur, Iridis colores inspicias, præsertim si à vitro procul abeas. nam humida spatia decepta distinctos inter se colores, ac Solis imaginem cernere nequeunt, sed quoddam integrum multis coloribus interfertum, ac si Iris sit, spectabunt. nec mirum est oculos intercapedine falli, qui & celeritate, vt in stellarum cursu, & tarditate, vt in gnomone falluntur. Aristoteles in libro de Insonniis inquit, Sol oculos distantie perturbat, vt sapientes etiã (inquit Seneca) pedalem esse contenderint, quem velocissimum omnium

omnium esse scimus, nemo nostrū moueri vidit, nec ire crederemus, nisi appareret ipsum mundum hunc præcipiti velocitate labentem, & ortus, occasusq; intra momentum temporis reuoluētem, nemo nostrum vidit procedere, quia si obiectū nimis propè sit, alia sub specie præsentatur, imò & in ipsis oculis hæc percipi possunt. Plinio teste, capite trigesimo sexto libri vndecimi, vt hi quæ longinquiùs sunt, inspiciant, hi non nisi propinqua, multorum visus solis fulgore præsentē constat, at nubila die non videt, nec post solis occasum, alij interdū hebetiores, noctu præ cæteris cernunt. **SEN.** Horum causas libenter audirem. **BRASS.** At illas impræsentiarum dicturus nō sum, sed de illis tunc agemus, cū de oculorum ægritudinibus verba faciemus. **SEN.** Rem igitur propositam prosequaris. **BRASSA.** Sol vitreæ fenestræ oppositus, ex reflexo Iridis colores representat, iidē apparebunt, si strictis in vitrum oculis, per quod sol transit aciem direxeris. fullonem observa, quoties aqua in os sumpta panum inspergit, animum tuum mouebunt illi, qui in his guttis fiunt admiratione colores. **SEN.** Scio res maiores videri, quæ per vitrum inspiciuntur, & plerunque mutare colorem. **BRASS.** Pulchiora prorsus apparent, quæ

quæ per vitrum visuntur, & maiora, vnde
 fructuarij emptores decipiunt vitro can-
 cellis appposito, vt poma ac reliqui fructus
 per vitrum inspiciantur, nã ampliores ap-
 parent, quàm propria natura sint, & colo-
 rationes, vt hinc transeuntes rei pulchri-
 tudine allecti, fructus emant. *SEN.* Nunc
 tempus videtur, vt ad muricis historiam
 reuertamur. *BRASSA.* De Murice illa
 vltimo loco referam, quæ erant in primo
 limine dicenda. Murex nomen est multi-
 plex, nonnunquàm pro genere conchæ ac-
 cipitur, quo lanas inficiunt, Recētiore pur-
 puram esse arbitrati sunt, quibus Plinius li-
 bro nono trigesimosexto ac quinquagesi-
 mo primo capitibus aduersatur: cùm ait mu-
 ricem à purpura alterum esse, vnde cùm à
 Virgilio in Bucolicis scriptum est:

Ipse sed in protis aries iam suauē rubenti: “

Murice. Seruius non probè exponit murice. “

Id est, coclea: vnde tingitur purpura, at mu-
 rex (Plinio teste) purpurū non tingit, imò
 concha est eodem nomine vocata, non de-
 est tamen murici sunt color, qui & ruber
 est, & purpuræ affinis, quo lanas inficiebāt.
 hinc à Virgilio dictum est: *Suaue rubenti* “
Murice. SEN. Imò & ipse Seruius in quin-
 to Aeneidos, pro saxi acumine, muricē in-
 terpretatur, cùm à poëta scriptum est. Et

- acuto in murice remis obnixi crepuere.
- BR A. Tamen nihil impedit de murice concha Virgilium intelligere, quæ aspera cautibus semper inhæret, nam illa quæ cautibus insunt, saxa vocantur, non murices. s e. Adfunt & murina vocata vasa, de quibus mentionem facit Plinius capite secundo libri trigesimiseptimi, cum ait, Neronem ad bibendum c c c e. sesteriis sibi trulam parasse. B R A. At ad muricem, de quo loquimur, reuertamur. instrumentum est, quadruplici latere aculeatum, de quo in militaribus vafamentis Vegetius tractat, & nonnihil Valerius, trigonus vulgò nuncupatur, ex triplici cui inhæret acumine, at nos potius tetragonum appellemus, quia eius essentia quarto angulo perficitur. s e. Pleriq; verò nō trigonum, sed tribulum vocant, à cuiuspiam spinæ similitudine, cuius semē acculeatū est. de qua ita dicit in Georgicis Virgilius, Lappæq; est tribulq;. B R. Vel ita nuncupatum est ab instrumenti similitudine, quo spicas in grana deglubebant, tribus lateribus constituti, de quo eodem loco Vergilius dixit: Tribulique tragæque cuius figura agricolis nostro tempore satis consultæ non est. s e n. Nonnulli instrumētum hoc curriculi genus deorsum asperi esse volunt. B R A s s A. Alij instrument

mentum triplici baculo confectum, quorū
 vno triturantes manubrij vice vtuntur, reli
 quis duobus spicas concutientes vt grana
 deglobent, à Ferrariēſibus ruſticis *cerchia*
 vocatur, hoc fortè inſtrumentum illud eſt,
 quod *Hornam* Hebræus Dauidi dedit, vt
 ignem in ſacrificium Domino ſuccēderet,
 cū ipſe in area tritureret, ita enim in pri
 mo Paralipomenōn libro, capite vigefimo
 primo ſcriptum eſt: Sed & boues do in ho
 locauſtum, & tribulas in ligna, & triticum
 in ſacrificium. *SEN.* Adde tribulum fruticis
 genus eſſe in lacubus, aut aquis ortum du
 cens aculeatum, quem mulieres elixant,
 acuminibus caſtrant ac mandunt. *BRASS.*
 Denique vt huic negotio finem impona
 mus, vel hinc vel inde *murex* nomen acce
 perit antiqui ab oſtrea, vel piſce denomi
 narunt, recentiores verò ab his iam enar
 ratis trigonum, vel tribulum nuncupa
 runt, de cuius natura hæc in Hieronymi
 Braſſanoli militis ſtrenuiſſimi gratiã ſcri
 pta ſint. *SENEX.* Nihil aliud nobis ſupe
 reſt quàm ea pertractare in quorum gra
 tiam huc acceſſi. *BR.* Hoc ad te ſpectat, iam
 te ipſum labori accingas. *SE.* Antè quàm huc
 accederē eram accinctus, & omnibus Vn
 guentorum generibus bene præmunitus.
BRASSA. Eia igitur de Vnguētis per
 tract

tractare incipito, vt vnumquodq; quod par-
ras in examen ducamus.

S E N E X I.

Cùm ergo de Vnguētis tractaturi fimus,
fæpiùsque audiuerim nō fuisse eadem apud
antiquos vnguenta, qualia sunt impræsen-
tiarum apud recentes, idcirco à te scire o-
ptarem, quæ essent apud antiquos vnguen-
ta, & quæ sub vnguenti nomen veniebant.
BRASSAV. Erant prorsus diuersa anti-
quorum vnguenta ab his, quæ nunc vnguē-
ta vocantur, imò ampliusculè loquar, tria
hæc nomina, Vnguentum, emplastrum, ac
ceratum, alia hoc tempore significat, quàm
aniquitus significarent, & adeò impræsen-
tiarum confusa sunt, vt cerata nōnunquàm
vocentur vnguenta, & emplastra vnguen-
ta, & è contrario. Antiqui etenim illa so-
lùm vocabant vnguenta, quæ ex odoratis
conficerentur, nunc adsunt & foetidissima
vnguenta, vocabant prætereà emplastra il-
la, quæ ex metallicis erant confecta, nunc
autem vnguenta vocantur, emplastra verò
apud recentes sunt illa, quæ ab antiquis ca-
taplasmata vocabantur. adde cerata fuisse
apud antiquos ex oleo & cera confecta, nunc
illa tantùm vocantur cerata, quæ cerā qui-
dem recipiunt & oleum, sed maximè inhæ-
rent, vt quandoque si auferre tentes, pillos
vnà

vnà adimant, ob hanc vehementem inhærentiam à Galeno ἰχινόλλα vocantur, at his prætermisſis ad vnguentū veniamus, quod ab vſu videlicet vngendi nomen accepit, & quamvis apud antiquos per hoc nomen vnguentum odorata ſignificarentur, quæ & μυρόκοπα vocabant, tamen vnguentum craſſitiem quandam habere debet, & lentorem vt inhæreat, ne à loco facilè dilabatur. Idcirco hæc eſſe videtur inter oleum & vnguentum differentia, quòd vnguentum maiorem lentorem habere debeat, quàm oleum. tamen non eſt maxima differentia, imò quandoque apud antiquos inuenies vnum & idem eſſe vocatum oleum & vnguentum, vt in primo de Compositione medicamentorum ſecundum locos, capite primo, apud Galenum videre eſt. vbi ſimplicia ponit ad alopeciam præſidia, & ait: Quæ autem ſufficienter, ſcilicet calefaciūt, laurinum ſiue oleum, ſiue vnguentum aut quocunque tandem nomine appellare velis. Paulò poſt in hoc eodem loco, vbi illa in ordinem ponit, quæ ſunt magis calida, & minùs calida, calidiſſimis enumeratis inquit, Et laurinum oleum ſiue vnguentum velis appellare. vt facilè colligi poſſit laurinum vocatum nunc oleum, à Galeno & oleum & vnguētum vocari, nam

olea verè sunt, quæ ex oliuis exprimuntur
reliqua exquisitè olea non sunt, sed per
similitudinè ita vocàtur, idcirco baccharũ
lauri expressum & si oleũ vocetur, verè oleũ
non est, sed baccharũ lauri expressum, pro-
ptereà Galenus nō magni facit, siue oleum
hoc vocare volueris, siue vnguētũ, siue alio
nomine vtaris. Vnguēta crassitiem habere
oportere Dioscorides atq; Galenus in sexcē
tis locis ostēdūt: nā cū de aliquo simplici
odorato verba faciunt, inquiunt valere ad
spissanda vnguenta, vt hinc elici possit,
vnguenta apud antiquos fuisse crassiora,
sempérq; fuisse confecta ex aliquo oleo, &
re alia odorata. in eodē libro superiùs cita-
to, Galenus mellinũ vocat & vnguentum &
oleum. prætereà vnguenta fuisse spissiora
hoc manifestè ostendit, quia idem Galenus
in tertij libri de Simplicij medicamētorũ
facultatibus calce, inter oleũ rosaceũ, & vn-
guētũ rosaceũ differentiã facit: quia in oleo
nihil odoramenti positum est, quod tamen
est positum in vnguento ad olei spissamen-
tum. Alexander Tallianus libro quinto ca-
pite vigesimo secundo, in illa parte, vbi do-
cet non esse adhibendam aquam frigidam
hecticis, modum docet rosaceum ceratum
cōficiēdi, quod hecticis applicat, & inquit:
Si plus aquę addatur, & olei, vt mollius fiat,
esse

esse vnguentum. vt author hic inter cera-
tum & vnguentum differentiam facere vi-
deatur, quòd vnguentum liquidius sit, cera-
tum minùs liquidum. & Galenus in quar-
to de Sanitate tuenda, capite octauo, vn-
guentum cū cerato affinitatem habere do-
cet, nam ceratū facit, & vocat vnguentum,
cū ait: Quòd si nec ea sit ad manū (scili-
cet libanotis) betæ albæ radix, & cucurbitæ
agrestis, & althææ & vitis albæ efficaciter
euaporant, vbi suam ipsę qualitatem, virés-
que in oleo aliquo similis facultatis dimi-
serunt. Quodcunq; verò sic præparatū oleū
est, in id si vel ceram solam, vel cum ea resi-
nam iniicere voles: non solū pulcherri-
mum, sed etiam quod in loco bene herebit,
vnguentum facies. vt hinc colligi possit, ce-
ratum ex oleo & cera, & aliis quibusdam
additis vocasse vnguentum: & si etiam pro-
bè inhæreat, vnguentum verò multa reci-
pere debere, & odorata, Dioscorides te-
stari videtur in illius partis præfatione, in
qua de vnguents acturus est, cū ait:
Verū quoniam & vnguenta in aliquot
malis olfactu aspersione & medicamentis
adiecta vtilia sunt: exigere rei ordinem
existimamus, vt eorum ratio etiam à no-
bis tradatur, in quorum probatione con-
templari oportebit, an id ex quo tempe-

ratum vnguentum fuerit, odorem indicet, optimum enim iudicium hoc est, & si in aliquibus seruandum non sit, quod euincūt sæpenumerò, quæ vehementiora admista fuerint, vt in amaracino, crocino, ex foenu græco, aliisque quibusdam quæ ex eorum tractatione & vsu probāda erunt. **SEN** Dioscorides igitur ab odore vnguenta probat. **BR A.** Ob hoc tibi dixi vnguenta apud antiquos fuisse odorata.

SENEX II.

A Græcis quomodo vocantur vnguenta?
BR A S. *μύρα*. **SEN.** Ita fortè vocabantur, quia ex myrrha conficiebant. **BR A S S.** Ità prorsus arbitrantur authores, tamen Chrysippus myra vocari putauit, quasi mora, hoc est, fatua, quia post crapulam, & comotationes vnguentis vti solebant. nam in secunda mensa cum bellariis & coronis vnguenta ferebantur, Lacedæmones vnguentarios vrbe eiiciebant, vtpote qui oleum corrumperent. Nomen hoc *μύρα*, id est vnguentum primus omnium vsurpauit Archilochus. & quamuis Homerus de vnguentis mentionem faciat, illa tamen vocat olea, Callimachus Veneri vnguentum tribuit & speculum, Mineræ oleum, quia illa voluptati, hæc labori præest. Vnguento capit delinire, antiquus fuit mox, sed à satyris,
 &

& à fabulatore repræhensus, quia odor ascendit, idcirco odor qui supra caput est, ab eo non sentitur, qui odramento delinitus est, ob hoc, alij vt vnguentorum suauitatem perciperent, barbam sibi delinibant, vnde à Dauide Psalmo cxxxij. decantatum est: Sicut vnguentum in capite quod descendit in barbam, barbam Aaron. Adde Aristotelem scriptis prodidisse vnguentorum vsum ad caput, breui caniciem inducere. s e n. Alia ergo sunt illa, quæ impræsentiarum vocantur vnguenta. & illa quæ antiquitus vnguenta dicebantur. B R A s s i
 Quis ambigit? nam omnia ferè erant odorata, nunc verò fiunt & foetidissima vnguenta. at nos qui de vnguentis tractaturi sumus, vt nunc in publicis conficiuntur pharmacopoliis, de vnguentis, recentiorum more differemus. Vnde nemini mirum videri debet, si illa vnguenta vocabimus, quæ nunc publicitus vnguenta dicuntur, quamquam aliqua sint cerata, alia cataplasmata. s e n. Hoc ad rem ipsam nihil facit, modò in re, de qua agitur, conueniamus, licet antiqui nominibus aliis vfi sint. Verù vt edocuiſti, inter emplastra cerata & vnguenta haud magna est differetia. B R A. Audiuiſti eandem rem paulò molliorem esse vnguentum, paulò densiorem creatum, vt Trallia-

nus docuit, & Galenus in quarto de Sanitate tuenda, id quod ceratum est vnguentum vocauit, vt prorsus haud magna videatur esse apud hos authores inter vnguētum, & ceratum differentia. *SEN.* Quicquid antiqui de vnguento senserint, à nobis impræsentiarum prætermittatur, cùm illa solùm pertractaturi simus, quæ nunc vnguenta vocantur, & quæ tu cum indicis vnguenta vocas, siue redoleant, siue malè oleant. *BR A.* De his igitur solis agamus, & ab illo incipe, quod tibi in mentem venerit enodando. *SEN.* Schedam accipiam in qua scripta sunt, ne errem, & primùm quod occurrer, referam. nam per meæ schedæ ordinem incedens, nullum præteribo vnguētum, quoniam si vt in mentem venerint, referre voverim, multa præterire possem, quæ menti nō subirent, at omnia in hac schæda ita in ordinem redacta sunt, vt labella in meo sunt pharmacopolio disposita. *BR A.* A' primo igitur incipias, ne in hoc ordine referendo tempus incassum conteratur.

SENEX III.

Om nibus in mea charta descriptis vnguentis rosaceum carceres aperit. *BR.* Neq; ab re, quoniā inter vnguenta propriè numerari posset, nam suauem spirat odorē. at à quo authore illud accipis? *SEN.* A Mesue. *BR.* Et hoc

Hoc Mesue rosaceū apud omnes Italiæ phar-
macopolas in vsu est. **B R.** Compositionem
afferto. **S E.** Ita conficio, vt Mesue ipse facit.

R. Axungia porcilla recentis quantita-
tem quam volueris, & lauetur in aqua cali-
da nouies, & tantundem cum frigida aqua
lauatione vltima, deinde teratur cum ea ro-
sarum rubrarum recentium quantum ipsa
est, & dimittatur marcescere per dies septē,
deinde coquantur cum facilitate, & colen-
tur, & iterum tantundem rosarū terantur,
& per alios septem dies dimittatur, & fun-
datur supra eiusmodi compositionē suc-
ci rosarum circiter partem dimidiam, olei
amygdalini partes sex, & iterū coquatur,
cum facilitate vsque ad succi consumptione-
nem, deinde reponatur, & administretur.

B R A S S A. Hæc est vnguenti rosati, apud
Mesuen compositio. At Mesue nonnun-
quàm addit opium. **S E N.** Non me latet:
nam statim sequitur. Et quandoq; disrum-
pitur in aqua rosata parum opij, & proiici-
tur in decoctionē, & est mirabile, vbi oportet,
& propriè, quando vigiliæ adsunt.

B R A S S A. Nullus tamen est in Italia, qui
opium addat. **S E.** At addi potest. Verū ad
quos affectus utilis est eiusmodi vnguen-
tum? **B R A S S.** Ad illos, quos Mesue refert:
nam inflammationes sedat erysipelata, &
ignem

ignem persicum, sodaq; calidæ confert, & stomachi inflammationi, atq; hepatis. **SEN.** In soda debetne caput inungi? **R A S S A.** Imò debet, quia ad nullum alium vsum effectum est, præterquàm vt eò partes inungantur. **SE.** Ad quod lauare in aqua calida, postea in frigida? **B R A.** Primò in aqua calida lauatur, vt emollescat axungia, & pelliculæ quædam, quæ axungię insunt, facile remoueri possint, adde id auferri, quod in ea superflue vngit, hæc ab aqua calida facile præstantur, postea per frigidam aquam axungię lotio perficitur. Et si quid habuerit admisti salis cū prædictis lotionibus, aufertur, vel si quid rãcidi naçta sit, **SEN.** Quid intelligit Mesue per vltimam lotionem? **B R A.** Nihil aliud, quàm exquisitam lotionem. est Arabum loquendi modus, cùm enim alicuius perfectionem annotare volunt, vtuntur vocabulo vltimũ, ac si dicant extremum, & exquisitum: quãquàm dici posset vltimam lotionem in frigida aqua fieri oportere. At tu dicito, cur album efficitur eiuscemodi vnguentũ cùm rubras recipiat rosas, & rosarum succum. **SE.** Recipit prorsus rubras, & succum, sed colantur, & in agitatione remittitur color, qui neque albus est, sed in luteum vergit. **B R A S S A.** Imò si diu agitetur album efficitur

ficitur vnguentum & odoratum iussi nonnunquam olei amygdalarum dulcium loco, rosaceum omphacinum recipi, & inflammationibus mirè contulit: nam ipsis magis aduersabatur, quàm faceret vnguentum rosaceum ex oleo amygdalarum dulciū. **SE.** Cur Melue dixit marcescere? **B R A S S A.** Arbitror mendosum esse codicem, & legendum esse macerari: quanquàm & legi possit marcescere: quia corrumpuntur, non quidem tali corruptione ut fœteant, sed tali ut eliquentur, nam rosæ per triplum, & ampliùs spatium in axungia loco seruari possent: tamen non marcescerent. **S E N E X.** Vidi nonnullos qui secunda vice percolabant, & alios, qui non percolabant: quid agendum censes tu? **B R A S S.** Non dubito percolandum esse, ne rosæ in compositione videantur. **S E N.** Illi tamen qui non percolabant, diligentissimè pinsebant. **B R A S S.** Quantum lubuerint pinstant, rosarum vestigium semper permanebit: si verò percolentur non permanet: verum quo instrumēto vteris ad percolandum? **S E N.** Sacculo tela crassa confecto, vel prædensa staminea, ut vocant, & torculari exprimo. **B R.** Probè agis. At cum fuerit eliquatum, si vehemēter tractetur ac ducatur, album euadit: nonnunquam cum eo vti volo, iubeo bis vel ter rosacea

facea aqua lauari, ad infrigidandum conuenit: neq; est adeò frigidum vt Galeni infrigidans: vnde vbi non est magna infrigidandi necessitas, eo vtor loco Galeni infrigidantis, quando opium addere volueris in quanta addis copia? s. E. In tanta, quanta ab autore refertur. B. R. A. At author quantitatem minime refert, quippe nimirum inquit, & quandoque disrumpitur in aqua rosacea parum opij: hoc verò quod dicitur parum, relatiuum est, & nullam ponit certam quantitatem. s. E. Nullam profectò & causam ignoro. B. R. A. S. Scisne axungiae recipiendae quantitatem? s. E. Neque ab autore hoc refertur. B. R. A. S. Tamen potes illam quantitatem accipere, quae tibi lubuerit. Idem de opio efficere poteris. Idcirco regulam hanc seruato, pro singula vnguenti vncia singulum opij granum commisceatur, cum opio magis adhuc infrigidat, & cum vigiliis adfunt, mirè prodest, frontem inungendo, temporibus, & nares. s. E. N. Estne huius vnguenti apud Galenum facta mentio? B. R. A. Meminit prorsus vnguenti rosati Galenus, at non est compositio qualis haec est, sed est purum oleum, nam olea odorata, & quaecumque similia odorem spirantia ab antiquis vnguenta vocabantur, ob hoc Galenus in quinto Methodi medendi libro ad dimidias ferè libri partes: rosa-

leo utitur, & illud vocat vnguentum, quod
& multis aliis in locis facit. s e. Reperitur-
ne apud antiquos alios, si nō apud Galenū?
B R A. Non reperitur, quod sciuerim, inter
alia verò, quibus conuenit, illud est præci-
puum, quod hæmorhoidarum ardorem se-
dat, in hoc etiam volo te esse admonitum,
cū inquit olei amygdalarum dulciū par-
tes sex, legendum esse partem sextam: nam
sexta esse debet totius compositionis pars.
s e n. Mihi videbatur nimirum, quomodo
tanta huius olei copia ingrederetur, & tan-
tam copiam nūquā apponebam. B R A s.
Et hoc etiam est, quod multos pharmaco-
pōlas errare facit, & in vno pharmacopolio
vnguentum liquidius, in alio minū liqui-
dū inuenies, vt quisq; pro libito huius olei
summam apponit. Verūm fatis est totius
compositionis pars sexta: hoc eodem mo-
do possunt fieri, & ex violis, & ex aliis odo-
ratis floribus vnguenta. s e n. Cur axun-
giam recipit, potiū quā butyrū, vel pin-
gue aliquod? B R A s. Quia cum probè lota
est, nullum habet odorem, & omnes reci-
pere apta est, vt nostri myropēlæ oleum
de rosetis (vt eorum verbis utar) oleum de
citrangulis, & eiusdem generis alia ex oleo
amygdalarum dulcium conficiant: quia
vel minimum habet exoticī odoris, & odo-

res alios recipere potest. In hac verò dote omnia alia oleorum genera oleum balaninum ex glande vnguentaria cōfectum exuperat, quod oleū de Been vulgò vocatur. Et id myropôlæ ad suscipiendos odores cæteris lubentius accipiunt. Docet & Dioscorides lib. ij. modum abluendi suillā adipem, & de odoratis adipibus pertractat, quæ diuerso fiunt modo, ad hunc eūdem modum multa vnguentorum genera fieri possunt, vt violaceum, nenupharinū, amaracinum. **BRAS.** Hoc me non latet, verū ad aliam vnguenti speciem considerandam accedamus. **SEN.** Vt lubet. **BRAS.** Illam igitur in examen afferas, quæ secundo loco in tua sceda scripta est.

SENE X IIII.

Vnguentum in frigidans Galeni vocatū sequitur. **BRAS.** Neq; ab re, quia vbi infrigidare tam vehementer animus nō est, rosaceo vtimur vnguento, vbi vehementius infrigidare, hoc Galeni. At quomodo illud cōficies? **SEN.** Vt Mesue facit Galeni cerotum vltimum in infrigidatione valēs ad febres acutas, & solam calidam pulsatiuam.

R. Cerae albæ ℥ j. vel lb j.

Olei rosati omphacini ℥ iiij. vel lb iiij.

Aquæ fontis claræ, & propriè vehementis frigoris quantum sufficit, oleum mul-

tories

toties & bene lauetur lauationibus multis,
 & quantò magis elaboratur in lauando, tan-
 tò illud fit excellentius. **B R A S.** Quomodo
 aquam, & oleum simul misces vt oleum la-
 uetur? **S E N.** Ego simul misceo oleum, & ce-
 ram vt ex ipsis mistis vnum corpus euadat,
 quod postea lauo. **B R A S.** Quot vicibus la-
 uas? **S E N.** Numerum non habeo, sed toties
 lauo, contrecto, & lauando misceo, quòd
 album efficitur. **B R A S.** Veram habes lauan-
 di regulam. nam toties lauari debet vt al-
 bum efficiatur. cùmq; vnguētum hoc haud
 esse album videbis, illa non esse probè lota
 iudicato, vel saltem non fuisse probè ducta,
 aut agitata spatula, vel baculo. Tamen &
 seorsum lauatur oleum aqua in phiala, vel
 in vitrea cucurbita. **S E N.** Cùm bis, aut ter
 fuerit elotum, quid facit amplius elotio?
B R A S. Semper aliquid pinguis ab oleo
 aufert, & aliquid mellis à cera, & frigidius
 semper euadit, frigidâq; aquæ qualitas ve-
 hementiùs imprimitur, nam frigidissima
 aqua lauari debet. **S E N.** Nonnulli sunt qui
 rosacea lauant: éstne melius? **B R A S.** Imò
 peius, quia non est adeò frigida, vt aqua fon-
 tis, vel alicuius nostratis putei, nam. frigi-
 dissimam opus est accipere aquam. adde &
 hoc vnguētum humiditatem exigere, quia
 eo plærinq; vtimur ad infrigidādum vnâ,
 r & hum.

& humectandum. at maiorem humectandi vim huic præstabit aqua fontis, quàm rosacea: quæ fortè illi nonnihil addet siccitatis, fortè conuenire posset quando laxiora mēbra à nobis inungēda sunt, quæ aliquo adstringente semper indigēt: tale membrum iecur est. **SEN.** Iecur ergo hoc infrigidante inungendum quandoq; est? **BRAS.** Cur eo non inungendum iecur, si sit opus? **SEN.** Arbitrabar lumbos, ac renes hoc esse inungendos, & nunquàm ad alium finem vendidi, quàm ad istum. **BRAS.** Quid scis tu, an pro dorso, an pro alio mēbro fuerit emptum? **SEN.** Ita semper audiui. **BRAS.** Tamē plarunque alia refrigero, & humectō isto linimento membra. Verùm absque aceto videris conficere medicamentum. **SEN.** Non dum finiui, Nam cū ad acetum perueneramus, impediuiisti me, ad alia sermonem conuertēdo, at Mesue ita sequitur. Vltimo verò conquassetur cum aceto albo, & claro, & pauco, & seruetur. **BRAS.** Hoc album Galeni vnguentum (ita enim ab aliquibus nominatur) vel ceratum infrigidans, vt Galenus in decimo Methodi vocat, vel ceratum album est in maximo apud Medicos usu in febribus, cū dorsum, aut renes dolent: nos verò eo etiam vtimur ad infrigidandum atque humectandum cor, iecur, &
alia

alia mēbra; quæ his qualitatibus indigent.
 s e n. Cū à Mesue dicatur esse Galeni cō-
 positionem, quónam loco de illa pertracta-
 uit Galenus? B R A s. In decimo Methodi,
 classe septima, pag. 64. H. s e n. Fitne eo-
 dem modo, vt retulit Mesue? B R A s. Me-
 sue arbitratur Galeni compositionem de-
 scripsisse, sed rem exquisitè non est affecu-
 tus, quia Galenus aquam in composicio-
 nem recipit. s e n. Galeni modum addisce-
 re optarem. B R A s. Si aures erexeris, Ga-
 leni modum te docebo, & ipsius verba re-
 feram. de his loquitur, quæ in febribus re-
 frigerent, atque humectent, & ait: Inci- “
 piam autem ab eo medicamine, quod om- “
 nium quæ humectent ac refrigerēt, est sim- “
 plicissimum. quo etiam aduersus erysipela- “
 ta vtor, & phlegmonas in pudendis, vtique “
 inter initia, priusquàm depascens aliqua “
 subindicetur putredo. Præparandi verò “
 modum statim edocet, cū ait: Debebit “
 autem ad id præparata esse cera, quā opti- “
 ma, & elota. En quod ipse ceram lauat, & “
 docet quæ nã sit optima cera, inquiēs. Sanè “
 optima fuerit vel alba Põtica, vel q̃ ex Atti “
 cis. fit fauis, Esto autē & rosaceū, quod ex o- “
 leo fit à nõnullis vocato omphacino, ab aliis “
 crudo, quódq; citra salē sit cōfectū. Maxime “
 verò ad rē pertinebit, si & ipsū oleū tenuiū “

,, prorsus fit partium, cuius modi Sabinū est.
 ,, Cū vti voles, ambo mista liquato in vase
 ,, duplici. Factoque humido cerato: cuiusmo-
 di, scilicet erit quod triplum aut quadru-
 plum ad ceram rosaceum habet. s e n . In
 hoc mihi placet Galenus, qui ad vncias aut
 libras non se determinat, sed accipit ceræ
 quantum lubuerit, olei rosacei ad triplum
 aut quadruplum. B R A S S A. Fit mollius, si
 oleum ponas ad quadruplum, si ad triplum
 minus molle. s e n . Compositionem obse-
 ,, cro prosequaris. B R A S. Ita Galenus sequi-
 ,, tur, Postquam ipsum fuerit refrigeratum,
 ei paulatim in mortario tantum aquæ ad-
 datur, quantum in se, dum cum ea molliat-
 tur, accipere possit. s e n . Erit ergo perpau-
 ca aqua. B R A S. Erit prorsus perpauca, sed
 intelligitur ceram esse prius egregiè lo-
 ,, tam. sequitur deinde Galenus: Expedit
 ,, autem & ceratum ipsum prius admodum
 ,, esse refrigeratum, atque etiam, quæ huic
 ,, admiscebitur aquam esse frigidissimam.
 ,, Abundè autē ceratum refrigerabis, si cum
 ,, modicè coiuit totum vas, in quo contine-
 ,, tur, in aquam frigidissimam dimittas. s e .
 ,, Galenus ergo acetum huic vnguento non
 miscet. B R A S. Nondum finiui, nam dein-
 ,, de sequitur. Quòd si aceti quoque admo-
 ,, dum tenuis, ac clari paululum adiacere ve-
 lis

lis, vtique magis adhuc tum refrigerans, ,
 tum humectans medicamentum efficies. ,
 SEN. Ergo necessariò non est apponendum ,
 acetum. B R A S. Non, vt ex Galeno patet,
 nisi cùm illud volueris frigidius & humi-
 dius efficere, & magis penetrans: hocque
 notato de huius cerati vsu, quod dicit Ga-
 lenus. Non debet autem medicamentum
 hoc eò vsque super ægrum corpus manere,
 dum manifestè incaleat, sed assiduè subin-
 de mutari. SEN. Video Galenum hoc voca-
 re ceratum. B R A S. Et ceratum refrigerās,
 nam ceram recipit, & ab effectu quem facit
 refrigerās vocatur, imò Ferrariæ ab omni-
 bus pharmacopôlis Galeni refrigerans vo-
 catur, ab aliis album Galeni ceratum dici-
 tur, inualuit etiam consuetudo vt vnguen-
 tum pro dorso, ab aliis pro renibus nuncu-
 paretur, cùm tamen & ad alia infrigidanda
 membra eo Galenus vsus sit, & conueniat.
 SEN. Non videtur ergo magna esse diffe-
 rentia inter adductam ex Mesue composi-
 tionem, & hanc, quam tu ex Galeno addu-
 xisti. B R A. Non est tãta, vt magni facerem
 vtram sumeres ac conficeres: tamen Galeni
 mos seruandus est, vt viri authoritas con-
 seruetur. meminit & huius cerati in primo
 de Simplicium medicamentorum faculta-
 tibus libro capite sexto: & in sexto de Sani-

tate tuenda. Sed hoc in libro aceti loco semperuii succum miscet, solani, cotylidonis, psyllij, poligoni, tribuli, portulacæ, lactucæ, & aliorum plærunque iubeo ceratum cum aceto confectum semperuiæ succo pluries lauari. Nota denique, cùm oleum rosatum omphacinum conficitur, esse accipiendas rosas nondum perfectas, & nōdum apertas, hoc à Mesue notatur in capite de Rosis, quia oleum ex his rosis cōfectum est magis stypticum. *S E N.* Arbitror nullum esse ceratum in maiore vsu, quàm istud. *B R A S.* Ita prorsus est, sed in maiori adhuc erit vsu, si eo Medici ad omnes infrigidandas partes, quæ infrigidatione indigent, vtantur, & eo non vtantur tantùm ad renes infrigidandos. At tertium propone in tua scheda descriptum vnguentum.

S E N E X V.

Vnguentum de Nenuphare citrino tertio loco sedem habet. *B R A S.* Nec ab re fortè, vt infrigidans cerotum sequatur, cùm & ipsum infrigidet. At à quo authore illud accipis? *S E N.* Ignoro prorsus, & arbitror ex compositionibus esse, quæ magistrales vocantur. *B R A S.* Hoc profectò fatebot in vsu venisse sub nullo authore, imò vt nullum habet authorem, ita est tam varia compositio, vt duo Ferrariæ inueniri non possint

sint pharmacopôle, qui eandem præcisè habeant compositionem, quæ in pondere non differat, & in Simplicibus, at tu quam seruas compositionem? SENE X. Hanc, quam nunc audies:

℞. Olei de nenuphare citrino ℥ ij.

Pulueris florum nenupharis ℥ ij.

Sandalorum rubrorum

Seminis acetosæ

Coralorum rubrorum

Singulorum ∅ j.

Osis de corde cerui

Margaritarum non perforatarum

Singulorum ∅ β.

Camphoræ Ḡ iij.

Misce omnia puluerizando, & cum modico ceræ nouæ ablutæ aqua rosacea fiat vnguentum secundum artem. BRAS. At tu modò aliorum pharmacopôlarum compositiones audito. vnus est, & tibi etiam pernecessarius, qui ita conficit:

℞. Olei nenupharini ℥ j.

Pulueris nenupharis citrini ℥ j.

Sandalorum rubrorum alborum

Coralorum rubrorum

Seminis acetosæ

Singulorum ∅ iiij.

Osis de corde cerui

Margaritarum non perforatarum

℥ 4 Sing

Singulorum $\mathfrak{z}$ ij.

Camphoræ $\mathfrak{G}$ xij.

Ceræ albæ $\mathfrak{z}$ iij.

Misce, & secundum artem confice vnguentum. s e n. A' mea compositione in pondere penitus discrepat, & alba recipit sandala, quæ in mea descriptione non sunt. B R A S. Audias & aliam compositionem, quã alius seruat pharmacopôla. s e n. Iam audio, & totus sum aures. B R A S. Est hæc.

R. Olei nenupharini. $\mathfrak{lb}$ iij.

Pulueris nenupharis citrini $\mathfrak{z}$ iij.

Sandalorum rubrorum

Seminis acetoſæ

Corallorum rubrorum

Singulorum $\mathfrak{z}$ iij.

Oſis de corde cerui

Margaritarum non perforatarum

Singulorum $\mathfrak{z}$ ij.

Ceræ albæ aqua rosacea lotæ, vel nenupharis quantum sufficit.

Misce, & fiat vnguentum secundum artem. s e n. Et hæc compositio in aliorum simplicium ponderibus, præterquàm in oleo à mea differt, & camphoram non habet. B R. Audias & alium nostratem pharmacopôlam, qui ita vnguentum hoc conficit:

R. Olei nenupharini $\mathfrak{lb}$ ij.

Pulueris nenupharis citrini $\mathfrak{z}$ ij.

Sand

Sandalorum rubrorum

Seminis acetosæ

Corallorum rubrorum

Singulorum ʒ iiij.

Margaritarum ʒ iiij.

Camphoræ ʒ j. G iiij.

Ceræ ʒ iiij.

Misce, & fiat vnguentum secundum artem.

SEN. Hæc compositio à mea differt in simplicium ponderibus, & os etiam de corde cerui prætermittit. BRASSA. Non est magnum dispendium, ut deinde ostendemus. Dixisti hoc esse vnguentum (ut vocatis) magistrale, si illud apud aliquem authorem inuenirem quid præmij afferres? SEN. Quid tibi luberet, sed arbitror non esse authorem alicuius momenti. BRASSA. Imò non est, propterea illum sponte prætermitto, à te petens quicquam sit ipsius vnguenti usus. SEN. Dicunt cor infrigidare, ac roborare, & potissimum in febribus. BRASSA. Vnguentum est, quo prorsus carere oporteret, si quidem ad cor roborandum adhibeatur, Nympheam etenim cor roborare à nullo authore usquam dictum est, os verò de corde cerui, quod est ossea quædam cartilago, ita cordi confert, ut os de corde aselli, quod nihil penitus ad hoc valet: ignoroque unde ortum habuerit hæc fabella, quod cor roborare sit aptum,

r s sola

sola odorata cor roborare apta sunt. At neque os de corde cœrui, neque nymphaea odorata sunt, quia nymphaea potius fœret. demptis sandalis, ac camphora nihil est amplius quod redoleat. Paucam prætereà præbeo fidem in cordis roboratione margaritis. **S E N E X.** Vt concipio tu compositionem hanc haud probas. **B R A S S A V.** Minimè omnium probo. Adde multò meliora adesse vnguenta ad cor refrigerandū, quàm istud, inter quæ ceratum album Galeni, quod infrigidās vocatur, potissimum est. sed aliud adde, illa, quæ in febribus refrigerant non debere simul exiccare, quod facit hoc vnguentum, proptereà quando opus est in febre refrigerare infrigidante Galeni vtaris, & si magis roborare volueris, adde odorata frigida, imò & si aliqua etiam commisceantur calida, modò frigida superēt, nihil refert. **S E N.** Possum ergo in meo pharmacopolio vnguentum hoc prætermittere. **B R A S S A V.** Potes quātum ad me spectat, quoniam illo nunquam deinceps vtar, & superioribus annis rarissimè vsus sum, sed illius loco Galeni infrigidante vtar, aut simplici, aut aliquibus additis odoratis, vt cor magis roboret, nam sua sponte refrigerat, & humectat, quæ qualitates non adeò egregiè à nenupharino vnguento induci possunt.

possunt. **SEN.** Veruntamen si illud conficere voluerim, scire optarem, quibus simplicibus uti deberem, & quomodo sit conficiendum. **BRASSAV.** Ego os de corde cerui, & margaritas à cōpositione abiicerem, veluti ad vnguenti intentionem inutilia. **SEN.** At tu ad refrigerandum cor, atque roborandum quo vnguēto huius nenupharini loco vtereris. **BRASSAV.** Infrigidante Galeni cerato vterer. nam rosæ cor roborant, quia odoratæ. tamen si vehementius infrigidare voluerim, & roborare ita vnguentum parari iuberem, & cordis regionem inungi.

R. Vnguenti infrigidantis Galeni ℥ iij.
Sandalorum rubrorum

Luteorum

Singulorum ℥ β.

Ambracani Ḡ j.

Moschi Ḡ β.

Succi limonis ℥ β.

Misce. hoc ita paratū cor refrigerat, & vehementer roborat. **SE.** Posteaquā huius vnguento fidem non adhibes, ad aliud, quod in mea scheda sequitur considerandum transeamus. **BRASSAV.** Ut lubet.

SENE X. VI.

Vnguentum Sandalinum sequētem locum occupat. **BRASSAV.** A quo authore accipitur.

SEN.

S E N. A' Mesue, licet ipse sub nomine cerati de sandalis illud referat. **B R A S.** De nomine non erit quæstio, compositionem ipsam adducito. **S E N.** Hæc est quæ sequitur:

R. Rosarum 3 xij.

Sandalorum rubrorum 3 x.

Sandalorum alborum

Luteorum

Singulorum 3 vj.

Boli armeni 3 vij.

Spodij 3 iiij.

Camphoræ 3 ij.

Ceræ albæ 3 xxx.

Olei rosacei lb. j.

Conficiantur, & administrentur. & sunt qui lauant oleum, & ceram prius, & postea permiscent cum aliis, & est melius. **B R A S.** Lauasne tu ista? **S E N.** Semper laui. **B R A S S A.** Non probo rosaceum lauari, sed oleum potius, è quo rosaceum confectum est, debuit esse probè lotum, imò & esse omphacinū. **S E N.** Ego ex communi oleo rosaceo conficio, quod prius probè abluo. **B R A S S A V.** In hoc erras, quia rosaceo odorem aufers, atq; vires. **S E N.** De odore ita esse experientia vidi, de viribus autem ignoro. **B R A S S.** Imò non ignoras, quia si odorem aufers, indicium est non esse amplius rosaceum, & rosarū vires amisisse. imò & hoc tibi addo
non

non esse abluendam ceram, si alba accipis
vt Mesue dicit. nam sæpiùs abluta est, inso-
lata, atque expurgata, non enim dicendum
est accipiendam illam quæ multùm alba est,
de qua alicubi mentionem facit Galenus,
quia eiusmodi cera nō habetur. Nam al-
ba, quam habemus arte confecta est. s E N.
Ne autem arbitreris me aqua simplici hæc
abluere, sed rosacea vtor. B R A S. Vt lubet
facito, tamē non est necessaria eiusmodi
lotio. s E N. Est'ne verum, quòd sit vltimum
ad sedandam inflammationem, & aposte-
mata calida? B R A S S A. Imò non multùm
infrigidat, nam rubri, & lutei sandali cali-
ditatem quandam habent, atque spodium.
De camphora ambiguum est num sit cali-
da, an frigida, vnde tantam frigiditatem
in hoc vnguento non percipio, vt extremè
frigidum dici debeat. s E N. A' Mesue dici-
tur sedare super calefactiones, quæ in sto-
macho sunt & hepate, tamen nunquàm vi-
di medicum qui hoc vnguento ad linien-
dum stomachum vteretur, sed omnes ad iecur
infrigidandum eo vtuntur. B R A S. Ta-
men vehementer non infrigidat, vbi vehe-
menti indigemus refrigeratione. s E N. Ad
iecur igitur refrigerandum quo vti debere-
mus? B R A S. Galeni infrigidate, & eo iecur
liniri. cum autem iecur sit membrū laxum,
necesse

neceſſe eſt linimēta quibus deliniri debeat, aliqua ſtyptica ſemper recipere, & aſtringentia, Idcirco ad iecur refrigerandum, in-
frigidante Galeni vtor cum portiuncula ſandalini: cū verò iecur reſolutione indi-
get, oleo de abſynthio vtor, cui non nihil addo ſandalini vnguenti. & licet Galeni re-
frigerans roſacei ratione aliquam habeat ſtypticitatem. Tamen tanta non eſt, quan-
tam exigit iecoris mollities, egòque hoc vtor vnguento, vbi mediocriter exiccare, & nō calefacere opus eſt, vt in renibus non-
nunquā contingit. In ſumma igitur vn-
guentum hoc vel ceratum nō eſt vehemen-
tiſſimum infrigidans inflammationum, &
calidorum apoſtematum, licet adſtringat,
& laxa mēbra roborare poſſit. **SEN.** Sūntne
antiqui de hoc cerato locuti? **BRAS.** Non
quod ſciuerim, & quomodo eorū quiſpiam
de hoc cerato tractare potuit, cū apud an-
tiquos ſandali eſſent ignoti? nam Arabes
ſunt ſandalorum inuentores, & ab Indis ad
nos deferūtur. **SEN.** Aliquos audiui de ſan-
dalis diſceptantes, & omnibus albos præfe-
rentes. **BRASSAV.** Decipiuntur hi: nam
alij potiùs præſtant, quia odorati, albi ve-
rò nihil penitus habent odoris. At de ſan-
dalino vnguento ſatis dictum erit, ſi huc
Serapionis compoſitio adducatur, quam
refert

refert tractatu septimo de Antidotis capite vigesimo septimo, quæ est Dimat de sandal-
lis, & ita conficitur.

℞. Rosarum ʒ x.

Sandali albi

Rubri

Singulorum ʒ v.

Croci ʒ ij.

Camphoræ ʒ j.

Ceræ ʒ j.

Olei rosacei ʒ iiij.

Misceantur, & administrentur.

SEN. Est minor compositio, quàm illa Mesue. BRASSAV. Nonnulli Ferrariæ sunt qui in tota compositione in pondere differunt, & ita conficiunt:

℞. Ros. rub. ʒ ij.

Sandalorum rubrorum ʒ xx.

Citrinorum

Alborum

Singulorum ʒ xij.

Boli armeni ʒ xiiij.

Spodij ʒ j.

Camphoræ ʒ β.

Ceræ albæ ʒ viij. & β.

Olei rosati lb ij.

Misce. Alij ponunt in compositione communi ceræ vnc. vj. SEN. Quem sequi debeo? BRASS. Mesuen.

SEN

SENE X. VII.

Vnguentum de Semperuiua ad examen venit. BRASS. A quo autore istud accipis? SEN. Authorem prorsus ignoro, sed à quibusdam audiui vocari vnguentum de semperuiua Domini Bernabonis: ab aliis vnguentum de semperuiua Montagnanæ.

BRASSAV. Parum refert siue huius sit, siue illius authoris, nam illorum nemo famigerabilis est, & potius fibulis calciamentorum Galeni fides adhibenda est, quàm his omnibus simul. SEN. Tamen & ij fuere suo tempore probi viri, diuites & qui in medica facultate multa negotia agebant. BRASS. Quod dicis profectò verum est, tamen non sunt antiquioribus conferendi. At compositionem ipsam referto. SEN. Hæc est, quæ sequitur.

℞. Olei violati Rosati

Singulorum ℥ j.

Pinguedinis anseris ℥ vj.

Succi semperuiuæ ℥ iiij.

Bulliant omnia simul vsque ad succi consumptionē, postea adde croci scrup. j. & fiat vnguentum. BRASS. Emollit vnguentum hoc, & infrigidat, hocque vehementius facit, quàm Galeni infrigidans, sed non adeò penetrat. idcirco dici potest Galeni infrigidans magis refrigerare intrinsecas partes.

partes, quàm vnguētum de semperuiua. At in superficie magis infrigidat vnguentum de semperuiua, quàm Galeni ceratum. hoc inungi possunt & iecur, & renes, & omnes partes. quæ in superficie refrigeratione indigent, & si vna durities adesset emollienda magis conueniret. s E. Cur succus in hoc vnguento consumi debet? B R A S S. Quod in hoc dico, idem in omnibus aliis intelligito, quæ succos recipiunt, cùm herbarum succi citò corrumpantur, propterea si oleis miscerētur, omnia simul corrūperentur: idcirco ars modum inuenit vim succorum seruādi, quā vis succi ipsi absint, qui aliòqui totā cōpositionē corrūpēt. Vna igitur causa est, cur cōsumi debeāt succi putredo, quæ in tota cōpositione sequeretur: in illa verò ebullitione, & si aliquo modo succi frigiditas remittatur: tamē in oleū imprimitur, ac recipitur, visque semperuiuæ seruatur, imò & præsente pinguedine magis adhuc seruatur, quia illi magis inhæret. Prætereà succi consumuntur, quia semper in magna sunt copia, magnāq; fieret cōpositio, si integri in cōpositione seruarētur. Adde & in hac ebullitione, maiorē acquiri succis penetrationē. s E. Cur additur crocus? B R A S. Ad emolliendum simul cum pinguedine, propterea ad inflammationes maturandas aliqui

cui vnguento isto vfi sunt. s E. Quòdnam oleū rosaceum accipi debet? B R. Omphacium quando infrigidare intendimus. At si non intēderemus tam refrigerationi quàm maturationi rosaceum simplex potius conveniret. s E N. Rari sunt qui hoc vnguento vtantur. B R A S S. Tamen vt tuo illud servas pharmacopolio. s E N. Seruo prorsus, quia nonnunquàm in vsum venit, aliqui eo vtuntur ad combusta. s E. Fítne apud aliquem authorem ex Arabibus saltem huius vnguenti mentio? B R A S. Non quòd sciverim, tamen Serapio cuiuspiã cataplasma ris ex semperuiua mentionem facit, Tractatu septimo, capite vigesimo septimo, quod iecori duro ex caliditate confert. s E. Serapionis descriptionem libenter audirem. B R A S S A. Audies, si aures accommodabis. Ita enim inquit Serapio:

℞. Summitatum semperuiuæ recentis

Summitatum violarum siccarum

Summitatum rosarum siccarum

Sandalorum alborum

Singulorum aur. iij.

Camphoræ 3 j.

Dhererati non aromatizati aur. j.

Ceræ sextatia iij.

Olei rosati quantum necesse est: misceantur, & administrentur. s E N. Alia compositio

positio hæc est ab vngueto de semperviua, tamen ab ipsius intentione non multum dissentit. **BRAS.** Non, vt videtur. alij sunt Ferrariæ pharmacopôlæ, qui tale seruant de semperuiua vnguentum.

R. Olei rosati

violati

Singulorum $\mathfrak{z}$ iij.

Pinguedinis anseris $\mathfrak{z}$ ij. $\mathfrak{z}$ ij.

Succi semperuiuæ $\mathfrak{z}$ viij.

Ceræ citrinæ $\mathfrak{z}$ j. $\mathfrak{z}$ ij.

Croci $\mathfrak{z}$ j.

Misce, & fiat vnguentum secundum artem. **S.** Crocus hîc additur ex superfluo. **BRAS.** Veruntamen & Ferrariæ, & Venetiis alij sunt pharmacopôlæ, qui maiorem & ampliore compositionem, ita verò componunt.

R. Lithargyrij $\mathfrak{z}$ β .

Tutiæ præparatæ

Cerussæ

Singulorum $\mathfrak{z}$ j.

Mastiches

Sandaracæ

Sarcocollæ

Singulorum $\mathfrak{z}$ ij.

Olei rosacei lb ij.

Ceræ albæ $\mathfrak{z}$ viij.

Succi semperuiuæ $\mathfrak{z}$ iiij.

S. 2

Misc

Misce, & secundum artem fiat vnguentum.
s E. Nisi me coëgeris illam semper seruabo
 de semperuiua, quam retuli compositio-
 nem. *BRAS.* Et ego semper illam seruandā
 esse intelligam.

SENE X. VII I.

Ad vnguentum ergo de Plumbo pedem
 conferamus. *BRAS.* Conferamus & manus,
 si pedes non sint satis, verū à quo authore
 accipitur eiusmodi vnguentū? *s E.* Audiui
 compositionem esse cuiuspiam Leonardi
 de Bertapalea Patauini. *BRASS.* Fuit suo
 tempore laudatus vir ille: & quod pōtuit in
 hac arte adimpleuit. Eo enim tēpore, quo
 ille scripsit, aderat & librorum, & precepto-
 rum inopia, tamen finem suum assecutus
 est, & vnguentum hoc in capite de Erysipe-
 late descripsit: quod inquā vnguentum
 in maximum venit vsum ad infrigidandū
 & exiccandum, vt in tota Europa iam rece-
 ptum sit, & in omni inueniatur pharmaco-
 polio: sed huc ex quibus cōstat adducito, vt
 compositionem ipsam contemplemur. *s E.*
 Hæc est huius vnguenti compositio.

℞. Plumbi vsti cum sulphure

Lithargirij

Singulorum ℥ ij.

Cerussæ Antimonij

Singulorum ℥ j.

Olei

Olei rosacei quantum sufficit.

Misce, & fiat vnguentum molle. **BRASS.**
Refrigerat, & exiccat, propterea erysipelas
inungendum est, quoniam caliditas ipso
remittitur, & materia exiccatur, quæ erysi-
pelas facit. serpentinis etiam confert vlce-
ribus, cancris, & omnibus in summa exe-
dentibus, quia sua frigiditate materierum
acritudinem sedat. **SEN.** Audiui in his casi-
bus multum conferre. **BRASSA.** Et in alijs
etiam similibus vbi exiccare, & refrigerare
oportet, sed quomodo aduris ex sulphure
plumbum? **SE.** Plumbeas laminas accipio,
quas postea in ollam pono, & supra eas non
nihil sulphuris iniicio, ac extendo, demum
laminas alias abrado, & supra primas ex-
tendo, sulphur etiam superiniiciendo, &
extendendo, hocque quater, quinquies, &
sexties facio, quoad olla sit plena, postea
supra ollam ignem accendo. cum plum-
bum inflamamatur, ferrea virga com-
misceo, quoad plumbum in cinerem con-
uertatur, ut nihil penitus de plumbi sub-
stantia relictum sit, quin sit totum in ci-
nerem conuersum: postea ab igne remo-
neo, & infrigidari sino, interim verò &
nares mihi claudio, & euito ne oculos
meos fumus ille pertingat, nam oculis per-
niciosus est, & cerebro. **BRASS.** Probè facis,

tamen alius adest comburendi plumbum
 modus, si scilicet limetur, & in scobem de-
 ducatur, postea cum illo sulphur miscea-
 tur, deinde olla igni apponatur, & ferrea
 virga agitetur, nam ita fit & plumbi adu-
 stio, & à multis probatur pharmacopólis,
 prima verò adustio leuior est. **SEN.** Alium
 etiam huius combustionis modum refert
 Seruitor, est verò accipienda cerussa de
 plumbo sulphuris loco. Hispani plum-
 bum accipiunt, & in aurificis furnum po-
 nunt, folléque inflant, donec comburatur,
 deinde sulphur supra illud ponunt donec
 combustum sit, cùm erit combustum colli-
 gunt, & ad vsus reseruant. **BRASSA.** Hoc
 est profectò adustum plumbũ, & vnoquo-
 que modo adustum est, tamen primus ille
 quem adduxisti, modus mihi prorsus arri-
 det, veruntamen omnes hi modi in libello
 scripti sunt, qui Seruitor nuncupatur. Nón-
 ne omnia compositionem hanc ingrediun-
 tur, supra porphyricem lapidem extremè
 teris? **SE.** Id prorsus facio, quamuis & non-
 nulli sint quibus satis videtur omnia in pul-
 uerem redegisse. **BRASS.** At illud exqui-
 situs est, & vnguentum pulchrius, atque ef-
 ficacius euadit, præsertim si in plúbeo mor-
 tario (vt fieri debet) conficiatur. aliqui ta-
 men Ferrariæ sunt seplasiarij, qui alio con-
 ficiunt

ficiunt modo, & in pondere differunt, neq;
antimonium addunt. SEN. Quomodo hi
conficiunt. BRASSA. Hoc modo:

℞. Olei rosacei ℥ j.

Cerussæ ℥ iiij.

Plumbi vsti loti ℥ iiij. β.

Ceræ albæ ℥ iiij.

Misce. SEN. Iam differentiam agnosco &
in ponderibus, & quia antimonium præ-
termisere, sed vnde tanta diuersitas ortum
habuit? BRASSA. Ex variis (vt arbitror)
scriptoribus, qui ita compositiones immu-
tarunt, at alios audias ita ad consolidan-
dum conficientes:

℞. Cerussæ ℥ β.

Camphoræ ℥ ij.

Plumbi vsti ℥ j.

Bulliât in aqua rosacea & de super iniice

Aquæ rosarum ℥ ij.

Olei rosati ℥ j.

Boli armeni ℥ β.

Ceræ albæ ℥ ij.

Misce, & fiat vnguentũ secundũ artem. Alij
prætereà sunt & Venetiis, & Romæ, qui se-
quentem parât ac seruant compositionem.

℞. Lithargyrij

Thuris

Plumbi vsti

Aceti

Singulorum ℥ iiij.

Succi folani

Olei myrtini

Singulorum ℔ j.β.

Succi glycyrrhizæ

Succi saluiæ

Succi scillæ

Singulorum ℥ vj.

Camphoræ ℥ iiij.

Cum modico ceræ fiat vnguentum in mortario plumbeo. s e. Ex tot rebus nunquam fieri audiui. B R A S S A. Idcirco neque ego hanc compositionē probo, sed potius tuam parato, quam superiùs adduxisti compositionem, & seruato.

S E N E X I X.

Ad vnguentū de Minio me conferre oportet, quoniam suam sedem post vnguentum de plumbo habet. B R A S S. Et authorem à quo accipis, adducito, & compositionem explicato. s e n. A' quo authore accipiatur ignoro, tamen ita conficio, vt à recentioribus scriptum est, nam Minij ℔ j. & β. accipio, olei communis ℔ j. lento igne coquo, & in magdaleones reduco. B R A S S. Alij accipiunt minij ℔ j. olei rosati vel olei myrtini ℔ ij. miscunt & in lingulam æream ponunt, & lento igne bulliunt ad olei consumptionem, spatula semper agi-
tand

tando, ne aduratur, sed in bonam formam reducatur. **S E.** Hoc est quod facio, ut aliqui habeant liquidius hoc vnguentum, aliqui minus liquidum, aliqui durius, imò illud, quod ego seruo, adeò durū est, ut ceratum vocari posset (accipiendo nomen ceracum ut à recentibus accipitur). **B R A S.** Simplissimum est hoc vnguentum, quia nihil recipit præter oleum & nimium: valet ad inflammatas partes, ad erysipelata, ad supercalefactas partes, præsertim quādo exiccatione simul indigemus, in malignis vlceribus calidis conuenit, & in summa vbi frigiditas exigitur, atque siccitas. **S E N.** Probāsne ut commune oleum potius accipiat, quàm rosaceum, vel myratinum? **B R A.** Nemo ambigere debet rosaceum, atque myratinum ad vnguentum intentione potius accedere, quàm commune oleum: quoniam rosaceum frigefacit, roborat, atque exiccat, præsertim si omphacinum accipiat, magis exiccat, si cum myrtino fiat. reperitur apud authores barbaros eiusmodi vnguentum, ut apud Argillatam & Bertapaleam, authores quidem suo tempore celebres, sed quibus & libri deerant atque linguæ, nec adeò erant in cōpositionibus, ac simplicibus versati, ut nūc homines sunt. **S E N.** Ex his quæ dixisti, nullus est antiquus

author, qui de hoc vnguento pertractauerit. BRASSA. Nullus quem sciam.

SENE X. X.

Vnguentum igitur Apostolorum contem-
plemur. BR. Ut lubet, verūtamē vnguētum
hoc antiquissimū esse nō potest, cū mille
quingēti, & viginti anni sint, quod extitēre
Apostoli, nec mirū, quòd ab Apostolis ali-
quod vnguētū, vel linimētū denominatum
sit, ac cōpositum, quia Apostoli inungebant
egros, & sanabātur, sed à quo authore illud
accipis? SE. Ab Auicenna in quinto Canone.
BRAS. Ipsius compositionem edisseras. SE.
Hæc est, quæ sequitur, quam vnguentum
Apostolicum nominari dicit, & vnguētum
Veneris, fortè quia pustulas sanat, quæ supra
virile membrum excitantur: dum homo
per vteri labia virile mēbrū in Veneris agi-
tatione perfricat, inquit verò Auicenna:

℞. Terebinthinae

· Cerae albæ

Resinae

Singulorum 3 xiiij.

Oppopanax

· Floris æris

· Singulorum 3 ij.

· Ammoniacy 3 xiiij.

Aristolochia longæ

· Thuris masculi

Sing

Singulorum 3 vj.

Myrrhæ

Galbani

Singulorum 3 iiij.

Bdellij 3 vj.

Lithargyrij 3 ix.

Infundatur bdellium in aceto vini, & decoquatur in æstate cum duabus libris olei, & in hyeme cum tribus libris. BRASSA. Facisne tu quantitatis differentiam in oleo in hyeme, & in æstate? SENEX. Ut ingenuè fatear, rarò duas libras excedo. At tu hoc mihi indicato, Pharmacopôlæ illi, qui ab æstate ad hyemen totam compositionem non vendunt, nihil tamen olei addunt, hocne faciunt? BRAS. Et hoc est, quòd quandoq; durius est eiusmodi vnguentum, quandoque liquidius. At pharmacopôlæ sunt longè in hac compositione differentes non solum Ferrariæ, sed & in tota Italia, ignoròq; vnde suas illas compositiones acceperint, nisi suos quosdam receptionum libros sequantur, & non authores. SE. Ni pigeat, diuersitatem mihi ostende. BR. En quidam terebinthinam non apponunt, & in ponderibus variant, hoc modo componentes:

℞. Cerae albae 3 v. & β.

Resinæ pini 3 ij. & β.

Oppo

Oppopanax 3 vj.

Floris æris 3 ij.

Ammoniacy 3 xij.

Aristolochiæ rotundæ

Thuris

Singulorum 3 vj.

Myrrhæ

Galbani

Singulorum 3 iij.

Bdellij 3 vj.

Lithargyrij 3 ix.

Olei communis lb ij.

Misce, & fiat vnguentum secundum artem.
 SE. Video hos præterminasse terebinthinam
 & in simplicium ponderibus multum dif-
 ferre. BRASSA. At si alios inspicies in to-
 ta ferè cōpositione differre, quid dices? SE.
 Dicam illos tota aberrare via. BRASSA. Ita
 igitur de his dicere incipito, quoniam ali-
 qui & Ferrariæ, & in aliis Italiæ vrbibus
 ita conficiunt:

℞. Olei myrtini lb j.

Terebinthinæ 3 iij.

Viridis æris 3 ij.

Galbani 3 vj.

Iridis 3 iij.

Ceræ 3 iij.

Misce, & fiat vnguentum secundum artem.
 EN. Talem compositionem nunquàm au-
 diui,

diui, quamuis longæuus sim, & per multa
versatus pharmacopolia, sed tu quam com-
positionem probas? **B R A S S.** Illam, quam
ex Auicenna attulisti, & omnes qui compo-
sitionem hanc cōficiunt, Auicennam sequi
debent, nam ab ipso sumitur hoc vnguen-
tum, & idem author dicit difficiles fistulas
cum facilitate rectificare, & paruas stru-
mas, nec aliquid est ei simile, & mundificat
vulnera ex carne mortua, & purificat, & cō-
solidat, & dicitur quòd est medicina duode-
cim Apostolorum. **S E N.** Arbitrabar Aui-
cennam fuisse infidelem. **B R A S S A.** Et cur
nunc etiam idem non arbitraris? **S E N E X.**
Quia adducit Apostolos, & illorum nume-
rum nescit. **B R A S S.** Hoc non facit, quòd
C H R I S T I fidem secutus sit, vel non secu-
tus. **S E N.** Hoc verum est, sed arbitrabar
Auicēnam extitisse antequàm Apostoli ad
apostolatum fuissent vocati. **B R A S S.** Imò
Auicenna **M C X L I X.** annis post **C H R I-**
S T I ortum vixit. **S E N.** Fuêre ne ipsius in-
uentores Apostoli? **B R A S.** Non (vt arbi-
tror) sed ita vocatum est, quia ex duodecim
simplicibus cōstat, & oleo quod pro **C H R I**
S T O accipitur, imò fuêre quidam fatui, ne
dicam temerarij qui conati sunt vnum-
quodque simplex medicamentum secun-
dum proprietatē vnicuiq; Apostolo accom-
modar

modare, & oleum fecere CHRISTVM,
quia CHRISTVS significat vnctum. s. e.
Hoc est potius curiosum, quàm verum.
BRASS. Imò deridendum, sed audias quid
contigerit ALEXANDRO Pontifici ma-
ximo ex gente Borgia. Cùm nonnunquam
sordido vlcere in crure laboraret: chirur-
gus vnguentum hoc apposuit: interroga-
uit Pontifex, quòdnam esset vnguenti ge-
nus, respondit chirurgus esse vnguentum
mirabile ab Apostolis inuentoribus, Apo-
stolorum vnguentum vocatum: cùm reces-
sisset chirurgus, & vnguentum in vlcus age-
re cœpisset, & ad viuam carnem peruenis-
set, sua acredine dolorē in crus inducebat,
tunc Pontifex de chirurgo conqueri cœpit,
vtpote qui Iudam inter alios Apostolos in
vnguento reliquisset: mirabatur enim de
tāto dolore, nisi Iudas simul cum aliis fuisset
mistus. s. e. Ridiculum profectò fuit Pon-
tificis dictum. at reperiturne apud antiquos
hoc vnguētum? BR. Compositionem aliam
prius audito, quàm nonnulli Ferrariæ pa-
rant, quæ à præscripta in pōderibus differt,
postea de antiquis verba faciemus. s. e. N.
Quænam est? BRASS. Hæc quæ sequitur:
℞. Cerae albæ ℥ v. & β.
Resinae pini ℥ j. & β.
Oppopanacis.

Floris

Floris æris

Singulorum 3 vj.

Ammoniaci 3 xiiij.

Aristolochiæ rotundæ

Galbani

Singulorum 3 vj.

Bdellij 3 vj.

Lithargyrij 3 ix.

Olei communis lb ij.

Quæ sunt in puluerem redigenda, redigantur, & setaceo cribro tenuissimè excernantur, gummi verò genera ad ignem applicentur, acetòque dissoluantur, quibus dissolutis cera addatur, & denique oleum, & hoc totum percoletur. iterùmque igni addatur. Cū verò tepescere inceperit spatula, continuè agitando, pulueres addantur, & res aliæ, infrigidarique sinatur, postea diu spatula agiteretur, & ad vsus seruetur.

S E. Pauca adest cum secunda, quam attulisti, compositione differentia, verùm ad antiquas accedito. **B R A.** Compositiones illæ, quæ æris æruginem recipiunt, omnes à Galeno in secundo de Compositione medicamentorum per genera viridia medicamenta à colore nuncupantur, hæ verò compositiones omnes æris æruginem, & ceram recipiunt, imò cū huius vnguenti intentio sit sordida vlcera emundare, expurgare, atque

atq; exiccare, si solam ceram acciperemus, hoc efficere non posset, etiam si in sordidū iniiceretur, nam neque detergit, neq; exicat, si verò æruginē sola vteremur, exederet, & phlegmonem excitaret, propterea vt hæc duo euitentur, hæc simul commiscet Galenus, & mediū facit ex duodecim ceræ partibus, & vna æruginis, in compositionibus verò superius enarratis plura alia sunt, quàm cera & ærugo. At apud antiquos diuersa scripta sunt viridia, quæ ex his simplicibus aliqua recipiunt, quæ in Auicennæ compositione inserta sunt, nulla autem est compositio, quæ illam æquet. s. e. Cū nobis tantum otij datum sit, vt quatuor horarum, imò & sex spatio vnà loqui possimus, ne laborem subterfugas. Compositiones aliquas ex his antiquis adducito, vt experiri possimus, an cum ea quam seruamus compositione conueniant. **BR A.** En igitur simplicis emplastri viridis apud Andromachum compositio:

℞. Resinæ ℥ ij.

Ceræ ℥ j.

Olei cyathos duos

Aeruginis ℥ ij. alij ℥ iij.

Misce. valet ad purganda vlcera, & exicandum. Gallus verò antiquus medicus tali viridi vsus est.

℞ Resi

R. Resinæ strobilinæ denarium pondo
trecentorum

Ceræ denarium pondo centum

Aeruginis rasæ denarium pondo quin-
quaginta

Thuris denarium pondo viginti quinque.

Aceti quantum satis est. Valet ad gangre-
nas putredines, nomas vetustas, & maligna.

S E N. Percipio animo ad vnguenti Aposto-
lorum intentionem hæc conuenire, tamen
idem vnguentum esse non possunt. **B R A S.**

Sed & aliud viride audias, quod fuit apud
antiquos in vsu, cuius compositio hæc est:

R. Aeruginis rasæ denariū pondo nouem

Chrysocollæ denarium pondo nouem

Terebinthinæ pondo minam ℥ xvj .

Ceræ minæ dimidium

Aceti parum.

Misce. Aliud quoque; audito, quod in vsu erat.

R. Aeruginis rasæ pondo

Mannæ ℥ x .

Sed Andromachus addit pondo libram

Ceræ Resinæ frictæ

Resinæ liquidæ

Singulorum pondo quinque.

Olei cyathum

Aceti quantum satis est

Andromachus addit guttæ ammoniaci

pondo ℥ x .

t

Misce.

Misce. Aliud quoq; simile referã, vocatum
Molochinum.

℞. Aeruginis rasæ pondo
Picis pondo duo
Mannæ pondo Ceræ pondo duo
Resinæ pondo duo
Olei pondo
Aceti quantum sufficiat.

Misce. Aliud etiã viride refert eodem loco
Galenus, vocatum hecatondrachmon, ex
his constans:

℞. Guttæ ammoniaci deñ. pondo viij.
Squammæ denarium pondo xij.
Mannæ denarium pondo octo
Resinæ siccæ denarium pondo xij.
Aeruginis denarium pondo viij.
Seui vitulini denarium pondo xiiij.
Resinæ Terebinthinæ deñ. pondo octo
Ceræ denarium pondo triginta
Olei quartam cyathi partem
Aceti quantum satis est,

Misce. **SEN.** Hoc videtur quodãmodo ac-
cedere ad nostrum Apostolorum vocatum.

BRAS. Imò hoc vti deberemus. nam, vt
Galenus ait, magna vulnera glutinare po-
test, & sordida vlcera purgare, vbi ceratum
inter liqueendum adsumpserit, carni pro-
ducendæ est. priusquàm verò liquefactū sit,
crassas vlcerum oras sanare, & sinus iunge-
re, in

re, in totum digerere & repellere potest.
SEN. Optimū est ergo eiusmodi viride.
BRAS. Optimum quidem, sed aliud Epi-
goni viride refert Galenus magis propin-
quum vnguento Apostolorum Auicennæ.
Ipsius confectio hæc est:

℞. Aeris vsti

Salis ammoniaci

Aeris squammæ

Aeruginis

Guttæ ammoniaci

Aristolochiæ

Thuris

Singulorum denariū pondo octo, hoc
est vnciam.

Aloës

Myrrhæ

Chalbani

Sing. sexquiplum, hoc est $\frac{3}{4}$ semissem.

Aluminis rotundi denariorū pondo sex

Resinæ colophonice den. pondo ducētorū

Ceræ dimidium, id est centum

Olei heminæ dimidiū, alij quintā partē

Aceti quantum satis est

Radiciſ dracontij vnciam semis, quod
est denariorum pondo quatuor.

SEN. Eiuscemodi cōpositio nostro vocato
Apostolorum vnguēto multum affinis est.

BRAS. Sed audias & viride Pasionis.

℞. Re

℞. Resinæ colophonizæ denariorum pondo trecentorum

Ceræ denariorum pondo centum quinquaginta

Aeruginis denariorum pondo octo

Aluminis rotundi tantundem

Aeris squammæ denariorum pondo xij.

Thuris denariorum pondo sedecim

Aeris combusti denariorum pondo octo

Salis ammoniaci denariorū pondo octo

Olei dimidium cyathi

Aceti quantum sufficit.

SEN. Mihi videtur præcedentem compositionem nostro vocato Apostolorū vnguento magis affinem esse, quàm istam. BRASS. Ita prorsus est. sed Alcimionis viride audit, quod ita ab illo authore conficiebatur:

℞. Terebinthinæ den. pondo ducetorum

Ceræ denariū pondo centum quinquag.

Aeris squammę denariū pondo x. & viij.

Aeruginis rasæ denarium pondo xvj.

Aluminis rotundi tantundem

Chalbani sex

Thuris denarium pondo decem

Salis ammoniaci denarium pondo xij.

Aeris combusti denarium pondo xvj.

Aristolochiæ denarium pondo decem

Aloës Indicæ denarium pondo xij.

Myrrhæ denarium pondo sedecim

Guttæ

Guttæ ammoniaci deñ. pondo x. & viij.
 Chalbani denarium pondo xij. alij viij.
 Olei heminæ dimidium
 Aceti tantundem.

SEN. Et hoc videtur efficax vnguentum.
BRA S. Imò efficacissimum est, & ego vnguenti Apostolorum loco hoc Alcimionis vterer. extant multa alia viridia, quæ prædicto loco à Galeno referuntur, tamen hæc quæ dicta sunt, satis videntur ad ostendendum quòd antiqui similibus vterentur vnguentis nostro Apostolorum vocato. **SEN.** Vis ergo vt vnguenti Apostolorum Auicennæ loco hoc conficiam, & feruem quod nūc adduxisti? **BRA S.** Hoc ipsum optarem, & vt alij Medici ipso vterentur maximè conducibili. Nota prætereà viride æris, vt Medico magis & minus abstergere placebit exedere, & exiccare: augeri & diminui posse. **SEN.** Poterit igitur & nostrum Apostolorum emplastrū viride nuncupari? **BRA S.** Quid impedit? Imò illum habet colorem, & vt Galenus præcitato loco docet, in similibus vnguentis ærugo non modica immittitur, vt & aliorum colorē vincat, & omnia in suum permutet, Tamen vt probè viridis color feruetur, à Galeno regula quedā præbetur, cū ait: At inter coquēdum nō oportet æruginem super ignem coëuntibus cō-

t 3 mittere

,, mittere, verum vbi in mortario vnitas fa-
 ,, cta est, admiscere, si colore viride medica-
 ,, mentum permanere desideras. verumtamen hoc
 prætermisso emplastro, ad alia te conferas.

S E N E X X I.

Vnguentum pectorale suam sedem hinc ha-
 bet. B R A S. Vnguentum hoc valde ambiguum
 est, quia diuersi diuersis vtuntur vnguentis,
 quæ pectoralia vocant. At tu ipse quodnam
 feruas? S E N. Illud tibi referam. B R A S.
 Referto igitur. S E. Est hoc quod sequitur:

℞. Mucilaginis psyllij

Tragacanthi

Gummi Arabici

Seminis lini

Fœnu Græci

Singulorum ʒ j.

Pinguedinis Gallinæ

Medullæ vitulinæ

Butyri recentis loti aqua violarum

Singulorum ʒ j. & β.

Olei violati

Amygdalarum dulcium

Singulorum ʒ j.

Ceræ albæ quantum sufficit. Misce, & fiat
 vnguentum molle pro pectore. B R A S. Vn-
 guentum hoc diu feruari non potest, quin
 rancescat. S E N. Ego tam frequenter illud
 vendo, vt rancescendi tempus minimè de-
 tur

tur . nonnulli tamen sunt , qui totum parant , & pinguedinem non addunt , neque butyrum : postea cùm in vsum venit , hæc addunt , ne tempore rancescat. **BRAS.** Alij sunt Ferrariæ , qui aliud seruant pectorale vnguentum. **SEN.** Quódnam ? **BRASSA.** Istud :

R. Pinguedinis Anatis

Gallinæ

Singulorum $\mathfrak{z}$ j. & β .

Butyri recentis $\mathfrak{z}$ j.

Croci $\mathfrak{z}$ j.

Olei violati $\mathfrak{z}$ ij.

Ceræ albæ $\mathfrak{z}$ vij.

Misce , & fiat vnguentũ molle , quod postea aqua hordei tepida bis lauetur. **SEN.** Hoc est vnguentum illud , quod diu perdurare non potest , quin rancescat. **BRAS.** Idcirco ego illo non vtor , quod seruant pharmacopœlæ , sed cùm eo indigeo , statim indico vt fiat , & modò aliqua addo , modò diminuo , vt mihi opportunum videtur : nam quandoque ita indico :

R. Olei amygdalarum dulcium $\mathfrak{z}$ ij.

Violacei $\mathfrak{z}$ j.

Pinguedinis gallinæ $\mathfrak{z}$ β .

Misce , & cum cera fiat linimentũ molle.

Quandoque ita simpliciter indico :

R. Olei amygdalarum dulcium $\mathfrak{z}$ ij.

t 4 Butyri

Butyri recentis ℥ β.

Misce. Nonnunquàm in his, qui in hec-
ticam inclinant, hoc modo indicimus:

℞. Olei violati ℥ iij.

Amygdalarum dulcium ℥ j.

Misce, & cū cera fiat liniamentū molle.

Nonnunquàm pinguedines addo, & muc-
lagines, nonnunquàm hæc prætermitto, at
tunc pharmacopôlis indico, cū volo ut
ægri eo utantur. s e n. Memini præcepto-
rem meum aliis vsum esse pectoralibus vn-
guentis. B R A S. Et tu illa referto, ne vel
iota vnū prætermittamus. s e n. Hoc quod
sequitur, erat commune quoddam, quod
seruabat.

℞. Olei liliorum alborum

Butyri recentis

Pinguedinis gallinæ

Singulorum ℥ iij.

Olei chamæmelini ℥ ij.

Amygdalarum dulcium ℥ ij.

Rosacei ℥ ij.

Ceræ albæ ℥ iij.

Misce, & fiat vnguentum secundū artem.

Aliud etiam seruabat in quorundam Medi-
corum gratiâ: erat verò hoc quod sequitur:

℞. Pinguedinis anseris

Gallinæ

Singulorum ℥ β.

Butyri

Butyri recentis ℥ j.

Croci ℥ j.

Ceræ albæ ℥ vj.

Misce, & fiat vnguentū molle, quod postea aqua tepida lauetur. R R A s. Posteaquā tu duo vnguentorum pectoralium genera adduxisti, quæ in usu erant dum adhuc puer esses, & pharmacopolarum artem addiscebās, ego tibi tria genera patefaciam, quæ nunc pharmacopôlæ Ferrariæ seruant: imò & per totam ferè Italiā seruantur: nonnulli etenim hanc compositionem sic parant:

℞. Olei liliorum alborum

Violati

Pinguedinis gallinæ

Butyri recentis

Singulorum ℥ iiij.

Olei amygdalarū dulcium ℥ ij. ℥ ij.

Ceræ albæ ℥ j. & β.

Misce, & fiat vnguentum secundum artem. Alij sunt qui illam, quæ sequitur, seruant pro vnguento pectorali compositionem:

℞. Olei amygd. dulcium

Liliorum alborum

Pinguedinis gallinæ

Singulorum ℥ j. & β.

Mucilaginis althææ

Seminum citoniorum

Singulorum ℥ j.

℞ s. Misce

Misce, & secundū artē cōficiatur vnguentū.
Imò vnus est Ferrariæ pharmacopôla, qui
hanc simplicem seruat compositionem.

℞. Olei violati

Butyri

Singulorum ℥ iiij.

Olei amygd.dulc.

Ceræ albæ

Singulorum ℥ ij.

Misce. s e n. Magnæ ergo sunt apud phar-
macopôlas in hoc vnguento diuersitates.
B R A S S A V. Imò maximæ, nam aliam sta-
tim afferam compositionem, quam alij ser-
uant Ferrariæ, vt rari sint duo pharmaco-
pôlæ qui eandem seruent cum aliis compo-
sitionem. s e n. Illam igitur referto. B R A S.
Hæc est quæ sequitur:

℞. Olei amygdal.dulc. ℥ iiij.

Chamæmelini

Violati

Singulorum ℥ iiij.

Adipis Gallinæ

Anatis

Singulorum ℥ ij.

Butyri recentis ℥ vj.

Iridis subtiliter puluerizati ℥ ij.

Croci ℥ β.

Ceræ albæ ℥ iiij.

Misce, & fiat vnguentū secundum artem, o-
mnia

omnia simul liquefaciendo, in finéq; iris ac crocus addatur, deinde tribus, aut quatuor vicibus hordei aqua tepida lauetur. s E N. Et hoc etiam ex illis erit vnguētis, quæ faciliè rancescunt. Idcirco si pharmacopôla frequenter non vendat, seruari non debet. B R. Tamē opus est vt pinguedines serues. s E N. Seruo, & quàm optimè coquendo, & saccharo tenuiter puluerizando aspergendo, butyrum verò semper ferè recēs habetur. B R. Habētur apud Mesuē in capite de Asthma te pectorales inūctiones. at sunt olea simplicia. s E N. Quā igitur hætenus cōpositionē seruaturus sum? B R. Nullam prorsus ex his cōpositionibus seruare, sed sinerem Medicum, vt illi placeret indicere: nā multę sunt affectiones quæ pectori cōtingunt, quarum vnaquæq; diuersas expetit inūctiones, propterea cōmunis inunctio pectoralis, quæ ad omnes affectus conueniat, fieri non potest, nam quandoq; affectio calida est, quādoque frigida, quādoque humida, quandoq; sicca, quandoq; ex his commista. Mihi igitur videretur Medicum affectū ipsum considerare oportere, & vt affectus exigit, ita compositionem indicere: tamē quia plerunq; eiusmodi vnguenta ad tussim adhibētur, ad sputū excitandum, ad emolliendū, & pectus dilatandum: propterea à leuioribus incipere

pere soleo, si febris adsit, violaceum oleum cum rosaceo miscendo, & ex cera linimentum parando, si febris absit oleū violaceum post habeo, butyrūmq; addo, deinde anatis pinguedinem, & gallinę post hæc mucilagines addo, deinde ad hoc aliud transeo:

R. Olei amygdalarum dulc.

Liliorum alborum

Singulorum ℥ ij.

Pinguedinis anseris

Gallinæ

Singulorum ℥ j.

Butyri ℥ j. & β.

Muccilaginis seminum

Lini

Psyllij

Fœnugræci

Althææ

Singulorum ℥ iij.

Misce, & cū cera fiat linimentū molle, postea ex oleo de cheir conficio, & de hyssopo cū prædictis rebus, iridisq; radicis puluerē addo, & liliorum alborum. Quandoq; simpliciter ita vsus sum, in fine scilicet, postquam iusserim etiam fieri fomentum.

R. Olei de cheir ℥ iij.

Liliorum alborum

De hyssopo

Singulorum ℥ j.

Pulueris

Pulueris radicū iridis ℥ β.

Hyssopiceroti ℥ j. & β.

Misce. s e n. Denique vnguentum hoc deinceps haud seruabo. B R A s s A v. Pro aliis Medicis quod lubet agito, in meum verò nomen nunquā parato. Cū verò illo indigero, semper vt conuenit indicam. Alij seruant & aliud vnguentum pectorale de adipibus vocatum, quod ita conficiunt:

℞. Adipis gallinæ

Anseris

Anatis

Butyri recentis

Singulorum ℥ vj.

Ceræ albæ ℥ iiij.

Olei chamæmelini

Amygdalarum dulcium.

Singulorum ℥ iiij.

Misce, & fiat vnguentum, de hocque satis dictum videtur.

S E N E X. XII.

Ad Digestium igitur vnguentum accedere oportet. B R A s s. Et hoc est apud Medicos, & pharmacopôlas inconstantissimum.

s e. Quomodo inconstantissimum? B R A.

Quia nullus ferè est pharmacopôla, qui illud non variet. s e n. Imò rari euariant. nam maxima pharmacopolarum pars ex vitello ouis, & terebinthina conficit. B R A s s A v.

Absque

Abſque oleo? s E N. Abſque oleo. B R A S S A.
 Hoc profectò ignorabam. s E N. Nunc iſtud
 ſcito, apud maximam pharmacopolarum
 partem, cùm indicitur vnguentum dige-
 ſtium, vitellum oui accipiūt cum terebin-
 thina etiam abſq; ordine, pondere, ac men-
 ſura, terebinthinámque ex ſimplici aqua
 ſemper lauāt, niſi à Medico aliud præcipia-
 tur, quòd ſcilicet aqua roſacea, vel aqua plā-
 taginis abluatur, aut alia ſimili, vt Medico
 videbitur fieri oportere. B R A S S. Mihi di-
 ſplicet roſaceū prætermittere, à multis non
 ſeruatur, quia ob oui vitellum diu non du-
 rat quin putreſcat, in hyeme diutius perdu-
 rare poteſt, ars exigit vt ita fiat:

℞. Terebinthinæ lotæ ʒ ij.

Vitella ouorum numero ij.

Olei roſacei quantum ſufficit.

Miſce, & probè inūgātur, ſi verò vlcus calí-
 dū eſſet, & de inflāmatione timeretur, ſim-
 plicis roſati loco omphacinū roſatū accipia-
 tur, & terebinthina plantaginis aqua laue-
 tur. nōnulli ſunt, qui ita cōficiunt, ac ſeruāt.

℞. Terebinthinæ lotæ ʒ j.

Vitella ouorum numero j.

Farinæ hordei ʒ j.

Croci ʒ iij.

Olei roſati modicum.

Miſce, & ſeruetur ad vſus.

SEN. Non mihi displicet eiusmodi digestium. **BRASSA.** Alij quod sequitur, seruant, & cùm à Medicis digestiũ vnguentum indicitur, præbent.

R. Terebinthinæ lotæ cum Cretico lb β.

Vitella ouorum numero iij.

Farinæ hordei 3 β.

Croci 3 j.

Misce, & fiat vnguentum.

SEN. Non differt hoc vnguentum præterquam in lotionē à prædicto. **BRASS.** Imò differt etiam in oleo, quia oleum nō adiicit.

SEN. Dic quō lauant terebinthinā, qui ante hunc relatum conficiunt vnguentũ? **BRASS.**

Aliās à me dictum est, cùm à Medico non dicitur, quō lauari debeat terebinthina, semper intelligendum est simplici aqua lauandum. Nonnulli eandem quidem seruāt compositionem, sed in pondere differunt, nam accipiunt:

Terebinthinæ lotæ 3 vj.

Croci 3 β.

Vitella ouorum numero j.

Miscēt probè simul absq; igne, & seruāt.

SEN. Cur vino Cretico lauant? **BRASSAV.**

Vt eo vtamur in vulneribus compositis, & vbi adsunt dolores circa neruos vulneratos, vel ob neruos affectos. Imò non tantũ digerit, sed etiam mundificat, tamen

simplic

simplicissimum digestium ex farina hordei fieri potest, vitello oui, & oleo rosaceo absque terebinthina, quæ vim habet etiam abstergendi, & mundificandi. si vlcus factum non sit, sed adsit tantum abscessus, Galeni compositio plurimum valet ex farina triticea, oleo, & aqua, quæ in olla bulliant, quousque in quâdam pultis formâ redacta sint. In digestiuo etiâ communi si farina vti voluerim, vterer potius farina triticea, quam hordeacea, quâdo inflammatione fieri non timetur. Patauij nonnulli cum terebinthina, & vitello oui mel rosaceum miscent, hicq; de digestiuo vnguento finem faciamus.

SENE X. XIII.

Ergo Mundificatium vnguentum cõtemplemur. BRASSAV. Neque vnguentum hoc satis constans est, quoniam diuersi pharmacopolæ diuersa seruant vnguentorum mundificatiuorum genera, imò & ad vlcerum mundanda vtimur & vnguento Apostolorum, & ægyptiaco vocato vnguento, & aliis multis. At tu quodnam seruas pro mundificatiuo vnguento in tuo pharmacopolio? SEN. Istud seruo quod referam, & semper cum à chirurgis indicitur, mundificatium vnguentum præbeo.

℞. Aloës

Myrrhæ

Sarcoc

Sarcocollæ

Singulorum ʒ v.

Terebinthinæ lb j.

Mellis rosati colati ʒ v.

Misce. B R A s. Alij sunt qui eisdem præcisè
utuntur simplicibus, sed in pondere variât,
ita enim conficiunt.

℞. Terebinthinæ ʒ vj.

Mellis rosati colati lb j.

Myrrhæ

Sarcocollæ

Aloës

Singulorum ʒ ij.

Misce, & hoc modo fiat vnguentum mol-
le, mel rosatum in olla ponatur ad ignem,
& modicum bulliat: deinde ab igne remo-
ueatur, & infrigidari sinatur, postea tere-
binthina addatur, & egregie vna miscean-
tur: deinde myrrha, sarcocolla, & aloë te-
nuissimè puluerizata, ad minima miscean-
tur, ad vsûsque seruentur. s e. Et ego eodem
modo meum conficio mundificatiuû. B R.
Alij verò Ferrariæ sunt, qui sequentem ser-
uant, & cùm a Medicis indicitur, præbent.

℞. Terebinthinæ lb j.

Mellis rosati colati ʒ vj.

Sarcocollæ

Myrrhæ

Aloës

Iridis   Thuris

Singulorum ʒ iiij.

Misce & fiat vnguētum secundum artē.
 s E. Mihi non displicet, & iridem & thus
 apponere. B R A S S A. Tamen chaos vide-
 tur, tantam esse apud pharmacopôlas diuer-
 sitatem, sunt deinde qui ita conficiant, in
 solo differentes pondere, & duobus simpli-
 cibus quæ prætereunt:

℞. Terebinthinæ ℥ ij.

Mellis rosati colati ℥ j.

Aloës

Sarcocollæ

Myrrhæ

Singulorum ʒ j. β.

Misce. s E. In tanta diuersitate quôdnam
 seruare debeo? B R A S S. Ex his nullum ser-
 uarem, sed tunc conficerem cùm à Medi-
 cis indicitur. s E. Plerique Medici quid com-
 positionem ingrediatur ignorant, sed so-
 lum vnguenti mundificatiui nomen me-
 moria tenent. B R A S S A. Idcirco optarem
 vt vnusquisque Medicus, qui mundificati-
 uo indiget, à leuioribus inciperet, primo
 eoque vteretur, quod ex terebinthina &
 melle rosaceo conficitur, postea cùm ma-
 iori indiget mundificatione, nonnihil ad-
 deret aceti, deinde aloëm adderet, & myr-
 rham. Sarcocolla in hoc casu nunquam vte-
 rer

uterer, postea iridis radicem adderem, denique vnguentis uterem, quæ viridè æris accipiunt, aut primò adderem nonnihil viridis æris vltimo vnguento, postea viridibus uterem vnguentis. Si hic seruaretur ordo, non pararetur apud pharmacopôlas vnguentum mundificatium, sed vnusquisque Medicus secūdum exigentiam sibi vnum vel simplex vel compositum effici iuberet, nam in dies quæ magis emundant, addere potest.

S E N E X X I I I I.

Subtile vocatum vnguentum in arenam descendit. B R A S S A. Vnguentum statim contemplandum à nullo authore ortum habet, vt video. S E. Neque istud de quo nunc sermo futurus est (quod sciuerim) authorem habet. B R A S S A. Ex se igitur ortum habuit? S E N. Arbitror fuisse aliquem Medicum, qui illud nōnunquàm fieri iusserit, & alij denique vsque ad hæc tempora compositionem secuti sint. B R A S. Ita esse ne dubites, idcirco ab ipsis magistrales compositiones appellantur, ac si dixerint, ab aliquibus magistris, id est, crassis hominibus confectæ, & ab antiquis minimè acceptæ. S E. Vnguētū hoc vnde hoc nomē subtile sortitū est? B R. Nisi à suis pinguedine nomen acceptū sit, vnde sortitū sit hoc nomē

ignoramus, nō enim magis penetrat, quā inulta alia faciant vnguēta, vt ob hoc subtile nuncupari debeat. At compositionem quam paras, referto. **SEN.** Hæc est, quam seruo, compositio:

R. Colophonix ℥ ij. & β.

Resinæ colatæ ℥ j. & β.

Pinguedinis Suis recentis ℥ v.

Ceræ nouæ ℥ v.

Ita verò confici debet. Primò cera modico igne adhibito, lique scat, ac percoletur, postea infrigidari sinatur, deinde addantur terebinthinæ claræ, & electæ lb ij. postea omnia simul igne modico liquefiant, & vnguentum conficiatur. **BRASS.** Alij sunt Ferrariæ, qui ex eisdem prorsus conficiunt, sed mel rosaceum addunt, hoc modo componentes:

R. Colophonix ℥ ij. β.

Resinæ colatæ ℥ j. β.

Axungia suillæ sine sale ℥ v.

Ceræ citrinæ ℥ vj.

Terebinthinæ lotæ lb ij.

Mellis ros. ℥ ij.

Misce, & fiat vnguentum secundum artem. **SEN.** Audiui & alios, qui ex eisdem quidem, & in eodem pondere conficiunt, sed mel rosaceum non apponunt, verū eius loco oleum rosaceum adiiciunt. **BRASS.**

Huius

Huius vnguenti intentio, id est, quod docet, an oleum, an mel magis conueniat. s E. Quæ autem est ipsius intentio? B R A S. Dicunt ad recentia vulnera conuenire, & ad neruorum puncturas, & dolores sedare, qui his partibus contingunt, digereretq; , mundificare, ac carnem inducere. s E. Ad sedandos dolores arbitror oleum magis conuenire quàm mel. B R A S. At ad emundandum, & ad carnem inducendam mel aptius est, propterea nonnulli sunt, qui & oleum & mel vnà adiiciunt. s E. Hi vtrunque exequuntur intentionem. B R A S. At Ferrasię sunt & alij, qui ampliorem faciūt, & ex pluribus rebus compositionem: est verò hæc:

℞. Colophonix ℥ ij. & β.

Resinæ pini ℥ v. & β.

Ceræ nouæ

Axungix suillæ

Singulorum ℥ v.

Terebinthinæ claræ ℔ ij.

Olei abiegni ℥ β.

Pulueris betonice ℥ iij.

Olei rosati ℥ ij.

Misce, & fiat vnguentum secundum artem.

s E N. Nunquam vidi betonice, & oleum abiegnum in hanc compositionem imponi. B R A S. Posthac ita dicere non poteris, nam & probi huius vrbs pharmacopolæ

v 3 talem

talē seruāt cōpositionē. Verūm ad alia procedas, quoniā de hoc satis supérq; dictū est.

SENE X XV.

Mollitium vnguentū hoc loco examē subit. BR. Neq; vnguentum istud authorem certū habet. neq; eodem modo ubiq; fit, sed vt diuersi sunt pharmacopôlæ, ita diuerso cōficiūt modo. tu verò quē cōficiēdi modū seruas, & ex quibus conficis simplicibus? s. E. Ego hoc quod sequitur paratum seruo:
℞. Radicum althææ præparatæ

Fœnu græci

Seminis lini

Singulorum ℥b j.

ponatur in aqua communi calida per dies tres, & fiant mucilagines secundum artem, & percolentur, deinde

℞. Prædictarum mucilaginum ℥b j. & β.

Olei communis ℥b viij.

Medullæ vaccinæ colatæ ℥ vj.

Axungia suillæ absque sale. ℥b j.

Omnia simul misceantur, ad ignēque suspendantur, & vsque ad mucilaginis consumptionem ebulliant, postea colentur, & addatur ceræ albæ quantum sufficit, & secundum artem conficiatur vnguentum.

BRASSA. Hoc est illud, quod tu seruas, sed alij sunt qui ita conficiunt, tantam olei copiam non addentes:

℞. Muc

℞. Mucilaginis radicū althææ

Seminum lini

Seminum fœnu græci

Singulorum ℥ vj.

Olei communis ℔ ij.

Medullæ bouillæ ℥ iiij.

Axungia suillæ ℔ j.

Ceræ albæ ℥ vj.

Misce, & fiat vnguentum secundum artem.

sz N. Ego potius meam probo compositionem. BRASSA. Tamen plus habet olei, quàm ista, & nisi diceret ceræ quantum sufficit, vnguentum nunquàm conficeret, ac leuissimum esset linimentum, tamen quicquid sit, alij etiam in pondere differunt, & Ferrariæ & in aliis Italiæ viribus ita conficiunt:

℞. Mucilaginis althææ

Fœnu græci

Lini

Singulorum ℥ iiij.

Olei communis ℔ j. ℥ iiij.

Medullæ bouis ℥ vj.

Axungia colatæ sine sale ℔ j.

Ceræ albæ quantum sufficit.

Misce, & fiat vnguentum secundum artem, sunt & alij qui ita conficiunt solo pondere differentes.

℞. Mucilaginis althææ

v 4

Semin

Seminis lini

Fœnugræci

Singulorum ℥ j.

Olei communis ℥ j. ℥iiij.

Axungiaë fuillæ ℥ j.

Ceræ albæ ℥ vj.

Misce, & fiat vnguentum secundum artem.
 s. e. In his magnam esse haud video differentiam. BRASS. Compositionem aliam audio, quam nonnulli Ferrariæ seruant, & multi Venetiis. ac Patauij.

℞. Muccilaginis althææ

Fœnugræci

Seminis lini

Singulorum ℥ vj.

Lithargyrii auri ℥ ij.

Terebinthinæ

Medullæ cruris vaccæ

Singulorum ℥ iiij.

Ceræ ℥ iiij.

Iridis puluerizati ℥ iiij.

Olei seminum lini ℥ ij. β.

Misce, & fiat vnguentum secundum artem.
 s. e. Memini me compositionem hanc confecisse, cùm puer eram, & hanc artem Venetiis exercere cœperam. BRASSA. Multa alia sunt emollientia vnguenta sed non sub hoc nomine apud pharmacopôlas, ut est vnguētū de mucilagibus vocatum, quod

quod emollit. s E. Quomodo conficitur?

B R A S. Hoc modo apud pharmacopôlas:

℞. Muccilaginis fœnugræci

Semenum lini

Singulorum ℥β β.

Misce, & simul coquantur donec spissescât.

& cùm coquantur, aceto semper aspergan-

tur, deinde lithargyrij ℥β β. accipiatur, &

igne lento in vna sesamini olei libra co-

quatur, postea mucilaginis supra ponan-

tur, & supra marmor ponatur, ac manu du-

catur, & vnguentum fiat. s E N. Hoc est

diaquilon, & ab aliquibus vocatur diaqui-

lon sine gummi. B R A S S A V O. Est valde

emolliens, sed de ista compositione in dia-

quilo verba faciemus, & vnguentum de pin-

guedinibus ad hunc ordinem deduci pos-

set. s E N. Ad quem ordinem? B R A S S. Ad

vnguenta emollientia, licet sub nomine vn-

gueti de pinguedinibus publicè vendatur.

s E N. Cùm ego eiusmodi vnguentum in

meo pharmacopolio nūquam seruauerim,

quomodo conficitur? B R A S. Hoc modo.

℞. Olei chamæmelini

Violacei

Singulorum ℥vj.

Butyri recentis

Adipis gallinæ

Singulorum ℥j.

v s Cer

Ceræ quantum sufficit.

Misce, & fiat vnguentum secundum artem.
At multa sunt vnguentorum genera, quæ
hoc nomine emolliens vnguentum ab effe-
ctu nominari possunt, verum cum alia ha-
beant nomina, idcirco conuenientius erit
de illis sub propriis nominibus pertracta-
re. Adest & emplastrum emolliens apud Ga-
lenum in secundo de Compositione medi-
camentorum per genera, vbi inscriptio est
Aliud melinum emolliēs Diophātis, aphra
nominatur,

℞. Visci elaborati pondo

Ceræ pondo

Resinæ terebinthinæ pondo

Chalbani ℥ iij.

Liquefactis vritor. s. e. n. Illa quæ superius
enumerata sunt, mihi videtur magis emol-
lientia. B. R. A. Ita profectò est. at Galenus de
emollientibus, malagmatibusue vbertim
egit in septimo de Compositione medica-
mentorum per genera, & multa huius ge-
neris medicamenta adducit cum antiqua,
tum recentia. multa præterea malagmatū
genera à Paulo referuntur libro septimo, ca-
pite decimooctauo, tamen emollientia &
malagmata quibus in præsentiarum vti-
mur, nō minus vehemētia sunt, quàm anti-
qua. reliquum verò est, vt ad alia vnguēto-
rum

rum genera referenda te accingas.

SE N E X . X V I .

Iam accinctus sum, & vnguentum de Calce
fese offert considerandum. *B R A S S .* Quem
authorem habet? *S E .* Rasim. *B R A .* Habet &
Auicennam in quinto libro Fen quartam,
tractatu secundo, capite quartodecimo. *S E .*
Quomodo illud conficit Auicenna? *B R A .*
Inquit, Sumatur calx, & septies abluatur,
donec ipsius acuitas tota remoueat, dein
de oleo rosaceo conquassetur, aut oleo oli-
uæ, & pauca cera, si indiget ea. *S E N .* Cur di-
xit, si indiget ea? *B R A S .* Quia si Medicus,
& pharmacopôla viderint, quòd absque
cera inhæere posset, cera non esset adden-
da. *S E N .* Eandem compositionem & ego
côficio, sed semper addo ceram, nec calcem
septies tantum abluo, sed pluries, vt ita
constet compositio quam paro:

℞. Calcis sæpiùs lotæ ℥ j.

Olei rosati quantum sufficit.

Misce, & in mortario plumbeo probè agi-
tentur, postea nonnihil ceræ addatur. *B R A .*
Multi sunt qui ceram non addunt, & alij
ita conficiunt, vt sequitur, & tanta quan-
titate.

℞. Calcis lotæ ℥ vj.

Olei rosati ℔ j.

Ceræ albæ ℥ ij.

Misce.

Misce. **SEN.** Mihi potius placet vt in omnibus compositionibus nulla adhibeatur ceræ mensura, sed apponatur quantum sufficit, quoniam (vt arbitror) duæ vnc. facient valde molle vnguentum. **BRASSA.** Imò oportet vt in adustionibus sit tenellū eiusmodi vnguentum. sunt verò Ferrarię qui ita conficiant:

℞. Calcis lotæ puluerizatæ ℥ j. & β.

Olei rosati ℥ vj.

Ceræ albæ ℥ j.

Misce. **SEN.** Hoc non erit valde molle, sed duriusculum potius euadet. **BRASSA.** A Medicis iubetur oleo rosaceo emolliri, & ad illam liquiditatem perducī, quæ conueniet, & quæ illi placuerit. vidi & nonnullos pharmacopôlas, qui viuam calcem accipiunt, illamque decies in feruentem aquam iniiciūt, postea linteo percolant, & calcem ad umbram exiccant, ad vsūque seruant, nec vnquàm vnguentum conficiunt, nisi cū opus est, & cū eo indigent, postea cū à Medicis indicitur oleo rosaceo, miscent, ac cera, & ilico conficiunt. **SEN.** Neque hi mihi displicent. **BRASSA.** Non displicent, quia breui fit: at si ipse indigeres, displicerent, quoniam qui combusti sunt, non habent expectandi tempus, alij sunt Ferrarię qui in hac quantitate conficiunt:

℞. Ol

R. Olei rosacei ℥ iiij.

Ceræ albæ Calcis lotæ

Singulorum ℥ j.

Misce. **SE.** In sola simplicium quantitate differt. **B R A S.** Alij etiam sunt qui ita parant:

R. Calcis viuæ bene lotæ aqua clara pluribus lotionibus quousq; amiserit acuitatem, **vnc. j.**

Olei rosati ℥ iiij.

Misce in mortario absq; igne. **SE.** Hi ceram non addunt? **R A.** Non prorsus. **SE.** Miscen-
tūrne alia quandoq; in hac compositione præter oleum, calcem, & ceram? **B R A S S A.**

Auicenna dicit, & fortasse addantur supra ipsum chinilea, & albumen oui, & parum vini arbitror vinum additum esse ad penetrandum, vel etiam quia membra roborat. cum opus est vnguentum hoc liquefacere, ego semper oleo rosaceo omphacino lique fieri iubeo, cumque tu vnguentum ipsum parabis omphacino semper parato, & quãvis Auicenna cõficiat quãdoq; ex oliuarum oleo, intellige immaturarum, quãquã hoc non expresserit. **SEN.** Nulla igitur alia præter hanc inuenitur compositio? **B R A S S A.**

Altera est apud Auicennam eodem loco, cum ait, Vngnētum calcis cum modo alio: Abluatur calx vt sciuisti, idest, vt superius dictum est, scilicet septies secūdum ipsum, & fiat

& fiat ex ea cum aqua foliorum siclæ, id est
 bletæ, & cū aqua foliorū caulis, & oleo ro-
 faceo, & cera vnguentum. *SEN.* Utuntūrne
 Medici hoc vnguento ad alios vsus, quàm
 ad combusta? *BR.* Nōne est hic ipsius ma-
 gnus vsus? *SEN.* Imò maximus, tamen arbi-
 trabar & ad alia conuenire. *BRAS.* Conue-
 nit etiam inflammationibus, quæ ob ignē
 excitatæ non sunt, sed sponte è nostro cor-
 pore ob acutos, & calidissimos humores,
 quos natura per cutim emittit, prodeunt.
SE. Reperitūrne apud antiquos eiusmodi
 compositio? *BRASSA.* Non quod scie-
 rim. *SEN.* Ad alia igitur vnguentorum gene-
 ra contemplanda accedamus. *BRASS.* Ab-
 re non erit, ne tempus incassum contera-
 tur.

SENE X XVII.

Vnguentum de Gummi helemi in examen
 venit. *BRASSA.* De hoc gummi in nostro
 simplicium examine copiosè locuti sumus,
 verū à quo authore vnguentum istud ac-
 cepisti? *SEN.* Ipsius authorem ignoro. *BRAS.*
 Neque ego vnde ortum habuerit scio arbi-
 tror fuisse Medicum aliquem recētem, qui
 compositionem illam parauerit, postea fie-
 ri iusserit, & apud pharmpopolas dimi-
 serit, nam rarò in aliis Italiæ vrbibus præ-
 terquàm Ferrariæ inuenitur, quanquam
 Cone

Conciliatori attribuat^r eiuscemodi vnguentum. s E N. Imò neque Ferrariæ pharmacopôlæ omnes hoc seruât, & vt ingenuè fatear, diem referre nescirem, in quo vel huius vnguenti semiunciam vendiderim, nam pixis ita plena est, vt illam facta compositione reposui, nisi ob æstus, & temporis curriculum decreuerit. B R A. Compositi^o nem ipsam refert. s E N. Hæc est:

℞. Resinæ pini

Ceræ citrinæ

Singulorum ʒ j.

Corticum granatorum

Thuris albi

Singulorum ʒ β.

Balaustiarum

Sarcocollæ

Singulorum ʒ ij.

Olei abiegni ʒ ij. & β.

Misce, & fiat vnguentum secū^dum artē.

B R A. Mirum mihi videretur, si duo pharmacopôlæ non euariarent in ponderibus, nam aliqui sunt, qui ita conficiunt:

℞. Olei lentiscini

Laurini

Resinæ pini

Ceræ nouæ

Olibani

Gummi helemi

Sing

Singulorum ℥ vj.

Misce, & fiat vnguētum secundū artem.
 SEN. Video & in simplicibus adesse differentiam. BRASSA. Sed audias & aliam compositionem, quæ ab aliquibus huius vrbis pharmacopôlis seruatur. SE. Quæ nam est? BRAS. Hæc, quam refero:

℞. Gummi helemi ℥ iiij.

Resinæ pini ℥ iiij.

Ceræ ℥ vj.

Ammoniacy ℥ ij.

Terebinthinæ

Olei rosacei

Singulorum ℥ iiij.

Misce, & fiat vnguētum secundum artē.
 SE. O' magnas diuersitates, vnde contingere possunt? BRAS. Ex Medicorum ignauia, qui omnia omnium pharmacopolarum composita medicamenta contemplari deberent, & concordia reddere. SE. Ad te hoc spectaret, qui illustrissimi Ducis aures semper paratas habes. & si aliqui parare nolent pharmacopôlæ, illos vt decet punire. BRASSA. Ego circa alia (vt tibi palàm est) occupatus sum, tamen huic rei ordinem impositurus sum, nam ex meis discipulis duos, aut tres eligam, quibus hoc munus demandabitur, & qui diligenter curabūt, vt composita medicamenta eodē fiant
 ordi

ordine, & ex eisdem Simplicibus, in eodem pondere. s E N. At ad rem nostram redeuntes, quam compositionem de gummi helemi seruandam eligeres? B R A S. Hanc, quæ sequitur:

℞. Gummi helemi ℥ iiij.

Resinæ pini ℥ iiij.

Corticum granatorum

Thuris albi

Balauftiarum

Sarcocollæ

Singulorum ℥ β.

Olei abiegni ℥ ij.

Lentiscini ℥ j.

Ammoniaci ℥ iiij.

Terebinthinæ ℥ ij. & β.

Olei rosacei ℥ j. & β.

Ceræ quantum sufficit,

Misce, & fiat vnguentum secūdum artem.

s E N. Ego deinceps hoc seruabo. B R A S.

Nec ab re facies.

S E N E X XVIII.

Defensuum vnguentum moras rupit, vt in examen veniret. B R A S. Et hoc inconstantissimum est, optarémque Medicum tunc illud indicere, cū eo indiget, & cōfectū haud seruari, verū à tuo quod paras, incipiamus, quonā modo illud conficis? s E. Hoc modo.

℞. Boli armeni

x

Sang

Sanguinis draconis

Terræ sigillatæ

Singulorum ℥ ij.

Olei rosacei lb j.

Ceræ ℥ iiij.

Aceti quantum sufficit.

Misce, & fiat vnguētum molle. **BRAS.** Magnam tibi in hoc vnguento diuersitatem ostendam: nonnulli etenim sunt, qui & Ferrariæ, & in aliis Italiæ vrbibus ita cōficiūt.

℞. Olei rosati ℥ j. & β.

Ceræ ℥ v.

Boli armeni

Sanguinis draconis

Singulorum ℥ vj.

Misce. **s. e.** Et in ponderibus diuersitas est, & in simplicium numero. **BRAS.** Alij prætereà sunt qui hoc modo conficiunt.

℞. Olei rosacei ℥ iiij.

Lithargyrij

Boli armeni

Ceræ modicum

Molochinum ℥ j.

Misce, & fiat vnguentum, postea duo ouorum vitella addantur, & camphoræ Ḡ v. Misce. **s. e. n.** Neque istud cum aliis supradictis conuenit, licet nonnulla recipiat simplicia, quæ in ipsis insunt. **BRAS.** Audito & hoc aliud, quod etsi cū primo in simplicibus

bus conueniat, in ponderibus tamē differt.

℞. Sanguinis draconis

Boli armeni

Terræ figillatæ

Singulorum ʒ iiij.

Ceræ ʒ vj.

Olei rosacei

Aceti

Singulorum quantum sufficit.

Misce, & fiat vnguentum in mortario secū-
dum artem. s e n. Non adest cum mea, præ-
terquàm in ponderibus, differentia. B R A s.
Sunt, & alij, qui pondera quidem variant,
cum eisdem tamen vtantur simplicibus.

℞. Olei rosacei ℥ j.

Ceræ citrinæ ʒ j.

Boli armeni

Sanguinis draconis

Terre figillatæ

Sing. ʒ j. & ʒ iiij.

Aceti quantum sufficit.

Misce, & fiat vnguentum secundum artem.
s e n. Est tantum in pondere differentia.
B R A s. Alij sunt, qui ita breuiter parant.

℞. Boli armeni

Sanguinis draconis

Terræ figillatæ

Singulorum ʒ ij.

Misce, & fiat pulvis subtilissimus.

Posteà iubent hunc puluerem aceto, & oui vitello misceri, membróque adhiberi. Aliqui bolum armenum tátum, ac sanguinem draconis accipiunt: Alij addunt albos corrallos, alij acatiam, & similia. s E N. Maxima est in hoc tam triuali vnguento diuersitas. B R A S. Sed talis, quæ non magni referat: nam in nulla harum compositionum variatur intentio. s E N. Et quæ nam est huius vnguenti intentio? B R A S. Illa, quam ipsius nomen indicat. cùm materia aliqua prohibenda est, ne in aliquem defluat locū, supra illum locum hoc vnguento delinitur ad illam materiam repellendam, atq; reperiendiendam. adde adhiberi etiam ad partes adstringendas, ne huius generis materia in locum aliquem læsum decurrat. s E N. A' te scire optarem, quódnam defensionum vnguentum pro aliis seruandum iuberet. B R. Nullum prorsus, sed optarem potius, vt hi pulueres seruarentur ita commisti:

℞. Boli armeni

Terræ sigillatæ

Sanguinis draconis

Acatix

Corallorum alborum

Scoriæ ferri

Singulorum ʒ j.

Misce, & fiat puluis subtilissimus: posteà
Medic

Medicus qui defenſiuo vocato vti voluerit, ſtatim ouorum albumine, aceto, & oleo roſaceo omphacino miſceri iubeat, idque fiat in ægri domo: At ſi tu conſectum ſeruare volueris, his pulueribus olei roſati omphacini ꝑ j. & ꝑ. aceti ꝑ iij. commiſceto, & in plũbeo mortario probè agitato, poſteà cùm eo vti voluerit Medicus, oui albumen addat, vel abſq; albumine vtatur. *S E N.* Deinceps vt admonuiſti ſeruabo. *B R A S.* Et ego ſciam quòdnam ſim indiçturus, cùm vnguētum defenſiuum vocatum indixero.

S E N E X X I X.

Vnguentum de Cornu cerui, ſequitur.

B R A S. Arbitror te non eſſe inuenturum hoc vnguentum in aliqua Italiæ vrbe, præterquam Ferrariæ. *S E N.* Et fortè nec Ferrariæ præterquàm in meo pharmacopolio.

B R A S. Imò & in altero eſt pharmacopolio à tuo, ſed arbitror neq; te, neq; alterũ illum pharmacopôlam illud eſſe venditurũ. *S E N.*

Ob quam rem? *B R A S.* Quia à nullo authore ſcriptum eſt, ſed fuit Medicus quidã, qui illud parari iuſſit, poſteà obiit. *S E N.* Quinam fuit?

B R A S. Sororius meus excellentiſ. Elleonorus Sanſeuerinus. *S E N.* Memini illummet fuiſſe excellentiſ. virum, qui compositionem hanc me cõficere iuſſit, & nunquàm vel ſcrupulum vendidi, niſi cùm ipſe

pro suis indiceret ægrotis. **BRAS.** Postea-
quàm vnguentum hoc in medium adduxi-
sti, in gratiam Sororij mei compositionem
etiam referto. **SEN.** Hæc est compositio.

℞. Olei rosacei omphacini ℥ iiij.

Myrtini ℥ j. & β.

Scoriæ ferri præparatæ ℥ iiij.

Ossium dactylorum combustorum

Ossium myrobalanorum Indorum com-
bustorum

Singulorum ∅ ij.

Hypocystidis

Acatix

Cornu cerui vsti

Singulorum ℥ iiij.

Pulveris gypsi ℥ iiij.

Glutinis piscis dissoluti in aceto nigro
℥ vj.

Ceræ quantum sufficit.

Misce, & fiat vnguētum secūdum artem.

BRAS. Arbitror virum illum & tibi, & al-
teri pharmacopôlæ eandem cōpositionem
præbuisse, tamen in pondere pharmacopô-
la alter à tua differt compositione, nam ille
habet olei rosacei omphacini ℥ iiij. & ha-
bet ossium dactylorum combustorum, &
myrobalanorum Indorum combustorum
Sing. ℥ ij. hinc tu cōtemplari debes, quo-
modo se habeant compositiones, quæ per
rot

tot manus sint transcriptæ , cùm ex eodem libello receptiones sint diuersæ. *SEN.* Non ambigo vnumquenque scriptorem ex his præsertim qui ignari sunt , in transcribendis libris non mediocriter aberrare. *BRA S.* Propterea à librorum impressio hoc boni habet , quòd si semel sint probè impressi , in eodem permanent statu . at his prætermis-
sis, ad alia te conferas.

SENEX XX.

Vnguētum de Comitissa, suam sedem post prædictum habet. *BRA S.* Potius dicendum est confusio de comitissa, quæ & si illi fortè contulerit comitissæ, in cuius gratiam confecta fuit compositio, aliis tamen conferre non est opus , aliis inquàm , quibus supra modum menses profluunt. At quis est huius vnguēti author? *SEN.* Ad Gulielmum Varignanam refertur. *BRA S.* Verum dicis, nam de hoc agit capite vigesimo, vbi de his tractat, quæ à communi natura mulierum mēstrua magis sistunt , valet prætereà ad sistendum partum, & ad prohibēdum ne fœtus abortiatur. nam & author ille in comitissa ad hoc propositum vnguento isto vsus est , quæ cum vtero gereret , mensium multitudine pressa fuit , imò & sanguis & aqua copiosè exire cœperant, euasit tamen, & fœtum in finem vsque huius vnguēti

beneficio tulit. compositionem verò quam
paras, referto. s E N. Hæc est quæ sequitur:

℞. Corticum mediorum castanearum

Glandium

Arborum glandium

Myrtillorum

Caudæ equinæ

Corticum fabarum

Gallarum

Acinorum vuarum

Sorborum siccorum

Mespillorum maturorum

Radicum chelidoniæ

Florum prunorum syluestrium

Singulorum partes æquales.

Misce, & crasso modo terantur, & coquantur in aqua plantaginis, & colentur. postea

℞. Ceræ quantum vis, & illam oleo myrtino dissolue, eamq; nouies cum prædicta aqua lauato, & in vnaquaque lotionem noua vtaris aqua, Postea

℞. Corticum mediorum castanearum

Glandium

Arboris glandium

Singulorum partem j.

Cineris ossium cruris bouum

Myrtillorum

Acinorum vuarum

Singulorum partem semis.

Misce

Misce, & terantur, & fiat puluis. Postea

℞. Huius pulueris partes duas.

Trochiscorum de charabe partem vnam. Misceantur cum prædicta cera, & oleo myrtino, & oleo mastichino singulorum quantum sufficit. sint verò æquales partes, & fiat vnguentum, quo cum opus est, renes, & pecten, & circumstantes omnes partes inungantur. B R A S S. Licet alij pharmacopôlæ in rebus conueniant, tamen nullus ferè est, qui in ponderibus ab alio nõ differat, quod vt facilè deprehendere possis, omnes aliorum compositiones in ordinem disponam. Sunt igitur alij, qui ita conficiunt:

℞. Corticum medullæ castanearum

Glandium

Arboris glandium

Myrtillorum

Caudæ equinæ

Gallarum

Corticum fabarum

Acinorum labruscæ

Sorborum siccorum

Mespilorum maturorum

Radicum chelidoniæ

Foliorum prunorum syluestrium

Singulorum M. j. & β.

Misce, & terantur omnia, & fiat decoctio in aqua plantaginis, quæ ad vsus reserue-

x s tur

tur, postea

℞. Olei myrtini ℥ j. & ℥. iij.

Ceræ citrinæ ℥ j. & ℥. iij.

Misce, & cum dicta decoctione prædicta olea lauentur, & cera nouem vicibus, & pro dicto vnguento reseruetur, postea

℞. Corticis medullæ castanearum

Arboris glandium

Singulorum ℥ ij. β.

Spodij Myrtillorum

Labruscæ

Singulorum ℥ j.

Trochiscorum de charabe ℥ iij.

Olei myrtini

Mastichini

Singulorum ℥ ij. & β.

Misce, & cum supradictis fiat vnguentū.
SEN. Magna est in ponderibus differentia.
BRAS. Sed aliam audito compositionem,
qua vtitur pharmacopœla egregius, & ab
aliis multò differētem esse percipies. SEN.
Illam referto. BRAS. En refero.

℞. Corticum mediorum castanearum.

Copularum glandium

Corticum quercus

Gallarum Myrtillorum

Corticum fabarum

Granorum vuarum

Foliorum mespilorum

Foliorum

Foliorum sorborum

Radicum chelidoniæ

Foliorum prunorum

Ossium dactylorum

Thuris

Summachiorum

Singulorum ʒ ix.

Contundantur crasso modo, & bulliant in aqua plantaginis, & in vino cotoneorum, omnia sint lib. xvij. & bulliant ad consumptionem medietatis, deinde colentur, & in colatura addantur

Olei myrtini lb ij. ʒ iiij.

Cotoneorum lb j. ʒ j. & β.

Mastichini ʒ ix.

Ceræ citrinæ lb j.

Bulliant simul, & addantur,

Corticum mediorum castanearum

Copularum glandium

Corticum thuris

Corticum quercus

Summachiorum Myrtillorum

Sanguinis draconis

Singulorum ʒ ix.

Sandalorum rubrorum

Ossium dactylorum

Ossis cruris bouis combusti

Corticum fabarum

Singulorum ʒ iiij. & β.

Trochis

Trochiscorum de charabe sine opio

℥ xviiij.

Misce, & fiat vnguentū. s e n. Hæc est compositio à prædictis valde diuersa. B R A S S. Sed & aliam audito ab his etiam differentem. s e n. Referto. B R A S S A V. En:

℞. Corticum mediorum castanearum
 Copularum glandium
 Corticum mediorum arboris glandium
 Myrtillorum
 Caudæ equinæ
 Corticum fabarum
 Acinorum labruscæ
 Sorborum immaturorum siccorum
 Mespilorum immaturorum
 Radicum chelidoniæ
 Foliorum prunorum syluestrium
 Singulorum ℥ j. & β.

Misce, & cōtundantur crasso modo, & bulliant in libris octo aquæ plantaginis ad consumptionem medietatis, deinde percolentur, postea

℞. Olei myrtillorum ℔ vj.

Ceræ vouæ ℔ j.

Misce, & oleum lauato, ac ceram cum prædicta decoctione nouies, aquam semper removendo. postea

℞. Corticum castanearum

Glandium

Cortic

Corticum mediorum arboris glandium
Gallarum

Singulorum ℥ ij.

Cineris ossium cruris bouis ℥ j.

Myrtillorum

Granorum. j. semi. labruscæ

Sorborum siccorum

Singulorum ℥ j.

Trochiscorum de charabæ ℥ viij.

Ex his fiat pulvis subtilissimus, qui cum supra-
scripto oleo misceatur, & cera, & fiat
vnguētum. s e n. Dispeream si inueniri pos-
sit pharmacopôla, qui eandem præcisè cum
alio compositionem seruet. B R A S S A V.
Hinc perpendere potes, quomodo Medici
incedant, cùm ignorent quam composi-
tionem vnus habeat pharmacopôla, & quam
alius. s e n. Quid tibi videtur de hoc tam
mirabili vnguento? B R A S S A V. Mihi vi-
detur confusionem esse: neque illis intera-
neis castanearum corticibus vllam fidem
adhibeo, licet adstrictione quadam prædi-
ti sint: at si menses adstringere voluerim,
potioribus vterer simplicibus quàm, hæc
sint, quæ compositionem istam ingrediun-
tur: mirorque cur huius compositionis, ne
dicam confusionis, author bolum arme-
num præterierit, & sigillatam terram, quæ
præter id quod adstringunt vterum, etiam
robes

reborant. & ad ampliorem huius compositionis apud pharmacopôlas incōstantiam audias & quo modo alij conficiant: in multis etenim simplicibus, & in ponderibus à præscriptis differūt. s e n. Iam aures arrexī.
BRASSAV. Ita igitur conficiunt.

℞. Corticis mediorum arboris glandium
Myrtillorum
Caudæ equinæ
Gallarum
Corticum fabarum
Acinorum vuarum
Sorborum siccorum
Acinorum mespilorum immaturorum
Radicum chelidoniæ
Foliorum pini sylvestris
Singulorum M. j.

Misce, & terantur, & coquantur in aqua plantaginis perfecta coctione, deinde colentur, postea

℞. Cerae
Gallarum

Singulorum ℥ vij. & β.

Liquefiant simul, & lauentur in prædicta coctura nouies, semper aquam pro singula vice innouando, postea

℞. Corticum mediorum castanearum
Arboris glandium
Gallarum

Sing

Singulorum ℥ ij.

Cineris cruris ossis bouis

Myrtillorum

Acinorum vuarum

Singulorum ℥ β.

Trochiscorum de charabe ℥ ij.

Olei myrtini ℔ ij. & β.

Aliqui addunt oleum mastichinum.

Puluerizentur tenuiter puluerizāda, & cum prædicta cera præscripta decoctione lota fiat vnguentum. **SEN.** Iam nosco & quam habeat compositio hæc cum aliis diuersitatem: verum cum tibi non placeat, illam deinceps non seruabo. **BRASS.** Errabis, quoniam in aliorum Medicorum gratiam seruanda est, nam & si ego illa non vtar, alij sunt alterius sententiæ Medici, qui illam pro suis indicent ægrotis. Cum pro mensibus supra modum fluentibus, & ad fœtum retinendum adstrictorio indigebo, vnguento, statim compositionem fieri curabo hac longè meliorem, quæ & vterum magis respiciet, magisque roborabit. Denique compositionem aliã audito, quam & nonnulli seruant. **SEN.** Referto. **BRASS. EN.**

℞. Aquæ plantaginis

Vini coroneorum

Singulorum ℔ ij.

Misce, postea

℞. Cort

R. Corticum mediorum castanearum

Quercuum

Gallarum perforatarum

Myrtillorum

Granorum vuarum immaturarum

Foliorum mespilorum

Foliorum sorborum siccorum

Mespilorum immaturorum

Caudæ caballinæ

Foliorum prunorum sylvestrium

Radicum chelidoniz

Foliorum pini sylvestris

Summachiorum

Singulorum ʒ ij.

Ofsium dactylorum

Corticum thuris

Singulorum ʒ ij.

Bulliāt in aqua, & vino prædictis ad cōsumptionē medietatis, deinde colentur, postea

R. Olei mastichini ʒ ij.

Cotoneorum ʒ iiij.

Myrtillorum ʒ vj.

Bulliant simul in aqua, & vino decoctionis prædictorum vsque ad consumptionē decoctionis, postea sequentes pulueres accipito.

R. Corticum mediorum castanearum.

Copularum glandium

Corticum mediorum quercus

Corticum thuris

Summa

Summachiorum

Nucis cyparissi

Acinorum vuarum non maturarum

Scoriæ ferri in aceto infusæ per diem, & noctem

Singulorum 3 ij.

Sanguinis draconis 3 j.

Sandalorum rubrorum

Ofsium dactylorum

Ofsium cruris bouis combustorum

Corticum fabarum

Singulorum 3 j.

Trochiscorum de charabe sine opio 3 j.

Ceræ quantum sufficit.

Misceantur omnia, & fiat vnguētum secundum artem. s E. Iam satis superque pharmacopolarum diuersitatem in hoc vnguento ostendisti. B R A S S A. Propterea aliud vnguenti genus in examen adducito.

S E N E X XXI.

In meo illo inordinato ordine, vnguentum Aegyptiacū vocatū sequitur. B R. Cur ægyptiacū vocatur? s E. Ignoro nisi in Aegypto sit inuentū, aut ipsius inuentor Aegyptius fuerit, à Mesue illud accipio.

B R A. Cōpositionem referas. s E. En refero:

℞. Floris æris aur. v.

Mellis aur. xiiij.

Aceti fortis aur. vij.

y Et

Et sunt, qui addūt ei olibani masculi triti
 aur.ij.& semissem Misceantur omnia, &
 coquātur ad ignē, donec spissescant. s e. Cur
 à Mesue magnū appellatur? B R. Nō quidem
 ad differentiā parui, quia nullū parū adest
 Aegyptiacū vnguētū, sed ob vires suas ma-
 gnas, ita (vt arbitror) vocatur, & adeò egre-
 giè vires suas imprimit, vt à nōnullis vul-
 nerariis Medicis *cacia riso* sit vocatus, quo-
 niā cū supra vlcus ponitur, adeò infestat,
 vt is ridēdi cupiditate careat. s e. Ad quē va-
 let? B R. Mirū in modū vlcera sordida, & an-
 tiqua, & quæ fistulosa sunt, emūdat: & si in
 ipsis adsit de mortua caro, illā probè à pu-
 tredine liberat, nā & saniē exiccat. si oleum
 addatur, & cruda sūt aris ærugo, est coloris
 viridis, & non adeò clemens, vt cū exco-
 quitur, nā tūc viridis color in rubrū trāsit,
 hoc ex coctura habetur. s e. Ergo hoc vnguē-
 tum est mitius, cū crudum erit? B R. Imò
 coctū mitius est, nā crudū plus recipit æru-
 ginis, & nō est ab igne macerata. s e. Reperi-
 tūne apud antiquos eiusmodi compo-
 sitio? B R. Apud Arabes inuenitur, nā Ras
 in calce capitis Diuisionum eandem refert
 compositionem, quæ solum differt quo ad
 pondera. s e. Cur vocatur vnguētū de mel-
 le? B R A S. Quoniam mel in maxima reci-
 pit copia, & multi sunt, qui decipiūtur mel-
 lis

lis aur.xiiij.accipientes, cū antiquæ compositiones.xiiij.habeant,& ita apud Mesuē scriptum est.quanquā & Ferrariæ, & Venetiis, & Patauij, & Bononiæ & breuib; in tota ferè Italia sint pharmacopôlæ, qui compositionem in ponderibus euariant,nā aliqui ita conficiunt.

℞. Floris æris ℥ ij.

Mellis ℥ xij.

Aceti fortissimi ℥ iiij.

Misce,& bulliant ad spissitudinē mellis. Alij mellis loco rosaceum mel accipiunt, quod improbādū non est. Alij ita conficiūt,

℞. Viridis æris ℥ vij.& β.

Mellis lb j. ℥ ix.

Aceti fortissimi ℥ x.& β.

Misce, & simul bulliant ad perfectam cocturam. Alij ita parant.

℞. Mellis lb j. ℥ v.

Floris æris ℥ v.

Aceti ℥ vj.

Misce,& bulliant ad spissitudinem mellis.

SE N E X. Hi Mesue intentionem non attingunt,quam præcedentes potiùs attingebāt. at illud scirè percuperem, num apud Galenum vel Paulum, vel Actium eiusmodi inueniatur compositio. B R. Eadem præcisè non inuenitur quod sciuerim, tamē multa mellina describit Galenus in secundo de

Compositione medicamentorum per genera, quæ vſtam æruginem recipiunt, & quæ huius Aegyptiaci vnguenti colorem naſta ſunt, non enim mellina dicuntur, quia mel recipiant, ſed à colore, quem habent. prætereà prope finem tertij libri de Compositione medicamentorum per genera, medicamēta referuntur, quæ Aegyptiaca vocantur, vnum Andromachi, alterum Claudij Philoxeni chirurgi, & deniq; in eiufdem libri calce Aegyptiacum aliud ſcriptum eſt, ſed nihil habent cum hoc noſtro cōmune. reperitur etiam aliud vnguentum de melle apud nonnullos pharmacopôlas. s e n. Quódnam eſt? B R A. Hoc quod ſequitur, à Raſi ſumptum in ſeptimo ad Almãforem, vbi de Carbunculis agit.

℞. Sarcocollæ

Mellis

Singulorum partes æquales.

Deinde ſarcocolla puluerizata cum melle miſceatur, & recondatur. s e. Ego potiùs arbitrarer vocandum eſſe vnguentum de ſarcocolla. B R A s. Quomodo lubet vocato, cū apud nos in vſu non ſit, noſtrum verò Aegyptiacum ex Galeno colligi poſſet in ſecundo de Compositione medicamentorum per genera, vbi de Viridibus agit emplaſtris, quanquàm iſtud viride nō ſit, nonnulli

nulli ipsius vmbra accipiunt ex 3. Metho
di medendi libro.

SENE X XXII.

Vnguentum Expertum examen venit. B R.
Quomodo illud conficis? S E N. Hoc modo.

℞. Olei rosacei ℥ j.

Pulueris lithargyrii ℥ viij.

Aceti quantum sufficit.

Misce, & fiat vnguentum secundum artem.

B R A S S A. Nonnulli appellant ipsum vn-
guentum de lithargyrio. Alij tamen sunt
Ferrariæ, qui ita conficiunt.

℞. Lithargyrii

Olei rosati

Singulorum ℥ j.

Ceræ ℥ iiij.

Aceti ℥ vj.

Misce, & fiat vnguentum secundum artem.

Alij verò ita parant:

℞. Lithargyrii argenti ℥ vj.

Olei rosacei ℥ xvij.

Aceti quantum sufficit.

Misce, & fiat vnguentum. S E. Est'ne adden-
da cera, cùm aliqui illam addant, alij non
addant? B R A S, Si vnguentum magis inhæ-
rere volueris, ceram addito. si hoc negli-
gas, absq; cera cōficiatur. S E. Ad quos valet
hoc vnguentum affectus? B R A. Ad multos.
illo nōnunquàm in puerorū scabie vtor, id

saltem efficit quod pruritus mitigat, potissimumq; illo vtor, cum intentio est pruritus mitigare, & scabiem penitus non abigere, vlceribus, superficialibus præsertim conuenit, & in quibus exiccatione indigemus, ac refrigeratione.

SENE X XXIII.

Vnguentum igitur Dialthæa vocatum accedat. *BRASSA.* Ab althæa nomen sortitum est, optimum est ad emolliendum cataplasma. at compositionem quam seruas, referto. *SEN.* En refero:

℞. Radicum althææ ℥b vj.

Seminum lini

Fœnu græci

Singulorum ℥b iiij.

Scillæ ℥b j. & β.

Olei cōmunis ℥b xij.

Terebinthinæ

Gummi hederæ

Galbani

Singulorum ℥b vj.

Colophonix

Resinæ pini

Singulorum ℥b j. & β.

Misce, & fiat vnguentum secundum artem.

BR. Non possum non irasci, cum aliqua cōpositio ab authore proprio describitur: tamen pharmacopœlæ in ponderibus errât. *SE.* Er-
rone

rone ego? B R. Et maximè: quoniam Nicolaus huius compositionis author, alia sequitur pondera, quàm tu retuleris. S E N. Quid ait ille? B R A S S. Hoc quod sequitur:

R. Radicum althææ lb ij.

Seminum lini

Fœnu græci

Singulorum lb j.

Scillæ lb β.

Olei lb iiij.

Ceræ lb j.

Terebinthinæ

Gummi hederæ

Chalbani

Singulorum ℥ ij.

Colophonix

Resinæ

Singulorum lb β.

Misce. S E N. Iam video magnam esse in rerum ponderibus differentiam. B R A S S. De modo autem conficiendi eiusmodi vnguentum nihil differuisti. S E N. Tu modum referas. B R A S S A. Hic est modus Nicolao teste. Primò autem dicit, Si sambuci radix cum hoc vnguento misceatur, & cyclaminis, ad vulnerum consolidationem valere, & quidã addunt butyrum, cõpositio verò ita fiat. herbæ omnes, & radices bene abluãtur, & terantur, similiter lini semen,

& fœnugræci, & scilla, & cùm bene trita fuerint, in septem aquæ libras per tres dies infundatur, quartò autem die super ignem ponantur, & bulliant quoad inspissati fuerint, deinde paulatim in succum ponantur: & cùm exprimere volueris, aliquantulum aquæ feruentis ad illius viscosi succi abstractionem addatur, ex hoc succo duæ accipiantur libræ, & in quatuor olei libras ponantur, & ad succi consumptionem ebulliant, quod tum erit, cùm nihil succi supernatauerit, postea vna ceræ libra addatur: & cùm liquefacta fuerit, addatur terebinthina, postea gūmi hederæ cōtusum, & chalbanū & in fine addatur puluis colophonix, & refinæ, & cùm coctum fuerit (quod tunc deprehendetur, cùm gutta supra marmor posita inspissabitur) ab igne remouearur, cūque coctum fuerit, & infrigidatum, diligenter repone. *s e n.* Putasne me aliter dicere, quàm à te dictum sit? *B R A.* Ignoro, sed hic est quem retuli conficiendi modus Nicolai, quem modū qui non seruat, prorsus aberrat. Sunt nonnulli qui duas non accipiunt radicem althææ libras, sed tres sumunt manipulos, & ita in suis legunt compositionibus. *s e.* Mihi potius arridet, vt statuta habeantur pondera. *B R A s s.* Et ego semper per pondera medicamenta indico, nisi

nisi fortè medicamentum tale sit (vt quandoque sunt fomenta) in quo nihil referat vel plus, vel minus horum, vel illorum simplicium addere. In reliquis verò pondus semper obseruādum voluerim. **S E.** Ad quos valet hoc vnguentum affectus? **B R A S S.** Ad pectoris dolorē ob frigiditatem excitatū, & ad pleuritim. omnes in frigidatas partes, & desiccatas calefacit, emollit, atque humectat. ad iecur emolliendum iecorariis commiscetur medicamentis, & ad omnes emolliendas durities, & ad lienem potissimum prædurum: tamen semper medicamēta his membris propria commisceri debēt. Sunt nonnulli, qui nō addunt huic medicamento ceram. **S E N.** In mea compositione non adest, tamē semper consciētia quadam ductus illam addidi. **B R A S S.** Debebat esse magis liquidum, si quandoque absq; cera confecisti. **S E N E X.** Reperiturne apud antiquos hoc vnguentum? **B R A S S A.** Reperitur apud Nicolaum Alexandrinum, capite nongentesimo nonagesimo septimo, vbi inscriptio est, Vnguentū chalasticum Dialthææ, quod ad dolorem valere dicit, & stomachi inflationes, ad omnem viscerum duritiam, & ad eos, qui ex macronoxis lassitudine laborant, & omnes dolores, nervos affectos, ad periodicas febres, iuxta ignem

inungendum, ad vesicæ frigiditatem supra
 umbilicum & pectinem inpositum, ad o-
 mnia membra secundum rationem ex fri-
 giditate laborantia. s. e. Est ergo magni vi-
 goris vnguentum. At compositionem refer-
 to. B. R. Ita conficit illud Alexandrinus.

℞. Aquæ sextarios quindecim

Olei ℥b. vj.

Radicis euisci ℥b. iiij.

Seminis lini

Fœnugræci

Ceræ

Singulorum ℥b. ij.

Scillæ

Colophonix

Resinæ

Singulorum ℥b. j.

Terebinthinæ

Chalbani

Gummi hederæ

Singulorum ℥b. iiij.

Radices & semina per triduum aquæ infun-
 de, quarto die lento igne in vaso æneo sta-
 gnato ad consumptionem aquæ decoque,
 & fortiter per linteolum cola, deinde in
 succi libras quatuor oleum infunde, & ad
 consumptionē succi decoque iterum cola,
 deinde ceram adde, liquefactique gummi
 adhibe postremum colophonix puluerē, &
 resinæ,

resinæ, tepesactum repone ad vsum. Optarem ergo, vt hoc ordine, hisq; ponderibus tuum dialtheæ vnguentum parares, atque seruares. *SEN.* Hoc surdo non cantaueris. *BRASSA.* Arbitror Nicolaum Propositum ab hoc Alexandrino, omnia quæ scripsit, desumpsisse, vt in multis aliis planum est compositionibus, quas ad verbum refert Propositus. At alia moliri vnguentorum genera tempus iam imminet.

SENE X XXIIII.

Vnguentum pro Scabie, in meæ schedæ ordinem succedit. *BRASSA.* Arbitror nullum esse Ferrariæ pharmacopôlam, qui idem cum alio conficiat pro scabie vnguentum, imò neque Venetiis, neq; Patauij neq; Bononiæ idem est apud omnes conficiendi modus. *SE.* Difficile igitur erit tot vnguentorum genera explicare. *BRASSA.* Non quidem difficile, sed longum, atq; prolixū, tamen non grauabimur tot referre huius vnguenti compositiones, quot extant apud pharmacopôlas, tu verò à tuo incipito vnguento. *SEN.* Ego Mesuæ compositionem seruo. *BRASSA.* Illam referto. *SE.* Iam refero.

℞. Axungia ʒ v.

Olei laurini

Argenti viui

Ceræ mundatæ

Thur

Thuris albi puluerizati

Singulorum 3 ij.

Salis communis 3 viij.

Succi plantaginis

Fumi terræ

Ad libitum.

Ita verò confice: Ceram & axungiam novam à sua cartilagine expurgatâ, & oleum laurinum in olla pone cum succis, & ad ignem appende, bulliantque donec liquefiant, & adde salis communis pulverem olivani, & mastiches in eadem quantitate, & bulliant usque ad perfectam decoctionem, postea ab igne remoue, & adde mercurium salivâ extinctum, & modico olei prædicti, spatulâq; probè misceto, & unge manuum palmas vesperi, quando itur dormitum usque ad octo dies. BRASSA. Omnia vnguentorum genera, quæ argentum vivum recipiunt, & quæ argentum sublimatum semper mihi displicuere in morbis tam leuibus, ut est scabies. secus est de gallica scabie: nam sunt eiusmodi vnguenta non tantum vehementissima, sed & periculosissima: Contempleris tu qua vehemètia præditum sit eiusmodi vnguentum, si solum palmis inunctis, à scabie, quæ in pedibus est, & aliis partibus hominem liberat. s. e. Arbitror esse vehemētissimum vnguentū illud, quod

quod à tam remotissimis partibus affectū aliquem sanat, quas nec per longum spatium attingit. **B R A S.** Cūm eram scholasticus, & modò huc, modò illuc vagarer, scabie frequenter correptus fui, at quia non poteram uec tantillum incommodum illud ferre, modò vno vnguento in sanitatem restitutus sum, modò alio. at quia inungi ægrè ferebam, propterea vti cœpi axungia suilla, & argēto viuo. solis, & manuum pulsus tantum mihi inungebam, sanitatīque restituebar. tamen sunt & nonnulli Ferrariæ pharmacopôlæ, qui sequentem parant pro scabie compositionem, quam vocant vnguentum ad pulsus pro scabie:

℞. Butyri recentis ℥b j.
 Saponis nigri ℥ vj.
 Argenti sublimati ℥ j. & β.
 Cerussæ ℥ iiij. & β.
 Olei laurini
 Terebinthinæ
 Singulorum ℥ iiij.

Itaque cōficiunt: oleum, accipiunt, terebinthinam, saponē, & butyrum, simulq; dissolunt & cum liquefactum fuerit, in mortarium iniiciunt, & pulueres addunt, simulq; agitant, addendo pulueris iridis vnciam semis, miscent, inungi iubēt hi pharmacopôlæ manuum pulsus, & pedum, iuxta ignem,
 vesp

vesperi, cum dormitum itur, tamen quicquid sit, his vnguentis nunquam vri debemus, nisi corpus probè priùs expurgatū fuerit, & in victu is, qui inungitur, probè se regat. **SEN.** Et hoc etiam vehemens vnguentum esse videtur. **BR A.** Nonnullos vidi, qui his vnguentorum generibus inuncti, maximam materierum copiam expuere, & eisdem gingivæ exulceratæ sunt, vt illis cōtingit, qui pro gallica scabie sananda inunguntur. **SEN.** Alias percurramus huius vnguenti compositiones. **BR A S S.** Vt lubet, nam nonnulli sunt qui hac vtuntur:

R. Butyri recentis ℥ j. ʒ iiij.

Terebinthinæ lotæ ʒ iiij.

Olei rosacei ʒ vj.

Saponis nigri ʒ ix.

Cerussæ

Iridis

Singulorum ʒ iiij.

Argenti sublimati ʒ β.

Styracis liquidæ ʒ iiij.

Succi arauciorum ʒ iiij.

Misce. **S F.** Idem cū præcedenti videtur esse vnguentum. **BR.** Imò si probè contempleris, longè differt: sunt tamen qui simile ferè cum præcedenti faciunt. Verùm in aliquo etiam differunt, nam ita conficiunt:

R. Butyri recentis ℥ ij. ʒ iiij.

Sapon

Saponis nigri ℥ j.

Argenti sublimati ℥ j. & β.

Cerussæ ℥ viij. Iridis ℥ iij.

Misce, & fiat vnguentum secundum artem.

Sunt alij qui ita conficientes, vt sequitur à prædictis aliquo modo differunt.

℞. Butyri recentis ℥ ij. ℥ iiij.

Saponis nigri ℥ j.

Argenti sublimati ℥ ij.

Cerussæ ℥ viij.

Iridis puluerizati ℥ iij.

Styracis liquidæ ℥ ij. & β.

Misce, & fiat vnguentum.

Alij verò ita parant:

℞. Butyri recētis aqua rosacea loti ℥ ij. β.

Pulueris cerussæ ℥ x.

Olei laurini ℥ ij.

Argenti sublimati ℥ j.

Salis triti ℥ j. & β.

Camphoræ ∅ j.

Succi arauciorum quantum sufficit.

Misce, & fiat vnguentum secundum artem.

Alij ita conficiunt, & seruant:

℞. Butyri loti ℥ j.

Terebinthinæ ℥ ij.

Albumina ouorum numero quatuor.

Salis gemmæ ℥ iij.

Iridis ℥ ij. & β.

Cerussæ ℥ iiij.

Misc

Misce, & fiat vnguētum secundum artem.
Alij ita conficiunt, vt sequitur.

℞. Saponis nigri
Terebinthinæ
Cerussæ
Singulorum ℥ j.
Butyri ℥ ix.
Olei laurini
Rosacei
Singulorum ℥ iiij.
Ceræ ℥ j.

Misce, & secundum artem fiat vnguētum.
Alij ita conficiunt:

℞. Terebinthinæ lotæ ℥ viij.
Butyri recentis ℥ vj.
Salis communis ℥ j.
Succi arauciorum
Vitelli ouorum
Singulorum numero iiij.
Ceræ albæ ℥ j.

Misce, & fiat vnguētum secundum artem.
Alij hoc seruant:

℞. Butyri recentis ℥ vij.
Saponis nigri ℥ iiij.
Argenti sublimati ℥ ix.
Cerussæ pinsæ ℥ ij.
Pulueris iridis ℥ ix.
Styracis liquidæ ℥ viij.
Olei rosacei quantum sufficit.

Misc

Misce, & fiat vnguentum secundum artem.

SEN. Aliqui vocant hoc vnguentum sancti Francisci. **BRAS.** At illud sancti Francisci simul recipit & argēti viui vncias quatuor.

Alij verò & hoc seruant:

R. Terebinthinæ aqua rosacea lotæ ℥ ij.

Terræ camelli ℥ iij.

Cerussæ ℥ j.

Lithargyrij ℥ j. & β.

Pinguedinis Suis recentis ℥ iij.

Misce, & fiat vnguētum in mortario absq; cera cum oleo rosaceo, quantum sufficit, & aceto in pauca copia. Si verò huic scabiei intensus sit cōmistus pruritus, addunt succi plantaginis ℥ iij. Si verò scabies sit multum humida, & ab ea multa emanet materia, additur:

Succi lapatij ℥ ij.

Sulphuris ℥ j.

Misce, & præscriptum cōficiatur vnguentū.

Alij hoc seruant:

R. Saponis nigri lb j.

Axungię suillæ ℥ vj.

Hellebori nigri ℥ viij.

Sulphuris viui ℥ vj.

Salis nitri

Aluminis rochæ vsti

Salis communis Terebinthinæ

Singulorum ℥ vj.

z

Argenti

Argenti sublimati ℥ iij.

Terræ camelli ℥ iiij.

Misce, & cum oleo laurino quantum sufficit, conficiatur. s E N. Vidi qui ad canes sanandos hoc vterentur vnguento. B R A S. Tantò faciliùs homines in sanitatem restituet, quorum pelles sunt minùs duræ. sed & alios audias ita conficientes:

℞. Olei communis lb ij.

Axungię suillæ recentis lb ij. & β.

Cerussæ

Salis communis

Singulorum lb j.

Terebinthinæ

Argenti viui extincti

Singulorum lb β.

Argenti sublimati ℥ iij.

Ceræ albæ ℥ v.

Misce, & fiat vnguentum secundum artem. Neque alterius pharmacopôlæ vnguētum præteribo, quanquàm pauper sit:

℞. Olei laurini ℥ iij.

Thuris albi

Ceræ mundæ

Singulorum ℥ ij.

Pulueris Iridis

Euphorbij

Singulorum ℥ j. & β.

Argenti viui salina mortificati ℥ ij.

Ping

Pinguedinis Suis mundæ ℥ v.

Salis communis triti ℥ viij.

Succi plantaginis

Fumi terræ

Singulorum quantum lubet.

Misce, & fiat vnguentum secundum artem.

SEN. Vnguentum Mesue videtur, quo pulsus inunguntur. BRA. Possunt quidem pulsus inungi, & affecti in sanitatem restituuntur, verum Mesue vnguentum non est, quoniam neque Iridis, neque euphorbij pulverem recipit Mesue vnguentum. tamen te admonendum esse volo, quod nunquam servare debeas eiusmodi vnguentum, quamquam mirifice sanet, & pharmacopola ille qui hoc conficit vnguentum ex ipso viuat, nam arbitror aliud vnguentum nunquam vendere pauperculum illum, præter istud. Extant & alij, qui hoc quod sequitur, faciunt, quod ab aliis in pondere saltē differt.

℞. Argenti sublimati ℥ iij.

Saponis nigri lb j.

Butyri recentis lb ij. ℥ iiij.

Cerussæ pulverizatae ℥ viij.

Iridis ℥ iiij.

Styracis liquidæ ℥ iij.

Misce. Alij verò ita parant.

℞. Cerussæ

Butyri

Singulorum lb iij.
Terebinthinæ

Salis

Singulorum lb ij. ℥ iij.
Sublimati ℥ ix.

Olei communis lb ij. ℥ ij.

Misce, & fiat vnguentum secundum artem.

SEN. Ignoro an tot sint Ferrariæ pharmacopœlæ, quot vnguëtorum genera retulisti.

BRAS. Tot profectò sunt, & etiam plures, sed admiratione afficior cum tot sint, cur duo saltem, aut tres eandem non habeant compositionem, quâquæ illæ omnes mihi displiceant compositiones, quæ argentum

viuum recipiunt, & argētum sublimatum.

propterea in scabie duplici vnguëtorum genere in præsentiarū vtor, & semper mulieres doceo quomodo conficere debeant,

vt pharmacopôlis parùm profim in hoc vnguento. Vnum vnguëti genus ex terebin-

thina conficio, itaq; mulieres facere iubeo.

Accipiant terebinthinæ ℥ iij. quam aqua Padana decies lauent, & deniq; aqua fumi

terræ, postea vitellum vnum oui addatur, butyri recentis ℥ j. prius tamen butyrum

fit aqua rosacea lotum, salis cōmunis ℥ β.

succi limonum, seu arauciorum quantum sufficit ad omnia incorporanda, & liqui-

diora reddenda. Quandoque cum est intē-

for

fior scabies, ne reperiatur, succum limo-
num, vel arauciorum abiici iubeo, & ipso-
rum loco rosaceum omphacinum accipi:
cùm verò scabies pinguis est, & multam
emittit materiam, addi iubeo

Pulueris radicum iridis

Hellebori nigri

Lithargyriij auri

Singulorum. ʒ j.

Misce. Omnes hoc vnguento sanantur, si-
ter, aut quater vesperi cùm itur dormitum,
apud ignem inungantur, nullusque est, qui
quinta saltem inunctione in sanitatem nō
restituatur, hocque tutò fit, absque aliquo
timore in aliquod discrimen incidendi, in
quod incidunt, qui absque magna expurga-
tione, ex aliis vnguentorū generibus inun-
guntur, quæ sublimatum, aut argentum
vium, aut minerale aliquod recipiunt.

SEN. Arbitror omnino esse vnguentum tu-
tissimum. BRAS. Sed & alio etiam salu-
berrimo vtor vnguento, quod in tribus vi-
cibus hominem sanat, & redolet. SEN. Me-
illud edoceas, ni tibi graue sit. BRAS. Iu-
beo accipi sulphuris viui ʒ ij. quod in le-
uigatissimum puluerem reducat, postea
iubeo lardum recens sumi, non rancidum,
neque putridum, & quod ipsius est tenue,
cultro abradatur, quod in tanta habeatur

copia, vt cū sulphure misceri possit, postea in mortario bene misceantur, & addantur salis ʒ ij. quanquàm & absque sale in sanitatem restituat, deinde Recipe serpilli recentis

Mentæ

Saluiæ

Maioranæ

Singulorum ʒ β.

Misce, & in eodem pinstantur mortario, quoad omnia sint probè mista, & in vnum corpus redacta. hoc est vnguentum odoratum, quod tribus diebus in sanitatem restituit, vesperi totum corpus apud ignē, cūm itur dormitum, inungendo. quandoque ex sulphure, oleo, & sale confici iubebam, sed nimis fœtebat, & carnem prætereà per aliquod tempus nigram reddebat. addo nonnunquàm vnguento illo ex herbis odoratis styracem calamitam, quanuis illo non indigeat. s e n. Cūm essem Venetiis, vidi aliquos in mari natantes, qui scabie liberati sunt. B R A S. Non mirum, quia aqua illa falsa est, & sal scabiei obsistit, imò si muria sola scabiosus quispiam se lauet, sanitati restituitur. cūm essem puer, memini matrē meam linimentum pro scabie ita parasse (nunc ipsius vocabulis, & ordine ytar)

℞. Olei rosacei quantitatem quæ duobus quad

quadrantibus vendi solet, litargyrij auri
 quantitatem quæ vno quadrante venditur,
 aceti ad dimidium olei, salis puluerizati
 cochlear vnum, postea iubebat parumper
 ebullire, quoad modicè inspissaretur, tri-
 bus diebus inungi iubebat, & sanitati resti-
 tuebantur. s. e. Non debet esse ingrati odo-
 ris. B R A s. Non profectò, redolet acetariū.
 quandoq; confici iubebat ex oleo simplici,
 & nō rosaceo. sed audias nouū modum, quo
 ego quādoq; scabiē fugauī: iubebā singulo
 vesperi magnū ex lactuca acetarium mihi
 parari, quod solum in cœna comedebam,
 postea acetū illud quod in lance relinqueba-
 tur seruabam, & cū ibam dormitū, eo me
 inungebā, nec (cū esset æstus) calefaciebā:
 in quatuor alternatis diebus sanitati resti-
 tutus sum. s. e. Non est etiā præter vnguen-
 torū naturā; cū oleū accipiat, acetū, & salē
 quæ omnia scabiei cōueniunt. B R A s. Alter
 est modus liberandi se à scabie absq; inun-
 ctione, sed per solam victus rationē modicè
 edendo, & cibi sint potiùs olera frigida in-
 minutali, & aceto quā carnes, & pisces, vinū
 bibatur dilutissimū, ego in spatio xx. dierū
 à scabie euasi cū hoc victus genere. s. e. Inū-
 gi potiùs voluerim, quàm in tā tenui victu
 per xx. dies perseuerare. B R. Adeò mihi di-
 splicebat inungi, vt nihil videretur mole-

stum, modò inunctionem euitarem, nam & si odoratum fuisset vnguentū inungi summo perè displicebat, & nunc (si cōtingeret) displiceret. quandoque illi meo vnguento cum herbis odoratis cinerem misceri iubeo, quando scabies pinguis est, & multa materia abundat. Non ambigo si omnia in medium afferre tentaremus, quæ ab antiquis, & recentibus de scabie scripta sunt, diem potius, quàm rei materiã defecturū.

S E N E X   X X V.

Hanc ob causam Constrictiuū vnguentum contemplemur. *B R A S.* De quo constrictiuo verba facis: nam nullus est qui vnguentum ita vocatum seruet, sed omnes cū indicitur, accipiunt constrictiuum vocatum puluerem, de quo agemus suo loco, & ex cera, resina, & oleo vnguentum conficiunt. *S E N.* Ego autem loquor de vnguento stomachali constrictiuo. *B R A S.* Illud igitur referto. *S E N.* Ita conficitur.

℞. Corallorum rubrorum

Alborum

Sandalorum rubrorum

Alborum

Acatix

Singulorum ʒ iiij.

Nucum cyparissi

Balaustiarum

Myrt

Myrtillorum

Summachiorum

Rosarum rubrarum

Thuris

Mastiches

Singulorum $\mathfrak{z}$ iiij.

Olei myrtini

Cotoneorum

Singulorum $\mathfrak{z}$ iiij.

Olei rofacei

Mastichini

Singulorum $\mathfrak{z}$ ij.Cerae $\mathfrak{z}$ iiij.

Misce, & fiat vnguentum secundum artem.

BRASSAV. Hoc vnguentum his adhibetur, qui cibum retinere non possunt, sed quicquid insumunt, euomunt: nam ventriculum roborat, & retinere facit: tamen aliqui ex paucioribus, aliqui ex pluribus conficiunt simplicibus. verum omnia huius generis vnguenta ad hanc intentionem vergunt. **SEN.** Istud autem, quod retuli, in usu non est. at ego solus illud conficio, quia à quodam meo amico Medico frequenter indicebatur. nunc verò est adeò senio confectus, vt amplius indicare non possit: idcirco deinceps finam vt Medici suo modo indicant, neque istud seruabo. **BRASSAV.** Vt lubet facito.

SEN

SENE X XXVI.

Vnguentum pro puerorum Vermibus ad
examen venit. B R A S. Et hoc etiā ex his est,
quæ adeò diuersa sunt, vt nullus ferè sit
pharmaceutopôla, qui eandem cum alio cōpo-
sitionem seruet. Tu igitur compositionem,
quam paras, referto. B R. Referre incipio.

℞. Olei de absynthio

Rutacei

Singulorum ℥ viij.

Violacei ℥ vj.

Aceti fortis ℔ ij.

Rutæ

Absynthij

Foliorum persicorum

Corticum granatorum

Radicum graminis

Singulorum ℥ ij.

Misce, & bulliant ad consumptionem ace-
ti, & percolentur, deinde colaturæ addatur.

Succi absynthij

Succi foliorum persicorum

Succi rutæ

Singulorum ℥ j.

Aloës hepaticæ.

Myrrhæ elotæ

Singulorum ℥ ij.

Corallorum rubrorum ℥ j.

Farinæ lupinorum ℥ β.

Thec

Theriaca ʒ j.

Fellis taurini ʒ ij.

Petrolei ʒ β.

Cerae albæ ʒ v.

Misce, & fiat vnguentū secūdum artem.

BRASSA V. Tua hæc compositio maxima est, nam ferè omnia recipit, quæ vermibus aduersantur, si brion thallasion recepisset, quod corallinā vulgus nominat, & sementinam, ac scordeum. arbitror neminem esse Ferrariæ, qui tuam hanc conficiat, ac seruet compositionem, nam nonnulli sunt, qui ita parant:

℞. Succi foliorum persicorum

Succi absynthij

Singulorum ʒ ij.

Olei communis ʒ v.

Aloës hepaticæ ʒ j.

Petrolei ʒ ij.

Succi abrotani ʒ vj.

Misce, & omnia igne lento bulliāt ad consumptionem medietatis, postea adde fellis taurini vnc. iij. misce, & fiat vnguentū molle.

SEN. Meum est hoc vehementius. **BRASS.**

Alij sunt, qui ita breuiter parant:

℞. Succi arauciorum ʒ ij.

Aloës ʒ j.

Myrrhæ ʒ β.

Croci ʒ j.

Olei de absynthio ℥ β.

Misce. Vt video arbitraris tu vnguentum quod retulisti cæteris præstare, quia multa recipit simplicia, at si ob hoc omnibus præstaret, alij sunt pharmacopôle qui aliud vnguëti genus parât plura, quàm tuû, recipiēs simplicia, quale hoc est, quod sequitur:

℞. Abrotani

Ligni aloës

Mentæ

Croci

Brioniæ

Gentianæ

Centaureæ

Tormentillæ

Florum persicorum

Rutæ

Singulorum ℥ ij.

Aloës ℥ vj.

Farinæ lupinorum

Seminum caulium

Diptamni

Specierum hieræ picæ

Singulorum ℥ iiij.

Terræ figillatæ

Summachiorum

Singulorum ℥ j.

Coriandrorum præparatorum

Myrtillorum

Singul

Singulorum $\mathfrak{z}$ ij.

Olei nardini

De absynthio

De menta

Amygda. amararum

Singulorum $\mathfrak{z}$ iij.

Ceræ modicum misceatur, & fiat vnguentum, in fine autem addantur fellis taurinæ vnc. iij. & simul cum aliis misceatur. **SEN.**

In hoc vnguento plura sunt prorsus simplicia, quàm in meo, tamē id quod paro, apud summos viros in vsu fuit. **BRASS.** Et hoc fuit à summis viris probatum, sed aliud audias, quod etiam apud nonnullos in vsu est, & plura recipit simplicia, quàm præscripta.

SENEC. Audio. BRASSA V. En igitur:

R. Olei communis $\mathfrak{lb}$ v.

Absynthij recentis

Mentæ

Rutæ

Marrubij

Foliorum persicorum

Sabinæ

Colocynthis

Singulorum $\mathfrak{z}$ j.

Misce hæc omnia cum prædicto oleo, & pone in solem per triginta dies in vitreo vase probè obturato, postea

R. Huius olei $\mathfrak{z}$ iij.

Farina

Farinæ lupinorum
 Absynthij
 Mentæ
 Rutæ
 Marrubij
 Foliorum persicorum
 Sabinæ
 Colöcynthidis
     Singulorum ʒ ij.
 Fellis taurini ʒ iiij.

Misce omnia cum prædicto oleo, & pone iterum in solem in vitreo vase optimè obturato per triginta dies, postea

℞. Huius olei ʒ iiij.

Farinæ lupinorum
 Absynthij
 Mentæ
 Rutæ
 Colocynthidis
     Singulorum ʒ j.
 Aloës ʒ β.
 Fellis taurini ʒ vj.
 Ceræ quantum sufficit.

Misce, & fiat vnguentū. s E N. Hanc simpliciū repetitionē nō probo, ne dicam mihi summoperè displicere, arbitrórq; in tertia repetitione abesse sabinam. B R A S. Neque ego cōpositionem ipsam valde probo. s E N. Qualis est horū vnguētorum vsus? B R A S. Nares

Nares inunguntur, tempora, & extrinsecus
 gulæ initiū, tamen & venter inungi potest.
 imò iuxta tuum pharmacopoliū alter adest
 pharmacopôla, qui hoc aliud quod sequi-
 tur, parat vnguentum, cuius vis est, vermes
 necare, & educere, tamen iubet vt prius
 ægroto clyster imponatur ex caprino lacte,
 aqua hordei, & saccaro. **S E N.** Si caprinum
 lac non adesset, quid tunc agendū? **B R A S.**
 Sumendum esset vaccinum, in hoc etiā casu
 semper vidi magis proficere mel, quàm
 saccarum, præsertim si fuerit spumatum,
 vnguentum verò ita conficitur:

℞. Olei de absynthio

Amygd. amararum

Singulorum ʒ j.

Succi matricariæ ʒ β.

Rosarum

Corallorum

Farinæ lupinorum

Cornu cerui vsti

Singulorum ʒ j.

Aloës succotrini ʒ ij.

Cum modico ceræ fiat vnguētum secūda
 artem, è quo totus venter inungatur, sunt
 & alij, qui hoc quod sequitur, parant:

℞. Olei mastichini

Citoniorum, Spicæ

Myrtillorum

Sing

Singulorum ʒ j.

Olei de absynthio

Amygd. amararum

Mastiches

Gariophyllorum

Labruscæ

Mentæ

Corallorum rubrorū

Aloës hepatici

Boli armeni

Singulorum ʒ β.

Cerę quantum sufficit.

Misce, & fiat vnguentum. SEN. Vnguentum istud potius aptum videtur ad ventriculum roborandum. BRASSAV. Omnino & hoc facit, imò & particulatim facit, sed vnà vermium generationem prohibet. Alij verò sunt, qui vnguentum, quod sequitur, ad lumbricos conficiunt.

℞. Succimentæ ʒ viij.

Centaureæ minoris

Santonici

Lupinorum amarorum

Singulorum ʒ j.

Gentianæ

Absynthij

Singulorum ʒ viij.

Aceti expressi de pane affato lb j. ʒ viij.

Ceræ quantum sufficit.

Misce

Misce, & fiat vnguētum, quo tempora, pul-
sus, nares, & stomachus inūgātur: verūm au-
dias & aliū pharmacopôlam ita cōficientē.

℞. Succimentæ ℥ ij.

Centaureæ minoris

Lupinorum

Singulorum ℥ β.

Gentianæ

Abſynthij

Singulorum ℥ j.

Seminum anethi

Diptamni

Singulorum ℥ iij.

Fellis taurini ℥ j.

Aloës ℥ j. & β.

Olei mastichini

de Spica

Singulorum ℥ ij.

Aceti expressi de pane asſo ℥ iij.

Succi arauciorum ℥ j.

Ceræ albæ muscatæ ℥ vj.

Coquatur cera cum oleis, & cūm infrigi-
dari cœperit cetera omnia in tenuissimum
puluerem redacta misceātur, deinde totum
cum succis bulliat ad ipsorum suorum con-
sumptionem: in fine autem moschi Ḡ iij.
misceantur & molle linimentum fiat, de
quo tempora inungantur, & portiuncula
supra rotundum pannum ad oris cyathi

A mag.

magnitudinem extendatur, & supra umbilicum ligetur. nam cuiuscunq; generis vermes, & teretes, & cucurbitinos, & ascarides necat, atque educit. *SEN.* Optarem vt. in his compositionibus aliqua imponeretur meta, & omnes vnus vrbis pharmacopôlas vnammet seruare compositionem. *BR.* Imò melius esset in toto orbe eandem seruari compositionem. at nisi morte præueniar, curabo & efficiam quòd Ferrarienses pharmacopôlæ non erunt in compositionibus varij, in his præsertim communibus. nam si quispiam in alicuius Medici gratiam, particularem quampiam cõpositionem conficere, & seruare voluerit, hoc erit illi sponte concessum: verumtamen & nonnulli sunt, qui ita parant hoc pro vermibus vnguentum.

Rx. Centauræ minoris.

Absynthij

Lupinorum

Singulorum 3 β .

Ligni aloës

Corticum citri Diptamni

Singulorum 3 ij.

Aloës ad pondus omnium

Succi absynthij 3 iiij.

Fellis taurini 3 ij.

Ceræ quantum sufficit.

Misc.

Misce, & fiat vnguentum. **SEN.** Quod dicitur aloës ad pondus omnium, intelligiturne ad totius compositionis pondus? **BR.** Non (quanquam nihil etiam referret) sed intelligitur ad pondus omnium superiorum, propterea ita explicari poterit: Aloës drachm. viij. & semis. fed & alij sunt, qui ita parant.

Rx. Succiperficariæ

Absynthij

Abrotani

Centaureæ minoris

Mali terræ

Foliorum persicorum

Foliorum lupinorum

Radicum ebulorum

Corticum granatorum

Singulorum 3 j.

Pororum non transplantatorum 3 ij.

Nasturcij aquatici lb j.

Aceti fortissimi 3 iiij.

Ceræ quantum sufficit.

Misce, & fiat vnguentum.

Alij verò ita conficiunt, ac seruant.

Rx. Centaureæ minoris

Absynthij

Lupinorum

Singulorum 3 β.

Ligni aloës

Cornu cerui usti

Diptamni

Singulorum ʒ ij.

Aloës ʒ vij. & β.

Fellistaurini ʒ j.

Ceræ ʒ j. & β.

Misce. & fiat vnguentum secundum artem.
 s e n. Non me latet & hoc vnguentum esse
 pro pulsibus inungendis, naribus, & circa
 vmbilicum. B R A s. Hæc tanta compositio
 num diuersitas adeò me deterruit, vt lora
 retraxerim, nec amplius vllam aliam refer-
 re voluerim, cùm hæ quæ prædictæ sunt ad
 reliquas intelligendas satis esse possint. s e.
 Tu verò quo vteris pro vermibus vnguen-
 to? B R A s. Plærunque iubeo, vt recipiatur.

Aloës

Myrrhæ

Pulpæ colocynthidis

Singulorum ʒ j.

Misceantur, & fiat puluis subtilissimus, qui
 modicè bulliat in araucio, vel limone: quã-
 doque iubeo, vt taurino felli misceantur,
 cùm febre carent, vel remissa sit, si verò in-
 tēsa adsit febris, araucio vel limoni misceo.
 s e n e x. Jam vnguentum hoc pro vermi-
 bus ad nauseam fastidio habeo. B R A s s a.
 Aliud igitur in medium afferto: scito tamē
 nos genus quoddam rubri salis domi habere,

re, quod statim vermes necat quos tetigerit. imò si vermis qui obierit, alios tãgat, & illi statim obeunt. s E. Quo modo vocatur id genus salis? B R. Nisi sit rubrum Galeni nitrum, quid sit prorsus ignoro.

S E N E X. X X V I I.

Vnguentum igitur Capellum contemplemur. B R A. Cur capellum vocatur? s E. A capite (vt arbitror) quoniam vti galero (qui vulgò *capello* dicitur) caput tegimus, ita hoc vnguento, quando opus est, caput ipsum tegimus. B R A s. Ab antiquis à capite quidẽ cephalica nominantur eiusmodi vnguenta, non autem à galero. sed tuum hoc cephalicum iam referto, nam & apud diuersos pharmacopôlas diuersa sunt, cephalica, sicut & antiqui diuersorum cephalicorum mentionem fecêre. s E. Ego meum cephalicum adducam, quod à viro docto cõfectum fuit Vincentio Crema. B R A s s A. Fuit profectò insignis suo tempore chirurgus, sed tandem effare. s E N. En:

℞. Matris syluæ viridis ℥ j. ʒ iiij

Betonicæ ʒ viij.

Olei rosacei ℥ ij.

Vini rubri bocalia numero ij.

Misce, & bulliant vsque ad vini consumptionem, postea percolentur, & fiat expressio, cui adde

A 3 Cera

Ceræ citrinæ

Resinæ pini

Terebinthinæ

Singulorum ℥ ij.

Gummi helemi ℥ viij.

Misce. BRASSA. Dispeream si vna compositio ab vno fiat pharmacopôla, quæ eadem præcisè sit cum alterius pharmacopoliæ compositione. SEN. Prouidendum igitur est. BRAS. Prouidebimus Deo dante, sed interim audias quod cephalicum aliqui seruent Ferrariæ.

℞. Terebinthinæ ℥ vj.

Resinæ pini ℥ viij.

Gummi helemi. ℥ ij.

Ammoniæ præparati

Galbani præparati

Singulorum ℥ β.

Ceræ ℥ iiij.

Olei rosacei ℥ viij.

Momordicæ

Betonicæ

Matris sylux

Hederæ

Verbenæ

Consolidæ maioris

Iux

Singulorum Man. iiij.

Misce, & omnia infundantur in phialas duas

duas vini nigri potētis per duos dies, post-
eà bulliant dimidia horæ parte: deinde co-
letur, & torculari exprimatur in vâsque
reponatur. **S E N E X.** Nonnullos audiui, qui
Ioannis Vigonis cephalicum conficiunt, &
in suis pharmacopoliis. seruant. **B R A S S A.**
Non mirum, quia fuit sua ætate chirur-
gus insignis, verum tamen & nonnulli Fer-
rariæ ex eisdem simplicibus, ex quibus
tuum cephalicum parasti, suum quoque
parant, quod vulgò *capelletto* vocant, at in
pondere ampliusculè differunt, nempe ita
conficiunt:

℞. Pulveris matris syluæ ℥ iiij.

Betonicæ ℥ j.

Resinæ pini

Terebinthinæ

Ceræ nouæ

Singulorum ℥ vj.

Gummi helemi ℥ iiij.

Olei rosacei ℥ vj.

Vini rubri optimi bocalia duo.

Ita verò conficiatur. Primò oleum, mater
sylua, & betonica per octauæ partis horæ
spatium simul bulliāt, postea tritam ceram
adde, & per spatiū decimæ sextæ partis ho-
ræ bulliāt. tertio, resinam addæ, & per idem
bulliant spatium. quartò, terebinthinā ad-
de, & per vigesimæ partis horæ spatium

A 4 bul

bulliant. Denique gummi helemi adde, & iterum per idem horæ spatium bulliant, hocq; igne lento fiat, & absq; fumo, deinde per linteum coletur, & quod in vini superficie coagulatum reperitur, diu manibus concutiat, & in terreo vase vitreato feruetur. **SEN.** Ab eo quod seruo, minimè differt, at nonnunquàm mihi indixisti, vt cephalicum conficerem, quod mihi visum est satis efficax. **BRAS.** Imò quandoque efficacissimū indixi, & eo vsus sum, & ad ipsa corrupta ossa extrahenda. **SEN.** Ipsius compositionem iterum audire optarem. **BRAS.** Illam igitur audito:

R. Rutæ

Saluiæ

Hyssopi

Florum chamæmeli

Stœcadis

Meliloti

Rosæ rubrarum

Betonicæ

Matris syluæ

Absynthij

Libanotidis

Centaureæ minoris

Foliorum lauri

Marrubij

Singulorum Man. ꝑ.

Resin

Resinæ pini

Thuris

Guttæ ammoniaci

Colophonæ

Gummi Arabici

Myrrhæ

Bdellij

Singulorum ʒ i.

Terebinthinæ ʒ ij.

Ichthiocolle

Acris squamæ

Gummi helemi

Singulorum ʒ β.

Ex his ita fiat vnguentum secundū artem.

Primò herbas accipito, & in duodecim fapæ libris ad tertias ebullire facito, reliqua deinde secundum artem addantur, & coquantur. deniq; rutaceū oleum addatur, & cera, & fiat vnguentum secundum artem.

SEN. Nos postea omnia reducimus, vt ars ipsa exigit. BRAS. In capitis vlceribus vnguentum hoc (liceat nunc istud vnguētum vocare) mirum in modū proficit, plærosq; capite vulneratos, & in desperationē vsque positos hoc vnguēto in sanitatem restitui.

SENEX XVII.

Vnguentum Aragō Capello succedit. BR.

A quo autore illud accipis? SEN. A Nicolao Proposito in suo Antidotario, quod au-

A 5 thor

thor ipse ita confici iubet:

℞. Roris marini

Maioranæ

Radicis serpentariæ

Serpilli Rutæ

Radicis cucumeris asinini

Singulorum ℥ iiij. ℞.

Foliorum lauri

Saluiæ Sabinæ

Singulorum ℥ iiij.

Pulicariæ maioris, & minoris, id est helle-
bori albi & nigri Singulorum ℥ viij.

Bryoniæ ℥ iiij.

Laureolæ ℥ viij.

Foliorum nepitæ

Siccidis

Singulorum ℔ ℞.

Mastiches

Olibani

Singulorum ℥ viij.

Pyretri

Euphorbij

Zingiberis

Piperis

Singulorum ℥ j.

Olei muscelini ℥ ℞.

Petrolei ℥ j.

Adipis vrsini

Olei laurini

Sing

Singulorum ℥ iiij.

Butyri ℥ iiij.

Olei communis lb v.

Ceræ lb j. ℥ iiij.

Herbæ, & radices supradicta hora colligan-
tur, vno, vel duabus diebus sint fortiter con-
tusæ, per septemque dies in oleo ponantur,
octauo autem die igni admoueantur, &
quoad herbæ destructæ sint percoquantur,
postea sacco vehementer colentur, & ite-
rum hoc quod percolatum est, igni admo-
ueatur, & cum bullire incœperit, laurinum
oleum addatur, butyrum, adeps vrsinus, &
cera, qua liquefacta petroleum addito, &
muscellinū, postea mastichem, olibanum,
gingiber, piper, pyrethrum, & euphorbiū,
tuncque ab igne remoueatur, & reconda-
tur. **B R A S.** Hæc est ad verbum Nicolai
compositio. **S E N.** Ad quos valet affectus?
B R A S. Author ipse dicit ad dolorem ex
frigidityte viri, & mulieris valere, tali mo-
do inunctum, in oui testa primū igne ca-
lesfacito, dein super inungatur, postea cali-
da testa patienti loco supraponatur. **S E N.**
Nōne posset & in alia re calefieri ab oui
putamine? **B R A S S A V O L.** Posset & in pi-
xide, & in paruo labello, sed hæc non tam
commodè affecto loco aptari possunt, quia
testa frangitur, & affecto inhaeret loco:
conuen

conuenit, & conuulſioni, & tetano, & dolo-
ri ilij, & renum tali ordine, vt ſuperius di-
ctum eſt, arthritim patientibus prodeſt,
& iſchiam, quartanariis ſi ante acceſſio-
nis horam, ſpina, vt dictum eſt, inungatur.

SEN. Quid facit oui testa? BRASSA. Caliditatem seruat, tamen si tu inungere uolueris, potest testæ oui loco calidum linteū ponere, & apprimē iuuabis, ego hoc vnguēto vtor cum lithargyrio ad illos perungendos, qui scabie Gallica affecti sunt, omnesque proficiunt, & sanitati restituuntur.

S E N. Vnde nomen hoc sortitum est hoc vnguentum, vt Aragon vocetur? **B R A S S.** Author inquit ita vocari, ac si dicatur, adiutoriū: At ego potius arbitror à sua perennitate ita denominatum esse, nam diu perdurare potest, vt ἀπὸ τοῦ ἀφράτου, id est, ab infracto, denominatum sit, vel cūm ῥαζομ, paruum acinum significet, fortè dictum est, ῥαζομ, quasi non parui & nō minimi momenti vnguentum valet denique ad omnes neruorum affectus à causa frigida factos. **S E.** Sūntne aliqui pharmacopôlæ qui aliud seruent vnguentum Aragon ab isto? **B R.** Nullus est qui hoc ita confectum non seruet, tamen multæ sunt in ponderibus differentiæ: & nōnullos vidi, qui oleum rosaceum: cum moscho loco olei moscilini accip

accipiebant, tu verò quid accipis? s E. Compositionem quandam paro, quam & multi alij seruant eodem nomine insignitam, scilicet oleo moscilino. B R A S. Illam referto, vt intelligamus, quónam modo oleum hoc conficiatur. s E. Ita ego conficio.

℞. Olei ℥ vj.

Aquæ ℥ iiij.

Folij

Spicæ

Costi

Mastiches

Singulorum ʒ j.ß.

Styracis calamitæ

Myrrhæ

Croci

Cassiae lignæ

Singulorum ʒ vj.

Cariophyllorum

Opobalsami

Bdellij

Singulorum ʒ iiij.

Nucis indæ

Maceris

Singulorum ʒ j.

Concutiantur simul, postea bulliant ad æquæ consumptionem, & percolentur, ac seruentur. B R A S S A. Miras audiui de hoc nomine muscelinum etymologias. Nonnulli dicunt

dicunt ita vocari ob humiditatem, quæ in
tuberositatibus vltimi inueniuntur, ex qua con-
fici inquirunt. At tu in tuo oleo humida-
tem hanc nō posuisti, neque moschū addidi-
sti, hoc ob aliquos noto, qui à moscho mu-
scelinum appellant, alij muscelinum nomi-
nant, quia ben, idest, balanum, myrepicam
eo nomine nuncupant, propterea secun-
dum istos oleum muscelinum, est oleum
balaninum, sed apud authores antiquos
nusquàm nomen hoc muscelinum pro ba-
lano, neque oleum muscelinum pro balani
no inuenitur. Alios inueni, qui ita ferè con-
ficiunt, vt tu retulisti, tamen & in rebus, &
in pōdere aliqua adest diuersitas. **SE.** Quod
nam modo conficiunt? **BR.** Isto:

R. Olei communis ℥vj.

Aquæ ℥iij.

Folij

Spicæ

Costi

Mastiches

Singulorum ʒj.β.

Syracis calamitæ

Croci

Myrrhæ

Cassia lignæ

Xylobalsami

Singulorum ʒvj.

Cario

Cariophylorum

Carpobassami Bdellij

Singulorum ʒ iiij.

Muccilaginis ʒ j. aliter ʒ i.

Nucis Indicæ ʒ ij.

Hæc omnia terantur crasso, modo & simul ad aquæ consumptionem bulliant, deinde colentur, & in vas probè obturatum reponantur. s e n e x. Differentiam non video cum eo, quod scriuo. B R A S S A V. Non quidem magna, sed aliqua adest, at hoc non magnifacio. s e. Est'ne antiquus quispiam de hoc oleo locus? B R A S S A V. Reperitur apud Nicolaum Alexandrinum in suo de Compositione medicamentorum libro, capite septingentesimo duodecimo. s e n. Ad quos conuenit affectus secundum Alexandrinum hoc oleum? B R A S S A. Audias quid dicat author, Optimum (inquit) ad omnem corporis frigiditatem, potissimè ventriculi, ad lateris dolorem de foris inunctum, cum & interò gingiberis galangæ, diagridij drachma vna propinatum summè opitulatur, stranguriis, & cœliacis, & ad omne neruorum vitium illitum optimè facit, miscetur, medicaminibus, epithematibus, & emplastris, quæ ad stomachi, & renum affectiones asciscuntur, ita verò illud conficit author:

℞. Oi

R. Olei punici lb viij.

Aquæ sextarios ij.

Folij.

Spicæ nardi

Costi

Mastiches

Singulorum ʒ iiij.

Styracis

Croci

Myrrhæ

Cassæ

Xylocinnamomi

Singulorum ʒ j. & ʒ.

Cariophyllorum

Carpobalsami

Bdellij

Singulorum ʒ j.

Moschi ʒ vj.

Nucis Indicæ ʒ iiij.

Ita verò conficiatur folium, crocum, myrrham, xylocassiam, carpobalsamum, bdellium contusa, & in aqua biduò infusa cum oleo coque vsque ad consumptionem, & post, infrigidationem vnus diei grauiter cola: deinde cariophyllorum, spicæ, costi, & nucis subtilissimum puluerem decoctioni adde, & in parte olei styracem, mastichē moschū contusa immitte, iterūq; modicū ebulli, & infrigidatum diligēter reconde, vsuq;

vsuque reserua, calefacit enim refrigerata membra, & debilibus robur inducit. **SEN.** Non est ampla huius compositionis cum mea differentia, tamen hanc deinceps seruabo. **BRAS.** Compositio hæc nomen à moschio cōtraxisse potest, quoniam illam copiosè ingreditur. **SE.** Per punicū oleum, quid intelligere oportet? **BRAS.** Oleum oliuarum quod apud Punicos, & Aphricanos erat optimum.

SENE X XXIX.

Agryppæ vnguentum se offert considerandum. **BRAS.** In hoc vnguento non multum differunt pharmacopôlæ, nam omnes Nicolaum Propositum sequuntur, qui ita conficit.

℞. Bryoniæ ℥ ij.

Radicis ebulorum

Tribuli marini

Singulorum ℥ ij.

Radicis elaterij ℥ j.

Scillæ ℥ vj.

Iridis ℥ iij.

Radicis filicis ℥ ij.

Radices ter, vel quater probè abluantur, & in marmoreo mortario pistentur, & quatuor libræ olei lentiscini, vel cōmunis per duos dies addantur, at magis polleret, si per sex, vel septem permanerent, quia calorem,

B & odor

& odorem, & efficaciam sibi vendicaret, tertio verò ad ignem ponantur, & tandiu bulliant, quo ad emollescant, minuantur, ac frangantur: deinde in saccum ponantur, & exprimendo colentur: & cùm colatum fuerit igni suspendatur, cùmque bullire incœperit, addantur ℥ xv. ceræ albissimæ, qua liquefacta ab igne deponatur, & cùm infrigidatum fuerit, colligito, & seruato. si radices in oleo dimittantur, vnguentum efficacius euadit. **SEN.** Ad quos valet hoc vnguentum affectus? **BRAS.** A' Nicolao Proposito dicitur ad hydropas valere, & ad omnes tumores in quacunq; sint corporis parte, & ad neruos contractos: urinam prouocat, si venter inungatur, laxat, renum doloribus ex frigida causa succurrit. **SEN.** Est'ne verũ, quòd Agrippa vocetur, quia Agrippa Iudæorum Rex, eo vteretur, & ob dignitatem suam nulli discipulorum suorum tradere voluerit? **BRAS.** Quos discipulos habuit Agrippa? nugæ sunt gerulæ, id fortè est, quod Nicolaus Alexandrinus dixit in libro de Compositione medicamentorum, capite nonagesimo nonagesimo quinto, cùm ait, Vnguentum Agrippæ Regis Iudæorum, quod tanti momenti est, vt nemini subditorum communicari voluerit viuus. **SEN.** Ni piget, quæ ab hoc authore dicuntur,
refer

referto. **B R A S.** Ita inquit ad omnem nervorum imbecillitatem valere ad tumores, ad totius corporis dolorem, ad ventrem induratum, ad stranguriam.

℞. Bryoniæ lb viij.

Siccidis lb iij.

Scillæ lb iij.

Olei gleucini, & ceræ albæ quantum sufficit. radices bryoniæ, & siccidis ablutas æneo cultro incide, & dies octo in oleo reponere, tertio die lento igne coque donec herbæ discedant & per sacculum fortiter cola, abiectisque herbis ceram adde, & liquata conde, & vsui reserua. **S E N.** Multa desunt in hac compositione. **B R A S.** Arbitror potius multa esse addita à Nicolao Proposito, quæ ab Alexandrino, à quo accepit, non sunt posita. At statim Alexandrinus aliud Agrippæ vnguentum refert vocatum bryonicum, & ait hoc fronti illitum capitis medetur dolori, nephriticis, tumoribus, & doloribus ad ignem inunctum, stranguriam, & dysuriam prælotis renibus, & genitalibus ex decoctione apij, & macedonij ad ignem inunctum sanat.

℞. Olei lb vj.

Bryoniæ lb iij.

Ceræ lb j.

Coque ut præcedens, habet enim vires simi-

les per omnia. **SEN.** Quam compositionem seruaturus sum? **BRAS.** Posteaquàm compositio illa Nicolai Propositi in publico vsu est, illam seruato.

SENEX XXX.

Vnguentum pro Splene suam sedem hîc habet. **BRAS.** Hoc vnum est ex his vnguentis, quæ apud diuersos pharmacopôlas diuersa sunt, à tuo igitur incipito: quod seruas? **SEN.** Hoc seruo quod nunc referam.

R. Muccilaginis psyllij

Fœnu Græci

Seminis lini

Seminis cotoneorum

Althææ

Singulorum $\mathfrak{z}$ j.

Adipis gallinæ

Anseris

Anatis

Singulorum $\mathfrak{z}$ vj.

Butyri recentis

Axungia suillæ absque sale

Medullæ bouis

Singulorum $\mathfrak{z}$ iiij.

Scolopendriæ

Tamarisci

Corticum radicum capparum

Corticum medior. fraxini

Singulorum $\mathfrak{z}$ iij.

Olei

Olei chamæmelini ℥ vj.

De capparibus ℥ iij.

Liliorum alborum ℥ ij.

Ceræ quantum sufficit.

Misce, & fiat vnguentum secundum artem.

BRAS. Maxima pharmacopolarum pars hoc seruat: at in simplicium pōderibus differunt: & hi, qui hoc vnguentum rescribūt recētes, in ponderibus inter se diuersi sunt, in simplicibus verò minimè differūt: tamen aliqui præter simplicia, quæ enumerasti, rosas addunt in scolopendriæ pondere, & tragacantham, in mucilaginum pondere. aliqui verò sunt Ferrariæ (licet pauci) qui hoc quod sequitur, conficiunt:

℞. Olei communis ℔ vj.

Medullæ cruris bouis ℔ ij.

Butyri recentis ℔ j.

Succi Bryoniæ

Cyclaminis

Singulorum ℔ ij.

Misceantur, & bulliant vsque ad consumptionē succi: huic verò percolatę rei addito.

Ceræ citrinæ ℥ xvj.

Pulueris asplenij

Corticum radicum capparum

Tamarisci

Seminis agni casti

Singulorum ℥ vj.

B

Misce

Misce, & fiat vnguentum secundum artem.
 SEN. Audiui te ordinem quendam seruare
 in his pro splene vnguentis, & quandoque
 tuas quasdam compositiones parauisti, quas
 pro nonnullis indixisti ægrotis, optarem
 ut illa mihi referres. BRAS. Referam, mo-
 dò tempus non deficiat. Cum quempiam
 curo, qui lienem tensus habeat cum mo-
 dico dolore, iubeo ut Recipiantur olei de
 capparibus ℥ ij.

Pinguedinis anseris ℥ β.

Misce, & cum cera fiat linimentum molle,
 è quo calido lienis regio inungatur: si etiã
 lien fit valde durus ab hoc incipio, postea
 ita indico:

℞. Olei de capparibus

Aceti fortissimi

Singulorum ℥ ij.

Misce, & bulliant ad cõsumptionem aceti.
 postea adde

Pinguedinis anseris

Medullæ vitulinæ

Singulorum ℥ β.

Misce, & cum cera fiat linimentum molle.
 si profecerit, vltcrius non procedo: sin mi-
 nus, ita indico

℞. Olei de capparibus

Liliorum alborum

Singulorum ℥ ij.

Aceti

Aceti acerrimi ℥ iiij.

Succi cyclaminis ℥ ij.

Misce, & bulliant vsque ad cōsumptionem
succī, & aceti, postea adde

Pulueris radicū Iridis

Galangæ

Radicū capparū

Citharach

Corticū tamarisci

Singulorū ℥ j.

Pinguedinis anseris

Medullæ vitulinæ

Butyri recentis

Singulorū ℥ β.

Misce, & cū cera fiat linimentū molle, si
profecerit, bene est: sin min⁹, iubeo Recipi

Vnguenti pro splene communis ℥ iiij.

Aceti ℥ iiij.

Misce, & bulliant ad cōsumptionem aceti,
& nonnunquā cyclaminis succū addo:
si verò hoc etiā adhibito non profecerit,
ad meū deuenio magnum pro splene vn-
guentū, quod ita confici iubeo:

℞. Spicæ nardi

Tamaricis

Agni casti

Rumicis

Nasturtij

Strutyion, id est condisi

Vitis albæ
 Vitis nigræ
 Filicis
 Vrticæ
 Hederæ
 Isatidis
 Absynthij
 Hyssopi
 Tragorigani
 Pulegij
 Dictamni
 Smyrnij
 Chamædridis
 Polij
 Leuconij
 Nenupharis
 Asplenij
 Hemionitidis
 Singulorum ʒ β.

Rubæ

Betonicæ

Polemonij, id est giargæ

Periclimeni, id est matris syluæ

Xiridis

Anchusæ

Capillorum veneris

Aceti scilitici ℥ xv.

Misce, & bulliant ad dimidiæ partis aceti
consumptionem. postea adde

Lactis

Lactis humani ℥ ij.

Aquæ marinæ ℥ iiij.

Corallorum ʒ iiij.

Anisforum

Sinapis

Piperis

Singulorum ʒ vj.

Iridis

Acori

Cantami, id est, laccæ

Lupinorum

Singulorum ʒ j.

Misce, & bulliant ad consumptionem duarum librarum, & semis: postea adde

Olei amygdalarum dulcium ℥ iiij.

Olei de capparibus

Balanini

Liliorum alborum

Singulorum ℥ ij.

Succi cotoneorum

Succi lupinorum

Succi radiculæ

Succi lepidij, id est, raphani

Succi scillæ

Succi brassicæ

Succi cyclaminis

Singulorum ℥ ʒ.

Muccilaginis psyllij

Semenum lini

B ʒ Semi

Seminum fœnugræci

Althææ

Singulorum $\mathfrak{z}$ ij.

Omnia simul misceantur, & in toto hoc misto bis extinguantur quinquaginta libræ ferri igniti, postea adde

Visci

Peucedani

Ammoniaci

Sagapeni

Licij

Rha pontici

Aristolochiæ

Agarici

Cotis

Alcyonij

Singulorum $\mathfrak{z}$ iij.

Radicum capparum $\mathfrak{z}$ vj.

Misce, & bulliant omnia simul ad perfectâ succorum, & aceti resolutionē: deinde robustiori lingua omnia cōmisceantur, & agitentur, postea totum hoc tepesactum, per stamineam percoletur, cui toto addatur

Pinguedinis anseris

Anatis

Gallinæ

Vrsi

Talsi

Singulorum $\mathfrak{z}$ vj.

Bucyræ

Butyri recentis ℥ j.
 Medullæ crurum vituli
 Cerui

Singulorum ℥ iiij.

Misce probè omnia simul, & cum cera fiat vnguentum. Sit verò cera vt satis videbitur conficienti. **SEN.** In hac compositione nihil deesse arbitror ex his, quæ ad lienem extenuandum faciunt. **BRASS.** Imò nihil deest ex his, quæ haberi possunt. Cùm autè mihi magnæ displiceant medicamentorum compositiones, fortè neq; hac vterer, nisi illam sexcenties expertus essem, & nunquàm me fefellerit, verùm ipsam in vltimum seruo, cùm alia non profecerint.

SENEX. XXXI.

Vnguentū igitur ad Combustos cōtemplemur. **BRASS.** Nūquàm vidi tot diuersitates in his, qui curātur, vt in cōbustorū præsidiis. nam nulla ferè domus est, quæ sua non habeat præsidia, & pharmacopôlæ in hoc etiā vnguento dissidentes sunt. tu quod seruas, referto. **SEN.** Hoc ego seruo, quod sequitur:
℞. Thuris ℥ iiij.

Ceræ ℥ vj.

Misce. **BRASS.** Alij simpliciter sambucinū, & ceram accipiūt. alij verò simile vnguentū parant, vt tu facis. sed acetum addunt hoc modo, & non accipiunt sambucinū oleum.

℞. Cort

R. Corticum mediorum sambuci quantum vis, infundantur in acetum per tres dies, deinde bulliant, addita

Olei communis ℥ j.

Ceræ nouæ ℥ j.

Thuris masculi ℥ j.

Bulliant ad consumptionem aceti, & percolentur. Sunt aliqui Ferrariæ, qui cū indicitur vnguentum ad combustos, vnguentum de calce præbent, alij ita conficiunt:

R. Corticis medullæ sambuci ℥ ij.

Bulliant in sufficiente aqua ad duarum partium consumptionem, & colentur, deinde in dicta colatura adde

Olei nucum ℥ iiij.

Misce, & bulliant lentissimo igne ad superscriptæ decoctionis consumptionem. postea in fine adde

Ceræ nouæ ℥ ij.

Misce, & fiat vnguentum s e n. Vidi & qui sambucino vngueto ad combustos vterentur: imò nonnulli Ferrariæ, cū vnguentum pro combustis indicitur, statim sambucinum præbent. B R A S S A. At quomodo conficitur? s e n. Hoc modo, vt vidi.

R. Rasuræ corticis medij sambuci ℥ j.

Olei communis ℥ ij.

Bulliant ad decoctionē rasuræ, deinde torculari exprime, & huic expresso adde

Thuris

Thuris puluerizati ℥ iiij.

Succi ramorum tenerrimorum sambuci
℥ iiij.

Ceræ nouæ ℥ iiij.

Misce, & bulliant ad succi cōsumptionem,
postea ab igne remoue, & adde cœnopho-
ron vnum vini albi, dimittéque hoc vn-
guentum semper huic vino mistum, com-
bustúmque locum pena inunge. Sit verò
vnguentum hyeme tepidum, æstate frigi-
dum, faciet hoc vnguētum, vt nulla ferè sit
apparitura cicatrix. B R. Alij sunt qui masti-
chen, & myrrham addunt, ita procedentes:

℞. Corticum medullæ sambuci ℔ j.

Olei communis ℔ ij.

Simul misceantur, & ita per tres dies per-
maneant, postea igni suspendantur. & bul-
liant quoad dimidia pars sit consumpta,
postea bene exprime, & adde

Ceræ citrinæ ℥ iiij.

Thuris

Mastiches

Myrrhæ

Singulorum ℥ j.

Misce, & fiat vnguentum secundum artem,
quod albo vino pluribus vicibus lauetur.
S E N. Nihil est, quòd eodē fiat modo apud
diuersos. R A S. Nec vllus inuenitur homo
alteri similis. S E N. Est ne aliquis antiquus
huius

huius vnguēti author? **BRASS.** Illud inveni apud Nicolaum Alexandrinum, capite **MCCC.** sui de compositione medicamentorum Libri. **SEN.** Est'ne eodem modo confectum vt ex præcedentibus vnum? **BRASS.** Non prorsus. **SEN.** Huius igitur authoris (ni piget) compositionem referto. **BRASS.** Hæc est, quæ sequitur:

R. Olei

Sepi recentis

Tenerrimarum sambuci frondium

Singulorum $\mathfrak{z}$ iiii.

Aquæ quod sufficit.

Sepum tritum cum oleo, & aqua solue, & frondes inditas lento igne coque, postea in mortario omnia diu cōterendo commisce, & cola, succum verò colatum in vase collige, & reserua. **SEN.** Dicítne hic author vnguentum hoc ad combusta valere? **BRASS.** Imò authoris verba sunt, ad aquæ calidæ adustionem conferre, & ignis: additque ad idem valere decoctionem oui inunctam, & capita raparū cum decenti adipe in aqua decocta trita, & imposita multum pollere. **SEN.** Vidi qui in hyeme rape succo vsi sunt, & mirè profuit. **BRASSAV.** Vt superius dixi, nulla domus est, quæ peculiaria præsidia nō habeat ad combustionem. Sed mirum est præsidium, cū membrum ilico combust

combustum est, si exulceratum non sit, ilico lintea supraponere aceto madefacta, & frequenter mutare. nimirum hoc frequenter causa est, vt neque excitentur ampullæ, iubeoque in illo initio oleum rosaceum omphacinum ex oui vitello combusto loco supraponi. Talia in hoc casu fieri vidi, quæ risum potius videntibus mouere, quàm affectis prodesse possint, de quibus cum de adustione agemus, & eius curatione pertractabimus. sat tibi sit vnguentorum ad combustionem diuersitatē habuisse, & non solum illam, quæ Ferrariæ est, sed & quæ in aliis Italiæ vrbibus inuenitur. Ad alia igitur properato.

S E N E X.   X X I I.

Vnguentū Marciaton huc non segniter accedit. *B R A S.* Cū duo sint huius vnguenti genera, quod nā conficis? *S E N.* Illud, quod à Nicolao describitur, & vocatur vnguentū marciatum magnum. *B R A S S A.* Est illud quod à Martiano (vt ait) peritissimo Medico nomen sumpsit, nam ab ipso inuentum fuit, & conflatum, inquit, Ad capitis, pectoris, & stomachi dolorem valet, & frigiditatem, ad splenis duritiem, & hepatitis, & ad ilij dolorem, & ad solem, & ad ignem inunctum, statim subuenit, paralyticis, ischiadicis, nephriticis, & podagricis
prodest

prodest, tumores reprimat, durities remol-
lit, ad spasmo affectos, & ad tipyce febrici-
tantes valet, & omnibus doloribus ex frigi-
ditate vehementer medetur. At ipsius com-
positionem referto, vt illam contemplari
possimus. s e n. Hæc est quæ sequitur.

℞. Cerae albæ lb ij.

Olei lb viij.

Roris marini

Foliorum lauri

Singulorum ℥ viij.

Rutæ ℥ vij.

Tamarisci ℥ vij. aliter ℥ viij.

Esbrij

Sabinæ

Balsamitæ

Elelisphaci

Ocymi

Polij

Calamenthi

Arthemisiæ

Enulæ

Betonicæ

Brancae vrsinæ

Spargulæ

Herbæ venti

Pimpinellæ

Agrimoniæ

Absynthij

Herbæ

Herbæ paralyſis

Herbæ ſanctæ mariæ

Cimarum ſambuci

Cræſſulæ Mille folij

Semper uiuæ

Chamædridis

Centaureæ

Singulorum ʒ iiij. & β.

Fragrariæ

Quinquefolij

Herbæ tetræit

Singulorum ʒ iiij. & β.

Euiſci radicis

Cymini

Myrrhæ

Singulorum ʒ iiij.

Fœnugræci ʒ j. ʒ ij.

Butyri ʒ j. ʒ ij.

Vrticæ

Violarum

Papaueris nigri

Mentæ Saracenicæ

Mentæ aliæ

Polytrici

Lapaceoli

Cardunceli

Matris ſyluæ

Maturellæ

Herbæ moſchatæ

Alleluya

Linguae ceruinæ

Crispulæ

Camphoræ

Styracis

Medullæ ceruinæ

Singulorum ʒ β.

Adipis vrsini

Gallinacei

Mastiches

Singulorum ʒ j.

Thuris ʒ β.

Olei nardini ʒ ij.

Herbæ colligantur ad dimidium mensis
Maij, vnoque die, vel duobus si fieri potest
ab hora tertia vsque ad meridiem, confici-
tur hoc modo, herbas tritas diebus septem
in optimo, & odorifero vino infunde, octa-
uo verò die ad lentū ignē ponantur, & cū
vinum aliquantulum consumi incœperit,
supradictum oleum addatur, & bulliāt do-
nec diminui incipiant: deinde studiosē co-
lentur, & proiectis herbis iterum supra
ignem ponantur, & cū bullire incœpe-
rint, styracem appone, cūque modicum
bullierint, butyrum adde, & axungiam ali-
quantulum contusam, & oleum nardinum,
mastichen, & olibanum, & denique ceram,
quæ cū liquefacta fuerit, semper spatula
agit

agitando, ab igne remoueatur; & cū coagulatum fuerit, in vase referua. BRASSA.
 Et si compositio hæc in vsu sit: tamen nunquam illam probare potui, quia calida frigidis miscet, cū hic solis indigeamus calidis, quamuis & ipse Nicolaus Alexandrinus eandem præcisè in simplicibus posuerit compositionem: at in pōderibus differt. SE. Huius Alexandrini compositionem (nigra) referto. BRASS. En refero:

℞. Cerae albæ ℥ ix.

Olei sextarios sex.

Roris marini

Foliorum lauri

Singulorum ℥ ij. & β.

Amaraci ℥ ij.

Esbrij

Sabinæ

Balsamitæ

Ocymi

Elelisphaci

Singulorum ℥ j. & β.

Polij

Calamenthi

Arthemisiæ

Enulæ

Betonicæ

Brancae Vrsinæ

Herbæ venti

Pimpinellæ
 Argemoniæ
 Absynthij
 Herbæ paralyfis
 Herbæ sanctæ Mariæ
 Cimarum sambuci
 Herbæ crassulæ
 Semperviua
 Mille folij
 Chamædridis
 Centaureæ
 Centum neruiæ
 Fragulæ
 Quinque folij
 Herbæ tetralt
     Singulorum   ℥   j. & β.
 Radicis euisci
 Cymini
 Myrrhæ
     Singulorum   ℥   j.
 Fœnugræci   ℥   β.
 Butyri   ℥   v.
 Vrticæ
 Violarum
 Papaueris rubri
     Singulorum   ℥   iij.
 Mentæ saracenæ
 Mentæ aliæ
 Lapathioli

Polytrichi
 Carduncelli
 Matris fyluæ
 Maratri
 Herbæ moschataæ
 Alleluya
 Linguæ ceruinæ
 Crispulæ
 Camphorataæ
 Styracis
 Medullæ ceruinæ
 Adipis Vrsini

Gallinacei

Singulorum ʒ iij.

Thuris ʒ ij.

Olei nardini ʒ j.

Herbas tritas diebus octo in vino infunde, octauo die lento igne, penè ad cōsumptionem coque, & oleum adde, simulque omnia tandiu coque, donec succi herbarum absumentur: deinde cola, & abiectis herbis styracem adhibe, & cū modicum bullierit, cerā inde: cūq; liquefacta fuerit, ab igne remoue, & puluerē admisce: & cū coagulum fuerit. vase conditum vsui reserua. SEN. Eadem est in simplicibus prorsus, at in ponderibus differt, sed quam ego seruaturus sum compositionem? B R A S S. Quam volueris seruato, nam pro meis agrotis

C 3 illam

illam nunquàm indicam, imò compositionis ista facit vt Nicolaum Alexandrinum antiquum fuisse authorem minimè arbitrer. **S E.** Quam ob rem? **B R A S.** Quia multa ponit simplicia recentia, quale est herba venti, idest cimbalaria, quæ parietibus in hæret, & herba sanctæ Mariæ, & alia multa, quæ apud antiquos nomen sortita non sunt, tamen non ambigo Nicolaũ Propositum ab hoc Alexandrino accepisse. **S E N.** Vt video prorsus accepit, in ponderibus verò aberrauit. **B R A S.** Imò & compositionis initium hoc ostendit, cùm ait ad frigiditatem, & dolorem capitis, pectoris, & stomachi, ad sclircn hepatis, & splenis. ad alij dolorem, ad paralyticos, arthriticos, ischiadicos, nephriticos, & podagricos, & ad omnes dolores, ad tumores, duritiem, spasnum, & febrientes, ad ignem vel solem inunctum valere. **S E N E X.** Ad eadem proficere dicit Propositus, quamuis in hoc ultimo differant. **B R A S S A.** At non omnes pharmacopôlæ hoc seruant, sed aliqui sunt, qui cùm indicitur vnguenrum Marciatum, illud præbent, quod respectu præscripti, quod magnum dicitur, paruum vocatur. **S E N E X.** Quomodo conficiunt? nam ego semper magnum seruauì. **B R A S S A V.** Ita ab ipsis conficitur, & seruatur:

℞. Fol

R. Foliorum lauri lb iij.

Rutæ lb ij. & β.

Amaraci lb ij.

Roris marini lb j. & β.

Foliorum myrti lb j.

Floris saluiæ

Balsamitæ, id est, mentæ aquaticæ

Ocymi

Singulorum lb β.

Butyri ℥ vj.

Mastiches

Styracis calamitæ

Medullæ ceruinæ

Adipis Vrsi

Gallinæ

Singulorum ℥ j.

Thuris ℥ ij. & β.

Olei nardini ℥ j.

Olei omphacini lb vj.

Misce, & fiat vnguentum, vt in magno dictum est. **SEN.** Fortè hæc est melior compositio. **BRASSA.** Illam ego magis probō, quia nullas continet contradictiones. **SE.** Fortè hæc est ab aliquo antiquo accepta. **BRASSA.** Ab eodem Nicolao Alexandrino, neq; adeò in ponderibus differt, vt præcedens facit. **SEN.** Refer(ni pigeat) quid author ille scriptum reliquerit. **BRASSA.** Ita dicit, Vnguentum Marciaton vsuale

ad podagram frigidam, siue calidam, paralyticos, arthriticos, nephriticos, ischiadicos, & ad omnia vitia, & dolores neruorum.

℞. Foliorum lauri ℥b iij.

Rutæ ℥b ij. & β.

Amaraci ℥b ij.

Roris marini ℥b j. & β.

Foliorum myrti ℥b j.

Esbrij, idest florum saluæ

Balsamitæ, Ocymini

Singulorum ℥ vj.

Butyri ℥ v.

Styracis

Medullæ ceruinæ

Adipis

Vrsini

Gallinacei

Singulorum ℥ iiij.

Mastiches ℥ iij.

Thuris ℥ ij. & β.

Olei nardini ℥ j.

Olei oliuarum

Ceræ

quod sufficit.

Herbas contusas diebus quinq; in oleo materia, sexta die lenes ad prunas tandiu coq; donec succus consumatur: deinde cola, & abiectis herbis medullas, & adipem liquatas appone, & spatula exagitâdo, ceram adice & liq

& liquatis puluerem terēdo admisce: deinde ab igne depositis oleum nardinum infunde, & agita donec in idem corpus redigatur, postea vāse conditum vsui reserua. **SE.** Non est magna differentia huius vnguēti ad illud, quod (vt dixisti) nonnulli Ferrarienses pharmacopôlæ seruant. **BR.** Hoc nihil refert, si ego marciaton vnguento indigerem, optarem potius vt hoc acciperetur, quàm magnum. At siue fiat, siue non fiat, haud magnifacio.

SE N E X XXXIII.

Vnguentum Resinum cōtemplandum est. **BRASS.** Arbitror nullum esse vnguentum magis constans isto, nam omnes idem præcisè conficiunt, in hoc solūm differūt, quòd aliqui oleum rosaceum accipiunt, alij oleū commune, omnes verò ita conficiunt:

℞. Olei communis

Terebinthinæ

Resinæ pini

Ceræ citrinæ

Singulorum partes æquales.

Misce, & secundum artem fiat vnguentum. tu verò quod oleum accipis? **SE.** Oleum rosaceum semper accepi. **BRASS.** Si rosaceum accipiatur, magis redolet, tamen apud nonnullos pharmacopôlas Romę vnguentum, quod sequitur, pro resino vnguēto vëditur:

C

5

℞. Res

℞. Resinæ pinguis albæ & mollis ℥ ij.
 Gummi helemi ℥ β.
 Olei rosacei ℥ j.

Ceræ albæ quantum sufficit.

Misce, & cum vino albo conficiatur vnguentum. **S E.** Nunquam vidi hoc pro resino vnguento seruari. **BRASS.** Et nullus est Ferrariæ, vel Venetiis, qui ipsum conficiat pro resino vnguento. Conciliator ait, Vnguentum hoc cerebrum roborare, superfluitatesque exiccare, quæ sub osse sunt, absque abrasione & ipsius ossis detractiōe.

S E N E X X X I I I I.

Vnguentum Basilicon ad examen venit. **BRASSAVOLVS.** Et suæ sunt in hoc vnguento difficultates, nam aliqui Mesue basilicon seruât, alij basilicō quoddā, quod magistrale vocant. **S E.** Quale est hoc, quod dicis, nam ego semper Mesue basilicon seruauī. **BRASS.** Et deinceps etiam seruato, sed maxima pharmacopolarum pars hoc quod sequitur, seruât:

℞. Picis naualis

Picis græcæ

Terebinthinæ

Resinæ

Olei communis

Singulorum ℥ vi.

Ceræ nouæ ℥ iiij.

Misce,

Misce, & igne lento fiat vnguentum. **SEN.**
 Diu est, quòd multos ita conficere noui, sed
 amplior videtur Mesue compositio, nam
 ipse ita conficit, & ad parui differentiã ma-
 gnum basilicon vocat.

R. Ceræ albæ

Resinæ

Sepi vaccini

Picis glutia

Olibani

Myrrhæ

Singulorum partes æquales.

Olei quantum sufficit. sequitur deinde
 Mesue in alio, scilicet, libro.

Ceræ ℥ vj.

Picis ℥ iiij.

Alliorum singulorum ℥ j. & β.

BRAS. Sunt aliqui Ferrariæ, qui hoc Me-
 sue vnguētum sub ponderibus, quæ sæquū-
 tur, conficiant.

R. Ceræ citrinæ lb j.

Picis naualis ℥ viij.

Myrrhæ

Resinæ pini

Singulorum ℥ iiij.

Terebinthinæ ℥ v.

Olei communis lb j.

Sepi vaccini

Olibani

Siag

Singulorum ℥ iiij.

Misce, & fiat vnguentum secundum artem.

SEN. Ex tot rebus nunquam conficere vidi.

BRAS. Deinceps ita non dices, verūtamen alij sunt, qui ita conficiunt.

℞. Resinæ pini

Ceræ citrinæ

Picis naualis

Singulorum ℔ j.

Olei communis ℔ ij.

Misce, & fiat vnguentum secundum artem.

SE. Horum vnguētum quatuor tantum recipit simplicia. BRAS. Alij sunt, qui ita ex quinque simplicibus parant.

℞. Picis naualis

Colophonix

Resinæ pini

Olei communis

Ceræ citrinæ

Singulorum ℥ vj.

Misce. Alij ex sex simplicibus ita cōficiūt:

℞. Picis naualis

Picis græcæ

Terebinthinæ

Resinæ

Olei communis

Singulorum ℥ vj.

Ceræ ℥ iiij.

Misce, & fiat vnguentum secundum artem.

Alij

Alij recipiunt ceram æqualiter. Aliqui basilicon minus Mesuæ conficiunt, & seruant. s E. Est ne illud, quod quatuor tantum recipit simplicia? B R A S S A V O. Illud inquam, quod ita conficitur:

℞. Resinæ

Picis

Ceræ

Singulorum partes æquales

Olei quantum sufficit. s E. Maxima est in vna vrbe diuersitas. vix tot sunt pharmacopôlæ, quot sunt in hoc vnguento diuersitates. B R A. Reperitur & apud Serapionem maius basilicon, & minus. Maius ex quatuor simplicibus tantum parat, idcirco illud vocat tetrapharmacum, cum tamen sit pentapharmacum, nam recipit picem, resinam, sepum vaccinū, & oleum, quantum necesse est. Minus verò Serapionis basilicon idem est cum minori Mesue, & apud Auiennam minus basilicon eodem modo confectum est, vt in Mesue reperitur. At maius ex his conficit.

℞. Ceræ ℥ j.

Picis ℥ viij.

Myrrhæ

Resinæ

Singulorum ℥ iiij.

Glutinis Alimbat ℥ iiij.

Olei

Olei lb ij.

Misce, & fiat vnguentum secundum artem.
 s E. Ad quos valet affectus? B R A S. A' Mesue
 dicitur vulneribus conferre, in quibus non
 est calefactio. Mesue autem codex depraua-
 tus est: quia affirmatiuè legitur, quod erat
 negatiuè legendum: & propriè valet in ner-
 uorum, neruofarumve partium vulneribus:
 nam illa mūdificat, & incarnat. Antiquum
 Mesue codicem legi, in quo scriptum erat
 conferre vulneribus, in quibus deest calefa-
 ctio, s E N. Multi ambiguitates faciant in
 illa parte in qua dicit glutinis alimbat: nā
 aliqui volunt esse vnam rem solam, aliqui
 duas: quid censes tu? B R A S S A. Ad vnguen-
 ti intētionem vtrunque conuenit: propter-
 eā arbitror vtrunque esse in compositione
 finendum. s E. Reperiturne apud antiquos
 eiusmodi vnguentum? B R A S S A. Imò
 reperitur, nam de eo Trallianus agit, libro
 primo, capite x v i i. propè finem, vbi de
 Cephalalgia ex ictu agit, & dicit tetra-
 pharmacum pares habere portiones ceræ,
 & picis, resinæ, sepi taurini, aut vitulini;
 hoc verò tetrapharmacum est basilicon
 vnguentū antiquorum: nam Oribasius Sar-
 dianus in libro Inflammationum, vbi de
 Aurium inflammationibus agitur, cum
 cardino oleo miscet basilicon, quod tetra-
 pharm.

pharmacum vocari ait. idem presidium ad-
hibet in aurium dolore ex inflammatio-
ne, in primo capite tertij libri de Compo-
sitione medicamentorum secundum locos
Galenus, vbi ait: Quòd si inflammatio ad-
fit, optimum ad eam pharmacum vnguen-
tum nardinum, cum exiguo basilico appel-
lato pharmaco infunditur: idem etiam te-
trapharmacum appellatur. Ex his fortè
Mesue defendi possèt, cùm in ipsius exem-
plaribus affirmatiuè scriptum est basilicon
vulneribus conuenire, in quibus est calefa-
ctio: tamen ego in aurium inflammatio-
ne non vterer nardino cum modico basi-
lico, cùm plura adsint, quæ aurium inflam-
mationi magis cōueniunt: tamen nec vere-
rer ista, adhibere ad pus mouendum, in in-
flammatione potissimùm aurium, & in
vulneribus ad mouendum pus, Vnde & Ae-
tius libro secundo, cap. 150. inquit: Et quæ
induratas partes molliunt, & quæ inflāma-
tas maturāt, quale est quod tetrapharmacū,
& quod basilicon appellatur. Vt hinc col-
ligi possit inflāmationes maturare eiusce-
modi vnguentum. Paulus lib. vij. cap. deci-
mo septimo inquit: Basilicon tetrapharma-
cum, quod conficitur è ceræ, colophonix,
picis, adipis taurini, portionibus equalibus,
ex eisdem etiam confici Aetius docet. Hi
verò

verò omnes à Galeno accepere: nam ille in
 primo de Elementis libro, vbi illos repre-
 hendit, qui dicebant non esse elementa in-
 misto, quia nō videtur, inquit: Eadē ratione
 negaret aliquis ex cera, resina, pice, & adipe
 id medicamentum componi, quod tetra-
 pharmacum nominatur. & in primo Com-
 mentario de Natura humana, sectione pri-
 ma, idem sentiens, & idem agens, quod in
 prædicto libro de Elementis inquit: Quod
 perinde est, ac si in medicamenta tetraphar-
 maca meram tibi ceram ostēdi, aut picem,
 aut adipem, aut resinā postules. In eodem
 libro, sectione tertia, inquit: Vt tetraphar-
 macum medicamentum, neq; ceram esse,
 neque picem, neque resinam, neq; adipem,
 sed vnum quid aliud ab his distinctū, quod
 ex his est omnibus genitum, in quarto Me-
 thodi medendi libro, tetrapharmaci vim
 esse docet, calefacere, humectare, & celeri-
 ter pus mouere. Et in quinto etiam Metho-
 di medendi, de tetrapharmaco inquit: Quā-
 do planè multò magis augere putredinem
 paucis debuit, vtpote quod siccare vlcus
 prorsus nō potest, maturare phlegmonē po-
 test Et in 13. Methodi medendi libro, mem-
 brum aliquod modicè calefacere, & hume-
 ctare volens, tetrapharmaco vtitur, quod
 rosaceo liquat, vel vbi absit, aliquo ex rela-
 xantib

xantibus. Celsus etiam libro quinto idem
 tetrapharmacum describit, ad pus mouen-
 dum: ita verò dicit. Puri autem mouendo, ..
 non aliud melius, quàm quod expeditissi- ..
 mum est, *τῆς τετραφάρμακον* à Græcis nomina- ..
 tur, habet parēs portiones ceræ, picis, resi-
 næ, sepi taurini, si id non adest, vitulini: ta-
 men adest basilicon emplastrum nigrum
 apud eundem Celsum. s. e. Quomodo hoc
 conficitur? B R A s. Hoc modo:

℞. Panacis pondo j.
 Chalbani pondo ij.
 Picis
 Resinæ

Singulorum pondo x.

Olei dimidium cyathi.

s. e. n. Arbitror te posuisse descriptionem
 quampiam huic similem. B R A s. Similem
 fortè, sed non eandem. s. e. n. Quam ergo
 compositionem sum ego seruaturus? B R.
 Quando pus mouendum est, & mediocri-
 ter calefaciendum ac humectandum, Gale-
 ni basilico semper vtaris, Tetrapharmacò
 vocato, si verò adsint neruorum vulnera, in
 quibus etiam pus mouendum sit, Mesue ba-
 silicon accipito. Verùm ad nauseam de hoc
 vnguento iam locuti sumus.

S E N E X. XXXV.

Ob hoc vnguentum de Cerussa cõtemple-
 mur

mur. **BRAS.** Hoc etiam vnguentum album Rasis vocatur, & à vulgaribus dicitur vnguento de *biaca*. **SENE X.** Notato tria esse apud pharmacopôlas de cerussa vnguenta.

BRAS. Quæ nam sunt? **SEN.** Vnguentum de cerussa crudum, vnguentum de cerussa coctû, & vnguētum de cerussa ad phlegma falsum, & scabiem siccam. **BRAS.** Referas hoc de cerussa ad falsam pituitam. **SENE X.** Iam refero:

℞. Cerussæ

Lithargyrij

Singulorum 3 vj.

Plumbi vsti

Scoriæ argenti

Singulorum 3 iiij.

Mastiches

Olibani

Sing. 3 ij. & β.

Olei rosacei

Aceti

Singulorum quantum sufficit.

Terantur in mortario, & prius oleum imponatur, deinde acetum, & absq; intermissione misceantur, modicè, ac paulatim instillando, quoad sint optimè mista, si quis verò eo vti voluerit, adde argenti viui 3 v. & si fuerit necessarium adde ziniar 3 ij.

BRAS. Non adest Ferrariæ in aliquo vel
antiq

antiquissimo pharmacopolio eiusmodi vnguentum, & est vnguentum de cerussa Mesue, fortè verò tu illud confectum habes.

SEN. Imò semel tantum ipsum paravi, sed nunquam vendidi. **BRAS.** De crudo igitur, & cocto vngueto de cerussa loquamur.

SEN. Crudum ita paro:

R. Olei rosacei lb j.

Cerussæ lotæ ℥ x.

Ceræ albæ ℥ vj.

Camphoræ ℥ ij.

Misce. **BRAS.** In huius etiam vnguëti ponderibus magnæ sunt apud nostrates pharmacopôlas differentiæ, neq; in camphoræ appositione conueniunt. nam aliqui illam adiiciunt in maiori copia, alij in minori, alij neq; adiiciunt, audias verò has ponderû differentias, nōnulli etenim hoc modo parant:

R. Cerussæ tenuiter puluerizata ℥ ix.

Olei rosacei lb j. & β.

Ceræ albæ ℥ ij. & β.

Misce, & fiat vnguentum.

Alij verò ita conficiunt.

R. Olei rosacei lb j.

Cerussæ ℥ viij.

Ceræ albæ ℥ iiij.

Misce, & fiat vnguentum.

Alij hoc seruant.

R. Olei rosacei lb iiij.

Cerussæ lb j.

Ceræ albæ ℥ ix.

Camphoræ ℥ j. & β.

Albumina ouorum numero ij.

Misce, & fiat vnguentum. **SEN.** Cur præscripti camphoram non adiiciunt? **BRAS.** Ut simpliciter sit vnguentum album, & non vnguentum album cum camphora, quod recentes camphoratum vocant. nonnulli verò ita conficiunt:

℞. Olei rosacei ℥ iiij.

Ceræ albæ ℥ ij.

Cerussæ quātum sufficit ad inspissandum, & in fine duo ouorum albumina addantur. **SEN.** Hi suum hoc vnguētum singulis diebus facere debent, & non seruare. **BRAS.** Ita arbitror. imò multa sunt simplicia vnguenta quæ tunc fieri optarem, cū illis quispiam indiget, ex Rasi verò ita confici debet:

℞. Cerussæ lotæ aqua rosacea, vel plantaginis pluribus vicibus ℥ vj.

Ceræ albæ ℥ iiij.

Olei rosacei loti lb j.

Liquefacta cera cum oleo lento igne, ab igne remoueat, baculo semper agitādo, cūque ad frigiditatem ferè attigerit, cerussam adice tenuissimè puluerizatam, in fine quatuor ouorum recentium albumina adiicito.

adiicito, & simul miscendo probè agitato. qui deinde vnguentum hoc camphoratum efficere cupiunt, in singula vnguenti libra duas camphoræ drachmas optimè miscendo iniiciant. s E N. Sùntne alij authores, qui vnguentum hoc conficiant præter Rasim?
B R A S. Auicēna duas habet descriptiones. in quarum vnaquaque lithargyrium ingreditur. prima autem compositio, quam dicit ad ignis adustionē facere, & excoriationem
Recipit lithargyrij 3 j.

Cerussæ 3 v.

Ceræ albæ 3 vij.

Olei rosacei 3 ij.

Cera, & oleum vnà liquefiant, & cerussa, ac lithargyrium addantur, simulque misceantur, antequàm infrigidentur, & vnus oui albugo vnà iungatur. s E N. Optarem etiam secundum Auicennæ compositionem audire. B R A S. Nunc audies:

℞. Cerussæ 3 iij.

Lithargyrij 3 ij.

Scoriæ argenti aur. j.

Tragacanthi 3 j.

Terantur, & setaceo cribro quatiantur, deinde recipiatur ceræ albæ 3 j. quæ cum vncis quatuor olei rosacei liquefiat, omniâq; simul in mortario commisceantur. Serapio easdem duas de cerussa compositiones re-

fert, at secunda in simplicibus quidem conuenit, sed in ponderibus differt. SEN. Ne illam prætermittamus obsecro. BRAS. Ita ab autore scriptum est:

℞. Cerussæ plumbeæ 3 vij.

Lithargyrij 3 iij.

Scoriæ argenti 3 ij.

Tragacanthi 3 j.

Terantur, & setaceo cribro excernantur, & addatur ceræ albæ vncia vna, quæ cum tribus olei rosacei vnciis lique scat, & in mortario misceantur. SEN. Sûntne antiqui de hoc albo vnguento locuti? BRAS. Galenus in primo de Compositione medicamentorum per genera, multa refert alba emplastra, quæ dicit ex argenti spumæ cerussa fieri, cur verò ex hac cerussa fiant, addit vel coloris causa, medici argenti spumæ cerussam ad alba emplastra conficienda miscēt, vel vt quandam adstringendi, ac refrigerandi vim medicamento concilient, tu cùm otium nactus eris, alba illa Galeni emplastra legere poteris, nullum tamen est, quod his conueniat, quæ superius scripta sunt, omnibus autem albis vnguētis antiqui ferè aquam miscebant. Apud Nicolaum Alexandrinum album quoddam reperitur capite. M. C C V I I I. quod album non esse certus sum, nam Recipit absynthij 3 ij. At vnguent

guentum de cerussa coctum quomodo par-
ras? s e n. Ita paro.

℞. Olei communis ℥ ij.

Cerussæ subtilis ℥ j.

Coquantur lento igne donec secundum ar-
tem sit percoctum. Aliqui sunt, qui addunt
ceræ albæ mundæ ℥ iiij. & in globos con-
gerunt, & seruant. B R A S. Mihi semper pla-
cuit vt cera adderetur. s e n. Tamen & absq;
cera in globos optimè distribuitur. B R A S.
Ad alia igitur vnguentorū genera te cōferas.

S E N E X   XXXVI.

Vnguentum de Arthanita, post illud de ce-
russa accedit. B R A S. Non est in magno vsu
Ferrariæ, neque in vno, aut altero pharma-
copolio illud inuenies. At cū duplex sit:
maius scilicet & minus, multi minus confi-
ciunt, quia facilius efficitur: & cū vnguen-
tum de arthanita indicitur illud præbent,
etiam si à Medico diceretur. Recipe vn-
guenti de arthanita maioris. s e n. Hoc er-
ror esse videtur. B R A S. Neque mediocris.
s e n. Ad quos valet affectus? B R A S. Ex eo
inungi ventrem, & sumem, & ilia, ca-
thartici loco educere, inungi verò sto-
machum, vomitum excitare, vermes edu-
cere, & hydropi conferre, aquâmq; edu-
cere citrinam, adhibendūque his est, qui
medicamentum sumere non valent. s e n.

D 4   Cuius

Cuius authoris est? BRAS. Mesue illud refert ad Alexandrum, tu verò cōpositionem referto. SEN. Hæc est, quam refero.

℞. Succiarthanitæ. i. cyclaminis ℥ iij.

Olei irini ℥ ij.

Butyri vaccini ℥ j.

Pulpæ colocynthidis ℥ iiij.

Polypodij ℥ vj.

Euphorbij ℥ β.

Quæ terenda sunt, terantur, & in succos, & olea submergantur, & in vitriatum vas arcti orificij ponantur, caputque ipsius ligetur, & per dies octo dimittatur: deinde totum bulliat ebullitione vna, & coletur, postea huic colaturæ adde

Serapini aur. v.

Myrrhæ aur. ij.

Prius tamen in aceto vini quātum sufficit, dissoluantur, & omnia simul misceantur, simulque bulliant baculo semper agitando, hocque fiat vsque ad succorum ferè consumptionem, tunc adde

Ceræ ℥ v.

Fellis vaccini aur. v.

Ferueat cum eis quoad cera liquefiat, deinde quæ sequuntur, in puluerem redacta: misceantur.

℞. Scammonij

Aloës Mezereon

Coloc

Colocynthis

Singulorum aur. v.

Euphorbij aur. ij.

Salis gemmæ aur. iiij.

Turbith aur. v.

Piperis longi

Gingiberis

Chamæmeli

Singulorum aur. ij.

Conficiantur, & administrentur. **SEN.** Inueniturne apud Alexandrum? **BRASSA.** Per Alexandrum, Mesue Trallianum intelligere solet, ego multum quæsiui, tamen apud authorem illum compositionem hanc inuenire non potui, nescio an alium Alexandrum intellexerit Mesue, quem tamen non cognouerim. **SEN.** Sûntne alij, qui aliter hoc vnguentum conficiant, quàm ego retulerim? **BRASSA.** Multi in ponderibus differunt, si pharmacopolarum libros leges, imò hæcmet compositio à Mesue in capite de Arthanita posita est, tamen in aliquo sed modico differt, mihi placeret vt tu modo citato compositionem hanc conficeres. **SEN.** Iam confeci, & de nonnullis minor pharmacopôlis, qui vnguentum hoc non conficiunt, sed Bononiâ mittunt, ac emunt. **BRASSA.** **VOL.** Et ego magis miror, quòd quid sit ignorant, propterea optarem vt

D 5 omnes

omnes diligentissimè conficerèt, vt scirent quâ esset diligentia confectum, neque consciëntia remorderetur, quæ homines intrinsecus corrodit. **S E N.** A multis audiui vnguentum hoc reprehendi veluti periculosum, quid censes tu? **B R A S.** De illis miror, qui in illo periculum faciant extrinsecus inungendo. secus est, si per os sumeretur. imò quia nonnulli eo in clysteribus vtuntur, & ego nonnunquàm in pauca copia vsus sum, illis cõmisceri debet. Adde Medicũ plerumque frustrare, & per ventrem nõ educere, & hoc præsertim, quãdo est antiquũ. quicquid ab aliis dicatur, ipsius vsus nõ est verendus, nonnunquàm experiri volui an cyclaminis succus idem efficeret (nam ait idem secundum Galenum efficere, quod hoc efficit vnguentum) & non solũ ventrem deliniri iussi, sed & lintea madefieri, & toti supra-poni ventri. tamen nec tantillum ventrem soluit, nedum cõmouit. hi, quibus hoc vnguentum ventrẽ soluit, post semihorã circa vmbilicum motiones quasdam paruas sentiunt, postea quædam parua tormina cum rugitu, & venter cõmouetur, ac excernunt. At hoc non fit, nisi posteaquàm ipsius vis ad intestina penetrauerit, illaque cõmorserit, & vim expultricem ad expellendum excitauerit. **S E N.** Quomodo cõfectũ est minus
de

de arthanita vnguentū, quod nōnullos seruare dixisti? B R A S. Ita illud cōficit Mesue.

R. Succi arthanitæ

Viscositatis quæ mulgetur ex radice filicis

Succi chamæmeli (aliter chamæcentes) id est, ebulorum

Singulorum ʒ ix.

Succi extremitatum tamarisci ʒ ij.

Olei irini lb xj.

Hyssopti humidæ ʒ v.

Ammoniacy

Bdellij

Singulorum ʒ j. & β.

Aceti quantum sufficit.

Ceræ citrinæ ʒ vj.

Corticum radicū capparum ʒ j. & β.

Spicæ ʒ iiij.

Misce, & fiat, vt superiūs dictum est, scilicet in vnguēto de arthanita matore, tamen alij sunt, qui ita Ferrariæ vt sequitur parant, à præcedentibus in ponderibus solum differunt, & non in rebus.

R. Succi arthanitæ

Succi viscositatis filicis

Succi ebulorum

Singulorum ʒ iiij. & β.

Succi tamarisci ʒ j.

Olei irini lb j.

Hyssopti

Hyslopi humidæ ʒ ij. & β.

Ammoniæ

Bdellij

Singulorum ʒ ij. & Ḡ v.

Ceræ citrinæ ʒ iij.

Corticum radicum capparum ʒ vj.

Spicæ ʒ j. & β.

Aceti modicum. misce, & fiat vnguētum. tamen nota & alios alia habere pondera, in compositione verò quam ex Mesue adduxi, quod legitur olei irini lib. xj. corrige, & legito lib. ij. **SEN.** Cur ita retulisti? **BRASS.** Quia & ita in authore scriptum erat, & ita in impressis codicibus passim legebatur.

SENEX. Placet ne ut ita confectum seruem?

BRASSA. Minimè omnium, sed magnum potius seruato, ne & tu Medicos decipias, cum vnguētum de arthanita simpliciter indicunt, nam semper magnum intelligunt.

SENEX XXXVII.

Vnguentum stomachale me molestat, ut in examē accedat. **BRASS.** Non sunt & in hoc minores, quàm in aliis vnguentis differentia. nam quot sunt pharmacopôlæ tot ferè sunt pro stomacho vnguenta, tu verò quòdnam conficis? **SENEX.** Hoc quod refero.

R. Olei cotoneorum

Nardini

Mastichini

De absynthio

Singulorum ʒ iiij.

Cinnamomi

Rosarum

Cyperī

Gallarum

Gingiberis

Piperis

Carui

Amydis

Cariophyllorum

Absynthij

Mentæ

Mastiches.

Maceris

Singulorum ʒ ij.

Charabe

Ligni aloës

Cardamomi

Singulorum ʒ ij.

Cerae citrine quantum sufficit.

Misce, & fiat vnguentum secundum artem.

B. R. Fortè tu solus es, qui vnguentū quod adduxisti paras, nā alij hoc efficiūt & seruant.

℞. Olei nardini

Mastichini

Chamamelini

De menta

De absynthio

Sing

Singulorum ℥ ij.
 Olei cotoneorum ℥ iij.
 Olei rosacei ℥ j. & β.
 Maceris
 Mastiches
 Cariophyllorum
 Nucis moschatae
 Cardamomi maioris minoris
 Galangae
 Ligni aloës

Singulorum ℥ ij.
 Corallorum rubrorum
 Coriandrorum præparatorum
 Rosarum rubrarum

Singulorum ℥ ij. & β.
 Summitatum absynthij
 Mentae

Florum chamæmeli
 Summitatum schoeni

Singulorum ℥ j. & β.
 Omnia subtilissimè conterantur, & addito
 modico ceræ fiat linimentū molle, addēdo
 panis vstulati prius in aceto infusi ℥ β.
 At alij sunt, qui ita conficiunt.

℞. Mastiches
 Ligni aloës ℥ β.
 Maceris
 Cariophyllorum
 Spicæ

Piperis

Piperis albi

Cardamomi

Galangæ

Cinnamomi

Singulorum ʒ ij.

Mentæ

Absynthij

Rosarum rubrarum

Singulorum ʒ v.

Corallorum rubrorum ʒ vj.

Olei de absynthio

De spica

Mastichini

Singulorum ʒ viij.

Ceræ albæ ʒ vj.

Misce, & fiat vnguentum secundum artem.

Alij verò sunt, qui hoc modo parant, ac
seruant

℞. Olei de absynthio

Nardini

Mastichini

Singulorum ʒ j.

Postea abluantur vino albo tenui odora-
to, & adde

Rosarum rubrarum

Corallorum

Cariophyllorum

Cinnamomi

Ligni aloës, Macis

Mentæ

Mentæ

Schoëni

Singulorum 3 j.

Misce, & cum modico ceræ fiat vnguētum
secundum artem. Alij verò ita conficiunt:

℞. Mastiches 3 iiij.

Aloës 3 iiij.

Macis

Cariophyllorum

Spicæ

Crocī

Myrrhæ

Piperis

Cardamomi

Galangæ

Granorum paradisi

Cinnamomi

Calami aromatici

Singulorum 3 j.

Florum labruscæ

Mentæ

Succi absynthij

Rosarum

Singulorum 3 ij.

Corallorum rubrorum 3 iiij.

Olei mastichini

de Spica

de Absynthio

de Cotoneis

Sing

Singulorum ℥ iiij.

Ceræ ℥ iiij. & β.

Misce, & fiat vnguentum secundum artem.
Nōnulli verò sunt, qui eiusmodi vnguentum ita parant.

℞. Cinnamomi

Cariophyllorum

Nucis moschatae,

Galangae

Calami aromatici

Ligni aloës

Mastiches,

Maceris

Corallorum rubrorū

Singulorum ℥ j.

Rosarum rubrarum

Florum labruscae

Absynthij,

Mentae

Singulorum ℥ ij.

Olei rosacei

Mastichini,

de Cotoneis

de Menta

de Absynthio

Ceræ citrinae

Singulorum ℥ j.

Misce, & fiat vnguentum secundum artem.
Non desunt etiam, qui hoc seruant.

E ℞ Mast

℞. Mastiches ℥ j.

Aloës ℥ ij.

Cariophyllorum

Cinnamomi

Calami aromatici

Singulorum ℥ iiij.

Aquæ rosaceæ

Vini cotoneorum

Singulorum ℥ iiij.

Olei mastichini ℥ iiij.

Ceræ quantum sufficit.

Misce, & fiat vnguentum secundum artem.
 S E. Ex his vnguentis quódnam tibi magis
 placet? B R A S S A. Optarem, vt vnusquis-
 que Medicus tunc conficeret, quando indi-
 geret, ex quatuor, vel quinque, vel quot vo-
 luerit simplicibus, & vnguētum illius tem-
 periei proprium esse, qui inungi debet, &
 nonnunquàm illud magis calidum confi-
 cere, nonnunquàm minus calidum, vt exi-
 git affectus. non enim vniuscuiusque pes
 vno, & eodem calciandus est calopodio, sed
 vni vnguentum hoc erit magis calidum,
 quàm conueniat, alteri minus.

S E N E X XXXVIIII.

Hoc prætermisso, vnguentum de Betoni-
 ca contemplemur. B R A S S A. De illo in
 ea parte egimus, in qua de vnguento vo-
 cato Capello, id est cephalico pertractaui-
 mus

mus, nam illa, quæ retulimus betonicã recipiẽtia, sunt apud pharmacopõlas vnguenta de betonica. s. e. iam meminì, mente verò exciderat. B R A s s. Vnguentum igitur aliud in medium adducito.

S E N E X. XXXIX.

Populeonis vnguentum sese offert. B R A s. Tuum ediffere, quod conficis. s. e. n. Nicolaum sequor, & vnguentum, populeonis, quod ipse parandum docet conficio, ita verò parat:

℞. Oculorum populi ℥b j. & β.

Papaueris nigri

Foliorum mandragoræ

Cimarum tenerimarum rubi

Foliorũ hyoschyami

Solani

Vermicularis

Lactucæ

Semperuiuæ

Bardanæ

Violarum

Vmbilici veneris

Singulorum ℥ iij.

Axungia suillæ sine sale recentis ℥b ij. alter iij. Oculi populi per se primo bene pistentur, & iterum cum axungia miscendo pistẽtur, & globi fiant, qui per duos dies dimittantur, tertio die omnes supradictæ

herbæ colligantur, & per se probè terātur, postea cum globis iterum pistentur, ac misceantur: globis iterum confectis per nouem dies reseruentur: deinde globi illi frustatim in caldarium cum libra vna odoriferi, & optimi vini ponantur, & bulliant vsque ad vini consumptionem, baculo semper agitando: deinde hoc totum in saccum ponatur, & probè exprimatur: hocque expressum in frigidari sinatur. In vas deinde ad vsus reponatur. **BRASS.** Ad quos vsus? **SE.** Nicolaus dicit valere contra calorem acutæ febris, & his conferre, qui dormire nequeunt, temporibus inunctis, pulsibus, plantis manuum, & pedum: hoc idem cum oleo rosaceo, vel violaceo mistum super hepar extensum calorem mirabiliter tollit, & sudorem prouocat, si supra vmbilicum eo inungatur. **BRASSA.** Tu hoc verum putas? **SE.** Ab autore dicitur? **BRASSA.** Tamen author non est Euangelista, quia oppositum facit, nam sudorem intus repercutit. **SE.** Sûntne diuersi in hoc conficiendo vnguento pharmacopôlæ? **BRASS.** In simplicibus conueniunt, at in pondere differunt, & cur differât miror, cùm eundem habeant omnes Nicolaum. **SE.** Et quænam est in pondere differentia. **BRASS.** Hæc est, quia aliqui ita habent:

R. Ocul

℞. Oculorum populi ℥ j. & β.

Foliorum papaueris nigri

Foliorum mandragoræ

Cimarum tenerimarum rubi.

Singulorum ℥ iiij.

In reliquis pondus haud variant. Aliqui etiam cum nonnullis impressis Nicolai codicibus duas apponunt axungiae suillae libras, alij tres. s e n. Semper tres apposui. B R A S S A. Et maxima pharmacopolarum pars, tres recipit. s e n. Est'ne ex antiquis quispiam, qui de hoc vnguento verba fecerit? B R A S S. Si Nicolaus Alexandrinus inter antiquos numerandus est, antiquus quispiam de illo pertractauit: nam vnguentum hoc conferre docet capite 1035. sui de Compositione medicamentorum libri, cum ait: Vnguentum Diapopuleum ad omnes dolores, & tumores, qui fiunt ex calida causa.

℞. Oculorum populi ℥ iiij.

Foliorum hyoschyami

Foliorum cimarum rubi tenerimarum

Semperuiuæ

Radiciis bardanæ

Cotylidonis

Lactucarum

Violarum

Singulorum ℥ vj.

E 3 Axun

Axungia suillæ recentis lb vj. aliàs quantū sufficit, vel veruecis loco eius bene ablutæ. Axungiam & terēda commisce, iterum cum axungia conterantur, & magdaleonibus factis octo dies seruentur, & nono die ad lentum ignem in tenui vino coquantur, postea per sacculum colentur, & abiectis herbis nocte solida dimittatur liquor, nocte quicquid coagulatum supernatauerit vase reconde. s E. In hac Alexandrini compositione desunt vermicularis, folia papaueris nigri, solanum, & mandragoræ folia. **BRASS.** Fortè Nicolaus Propositus ab Alexandrino accepit, & hæc addidit, vel ab alio authore accepit. Vidi Ferrarienses mulieres, quæ populi flores ab his oculos vocatos in oleum iniicerent, & Soli per totam æstatem exponerent, postea exprimerent, & ad somnum prouocandum seruariēt. s E. Conuenitne? **BRASSA.** Ita conuenit, vt id quod à somno excitat. s E N. Cur hoc? **BR.** Quia populi flores Galen. teste calidi sunt, an verò in tertio ordine, vel in primo, vt alij dicunt, calidi sint, arbitror ego in primo potius esse propè secundum, & præter alios Galeni locos, quibus ostendi potest esse calidos, adest etiam in quarto de Sanitate tuenda locus, nam oleo abiegno. hoc comparat, & in eo vtitur in lassitudinibus, inquit

Inquit enim Galenus: Vtile sanè medica-
 mentum est, & quod ex populi floribus fit.
 Id tale est: Ex floribus populi adhuc con-
 uentibus modius italicus in quindecim aut
 viginti libras sabini olei immittitur. Si id
 præsto non est, simile aliquod præparandum
 oleum est. Dictum verò in præcedentibus
 est, simile esse quodcunque tenue est, nec
 ullam adstringendi vim habet. Magis ve-
 rò ad rem pertinebit, si modicè contritum
 ipsum florem in oleum coniicies. Quòd si
 quotidie medicamentum dimouebis, idq;
 potissimùm, cùm sol feruebit, ac in domo
 calida repones: celerius ita, magisque tum
 qualitas populi, tum vis in oleum migra-
 bit. Itaque post binos ternosve menses po-
 tes flore expresso atque abiecto habere o-
 leum, quod sine vlla morfione per halitum
 digerat, idque nihilo minus, quàm abieg-
 num. Quinetiam ceræ & resinæ tantūdem
 iniicere licet, quantū paulò ante in id, quod
 ex abiete confici diximus. Si quādo verò hu-
 midum id quod exprimitur, crassius videbi-
 tur: Sat fuerit vel quintā ceræ partē adiici,
 nedum quartam. Ego verò etiam sextā me
 addidisse scio, vbi & oleū crassum erat effe-
 ctum, & qui vsurus erat, liquidiorē medi-
 camento delectabatur. Nonnulli diu mace-
 rari cū flores, tum semina nō ferētes, par-

,, tim ea percoquere in oleo coguntur, partim
,, aquam iniicere: vtique qui cautiores sunt:
,, quò videlicet nec torreantur, quæ sunt in-
,, iecta, nec oleum vstionem odore referat.
,, Qui verò his magis sunt curiosi, in dupli-
,, cibus ij vasis coquunt, hoc fit, cum in lebete
,, in quo sit aqua feruens, inseritur exiguum
,, vasculum, in quod fundi oleum debet. Id
,, quod fanè nos facimus, non tamen ad se-
,, mina florésue coquendos (quippe hac co-
,, ctione minimè egemus, proptereà quòd ea
,, diu maceramus,) sed tum, cum in cõficiendo
,, medicamento ceram, & resinas liquare in
,, lebete paramus. Qui verò celerius ea præ-
,, parare cogitur, hunc necesse est, & vt præ-
,, dictum est, præcoquære, & ne torreantur
,, aquam, vinumue iniicere. Atque ad ea qui
,, dem, de quibus nũc agitur vtilior aqua est,
,, vinum verò ad podagricos affectus, & vno
,, verbo articulares. Porro sufficit tantulum
,, aquæ admisceri, quantum coquendo to-
,, tum vanescat. Is modus erit, si quadruplum
,, eius aut quintuplum oleum sit, ergo & hæc
,, medicamenta succos quicumque non ad-
,, modum crassi, nec lenti in carne, cutéque
,, resident euaporant. Vt perspicuè videas
oleum istud, quo multi ad somnum prouo-
candum vtuntur, non conuenire, quia cali-
dum est, nec id efficere potest. Secus verò est
de

de populeonis vocato vnguēto, in quo multa frigida & soporifera recipiuntur.

S E N E X X L.

Vnguentum deniq; pro Gallica scabie suā sedem hic habet. *B R A S S A*. Nullus est qui hoc seruet, quia vnusquisque Medicus proprium pro morbo gallico parari iubet vnguentum. *S E N*. Neque ego seruo. At quia in pharmacopoliis conficitur, propterea de illo mentionem feci. *B R A S S A V*. De ipso igitur nihil à nobis pertractandum erit, quoniā ab vnoquoq; Medico, vt lubet, fit. Scis me conficere ex vnguento *Aragō* cum pinguedinibus, & terebinthina, & ratione temporis diuersa addo vt in æstate oleum rosaceum, & violaceum, in hyeme laurinū cum gummi generibus: & cū imbecille vnguentum fieri iubeo, in singula vnguenti libra duæ hydrargyri vnciæ imponuntur, in mediocri tres, vel quatuor: in vehementissimo sex, & ægri proficiunt, ac insanitatem restituuntur. At cū alio ingenio illos in sanitatem restituere possum, eo potius vtor, quàm hydrargyrium adhibere. cū de hoc satis dictum sit vnguento alia prosequaris. *S E N*. In Ferrariensibus pharmacopoliis tot sunt, quot retuli, & non plura, nisi quis in alicuius Medici gratiam vnum vel alterum genus seruaerit. *B R A*.

E s Dom

Domum igitur redeamus, vt cœnemus.
s E N. Nondum cœnæ hora incumbit, ac in-
terim de Ceratis verba facere poterimus.

B R A S. Id efficiemus si vesicam priùs exo-
nerauero. s E N. En matulam affero, exone-
ra vt lubet, interim cerata colligam, quæ
paucissima sunt in pharmacopoliis, postea
de emplastris agemus, quoniam & ipsa
haud sunt in magna copia, imò ab-
re non esset si de emplastris
vnà ac ceratis verba fa-
ceremus. B R A S S.

Vt lubebit,
fiet.

ANTONII MV=
SAE BRASSAVOLI
MEDICI FER=
RARIENSIS,

Examen omnium CERATORVM, quo-
rum apud Ferrarienses pharmacopô-
las vsus est:

Nunc primùm in lucem prodians.

AD ILLVSTRISS. ET
EXCELLENTISSIMVM PRIN-
CIPEM ALOVISIVM
ESTENSEM

Hieronimus Brassauolus.

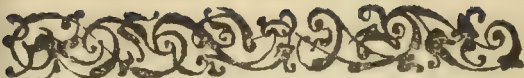
Vm à colendissimo genito-
re meo, Illustrissime Prin-
ceps, libellus quidam de Ce-
ratis, qui facultati medicæ
non modicè prodest, in publicum prodi-
turus esset, mihi uisum est indignum fore,
si absq; tutore in lucem emitteretur, cùm
ipse

ipse (herculea forte claua fretus) hoc negligeret, At ego cui patris monimenta cordi esse debent, Excellentiam tuam ele-
gi dignam prorsus, cui dedicaretur, ac deuoueretur. Itaq; illum Excellentiae tuae
uti Xeniolum elargior, atq; inscribo, ne-
que hoc immeritò, cùm non solùm te ma-
gnum reddant Auorum, ac Patris stem-
mata, sed & uirtutes illae, quibus es in-
hac tam tenera ætate armatus. Hilari igi-
tur frõte illud accipias, Illustrissime Prin-
ceps, quod & si tua nobili præstantia in-
dignum esse non ignorem: tamen huma-
nitate tua fretus non uerebitur te
illud dignum effecturum, ac
benignè (ut tui moris
est) recepturum.

Vale.

ANTONII MVSÆ

BRASSAVOLI MEDI-

ci Ferrariensis.

SENEX, BRASSAVOLVS.

Ed videris ferè subiratus
 Antoni. **BR A**. Imò ita lon-
 gè abest: potiùs doleo de hu-
 mana miseria, quæ adeò cę-
 cutiens sit, & mentis oculis

orbata, vt homines in illis magnificiat re-
 bus, in quibus magnificiendi non sunt, &
 illa prorsus negligantur, pro quibus laude
 digni essent. **SEN**. Nónne de hac materia
 seorsum scripsisti? **BR A S**. Seorsum quidem
 in libello, cuius inscriptio est, De æquali ho-
 minum natura, & quare alter alterum ex-
 cedat. **SE**. Optarem illius sermonis sum-
 mam audire. **BR A S S A**. Imò (vt audias)
 ab initio in finem vsque verba referam, ita
 enim incipit, Vulgus, & imperitorum tur-
 ba, recti, ac boni experts, Herculem Esten-
 sem Principem illustrissimum admiran-
 tur, illa capita nudant, sistunt obambulan-
 te, & ferè stupidi defixis oculis intuentur:
 huic

huic interim blandiuntur sapientes, non
secus atque oraculum venerantur. cur hunc
virum in summo rerum apice tam docti,
& boni quā ignari, & imprudētes esse arbi-
trantur? Est'ne vna ac eadem sapientum, &
imperitorum causa? Absit, quippe hi talia
profitentur, qualia sapientes vitio dant, &
ceu fimo immerfa criminātur: num & Her-
cules homo est generationi, fato, ac trans-
mutationi subiectus, quales cæteri morta-
les, vt ait in Pimādro Trimegistus? certè is
est mortalis, curis astrictus, omnibus mor-
borū generibus expositus, & fortunę blan-
dientis ac irritantis auspiciis. Quid igitur
vulgus nouit, vt Herculem tanti faciat? ho-
minem præsertim mortalem, curis, egritu-
dinibus, & æstibus fortunæ additū? vulgus
statim insusurrauit, Diues est Hercules,
Princeps Illustrissimus, numis præpotens,
ô infanum vulgus diuitias Herculi ante-
ponis. nō illi, sed auro subscribis, Est'ne ma-
gis homo, quia diues? nū insensato ac tur-
pissimo hominī diuitiæ cōtingere poterāt
nū homines auaros reddunt? qui auari, nisi
diuites? nū inuidiæ causa, factus, ac omniū
malorū (vt in tertio de legibus volumine
Plato scribit) propagatrices? & in quinto
earundem legū libro argumentatur valde
diuites, impossibile esse simul & probos.
Hinc

Hinc fortassis Seneca accepit, inferēs, diuitias parum bonas, vtpote quę scelestissimis accidāt, propter has (vt in vndecimo de legibus Plato inquit) rebelles, atque truculētos hostes in pugnā habemus. Vnde Demetrius Phalereus optimē diuitias nō modò cæcas, sed fortunam ipsarum authorem, posteris tradidit. Accedat huc Seneca, qui fortunam laudari iubet, si diues eris, nō te ipsum. nemo quia diues, honorandus nec diuitiæ bonæ sunt, aliter fceneremur, spoliemur, furemur, nec sacris parcendum: si diuitiæ bonę, deprædemur: nihil prorsus omitamus, quo breui diuites efficiamur: quisque enim mouēdus est lapis, vt bona enāciscamur: nullus hinc melior, quia diues: nullus præstantior, quia auri & argēti cumulos imperio dominetur, nulli opibus obtemperandum. Quid enim aliud aurū est, quā rubra terra? quod argētū, quā alba? his omnia male perpetrātur, cogunt in infanda scelera, variæ hinc luxuriæ, & tam fordidiæ species, hinc homicidia, hinc desidæ, hinc bella, hinc fastus, hinc gulæ tam pestilentissima lues, hinc hinc iracundiæ, hinc omnium malorum radices, ô infanum vulgus, diues nō est paupere excellentior, non magis honore & encomio extollendus. Igitur nec Hercules, quia diues, adeò insigni laude ornandus est,

est. poterant hæc turpissimo cuiq; , & scelestissimo vsu venisse diuitiæ, non sunt honoranda quæ accidunt, sed quæ hominis propria, laboribus ac sudore acquisita accedūt sapiētes, assentiūntq; , nos, inquiūt, non eo Herculem principem dignissimum veneramur, quia diues: sed quia diuitiis optimè utitur, magnificus est princeps, generosus, insignis: his magnificentiam ostendit, quā nemo nisi diues ostendere potest, nihil incuria prætermittit, ex his quæ magnificum virum reddere prodidit Aristoteles quarto Ethicorum, tractatu primo, cap. 2. Admirabilia animo ac opere struit, à quibus præcurta supellectile pauperculus abstinet. De dicat, publicos ludos splendide parat, hospites suscipit, alitq; ignotos, munera mittit, ea exorditur, quæ diuturno tempore extent, hinc gloriose Herculem prædicamus, hinc honoramēta, nō ex puro auro, non ex nudis virtute diuitiis, quæ nūquā homines, vel Iro magis præstātē efficiunt, nū & diuites Hebræi? nū & Turcæ? num & auarissimi quilibet? tamē decore ac insigni gloria carēt: at Herculis diuitiæ cæcæ nō sunt, verū acutè cernūt, quia prudētiam sequuntur, vt Plato primo de legibus inquit: Quid referā liberalitatis mirum in Hercule, atq; rarum decus? cui nō satis sunt tot diuitiæ, tā splendide

didæ, cur, quibus, quando elargitur, liberalium virorū cōditionibus obseruatis. Nullam igitur vel ipse, aut quilibet alter ex diuitiis nobilitatē habet, sed ex generoso illarū vsu, sūntq; ad perfectam virtutē adminicula: quāuis hominum indiligētia in grauissima scelera & perfida ducant. primam sapientum, ac imperitorū rationē habetis, quā hi diuites splendide honorant, illi diris execrantur, ni generosa via, & insigni cura distribuant: nūc secūdum argumētum paucis accipite, Vulgus præcedenti commento alterū addit. Pulcher est corpore Hercules, hinc illum honoramus. ô magis insensatū vulgus, vnde pulchritudinē acquisiuit? labore, an naturā? num eādem natura parēs quibusq; etiam turpissimis decorem præstare potuit? nihil est honore, aut vituperio dignū, quod naturā ortū habet. cur rectus toripodem, & Aethiopem albus derideat? omnium pulcherrimus sit, modicū præstolare, tanquā flos decider, nec eodem statu permanebit: flaccidus, obscurus euadet, quū canæ capitis niuēs fluent, quum rugæ arabunt frontem. num & pulchri sunt pleriq; mendici? num & meretriculæ pulchræ plures? num variis casibus decor amittitur? vt nunquā possit vel recuperari deperditus? Sed omnia secunda fluant, saltem ætas ipsa

F   pulc

pulchritudinem eleuabit, clandestinè formam suffurabitur. inter homines igitur Hercules primum locum nec occupet, quia pulcher, quin decor scelestissimorum sceleurum causa est, vt prouerbio receptum sit, Nihil pulchrum castum. Post hæc sapientes Herculem non corpore pulchrum admirantur, sed animâ venustum, vt quicquid crusta hac corporea clarissimis imaginibus splendeat, totum anima excellentiori modo amplectatur, ne scilicet pulcherrimum domicilium, ornatam sedem non haberet pulcherrimus, & virtutibus ornatus animus: nec parum refert, Principem omni virtutum genere præditum etiam corporis specie ornatum, Virgilio in hunc ferè modum canente:

Gratior est pulchro veniens è corpore virtus.
 Quanquã excellentia ingenij sub quacūq;
 cute, vel turpissima lateat. Quoties Herculis illustrissimi Principis oculos intueor, quos habet fixos, non hinc inde inconstantis more vagos, nō fastuosi modo eleuatos, sed in humili terra pronos, videor videre gemina relucens astri nitida specula, quibus animæ virtutes referantur, his illa oblectatur, his depascitur, frons spatiosa, genæ rubicundæ, os, barba, color, omnia vitutum summarum indicia sunt, quas verè habet
 anima

anima per vniuersam Herculis molem extensa, quæ nec nimis est procera, sed cōmodè magna: nō exuberantis crassitudinis, sed musculosæ ac plenæ roboris concinnitate. Verùm hac parte videbor adulationis notã deprecari. latè longèq; absit, ne laudaturus quidem sum Herculem Estensem suis sat virtutibus laudatum: quin magis illum sibi tanquàm in speculo commonstraturus, vt seipsum noscat, qui iãdiu sibi ipsi displicet. Sapientes igitur non corporis pulchritudine, quæ cuius naturã vsu venire potest, sed animæ decore, mentis pudicitia, prono in virtutes ingenio Herculem extollunt. Ad tertium sapientum, & imperitorum argumentum festinet oratio. Accedit insuper vulgus, Princeps est Hercules, hinc illi obtemperamus, velut numen colimus. noui iam à puero vanissimum, & in diuerticula pronũ vulgus, num & Sylla princeps? num & Nero Imperator? hos nemo non afficit probris, in scelerum exempla, miseri adducuntur, num & pessimi fuere duces? Princeps est, quid inde? num hi morte oblitterantur? num ægritudines patiuntur? vulnera? febres? Gallicas scabies? nũ & comedunt? bibunt? excernunt? tetricius etiã quã vulgares? nũ sudores fluunt? foetet alæ, atq; pedes? num & animi curis prauè afficiuntur? timent, amant, odio

F 2 habent

habent, frigent, calent? quid igitur inter principem interest atque seruum? quisque homo est, quisque rationale animal à Deo factum, vt postrema beatitudine fruatur, quisq; eisdem corporis & animæ affectibus molestatur, quin principes magis, minus serui, vtpote qui in delitiis nutriti fuerint, vt re modica disturbentur, quâ serui etiam in decuplo aucta nullo discrimine afficerentur: nulli sunt inter mortales principibus derisi magis, continuo plausu subleuantur, quicquid mali agunt, rectum esse censent, nam assentatores habent, omnia ad vota ostēdentes, aiunt, aio: negant, nego: sapiusque id affirmant, quod totis viribus repellendum esset, & negant assequendum, vt principi (miserrimi & ipsi eâ conditione viuentes vel magis mortui) placeant. magnus Alexander eò se hominem esse cognouit, quòd in bellis vulnere accepto, aliorum hominum more cruorem fluere vidit. Memini excellētissimum virum Nicolaum Leonicum, mihi à primis philosophiæ rudimentis præceptorem, principes maioribus formicis comparantem, populos paruis magnas sequentibus. Dices, multis dominantur hominibus: his imperāt, iussa facessunt. quid inde? num breui si iniquus, dæmonum multitudini inferuiet? vbi nunc magnus

Alex

Alexander, cui nec sat erat vnus hic orbis? vbi Phœniceus Hannibal? vbi Romanus Cæsar? vbi tot celebres antesignani? Reges? Principes? nihil igitur refert an homo princeps sit, & magis refrænandi honores, si nulla virtute successerint: sed paterni regni hæres eligatur, quid hic insigne fecit? quid grande, quo cæteris hominibus eximie præstet? vulgus clanculùm murmurat, terræ, marique dominatur: ô insolentissimum, quid terra vniuersa? quid mare? si in cælum referes nisi punctũ, hoc est (inquit Seneca) id punctum inter tot gentes ferro & igne diuisum: in quo nauigamus, in quo bellamus, in quo regnamus: nemo est suâ portione contentus, cùm cuique tres vlnæ supersint, hi in tam breui & curta semita hanc partem elegere, alteram illi, confinia ponũt, dissident in terminis, ad necem vsq; bellant, ceu perpetuò miseri tanquàm flores egredientes, victuri sint ò ridiculi mortalium termini, Dacus nõ exit Istrũ: Isthmo Samothraces includuntur, Parthos secat Euphrates, Danubius Sarmatica, ac Romana disternat, Rhenus Germaniæ finem statuit, Pyrenei inter Gallias & Hispanias copiosè distinguunt, inter Aegyptum & Aethiopas arenarum inculta vastitas iacet. Pro qua re bellant miseri? si quis formicis

hominis intellectu cōdonabit , num & illæ aream vnā in multas prouincias disseca-
bunt ? num huius gregis , & alterius , pro
conciuiibus vnā ex aduerso pugnabunt ? vi-
debis exercitum concitari , Martem cantu
accendi , vexilla portari tanquā sint quid
magni facturæ , exploratores instituent , ex-
cubiāsque , vt nihilo nisi corporis mole ho-
mines , & formicæ dissideant , pusilla sunt
terræ sp̄atia , quæ homines possident , aut
quibus tyrannizant : Nemo igitur prin-
ceps aut Dux alios homines ex imperio ma-
gis excellit , nec ipse Hercules . Sequitur Phi-
losophorum sententia , hi inquit , Her-
culem admiramur , non quia princeps , sed
quoniam ea tentatas perficit , quæ summum
principem decent : munificus est , magnifi-
cus , liberalis , pius , clemens , cui vitiū omne
displicet : à cunis vsque bonis artibus dedi-
rus , humanitati inseruit , turpe putat scire .
nisi operibus exprimat , quod didicerit : non
curat opes , non aurum , distribuit pro me-
ritis , semperque esse maualt , quā videri :
iustitia utitur , non summo iure : eleuat se
nunquā in prosperis , nunquā in aduer-
sis opprimitur : inimicis etiam fauet , nun-
quā vlla fuit voluptate corruptus . Aequū
est ac sanctum , si quid ex eius ore mana-
rit : nil nisi virtuosa insectatur . his cæte-

ros antecellit, quæ principem decent, non quia princeps, antecellit. Habes quid imperiti, & eleuationes tertio commentoreulerint. nunc quam alteram ansam referant, audi. Vulgus inquit, adeò egregiè Herculem salutamus, qui ex nobili Estensium genere ortus, præclara editus familia, cum æuo, tamen illustrium virorum antiqua, summo loco natus est, insigni patria. Nunc quoque delirum es vulgus: num patria nobilissima Roma? num Athenæ? verum quot Romani, quot Athenienses turpissimi in scelerum luto ceu sues inuoluti? quot mendici? quot desides? & brutis ferè similes? num hi magis probro digni, quàm qui in asperas cotes, inter dumeta, & inuias alpes nati, si virtutibus incumbant: quot summi proceres inter rusticos nati, humili cibo educati, quorum insignia nec tam longa temporum curricula obliterare poterunt. quo loco natus est sospitator noster Christus? num humili? num tenui, & vili? è contrario quot imprudentes, sordidi, illiberales, truculenti, instabiles, perfidi, procaces, sublimi vrbe nascuntur? inter spectatiora palatia, & celsa atria festiuè, nulla absente delitiola nutriuntur? num super-

num idem est ubiq; cœlum? num terra ea-

dem? fontes? flumina? cui piâ telluris portio inexpeditior videbitur, & minùs honore digna, in qua omnia non nascuntur, & addent vrbis antiquitatem non nihil referre, quid hæc ad homines? eâdem ratione omnem terræ partem execraberis, quum nullibi omnia, sed vbique defint quædam: imò in illa terræ parte, cui plurima defunt, illustriores homines fiunt, dic etiam, quæ magis antiqua tellus? num Deus aridam solo nutu creauit? quid refert lapides, hac norma iam diu fuisse dispositos? idem est solum, quo struuntur vbique, quid virtuti addunt conditæ ædes? quid ampla palatia striatis columnis plena? hæc non nisi ad luxum spectant, luxuriæ opera sunt. volue parùm, volue priscorum historias, discere quibus tuguriis habitarent antiqui proceres, arabant Duces exercituum, terras colebant, breui agello viuebant vniuersi orbis dominatores. Vanitas est humana, quæ ex antiquitate vrbes insigniuit. laudentur hinc montes, nam & primordio nascentis mundi diuina ope facti, laudentur maria: longè feliciores sunt, qui nec ciuitate vel domo egent, sed æquale cœlum habent: nunquàm illis frigus, nunquàm calor, quin tolerari possit, Solis umbraculis cõtenti sunt, sub dio viuunt, stellas

noctu

noctu, quum somnus abest, cōtemplantur: astrorum motus obseruant, cœlestes ignes intuentur, quippe nulla est sine igne nox. id nunquàm silentio prætermittendū est, cui-dam præ patria glorianti, sum, inquit, magnæ vr̄bis ciuis, Aristoteles dixit, noli hoc attendere, sed an dignus sis magna & illustri patriâ. Et eò vsque insensatum est vulgus, quod ex agnatione Herculem extollit, vna est omnium prosapia: ex vno venimus patre: in vnā antiquā matrē tendimus terram. Vanum est sanguinem spectare: vanum magis prosapiæ fidere: vanissimum cognationes iactare, tanquàm meliores aut peiores homines reddiderint, si mendicissimum quenque spectabis, placeâtque in ortum & prosapiæ limen adducere, in Regem incidēs, aut Principem, saltem primum patrē attingēs, cuius omnes filij sumus. Quot Regum filios, seruis etiam ancillari putas? num & regum spurij Regis filij sunt? quid prosapiæ elatiores reddit, fastuosos, re nulla turbulentos, tumidos, inquit à nobili progenie ortum duxi, quare parentes laudandi sunt, non ipsi (nisi boni sint.) Homi-nibus rationem deme, cuius prosapiæ erūt? ratio vt ab inuicē secernentur in causa fuit, non generis nobilitas. Hinc hi Atestini, illi Biuilaquæ, alij Taxoni, aut Contrarij, aut

Trotti appellantur, ô quàm feliciores erāt, ac plenæ virtutum antiquæ illæ profapiæ à re tenui nuncupatæ, Pifones inquàm, Cicerones, Rusticelæ. Abstine igitur, abstine vulgus Herculem ex genere aut patria admirari: neminem his imaginibus excellit, homo est & ipse, æque sub cœlo natus, Atestini cognatione distinctus: quin accidere potuit, vt Aragonensis, vel Merulus diceretur. Ex aduerso prudentes, non ex nobili, & antiquo genere, non ex insigni patria Herculem venerantur, sed honoramus, inquiunt, agentem quæ illustribus & digna patria ortos viros decent: nil nisi honestum animo volutat, nihil nisi illustre ac immortalitate dignum. Videor videre Herculem Estensem passim historia decantari, post hæc variis virtutibus tanquàm antesignanus adduci: verè antiquorum imagines præ se fert, eorum virtutes imitari potest, quia doctissimus: vult, quia optimus: efficit: quia diligentissimus: virtutes sequitur, & adeò plenus est, vt regurgitent: aulicorum illecebras nouit: nouit adulatorū blandimenta: præmuniuit se tanquàm contra Circes pocula, aut Syreneos cantus dimicaturus. virtutes profapiam reddunt excellentem, non has profapia. His homo est honore dignus, non genere, non patria, quæ sapius est ob

est ob socios prauorum hominum causa. Ad hunc ordinem quintam referamus breui pede sententiam: vulgus iterum clamat, Herculem honoramus, quia parentum clarissimis vtrique imaginibus illustris euasit, Alphonso inquàm patre, heroë cum quouis etiam veterum comparando, & Lucretia matre, non minoris quam Lucretia Romana pudicitia, vt omittam interim auos abauósque insignes, vt fileam vtrunque parentum affinitatis ordinem, nam hæc quid ad hominum mores? quid ad bene beatèque viuendum? Est profectò Illustrissimus Alphonfus vir magnificus, liberalis, pius, iustus, clemens: quanta fuerit genitricis Lucretia pudicitia, quantæ fuerit benignitatis affecta mulier noui ego: Plura item docuit Ioãnes Brassauolus mihi patruus, vir adeò verax, vt illi (ceu alteri Zenoni) sine iureiurando credatur. Hæc verò nihil ad summam, si indigna probraque Herculi placuissent. id est ni mentem fœlicissimam nactus esset virtutibus arculam, non tot genitoris aut genitricis mores suffecissent, non auorū exēpla, quam non parum ad virtutē adminiculum dare possint: ô fœlicissimi parētes, qui non modò hunc Hercule genuere, sed Hippolytum & Franciscum, ac Alexandrum, quem
adeò

adeò Christus amauit, vt ante annos & nimis præcocem raperet: quos enim (inquit Xenocrates) Deus amat, citius ad se reuocat. Sileo interim huius Alexandri imagines, puer erat, quum Deo placuit, puer inquam annis, nihil tamen puerile habebat. nihil in eo erat non dignum futuro principe. Veruntamen nemo sapiens ob hæc Herculem honoraret, quin si vitiis abundaret, plurimum detraherent: ceu qui patris, matris, auorum, fratrum, digna præ oculis haberit immortalitate simulacra, & nihil profuerint hæctam efficacia virtutis exempla. Ast sapientes genitorem deserunt, genitricem non aduertunt, post habent atavos, fratres omittunt. His enim nec Hercules, nec alter honore aut triumpho dignus est. nos illum celebramus, quia dignus tanto patre, tanta matre filius, dignus Hippolyto & Frâncisco proceribus frater, in quo omnium auorum atauorumq; virtutes adeò repullularunt, vt pro cunctis vnus ipse sufficiat: priscorum stemmata, & virtutes, sed pressiori ampliorique gradu resignatæ in vno hoc Hercule reseruatur. Hæc Herculem heroicæ maiestatis illustrem reddunt, non ipsi parentes, quanquam non parum sit momenti illustres genitores habuisse, quorum imaginibus filij innitantur. Verum ad reliqua

prop

properemus. Iam vulgus sibi alterū parauit in hoc discrimine commentum: Illustrior est cæteris Hercules, quia vir fortis, validus corpore, membris, & naturâ agilis. ô obumbratissimum vnâ & ineptissimum vulgus, qui robustiores baiulis, aut rusticis fortiores? onera fubeunt intricata magis & grauiâ, quàm ille sufferret: sustinent pondera, quæ nec ille vel pusillum mouere posset: hos autē nihil extollis: hos nihil honoras. Quin funambuli, saltatorésq; hunc agilitate superant, quos nemo cæteris hominibus præstare arbitrâtur: imò Christiani probro dāt, ceu paradisi neglectores. Sed vulgus in aurem insusurrauit: Hastam ad perpēdiculum in lufibus gestat, caput ferit. Quid hæc ad beatè viuendum? neminē legi hac re apud historicos laudatū, hinc nec bonus homo, aut prauus efficitur. Nullum igitur ex corporis robore, aut membrorū agilitate encomio decantabis. Accedunt sapiētes, Herculem (inquiunt) laudamus, qui alios nec ieiunē, nec frigidē animi fortitudine excedit: vitiis refragatur, virtutes recipit, & eò recipit, quò vtatur, ne absque vsu cognoscat. Hæc est vera circa alias virtutes fortitudo, quam in Ethicis Aristoteles cantat: audet circa terribilia, si necesse fuerit, iniurias patitur, non obseruat cedentes, ea pa-

titur

titur quæ alij, vel momento sufferre nequeunt, modò eius honoris nihil auferant, nihil bonæ famæ, pro qua ad necem vsque pugnandum, Diuo Hieronymo in Louinianum quarto libro admonente: tamen ablegandus est quotidianus hominum mos, pro fœmina pugnant, & nequaquam vxore, sed impudica. Proh pudor, nulla imminente causa in duellum descendunt, pro famulo pugnât, nemo patriam curat, lancinari sentiunt, nec linguâ mouerent, nō dico enses stringerēt. nemo pro fide pugnat: quin vnâ Hebræi, Turcæ, Christiani, Hæretici, Christo maledicunt, execrantur, Christi partes derelinquunt, nullus pro Christo enses acuit, nequeunt etiâ fratris verbulum tolerare, qui stercoreis cloacam in corpore gestant, nequeunt vel minimo sensus stimulo refragari. hæc est illustris & certa victoria, præclara & honesta fortitudo, seipsum vincere. hac pollet Hercules. hac à doctis & probis honoratur, non stabili & firmo corporis robore. Quid his immoror? iam alterius causæ caput addamus, inquit vulgus: Præstat Hercules, quia sanus corpore, nullis perturbatur angoribus, valetudinē optimè seruat. ô inanius ampulla, & leuius pluma vulgus, quid egregium est in homine sanitas? Si animam spectabis, sanitas ad materiam

riam pertinet, quæ sæpius est multorū scelerum causa, ut Cebetes optimè sua in tabula pinxit, Baiulos cæteris præpone salute ipsa salubriores, præpone rusticos omnium in victu inordinatissimos: nudi in nuda terra dormiunt. Cibos comedunt, nihil nutrimenti ferè accommodantes, pane etiā secundario, & vappa cõtenti, iugi labore fatigantur, imbres nihil timent, nihil pluuias, nil gelidas hyemes, aut æstuosos caniculæ Soles, & tamen integra sanitate fruuntur. Nemo igitur hac re laudandus, nec ipse Hercules, quam sorte habuit, & citò casuram. Sapientes verò è cõtuario inquirunt: Non quia sanus sit, Herculē veneramur, at ad optima opera hac sanitate vtitur, nihil est ipsi antiquius, quàm bonis ancillari, quibus inserviens, omnium dominus fit, non enim quo ad mores, sapientes sanum esse & validum melius arbitrantur, sed pro seruandis utile. quin Cynicus ille Diogenes, nūquàm inuálidos, surdos, cæcos, debiles appellabat, sed imperitos, quos philosophi homines non putant, nisi eadē ratione, quā lapidea simulacra homines dicuntur. id est, voce ipsa, re minimè. Hinc dicendi ansam vulgus accepit, Herculi obsequimur, qui scientiis, & doctrinis abundat, eas enim longo sudore acquisiuit, Grammaticus est, Poëta, Orator, Dialect

Dialecticus, vniuersam cyclopediā habet. Nunc vulgus vanissimum appellare abstinere, at nō mihi tempero, quin pinguis Minervæ appellem, quippe vera bona fecernere nescit, quot sunt huius generis pessimi viri? nihil grāmaticæ deest, nihil Rhetorices, nihil Dialectices, nec (vt dicam in summam) liberalium artium canonum: ac scelestissimi sunt, à luxuria dimoueri non possunt, ab inquinatissimo sodomiticæ labis vitio, fastuosi euadunt, ac sciētiola non minus fitiunt aurum, quā avarissimi & imperitissimi quique pro hoc vno sudant, peierant, fraudant, calumniantur, beligerant, occidunt, non minus addicti sunt fœdis voluptatibus, quā imperiti. Quid, quæso, superest, quod hos ab indoctis distinguat, præter titulum & pauculas literas, quæ nihil aliud sunt, quā igneus, & acutus in manu stulti & furibundi gladius? Has verò non adeò vilipendo, quin vtilis etiā admoneam. Cebetes quā optimè dixit, sicut placuerit ad bonas disciplinas ire, eiusmodi scientias habere, vtile est: at nihil necesse. vtilis (Plato inquit) velut fræna, quæ feroces & instabiles iuuenum animos tenent, ne ad alia vertantur: nil verò impedit, eosdem ebrios esse, intemperantes, auros, iniustos, proditores, & tandē insipientes

tes. plures certè eius generis videre licet. Sunt igitur magno vsui sapientes, vt Chrysippus ait, nemo autem his prudentior euadit : quāquam Zeno Cyprius in primo reipublicæ, liberales artes inutiles scripserit, addideritq; solū studiosos esse liberos. vir hic nihil aliud sentit, quàm ad verū hominis studiū, vt melior euadat, ad felicitatem recipiendā, nihil afferre momēti, licet feroces animos remorentur. nemo igitur quenquam aut Herculem his scientiis, ne dicam literulis, magnifaciat. Mox prudentes accedunt, Herculem honoramus, inquiunt, qui liberales artes degustarit, tanquam in veram sapientiā, & felicitatem adminicula. modicè hic sistit, quin ardua philosophiæ secreta quærere mauult, naturæ abdita inuestigare, more Socratis (posthabita vulgarium & imperitorum via) naturæ obscura in mores reducere cupit, honestas speculationes tradere. Decet virum liberum, Plato inquit septimo de legibus, numeros in primis addiscere : quos dictæ artes sequantur, ad verā disciplinā tramites, & quasi irritamenta illa, inde vera disciplina respublikas gubernare docet, & Reges eos mores imitari debēt, quos subditos sequi volūt: nā omniū scelerum, & bonorū princeps causa est. Proinde quid aliud est Rempubicā tē-

G per

perare,quàm sedulo quodã naturæ ordine
 sapientia moderato,cũcta disponere? hanc
 partem iam nouit Hercules,cõsiderat iugi-
 ter,& nulla nõ hora speculatur. De his verò
 nũquàm satis:sed iterũ clamitat vulgus, Di-
 gnus est honore Hercules, quẽ Rex Galliæ
 Franciscus amat,colit,obseruat,cui applau-
 dit,secum domesticè loquitur,à secretis vti-
 tur,vnà comedunt,obambulant,sodalis est,
 & comes,ô infelicissimum vulgus, qui est
 Franciscus Galliæ Rex? num homo & ipse
 mortalis? omni noxæ subiectus & curis?
 quid illi dare potest, vt melior aut felicior
 euadat? Diuitias,inquies.non sunt bonæ di-
 uitia,nec meliorẽ hominẽ reddunt,nullus
 igitur,vel ipse Hercules corolla dignus est,
 quia Regis,aut Imperatoris domesticus sit,
 à secretis habeatur:num & histriones prin-
 cipum domestici sunt? num mimi? & fatui
 quos in delitijs habent? sapientes verò Her-
 culem magnificiunt,quem insignis Rex o-
 mnium sapientissimus, omniũ prudentis-
 simus sibi in domesticum elegerit: eius iu-
 dicium tam acre est,tãmq; promptũ & ab-
 solutum,vt quẽ ille elegerit,nequeat nisi vi-
 rorum maximus esse,nequeat nisi in virtu-
 tem culmine remorari:nõ potest sapiẽtissi-
 mus nisi sapientes,prudentissimus nisi pru-
 dentes,moralissimus nisi moratos eligere,
 & in

& in propria cōfuetudine detinere. quis impudicus non expaueat ante conspectū? quis moratus nō magis ad virtutes animetur? & felicissimum consortium, quoties nobiles illi atq; moratissimi viri vnà consedent: videor videre potētissimum Regem medias partes occupantem, veluti Solem splēdesce re, cui reliqui proceres seriatim in corona tanquam lucentissima astra assistent, cœlestem patriam imitantes: Herculem igitur sapientes admirantur, quē Rex tam sapiens elegerit, moratissimum inuenerit, in bonis perseuerantem obseruet. Ad hunc ordinem vulgus addit, Herculem colimus, quem pulcherrimæ amasiæ, delitiosæ virgines singulari beneuolentia prosequuntur: ô leuissimum vulgus: file, file: nullo monitore indiges, magnoperè destitisti: hoc argumento adeò vanè & indecore locutum es, vt deinceps quicquid dixeris, audire noluerim. Aequè est atque illud, Herculem laudamus, quia vitiis magis abundat, quia his turpibus delitiolis vacat: nunquam ad mala non pronum fuisti vulgus. Hercules equidem amatur à pulcherrimis & quibusque turpissimis, nobilibus, & ignotis colitur, optimis virtutibus coguntur, non delitijs, non venereis irritamentis, amicæ Herculem diligere, quia pulcherrimæ pulcherrimum

amant, optimæ optimum colunt, honestissimæ honestissimum venerantur, num & muli multò se scalpunt? & suam cornicem cornix amat? nec igitur mirum, si hic vndeque insignis ab insignibus & pudicis charus habeatur: nolo amplius tua nugamenta audire vulgus, sat erit mihi, neminè ratione, qua homo magis altero natura, præstare: omnes æquales sumus, omnes eodem filo iuncti, eodem colore signati eisdè animæ & corporis subiecti affectibus. diuitiæ nihil conferunt, parentes, affinitates, pulchritudines, agilitates, principum dilectiones, corporis fortitudines, scientiæ liberales: hæc nec bonum nec malum, illustrè, vel turpè hominè reddit, sicut autè impetus infit æquales vincere, & longo, interstitio superare, ea agat, quæ Hercules, id est virtutes ad ipsos vsque cineres sequatur, earum sectatores cantet, vitia pedibus alatis fugiat. sunt autem virtutes, quas imitari debet, Fortitudo, Temperantia, Decor animi, Liberalitas, Spes, Fides, Iustitia, Charitas, Magificentia Magnanimitas, hæc, homines (vt pacis expediam) officiosè commendāt, his in mortales habentur, omni ætati accommodantur. omni generi, omni patriæ, omni vitæ instituto. Denique quisquis animum his virtutibus sua sagacitate præstiterit,

terit, splendidus efficitur, singulari vigilan-
tiâ illustris, summâ prudētiâ felix. vt cum
Horatio primo epistolarum libro canam:

*Ad summam sapiēs, vno minor est Ioue: Diues,
Liber, Honoratus, Pulcher, Rex deniq; Regñ.*

Postremò Hercules Princeps moratissimè
nihil hoc theatro insimulaui, nihil sum
adulatus, longè absunt blandimenta, nihil
à nobis scriptum est, vt te laudarem: sed vt
te ipsum tibi velut in speculo cōmostrarē:
vides quam felicissimam mentem, quam
dignam tuo corpore illustraueris: hinc dis-
pendia imminent, hinc turbatiora inuolu-
crani acriùs extollendo animo studeamus:
ni velo & remis incumbamus: & adeò in
hac re folliciti simus: quòd non sine magno
fœnore virtus crescat. vale Princeps Illu-
strissime: Patrone insignis vale: & quū nō
nihil otij dabitur nostra hæc nugamenta
lectitare ne pigeat. s E. Hæc quæ enarrasti
tam vera sunt, vt nihil magis verum inue-
niri possit. at placētne tibi vt de cerotis a-
gamus? BR A s s. Vt lubet. s E N. vnde dicta
sunt cerota? B R A s s. Cerata potiùs dicen-
da sunt, à cera, nō cerota, quanquā & Græci
κηρώτης, nomine vtantur, & ab eisdem à cera
& oleo vocentur κηρίλαια. s E. Ob quid cera
his cōpositionibus adhibetur? B R. Vt oleū
cōtrahat, & diffluere nō sinat, sed prōptiùs

inhærere possit, & præterea, vt emolliendi vim compositioni præstet: habet & vim explendi. De olei ad ceram proportionem non nihil à Paulo scriptum est libro septimo. cap. decimosextimo. s E. Illa ergo quæ linimenta vocantur, cerata sunt? B R A S S. Cur hoc dicis? s E N. Quia cera & oleo conficiuntur, & nonnullis pulueribus vel succis. B R A S. Cerata prorsus sunt, sed sunt tenuiora cerata, & quæ vehementer non inhærent, iuxta Galeni sententiam, at secundum recentes cerata solum illa sunt, quæ valde inhærent, & quæ supra corium extensa semper maximè inhærent, consistentiamq; habent & duritiem quampiam, qua linimenta carènt: licet oleum recipiant, atq; ceram. At de his nominibus à nobis digladiandum non est, sed hoc tantum sciri debet, cerata oleum & ceram recipere, & plerumq; sunt linimenta, quæ vehementer non inhærēt, vt cum multum olei receperint. s E N. Quoties à Medico in compositione aliqua ponitur cera, & indicitur hoc modo, adde modicum cere tunc pono ceram ad decimam partem vel duodecimam ad oleum. B R A S S A V O L V. Quantam ceræ copiam ponis, cum dicitur, ceræ quantum sufficit? s E. Certa regula careo, sed experientia video quantum satis est, & paulatim augeo. B R. Debet poni quarta ceræ

ta ceræ pars, vel saltem quinta ad oleum, si
 conueniens ceratum fieri debeat, recipiunt
 que fere semper resinam aut terebynthinā
 cerata: quia nostro tempore supra corium
 extenduntur, & alicui parti applicantur,
 nec deinde facile dimoueri possunt. nunc
 verò de ceratis loquemur, vt nostro tēpore
 hoc nomen subeunt, & quæ sunt in publico
 vsu, & in publicis reperiuntur pharmaco-
 poliis. *S E N.* Sunt paucissima numero cera-
 ta, quæ passim apud pharmacopôlas ser-
 uantur. *B R A S.* Quotquot sint, tu illa sin-
 gulatim propones, nos autem breuibus si
 quid erit circa illa explicandum, corrigē-
 dum ac immutandum, explicabimus, cor-
 rigemus atque immutabimus. Verùm si lu-
 bet, in hunc angulum secedamus, ne quis-
 quam sit nobis impedimento. *S E. I* præ, se-
 quar: iāmque sed eas, nam è crumena schedā
 depromam, in qua cerata omnia descripta
 sunt, quæ à nobis seruantur. *B R.* Depromi-
 to, vt lubet. *S E.* Hæc est, quam in tuas ma-
 nus pono. *B R A.* Lega tu cerata, vt in ordi-
 nem redegisti.

S E N E X II.

Ceratum stomachale primas occupat par-
 tes. *B R A S S A.* Hoc vnum est ex illis ceratis,
 quod apud vnumquenque pharmacopôlam
 diuersum est, nam vnus compositionem

vnam sub hoc nomine seruat, quā alij haud
seruant, sed & ipsi suam habent cerati sto-
machalis compositionem: veruntamen à
tuo incipiamus: quòdnam seruas tu huius
generis ceratū? s E N. Hoc, quod sequitur:

℞. Mastiches ʒ j.

Laudani ʒ iiij.

Aloës

Macis

Cariophyllorum

Spicæ

Piperis albi

Cardamomi

Galangæ

Cinnamomi

Florum labruscæ

Coriandrorum præparat.

Gallæ moschatae

Myrtillorum

Sumachiorum

Antheræ

Singulorum ʒ j.

Mentæ siccæ

Rosarum rubrarum

Absinthij

Corallorum rubrorū

Singulorum ʒ iiij.

Olei de spica

de absinthio

Singulorum ℥ β.

Resinæ, pini ℥ viij.

Ceræ nouæ citrinæ ℥ iij.

Misce, & fiat ceratum secundum artem.

B R A S. Ignoro quomodo vnica olei vncia ad ceratum conficiendum sit satis. **S E N.**

Ego addo quantum mihi videtur. nam est pauca prorsus olei quantitas ista, quæ ceratum ingreditur. **B R A S.** Nonnulli sunt, qui

ex eisdem conficiunt ceratum, sed ita in pōderibus à tuo differunt, nam ponunt, men-

tæ, rosarum, absinthij, corallorum, singulorum ℥ iij. olei de spica, de absinthio, sin-

gulorum ℥ j. resinæ pini ℥ viij. ceræ nouæ. ℥ iij. **S E N.** Hæc non videtur magna dif-

ferentia: at in pharmacopôlæ dexteritate consistit, de his magis & minus addere, vt

cerati formam aptent, & pro maiori ac minori horum copia tenacius sit, ac minus te-

nax ceratum: nam quantò minus olei recipit, tantò maiorem habet consistentiam,

neq; defluit, neq; liquefcit. **B R A S.** Alij sunt pharmacopôlæ, qui hoc nō seruant ceratū,

sed aliam habēt compositionem. **S E.** Quæ nam est? **B R A S.** Hæc, quæ sequitur.

℞. Mastiches ℥ j.

Mentæ siccæ

Absinthij

Rosarum rubrarum

G

S

Aloës

Aloës
 Myrrhæ
 Terræ sigillatæ
     Singulorum 3 ij.
 Cariophyllorum
 Myrrhæ
 Piperis
 Cinnamomi
 Galangæ
 Florum labruscæ
 Fu, id est Valerianæ
 Myrtillorum
 Sumachiorum
 Antheræ
 Coriandrorum præparato.
 Cyperi
 Galliæ moschatae
 Cardamomi maioris
     Singulorum 3 j. 3 ij.
 Resinæ pini lb j.
 Olei mastichini
 myrtini
 de cotoneis
 de spica
     Singulorum 3 j.

Misce, & cum cera fiat ceratum secundum
 artem. s e n. Et in hoc videtur esse pauca
 oleorum quantitas. B R A S. Nonnihil plus
 adiicitur, si sit opus. s e n. Multum differt
 eiusm

eiufmodi compositio à mea. BRASSA. Ta-
men non est abiicienda neque negligenda.
SE. Non negligo, Sed miror tot esse apud
pharmacopôlas compositionum diuersita-
tes. BRAS. Nunc vehementius admirabe-
ris, quia alij sunt, qui sequentem seruât sub
nomine cerati stomachalis cōpositionem.

℞. Mastiches 3 iiij.

Aloës 3 iiij.

Cariophyllorum

Spicæ

Croci

Myrrhæ

Piperis albi

Cardamomi

Galangæ

Granorum paradisi

Cinnamomi

Calami aromatici

Florum labruscæ

Mentæ siccæ

Absinthij

Rosarum

Singulorum 3 ij.

Corallorum rubrorum 3 iiij.

Olei nardini

de spica

de absinthio

de cotoneis

Sing

Singulorum ʒ ij.

Ceræ ʒ iiij.β.

Resinæ pini ʒ vj.

Misce, & fiat ceratum.

SE. Ego potius ita confici iuberem.

Ceræ

Resinæ

Quantum sufficit.

Misce & fiat ceratum.

Quare horū quātitas haud probè adductur? BR. Verūm profectò dicis, tamen & statutū pōdus ac certū assignari potest. Sed & alij sunt pharmacopōlæ qui hoc seruant.

℞. Specierum aromatum ʒ β.

Picis naualis

Resinæ

Singulorum ʒ j.

Misce, & fiat ceratum secundum artem.

SEN. Quid intelligunt per aromatum species? BRAS. Aromaticos pulueres, quales, cinnamomi, gingiberis, cariophyllorum, piperis, & similia. nonnulli verò sunt, qui ad hunc vsum, ceratum de laudano vocatum, seruant, & cū stomachale ceratū indicitur, hoc præbent, quia ab authoribus dicitur valere in frigidato, atque imbecillitato stomacho, vimq; concoctricem roborare, & dolores qui à flatu oriuntur, auferre. cuius compositio hæc est:

℞. Men

℞. Mentæ

Rosarum rubrarum

Absinthij

Ligni aloës

Mastiches

Cinnamomi

Spicæ

Myrtillorum

Singulorum ʒ iij.

Cariopyllorum

Galangæ

Nucis moschatæ

Macis

Gingibérís

Gallæ moschatæ

Singulor. ʒ ij.ß.

Cyperí

Calami aromatici

Olibani

Aloës Myrrhæ

Corallorum rubrorū

Singulorum ʒ j.

Zedoariæ

Terræ sigillatæ

Abrotani

Centonici

Centaureæ maioris

Singulorum ʒ j.ß.

Laudani ʒ viij.

Ceræ

Ceræ citrinæ lb ij.

Terebynthinæ ℥ viij.

Liquefiant cera, terebynthina & laudanum simul, reliqua verò in puluerem redacta misceantur. **SEN.** Eiuscemodi compositio aliquid habet cum aliis commune. **BRAS.** Habet etiam aliquid proprij, quo ab aliis distingui potest compositionibus. alij sunt pharmacopôlæ, qui Mesue ceratum seruât, quod ipse Galeno attribuit, cum ait: Ceratum Galeni stomachũ confortans, & emendâs vitia stomachi, quæ ex frigidityte sunt, præparans & confortans appetitum, & digestionem cibi, & confortans hepar, & sedans dolorem eorũ. Hæc Mesue. **SE.** Optarem potiùs vt Mesue compositionem adduxisses. **BRASS.** Et hoc efficiam: illam igitur audito:

℞. Rosarum ℥ xx.

Foliorum absinthij sicci, ℥ xv.

Mastiches ℥ xx.

Spicæ Indæ ℥ x.

Terantur hæc subtiliter, & accipe,

Ceræ mundæ ℥ iiij.

Olei rosacei lb j.ß.

Dissoluantur ad ignem, & lauentur lotionibus pluribus aqua rosacea, deinde iterum dissoluantur, & lauentur vino veteri, succo citoneorum & paucò aceto, postea
misc

misceantur cum pulueribus, & fiat ceratum. **SENEX.** Quænam compositio tibi magis placet, & quam potius probas? **B R.** Nullam, quia diuersi affectus ventriculo contingunt, propterea non semper eodem cerati genere indiget: & quia affectus per magis & minus differunt: idcirco cerata diuersa habere oporteret, per magis & minus differentia: vnde optarem vnumquemque Medicum, tunc ceratum conficere, quando eo indiget, vt ad rem ægroti quem curat, facit, & plus vel minus addere, vt illi videbitur: & quandoque magis calefacere, quandoque minus, quandoque vehementius exiccare, quandoque minus, quandoque pressius constringere, quandoque minus præssè. & idem est de apertione iudicium: nam pedes omnes non sunt vno calciandi calopodio, neque omnes vnâ & eandem habent ventriculi temperiem, neque vnus & idem est lapsus. propterea quantum sit de stomachali cerato seruando, nullum seruandum iuberem: sed maluerim vt vnusquisque Medicus, secundum ægroti, quæ curat temperiem, & affectum ipsum ceratum quo indiget, indiceret. **S E.** Reperiturne apud antiquos ceratum stomachale? **B R A.** Cur hoc petis? **S E N.** Quia Mesue dicit ceratum quod refert esse Galeni? **B R A S S A.**

Nunq

Nunquam apud Galenū talis generis ceratum inueni, quale illud quod Mesue adducit, secundum Galenum: tamen adest apud Galenū stomachicū ceratum, nā in octauo Methodi medēdi libro, post dimidias ferē libri partes, vbi ad stomachum imbecillum præsidia ponit, cū inūctiones diuersas adduxerit, inquit: Si verò qui afficitur cinctum non patitur, siue ob consuetudinem, siue delitias cingi recuset, licet cerato idem efficias. Est autem in eiusmodi vsum optimum, quod ex cera sit Thyrrhenica in vnguento nardino liquata, cui postquā refrigeratū est, aloës ac mastiches molissimus pulvis est admixtus: debet autem singulorum hic esse modus, ceræ ac nardi partes pares, aloës pars octaua, sic etiam & mastiches, vel (si placet) huius paulò aliquid plus. Quod si cerato aliquid ē sumptuosius his vnguentis admisceas, præstātius medicamentū habebis: si autem ventriculus intus vritur, ita vt affectus quidam phlegmone similis in eo consistere videatur, vtilius est ceratū quod ex melino cōficitur. Sunt porrò & alia medicamēta nō pauca, alia quidē ex œnante, alia ex hipocystide, & balauistiis, & palmarum carne cōfecta, quæ vētriculo cū refrigerando, tū verò firmādo sint idoneæ. Hæc Galenus de suo cerato stomachico, in octauo

octauo Methodi medendi libro. Verum & de ipso etiam agit in octauo libri initio de compositione medicamentorum secundum locos, cum ait: Ceratum igitur quo assidue vtor, ex aloë, & mastiche, & cera pontica amara, atque vnguento nardino constat. componitur verò hyeme ad octo drachmas ceræ, vncia vna mensurali Romana vnguēti nardini cōiecta. Aestate autem ad septem eadem vnguēti proportionē. optimum autem vnguētum esse oportet quale antea quidem in sola Laodicea Asiæ præparabatur, nunc verò in aliis multis Asianis vrbibus componitur. Cera si non pontica amara tibi in promptu sit, aliam Ponticam conice, & neque illa præsentē, eam quæ Tyrrhenica appellatur. Si verò neque hæc adsit, aliam aliquam odoratam & pinguem. Si verò neque talem habeas, eam quam habere potes, lotam adde. liquefiat autem in duplici vase, atque ita refrigeratum, & erasum ceratum, cum tritis reliquis probè permisceas, cum aloë videlicet & mastiche. Sit autem vtriusque drachma vna & quandoque plus, nō tamen vt sesquidrachmam trāsgrediaris. Quod si ampliori opus sit adstrictione, nimirum debilitate tanta existente, vt cibū retinere non possint, omphacium pari pondere addatur, vt triū sin-

H gulor

gulorum drachma sit vna, aloës vna, mastiches vna, & tertia omphacij. Cæterum in cerati præparatione, primum omphacium misceatur, deinde etiam alia his vniatur. at verò quemadmodum omphacium, ita absinthij succum admisceto, quandoq; etiam ambo, & tertium insuper hypocystidis, & quartum cœnanthæ: sic autē appello vitium syluestrium germen vnà cum floribus, ex quo succedentibus diebus vna fit, quin & Rhœis succum non rarò admiscui, sed & cerati nardini copiam augere oportet, iuxta proportionem numeri reliquorum pharmacorum, ita vt si quatuor drachmæ aliarum rerum accumulentur, triens sit nardini cerati, sextans quidem ceræ, sextās item nardini vnguenti, hoc est vtriusq; drachmæ sedecim, quem Paulus secutus est. **S E N.** Ceratum igitur quod Mesue ex Galeno adducit, Galeni non est? **B R A S.** Non quòd sciuerim, aut vnquàm inuenerim, imò argumentum est non esse Galeni, quia illa quæ compositionē ingrediuntur, aqua rosacea lauat. Constat verò Galeni tempore, rosaceā aquā vi ignis eliquatam non fuisse inuentam. Et si dicas per rosaceam aquam, rosarum decoctum intellexisse, hoc dici nō potest, si quis Mesue loquendi vsum consideret, qui semper per rosaceam aquam, illam quæ vi ignis eliq

eliquatur, intelligit. *SEN.* Quódnam igitur ceratum seruare debeo? *BRA S.* Si aliquod seruandum sit, erit hoc Galeni. *SEN.* Si quãdoq; frigido cerato indigeremus, quónam vti deberemus? *BRA S.* Stomachum ratissimè infrigidare oportet: nam & si in ipso inflammatio adesset, magnis & vehementibus infrigidantibus vti nunquàm deberemus, quia ventriculus suapte naturâ frigidus est.

SENEX III.

Ceratum contra pestem sequitur. *BRA S.* Nunquã audiui apud pharmacopôlas eiusmodi cerati genus seruari. *SEN.* Deinceps hoc non dices. nam à præceptore meo seruabatur, & ego semper illud seruauì, & eo in pestilentibus temporibus magnum lucrum parauì. *BRA S.* Refer tuum hoc ceratum. *SEN.* Iam refero.

℞. Specierum diamoschi dulcis

Diamargaritonis

Diambrae

Singulorum ʒ j.

Camphoræ

Sandalorum omnium

Corticum citri

Florum lambruscæ

Been albi rubri

Myrtillorum

H 2 Sing

Singulorum 3 β.

Moschi Ḡ iij.

Resinæ pini

Terebynthinæ

Singulorum quantum sufficit.

Misce, & cum modico ceræ fiat ceratum, quod supra coccineum pannum extēdatur, & supra cordis regionem ponatur. B R A S. Non est in vsu eiusmodi ceratum, arbitrórque Ferrariæ in nullo inueniri, præterquàm in tuo pharmacopolio. S E N. Tum, cū pestilentia aliqua viget, eo non mediocre lucrum facio. B R A S. Seruato igitur ad hos vsus, & ad alia ceratorum genera te conuertito.

S E N E X. IIII.

Ceratum pro crepatis in hoc loco pixydem suam habet. B R A S. Haud pauca vidi pro crepatis cerata, at tu quod genus seruas? S E N. Hoc quod sequitur,

℞. Thuris

Mastiches

Sarcocollæ

Agarici

Lapidis hæmatitidis

Mumiæ

Tragacanthi

Myrrhæ

Gummi Arabici

Terræ

Terræ sigillatæ

Singulorum 3 iij.

Gallarum cyparissi

Litargyrii

Boli armeni

Balaustiarum

Corticum granatorum

Gallarum

Copularum glandium

Aristolochiæ longæ

Rotundæ

Consolidæ maioris

Minoris

Farinæ lentis

Samplici

Singulorum 3 ij.

Picis naualis

Picis Græcæ

Singulorum 3 iiij.

Resinæ pini

Terebynthinæ

Singulorum 3 ij. 3 ij.

Ceræ quantum sufficit.

Misce, & fiat ceratum secundum artem.

BRAS. Hoc non est commune ceratum (ut communi loquar more) pro crepatis, nā in hoc leporis pili haud ingrediuntur. s. E. Ego semper hoc seruauī, & cū à Medicis ceratum pro crepatis indicitur, præbeo. at tu cō-

H 3 mune

mune illud referto, quod leporis. pilos recipere ais. BRAS. Hoc est, quod sequitur, cuius vsus est per totam Italiam frequentissimus, quanquā ipsius compēsatio cōfusa sit:

℞. Sanguinis draconis

Thuris

Mastiches

Sarcocollæ

Acatix

Lapidis hæmatitidis

Mumix

Tragacanthi

Myrrhæ

Gummi Arabici

Terræ sigillatæ

Sanguinis humani

Aloës

Pilorum leporum vstorum

Corticum nucis vstorum

Singulorum 3 ij.

Gallarum cyparissi

Boli armeni

Lithargyrij

Balaustiarum

Corticum granatorum

Gallarum

Copularum glandium

Vtriusque aristolochiæ

Vtriusque consolidæ

Lentisci

Samplici

Singulorum 3 j.

Picis naualis

Colophonix

Singulorum 3 ij. β.

Resinæ pini

Terebynthinæ

Singulorum 3 j. β.

Ceræ citrinæ quantum sufficit.

Misce, & fiat ceratum secundum artem. s. e.

Mihi videtur, quod à meo nō multum disse-

rat. B R A S. Tamen differt & in aliquibus

simplicibus, & in ponderibus. at nonnulli

sunt qui aliud cōficiunt, in quo aliqua sunt

simplicia, quæ in præscriptis absunt, & in

ponderibus est valde diuersum. s. e. n. Nec

istud afferre pigeat, ne in hoc nostro ser-

mone quicquàm desideretur. B R A S. Imò

non piget, sed compositionem audias: nam

hæc est, quæ sequitur:

℞. Thuris

Mastiches

Sarcocollæ

Acatix

Lapidis hæmatitidis

Sanguinis draconis

Mumiæ

Tragacanthæ

H 4 Macis

Macis

Singulorum ʒ iiij.

Gummi Arabici

Terræ sigillatæ

Boli armeni

Gallarum

Lithargyrij

Balauſtiarum

Nucum cypariſſi

Corticum mâli granati

Cicerum decoctorum

Aristolochiæ vtriuſq;

Corticum olibani

Rosarum rubrarum

Trium consolidarum

Lentis

Orobi

Siliginis

Singulorum ʒ iiij.

Colophoniæ

Picis naualis

Singulorum ʒ vj.

Resinæ pini

Terebynthinæ

Visci quercini

Singulorum ʒ iiij.

Collæ piſcium ʒ ij.

Collæ chartarum ʒ iiij.

Misce, & omnia quæ pinſanda ſunt, pinſan-
tur

tur, ceratūque secundum artem conficiatur. s e n. Miror cur taurinū glutinum non apposuerint. B R A s s. Fortè sub chartarum colla cōtinetur, tamen & alij aliam seruant compositionem, & præbent, cū ceratum pro crepatis indicitur. s e n. Quæ nam est illa? B R A s. Hæc, quæ sequitur:

℞. Picis naualis ℥ iiij.

Litargyrij

Ammoniacy

Gallarum

Singulorum ℥ ij.

Mastiches

Ceræ albæ

Ceræ rubræ

Colophonix

Aloës

Aristolochix longæ

Rotundæ

Singulorum ℥ iiij.

Visci quercini

Boli armeni

Singulorum ℥ vj.

Gypsi

Myrrhæ

Thuris

Singulorum ℥ v.

Terebynthinx lotæ cum aceto ℥ liij.

Lumbricorum terrestrium

H s Rad

Radicis vtriusque consolidæ

Mumiæ

Sanguinis draconis

Bdelij

Singulorum ʒ j.

Pellis arietinæ à pilis liberæ , & frustra-
tim incisæ, partem vnam

Sanguinis humani lb j.

Ita verò conficiatur. Bulliat pellis in aqua quousque lique scat, postea addantur glutinis piscium vnc. ij. & simul probè misceantur, addanturque & ceræ & gummi & pulueres omnes, & simul agitentur ex oleo myrtino, & fiant globi, qui in vas ferreum vel æreum ponantur, & vsui seruētur. s e n. Mihi tamen videtur in vnum ac eundem finem hæc omnia ceratorum genera incidere. B R A S S A V. Imò ambigendum non est, quia eorum finis est cōstringere, & quæ intrinsecus disrupta sunt, consolidare. s e n. Intellico etiam eadem ferè esse in omnibus simplicia. B R A S S A V. Tamen in aliquibus differunt simplicibus, & in ponderibus. s e n. At hæc, quam nuper adduxisti, compositio cōfusa esse videtur, sicut & aliæ superiùs enarratæ. B R A S S A. Ob hoc nonnulli sunt, qui breuiorem parant compositionem. s e n e x. Quàmnam? B R A S S A V O L. Hanc:

℞. Mast

℞. Mastiches ʒ ix.
 Lapidis hæmatitidis
 Gypsi
 Boli armeni
 Singulorum ʒ iiij.
 Gummi arabici
 Glutinis piscium
 Singulorum ʒ β.
 Resinæ pini
 Picis naualis
 Singulorum ʒ j. β.
 Colophonix ʒ ij.

Misce:& lento igne fiat ceratū. s E N. Haud mihi displicet eiusmodi cerati genus, quoniam breue est, nec tot indiget miscellis. B R A S S A V. Ego infinitos ferè sanitati restitui ex enteroccele, solo ammoniaco præparato, & diaquilone maiori, quæ sunt longè pauciora, quàm sint illa, quæ in ceratis in pharmacopoliis seruatis ac præparatis insunt: nam hæc duo satis est vnà miscere, & statim confectum est. s E N E X. Ad propositum finem intētionem habere non videntur. B R A S S A V O L. Tamen rem ipsam perficiunt. s E N E X. Quosdam audiui, qui cerato quodam Arnaldi de Villa noua pro crepatis vtuntur. B R A S S A V O L. Verum est, sed ab his non multum differt. s E N. Optarem & illud audire.

B R A S.

BRASS. Hoc facile fiet, si authorem ipsum legamus in secundo sui breuiarij libro, capite trigesimoprimo, cum ait:

℞. Lithargyrij

Lapidis hæmatitidis

Sanguinis draconis

Boli armeni

Mastiches

Ammoniacy

Mumiæ

Galbani

Thuris

Costi

Lumbricorum terrestrium

Singulorum 3 β.

Picis naualis

Picis græcæ

Ceræ albæ

Rubræ

Singulorum 3 j.

Radici consolidæ maioris

Mediæ

Minoris

Singulorum 3 iij.

Rosarum

Myrrhæ

Aloës

Singulorum 3 iiij.

Palex marinæ combustæ

Gallarum

Gallarum

Balaustiarum

Aristolochiæ rotundæ

Singulorum 3 vj.

Visci quercini 3 ij.

Sanguinis hominis rufi. ℥ j. minus
quarta

Conficiatur hoc modo:

Accipe pellem vnam hœdinam, vel arietinam cum omnibus pilis suis, & decoquatur quasi bulliendo per totum diem, quousque omnia ferè liquefacta sint, & fiat sicut colla, & parum vel nihil de aqua ibi remaneat: deinde accipe libram vnam ex illa aqua optimè cum staminea vel panno collatam, & adde cum ea viscum quercinũ, & in olla noua lento igne liquefieri facito & bullire, baculo semper & cõtinuè commouendo: deinde lumbricos terrestres, postea ceram & picem addas, deinde adde terebynthinæ drach. ij. postea colophoniam, mastichen, myrrham, ammoniacũ, & galbanum adde, & liquefac simul, & baculo semper moueatur. Signũ decoctionis est, quod ponatur vna gutta ex eo supra lapidem marmoreum, vel supra cultellũ oleo inunctum: quæ cùm infrigidata fuerit, si massatur, & optimè coagulatur, tunc signũ est perfectæ decoctionis. si non massetur, tantum lento igne

igne bulliat, quòd ad hæc deueniatur. **SEN.**
 Nescio in hac compositione quid sanguis
 humanus efficiat, & quæ sit humani sangui-
 nis cum ruptura affinitas, nisi sit, quia cum
 exiccatur, adstringere videtur. **BRASSAV.**
 Nisi ita sit, aliam prorsus rationem inueni-
 re nescirem. nam ob nullam aliam causam
 humanus sanguis herniæ prodesse potest.
 Scito etiam pharmacopôlas in primo sim-
 plicium ordine opium numerare, sub eo
 pondere, sub quo illa sunt, simpliciter ta-
 men author ipse (vt in suo constat libro)
 opium non ponit. sed iam herniosorum ce-
 rata fastidio veniunt, optarémque, vt vnus-
 quisque medicus tunc conficeret, quando
 illo indigeret, & vehementius & minus ve-
 hemens, vt exigit affectus, ac ægrotantis
 temperies. **SEN.** Audiui & Gentilem Ful-
 ginatæ ceratū quoddam pro crepatis con-
 fecisse. **BRASS.** Confecit prorsus, & est in
 libro consiliorum suorum, consilio primo.
SENE. Ne hoc prætermittamus obsecro.
BRASS. Idem est cum supradictis: tamen
 ne laborem subterfugere videar, iamiam
 illud referam:

℞. Picis liquidæ
 Colophoniæ
 Cerae citrinæ
 Aristolochiæ longæ

Rotundæ

Rotundæ

Vermium terrestrium

Aloës

Singulorum ʒ iiij.

Litargyrii auri

Ammoniacy

Opopanacy

Castorei

Mastiches

Bdelij

Summachiorum

Terebynthinæ

Serapini

Consolidæ maioris

Minoris

Singulorum ʒ i.

Gallarum

Nucum cyparissi

Boli armeni

Succi hypocystidis

Mumiæ

Singulorum ʒ vj.

Thuris

Visci quercini

Lapidis hæmatitidis

Olibani

Gypsi

Myrrhæ

Singulorum ʒ iiij.

Sanguinis

Sanguinis draconis 3 vij.

Sanguinis humani lb ij.

Ita verò conficiatur: Accipe pellem Arietis expilatam, & coquatur in aqua tandiu, donec tota liquefiat: deinde dimitte aquam infrigidari, & residere, postea accipe pulueres subtilissimè tritos, & setaceo cribro excretos: gummi verò genera in vehementissimo dissoluantur aceto, & sanguine commisceantur, & hæc omnia permiscenda in collatura aquæ pellis arietis in cacabo, & simul bullire facito, donec ad nigredinem & cerati formam deueniant, & vtere: notaturque humanum sanguinem ab homine sano esse extrahendū, & probæ temperiei, debétque ilico in cerato poni, cum extractus est, quia si diu extractus maneat, facile in corruptionem incidit. **SENE**. Omnia ferè ex eisdem simplicibus fiunt eiusdem generis cerata. **BRAS**. Tamen in aliquo semper differunt:

SENE X V.

Ceratum gratia Dei, post prædicta scriptū sequitur. **BRAS**. Et istud quoque est apud diuersos pharmacopôlas diuersum, tu illud exprime, quod confectum seruas. **SENE X**. Hoc seruo:

℞. Picis naualis:

Ceræ.

Sing.

Singulorum ʒ ij. ʒ iiij.

Serapini ʒ ij.

Ammoniaci

Terebenthinæ

Colophonix

Croc

Singulorum ʒ j. ʒ iiij.

Aloës

Thuris

Myrrhæ

Singulorum ʒ j.

Opopanacis

Galbani

Styracis calamitæ

Mastiches

Aluminis

Fœnu græci

Singulorum ʒ vj.

Thymiamatis

Bdellij

Singulorum ʒ iiij.

Lithargyrij ʒ j.β.

Misce, & fiat ceratum secundum artem.

B R A. Alij sunt, qui aliud seruât gratia Dei
vocat. s E, Qualénam. B R A. Istud.

℞. Ceræ albæ

Resinæ pini

Ammoniaci

Singulornm ʒ vj.

1 Tereb

Terebynthinæ ℥ iij.

Galbani

Olibani

Mastiches

Myrrhæ

Singulorum ℥ β.

Aristolochiæ rotundæ ℥ ij.

Terēda terantur, & infundantur in vinum,
in quo decocta sint

Betonicæ

Verbenæ

Consolidæ maioris

minoris

Centaureæ

Pimpinellæ

Hypericonis

Herbæ gratia Dei

Bautiæ

Singulorum ℥ M.

Posteà extrahantur, & cum mulieris lacte
conquassentur. s. e. Hoc est vnguentum. BR.
Imò ceratum est, & ad omnia vulnera aptū,
nam carnem gignit ac consolidat. Sunt &
alij qui hoc parant.

℞. Galbani

Opopanacis

Viridis æris

Thuris

Aristolochiæ longæ

Mastic

Mastiches

Myrrhæ

Singulorum ℥ j.

Ammoniaci ℥ ij. ℥ ij.

Ceræ ℥ viij.

Olei communis

Lithargyrij

Singulorum ℥ viij.

Bdelij ℥ ij.

Adamantis

Lapidis hæmatitidis

Calamitæ

Singulorum ℥ j.

Conficiatur secundum artem, addendo
 ℥ vj. terebynthinæ, & drachmas quatuor
 gummi abietis, conficiaturq; in massas. s. e.
 Arbitror illos, qui hoc conficiunt ceratum,
 adamantem non apponere. B. R. A. Neq; ego
 hac in re ambigo, imò vidi vitri frustrula
 apponi. sunt alij, qui ita conficiunt hoc gra-
 tia Dei ceratum:

℞. Lithargyrij ℔ j. ℥ v.

Galbani ℥ j. ℥ ij.

Ammoniaci ℥ iiij. ℥ iiij.

Ceræ citrinæ

Colophoniz

Singulorum ℥ viij.

Olibani ℥ ij. ℥ iiij.

Bdelij ℥ ij.

I 2 Opo

Opopanacis

Aristolochiæ rotundæ

Singulorum ℥ i.

Olei veteris ℥ i.β.

Misce, & fiat ceratum secundum artem.

Alij verò ita conficiunt ac seruant:

℞. Galbani

Opopanacis

Olibani

Myrrhæ

Floris æris

Mastiches

Aristolochiæ rotundæ

Singulorum ℥ i.

Ammoniacy ℥ ij.

Ceræ citrinæ ℥ i.

Lithargyrij auri

Olei communis

Singulorum ℥ i.β.

Misce, & fiat ceratum secundum artem.

Alij quod sequitur gratia Dei conficiunt,
& cum indicitur, præbent:

℞. Galbani

Ammoniacy

Opopanacis

Viridis æris

Aristolochiæ rotundæ

Mastiches

Singulorum ℥ i.

Ceræ

Cera nouæ ℥ x.

Terebynthinae ℥ xj.

Olei oliuarum

Litargyrij auri

Singulorum lb j. β.

Olibani ℥ ij.

Myrrhæ

Thuris

Edellij

Singulorum ℥ j.

Calamitæ

Lapidis hæmatitidis

Singulorum ℥ j.

Hæc omnia in puluerem redigantur, præter ceram & gummi genera, & ita ceratum conficiatur: primò gummi genera cultro incidantur, & per diem ac noctem in acri aceto infundantur: postea bulliât in lingula, igne lento, quoad acetum consumptū sit, baculo autem semper agitentur: deinde in lineum panum fortem ponantur, & duobus baculis in capitibus telæ lineæ positis extorquendo vi exprimantur, in vaseque seruentur: postea oliuarum oleum accipiatur, in quod cera in parua frustula redacta ponatur, & ad ignem posita simul liquefiant: postea lithargyrium addatur egregie puluerizatum, & bulliant semper agitando, ne fundo inhæreant, donec color mutetur, & nigrum fiat:

I 3 postea

postea gummi genera addantur, & paulatim bullire sinantur, quoad gummi sint dissoluta, semper verò baculo sensim agitentur, sæpèque lingulam ab igne depone, ne ob vehementem ebullitionem extravasamentum saliat: tantum verò bulliant, ut ad illam deuenierit consistentiam, quod gutta vna in aqua frigida posita densetur, tunc enim coctum esse existimandum erit. Si verò non densetur, iterum bullire permittatur, quoad densescat, cum ad hoc peruenerit, adde viride æris egregiè puluerizatum, baculo semper mouendo, quoad vnà inungantur, postea myrrhā adde, & tertio aristolochiam, quarto mastichen, denique thus, olibanum, magnetem, lapidem hæmatitida, simulque decoquantur, baculo semper agitando, ne fundo inhæreant, & ut egregiè misceantur, adeoque decoquantur ut ad nigredinem deueniant cum rubedine, tunc guttam in frigidam aquam deponito: si digitis non adhæreat oleo inunctis, coctum est, tunc ab igne remoueatur baculo semper agitando: postea in peluim aqua frigida plenam ponatur, in qua dimittatur quoad manibus tractari possit, ut globi fiant, & ne manus exurat. Aliqui sunt, qui aristolochiæ rotundæ loco longam apponant. S E N E X. Ad quos

quòd valet affectus hoc ceratum? **B R A S S.**
Si illa, quæ de eo feruntur, vera essent,
nullo alio indigeremus cerato: ad tot re-
mouendos valet affectus. nonnulli recentes
ab authore illud vocant ceratum Gotfredi,
quod inquiunt habere virtutem potius
diuinam, quàm humanam. **S E N E X.** Virès
ipsius, ni piget, referas, **B R A S S A.** Non pi-
get prorsus, imò audias: inquiunt valere ad
omnes plagas nouas, & antiquas, & vetu-
stissimas, & supra omnia vnguenta ac em-
plastra valde abstergere ac mundificare, bo-
nam carnē gignere, & in vna hebdomada
magis consolidare, quàm cætera faciant
vnguenta in vno mense: neque permittit
corruptionem fieri in aliquo vlcere, nec
prauam carnem generari: conuenit neruis
omnibus incisīs & concussis, atq; musculis
à quacunque causa hoc contigerit, infla-
tioni omni aduersatur: ferrum, lignum,
vitrum è carne educit. Si hoc ceratū supra-
ponatur, venenū etiam attrahit morsui cu-
iuscunq; animalis venenosi suppositum: o-
mnem abscessum sanat: carcinomati, car-
bunculo, fistulæ, & igni sacro opem fert: va-
let ad cuiusuis vlceris dolorem, vbi corru-
ptio adsit: vnicuique percussioni conuenit,
vel membri obtortioni, & præsertim, quan-
do aliquid adfuerit corruptum, strumas,

ac natas dirumpit, & sanat: omnes abscessus qui in hominum costis fiunt, vel in dorso, vel in hepate sanat, si supra locum ponatur, & dolorem remittit: podagricos dolores remouet, hæmorrhoidibus succurrit, cū extra apparent: conuenit & ad capitis inflationem. s E. Alia igitur sunt dimittenda cerata, si ad tot valet affectus. B R A S S A V. Imò nunc ipsum dimittamus, & ad alia ceratorum genera contemplanda pedem vertamus.

S E N E X P I.

Cerata capitalia sequuntur. B R A S S A V. Quot seruas capitalium ceratorum genera? s E N. Duo, Vnum temperatum, aliud calidum. B R A S. Cur frigidum deferis? s E N. Quoniam cū frigidum indicitur, semper præbeo temperatum. B R A. Tamen ægri nonnunquam frigido indigent, in destillationibus præfertim. s E N. Frigidum in med pharmacopoliis nunquam seruauit. B R A S. Referas igitur cerata, quæ paras capitalia. s E. Hoc est temperatum.

℞. Galbani

Terebynthinae

Resinae

Singulorum ℥ j.

Acatiae

Maioranae

Rosae

Rosarum rubrarum

Myrtillorum

Thuris

Singulorum 3 ij.

Mastiches 3 β.

Misce, & fiat ceratum.

BRASS. Putasne tu hoc esse temperatum?
SE. Ita audiui. **BRASS.** At potius calidum est,
 quam temperatum: nam calidarum rerum
 viginti sex drachmas recipit, frigidarū ve-
 rò octo & semis, calidæq; in maiori inten-
 sione calidæ sunt, quam frigide frigide. alij
 sunt Ferrariæ, qui idē ferè cōficiūt ceratum,
 sed duas apponunt sandaracæ, idest gummi
 iuniperi drachmas, & loco semidrachmæ
 mastiches, integram ponunt boli armeni
 drachmam. alij tamen sunt, qnī ceratum ca-
 pitale temperatum ita conficiunt:

℞. Nucum cyparissi

Mastiches

Olibani

Sandaracę scriptorum

Rosarum

Balaustiarum

Singulorum 3 j. β.

Nucis moschatæ

Cinnamomi

Cariophyllorum

Singulorum 3 j.

℥ s

Mise

Misce, & cum pulueribus resina pini, & terebynthina. quantum sufficit, fiat ceratum, quod prorsus magis temperatum est, quàm id quod facis. aliqui addunt Galbani dissoluti in aceto ℥ iij. at nunc tuum calidum refer capitale ceratum. s. e. Est hoc, quod referam:

℞. Pimpinellæ

Agrimoniæ

Pulegij

Lauandulæ

Millefolij

Consolidæ maioris,

Matris syluæ

Betonicæ

Saluiæ

℞. Pelosellæ

Centaureæ minoris

Singulorum ℔ j.

Thuris Mastiches

Singulorum ℥ ij.

Iridis

Aristolochiæ rotundæ

Singulorum ℥ j. β.

Gummi helemi ℥ iiij.

Resinæ ℥ β.

Terebynthinæ

Olei abiegni

Singulorum ℔ j. ℥ iiij.

Ceræ

Ceræ albæ lb j. ℥ iij.

Vini albi quantum sufficit, ad infundendum per nouem dies: postea ad vini consumptionem ebulliant, & per lac vehementer ducantur, & conficiantur globi. B R A. In lacte circumduci haud mihi placet, imò hanc cum lacte miscellam penitus abiicerem. alij sunt, qui pro calido capitali cerato hoc parant.

℞. Aloës

Calamenthi

Pulegij

Corticum citrorum

Singulorum partes æquales.

Misce, & cum laudano ac modico acatiæ conficiatur. Alij verò hoc cerati genus ita conficiunt:

℞. Galbani ℥ j. β.

Resinæ ℥ j.

Sandaracæ

Thuris

Singulorum ℥ ij.

Corticum thuris ℥ iij.

Mastiches ℥ j. β.

Nucis cyparissi ℥ j.

Maioranæ

Myrtillorum

Rosarum rub.

Nucis moschatæ

Cubeb

Cubebæarum

Singulorum ʒ β.

Misce, & fiat ceratum secundum artem.

SEN. Summe hoc pro calido seruaturus?
 BRASS. Optarim ut Medici tunc indicerent, quando indigent, & modò magis calidum, modò minus confici iuberent, ut exigit affectus, quo ægrotus afficitur, & semper eodem modo non indicare, ne pedes omnes vno calceo induere velle videamur. nonnulli verò sunt, qui seorsum ceratum quoddam seruant, quod inquiunt ad catarhi decursum conuenire, si supra coronalem futuram extendatur, loco priùs abrafo, & quoad rubuerit perfricato. SEN. Qualenam est? BRASS. Istud, quod sequitur: at nunquam applicant, quin prius supra locum cucurbitulam apponi iusserint, atque scarificari, quandoque etiam locum scylla perfricandum volunt.

℞. Laudani

Gummi helemi

Sandaracæ

Olibani

Styracis liquidæ

siccæ

Singulorum partes æquales.

Misce, & fiat ceratum, cui nonnulli ut vehementius reddant, myrrham addunt. Alij
 suas

sunt, qui aliud in hoc affectu conficiunt, & frigidum ceratum capitale vocant, ex his verò conficitur:

℞. Galbani præparati ʒ j.

Resinæ ʒ iiij.

Sandaracæ ʒ iiij.

Thuris ʒ j.

Rosarum

Acatia

Myrtillorum

Singulorum ʒ iiij.

Camphoræ ʒ vj.

Misce, & fiat ceratum secundum artem.

SE. Optarem vt tu calidum, frigidum, & temperatum ceratum capitale conficeres, mihiq; præberes, vt semper seruatem.

BRASS. Nosti me rarissimè indicere eiusmodi cerata, sed semper præparari iubere, vt mihi videtur ratione affectus, quem curo, tamen vt normam quandam tibi tradam, si capitale calidum desideras ita prorsus conficiendum est.

℞. Nucis moschatæ

Galangæ Acori

Calami aromatici

Cinnamomi

Gingiberis

Singulorum ʒ j.

Saluæ

Rutæ

Rutæ

Baccaræ

Hyssopi

Libanotidis

Singulorum 3 ij.

Olei rutacei

Ceræ

Resinæ pini

Singulorum quantum sufficit.

Misce, & fiat ceratum

At si frigidum ceratum cupias, quo nō nisi
in destillationibus vtimur, & præsertim re-
nuibus, hoc conficere poteris.

℞. Mastiches

Rosarum rub.

Balaustiarum

Gummi iuniperi

Corallorum alborum

Boli armeni

Terræ sigillatæ

Acatia

Singulorum 3 ij.

Olei rosati

Resinæ

Ceræ

Singulorum quantum sufficit.

Misce, & fiat ceratum,

Si verò temperatum petas, ita conficiatur.

℞. Boli armeni

Mast

Mastiches

Acatiaë

Myrtillorum

Thuris

Corallorum alborum

Singulorum 3 j.

Maioranæ

Stœchadis

Saluiæ

Singulorum 3 j.ß.

Resinæ pini

Ceræ

Olei rosacei

Quantum sufficit.

Misce, & fiat ceratum.

SEN. Placétne tibi, vt ita conficiam & seru-
uem? BRASSA. Hoc non assero, sed mihi
fatis fuit formam quandam horum trium
ceratorum tibi præstitisse.

SENE X. I I I I.

Ceratum pro splene huc accedit. BRASS.
Rari seruât compositionem aliquam vni-
uersalem: sed vt à medicis tunc indicitur,
conficiunt. SEN. Tamen ego semper hoc
seruauì, & adhuc seruo, & cùm à Medicis
ceratum pro splene indicitur, præbeo.

℞. Ammoniacci præparati

Diaquilonis maioris

Singulorum 3 vj.

Spec

Specierum vnguenti pro splene ʒ iiij.
 Cū Terebenthina & cera, quātū sufficit.
 Misce, & fiat ceratum. BRASS. Non dixi
 raros seruare, quia nulli seruent, sed aliqui
 sunt & perpauci, & inter se dissidentes, nul
 lūsq̃ue alius Ferrariæ inuenitur: qui tuum
 seruet pro splene ceratum, aliqui verò hoc
 quod sequitur seruant:

℞. Ammoniāci ʒ vj.

Bdellij albi ʒ iiij.

dissoluantur cum aceto scyllitico

Tamarisci ʒ β.

Scolopendriæ

Sem. agni casti

Singulorum ʒ ij.β.

Seminis plantaginis ʒ β.

Ceræ albæ ʒ ij.

Misce, & cum resina fiat ceratū ad formam
 splenis ac magnitudinem, quam Medi
 cus formare debet, vt tactui duritiem per
 sentiat ac magnitudinem. Alij verò hoc
 seruant

℞. Tamarisci

Scolopendriæ

Seminis agni casti

Seminis plantaginis

Singulorum ʒ ij.

Ammoniāci ʒ β.

Bdellij ʒ iiij.

Gummi dissoluantur in aceto scyllitico, & post infrigidationem aliarum rerum pulueres addantur, & fiat ceratum secundum artem, tamen illud quo plerūq; vsus sum, est valde præcipuum, ad lienis dolorem, & duritiem emendanda. **S E N.** Quódnam est?
B R A S. Hoc quod tibi referam.

℞. Seminum agni casti

Tamarisci

Ceterach

Radicum Iridis

Absinthij

Affari

Apij

Stœcadis

Præsiij

Valerianæ

Acori

Lupinorum

Sifymbrij

Ebulorum

Singulorum 3 j.

Amygdalarum amararum

Corallorum rubrorum

Singulorum 3 ij.

Radicum capparum

Panis porcini

Singulorum 3 iiij.

Hellebori nigri

K

Lapid

Lapidis armeni

Singulorum 3 iiij.

Bdellij

Euphorbij

Ammoniaci

Singulorum 3 j.β.

Olei de capparibus

Ceræ

Resinæ pini

Terebynthinæ

Singulorum quantum sufficit.

Misce, & fiat ceratum secundum artem.

S E N. Vehementissimum esse debet eiusce-
modi ceratum. **B R A S.** Tale est, vt lienis
durities resoluat, & eiusdem partis dolo-
rem emendet. **S E N.** Ceratum diuinum ac-
cedit. **B R A S.** Nunquàm audiui vllam esse
de hoc cerato apud authores factam men-
tionem. **S E N.** Is pharmacopôla, qui hanc
artem me docuit, semper hoc seruauit, licet
rarò venderet, & ego semper seruauì, quan-
uis neque vnciam vendiderim, vt tota illa
quantitas adhuc sit in pyxide, quam primò
confeci. **B R A S.** Optimè fecisti: quia res di-
uinæ non venduntur, at ipsius compositio-
nem referto. **S E N.** Ita conficitur:

℞. Galbani 3 j.

Ammoniaci

Opoponacis

Sing

Singulorum 3 ij.

Aristolochiæ rotundæ 3 j.

Ceræ citrinæ 3 iiij.

Myrrhæ

Olibani

Viridis æris

Bdellij

Singulorum 3 j.

Lapidis calamitæ

Hematitidis

Singulorum 3 ij.

Lithargyrij 3 iiij.

Olei oliuarum 3 vj.

Misce, & fiat ceratum secundum artem.

B R A S. Ad quem conficitur vsus? S E N E X.

A te libenter hoc addiscerem, quia nunquam vel ipsius minimum vendidi. B R A S.

Arbitror lienis duritie conuenire, & omnia prædura emollire posse ac resolvere.

S E N E X. VII.

Cum in vsu non sit prædictum ceratum, Ceronium contemplemur. B R A S. Ceronium potius nuncupandum est, quia, ut Nicolaus inquit, à cera nomē sortitū est, quod dicit valere ad humerorum dolorem, & pectoris ex frigiditate, & si humor frigidus illuc delabatur, illū resolvere, splenem remollire, ad hydropem valere, quæ ex causa

K 2 hepat

hepatis frigidi excitata sit: ob eandem causam matricis frigiditati suprapositū, multum resistit, imò adde plurimum valere in fractis ossibus, & è proprio loco remotis, quando materiæ multæ illuc decurrere. At compositionem quam paras, referto. **S E N.** Est illa Nicolai. **B R A S.** Cū videam vos plerumq; ab authoribus esse diuersos, optarem, vt modum quo conficis, referres. **S E N.** Ita conficio:

℞. Picis naualis bene colatæ

Ceræ

Singulorum ʒ ij. ʒ iiij.

Serapini ʒ ij.

Ammoniæ

Terebynthinæ

Colophoninæ

Croci

Singulorum ʒ j. ʒ iiij.

Aloës

Thuris

Myrrhæ

Singulorum ʒ j.

Opoponacis.

Galbani.

Storacis calamitæ

Mastiches

Aluminis

Fœnu Græci

Sing.

Singulorum 3 vj.

Styracis

Bedelij

Singulorum 3 iij.

Lithargyrij 3 j. β.

Ita verò conficiatur, Serapinum, ammoniacum opoponax aliquantulum tusa in vino ponantur, ita vt eo tegantur, & ita per noctem maneant, manéque bulliant ad vini medietatis consumptionem, & vase super ignem posito, cum bullire incipiet, pix naturalis bene colata addatur, & baculo semper agitetur, pice liquefacta cera addatur, qua liquefacta imponatur colophonia, styrax deinde addatur pistillo calido trita, post hanc mastiche & olihanum, deinde myrrha & bdellium, interuallo posito terebynthina addatur, & sequantur alumen, & lithargyrium, denique fœnugræcum apponatur, cumq; fuerit coctum, supra tepidam aquam fundatur, & manibus ab aqua extracto exprimatur, donec tota aqua inde exeat: deinde pulvis aloës super marmor oleo laurino inunctum misceatur, deinde croco puluerizato, & manibus eodem oleo inunctis conformentur massæ. B R A S. Hæc est præcisè Nicolai compositio, quã omnes conficiunt, & si aliqua sit apud aliquos diuersitas, in solis est ponderibus, non autem

K 3

in simp

in simplicibus.

S E N E X VIII.

Ceratum Apostolicum, post ceroniū sedem habet. *BRASS.* Et hoc est Nicolai, de quo mirandum est, qui dixerit emplastrum, id est, dura cōfectio, Apostolicum, id est suprapositum vel supramissum, cū ab Apostolis ita nuncupatum sit, ac si sit ab ipsis missum & inuentum: nam Apostoli iniungebant ægros & sanabantur, & alia applicabant præsidiorum genera, hinc nonnulli suis cōpositionibus authoritatem præbere volentes, illas Apostolorum nomine aut Prophetarum nominabant. *SEN.* Ab Apostolis igitur nomen habet? *BRASS.* Ita arbitror, & compositionem quam conficis, referto. *SEN.* Hæc est, quam seruo:

℞. Lithargyrij ℥ vj.

Ceræ rubræ

Colophonix

Singulorum ℥ ij.

Propolidis

Visci quercini

Singulorum ℥ j.

Ammoniaci

Magnetis

Singulorum ℥ vj.

Mastiches

Olibani

Mumia

Mumiaë

Singulorum ʒ β.

Terebynthinaë

Galbani

Bdelij

Myrrhæ

Aeris vsti

Sarcocollæ

Lapidis calcis

Diptamni

Aristolochiæ rotundæ

Præsiij viridis

Opopanacis

Singulorum ʒ iij.

Ita verò confici debet, opopanax, ammoniacum, & galbanum aliquantulum tusa per noctem in vino ponantur, quòd in tanta sit copia, vt tegantur, manè bulliāt, quoad liquefiant, & per colatorium colentur, & iterum bulliant ad vini consumptionem, lithargyrium in puluerem subtilissimū redactum, cum sufficienti oleo in vase distemperetur, & super ignem ponatur, & tandiu spatula agitetur, donec super lapidem positum in modum ceræ spissetur, statimque cera addatur, qua liquefacta additur colophonia, postea mastiche, & olibanum, deinde myrrha, factoque intervallo Bdelium iniiciatur, deinde viscus quercinus, quo

K 4 lique

liquefacto addatur terebynthia, qua liquefacta vas ab igne deponatur, & gummi genera adiiciantur, iterumq; vas ad ignem suspendatur, & aliquantulum bullire sinantur, baculo semper commiscendo: deinde sarcocolla addatur, & magnes: interuallo facto flos æris adiiciatur, & lapis calcis, deinde æs vstum, & baculo semper agitentur, donec aliquantulum rubere incipiat, denique dictamnium, & aristolochia rotunda addantur; postea in aquam frigidam infundantur, & ab aqua extractum manibus exprimendo, & concutiendo ita tractetur, vt tota exeat aqua, & inunctis manibus oleo laurino globi conformentur, vsuique seruentur. **BRASS.** Hoc est Nicolai Apostolicon. **SEN.** Est, vt arbitror. **BRASS.** At nonnulla audias in tua hac compositione errata, vnum est; cum conficiendi modum doces, æris florem ponis, qui non erat in compositione relatus. **SEN.** Ego alias hoc animaduerti, sed nunquam percunctatus sum causam. **BRASS.** Veruntamen in quo error consistit notato: cum retulisti lapidis calcis, sunt duo simplicia, scilicet lepidos nō lapidis & calcis, est verò *Λέπης* æris squāma, itaq; in authore legēdum est, lepidis, calcis, dictamni, aristolochiæ rotundæ, prassij vididis, opopanacis, singulorum ʒ iiij. Error præ

prætereà est in compositione, quam adduxisti, cum ais ammoniaci, lapidis magnetis, singulorum vnc. vj. nam legi debet, singulorum drach. vj. illique magis aberrant, qui dicunt lithargyrij vnc. xvj. **SEN.** Ad quos valet affectus eiusmodi ceratū? **BRASS.** Ad strumas recentes conuenit, probam carnem inducit. nam cutim attenuat, & nutrimentum attrahit, inspissat, cicatricem implet, abscessus in corpore, ut in pulmone, stomacho, iecore, diaphragmate emendat, ad omnem frigidum abscessum valet, in quacunque sit parte, dolores, durities, & tumores emendat, & præcisos neruos, & puncturas sanat, contra venenatorum morsus adhibetur, quia ad circumferentiam attrahit, eadem ratione fistulis cōpetit: quia saniem attrahit, & locum emundat, extrahit absq; dolore tela in humanum corpus infixæ. ad renum dolores conuenit.

SENEX. IX.

Etsi ad tot competat, ut nullo alio cerato indigere videamur, tamen oxycroceū contemplemur. **BR.** Ut lubet, verū cōpositionē, quam facis referto. **SEN.** Hanc ego paro:

℞. Croci

Picis naualis

Colophonix

Ceræ citrinæ

K 5 Sing

Singulorum ℥ iiij.

Terebynthinæ

Galbani

Ammoniacy

Myrrhæ

Olibani

Mastiches

Singulorum ℥ j. β.

Misce, & fiat ceratum secundum artem.

BRASSAVOL. Et hæc etiam compositio apud Nicolaum extat, qui ait oxycroceum vocari ex aceto & croco, & præcipuè ad os-
 fium fracturas valere: & ad membra, quæ dolore aliquo affliguntur, & ad duros ab-
 scessus in quacunque corporis fuerint par-
 te. nam remollit & dissolvit, ita verò con-
 fici debet: galbanum & ammoniacum ali-
 quantulum tusa in sufficiente quantitate
 aceti per noctem infundantur, & manè ad
 ignem suspendantur, & eliquentur, postea
 colentur, deinde iterum coquantur, donec
 aceti pars consumetur, tunc naualis pix ad-
 datur, quæ liquæfacta cera addatur, qua
 etiam liquæfacta addatur colophonia, de-
 inde terebynthina, & interposito interual-
 lo, mastiche, & olibanum, & myrrha ad-
 dantur, spatula semper commiscendo. De-
 nique cum probè coctum fuerit, in aquam
 frigidâ infundatur, postea extrahatur ma-
 nibus

nibus exprimendo, vt aqua exeat, inde super marmor oleo laurino inunctum cum puluere croci bene pinsatur, & in massa conformetur, quæ reseruëtur ad vsus. *SEN.* Ego semper ita conficio. *BRASS.* Vnum notato, simplicia secunda ab aliquibus poni ad pondus vnus vnciæ & semis, vt tu posuisti, ab alijs ad pondus vnciæ vnus & drachmarum trium: at hæc non est magna differentia, tu semper morem tuum seruato. *SEN.* Fierine potest, vt omnes ita conficiant oxycroceum? *BRASSAV.* Ita profectò est.

SENEX. X.

Ergo ad diachylonem album contemplandum accedamus. *BRASS.* A quo autore accipis eiusmodi ceratum? *SEN.* A Mesue. *BRASS.* Et Mesue illud vocat emplastrum, & de mucilagibus etiam emplastrum vocatur. At modum, quo illud conficis referto. *SENEX.* Hic est modus:

R. Muccilaginis, Althææ

Fœnugræci

Seminum lini

Singulorum ℥ iiij.

Olei veteris lb iiij.

Lithargyrij auri lb iij.

Ceræ albæ ℥ vj.

Terebynthinæ

Muccil

Muccilagines & oleum vnà bulliāt ad consumptionem mucilaginum, deinde lithargyrium, & oleum simul bulliant igne lento, ad perfectam vsque cocturam: denique ceram adde & terebynthinam, & cū refrigeratum fuerit, adde pulueris Iridis drachmas duas, & commisce. BRASS. Mesue videtur sub alio ponderis ordine conficere, & sub alio etiam cōficiendi modo. SENE X. Quonam? BRASSA V. Isto

℞. Muccilaginis fœnugræci

Seminum lini

Radicum althææ

Singulorum partem vnā

Lithargyrii præparati partem vnā ꝑ.

Olei antiqui clari, partes tres

Ita verò conficiatur, lithargyriū & oleum sint mista, diu in lapideo mortario, ferreo pistillo conquassentur, & in hac concussione diu laboret, tum deinde bulliat super ignem cum facilitate, sportula semper agitando, quousque lithargyrium coaguletur, tunc ab igne deponatur, paulatimque in-
frigidari sinatur, postea mucilagines accipiantur, & bulliant ebullitione aliqua, deinde iniice mucilagines supra lithargyrium semper concutiendo, donec egregiè simul misceantur, tunc iterū coquatur, donec inspissentur, inquit Hamech: felicissimum

num erit opus eius, si cum eo pulvis Iridis triti commisceatur, mirabilis est iuuamenti ad resoluendum, & maturandum fortiora. Si autem meliloti mucilagines & propriè ipsius feminis addideris, tunc erit eius operatio vchemētior, & sunt, qui pro communi oleo, Irinum oleum, & chamæmelinum accipiant, & erit in cunctis nobilior. Ita conficit Mesue, neque terebynthinam apponit neque ceram. **SEN.** Vnde deduxit hoc nomen diachylon? **BRASSAVO.** Diachylon dici debet, ac si diceretur de succis, quia compositio est ex succis, hoc est mucilagibus facta. **SENEX.** Quibus confert affectibus? **BRASSAVOL.** Lienis duritiei confert, Iecoris ventriculi, & in summa ad omnes duros abscessus conuenit, & ad strumas, nullum est pharmacopolium, in quo non inueniatur, tamen omnes ceram addunt & terebynthinam. **SEN.** Absque his videretur vnguentum. **BRASSAVOL.** At si memoria habes, quæ superius dicta sunt de vnguentis, vnguētum verè dici non potest, licet Auicenna ipsum inter vnguenta numeret. **SEN.** Auicenna ergo de hoc egit? **BRASSAVOL.** De ipso in quinto canone mentionem facit, tractatu vndecimo, vbi de vnguentis tractat, & emplastris, & inquit ad nodos & strumas conferre, & ad abscessus.

scellus duos, cuius permistio hæc est.

R. Fœnugræci

Seminum lini

Althææ albæ

Singulorum chelesati j.

Infundatur vnumquodq; horum per se die
& nocte, deinde accipiat de vniuscuius-
que mucore siue mucilagine lb. j.
& quarta

Lithargyrii lb j. β.

Olei lb ij.

Bulliant mucilagines ebullitione vna, de-
inde auferantur ab igne, & postea bulliat
oleum cum lithargyrio, donec coaguletur,
& eius color alteretur: deinde proiciantur
supra ipsum mucilagines, vna post
aliam, & igne lento coagulentur. **S E N E X.**
est totum in pondere differentia. **B R A S S.**
Sed neque magna, Serapio & ipse eandem
ferè habet descriptionem, tractatu septi-
mo, capite 38. vocatque compositionem
hanc, vnguentum de mucilaginibus, &
ita conficit:

S E N E X. XI.

R. Mucilaginis fœnugræci,

Seminis lini

Althææ

Singulorum lb β.

Decoquantur donec inspissentur, deinde
accip

accipiatur libram dimidiam merdasengi, id est, lithargyrij, & decoquatur cum libra vna olei, postea supra ipsam adiiciantur muccilagines, & manu tractentur, donec misceantur, & vnum fiant. Rasis in septimo ad Almanforem vbi de strumis agit, eadem vtitur descriptione, & Halyabbas in decem practicæ, nulla est apud hos authores, nisi in pondere differentia, veruntamen Rasis in libro de iuncturarum ægritudinibus, capite 26. descriptionem quandam habet diachyli ab hac longè diuersam. at horum nullus ceram adiicit, & terebynthinã, quæ tu in compositione tua adiicis. s E N. Ita semper confeci. B R A S S A V. At præter authorum intentionem confecisti, scito autem aliquos esse, qui diachylon magnum Mesue conficiunt, & cum simpliciter diachylon indicitur, illud præbent. s E N. Isti maximè errant. B R A S S A V. Tecum facio, nam adem diachylon simpliciter quod album vocatur, de quo nunc sermo est, & diachylon magnum, quod à Mesue refertur, & tertium diachylon cum gummi, quod ab aliquibus ex magno conficitur, & gummi generibus ab aliquibus ex albo de muccilagines & gummi generibus. de his verò, suo agemus loco. s E N E X. Hoc ab re non erit, at nunc scire optarem num apud antiq

antiquos diachylō istud reperiatur. **BRAS.**
 Imò reperiatur & est antiquissima composi-
 sitio, quanquam in aliquo differant. nam
 Paulus libro primo, capite decimotertio
 diachylonis compositionem refert. **SEN.**
 Quonam modo cōficit Paulus? **BRAS.** Isto:
 ℞. Spumæ argenti ℥b vi.

Olei æstate ℥b vij. hyeme, ℥b ix.

Fœnugræci sextarium dimidium,

Seminis lini sextarium dimidium,

Althææ ℥b iij.

Althæam ac semina coquito in aquæ sexta-
 riis viginti, donec parum relinquatur, ex
 ipso libras quatuor admiscens oleo deco-
 ques tantisper, dum bullæ sedantur, dein-
 de leuissimam argenti spumam inspergens
 decoque igni clemente vsque dum synce-
 rum reddatur. **SENEX.** In rebus ipsis inter
 Mesuen & Paulum nulla est differentia, sed
 in ponderibus solum differunt: arbitrór-
 que si hoc modo conficiatur, vt dicit Pau-
 lus, quod eundem prorsus habebit cum
 nostro colorem. **BRASSAVOL.** Imò hoc
 impossibile est, quia tuum ceram recipit
 acterebynthinam: at eundem prorsus ha-
 bebis cum diachylo Mesue colorem, si ex-
 periri volueris, imò & eandem contrahi
 consistentiam. Aetius prætereà libro de-
 cimoquinto, capite decimoquarto, dia-
 chylon

chylon emplastrum, hoc est ex succis factum refert, quod non multum à prædicto dissentit: dicit verò neruorum vulnera sine inflammatione conseruare, sectiones glutinare, inflammata vlcera, vulneratos musculos absq; alio cataplasmate aut fomēto sanare. Congruit & podagricis quocunque tempore illitum ad vteri inflammationes tam diutinas, quàm recentes pessarium efficacissimum est, rosaceo aut myrtino oleo dilutum caua vlcera implet, citòq; ad cicatricem ducit vtq; in summa dicam, reliquū omne cataplasma aut cuiusque generis medicamentum vlceribus extra applicatū iis qui huius copiam habuerint, prorsus superuacaneum est, durities etiam mollit ac discutit, si cæteris misceatur, quæ ad hos vsus idonea fuerint, quod ita præparatur, olei pinguis & recentis æstate quidem lb. viij. β. hyeme verò lb. iiij. succi lb. quatuor, oleum cum succo super carbonibus decoquito, & vbi feruet tenuēsque bullas emittere inceperit, spuma argenti iniecta finito, vt placido, jugique igne simul bulliant, donec succus cum pingui conficiatur, medicamentūque inquinandi finem fecerit, planūque & iucundum colorem susceperit, sed nondum rufum attigerit: postea ab igne sublatum ver-

fato ac refrigerato, manibúsq̃ue diligenter subigito, & pastillum magnum conficito: deinde vsus tempore sumamus medicamenti quidem partes duas, ceræ verò & olei singulorum partem vnā vel plures, si res exegerit. vides Aetium ceram addidisse, vt eiusmodi compositio sit tuæ satis propinqua, at quia dicit succos esse accipiendos, & de quibus succis loqueretur non expressit, propterea modum conficiendi succos statim docet, cū ait: Succus autem ita paratur: aquæ sextarios viginti, radicū agrestis maluæ recentium lb̃ iij. fœnugræci, seminum lini singulorum semisextarium, radices maluæ lotas & contusas aqua madefacito: postridiē fœnugræcum expurgatum & lotum adiecito, & madefieri finito: perendiē semen lini simili modo ablutum: quarto die vsque ad probam crassitiem decoquito, & per colū traiectum ad medicamenti confectiōnem admittito. Ego verò (inquit author) duodecim aquæ sextariis maluæ libras quatuor fœnugræci & seminum lini, singulorum sextarium admisceo. s e n. Præter ceram & succorum vel mucilaginum educationem cum Mesue diachylo conuenit. B R A S S A. Idem Aetius ex Oribasij monumentis aliud adduxit diachyli genus. s e n.

Quod

Quódnam ? ne referre pigeat. **BRASS**, Non piget, ita dicit author:

R. Spumæ argenti

Olei

Singulorum ℥ ij.

Ceræ ℥ viij.

Fœnu græci

Seminum lini

Radicum althææ

Singulorum partes æquales.

Decoquiro quousque crassissimus succus reddatur, cuius postea transcolati libras duas decoque, ut prædiximus. **SEN.** Et hoc eadem recipit simplicia cum præcedente, in rerum ponderibus solum differunt. **BRASSAVOL.** Et Galeni in septimo de compositione medicamentorum per gene- † Ex anti-
ra libro diachyli compositionem refert, quis ita
quam dicit esse inuentum Democratis, qui legedū,
compositionem (ne pondera facile amit- librā au-
terentur) carminibus cecinit. Huius authō tē vnā,
ris carmina audire optarem. **BRASSAV.** ac ℥ iiij.
Res est haud modicè proluxa. **SE.** Quid ad olei an-
nos, quorum nunc officium est hæc tracta- nosi, cras-
re? **BRASS.** Audias igitur, ita enim canit sissimi,
Democritus: & nō olē-

Lithargyri leuissimī chrysitidis

Libras duas miscens, quatuor axungie

Kalde vetustæ, † (annosæ, atque crassissimæ,

tis, nō nigri, non asperi.

L 2 Et

Et non olentis, non nigra, non aspera:)
 Sic nanque sum & pharmacum efficaciam
 Liqueat diligenter olla axungie,
 Membranulas, salémque mox sustollito,
 In vas aliud ipsam percolans amplius,
 Adiectoque oleo, rursus cura ferueat.
 Non omne pones oleum, sed partes duas:
 Tertia manebit in expedito condita,
 Si sit necessum iungere, ne absit longius.
 Vteris omnino per hyemem, cum inditum
 Medicamini crassum oleum longo tempore
 Euaserit, Lithargyrum & feruentibus
 Inspergito, leui igne & assiduo coquas,
 Spatha mouens, præstiterit quam esse pineam.
 Cum ceperit mediocri coctum tempore,
 Medicamen hoc emplastri spissitudinem,
 Necnon foetorem simili pacto pharmaci,
 Confestim ab igne cacabum deponito,
 Faciens per æstatem pauxillo durius,
 Sed hyeme mollius, non inquinans tamen
 Moueto, adusque quò modicè ita refrixerit:
 Sic deinde rursus manibus durioribus,
 Totum subactum ex olla transferri iube,
 Cum poscet vsus, iterum validè molles.
 Molliq; diligenter pellicule illinens
 Per magna super accommodabis splenia.
 s E. Gaudeo me audiuisse compositionem,
 in qua in simplicium ponderibus errari nō
 potest. B S. Hanc ob causam compositiones
à Gal

À Galeno probantur, quæ carmine scriptæ sunt: quoniam si in ponderibus error contingat, continget etiam in carmine error. Adest & apud Galenum in quinto *κατὰ γένος* libro, pastillus diachylon, id est, ex succis. Alexander verò Tralianus aliud diachylon facit libro primo, capite 34. prope finem: nam plura miscet. *SEN.* Quonam modo conficit? *BRAS.* Isto.

℞. Spumæ argenti tritæ ℥ iiiij.

Olei communis ℥ vij.

Ceræ ℥ j.

Resinæ piccæ ℥ vj.

Succi pulicaris ℥ iiij.

Succus verò iste ita fiat, qui psyllij mucclago vocatur, in aquæ fontis xestas sex, immittantur triti psyllij vnciæ tres, & per diem macerentur, postero die clementi igne ad crassitudinem vsque strenuè decoquatur, postea ocysimè colato, nam simul atque gelidum fit, indurefcit, atque sic denuò mittes in cacabum, & ea facito, rursúmque colato. Esto autem mensura pro re nata lib. iiij. Tu denique spumam argenti subtilissimè tritam ad manum habeas, cum eo inferre cacabo, in quo cremor publicaris herbæ continetur, & continuè agitando lento igne, donec digitis viscositate non adhæreat, neque vel tantil-

lum eos inquinet elixato, sublatóque ab igne cacabo iniiciatur cum cera resina, & vbi non contaminabit digitos, pilæ infundito, rudiculáque mollificato, pelli inducito, & vbi reposcet vtere. *SENE X.* Hoc est aliud diachyli genus, ab illo Mesue. *BRASSA VOLVS.* Est prorsus aliud, facit & mentionem Galenus emplastri *Διακνυλ* in tertio de compositione medicamentorum secundum locos, in secundi capitis calce, & illud inter laxatoria numerat emplastra. Notáque non esse argenti spumæ miscendas mucilagines, dum ebullit, sed sinendū vt refrigeretur, hoc est vt tepescat.

SENE X XII.

Diachylon magnum suam sedem hic habere iustum est. *BRASSA.* Differentia hæc magni & parui in diachylo apud Mesuentum est & recentes: nam antiqui vnum solū habebant diachylon. at tu magnum referas, quod paras. *SEN.* Illud paro, quod à Mesue magnum vocatur, & ita conficitur.

℞. Lithargyrij mundi ℥ xij.

Olei irini

Chamæmelini

Anethini

Singulorum ℥ viij.

Muccilaginis seminum lini

Fœnu græci

Ficuum pinguium

Passularum

Succi iridis

Scyllæ

Hyssopi humidæ

Glutinis Alzauach

Singulorum ʒ xij. β.

Terebynthinæ ʒ iiij.

Resinæ pini

Ceræ citrinæ

Singulorum ʒ ij.

Conficiatur vt superius dictum est in præcedenti diachylo, & est expertum inquit filius Zachariæ, acquiritur ei in decoctione, vt discedat à mollitie ceræ, & accedat ad spissitudinem vnguentorum. BRASSAV. Hoc est diachylon magnum, quod præberi debet cum à medicis indicitur, notaque in hoc diachylo Altheæ mucilaginem addi debere. SENE X. Scito tamen nos hoc simpliciter non seruare, sed semper gummi genera mista habet, & cum magnum indicitur diachylon, hoc præbemus. BRASS. Tamen diachylon cum gummi ita conficitur:

℞. Diachyli de mucilagibus lb j.

Galbani

Ammoniaci

L 4 Bdel

Bdellij

Singulorum ℥ j.

Misce ad ignem lentum.

Alij his addunt opopanacem, & serapinum ad æquales partes cum prædictis: alij verò magni diachyli libram accipiunt, cum vncia vna prædictorum gummi generum, itaque diachylon cum gummi conficiunt, quod nonnunquam & nigrum diachylon vocatur. extant & alij qui pro communi diachylo, illud conficiunt, quod à Mesue paruum vocatur. **SE.** Ex quibus constat? **BR.**

Ex his quæ sequuntur:

℞. Lithargyrij ℥ vj.

Olei veteris clari lb j.

Muccilaginis psyllii ℥ iiij.

Muccilaginis hyoschyami ℥ j. β.

Muccilaginis seminum lini

Radicis malux

Singulorum ℥ ij.

conficiatur vt de aliis superius dictum est.

SE. Aliis minùs calidum videtur. **BRASS.**

Ob hoc à Mesue dicitur resolvere abscessus à caliditate factos. **SEN.** In magno dia-

chylo quid intelligendum est per gluten

Alzauach? **BRASS.** Quid accipis tu ipsius

loco? **SEN.** Glutem piscium. **BRASS.** Et non

pauci ita intelligunt: tamen aliqui accipi-

unt viscum quercinum, quod horum acci-

piatur

piatur haud magnifacio, illos solùm non probo, qui ammoniacum recipiunt, nam in eo qui ex gummi conficitur, diachylo, ammoniacum iterum repetere non oportet. aliqui gummi hederæ intelligunt, à quibus etiam non dissentio.

S E N E X X I I I.

Nunc de hyssopi cerato agendum est. **B R.** Oesipi dicendum est, nam œsipus & œsipsi neutro genere, lanæ sordes est, illa potissimum quæ sub alis continentur, & est sudor quidam cum pingundine, vnde & lanæ ipsæ dicuntur succidæ, quando sordibus sunt imbutæ. De hac autem sorde in simplicium examine vbertim locuti sumus, veruntamen quomodo compositionem hanc conficis? **S R.** Hoc modo.:

R. Croci ℥ v.

Bdelij

Mastiches

Aloës

Styracis liquidæ

Singulorum ℥ vij.

Ceræ citrinæ lb j.

Terebynthinæ ℥ j.β.

Medullæ cruris vaccæ

Adipis anseris

Singulorum ℥ xv.

Hyssopi humidæ lb j.β.

L s

Olei

Oleinardini ꝑ viij.

Misce, & fiat ceratum secundum artem.
 BRASSAVO. Omnes ferè pharmacopôlæ
 hoc seruant cœsipi ceratum, & dicunt esse
 secundum Philagrium, medicum anti-
 quum, sed error est, cùm dicitur hyssopi
 humidæ, vidique ceruicosum quempiam
 mirum in modum hallucinari, neq; doceri
 volebat, sed accipiebat hyssopum herbam
 viridem, ignorabâtque legendum esse cœsi-
 pi humidî, vel sordis abstractæ à lanis de
 modo extrahendi hanc sordem, & Diosco-
 rides secundo libro, & Mesue hoc loco a-
 git, & eodẽ ferè modo excerptunt, quòd
 legitur Bdelij, Mastiches & pro drach. viij.
 in multis codicibus legitur drach. viij. ta-
 men hoc nõ magni facio, neq; ob id corru-
 pta est compositio, quamuis Auicenna &
 Serapio legant drach. viij. s e n. Auicenna
 igitur & Serapio compositionem hanc re-
 tulère? BRASSAVO. Retulère prorsus,
 quamuis non nihil differant. s e n. Horum
 authorũ compositiones afferre ne pigeat.
 B R A. Auicenna in quinto canone inquit,
 emplastrum Philagrij ad dolorem stoma-
 chi & iecoris, & dolorem matricum, &
 apostemata cùm linitur extrinsecus, & ad-
 ministratur mulieribus in lana liniendo
 cum eo matricem.

℞. Croc

℞. Croci 3 ij. aliter 3 xij.

Bdelij

Mastiches

Ammoniacy

Aloës

Styracis humidæ

Singulorum 3 viij.

Ceræ sextaria iij.

Adipis anseris 3 xij.

Hyssopi siccæ aut humidæ 3 xxx.

Olei nardini quantum sufficit.

S E. Cur dicit Hyssopi siccæ, aut humidæ?

B R A. Legi debet oesipi liquidioris vel densioris, densior verò fit, cum inueteratur. S E.

Iam Serapionem adducas, ut inter ipsum & Auicennam differetiam cognoscere possim. B R A S. Ita scripsit in septimo tractatu Serapio Dhimadh Philagri ad dolores stomachi & hepatis, & apostemata, & ægri-
tudines matricis, quando linitur exterius (alia litera habet exitus) & quando supponitur cum lana.

℞. Croci pondus 3 ij. (& in descriptione alia inuenimus 3 xij.)

Bdelij

Mastiches

Ammoniacy

Aloës

Styracis humidæ

Sing

Singulorum 3 viij.

Gummi sextaria iij.

Pinguedinis anatis 3 xij.

Hyssopi siccae 3 xxx.

Olei de spica quantum necesse est.

Misceantur, & administretur.

SEN. Vbi Auicenna ceram ponit, Serapio gummi miscet. **BRASSA.** Non erit ceratum nisi ceram receperit: tamen & gummi etiam in ipso conuenit. Tu modo contempleris, quomodo ab oesipi cerato Mesue distinguatur. **SEN.** Seruantne omnes hanc Philagrij compositionem? **BRASS.** Omnes ferè, quāquā alij compositionem illam seruent, quam Mesue refert ex Pauli descriptione. **SE.** Quænam est illa? **BRASSA.** Hæc quæ sequitur:

℞. Ammoniacy 3 x.

Bdelij 3 v.

Sigix, id est styracis liquidæ 3 iiij.

Croci 3 j.β.

Aloës

Mastiches

Olibani

Singulorum 3 ij.β.

Ceræ 3 iij.

Sepi

Medullæ vitulinæ

Singulorum 3 ij.

Hyssop.

Hyssopi humidæ ℥ xl.

Olei irini quantum sufficit.

Misce, & fiat ceratum secundum artem.

SENEX. Pauca videtur ceræ quantitas in compositione. BRASSAVO. Contextus mendosus est, legi etenim debet ℥ iiij. & de sepo etiam ac medulla, legi debet. Singularum ℥ ij. non autem ℥ ij. SEN. Reperiturne apud Paulum hoc oesipi ceratum à Mesue descriptum? BRASSA. In Pauli Codice diu quæsiui, & illud inuenire nunquàm potui, tamen in septimo libro, capite decimoseptimo hyssopi liquidæ compositionem habet, quæ legi debet oesipi liquidæ: est verò compositio, ab illis, quæ superiùs enarratæ sunt, longè diuersa: fortè fuit alter Paulus iste, quem Mesue adducit, & non Aegineta. SEN. Veram referas Pauli compositionem. BRASSAVOL. Hæc est:

℞. Meliloti ℥ iiij.

Cardamomi ℥ ij.

Lanæ admodum sordidæ ℥ vj.

Macerans in vini sextariis duobus per tri-
dum, coquito donec pusillum relinqua-
tur, & extrahens colansve, vino admisce
olei vncias tres, & denuo vsque ad maxi-
mæ partis etiam vini consumptionem eli-
xato, inde colophonix vnc. j. id est, resinæ
tereb

terebynthinæ tantundem adiice. Sunt vero, qui ceræ quoque, vnc. x. admisceant & hyssopi herbæ vnc. j. concoquunt pariter cum aliis. alij lanas vino abluunt, desiccant &que vinum cum sordibus, quod etiam pinum appellant. **SENEX.** Non videtur vel minimum quid cum Pauli compositione adducta conuenire hæc vera Pauli compositio. **BRASS.** Alij sunt, qui œsopi ceratum descriptione Galeni conficiunt, quod à Me sue refertur. **SENEX.** Quale' nam est? **BRASS.** Istud:

℞. Ceræ citrinæ ℥ iiij.

Olei chamæmelini.

Irini,

Singulorum ℥ vj.

Mastiches ℥ j.

Spicæ ℥ ij. β.

Croci ℥ j. β.

Terebynthinæ ℥ j.

Resinæ ℥ β.

Hyssopi humidæ ℥ lxxx.

Misce, & fiat ceratum secundum artem **SE.** In quo loco Galenus de hoc cerato mentionem facit? **BRASS.** Nusquam apud Galenum compositionem hanc inuenire potui, tamen in decimoquarto Methodi mendendi libro, Classe septima, pag. 88 G. cerati ex œsipo mentionem facit: quomodo autem

autem conficiatur non edocet:tamen & in eodem loco lubentius vtitur æsipo, quando habetur, quàm cerato ex æsipo, imò tunc solùm cerato vtitur,cùm abfuerit æsippus:propterea si tibi placuerit communem illam compositionem seruare,quæ ad Philagrium refertur,illam seruato: sed quantum in me fit, ad durities emolliendas atque nòdos, solo æsipo potius vterer:quo si carerem, ceratum acciperem:cùmque Galeni ceratum ignoretur, nisi id sit, quod à Mesue refertur, Philagrii cerato, quàm alio potius vterer,cùm verò hæc haud sint magni facienda, idcirco ad alia te conferre non ab re erit, præsertim cùm annotaueris eiusmodi ceratum, ad vulnerum labiorum vulnerum conuenire, & ad morbi gallici durities, & ad eiusdem generis omnia,quæ emollitione indigent.

S E N E X. X I I I I.

Ceratum de betonica considerandum occurrit.B R. De hoc superiùs locuti sumus in vnguento de Betonica, tamen nec quicquã prætermittatur, quod non sit probè discussum,tu refer quòdnam ceratum de betonica paras. s E. Hoc paro, & etiam seruo, & cùm indicitur,præbeo.

℞. Betonica viridis

Pimpinellæ

Agrim

Agrimonij

Saluiæ

Pulegij

Millefolij

Consolidæ maioris

Centaureæ minoris

Matris syluæ

Singulorum $\mathfrak{z}$ vj.

Thuris

Mastiches

Singulorum $\mathfrak{z}$ iij.

Iridis

Aristolochiæ rotūdæ

Singulorum $\mathfrak{z}$ vj.Ceræ albæ $\mathfrak{z}$ viij.Gummi helemi $\mathfrak{z}$ ij.Resinæ pini $\mathfrak{z}$ vj.Terebynthinæ $\mathfrak{z}$ viij.

Olei abietis

Vini albi

Singulorum quantum sufficit.

Quæ sunt incidenda, incidantur, & quæ in puluerem redigenda, redigantur, & herbæ vehementer in mortario pistentur, & per dies octo in vino permaneant, singulæque die vehementer agitentur, & bulliant: quo facto, Recipe Terebynthinam, oleum abietis & resinam pini colatam. & ceram, & ponantur in prædictum vinum, & igni susp

suspendantur, ac bulliant ad consumptionem tertiæ partis, paulatimque bulliant, deinde in facculum ponantur, & torculari vehementer exprimantur, & infrigidari sinantur. nam videbis supradictum vnguentum ex prædictis vino agglutinationem facere, & ideò manibus vehementer commoueatur, donec tota humiditas exeat, deinde caprinum lac simul addatur, & globi formentur, & iterum manibus probè agitentur: neque illis aures adhibendæ sunt, qui toties agitandos esse negant. **B R A S.** Tuum hoc cephalicum haud reprehendo: sed neque ita recipio, quin alia meliora sequi voluerim. nonnulli Ferrariæ sunt, qui vnguentum de betonica accipiunt, & addita resina ac cera, in ceratum redigunt.

S E N E X. XV.

Isis ceratum suam sedem hîc habet. **B R A S.** Est'ne apud pharmacopôlas in vsu? **S E N.** Diu est, quod illud conficio ac seruo. **B R A S S A.** Ac quónam modo ipsum conficis? **S E N.** Isto:

℞. Cerae ℥ C.

Terebynthinae ℥ CC.

Squammæ æris

Aristolochiæ rotundæ

Thuris

M

Salis

Salis ammoniaci

Serpentariæ

Aeris vsti

Aeruginis rasilis

Singulorum ʒ viij.

Aluminis vsti ʒ vj.

Myrrhæ

Aloës lotæ

Galbani

Singulorum ʒ xij.

Olei antiqui ʒ viij.

Aceti acerrimi ʒ xvij.

Confice ceratum secundum artem, subinde manibus longo tempore emollias, manusque acerrimo aceto madescant: denique in vas æneum fundatur, ad vsusque seruetur. nonnulli Terebynthinam apponunt, vt dictum est: alij Terebynthinæ loco colophoniam. BRASS. Cùm ceratum istud à nullo sit positum recente, quomodo in ipsius cognitionem deuenisti? SEN. Tibi referam, quomodo in ipsius cognitionem deuenerim. Nobilis quidam, capite vulneratus, multos acciuit Medicos, vt in sanitatem restitueretur, inter quos aderat excellentissimus Nicolaus Leonicens, qui omnibus persuasit, vt Isis ceratum conficeretur, itaque me docuit, quomodo esset conficiendum, vt tibi retuli: deinceps eiusmodi

modi ceratum semper seruauī. **B R A S.** Superuixitne ille in cuius gratiam ceratum hoc confecisti? **S E N.** Obiit, at ob quid ita interrogas? **B R A S.** Quia rarissimè vidi illos superuixisse, quibus applicatum fuit. Huius verò causam esse arbitror, quia nunquàm nisi in vltima desperatione adhibetur: & nunquàm adhiberi vidi nisi in extremo. **S E N.** Nónne hoc est Galeni ceratum? **B R A S.** Non Galeni, sed à Galeno refertur in quarto de Compositione medicamentorum secundum genera, vbi inscriptio est isis, cephalia ad chironia & difficilia, est item cruentis idoneum, vnde Græci *ἰσικεφαλὴ* appellant, eius verò compositio apud Galenum ita constat:

℞. Cerae denarium pondo centum.

Resinae Colophonniacæ denarium pondo ducentum.

Guttæ ammoniaci

Squammæ æris

Thuris combusti

Aristolochiæ tenuis

Aeruginis

Salis ammoniaci

Singulorum denarium pondo viij.

Galbani

Mannæ

Myrrhæ Aloës

M 1 Sing

Singulorum pondo denarium xij.

Aluminis rotundi denarium pondo sex.

Olei veteris heminam

Aceti quantum sufficit, præparato ac vti-
tor, interim mero, interim diluto medica-
mine. **SEN.** Non multū interest inter hoc
Galenī, & illud à me relatum. **BRASS.** Non
est magna prorsus differentia præterquàm
in ponderum nominibus: & quia tu Tere-
bynthinam recipis, Galenus verò refinam,
colophoniā, quāquàm tu ipse hoc animad-
uerteris. Prætereà tu ponis aceti, ℥ xvij.
Galenus verò ponit quantum satis est: in
reliquis non adest magna differentia. Pau-
lus loco aluminis vsti, alumen scissile po-
nit. **SEN.** Sūntne alij qui alio vtantur iside?
BRASS. Nulli, quos sciuerim: & cūm isis
parari debet, cephalicum hoc paratur, non
tamen hoc dico, quin nouerim adesse &
emplastrum isis apud Galenum in eodem
libro, ubi inscriptio est, Isis vocatum empla-
strum giluum, quod ad fluentia, diuturna,
maligna valet, aut vix curabilia, maximè
in partibus extremis. **SE.** Emplastrum hoc
referre ne pigeat. **BRASS.** Ita conficiendum
monet Galenus:

℞. Argenti spumæ denarium pondo C.

Minij, sinopici denarium pondo viij.

Diphrygis.

Ceræ

Ceræ

Chalcitidis combustæ

Singulorum denarium pondo j. aliter
quatuor.

Chalcitidis crudæ denariū pondo duūm
Olei heminas duas.

Argenti spuma & oleum coquātur, dum
iterum ac tertio efferuescāt: hoc factō aquæ
modicum digitis instillatur, mox diphry-
ges, chalcitis, testa levis facta inspergitur
sub manu aquam instillando, donec non
amplius medicamen inter coquendum stre-
pat, vbi cōstiterit, ceram indito, sint autem
chalcitis cruda, & minium ex oleo modico
contrita, cū bene habet pharmacum, hæc
immittito, continuo moueas. his ritè pera-
ctis in pilam conicito, ac rursus condito,
subigitoque, excipiens vtitor. sunt tamen
& apud Galenum in vno eodem libro mul-
tæ cōpositiones sub nomine Isis, & adest
Isis viride in loco superius citato: at cū
cerata non sint, ad hunc locum non spe-
ctant. tu interim alia ceratorum genera
prosequaris. s e n. In publicis officinis alia
non fiunt ab his quæ enarrauimus, nisi
quispiam particularis Medicus sibi genus
vnum aut alterum confici iubeat: at vni-
uersalia genera illa sunt, quæ adduximus.

BRAS. Cerata igitur quæ in vsu sunt, pau-

M 3 ca esse

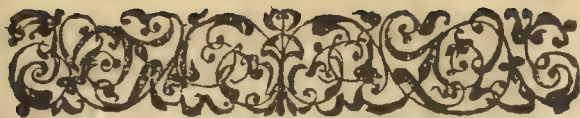

ca esse constat. **SEN.** Imò paucissima, quoniam neq; alij pharmacopôlæ omnia conficiunt, sed nonnulli aliqua, alij alia, non tamen extra narrata. **BRAS.** Quid nobis amplius agendum superest? **SENE.** Plura adhuc supersunt considerata. **BRASSA.** Quæ'nam? **SEN.** Vnum est, emplastra in examen ducere. **BRAS.** Id vt lubebit, fiet, modò sinas me paululùm spatiari, nam semper iam mea membra præ nimia quiete stupefcere. **SEN.** Id citius quam fieri possit agas, vt cœptum laborem finiamus. **BRAS.**
 Iam surgo & ad spatium accingor.

★

**FINIS EXAMINIS
 CERATORVM.**

ANTONII MV-
SAE BRASSAVOLI
MEDICI FER-
RARIENSIS,

Examen omnium EMPLASTRORVM,
atq; CATAPLASMATVM, quorū apud
Ferrarienses pharmacopōlas vsus est:

AD ILLUSTRISS. ET
EXCELLENTISS. ELLEONO-
RAM ESTENSEM ILLU-
strissimam DVCIS Fer-
rariæ Filiam.

HIERONYMVS BRASSAVOLVS.

Voties adolescentulæ illæ in
Salomonis Templo educatæ
mihi in mentem ueniunt to-
ties tu ipsa Illustrissima ado-
lescentula mihi occurris contemplanda:
nam omnes illas omnium adolescentula-

M 4 rum

rum dotes in te sola fulgere reperi: hæc uerò solent esse Estensium Virginum & adolescentularum propria, quæ semper præclaris uirtutibus cæteras omnes Italiae procures excelluere. Cùm igitur te iam omni uirtutum genere ita exultantem esse repererim, ut nihil addi posse uideatur, quomodo tua præconia efferre poterò? nam id efficere idem esset, ac si lucentissimo soli lampada admouere uoluerim. Verùm cùm ego excellentiam tuam summopere obseruem, nihil uehementius exopto, quàm illud efficere, quod tibi gratum esse percepero: gratum uerò excellentiæ tuæ me facturum existimabo, si libellum hunc, qualisqualis sit, tibi dedicauero, quem spero Excellentiam tuam benigna fronte recepturam: & me in illorum numero existimaturam, qui te summopere colunt, obseruant, ac uenerantur.

Vale.

A N T O N I I M V S A E

B R A S S A V O L I M E -

dici Ferrariensis

S E N E X , B R A S S A V O L V S .

Vorsum tam celeri gressu pro-
peras? B R A S S A V. Ad ægrum
quempiam moriturum, qui ta-
men adeò ægrè fert, vt non so-
lùm corporis, sed & animæ di-

scrimen immineat. s E N. Prudenti cuiquam
religioso tradendus est, qui illi huius finis
necessitatem ostendat, suadeátque diuinæ
voluntati acquiescendum esse. Verûtamen
audiui te de hac materia disputasse, & Dia-
logum quempiã scriptis tradidisse. B R A S.
Ita planè est, sed nihil aliud suadeo, quàm
nemini mortem placere. s E N. Ni pigeat
interim Dialogũ referas, dum te ad ægro-
tum istum comitabor. B R A S S A V. Viæ la-
borem auferet Dialogus. hinc enim ægroti
domus non modicè distat, & tibi mo-

rem geram. At ne diutius im-
moremur, ita incipit

Dialogus cuius in-
scriptio est.

M S Q V O D

QVOD NEMINI MORS PLACEAT.

FVit olim nostra in hac vrbe Philosophus cū æuotum omni doctrinarum genere insignis : qui sudoribus in iuuandis aliis , & aptè componendis iuuenū animis, famā immortalem sibi parauit:& qui Stoicos & Peripateticos non modò disciplinis æquauerat, sed in moribus etiam atq; corporeis exercitamentis eorum imagines referebat.nam sub porticum Illustrissimi atque cōstantiss. in bello & pace Ducis nostri ALPHONSI in dies magna doctorū atq; scholasticorum frequētia comitante,spatia faciebat , qui ab eo tanquā à Delphici Apollinis oraculo disciplinarū fontes hauriebant.Differebat obambulans,docebátq; in porticu , imò & aliis vacabat nonnullis (tam erat laborum sitiens) vt sese opportunitas , & temporis offerebat occasio. Nonnunquā in aulicum quendam , à rudibus annis amicum incidit, virum & ipsum iam senio confectum , & studiosorum amantissimum,alter alterū salutauit, resalutauitq;, vt singularis exigebat amor. Nescimus interim cui summam manum imponent. Nos illuc accessimus, cū in mortis sermonem descenderāt.Mortem Philosophus ille
omni

omni laudum præconio, tãquàm summum animãtis bonum, in rerum apice, atq; summo fastigio ponebat: quam quisque (vt eius verbis utar) si sapiat, vt citius fieri potest, optare debet, & apertis vlnis expectare. **Aulicus** è contrario, nihil homini deterius, nihil infelicius, nihil denique miserabilius contingere posse cõtendebat: quam & insani, & bruta animantia euitare nituntur: putabátque **Aulicus** Philosophum non ex corde, sed extremis labiis illa effari. Tunc **PHILOSOPHVS**: Amici iocãtur, & beneuolos fallunt? ita me Deus amet, vt hoc toto corde, tota mente sentio: cui & si alij viri non consentiant, nec recipere velint aut audire, fucata hac vita, & blando hoc aspectu deluduntur: quos si quietè alloqui possem, & rationes nostras audirent, certus sum me eos illuc perducturum, vt mortẽ vita præstantiorem esse fateantur. Tunc **AULICVS** subridens, inquit: Pulchrum erit, vnà & curiosum valde hoc experiri, quod nemini Iro etiam vel Pausone magis calamitoso suadebis. **PHILOSOPHVS**. Periculum faciamus. sed quid erit præmij si aliquem euidentibus rationibus in nostram sententiam descendere cogamus? **AULICVS**. Quid vice versa epanciscar ego, si nulli tuam hanc sententiam suadere poteris?

poteris? P H I L. Illud sit inter nos mutuum, si nulli mortem optimam esse suadere poterō: mihi ipsi, tūque tibi ipsi aliquo assentiente conditionem pones. A V L I C. Esto: remigitur pede dextero exordiamur. P H I L O S O P H. A' te huius rei initium facere opportunum videtur. A V L I C. Vt lubet faciamus. P H I L O S O P H. Putāsne humanam animam immortalem esse? Deūmque existere? & beatos angelos, atq; intelligentias cœlestes? bonosque præmio, & prauos affici pœna? A V L I C. Quis adeò impius, & infidelis hæc non crediderit? P H I L O S O P H. Putāsne quādoq; te illuc peruenturum? A V L. Puto: diuini tamen numinis auxilio fretus. P H I L O S O P H. Putāsne ibi felicitatē esse incomparabilem, quæ nullo mœrore, nullis miseriis, nullo luctu affecta sit? A V L I C. Equidem. P H I L O S O P H. Tu igitur vitam illam felicissimam esse putas, quam qui viuunt, nulla re indigent, nulla ægritudine corripuntur, nullo animi affectu vexantur: & non nisi per mortem recipi potest: tamen non das operam præsentem vitam, id est veram mortem certa illa vita commutare? Aut igitur fides abest, nec ea quæ prædiximus, ibi esse credis: aut atrabile vexaris. A V L I C. In fide nulla est ambiguitas: sed horrenda illa inferni tormēta, ingentia

suppl

supplicia, & varios cruciatus pertimesco:
sum his mundi illecebris inextricabili no-
do vinctus: nō possum facile amicos, paren-
tes, agnatos, filios, aut fortunæ bona dere-
linquere. P H I L. Ergo fucatis his bonorum
simulachris detineris, quæ nihil aliud sunt,
quàm mellita venena? ô curas fatuas, quæ
te velut ad Syreneos scopulos alligarunt: ô
solicitudines turbulentas, quæ te miserum
deniq; in infelicem exitum deducunt! Dic
sodes, si apud extremos Indos beatā vitam
esse putares, vbi etiam hanc nostram mo-
mentariam vitam centum annorum spatio
prorogares; nunquàm verò illuc peruentu-
rus esse, nisi nudatus: num depositis indu-
mentis, ac rebus omnibus amissis illuc pro-
tinus gressum flecteres? A V L I C. Et maiora
adhuc subirem, vt breuem hanc vitam in-
tegro æuo producerem. P H I L. At quantò
leuius, quantòq; dulcius indicare debes cœ-
lestem vitā, nunquàm desituram vna breui
atque facili morte tibi parare: imò & si sex-
centas mortes subire opus esset, hanc æter-
nam vitam deserere non deberes, qua sum-
mum intueberis bonum, in angelorū cho-
ris versaberis, in sanctorum contubernio
collocaberis. frigitur vt centum annis hanc
vitam prorogares, ad extremas orbis par-
tes nudatus amicis derelictis, & fortunæ
bonis

bonis, & maximo tuo incommodo proficisceris, cur carcerem hunc corporeum vehementer deponere non exoptas, vt pro hac vita, quæ nihil aliud est, quàm vapor ad exiguum tempus apparens, aut vnius horæ somnium, æternitatem assequeris? A V L I C. Vera sunt, quæ dicis: tamen si ad extrema mundi limina peragrarem, amicos reuifere possem, neque corpus hoc, quod sum moperè amo, deponerem. P H I L. Ignoras igitur apud Superos, & in sanctorum consortio amicos etiam videri posse? A V L I C. Ignoro. P H I L O S O P H. Vir es, qui aliena curas, & posthabet propria. imò cæli cultoribus nihil deest, quod optent. A V L I C. Quid si filios optarent, si vxores, aut diuitias? P H I L O S O. Hæc omnia haberent, & his omnibus saturi fierent. A V L I C. At si filij & vxor in exteriores tenebras, & in tartareas pœnas deiecti essent? P H I L O S. Eos in cœlum (si lubeat) reuocare poteris: sed hanc diram cupiditatem non habebis: nam eris diuinæ menti conformis: cui placeat vt ob eorum flagitia plectantur. non deerunt in cœlis cupediæ, non dapes diuersæ, non pepones, non phasiani, non Cretica vina, si alicui vel immoderato placerent: sed qui in illis cœlestibus deliciis versantur, hæc omnia spernunt, tanquàm terræ,

& elem

& elementorum omnium excremēta, quibus nō indigent: his solūm cibis depascuntur, qui mentem oblectant, solo veri Dei atque IESV CHRISTI intuitu gaudent. in quo veluti in fulgentissimo speculo omnia intuētur. Quæ sint, quæ fuerint, quæ mox ventura trahantur. Hoc solo oblectantur, hæc est æterna gloria, hæc est vita illa, quam is ingredi debet, qui mandata servat. A V L I C. Nos hæc aliās audiui: nam publicis cōcionibus oblectamur, & nihil aliud audiui, quàm de hac æterna gloria: tamen nunquàm illuc progressus sum, vt hoc corpore spoliari cuperem: putōque patres istos, qui tantoperè æternam illam vitam extollunt, hanc temporariam & momentaneam magis amare: illisq̃ durum videretur, si corpus deponere oporteret. P H I L. Putas ergo durum esse, atque asperum, corpoream hanc molem exuere? A V L I C. Puto. P H I L O S O P H. O' quàm tua hæc excogitatio vana est: nisi fortè non verum dixit Plato, qui animam hominem esse iudicauit, corpus tanquàm vestem & carcerem, quæ illam à suo munere impediat. Dic igitur, si veste nimis graui premereris, quæ tibi impedimento esset, ne vibem illam felicissimam in extrema mundi ora positam adire posses, num vestem istā, & si auro contextam

textam, arte laboratam, ostróque superbo, deponeres, etiamsi tibi gratissima esset?

A V L. Deponerem, & si tota esset orientalibus gemmis contexta. P H I L O. Hæc vestis corpus caducum & fragile est, quod hominem, id est animã prohibet, ne illuc ascendat, vnde discessit. nunquam verò nisi morte deponi potest hæc vestis: hoc est carneum & corruptibile corpus: quippe mors (vt Phædon ait) est animæ à corpore dissolutio, & quàm solidi vinculi exitus. A V L I C. Tamen nostri sensus nō parum luctantur, & quanto fieri potest, hanc dissolutionē effugiunt, vt ferè in pugnam cum morte descendere videantur, doleántque de morte. P H I L O. Dic igitur, quādo in hanc pugnam descendunt? ante mortem? vel in ipsa morte? vel post mortem? A V L I C. Semper dissolutionem istam, id est mortem ægrè ferunt, & dolent. P H I L O S. Si ante mortem doluerint, vani sunt & cassi sensu sensus, qui dolore eos nondum infestante ægrè ferant. in ipsa morte dolere non possunt, quoniam animæ à corpore recessus momento expeditur, quò fit, vt nullo vel exiguo tempore infestari possint. nec post mortem dolere possunt, quoniã absunt: nam mors est sensuum priuatio, & non destructio corporum, vt Trismegistus in Pymandro testa-

tur. A V L. Id est, id inquàm est quod deter-
rentur, scilicet sensu priuari, putántque in
hoc actu se plura passuros. P H I L. Mortem
igitur non timent, sed præuios mortis la-
bores, qui ob ægritudines, ob dolores, ob
corporis & animæ inquietationes recipi-
untur, & qui mortis opinionem terribilem
faciunt. Vnde ab Epicteto in Enchiridio
scriptum est mortem non esse terribilem,
sed mortis opinionem. Tu ipse es, qui mor-
tem inquietissimam putas, atque iniquam
cùm sit planè tranquilla, & amœna noscen-
tibus, ignaris aspera. sed iam caput aliud
adeamus. Num felicissimum est Deo assi-
milari? A V L I. Maxime. P H I I. Is num Deo
satis proximus, similisque, qui futura vati-
cinatur? A V L I. Omnino. P H I L. Plato in
Epinomide, & in Phædone, scriptum reli-
quit, quo homines morti proprius accedūt
eò maxime vaticinari: sapiusque horam re-
cessus animæ à corpore prædicere, quippe
anima est ab hoc corporis ergastulo ferè
soluta, & in suam ac propriam naturam re-
ducta. Cùm igitur mors nos Deo similes
reddat, eam fugere absurdum videtur.
A V L I. Hæc argumenta nobis puerilia vi-
dentur, & nihil quod dignum sit, sua-
dere. P H I L. En igitur, num quisque qui
hac vita fungitur, seruit? A V L I. Quid in-
N quis?

quis? Reges atque principes imperant, non seruiunt. PHILOS. Imò nullum est magis onerosum seruitium eo, quo Reges & Principes seruiunt: modò illos seruire putes, qui illa ferè coacti agunt, quæ aliò-qui omisissent, nisi fato, aut alia maiori potentia traherentur. AVILI. Ita est. PHILOSC. At Reges quot agunt, à quibus abstinerent, si aliter agere commodum esset? Hic Rex qui nunc totam Italiam perturbat, si iamdudum hostem suum profligasset, tot labores die noctúque non pateretur, infinitis propemodum curis, animiq; anxietatibus solutus esset, quæ in dies illum perturbant, & ferè mente alienari faciunt, cùm videt milites regredi, aufugere, trucidari. His eorum animi, velut ineudes cōtinuis malleis obtunduntur: his seruiūt, & maximè seruiunt. hoc seruitij genere ciues carent. At si Rex vitiis, & sceleribus scar- teat (vt maior Regum pars consuevit) sibiipso seruit: imò non sibi, sed imperio- sis dominis, qui suis cupiditatibus impe- rare nescit. Propterea historici Alexandrum Magnum suo cognomine indignum puta- runt: qui cùm de tot vrbibus, de tot prouin- ciis, de tot gentibus, mari, terræque trium- phasset, sibi ipsi imperare nesciuit: cùm nul- la sit pulchrior, aut magis honesta victo-
ria

ria. quàm se ipsum cohibere, vt inquit Solo-
 mon, & se sibi dare, ac herbam mordicus
 accipere. A V L. In hoc sensu Reges ser-
 uitio exire, non contendam. P H I L O S O.
 Hæc est apud Platonem in Phædone sen-
 tentia: Mortale est, vt subiiciatur ac ser-
 uiat: diuinum, vt præsit, ac ducat. cùm ani-
 ma à corpore soluitur, diuina & immorta-
 lis efficitur, domina, præses, imperatrix:
 nunc in re mortali versans, in curarum in-
 uolucro, in stercoreis volutabro, illegitimè
 feruit: cùmque excellentius sit præesse, quàm
 seruire: melius igitur erit atque optabilius
 ab hoc caduco corpore puram animam sol-
 ui, atque liberari quàm in eo diutius conse-
 nescere. A V L I C. Tu te ipsum habes in con-
 silio: nondum illuc accessi, vt mortem vi-
 ta præstantiorem arbitrari possim, atque
 voluerim. P H I. Dic igitur si id rationibus
 efficiam, vt tu ipse fatearis, mortem nō esse
 vita peiorem, num mihi assenties? A V L I C.
 Nescio an id vnquàm efficere poteris. P H I
 L O S O. Nobis causa nota est, cur mortem
 adeò vehemēter horrescis. A V L. Quæ nam
 est hæc causa? P H I L. Si tibi illam aperire
 voluerim, tu ibis inficias. A V L I L. Non ibo,
 per Herculem. P H I L O S O. Fide cares, &
 in animi immortalitate non parùm ambi-
 gas: quibusdam similis es, quos per orbē ob-

N 2 ambul

ambulans quandoque audiui ita dicentes, noui huius mundi delitias, nescio quas sim in alia vita recepturus: neminem adhuc regredi vidi: aut aliquem qui viderit, audiui.

A V L I. Et ego frequenter eadem sententia vsus sum, addôque vel mortuos optimè se habere, vt ampliùs regredi negligant, vel impeditos non posse. P H I L. Tamen nonne putas animam immortalem esse? A V L.

Non dubito. P H I L. Et ad beatas illas animas, quæ in cœlis sunt, euolaturam, vbi summî numinis intuitu delectaberis?

A V L I C. Quid opus est verbis? hæc omnia mihi certissimè constant. P H I L. Num igitur quàm citius fieri potest, illuc eundum est? quis enim ita fatuus in sodalitium maximi Regis, vel Principis recipiendus aufugiet? A V L I C. Nullus: sed ob istud vitam cum morte non commutat. P H I L. Tamen mors nihil habet incommodi, nihil quod ægrè ferre debeamus, aut dolore. A V L I C.

Imò è contrario, quàm multa habet maximè incommoda, & praua. P H I L O. Id est ne prauum, aut incommodum, quod sensu nunquàm percipitur? A V L. Non est. P H I.

Sed mors ipsa nunquàm sentitur: quam qui habet, non modò illam, sed nihil sensu recipit: vt Diogenes ille Cynicus quandoque interrogatus, an mors praua esset,

respond

respondere non vereretur, quomodo parua, si non sentitur? & Thales Milesius, eandem esse cum vita censuit. vnde à quibusdā interrogatus, si à vita nihil diffet, cur non moreris? ait ille, quia nihil differt, & Plato nono de Legibus libro, mortem non esse vita peiorem testatus est. cur igitur tanquā malum quoddam, & veluti monstrum horrendum extimescenda? imò cum anima in Sanctorum consortio recipiatur, nemo illam optare non deberet. A V L I C. In his rebus anceps sum. P H I L O S O. Cur es anceps? imò ex opposito addam, etiam si mortalem animam putarem, prestabilius esset, atque illustrius, à sedulis & inextricabilibus huius mundi curis radicitus euelli, quàm in continuis corporis angoribus, animi perturbationibus agitari. Dic, quid aliud est mors, quàm somnus? A V L. Nihil aliud: imò & ipsa quies est simillima mortis imago. P H I L. At quid potest in hac lachrymarum valle dulcius cōtingere, quàm somnus quietissimus? quo nox nulla insomnia noscat? A V L. Nihil omnino. P H I. Si anima & corpus vnà perirent (quod à Christiana mente absit) mors esset hīc quietissimus somnus, insomniis carens, quem rarò in hac vita miseriis plena assequimur: nam sensim sine sensu tempus elabitur.

N

3

Quisq

Quisque igitur sapiens sibi ipsi inquiet, iam quiescendum est, & hæc laborum sarcina deponenda: iam dormire licet somno sine insomniis quietissimo. A V L. Hæ mihi videntur fabulæ, quas refers, indignæ etiam ut surdis cantentur. P H I L O. Putasne mortem expauescendam, si nihil sit? A V L I C. Minimé. P H I. At homine vita functo, superest anima, neque corpus dissoluitur: nam solum ab inuicem segregantur: quæ segregatio respectus quidam est, & accidēs: quod in re ipsa nihil addit. mors igitur nihil est. A V L I C. Nos verò hoc maximum esse existimamus, animam prohiberi, ne priori vinculo suo corpori copuletur. P H I L O. Vir es Mineræ pinguis. anima est quæ refugit, & corpus ingredi renuit, ne fœtido illo carcere, id est, corpore obstricta, & veluti serua teneatur. Nam si corpus suum ingredi vellet, nihil est, quod eam impedire posset. A V L I C. Posset igitur corpus accipere, quando luberet? P H I L O S O. Posset. nam beatæ illæ animæ quæ in cœlis sunt, si ante terribilem Iudicij turbam sua corpora assumere vellēt, nihil eas impediret, quin illud assumerent, sed nulla est anima, quæ hoc cupiat: omnes enim nihil aliud volunt, nihil aliud cupiūt, quàm ut à Deo Optimo Maximo statutum est: is verò

verò omnipotens tunc recipienda corpora
statuit, atque assumenda, cū viuos & mor-
tuos in die illa tremenda iudicabit. A V L.
Mirum est, quod audiui. P H I L. Sed verum,
audias præterea in Pymandro Trismegi-
stum, qui mortem nihil esse censet, & nihil
in mundo moris: & Epicurei mortem nihil
ad nos spectare voluerūt: quippe cū sumus,
non est ipsa: nōsque, dum est, non sumus.
A V L. Quomodo inquiunt Epicurei, non
accipio. P H I L. En, quid ea curas? quæ non
habes? nunc febre cares, quid febrem curas?
A V L. Nihil curo, sed vereor ne in illam
incidam. P H I L. Tamen cū ea cares, il-
lam non curas. A V L. Non curo. P H I L. In
morte idem contingere debet: cū viuis,
ipsa nihil ad te: nam & viuis, & sensuum
adminiculo fungeris: illa verò est sensuum
priuatio. Cū mortuus eris, quid ad te,
cū nihil senties? quanuis Lactantius de-
cimo septimo capite tertij libri, eos qui ita
dicunt, reprehendat. A V L. I. Nunc Epicu-
reorum sententiam accepi. P H I L. In hac
parte infinitas Philosophorum atque Poë-
tarum sententias posthaberi decreuimus,
quibus mortem ipsam optimam esse & ipsi
suadent: & nos suadere possemus. Hanc
Epictetus veluti summū bonorū meditan-
dam esse iubet, vt Plato philosophiam per

N 4   mort

mortis meditationem definiuerit. Lege vetus instrumentum, & relege, nunquam vel raro inuenies eum qui naturali morte à vita decesserit, mortuum dictum esse : sed omnes cum patribus suis quiescere dicuntur. illi soli qui violenter interiêre, mortui à sacris literis in Pentateucho vocantur, & in tertio Regum libro, capite secundo, mors vniuersæ terræ via nuncupatur, ad quam omnes veluti peregrini accedimus : inestque nobis (vt philosophi inquirunt) ex inateria primæ appetitu, quæ nouas formas semper desiderat & appetit. hic verò appetitus ex primi parentis Adæ inobedientia ortum habuit. imò & elementorum contrarietas, ex quibus constamus, ad corruptionem plurimum facit. sed de his hactenus. Nunc ad id quod est huius rei caput redeamus. Num pulchrius est, illustriusque è summis miseriis, è summis anxietatibus, è summis curis atque laboribus quantò citius fieri possit, liberari? A V L. Equidem. P H I L. Sed quæ vitæ pars ab his incōmodis soluta est? quive homines qui hæc non patiantur, inueniri poterunt? A V L. Nonnulli certè inueniuntur, licet rari, qui diuites sunt, corpore validi, pulchri, quos sua fors contentos effecit. P H I L. Et qui sunt hi? quoque tempore, & quàm diu in hac felicitate com-

mo

morantur? Legi Diuum Ambrosium hoc ferè modo scribentem : Etiam si quis in hoc mundo curis omnibus , & sollicitudinibus careat, mortē exoptare debet, vt summam felicitatem amplectatur: quantò magis eligenda erit, expetenda, atque inuocanda si tota sit discriminibus plena vita? hāc à principio & ferè à cunis examinare pergamus. Cum primum è matris aluo in lucem emergit infans, nudus, & in nuda homo (vt Plinius inquit) natali die abiicitur (quum cæteris animalibus natura varia tegumenta concesserit, testas, cortices, coria, spinas, villos, fetas, pilos, plumam, pēnas, squammas, vellera) vagitus statim & ploratum auspicatur, vitam incipiens à mœrore, vel quia dolore vexatur, calorēve aut frigore. nihil nos scimus, vocem solūm audimus, quæ est molestiæ signum, quam nescit verbis explicare quod patitur. infeliciter iacet manibus pedibūsq; deuinctis: Cætera autem animalia, quum primūm orta sunt, roboris speciem habent, & munus, quando homini incessus? quando vox? quando firmum cibus os? quandiu palpitans vertex? Interim ad septimum ferè annum ineptus, & tanquā mortuus ætatem transigit: tunc pædagōgis datur, qui illum diuersis laboribus affligunt, & tanquā tyranni imperāt. sub-

sequente ætate pædortibus despicit, & ea tunc puerilia esse censet, quæ prius expauescebat, sed vitam laboriosiore ingredi-
tur: nempe artem quandam sectari incipit: & illi, si ingenuus vir sit, totis viribus incumbit. Si hæc sit armorum peritia qua delectetur, hinc iurgia surgunt, hinc, certamina, hinc vulnera patitur, hinc percussiones in nuda terra iacet, crebrò noctes insomnes ducit, victus deest, & denique ictu paruo perimtiur. Si verò præceptis mercandi cupiditas illum teneat, terras omnes, omnia maria infinitis discriminibus peragrat, & nauigat, quòdque per vniuersam ætatem arte & labore acquisiuit, breui momento fortunæ impetu dissipatur. Sunt nonnulli mechanici, alij mercenarij, qui laboribus non dies modò, sed noctes etiam insomnes ducunt, vixque panem & vinum aqua dilutum pro victu sibi parare possunt. Aliqui scientiis incumbunt, qui solitarij in silentem locum sedentes marcescunt, deridentur à vulgo, exhibitanturque. Qui magistratus gerunt, quod curis vexantur? in cōtinuo sunt mortis periculo, ne ab illis interficiantur (quod crebrò cōtigisse certū est) quos iuste vel iniuste iudicarūt. Nautæ quot pericula subeunt? Bias ille inter phisosophos sapientissimus, non parū dubitauit, an nau-
tas

tas inter viuos, an inter mortuos enumerare oporteret. O' si altissimã (vt Lucianus inquit) speculam ascendere liceret, è qua vniuersus orbis circunspici posset, quot varia hominum discrimina, quot miserias, quot ploratus intueremur? Hic dominus est, quẽ multi sequuntur: seruus ille, qui sequitur. Quot inde sunt animorum passionēs? hũc infatiabilis tenet auaritia: alius vino maderet: alius torpet inertia: alius ambitione fatigatur, plures inconstantes quid sequantur ignorant: alij vitiis diuersis affecti consumuntur: quos in libello de Humana miseria à nobis edito ad vnguen vsque retulimus. Et quis caret pro sua sorte vitiis? Denique paucissimi senio conficiuntur, nedũ attingunt: & qui senectutem assequuntur, quid lucrantur? Bis pueri fiunt, sensus labascunt, tremunt artus, hebescit visus, deperditur gustus, auditus eripitur, odorant nihil, vt Xenocrates Platonius optimẽ monuerit, quos Deus amat, breui ex hac vita reuocare. & à Plinio capite primo vigesimi octauo libri Historiæ mundi scriptum est. Quapropter hoc primũ quisq; in remediis animi sui habeat, ex omnibus bonis, quæ homini tribuit natura, nullum melius esse tẽpestiua morte: in eaque id optimũ, quod illam sibi quisque præstare potest. At hoc à
relig

religione Christiana longè dissentit. Si omnia vitæ incommoda referare voluerim,

Ante diem clauso componet vesper olympo.

Ex his verò paucissimis nōne vides hominis vitam miserrimam esse? & mortem quæ ab his breui momento liberat, esse optandam? A V L. Multa ex his quæ dixi, vera esse constat, tamen quicquid facis, quicquid conaris, irritum & incassum est: nam vita hæc mihi placet, & mortem abhorreo: nec tuis his argumentis vel pusillam ab hac sententia dimoueri possum. tamen in hac vita illud optarem, quod nonnullis in hac vrbe contingit, quos absque labore diuitias habentes (nam diuitum patrum hæredes fuere) hilares, quotidie conuiuantes, sibi viuentes, & de alienis parùm curantes videmus. P H I L O S. O' vir, qui à pueritia in triualibus tripudiis versatus es, ignoras igitur eos, qui tali victus genere vtuntur, & qui talem vitam agunt, omnibus hominibus calamitosiores esse? qui numerum faciunt, & nati sunt (vt inquit Flaccus) consumere fruges: solos cibos, solas cupedias, solas portiones colunt, vt corpus fluidum atque perituum impleant faciuntque casurum citius, molestiorem carcerem sibi ædificant, quos non erat operæ
pret

pretium nasci, aliis & sibi ipsis inutiles: qui
tanquàm rapidi canes, nil aliud cogitant,
quàm si quid sit cœnandum delectabile: si
dulce vinum, Ponticùmque ea curant, quæ
popinarium, & dissolutissimum hominem
decent, nec edunt, bibuntne vt viuant, sed
potiùs viuunt, vt edant, ac bibant: imò vt
vorent atque ingurgitent. tu huius gene-
ris homines in hac vita felices esse putas?
A V L. Hactenus certè putabam: sed deinceps
nunquàm. P H I L. Cede igitur, & vna
voce mecum fatearis, prudentis hominis
officium esse mortem apertis vlnis expe-
ctare: cùm nihil sit in terra miserabilius ho-
mine, summæ inter cuncta animalia imbe-
cillitatis fonte. Iugi mœrore torquetur, &
si quid habeat, vanum omne est, & vanitas
vniuersum, inquit Salomon. A V L I C. Vis
vt vno atque simplici verbo te expediam?
P H I L. Id facias, & bene. A V L. Mihi vide-
ris gerras nugas effundere, & surdis fabu-
lam cantare, nam quò plura dicis, eò ma-
gis in vitæ amorem, atque desiderium ducor,
& inflammor. Hæ nugæ sunt adolescenti-
bus referendæ: & nō ei, qui pſittaci rostrum
hactus sit. nam & si exquisitoribus argu-
menti vsus esses, tibi quoq; non obtempe-
rassem: quantò minus his tuis fucatis ra-
tiunculis, ac sophisticis obtemperandum?

P H I. Tamen ab eorum laqueo fugere ne-
 fcis, neq; fcis eorum veritatem euitare. **A V.**
 Dialecticę arti, aut sophisticę palęstrę nū-
 quā operam dedi, vt sciam, ego quę ne-
 ganda sunt negare, & quę affirmanda affir-
 mare, quę' ve distinguēda distinguere. quic-
 quid sit, persentio animum meum, atq; in-
 tima pręcordia morti repugnare: imò cum
 id solum verbum audio **M O R S**, horresco,
 & frigidus it per ossa tremor. tibi ergo tua
 argumenta seruato, & mihi meis sensibus,
 & meę menti assentiri permittito. **P H I.**
 Ex his tuis verbis aliud coniectare nō pos-
 sum, quā te delicias illas alterius vitę, &
 Paradisi felicitates non credere: imò pu-
 tas animam vnā cum corpore mori: & (vt
 ille dixit) cum sanguine fundi. **A V.** Nōdum
 rem accepisti, nam in animę immortalita-
 te subdito, neminem ad hanc vsq; ætatem
 regressum videre potui. **P H I.** Rem arduam
 commouisti, de qua nec tēpus, nec occasio
 differendi datur, tamen ne te in hac tā pra-
 ua sententia sinamus, nō nihil de hac re præ-
 fari ab te non erit: aliās diffusius, commo-
 diusq; hanc disputationē tractaturi. Dic igi-
 tur, putasne homines in tantā excellentiam
 deuenisse, in tantam rerum omnium maie-
 statem, nisi diuinum quendam spiritū habe-
 rent, quo intelligant, quo naturę secreta
 scrut

scrutentur, & rerum causas pendant? quo
 cœlum ordine metiantur, stellas dinume-
 rent, astrorum motus diuidant, noscântque
 & nomina imponant? quo syderum defe-
 ctus, ortus, & occasus ostendant? quo in aëre
 cometas, fulgura, grandines, fulmina, caden-
 tes stellas penetrent? quo abdita sub terra,
 serpentes, mineralia. croceum aurû, & pal-
 lidum argentum peruestigent? quo supra
 terram, herbas, arbores, & plantas omnes,
 atq; animalia calleant, terrarum dimensio-
 nes, urbium nomina (quas & condunt) mon-
 tium situs, fluminum & fontium interual-
 la teneant? res publicas moderentur? quo in
 aquis pisciû genera laboriosè superet? quo
 tandem in ardua diuinæ sapientiæ, in Deû,
 & intelligentias eleuetur? Quid cunctaris?
 ad hæc respōde. A. V. L. Ex his, & multis aliis
 animam diuinum aliquid esse & immorta-
 le non possum non credere, tamen neq; ex
 hoc illuc duci possum, vt mortem optare
 velim, aut possim. P. H. I. Nondum perfectè
 credis ibi esse bonorum omnium posses-
 sionem, ibi esse voluptates omni miseria
 vacuas, ibi omnia esse quæta, & à senectute
 remota, ibi esse sanctam exultationem, ibi
 vitam malorum nesciam, & tranquilla pa-
 ce nutritam, rerum naturam contemplan-
 tem, & philosophiæ secreta: ibi pro fucatis
 bonis

bonis vera accipi, pro incertis & fluxis; certa & æterna, pro tinctis & veneno aspersis, sincera & pura, pro solitudine & curis, fiduciam & honestum otium, pro turbulentia tranquillitatem, pro flagitiis integritatem. A V L. Si illuc corpore accedere possem omnino tot bonis irretirer.

P H I L. O' rem arduam dixisti, quam puerum dixisse pudere deberet. sed cur debes fragili, caduco, & fœtenti corpore remorari? quòd nunquàm voluptates capit (si voluptates illæ sint) quin illas summi dolores concomitentur, hæc eleganter in sitiente Plato ostendit. num qui sitit dolet, id est, passione quadam vexatur?

A V L. Maximé. P H I L. At qui bibit, num gaudet? A V L. Omnino. P H I L. Qui sitit, num bibit? (nisi pocula defint.)

A V L. Certé. P H I L. Igitur qui dolet, gaudet: nam qui sitit, dolet: qui bibit, gaudet: & qui sitit, bibit: sùntque in vno apice innexa huius mundi dolor, & gaudium, & ab inuicem nunquàm dissoluentur. A V L.

Tu poteris totam hanc diem orando consumere, tamen mori percipere non possum.

P H I L. Putásne quandoq; vtile esse mori?

A V L. Nunquàm. P H I L. Ergo vt aliquis immortale nomen sibi paret, vt proprium honorem tueatur, nō debet potius se ipsum
neci

neci exponere, quàm in summo dedecore vitam ducere? A V L. Quid est hoc dedecus? satius est meretricia fronte & perfrieta superuiuere, quàm breui cum honore mori. Damnaui semper Achillis fatuitatem, qui apud Homerum breuem vitam cùm parua illa gloriola elegerit, quàm longiorem sine honore. P H I L. Nescio an ex propria sententia loquaris, imò non solum C H R I S T I populus pro fide, atque honore seruando mortem subire debet: sed antiquiores etiam Gentiles, quibus nullum nisi temporarium præmium promittebatur, pro seruando decore mortem subire non verebantur: quot sunt apud authores huius rei exempla? quin & ipsæ apes, quibus ratio deest, vt suum Regem tueantur, propriam vitam exponunt, de quibus Poëta quarto Georgicorum libro id canit:

Pulchramq; petunt per funera mortem.

Auerrois prætereà in omni fide infidelis, in præfatione primi de Physico-auditu libri, inquit: Quum vita nostra punctum sit respectu vniuersi temporis, nullus sit adeò delirus, qui scelestissimum scelus perpetrare eligat magis, quàm mori. Plato in secundo de Legibus in bellis iubet moriendum potius, quàm fugiendum, & Arist. tertio Eth. capite primo secundi tractatus, mortem in

O bello

bello pulcherrimam esse asserit , quod à Virgilio secundo Aeneidos hoc modo exprimitur:

Pulchrúmque mori succurrit in armis,
 Præsertim , si pro patria aut fide pugnatur.
 & Sallustius in Catilinario quando sit pro virtute moriendum edocuit , Pliniúsque vigesimoquinto Historiæ mundi libro , capite tertio , inquit: Ea conditio vitæ est, vt mori plærunq; etiam optimi portus sit. nunc sexcentos authores referre omitto , qui mortis encomium ob virtutem scriptis dedere. Dic verò , nónne quandoq; pro virtute mori conuenit? A V L I. Conuenit quidem , sed optandum non est. P H I L O. Imò nulla esse debet maior voluptas,quàm commodam moriendi occasionem , & dignam præstari , putásne mortem illam bonam esse , quæ ex virtute paratur? A V L I. Cetté. P H I. Bona nónne expetenda? A V L. Omnino. P H I. Igitur & hæc mors expetenda , hæc quærenda , illuc proficiscendum , quò illam inueniamus: nec perquirentes quicquam omittere debemus intactum , vt hanc ipsam inueniamus atque subeamus. A V L I. Non est opus tot dona polliceri: etenim nunquàm mortem desiderare potero , imò.vt Aristophanes inquit in Pluto: *ὅν γὰρ τίσεις, ἐνδὲ ἤν τι τίσεις,*
 id est

id est nec mihi persuadebis, etiam si persuaseris. **PHILOSOPH.** Oleum igitur & impensam perdo. **AVLIC.** Quis dubitat?

PHILOS. Puto te nunquam mihi assensurum, ut præmium consequaris: tamen spero me breui reperturum, quoniam aliis hominibus id suadere confido, cui tu tam obstinatè obstitisti.

AVLICVS. Certus sum tuæ sententiæ neminem assensurum, sed en hic Baiulus, qui labore atque sudore quotidianum panem sibi parat, à vino abstinens, non uti Socraticus, sed quoniam illo caret, placetne ut illum vocem, in quo experiaris an tuam sententiam sequi velit? **PHILOS.** Placet, sed interim dum illum alloquar, digito compesce labellum.

AVLI. Cum inter vos dissertatio agetur, & de morte contentio, solas aures præstabo, os verò clausum erit, nisi sputa referare cogant: nunc ipsum voco, Baiule.

BAIVL. Adsum: quid agendum imperas?

AVL. Cognoscisne hunc virum? **BAIVL.**

Cognosco. **AVLICVS.** Illum alloqui ne refugias, nam tempus non frustraberis, quoniam hic numus tuus est, ut doctum hunc virum alloquaris, quoad illi placuerit, ego interim aures solas accommodabo.

BAIVL. Quicquid velit, iam percussus erit.

PHILO. Dic mi Baiule, quid tibi melius

videtur, quidve pulchrius, citò mori, & ab hac misera vita liberari an continuis laboribus insudare? & immensis curis connecti? **A.** Insudare melius est, quàm mori, **P H I L.** Rides aulice? sed parum expectato; nam hunc rationibus cogam, ut nostræ sententiæ inhæreat. Dic mi Baiule, num tua vita calamitatibus referta est, & iugi labore? vixque secundarium panem emere potes, quo vescaris? **A.** Certè. **P H I L.** Quid tibi melius videtur, quiescere, & nullo incommodo affici, an defatigari? **B A.** Quiescere. **P H I L.** Quando liberiùs atque diutius quietem enancisceris, quàm moriens? **B A.** Nunquàm. **P H I L.** Viuens autem non continuò insudabis, & nullus erit laborum modus? **A.** Nullus. **P H I L O S.** Præclarius igitur est, magis commodum mori, quàm diutius viventem, tot intemperatis molestiis, tot immensis curis affici? **B A.** Si rem optimè considero, ego vitam potius, & miseram, & calamitosam vivere statui, quàm mori. **P H I L.** Nónne argumentum hoc faceri te cogit? **B A.** Quid sit argumentum, ignoro: logicam nunquàm didici, sed vivere didici, nondum mori. **P H I L.** Et hoc est, quod quisque discere deberet, bene mori, hic Baiulus vir indocilis est, qui cum ipso nutricis lacte errorem bibit, nam præ-

missis

missis consentit, postea ultimo in limine fugit. Hinc abeamus Aulice, ut alterum ad subeundas rationes non ita ineptum repariamus. AUL. Vocabone illum cenophorum, vini Portitorem? en quam faciei rubore enitescit, & viui succini color! PHIL. Voca, quid mali est, & in hoc experiri? AUL. Vini Portitor? PORTITOR. Quid inquis? adsum. AUL. Ni te pigeat hunc probum virum audias, & illi ad interrogata respondeas, alias debitum persoluam. POR. Illine vinum sapit? AULIC. Sapit. POR. Est ergo vir probus: expecto quid velit, quidque petat. PHIL. Quos putas magis felices, viuos an mortuos? POR. Stupeo: stantque comæ: quæ obscura, & fatua percunctatio: absint defuncti, qui nihil generosi vini gustare possunt. PHIL. Tu ergo summum bonum in vino posuisti, & nihil putas excellentius esse, quam potum? POR. Nihil iucundius, nihilque suauius. Ante Noë tempora insensati erant viri illi, qui nondum hæc tam bona naturæ bona gustarant. PHIL. Hæc missa faciam, & ex animo respondeas, quænam maior vitæ pars est, illa, quâ curis anxietatibus, & laboribus vexaris: an illa quâ gaudes? POR. Quas curas refers? aut quas anxietates? absunt hæc à viro probò: nam &

si quandoque contingant, ocyus auertuntur, quàm impetrent in animo locum: hæc est mihi pestis, hæc est mihi calamitas, hæc summa cura, cùm vina optima & generosa reconduntur, & nullibi publicè venalia sunt: nam his veram vitam & integram duco, curis liberam, liberam omni dolore, quæ animum paratissimum aduersus res tristes, aduersus res trepidas præstant. an nescis tu, qui tot authores euoluisti, id quod à puerulo vicini mei cantari audiui?

Vina parant animos, faciuntque caloribus aptos,

P H I. Vir es profectò magni consilij, mihi iam ex tua ingenita humanitate satisfecisti, ab eas igitur, vt negotia tua expedire possis. P O R. Abeo, saluete. P H I. Homo est hic intemperatus, ebrietate perditus: malàsne vidisti? frontem, oculos, & nares vino madere, & guttatim ferè ex ebrio impuròque stillare? nunquàm fui grauiori incommodo circumseptus, quàm cùm suffitus illos ex eius ore, tanquàm camino effumantes naribus reciperem: nec vestibus pocula defunt, totus profluit, totus lactice madet. A V. En quomodo fortuna splendidam occasionem nobis parat: vide hunc mendicum ad nos proficiscentem, qui os adeò pallidum habet, vt plumbum imitari videat

videatur , & testudinem gressu imitetur ,
imò vix coæquat , miserrima , & infelici
vita fruitur : hic tuis argumentis (si quis
alter) cohærebit : hominem percunctare.

MENDICVS. Optimi viri Dei amorè &
immaculatæ eius matris obolum date, cen-
tuplum in alia vita relaturi. PHIL O. Bene

vales , an ægrotas ? MENDICVS. Aegro-
to:& quò minus sanitatem assequi possim,
paupertas in causa est , maculæ vniuersum
hoc corpusculum occupant , nec desunt vl-
cerum crustæ , apud me ambiguum est ,
an famem precario pane sedare , vel sal-
tem mitigare poterò , Eleemosynam mihi
date , frigesco obambulans , tremunt ar-
tus , vestibus careo . oh oh oh oh oh . A V L.

Hunc denarium argento conflatum acci-
pito , postea ne hinc abeas priùs , quàm
hic vir te interrogare non desinat. MEND.
Id fiet. PHIL O S. Dic paupercule , cùm
tot discriminibus plenus sis , tot malis , tot
vulcerum squammis , nōne melius esset ci-
tò mori , quàm his cōtinuis miseriis affligi ,
à quibus non nisi per mortem liberari po-
tes ? MEND. Certè ab hac misera vita dece-
dere melius est , & quid aliud expeto , quàm
animam istam Creatori suo concedere ?
A V L. Verbis iocatur , & aliud in corde ge-
rit. MENDICVS. Imò cor ipsum loquitur ,

& veros exprimit affectus, non vanas nugas, aut præstigiatorum deliramenta, quid mihi immorandum? quid boni præstolor? imania solùm & atrocia expectanda, & ni, à Xenodochio recipiar, extrema miseria mihi paratur, & luctus extremus. videor videre abscessus, & odiosa vlcera, quæ totum corpus occupabunt. **P H I L O S.** Hic est vnus, hic est, qui veritati constanter assentitur, quique sua bona noscit, & id sapienter optat, quod alij indignè fugiunt. **A V L.** Ne id dicas Philosophæ, hoc genus hominum iam diu noui, insidiosum, & vafrum: permittas me illum alloqui: nam tibi sum ostēsurus hunc ipsum vitam summo perè amare, & mortem summo odio prosequi. **P H I L.** Experiaris & tu quid in hac re sentiat: puto illum ab ea, quam dixit, sententia, non esse discessurum. **A V L.** Mendice, caue quomodo loquaris, ne vitam tuam despiciere velis. **M E N D.** Et quis non despiceret hanc vitam, morte ipsa deteriore? **A V L I C.** Caue ne in te ipsum sententiam feras. **M E N D.** Quam sententiam? **A V L I C.** Hanc, suppone huic ensi collum, suppone, nunc nunc, ab his tam sæuis miseriis liber eris. **M E N.** Ha mi domine, insentem ne percutito: ne sis adeò immittis obsecro: enssem in vagina repone. **A V L.**

Ha

Ha fili mi, hoc facio, vt denique à tot laboribus, totque discriminibus liber sis, me tui miseret, tu mortem optas, nunc nunc, illam experieris. MEND. Ha parce huic vitæ: quid egregium tibi erit interfecisse mendicum? AVL. Humana quædam affectio cogit me, vt hoc munere te donem, nam si mori cupis, id efficiam vt breui votis tuis potiaris. MEND. Parce precor. AVLIC. Mori igitur recusas? MEND. Recuso per Iouem. AVL. Sed cur prius tam constantem mortem expectabas? MEND. Vt lubentius obolum daretis, seditiosè loquebar, imò vitam summo perè cupio, quam nullus est, qui non desideret, & summo nixu non defendat. AVLIC. Videtúrne tibi hic mori velle ò Philosophe? PHILOSOPH. O' omnium quos adhuc nouerim, infelicissimum, tot animæ atq; corporis angustias pateris, tot miseriis & calamitatibus premeris, & nondum iudicasti melius esse eligibiliúsque vita hac tam morbosa, tamque graui priuari, id est à tot noxiis liberari, quàm diutius animam in hac morborum sentina remorari? MEND. Nihil esse adeò graue puto, aut adeò atrox, quod hominem fallere possit(modò spes adsit quandoque euadendi)vt mortem præ vita eligere velit aut debeat, vobiscum ingenuè locuturus sum.

O 5 Putatis

Putatis me esse turpissimum, inquinatissimum, imbecillissimum, & oculis videtis, sed eos præstigiis affeci. sum iuuenis, validus, neq; ineleganti forma præditus, neque ita mendicè viuo, vt hic aspectus præ se fert: hilarem vitam, atq; voluptuosam duco, per totum orbem alieno sumptu vagor: latrones non timeo, aut fures, sed plenus canto coram latrone, qui plærunque pecuniam mihi erogat, sumptus supra vitæ necessaria facio, & mihi ipsi non nihil placeo, quando indifertus ego sapientes viros decipio, & meis ieiunis verbis pecuniam erogare cogo: postquàm recesserint, in illos oppidò ridens, atque vnà submurmurans quomodo hic vir cordatus à nostro abiectissimo genere fallitur, putat me Dei amicum esse, & ferè illum cum beatis angelis alloqui, cùm nullum genus sit magis inuisum Deo nostro: nempe illum blasphemamus, iniuria afficimus (si in Deū iniuria cadere possit) numos precariòartos colludimus atq; consumimus. P H I. Stupeo, & horresco hæc audiens, mihi totus videris asper, luteus, pallidus, rugosus, inquinatus, squalens, & denique malo totius corporis habitu, quem *κακοχημία* Medici dicūt, te vexari putabam, cui & febrem, & alia multa vitæ incommoda coniungi solent, imò vox ipsa nescio

nescio quid miserrimum sonare videtur.

M E N D. Audite viri probi: postquàm cœpi
artem nostram vobis aperire, omnia inge-
nuè fatear, sed in hūc angulum secedamus,
vt vos soli mendicorum artem condiscatis.
En hæ sunt duæ iuglandes, quas ore porto,
vt tremulam vocem, & semi perfecta verba
mihi faciant: has vt lubet muto, ac remuto,
vt malæ crescant, & decrescant prout mihi
opportunū videtur: variis coloribus faciem
pingo, vt exigunt loca: imò vna vrbe semel
expilata, operam do cōmutata facie iterum
& tertio expilare: Cymini puluis luteā pel-
lem facit, pallidam atq; subnigram fumus.
Cū vrbes aliquas Protei more in sexcen-
tas mutatus formas defraudauerim, ficto
vulnere, iocosa cicatrice, iocinoris aut lie-
nis penula coxendici alligata, & maxillis
iuglandiū gratia tumentibus: abeo ad alias
vrbes eridendas, numos precario receptos
turpiter ludens, aleaque dilacerans, lau-
tius conuiuor, quàm ipsi nobiles, nihil vo-
luptati parcens, ne meus genius defraude-
tur. P H I. Si verè, & non fictè (vt nunc fa-
cis) ægrotares, non esses omnium mendi-
corum miserrimus? tamen ad hunc vsum,
ad hanc indigentiam, quæ tibi contingere
posset, nihil reponis? M E N D. Vos non in-
telligitis mendicorū bona, tunc essem feli-
cissimus

cissimus: nostrū genus ægritudinibus gaudet, quid nobis potest contingere melius, quàm crus diuinum? (ita enim nos vocare solemus crura vehemēter vlcerata.) P H I L. Quid aliud tunc superest, quàm summa indigentia, & in Xenodochio mori? M E N D. Imò quò magis ægrotant medici, eò magis pecuniam accumulānt, vos eorum mores ignoratis: optimi huius artis viri nunquàm Xenodochia ingrediuntur, ignaui sunt, & desides, indignique vita illi, qui in tali loco se claudunt. verus enim mendicus nullo morbi genere affectus, suum lucrum extenuat, sed quò grauioribus morbis affligitur, magis reddit alieno ære grauatus, per compita circuens, per angiportus, per templa. P H I L O S O P. Certum mihi est, si vehementiori quadā ægritudine caperetur, non solum non circuiret templa, imò nec per lectum sese vertere posset. M E N D. Tunc domini efficiuntur, nobis inseruiunt famuli, magis fidi quàm vestri. nam & ipsi mendici sunt, trahuntque ægrum, aut paruo curru, aut humeris gestant. nullus est tam vehemens morbus, tamque sæuus, qui possit verum mendicum remorari, aut domi claudere. P H I L O S. O Dij immortales, nunquàm huic obscuro generi, & sordido benefaciam. M E N D. Oro, ne ea ingenuitas me

me defraudet. PHIL. Te omnino non defraudabit: nam volo, ut sis mecum frequenter in prandio. MEND. Nec illud prætermittere possum, quosdam esse nostri generis, qui tanquam Principes multis imperant, quos domi alunt, hi indies precario quærunt, & quæ recipiunt, ad Principis domum portant. si panes sint, & pro prandio, vel cœna supersint, eos baiulis vendit dominus: si vestes, aut aliud simile, omnia suis artificibus vendens, in numos vertit: imò & hi mendicorum magistri hos pueros emunt, prauâq; & turpis ipsorum affectio pretium auget, & quò magis sunt tetra vlcera, eò citius emuntur. Si mendicorum mores excutere tentarem, nox prius accederet, quàm sexcentessimam partem referre possem. PHIL. Hæc satis superque sint: at pro tua hac ingenua dicacitate, argenteam monetam accipito, abique, & interim alios fucato vultu, & trementibus verbis decipere pergas. MEND. Valere. AVL. Vides & hûc omnium, quos adhuc viderimus, mendicissimum mortem effugere. PHIL. Imò mendacissimum, cui an vera credi debeant suspicamur, nihil non fingit nouus hic Proteus. quod hominum genus ad vorandum, & ingurgitandum nascitur, quid frugis humanæ naturæ præstare potest? miror Deum
hos

hos patientissimè ferre:& nisi esset summū bonum,ferre non posset. A V L. Egregiè dixisti, sed en colonus meus huc accedit, vir omni laborū genere implicitus hunc voco, tenta an tuæ de morte sententiæ fauere velit:Thoma. T H O M A S. Heus patrone, non te videram:quid hic agis? A V L I C. Tu verò cur ad urbem accessisti? T H O M. Cū nunc emendandæ sint vites atq; recidendæ,nihil mihi agendum superest ruri, nam & vites, & arbores omnes putavi, & sulcis semina dedi, reliquum est naturam occultis fomitibus alimentum & augmentum præstare: interim dum ipsa die noctūque agit, in urbem veni,vt supellectilia quædam meæ familiæ necessaria emerem. P H I L. Sed hæc missa faciamus:Thoma dic mihi, in toto anni curriculo habésne diem vnum vel alterum in quo corpore & animo quiescas? T H O M. Nullum certè habeo:nam & si corpore in die Resurrectionis C H R I S T I, & eiusdem Natiuitatis quiescam, animo sum agitato:quippe familiaribus curis, aliisq; mentis negotiis perturbor, vt nec per integram horam vera quiete frui possim. P H I. Nōne melius esset integrè, quietè, sine aliqua vel corporis,vel animę perturbatione diutius viuere? T H O M. Quis dubitat? P H I L O S. Dum hac vita, & hac vitali aura frueris

frueris, putásne quandoque quietem istam te inuenturum? THOM. Nunquàm. PHIL. Nónne in alia vita hæc quies habetur? THO. Si quis in Dei gratia bene obeat. PHILoS. Ergo expetenda est hæc alia vita tam bona, tamq; omni malo priuata: & hæc deferenda, quæ potiùs mors est, quàm vera vita? THOM. Ita est. PHIL. Tu igitur Thoma, quantò citius fieri posset, aliã vitam optare deberes: quæ cùm haberi nõ possit, nisi per huius mortem, & huius mortem desiderare debes, vt vitam illam quàm optimã enanciscaris. THOM. Mortem optare non possum imò quicquid facio, quicquid patior, quicquid vel molestum vel incommodum, fero, id omne vt superuiuam, ferro, & perfero. PHIL. Sed quietem habere non potes in hac vita. THOM. Satis quiesco si vixero, qui me oderint illa vita quiescât: illa oblectentur, in illam ocysimè recipiantur. PHIL. Et hic ex eorum genere est, qui nesciunt sua bona: Vale mi Thoma. non est opus cum hoc rustico tempus conterere. AVL. Vides, mi Philosophe, in porticus sine, quo loco vitrearius cucurbitas papyro munit, hominum cœtum? PHILoS. Video. AVL. Hi omnes in sudore vultus suo pane vescuntur: illuc ne pigeat accedamus, fortè ex illis vnus tibi consentiet. PHIL. Non ab re erit

re erit inter tot miseros vnà periculum facere, gressus acceleremus, ne quis inde recedat. Quum primùm ad hos mercenarios peruenêre. Philosophus omnes vna voce salutauit: illi versa vice resalutarunt. Tunc philosophus: Num, viri optimi, melius esset, atque felicius ab illis curis quæ animos vestros vexant, ab illis laboribus, quos perfertis, liberos esse, quàm eisdem iugiter occupari? Equidem, respondere. Philosophus deinde: Non video quomodo liberi esse possitis, nisi hanc miseram vitam cum morte commutetis. Probauit Suicida sententiam, quin addit: Mors est calamitosus egregium munus. hoc æquo animo ferre non potuit fumarij mundator: sed indignatus, Suicidam loquentem pingui sermone impediuit, inquiens: Tu id sentis, at ego malletm doliis pro fulchro supponi, quàm vita hac excedere. **P H I L O S.** Nónne quisq; vestrùm miserrimè vitam ducit, cui desunt vestes, desunt cibi, desunt omnia vitæ commoda? **S V I C I D A.** Impudenter loqui videris ò philosophe: nam vitam ingloriè quidẽ, sed voluptuosè deducimus: nempe phasiani desunt, desunt perdices, & Cretica vina, sed vilioribus saturamur, cepis contenti, alliis, & secundario pane, quæ etiam nos sapidius comedimus, quàm vos phasianos

fianos, & capos. quot vestibus indigemus, tot ambimur: nam frigore parum affici-
mur, quo vos tenelli, ac delicatuli exani-
mamini. quoties sues interficio, offam, &
salis pugillos in hanc peram latenter ab-
scondo: & si mulieres adsint, iubeo ut cati-
los, lancésque ferant, ut interim abeuntes,
furta occultare possim. quisq; nostrum lu-
cello, & præda commodè viuit: nemo non
furatur. hic si fumarium purget, non nihil
aufert, quòd mulieres in fumario condidê-
re: & alij pro sua sorte atq; arte idem face-
re conantur. PHIL. Num continuo timore
infestamini furta: & si pusilla sint detegi?
SVICID. Maxime. PHI. Ergo iugis est, &
perpetua pœna vita vestra. SVICID. Omni-
no: tamen non est adeò pertinax, ut mortē
optare debeamus, cum hæc omnia pro ser-
uanda vita à nobis fiant. PHILOS. Quid si
lictores vos caperent? SVICID. Pro re tam
vili non capiunt: & si etiam caperēt, quisq;
pro ingenio suo, aut fugere, aut carcere sol-
ui tentabit. Nullus hic est, qui mori velit.
PHILOS. Valet omnes. AV. Nescio an
quis alius miserabilior in hac vrbe inueni-
ri possit: omnes enim in hunc angulum
vnà conuenêre: tamen nullus est, qui mori
velit, aut cupiat: vel latrinas, vel fumaria
purget: vel sues, vel boues interficiat: vel

vitrea vasa, vel herbas, & olera vendat, vel
 enses, & cultros acuat: vel stoeas papyro
 confarciat: nec ipsi salsamentarij, macella
 rij, fructuarij huic vitæ concedere volunt:
 nec lactarius, & qui veteres calceos refar-
 cit: & si vno verbo dicere liceat, nullus ex
 infimo hominum genere tuam sententiã
 approbavit. Sed en mi philosophe, occasio
 datur, qualem volebamus. Mulier quædam
 Aethiopica ex earum genere, quas Cin-
 ganas vocamus, tibi à tergo blanditur, vt
 numos extorqueat. P H I L O S O. Scythica
 est, non Aethiopica. A V L I C. Ipsa est tibi
 bonam fortunam dictura, quæ illi parum
 adulatur: sed permittas me illam alloqui.
 P H I L O S. Vt lubet. A V L I C. Vis mihi for-
 tunam meam referre, & quæ futura sunt
 aperiræ? A E T H I O. Id efficiam, si deinceps
 obolum numerabis. A V L I C. Duos etiam
 numerabo: caue autem ne me fallas. A E T.
 Extendè manum. A V L I C. Eñ. A E T H I O.
 Duas vxores duxisti, è quibus tres filios na-
 ctus es: deinceps felicissimè viues, nisi duo
 obstiterint, filij mors immatura, & capitis
 vulnus. Auarus es, & immodica libidine
 caperis. A V L I C. Ha impudica atque im-
 proba mulier nihil veri refert: putabas me
 defraudare, vt alios soles per louem post-
 hac neminem defraudabis. Suppone colla,
 vt cit

vt citius & minori ictu moriaris. **ÆTHI.**
 Ha ha domine, quid operosum ages, mulie-
 rem interficiens, & pauperculam? Parce pre-
 cor, parce huic paruo nato. **AVLIC.** Mihi
 videris fatua, & tibi inuida: nam si ab hac
 inopia liberaberis, si tot laboribus finem
 facies, si nihil amplius erit, quod optare
 possis, si deinceps alienas vrbes visitare non
 cogeris, vt viuas, nōne tibi contingeret res
 gratissima, res quam potius quærere de-
 beres, quàm inuentam reiicere? **ÆTHI.**
 Nostrum genus assuetum est laboribus,
 imò aliud viuendi genus consequi nesci-
 remus, quàm istud: me igitur abire finito.
AV. Cur igitur tã temerè dicebas, me aua-
 rum esse, atque libidinosum? **ÆT.** Quoniã
 rari sunt seniores, qui auari non efficiãtur:
 & rarissimi homines, quibus libidinis a-
 ctus non placeant. In reliquis quid prædi-
 ctura sim, quo ordine, & quibus signis, igno-
 ro: nec aliqua est nostri generis, quæ quid
 dicere velit, sciat. Vos estis, qui (nescio qua
 persuasione ducti) putatis nos Scythicas
 mulieres Chiromantiã, & vaticinandi artẽ
 callere, cùm & ipsa præsentia nos fugiant.
 Nos semper bona promittimus, vt mulier-
 culis placeamus, & aliquam pecuniolam
 extorqueamus. Tamen ne semper bene-
 dicere videamur, aliquid incommodi addi-

mus: sed tale, vt non possit bona peruertere. Certus sis, nos futuras Cræso ditiores, si ventura prænoscere sciremus. A V L I C V S. Vitam tibi munere impartior, & simul hanc monetam addo: hinc citò habeas. A E T H I. Dij sint tibi faciles. A V L. Philosophe, nullus est qui in tuam sententiam descendere velit, quantumcunque mendicus, & ægrotus. P H I L O S O. Nondum claros homines allocuti sumus: sed ignaros solos, & qui veluti beluæ vitam ducunt. Nunc adeamus artifices, hi forsan nostræ sententiæ inhærebunt. A V L I C. Et hi quoquæ cum aliis à te discedent. Sed en in pharmacopôlæ officina huius generis conuentus agglomeratur, nescio quid simul habeant commercij. Aediles fortè præstolantur, qui eos ob immunditias mulctarunt, quas ante officinas spargere non cessant. P H I L O S O. Comodè offeruntur. A V L I C. Properemus. P H I L O. Vt fert ætas, gressus accelero, ô viri probi, ne pigeat in hunc angulum secedere: nam vobiscum de re quadam graui verba facturus sum. Tunc artifices secedamus inquit, hoc enim nihil impedimento est. Hos philosophus in hunc modum alloqui cœpit. Viri fratres, putatisne summum aliquod bonum euenturum, quò in hac vita felices esse possitis? Nihil vnquàm tale euent

eventurum iudicant. PHILOS. Vos igitur in hac miseria vitam semper ducetis? At illis visum est hoc nomen, Miseria græue nimis. Quid inquit, miseria? nullus est ex his, qui adsunt, miser. PHILOS. Audite fratres, atque filij, nec indignemini, si verbum aliquod vobis asperum videatur, habetisne omnia quæ possunt haberi comoda? ARTIFICES. Imò potiùs omnia incommoda. PHILOSOPHUS. Estisne ab humanis curis liberi? à solitudinibus mentis? à corporis ægitudinibus? ARTIFICI. Non sumus, sed his plerunque nobis etiam nolentibus, afficimur. PHILOSOPHUS. Res vestræ succeduntne secundum vota? ARTIFICI. Nihil vnquam, aut certè rarò succedit, imò in dies res nostræ in peius labuntur, & mala figuli rotæ in morem, quotidie reciprocant. PHILOSOPHUS. Speratisne dum hac aura frui licebit, ab his quas retulistis curis, vos euasuros? ARTIFICI. Nunquam. PHILOSOPHUS. At si vobis alia contingeret vita quietior, quæ ab omnibus his curis vos liberos efficeret, nōne illa protinus à vobis cupidè quærenda esset? ARTIFICI. Quam vitam nunc dicis, quæ nos ab his malis liberare possit? PHILOSOPHUS. Illam, quæ ab imprudentibus mors vocatur. ARTIFICI. Nobis imprudentior is videtur, qui hac velit

priuari vita, vt aliam ignotam vitam ingrediatur, hic deridendus esset, vt Aesopus canem illum suum derisit, qui inspecta carnis vmbra, veram carnem dimisit, vt fictā vorare posset: nulla nobis videtur huic nostræ præferenda vita. **PHI.** Ergo nec Deum creditis omnibus præesse, & deliciarum locum habitare, ad quem beatorum animæ perueniant, & in quem boni recipiantur vt felicissima & inenarrabili suauitate plena vita lætentur, & viuant. **ARTIF.** Imò nos Deum esse credimus apud inferos malorū ultorem, & qui in cœlis omnium bonorū præmia rependat: tamen nos hîc habitare malumus, nempe hac vita nunquàm spoliati delicias illas, & iucundas paradisi voluptates nunquàm persensimus: quas si persensissemus, fortè illis allekti, hanc præsentem vitam despiceremus: interim verò conabimur, quantum in nobis erit, hîc manere. **PH.** Esto, amici, nulla sit alia vita, quàm ista, num melius est, à quotidianis curis tandem solui, & ab infinitis laboribus liberari, quàm in ipsis tanquàm in Prometheis scopulis consenescere? **ARTIF.** Equidem, **PHI.** Qui est qui in hac caduca & fragili vita continuis curis non affligatur? **ARTIF.** Nullus. **PHI.** Concessistis (nec dudum) melius esse à curis liberum esse, quàm ipsis af-
 fici

fici. **ARTIF.** Maximè. **PHILOSOP.** Ad-
didistis prætereà, neminem esse, qui dolo-
res, qui curas, qui anxietates in hac vita ef-
fugere possit. **ARTIF.** Certè. **PHI.** Igitur
melius est hac vita, quæ est vera mors, pri-
uari, etiam si nulla alia sit vita, quàm in il-
la tot malis, tot discriminibus affectos im-
morari: nam qui hac vita priuantur, nihil
ampliùs sentiunt. **ARTIF.** Tuæ huic sen-
tentiæ nunquàm subscribemus, imò totis
viribus conabimur hanc vitam longius
protrahere, quàm possibile fuerit, & cona-
bimur, vt in nobis erit, calamitates, curas,
dolores, si non in totum auferre, eas saltem
leuare. **PHILOSOP.** O' bone Deus, video
vos esse homines irracionales, qui singulas
propositiones cōceditis, tamen conclusioni
quæ necessariò sequitur, non assentimini,
quippe conceditis nemini in hoc mundo
contingere posse, vt vitam habeat cala-
mitatibus liberam. **ARTIF.** Et iterum
annuimus, & re ipsa experimur. **PHILOS.**
Concessistis deinde melius esse ab his la-
boribus solui, quàm in ipsis diutius con-
senescere. **ARTIF.** Illud etiam elargi-
mur. **PHILOSOP.** Iudicatis prætereà
mortem solam eam esse, quæ ab his vin-
culis vos soluat. **ARTIFIC.** Et nunc
sponte iudicamus. **PHILOS.** Velitis igi-

rur aut nolitis, necessariò inferre oportet
 à vobis, & omnibus nobis mortem esse o-
 ptandam, esse quærendam, & eò eundum
 quò ipsam inueniamus, vt ab huius mun-
 di curis, laboribus, & angoribus libere-
 mur. **A R T I F I C.** Nos è contrario dici-
 mus, nec optandam esse mortem, neque
 quærendam: sed vt fieri potest, fugiendam.
P H I L O S. Num facta ratio hoc infert? **A R**
T I F I C. Quid ad nos tuæ hæ ratiunculæ?
 nos viuere oblectat, & si curæ in dies in
 sexcentas formas transmutarentur. **P H I**
L O S. Estis ergo irracionales, qui rationem
 videtis, assentimini præmissis, tamen con-
 clusioni absque ratione, absque vlla appa-
 renti excusatione terga datis. **A R T I F I C.**
 Hoc est, quod nos sentimus: tibi tua optio
 contingat, posteaquàm tam ardentem mor-
 tem desideras: aut fortè hoc nobis persua-
 dere tentas, cùm tuus animus longè dissen-
 tiat. Nunc opus est Aediles alloquamur: en
 accessêre. Valete. **A V L.** In hoc cœtu nul-
 lum artificis genus deerat, tamen omnes
 mortem euitare cupiunt: nescio an alter ho-
 mo inueniri poterit, qui magis laboribus
 insudet istis. In diuitibus, atque nobiles
 tentandum non est, an illos in tuam sen-
 tentiam ducere possis: nam huius mundi
 illecebris affluunt, & summis deliciis abun-
 dant

dant: Paradisum putant mare hoc, quo innatamus: suas habent delicatulas concubinas, & molles amatrices: nectareis poculis, & condito ambrosia cibo vescuntur: palatia habitant ex aromatibus myrrhæ & thuris, & vniuersi pulueris pigmentarij suffita: atria nunc omitto, & cubicula gemmis & auro decorata: pensiles hortos irriguis floridiores, & terrenos gelida hyeme fœcundos. **P H I.** Statueram diuites hos non tentare: tamen ex his nonnullos noui, qui dolorificis ægritudinibus infestantur: vnum præ omnibus tentandum elegi, qui vehementissimis podagricis doloribus cruciatur, ad huius domum vertamus iter. **A V L.** I præ, sequar. Interim senes hi gressus ut decebat ætatem, accelerabant, quoad podagrici ædes offenderunt: valuas reclusas inuenêre, ut nobilium Ferrariensium mos est: ingrediuntur vestibulum, & per impluium in epistylum transeunt: scalas ascendunt, quas dextrorsum offendere: atrium ingrediuntur, & denique ad nobilis ægrotantis cubiculum perueniunt: pulsant, aperitur. Tunc Philosophus, Saluus sis, mi patrone. **N O B.** Vtinam Diis gratum esset: sed à me lōgè abest sanitas: quid mihi profunt diuitiæ? quid seruorum chorus? quid nati? quid generis nobilitas? nam hac ægri-

tudine adeò præmor, vt vix respirare possim. P H. Hæc quæ pateris, constanti animo ferre debes. nam misericors Deus plærunq; in hoc mûdo tristitia quædam infert, vt vel in altero pœnas auferat, vel easdem saltem remittat: quicquid homo hîc patitur, omnia æquo animo ferre debet. N O B. Cùm nemo possit suo fato obistere, illud eo animo, quo potest, ferre debet, & totis viribus conari toleranter ferre: tamen is equidem cæcus est, qui podagram non dico concupiscit, sed vel illi pusillum etiam blanditur: nescio an illi purgatorij luctus, & afflictiones extremæ podagricos dolores æquare possint: nempe pedibus meis clauos infigi persentio, & caro quæ ossibus inhæret, eodem modo reuelli videtur, vt suilla falsamentarij caro reuellitur, cùm ad conficienda tuceta ossa carnibus exuuntur. P H I. Certè vel Plinius, vel quis fuit ille Philosophus, non ab re scriptum reliquit. Satius esse nunquàm nasci, aut statim in primo lucis ortu aboleri. N O B. Hos procul dubio affirmare ausim satius esse non nasci, aut citius mori, quàm podagricis doloribus affici. P H I. Nónne etiam expedit eum qui hoc vehementissimo dolore afficitur, quantò citius fieri potest, liberari? N O B I. Certé. P H I. At cùm hoc fieri non possit

possit, nisi per mortem, huic ægro mors quoque optanda est, atque expetenda? veluti summum quoddam bonum, quod illum liberat à malis. N O B I. Id nunquàm dixerim mori melius esse: nam pristinae sanitati restitui optabilius est: tamen si quis inuitus totam suam vitam in his cruciatibus transigere cogeretur, is mortem potius cupere deberet, quàm tot angustiis, tot doloribus affectus diutius in vita commorari. P H I. Tamen fieri non potest, ut is, qui grandis natus sit, & ferè senio confectus, podagricos dolores euitare possit: propterea hinc præ vita mortem eligere debet. N O B I. Hic noster podagricus morbus intercalaris est, & in toto integro anno plures habet inducias. P H I. Interim dum vos inducias habere putatis, quia podagrici dolores absunt, nonne domesticis curis, & familiaribus laboribus occupamini? N O B I. Maximè. P H I. Nunquàm igitur est à malis vel corporis, vel animæ libera hæc vita? N O B I. Nunquàm. P H I. Eam igitur deferere potius præstat, quam modò corpore, modò animo vexari, & nunquàm ab his liberum fieri posse expectare. N O B I. Non sunt adeò graues hæc curæ, neque adeò laboriosæ, ut mortem implorare debeamus, qua media curas illas eitemus. P H I.

Num

Num satius est curis vacare,quàm illis esse impeditum,vel graues sint, vel leues? **N O B I.** Omnino. **P H I L O S O.** Num id expectandum, quod ab his soluere potest? & ab ea præsertim calamitate podagrica, qua te iterum vexari formidas? **N O B I.** Prorsus. **P H I L O S O.** Est'ne aliquid in hoc vitæ pelago,quo & familiares curas, & mentis affectiones,& podagricos labores emendare possis? **N O B I.** Nihil, quod sciam. **P H I.** Num omnia hæc incommoda vitæ exitu corriguntur? **N O B I.** Corriguntur quidem,vel potiùs auferuntur, sed alio non mediocri dispendio. **P H I.** Quo? **N O B I.** Lucis,id est vitæ priuatione. **P H I.** Vita humana nónne hæc omnia,quæ superiùs dicta sunt,præstat,in qua nemo sua sorte cōtentus est? **N O B I.** Prorsus. **P H I.** Nónne igitur id præ omnibus eligēdum est, quod mali nihil,boni plurimum adfert. **N O B I.** Certe. **P H I.** Mors vitæ opposita est,& vita omnia mala affert, mors verò illa aufert:nam vitæ opposita est.& hæc est oppositorum conditio,opposita facere, Dic igitur,nónne id deterius est, quod mala facit,quàm id quod illa aufert? **N O B I.** Maxime. **P H I.** Est igitur vita morte deterior,& mors ipsa à verè sapientibus optanda. **N O B I.** Tua hæc argumenta aliquid momenti

menti omnino habere videntur, sed non tale, ut ad mortem me allicere possint, hac vita mirificè oblector, & hoc vnum est, quod in summis podagræ cruciatibus me præter modum angit, paucior mortis. **P H I.** Nonne mors tuo podagrico dolore melior est? **N O B I.** Et suavior, quia dolorem emendat, tamen dolores istos potius ferre volo, quàm mori: nam spe quadam pascor auferri dolores posse, & deinceps per temporis spatium absque dolore superuivere, nec frustror mea spe. **P H I.** Interim tamen variis curis afficeris, & continuò podagræ timore. **N O B I.** Nugæ sunt quas refers, cùm semel euaserim, nihil mali amplius futurum cogito, & præteritum obliuioni trado. **P H I.** Si dimidium vitæ tempus curis, & doloribus afficereris, eligeresne in his consenescere? **N O B I.** Imò gratissimum mihi foret, & ad decrepitam usque ætatem peruenire. **P H I.** Quid si maior vitæ pars eodem modo affecta esset? **N O B I.** Adhuc consenescere optarem, imò cùm nihil sit vita melius, nihilque suauius, etiam si toto vitæ tempore ita afficerer, vivere potius optarem, quàm mori: nempe ignoro, quò profecturus sim. **P H I.** Igitur fide cares? **N O B I.** In fide non dubito, sed res est dulcissima vita. **P H I.** Quare
igitur

igitur cùm primùm huc accessi, & tu ipse dicebas, auferri ab hac vita melius esse, quàm his continuis miseriis immorari? N O B I. Tunc communi loquendi modo utebar, & non ex re, neque ex animo. Hæc est summarum summa, mortem summè abhorreo, & super omnia terribilia odio habeo. vidi multos etiam sæuissimis morbis cruciatis, qui tamen totis viribus mortem effugere tentabant, quam & deliri ipsi euitare conantur. P H I L O. Num multi se ipsos suspendunt? N O B I. Hi non sunt fatui, neque deliri, sed maniaci, & furibundi, cacodæmone agitati. hos, & eos etiam qui se præcipites dant, non solùm non puto homines esse, sed neque etiam animalia. P H I L O S O. Tamen mortem cupiunt, & illam tanquàm bonum, pro scopo accipiunt. N O B I. Certè pro bono accipiunt: sed æquè est, vt is, qui meretriculas adit, quas morbo Gallico affectas esse nouit: hic enim morbum cognoscit, affectionem videt, tamen irretitus turpi illa tentigine, quam sub specie boni & delectabilis imaginatur, morbum spernit, quem plærunque magno præmio emit. Et parricida speciem boni accepit, vt hæres esset: tamen rem sceleratissimam perpetrat. Qui igitur seipsum necant, quod pessimum est, sub boni quadam

dain specie agunt. Imò ex hoc morrem omnium rerum pessimam esse inferre oportet. Dic igitur mi Philosophæ (nunc & ego versa vice Philosophum interrogabo) si quid sit, quod alio melius sit, nōne omnia eiusdem generis his quæ sunt in alio genere, meliora erunt? **PHILOS.** Profectò. **NOB.** Si mors igitur vita præstantior sit, quælibet mors quacunque vita præstantior erit. **PHI.** Syllogismo concluditur. **NOB.** Certus autem sum, te nunquàm putaturum mortem illius, qui se ipsum perimit, esse meliorem vita etiam cuiuslibet miserrimi. **PHI.** Imò ratione, qua mors est vita melior, sed ex conditione agentis peior est: nam hæc est rerū conditio, hic mos: Quò res sunt præstantiores, eò peiores esse oportet, ut prava agentis cōditio expostulat: cuius rei exemplum habere potes in Eucharistia, quā nihil sanctius, nihil religiosius, si vir integer bono animo cōsecrauerit: è contrario, nihil deterius, nihil perfidius ratione agentis, si turpi animo cōsecretur. **NOB.** Vno verbo te expediam, ò Philosophæ: Quando ita tibi lubet, moriaris: ego vitā opto, viuere cupio, & nihil mihi atrocius videtur ipsa morte. Abite igitur, & cū mortuis de morte verba faciatis. Interim ego cum viuis de vita concertabo. **PHI.**

Vale

Vale igitur mi, nobilis vir. Aulice, diues hic mediocri dolore infestatur, & si quis habeat humana commoda, hic vnus est. Alium quendam adeamus à teneris annis amicum, qui vesicæ calculo, & renum doloribus cruciatur, quibus (vt Plinius, & antiquorū Medici censuerunt) nulli alij sunt grauiorē dolores. A V L I C V S. Mihi abstinendum videretur ô Philosophē ab hoc labore. nam si hic, quem tam dirē cruciatum vidimus, mortem euitare studet. neminem puto tibi assensurum, & nos in præsentiarum frustra lapidem loturos. P H I L O S O P. Tamen argumentis coactus est. A V L I C. Quid curat ipse argumenta? Interim ad ædes patientis calculū peruenēre. Valuæ reclusæ erant, & puer à paleis quibusdam & festucis vestibulum emundabat: huic dixit Philosophus: Quare in præsentiarum herus tuus occupatur? P V E R. Mœrore, & vehementi cruciatu : audisti n' vocem illam magnam non mediocriter intonantem? P H I L O S O. Audiuius valde longè, & mirati sumus clamorem. P V E R. Is fuit, quem mox reliqui pudenda absque pudore ostendentem, & pecudum more (ex doloris vehementia) manibus ac pedibus ambulantem. P H I. Mihi summè placet, vt illum hac hora conueniamus. P V E R. Expectate parum
per

per, quoad illi de vestro accessu nonnihil indicem. Quo nomine vocaris? **PHILOS.** Tam citò mei oblitus es, qui quotidie huc accedo? **PVER.** Parce mihi Philosophe, nescio quid mihi obumbraverat oculos. ingrediens puer horum aduentum domino indicavit, qui è lecto surgens, Philosopho occurrit in hunc ferè modum exclamans, Sæpè sæpiùsque ad nos ingrederis ô Philosophe, tamen nulla præsidia tecum affers, nulla tuæ doctrinæ testimonia: affer, affer remedia, quæ tam diros cruciatus extinguant. **PHILO.** Aequo animo feras. nam Deus optimus sanitatem reddet, & nos nonnihil præsidij nobiscum attulimus: nam pulverem hunc, pusillum ex lithospermate, & aliis nonnullis, cùm ibis hac nocte cubitum, degluties, qui maximo erit tibi leuamento. Sed dic, ô amice (ni tibi sit molestum loqui) cùm lapidis incendio perureris, & eius motu dolore angeris, num melius esset mori, quàm tam diris affectibus cruciari? **CALCV.** Quid inquis mi Philosophe? Mors oblectamentum esset delitiæ: quippè nunquàm spero ab hac efferata ægritudine liberari. **PHI.** Tu igitur ab hac vita solui cupis. **CAL.** Et vehementer cupio: imò & singulis diebus mortis auxilium imploro, & eam apertis & ob-

uiis vlnis expecto. P H I L. Aulice hic suafore non indiget: iam vici, & palmam referre debeo. A V L. Non sum tam leui testimonio contentus: permittas me illum alloqui, vt noscam an serio, vel ioco loquatur. Dic charissimè, ésne vnquàm vita functus? C A L. Nunquàm, tamen hoc percupio. Imò singulis diebus experior, & nunquàm mori finio. A V L I C. Sed mortis dolores in centuplo superant illos, quos in præsentiarum pateris ex calculo: nam Mors vltimum est terribilium: sed cras (vt arbitror) experieris. C A L. Vidésne mortis quædam indicia? A V L. Nulla profectò. C A L. Cur igitur tam præceps iudicasti me cras passurum esse dolores mortis? A V L I C. Ne cures hoc scire. C A L. Obsecro per Deos, si quid occultum vides, id mihi aperias. A V L. Non possum tuis precibus non satisfacere: Philosophus hic tibi à cunis amicus, vt vir est insignis & pius, tui misertus est, & puluerem illum venenosum emit, vt te ab his affectibus paucissimis horis liberaret. C A L. Hà improbè & scelestè Philosophe, non satis adhuc angor, tu tentas nostris miseriis vltimum luctum addere? A V L. Tu igitur non putas melius esse mori, quàm tam sæuis cruciatibus vexari? C A L. Non equidem. A V L I C V S. Igitur neque vita priuari cupis

cupis? C A L. Non per Deos. A V L I C V S.
Cur igitur tam cōstanter affirmabas hanc
vitam tibi fastidio esse, & mortem præ vita
eligebas? C A L. Dolor ipse in hæc verba
me duxit, quo infestante quid loquar,
ignoro. At sedato dolore sententiam mu-
to, & cum filiis, vxore, atque amicis con-
fenescere opto, quanuis & nunc grandis-
sim natus. P H I L. Tu ergo vexari potius
elegisti, quàm liberari. C A L. Nequaquàm.
P H I L O S. Tamen mos id curabit, & ei
opem præstabit, cui nescit vita mederi.
C A L. Viuendum est, etiam dolore summè
infestante: nam reposita est quædam spes
in sinu meo, quâ spero adhuc sine calcu-
lo me superuicturum. P H I L O S. Tamen
vnum est, in quo videris mortem præ vita
elegisse. C A L. Quidnam est hoc? P H I L.
Optimos calculorum abscissores per to-
tam Italiam quærere non desinis, vt cal-
culum educant: num tunc morti planè ex-
poneris? C A L. O' quàm vanissimè loque-
ris: imò hos quæro vt viuam: vir es pinguis
Minerux: video me hunc dolorem diu non
esse laturum, vt annos aliquot meæ vitæ
addam, hoc dispendium subire non vereor:
quot etsi periculosum sit, tamen multos
etiam euasisse nouimus. sed en dolores irri-
tantur, intenduntur, parcatis obsecro, si pu-

denda detexi, nam cogor vbique mingere: hinc abeat obsecro, quoniam & simul inter mingendum excerno. P H I L. Vale, & puluerem illum deglutito: nam venenosus non est, sed ita tibi dixit Aulicus, ut probaret an ex animo diceres, quando mortem vitæ præferebas. A V L I C V S. Vidisti n' quo cruciatu, quo acerbo & vehementi dolore teneretur pauperrimus hic vir: obriquit pœnis, stillabat sensim, vix oculi temporibus coërcebantur & sua orbita, eius facies tanquàm ignis exardescit, tamen diu viuere cupit, tot miseriis atque calamitatibus afflîctus. P H I L. Ex his est, qui sensu, & non ratione ducuntur: sed Philosophos, atque Theologos adeamus, qui naturæ secreta cognoscunt, & qui huius vitæ indignitatem, & alterius vitæ præstantiam nouerunt: hi statim in nostram sententiam descendent. Interim religiosos omittere decreuimus, quos mortem odio habere nouimus, & vitam summoperè diligere, & qui Dei amore incommoda euitant: hos verò omittam, ne quis ex bonis offendatur. A V L I C. Ne hos viros posthabeas: nam si quis tibi assensurus sit, ex hoc genere erit: nam peccatis carent, esuriunt, sitiunt, vigilant, de nocte surgunt, ut Psalmos & orationes cantillent, in patriam festinant. P H I L O S.

Nolo

Nolo huius generis viros irritare: intus & in cute illos noui. Si quid verissimùm depromerem, quod in eorum mores aliquid faceret, statim hæreticum me vocarent: adeò omnia, quicquid ea sint, ad fidei articulos deducunt. Nos verò quicquid de his sit, id reducamus in cumulum virtutis, & meritorum, & inscitiam fingentes vulgarium mores imitemur, antiqua scilicet multorum vestigia sequentes. A V L I. Suborta est mihi ambiguitas, ô Philosophè. P H I L. Quænam? A V L. Si mors desideranda est, quisque igitur seipsum perimere deberet, vt finem suum assequeretur. P H I L O S O P. Hoc fieri non debet: tu nõne putas homines esse sub Dei potestate, & ab ipso custodiri? neque aliquem ex eius custodia (vt Plato inquit) eo inuito aufugere debere? A V L I C. Ita reor. P H I L O S O P. Si quis ex tuis seruis seipsum, te inuito, interficeret, num illi irascereris, atque si posses, pœna afficeres? A V L I C V S. Omnino, si possem. P H I L O S O. Quum Deus homines possideat, nemo seipsum interficere debet, nisi Deus necessitudinem aliquam imposuerit, quam euitare non posset, aliter post mortem ab illo punietur, qui & animam ipsam punire potest. A V L. Diligenti ratione suastisti, neminem seipsum interficere debere:

sed mihi in hoc obtempera: Duo sunt in
 carceribus occlusi, senex & iuuenis, ambo
 plectendi capite, eos inuisamus obsecro. hi
 fortè priùs à religiosis irretiti, in tuam sen-
 tentiam deuenient. P H I L. Vt lubet. Tunc
 pedibus addidère alas, ad carcerem perue-
 niunt, & statim loci pœnalis commenta-
 riensem magistrum inueniunt: cui dixit
 Aulicus, quid agis mi Philacista? hic re-
 spondit, Liçtores expecto, qui duos quos-
 dam misellos damnatos capite ad Præto-
 rem conducant. Hic subridens dixit, Cur
 huc accessistis? vultisne condi, & carceribus
 seruari? A V L I C. Dij auertant: sed hos mi-
 ferrimos (ni refugerint) lubenter alloque-
 remur: sùntne vno in loco? P H I L A C I-
 S T A. Non: sed in hac prima custodia iu-
 nior clauditur, satis bellè ad mortem præ-
 paratus. In illa verò, quæ dextrorsum est,
 senex continetur, quem nullus vir probus
 solari potest, nullus illi suadere potest, vt
 mortem, quam promeritus est, libenter
 subeat. Hic igitur locus est, in quo iuuenis
 clauditur; si placet, ingredimini. Post hæc
 carcerem ingredienti, Aulicus in hæc ver-
 ba prorupit: Deus te liberet, vt Ionam fecit
 de ventre ceti. Tum iuuenis decollandus
 hoc audiens, dixit, Hac re indigeo: sed post-
 eaquàm huc accessimus, hæc eundum est.

Tunc

Tunc Philosophus, Quàm felix es, & ipsa iuuenta illustris, qui cras sub aurora miseras humanas sub imperio habebis, immortalī vita donaberis, pro mortali & caduca: quid aliud expecto ego præclarius, quàm ab his miseriis auferri? **IUVENIS DECAPITANDVS.** Hac sorte contentus sum, cùm Diis ita placuerit, & mea coinquinata scelera promereant. **PHIL.** Confide fili, & hæc constanti animo feras: iam video tuæ constantiæ præmium apud Superos in martyrum choris parari. **AVLIC.** At si fieri posset, non potius viuere inalles? **IUV.** Malim profectò. **PHIL.** Ne illum in vitæ amorem reuocemus Aulice. **AVL.** Esto: ad senem accedamus, nam hic iuuenis libenter à vita decedit, quia mortis iudicium rescindere non potest. Adde iuuenes ob imperitiā vitam minoris facere, quàm senes: propterea singulis diebus iuuenes inconsideratè vitæ discrimina subeunt. Senem verò decapitandum partim fatuum existimo, partim sapientem: fatuum, qui tam odiosè ferat, quod euitare non potest: sapientem in diligenda vita. Sed en audi ipsum senem eiulatibus cōquerentē. **PHI.** Senē quidem audio, sed pueris cōparādum. Iamq; senis custodiā ingrediebantur. Tunc Philosophus altiori voce intonuit: Quid

agitur? Vnus ex his qui senem solabantur, pro cunctis respondit, nos totis viribus huic seni suadere conamur, vt læto animo cum sanctis Angelis in beatorum choris cohabitare velit, & æterna visione frui: sed corpori, & sensibus nimis indulget, mortem effugere cupit, à qua dissolui nullus est nūc modus. Tunc Philosophus, Sinite me illum alloqui. Cur ita sæpè suspiras pater, ac suspiria multis cum lachrymis, imò de pectore trahis? vbi illa tua constantia, quā tot viros impavidè trucidasti, tot in milites etiam solus grassatus es? SENE X. Hà hà, sum hīc ferè dolore exhaustus, vita priuare me parant, quam omnium rerum dulcissimam puto. PHIL O. Num audisti vulgatam Platonis sententiam, Humanam vitam peregrinationem esse? opus est peregrinum eò tādē peruenire, quò à Superis destinatum est. huc accessisti, in cœlum vocaris, num lætus in patriam abibis? Quis peregrinus adeò fatuus propè patriam constitutus, regredi tentaret? iam occupas proprium solum, cur lætus non ingrederis? dimitte, dimitte tuam hanc mollitiem, quæ nec satis infantili ætati conuenit. SENE X. Certè vera sunt, quæ refers: tamen non possum non ægrè ferre mori, qui adhuc per aliquot annos superuiuere potuissem. PHIL.

Et per

Et per quot annos? octogenarius es, quam ætatem. paucissimi, quos æquus odit Iupiter, attingunt, & nondum es hac laboriosa vita satur? **SENECA.** Id me vehementer angit, quòd mea morte non moriar. **PHILO.** O bone vir, nulla est alicuius mors, sed cuiuscunq; quælibet. Quid refert (inquit Seneca) mori cæsim, an punctim? Voluntariam mentem præpara bonorum optimo, id est morti consentientem. **SEN.** Mori necesse est, etiam si noluerim: tamen quòd sponte & lubenti animo id efficiam, nulla sunt argumenta, quæ id suadere possint. **PHIL.** Dic mi pater, necantne merentem, vel immerentem? **SEN.** Merentem, & eum, qui nec decem vitis satisfacere posset. **PHI.** Si igitur merentem necant, non solùm non ægrè ferre debes, sed te ipsum sponte præstare debuisses, ut purgarent, & occiderent. **SEN.** Utinam aufugere potuissem. quæ animalia mortem non fugiunt? Ipsæ etiam aues clatris rostro perfractis extra caueam auolare nituntur. **PHILOSOPH.** Nihil merent, & sunt bonorum ignaræ: si tibi gratum sit, ex Platone tibi ostendam, quòd non solùm non erat fugienda mors, sed abs te imploranda, & quærenda. **SEN.** Nugæ sunt, & puerorum deliramenta. **PHILOS.** Eia igitur incipiamus. Iustum omne, ut

iustum est, nōne bonum, atq; pulchrum?
S E N. Maximé. P H I L O S O P H. Si quis agit,
nōne opus est aliquid pati? S E N. Quomo-
do hoc ais? P H I L O S O. Si quem percutias,
agis: nōne opus est illum qui percutitur
pati? S E N. Prorsus. P H I L O S. Imò opus est
eadem ratione patiatur, quā percutitur.
S E N. Non accipio. P H I L O S. Si aliquo fine
percutiatur, nōne opus est eodem fine pa-
tiatur, quo percutitur? S E N. Equidem. P H I.
Rursus dare pœnas, nōne est aliquid pati,
& ab aliquo agente, scilicet puniente? S E N.
Omnino. P H I L O S O P H. Qui punit, num
iustè punit? S E N. Iustè: sed & nonnunquā
iniustè. P H I L O S O P H. Nemo iniustè pu-
nit, cū is qui iniustè punit, non puniat,
sed iniuria afficiat eum, cui sub falso puni-
tionis nomine malum infert: post hæc qui
punitur, num iustè patitur? S E N E X. Iustè.
P H I L O S O P. Omne autem iustum bonum
est atque pulchrum, vt superiùs concessisti.
S E N. Concessi. P H I L O S. At quod bonum
est, & pulchrum, num honestum, vel vtile,
vel delectabile? S E N. Ita arbitror. P H I L O.
Vnusquisq; igitur, qui malum aliquod per-
petrauit, punitionem quærere debet, vt iu-
stitiam subeat, quæ illi honesta erit, aut vti-
lis, aut delectabilis. Cū ergo tu pessimè
egeris, ne puniri ægrè feras: imò forti, atq;
temper

temperanti animo fructuosam horam expecta, quâ purgaberis, & ab animæ prauitate liberaberis. *SEN.* Hæc omnia vera esse cognosco: tamē inops animi, concitari non possum. *PHILOSOPH.* En alia ratione utamur: Si corpus & anima (vt eorum exigunt naturæ) æqua passione tenerentur, cui citius remedium præstare deberes, animæ, an corpori? *SEN.* Animæ. *PHILOSOPH.* Qui morbus pollutior est, quive magis verendus (etsi æquè comminaculent) animæ, an corporis? *SEN.* Animæ. *PHILOSOPH.* Et huius rei hæc est causa, quia anima est excellentior corpore, num istud ais? *SEN.* Maximé. *PHIL.* Quæ autem ars à corporis morbo nos liberat? *SENEX.* Medicina. *PHILOS.* Igitur cū corpus ægrum est, medicum vocas, & summè peritum, qui te sanitati restituat, cæterique ita faciunt? *SENEX.* Ita solent. *PHILOS.* Quid si medicus inurere cogatur, membra abscindere, amara potui dare, num hæc subeunt, vel refugiunt. *SEN.* Subeunt omnia, vt sanitati restituantur. *PHILOS.* Cū verò sanitati restituti sunt, à corporis morbo liberi euasere, nōne? *SEN.* Ab eodem. *PHILOS.* Donasti superiùs animam corpore præstantiorem esse, & animæ morbum corporis morbo longè peiorē, tōtq; subimus incommoda

moda, vt corpus sanetur, nōne & maiora discrimina pro sananda anima subire conueniet? s E N. Ignoro quīnam sint morbi animæ. P H I L. Iniusti, grassatores, parricidæ, fures, auari, fœneratores, nōne morbo animæ afficiuntur? s E N. Certé. P H I L. Sed quis ab his morbis liberare potest, si cui resipiscenti purgari placuerit? s E N E X. Neminem ex mortalibus scio. P H I L O S. Sūntne qui puniant, & homines meliores reddant? s E N. Prætores, vt arbitror. P H I L. Rectè sensisti: nam incipientes furta committere flagellis purgant: qui purgati deinceps res alienas vident, & intactas prætereunt: alij rursus perseuerantes auribus priuantur, atque naso: si altiùs ægritudo radices iecerit, hos acriùs purgant, & longè amariori pharmaco vtuntur. Sūntne igitur Prætores, qui animam morbo liberant? s E N. Ratione infertur. P H I L O S. Erāsne æger anima, & prauè affectus, id est grassator, fur, homicida? s E N. Maximè omniū. P H I L O S. Hà hà pater, cur lictores expectasti, qui te caperent? te ipsum sponte Prætori offerre debuisti, & ab illo animæ sanitatem protinus petere: sicuti si corpore ægrotus fuisses, à medico petiisses. s E N. Nimiū est hic dolor, quem Prætores inferunt. P H I L. Quid ais? delectatio est: num curari

curari à medico delectabile est? & ægri maximè gaudent cùm actu curantur? nempe futuram sanitatem expectant? s E N. Certè. P H I L O S. Non est igitur dolendum, esse in Medicorum animæ manibus, qui illam purgent: imò potius hîc anima æger delectatione affici debet. Quisquis igitur quî animam suam graui quadam ægritudine affectam habet, cuius iam iudici sponte se offerre deberet, & ab eo purgatoria medicamenta expetere, quibus purgatus in pristinam sanitatem anima restituatur, sitque sui ipsius accusator, & morbum (vt dicitur) obuia manu gerat, atque omnia ægritudinis incōmoda Prætori vti Medico referat: deinde purgatoria pharmaca subeat, quæcunque illa sint, vel mutilet, vel flagellis torqueat: imò si opus fuerit, capite mulsetur, suspēdatur, quoad anima medicamento reintegrata cōualescat. s E N. Tamen non paucos noui grassatores, homicidas, omni scelerum genere deturpatos, qui & Præto-rem, & lictores summopere cauebant.

P H I L O S O P H. Insensati erant, & his sensum imaginibus decepti, & omniū penitus insanissimi: his similes, qui morbo corporis affecti sese medico cōcredere nolunt, amara pharmaca reformidantes, vt pueri faciunt. s E N. Vir optime, his verbis ita ani-

mm

num meum instituisti, vt sedatè, ne dicam voluptuosè, mortis discrimina patiatur.

P H I L. Iubilet igitur animus tuus, gestiât, oblectetur, qui capitis ablatione purgatus in cœlum aduolabit mūdus, immaculatus, & à sanctis angelis inter martyres coronabitur, quiescet absque dolore, absque vlla mœroris labe. Iam lictores instare video, vt Prætori præsenderis. Vale, & huius animæ

pharmacum percupidè bibe: illa vitiis exonerata, atque purgata, ante summi Tonantis tribunal accedet. A V L I C. Dedisti huic seni satis commodum medicamētum:

certus sum, primos illos hortatores nunquàm in mortis consensum hunc inducturos esse: imò nec tu ipse induxisses, nisi moriendi necessitas instaret.

P H I L. Cùm hic senex argumentis coactus nostræ sententiæ inhæserit, dignus sum, vt præmia reportem. A V L I C. Non acquiescit sponte, quod suspiria ostēdunt: sed nisi vi capite mulcetur, libenter tuum hoc pharmacum non biberet, imò nisi illum in vitæ amorem vel

memoriam perducere vererer, tibi ostenderem illum summoperè mortem abhorre-
re. Sed nūc opportunius erit philosophos aliquos, atque theologos adire, qui si tuis argumētis subscribant, mihi ipsi conditio-

nes imponam. P H I L. Nosti philosophum
illum

illum antiquæ disciplinæ, grauem vnà, & theologum consummatissimum, qui non rarè mecum domesticè obambulat? A V L. Noui. P H I L. Illum adeamus, qui vnus erit pro cunctis. A V L I C. Lubet. Tunc iter ad philosophum philosopho peramicum inchoarunt, sed affuit occasio, qualem non putarant: nam eius famulum inter eundum inuenère, qui cursim, & anhelans gressus festinè trahebat. Quorsum, inquit philosophus, adeò raptim volas? Tunc famulus. Ad auditorem peccatorum accersendum, qui dominum meum visitet, & ad hanc peragendam viâ hortetur. P H I L. Quid ais? oppressisti me: nunc agitur tertius dies, quo simul de cœli natura, deque angelis in foro differabamus: ô vita nostra misera, & tanquàm vitrum fragilis, an ægrotaret ignorabam. F A M V L V S. Languet, spiritum ab imo pectore trahit, viaticum recepit, inunctus est, & is qui aliàs adeò sapiens fuit, nunc mortem abhorret, & summopere in vitam anhelat. P H I L. Sine religiosum suis preculis vacare, ego eius vice fungar, & operam dabo, vt ab hac vita sponte recedat. Ad huius ædes peruenère, & vestibulū ingressi imbecillem, & tristem ægri vocem audiēre. Tunc philosophus his verbis cubiculum ingreditur. Quid hoc amice? vbi tua illa
animi

animi magnitudo? vbi philosophica cōstan-
tia? ordinem naturæ considera: illuc ibis,
vnde venisti. A E G E R. Iamdiu est, quòd hęc
mente reuoluo, nouique hanc esse omni-
bus communem viam, quam nemo evita-
re potest: sed pauore quodam, nescio an hu-
mano, vel ferino extimulor, quem non pos-
sum à cogitatione repellere. Videor vide-
re corpus hoc, vita, gustu, tactu, & aliis
sensibus priuatū putrescere, in vermes con-
ueri, atque vorari. P H I L O S O P H. Nunc
profectò mihi sine sensu esse videris, quo-
ties vereris, ne illi corrumpantur, & ne ca-
ro hæc putrida vermibus dometur: nōne
putas animam ab hoc corporeo carcere so-
lutam rerum naturas expeditius percipere,
& ea etiam quæ sensu capiuntur, præstan-
tius attingere, quàm cū est in ipso corpo-
re clausa? A E G. Maximè. P H I L O S O P H.
Quid perfectius, quidve excellentius, ali-
quid rei flaccidæ, atque statim perituræ,
gustu sentire, vel gustus rationē, & Ideam
noscere, quā omnia gustui subiecta tene-
bis? A E G. Ideam & rationem. P H I L. Hæc
Idea nōne promptius ab anima, quæ sit
corpore libera, quàm ab eodem impedita
percipitur? A E G. Valde. P H I L O S O P H.
Imò corporci sensus plerunque impediunt,
quoties ægritudo sensus obtundit, vt ne-
queant

queant eorum sensuum, qui affecti sunt, sensilia tractari. A E C E R. De cæcis, atque surdis exemplum esse potest, qui de coloribus atque sono parùm iudicare possunt. P H I L O S. Es' ne vnquàm in Platonis operibus versatus? A E G E R. Sæpiùs. P H I. Quid inquit ille hominem esse? A E G. Animam claustro mortali clausam, corpùsque vmbra culum hoc ingēs, ne optimorum bono fruatur, scilicet ne Ideas rerum contempletur. Imò tam diu angitur, tam diu mœstitiis ac doloribus afficitur, quàm diu hoc carcere detinetur. P H I. Cur igitur times, cur tam pauidus contremiscis, si compedibus, & fæculenta custodia liberaberis? num illum desipientem putares, qui cæco carcere putrido & fæculento solui posset, tamen in ipso diutius immorari niteretur? A E G E. Hunc valde riderem, nouique has meas lachrymas esse vanas: sed non possum nō amare hanc vitam, in qua tam diu sum versatus, & dolere in discessu. P H I L O S O. Aegrè fero ego, & non possum non indignum putare tam prudētem Philosophum ac sapientem, tam egregium Theologum, atque consummatissimum, qui nihil non vestigatum reliquerit, mortem adeò timidè & pueriliter expauescere, quod Philosophum non decere constat. A E G E R. Sed

R   vtinam

vtinam huic philosophico studio non nauassent : hoc est, hoc inquàm, quod me deterruit: nam sæpiùs circa animæ naturam philosophatus sum, & apud me adhuc sub iudice lis est, quid de ea futurum sit. P H I L O S O. Hà vir egregie, quæ nunc audio? num putas animam per se à corpore liberam esse, & mortem nihil aliud esse, quàm corporis ab anima solutionem? A E G E R. Omnino. P H I L O S. Dic, esne Philosophi opus voluptates sequi, vel eas longius euitare? A E G E R. Quid inquis? P H I L O S O. Debéntne Philosophi pocula ingurgitare. epulas vorare, venereis commaculari, egregiis vestibus indui, vel his frui, vt necessitas compulit? A E G. Vt necessitudo expostulat. P H I L O S O P H V S. Verus ergo Philosophus debet animam ab his corporeis oblectamētis habere expeditam. A E G E R. Debet, si verus est, P H I L O S O. Num vulgus hos putat mortuos, qui voluptates deserunt? A E G. Ita putat. P H I L O S. Num Philosophi tunc maximè speculantur, tunc maximè contemplantur, & viuunt, cùm animam in sese recipiunt, ac colligunt, nihil vident, nihil audiunt, nullo sensu fruuntur, sed penitus à corporeis rebus auelluntur? A E G. Maximè. P H I. Nónne est Philosophi officium speculari? A E G. Est. P H I L O. Num

Num melius liberè atque expeditè speculari,quàm impediri? A E G. Melius. P H I L O S O . Num corpore impeditur? A E G. Et hoc impeditur. P H I L O S . At Philosophi munus est optare liberum esse,& cò melius speculari posse,quò fieri possibile sit. A E G. Valde . P H I L O S O P H V S . Si quis igitur verè Philosophus est, & Philosophiæ muneribus gaudet,mortem ipsam,quò citius fieri potest,optare debet,vt sit speculationibus liber,& agilius in omnes Ideas penetrare possit. Deique similis fiat. Imò si verus est Philosophus,dum hac vita fruitur, id est hoc caduco corpore circumcingitur, à vulgo mortuus existimatur, qui omnes illorum voluptates deferuit, omnes cupidias atque libidines spreuit. Edit,bibit, induiturque vt viuat,posteaquàm ita Deo placuit:non viuit,vt his curiosè fruatur. A E G. Audio nouum Socratem vera hæc inferentem,& referentem. Ea ratio,quam nuper adduxisti, suadet Philosophum corporis mole oppressum eius finem attingere non posse,imò quàm maximè à corpore secedit,tam altius scientiarũ abdita penetrat. Sed vnum est,quo vehementer extimulor,quod nuper tanquàm verum assererẽ. P H I . Quidnam hoc est? A E G E R. An anima huius corporis.vinculũ exeat,vel potius cum

eo simul intereat & vnus sit hominum & iumentorum (iuxta Solomonis sententiam) interitus : nam ante horam in syn- copin incidit , & eâ non paruo spatio affectus sum. Interim nihil intelligebat anima, nihil speculabatur, nihil sensu cognouit : quid tunc agebat ? quid feriabatur ?

P H I. Hoc ignoras ? Ipsa obesis corporeis clatris ligabatur, cuius mores dum in ipso est corpore, pati necesse est. Putabam te humana quadam fragilitate, & consuetudine mortem expauescere : sed hoc multò deterius est, quo illam expauescis : nempe hæresin sapit : & quam hæresim ? eam, quæ non solum Christianam religionem, sed omnes etiam bonos mores aufert. Sed ô præclare frater, ne hoc animo hinc recedas. nam si tibi gratum sit, argumenta parabo, quibus animam immortalem esse & tibi & aliis suadere possim. A E G. Nihil mihi gratius contingere poterit. P H I. His igitur omisissis, quæ ex præcedenti disertatione colligi possent, alia quædam sequamur indicia, & paulò altius maiora argumenta exordiamur, vt mentem hanc inanem, quæ à religione Christiana discedit, in suam orbitâ reducamus, Eia igitur. Quid esset miserius homine, quidve infelicius inter cuncta huius mundi animantia, si corpus & anim

anima vno interitu morerentur? qui semper corporis imbecillitate, animi inquietudine perturbatur, quid inquàm infelicius? Cùm cætera animantia, etsi corpore afficiantur, nihil mente sua, nisi quòd præsens est, percipiant: cùm homines & præteritorum malorum memoriam habeant, & ea quæ futura sunt, prænoscant, & prædoleant?

ÆG. Certè nullum animal homine miserius esset. PHILO. Tamen animal est Deo proximum, quod illum colit, honorat: tamē habet vitæ terminum beluis vel æqualem, vel parum differentem, & est ad plura minus idoneum: nudum ab utero venit: cum aliis secum vestimēta nascantur. Ideò non est credendum hoc animal nihil habere, quòd cæteris animantibus præstet. ÆG. Habet omnino, & id est, intelligere. PHI. Nihil homini contingere potest deterius, quàm Intelligere, si animus rem corpore perit: nam pafsiones, & miserias intelligere, atque meminisse miseriis cumulum præbet: propterea aliud esse oportet, quo homines bruta excedant: sed hoc nihil aliud esse potest, quàm animæ immortalitas: quæ quoties est soluta corpore, præmiis afficitur, si Dei mandatis paruerit: & pœnis, si eisdem obstiterit. ÆG. Hæc tua ratio probabilitatem quidem dialecticam sapit,

sed à demonstrationis natura longè distat.
 P H I. Quid opus est in his rebus demōstrationem quæramus? nempe quod probabile est, sufficit necessitati coniunctum, cui Christiana fides adiiciatur, & plurium philosophorum opinio, & in suscitandis mortuis miracula à Sanctis facta. A E G. Et miraculis fidem non præsto, & num mortui in lucem redierint ambigo. P H I L O S O P. Ea'ne credis quæ à dignis fide viris prodita sunt memoriæ. A E G. Maximè. P H I. Hæc à sanctis viris, quorum fides scientia est, maximisque philosophis scripta sunt: quatuor inquam Evangelistis primò, deinde Hieronymo, Augustino, Gregorio, Ambrosio, Hilario, Chrysostomo, & reliquis Christiani dogmatis proceribus: his nisi assentiri volueris, cur historiographis tam facilè fidem præstas? A E G. Scripsere historici, quæ nihil ad illos. P H I L O. Hi quoq; celebratissimi viri nunquàm miracula descripsissent, literisque mandassent, nisi illa propriis oculis vidissent: hac eadē ratione nullis historicis, nullis emolumentis credendum esset: sed hæc aliàs. Nunc ad animam ipsam redeamus, cōmunibúsque argumētis, & tibi notis, sed fortè ægritudinis vi oblitis, animam immortalem ostendamus. A E. Huic nodo summoperè incumbendum est,
 vt amb

vt ambiguitas à nostra mente recedat. P H. Est bono animo , Deique implorato auxilium, qui tibi in hac vltima calamitate opem ferat. A E. Sit mihi præsto Deus, mentemque dirigat , & ipsius misericordiæ lumine illustret. P H I. Ita igitur incipiamus. Anima seipsam mouet, & primò, an ab alio mouetur. A E. Seipsam primò mouet: sed per accidens, vt inquit. P H I. Seipsam mouet, & primò mouet: sed hic motus est vita, ergo sibi ipsi vitam præstat. assentirisne? A E. Assentior. P H I. Cùm verò in qualibet natura sit perpetuus sui ipsius amor, & idē nunquàm deserat seipsum, nunquàm viuere desinet: imò quia ipse est motor, & motus est vita , nunquàm mouere cessabit, ne seipsam perdat. Imò si mori dixeris, aut prius esse , quàm moueri , auferetur: aut prius moueri quàm esse , aut vnà moueri , & esse subtrahentur. Non primum , quia motus non potest esse seorsum ab essentia : nec secundum , etenim spontaneus motus id concomitatur, quod semper motum facit: nec tertium , quippe nulla mutatio potest illi ab intrinseco vel extrinseco aduenire. Non ab intrinseco quando ex ipsa motus vitalis atque viuificus aduenit: nec ab extrinseco, quia fons motus aliundè moueri nō potest. Est igitur

immortalis & æterna. A E G E R. Hæc ratio non nihil habet maioris efficacix, quàm præcedens. Perge obsecro: nam gestit animus propriæ naturæ, & æternæ consentiēs.

P H I L O. Argumenta hæc (vt nosti) demonstrationis argutiam non sapiunt, sed verisimilia sunt necessitati propinqua, quibus Christianæ fidei lumē addere oportet. Eia, scito te Aristoteli multum incubuisse: nonne ille tertio de Anima libro dicit, Sensitivum non sine corpore esse: Intellectivum verò separatum esse posse? A E G E R. Ita ferè scribit. P H I L O. Intellectus nonne anima? A E G E. Certè. P H I L O. Anima igitur separata à corpore subsistit. A E G E R. Sed alibi eodem in libro de Anima oppositum refert. P H I. Estò, sed vbi citatam propositionem describit, proprium dogma aperit. alibi verò conditionatè oppositum recensuit. Prætereà formæ unitæ materiæ nonne per motum, & mutationem materiæ in actum reducuntur? A E G E. Prorsus. P H I.

Idem Aristoteles libro de Animalibus, intellectivam animam ab extrinseco advenire dicit: non est igitur materiæ cōmixta: imò ab eadem remoueri potest, & per se esse. A E G E R. Satis constant hæc rationes, sed obsecro Aristotelem, & Ethnicos philosophos posthabeamus: nam ego, vt sectator

TOT CHRISTI, illis minimè fido. PHIL.
 Non despicio hæc tua vota, sed illis maxi-
 mè parendum censeo. Dic igitur, si quid
 corrumpitur, nōne in contraria corrup-
 pitur, habétque contrarium, & est ex con-
 trariis constitutum? A E G E R. Ita est. PH I.
 Quæ contraria habet anima, ex quibus
 constituta sit? A E G E. Nulla, nisi contrario-
 rum rationes, quas tenet dixeris esse, con-
 trarias. PH I L O. Hæ verò rationes contra-
 riæ non sunt, aliòqui in vno essent duo con-
 traria. A E G. Certum est. PH I L. Humanus
 igitur animus incorruptibilis est. A E G E.
 Ex prædictis optimè infertur. PH I L O S O.
 Cœlestia etiam corruptione carent, quia
 eorum materia ab his corruptibilibus alic-
 na est. A E G E R. Ob id æternè mouentur.
 PH I L O S O. Sed anima, quam materia
 concreta est? nam omnes rerum species (vt
 inquiunt) immaterialiter recipit. A E G.
 Nulla. PH I L O S O. Ex te igitur inferas im-
 mortalem esse hominis animam. A E G E R.
 Sexcenta noui huius generis argumenta,
 quæ passim in omni commentariolo di-
 uulgantur: nunc res ex postulat, vt altiores
 quasdam rationes adducas, quibus mens
 mea vehementius irritetur. PH I L O S O. Vt
 lubet. Dic igitur, putásne vnā esse omniū
 materiam omnibus communem, an hæc

ratione suadebo? A E G. Fateor sine pugna.
 A V L I C. Sed ita sermones temperes ô Phi-
 losophe, ne mens mea vagè discurrat. P H I.
 Cur id ais? A V L I C. Ego, qui Philosophi-
 cis decretis operam non dedi, ut vos dedi-
 stis, illa ignoro, quæ æger tanquàm vera
 sua sponte elargitur, & nisi interpretabe-
 ris, horas molestè feram. P H I L O. Tu ergo
 respondebis, & ægrum hoc fasce leuabis.
 Vidisti Solem vapores quosdam ab aqua
 eleuare, quos in aërem transformat? A V L I.
 Vidi. P H I I O S O. Hi vapores sùntne aqua,
 an aër? A V L I C V S. Aqua erant, postea in
 aërem versi. P H I L O. Est igitur aquæ pars
 quæ fit aër? A V L. Ita arbitror. P H I. Dic
 postea, manet aqua cùm fit aër, an in nihi-
 lum corrūpitur, priusquàm fiat aër? A V L.
 Quid sit respondendum ignoro. P H I L O S.
 Putásne naturam ipsam aliquarum rerum
 perniciem velle? A V L I C. Minimè. P H I L.
 Optimè inquis. At si aqua quoties fit aër, in
 nihilum euanesceret, tunc natura in rerum
 perniciem exultaret: propterea opus est ali-
 quid aquæ seruari: imò si vniuersa euane-
 scât, nōne opus esset solem ex nihilo præ-
 dictum aërem facere? A V L I C. Maximè.
 P H I L O. Philosophis autem & ipsi naturæ
 non consentit, Ex nihilo fieri aliquid: nem-
 pe id est diuinum munus, nec restat sub
 aëre

aëre aqua, quia inuicē aër & aqua, calore, & frigore opponuntur. A V L I C. Accepi. P H I L C S O. Aqua frigida est atque humida: calidus & humidus aër: igitur nonnihil est, in quo conueniunt, & nonnihil, in quo differunt. A V L I C. Hoc noui: calido & frigido dissentiunt, conueniunt humido. P H I L O. Si ergo ex aqua fiat aër, num opus est humiditatem retineri? A V L I C. Certè, quia hac in natura conueniunt, frigiditatem verò abesse oportet. P H I L O S. Quàm optimè infers, vires Minerua dignus. Sed si humiditas superest, num alteri inhæret? A V L I C. Quomodo ais? P H I. Illa humiditas æquè est qualitas, sicuti albedo, at semper chartæ, ligno, aut lapidi inhæret albedo: num & humiditas ipsa cuiuspiam inhærebit? A V L I. Experiar an te acceperim: illud intelligis, corpus subesse humiditati. P H I. Intellexisti. Cùm igitur ex aqua fiat aër, humiditas & materia supersunt, frigiditas abest. Prætereà si ex aëre fiat ignis, nū eadē ratione opus est maneat aëris materia, & caliditas ipsa? A V L. Cōmunis est utriq; pedi calceus. P H. Eadē est in omni re dispositio: opus est superesse materiam nulli corruptioni subiectam, quā Philosophi primam nūcuparunt. A V L. De hac recertior fieri cuperem. P H. Cognoscitur hæc

hæc materia per analogiam quandam ad res artificiales, quia ars imitatur naturam: nam figulus vasa & pateras argilla conficit, quæ si frangantur, adhuc superest argilla, ex qua & alia eiusdem generis, vel diuersi generis fingi possunt: nosti hæc? **AVLICVS.** Noui, sed quò tendunt? **PHILOSOPHVS.** Scis materiam non posse ex eo, quod est, mutari? **AVLICVS.** Scio: quippe natura non finit res in nihilum euanescere. **PHILOS.** Est'ne aliquid supra materiam? **AVLIC.** Quomodo ais? **PHILOS.** Corpus hoc nostrum materia est. habetne aliquid quod illi dominetur, & imperet? **AVLIC.** Certé. **PHILOS.** Hoc nónne est rationalis anima, quæ est cuius materiæ domina, regina, & præses? **AVLIC.** Est, ut opinor. **PHILOS.** Nónne dignius est, atque conuenientius, Regem & dominum esse magis incorruptibilem seruo & subiecto? **AVLIC.** Quid inquis? seruos noui validissimos, & dominos imbecillissimos, & ægros. **PHILOS.** Hoc nihil ad rem facit: si dominus in suo Esse & valetudine seruum gubernaret, & à domini sanitate serui sanitas dependeret: nónne opus esset dominum sanitate frui, si seruus sanus esse debeat? **AVL.** Maximé. **PHILOS.** Eandem conditionem habet anima respectu materiæ

Nix, quam habet dominus respectu serui.
A V L I C. Nunc accepi. **P H I.** Iam concessisti
materiam incorruptibilem esse. **A V L.** Con-
cessi. **P H I.** Quanto igitur magis rationalis
anima, à qua omnis materia dependet, in-
corruptibilis erit? **A V L.** Perpulchrè infer-
sed nescio, an ægrotanti satisfacias. **A E G.**
Iam vana illa à nostra mente coërcetur opi-
nio: prosequaris obsecro: nam in patriam
vocari desidero: nihil hîc stabile, nihil fir-
mum. Mors instat, quâ vobis etiam præsen-
tibus, & non prænoscentibus eripiar. **P H I.**
Dic Aulice: Quod alicui per se conuenit,
potestne ab eo, quandoque separari? **A V L I.**
Dicam illud Aristophanis, ἀμαθείσις ὁρῶν πῶς
ἐπὶ καὶ σαφείσις ὁρῶν, Dic aliquantò inerudi-
tius, & apertius. **P H I L O S.** En circulus su-
apte naturâ rotundus est, eritne circulus,
qui non sit rotundus? **A V L I C.** Nunquâm.
P H I. Id est, quod per illam propositionem
intelligebam: Quod inest alicui per suam
naturam nunquâm ab eo separari potest.
A V L I C. Concinnè declarasti. **P H I L O S.**
Omne quod est, num est per suâ formam?
A V L I C. Certé. **P H I L O S O.** Forma igitur
illa est, quæ esse impendit? **A V L I.** Omni-
no. **P H I.** At anima nonne est forma cōtra-
riis, & materia carens? quæ esse tribuit?
A V L I C. Maximé. **P H I L.** Imò tali ratio-
ne

ne dat anima esse corpori, ut illi nihil vicissim corpus rependat: nam si corpus aliquid animæ daret, vel esset eius forma, vel materia: non materia, qui materia recipit, non dat: nec forma, quoniam illa forma, quæ animæ daret esse, fuisset forma: & non hæc quæ anima dicitur: propterea nihil est, quod animæ hoc largiatur, ut esse tribuat. Igitur à se ipsa hoc habet. A V L I C. Planè. P H I L O S O. Si à se ipsa hoc habet, & aliis ut sint impertitur: igitur & sibi ipsi hoc idem impertiri debet. A V L I C. Maximè. P H I L O S O P. Nihil autem inueniri potest quod seipsum perimat, vel natura sui ipsius interitum tentet. A V. Ita puto. P H I. Quum igitur anima sit sui ipsius esse, & reliqua omnia, quæ sunt animata propter ipsam sint, anima semper erit, aliter sibi ipsi non esse præstaret, ac vellet. A V L I C. Optimè accepi, sed nescio an æger assentiat. P H I. Nisi assenserit, rursus ipse dicat: Animæ natura num est sibi ipsi hæerere? A E G E R. Est. P H I L O S O P H V S. Igitur eius esse illam sequitur, ratione qua sibi hæret. Prætereà nonne constat nihil à seipso dissidere? A E G E R. Maximè, quia inter se, & ipsummet nihil intercedit, quod ipsum à seipso separare possit. P H I L O S O. Si ergo quatenus hæret sibi, eatenus est: semper hæret, ergo.

ergo semper est : anima verò est eiusmodi forma : igitur anima est immortalis. A E G. Non possum non resiliere ab impia illa opinione , quæ animam meam in hoc discessu perturbabat. Id prorsus nunc teneo nihil tam verum esse , nihil tam certum , atque indubitatum eorum , quæ auribus haurio , oculis coràm intueor , & manibus teneo , quàm illud , quod argumentis prodidisti , Animã scilicet esse immortalem : hoc veritas inspiravit , Philosophi plures comprobant , huic omnium hominum cōsensu subscripsit , Martyres sanguine testati sunt , sancti verbis & moribus expressere , tradidit C H R I S T V S , Dæmones confitentur. Quid amplius curo mortem ? quam nuper asperam , & inhumanam iudicaui : nunc illam placidam , nunc benignam voco , atque inuoco , vt citius me expediat , citius ab his malorum inuolucris liberet. P H I. Cur tibi prius videbatur inhumana priuatio hæc , quæ mors dicitur ? A E G. Quoniam antiquiores historias mēte volutanti nullus occurrebat , præter vnum Socratem , qui hanc nō fugeret , & qui illi non maledixerit : Animal nō est , quod mortem euitare non tentat. Postea in mentē veniebat Paulus electionis vas , qui ardore viuēdi captus mortem aufugit , è fenestra per sportam demiss

demissus. Alter Paulus primus Eremita, ne diem ultimum clauderet, præsidum tormenta fugiens solitudinem furtivè petiit: & ipse CHRISTVS sudavit vnà, & ingemuit morte illi ab Angelo prænūtiata: tamen eius vestigia sequi debeamus. Quot Sanctos legimus, mortis conditione impeditos, fugam attentasse? Mos est hominum atque brutorum vitam cōmendare, diligere, obseruare: è cōtrario mortem detestari, odio habere, & quò longiùs fieri possit, auferre. Hunc nostrum mentis discursum Aesopi Phrygij fabulatoris Apologus sequebatur: hic senē fingit è monte abscissa ligna deferentē, qui longa via defatigatus, lignis depositis, mortem vocitabat. Astitit Mors, Quid vis, inquit, cur tam crebrò me vocas? Senex præsentem mortem exterritus, quam absentem vocabat, subitam excusationem inuenit, inquiens: Magno hoc lignorum pōdere ferè detritus, te vocabam, vt opem ferres. Nihil aliud hac fabella docuit vir ille fabulis veritatem tegens, quàm omnes homines esse vitæ amatores: & si sexcenta incōmoda, sexcenti labores, sexcēta rerum discrimina subeant, nunquàm tamen naturæ satisfacere cupiunt. Nonnulli lingua solùm, & summis (vt dicitur) labris mortē ipsam, dum abest, inconsultè vocare solent

solent : cùm verò præsens est , ægrè ferunt ,
& eam magno nixu pellere conantur. **AVL.**
Perbellè Aesopus. **ÆG.** Auicenna præter-
eà in libro de Viribus cordis , non solùm
non esse optandam mortem , sed neque ab
hominibus cogitandam docet. **AVLIC.** Et
optimè. **ÆG.** In præsentiarum verò tuis
argumentis optimè Philosophe illustratus ,
vanas illas cogitationes effugavi , quæ nihil
aliud erant , quàm antiqui hostis deceptio-
nes , mens mea desciuit ab illis. At benigne
Philosophe , & mea salus , obsecro te ne
amplius me audiendo , & te dicendo de-
lasses , felici omine abeas : nam sentio ani-
mum istum in primo mortis limine esse ,
nunc nunc naturæ satisfaciet , atque in cœ-
lum (vt spero) euolabit. **PHIL.** Vale igitur ,
amice charissimè , vale felix : hodie vi-
sitabis sanctam Hierusalem , in Angelo-
rum atque Sanctorum consortio omnipo-
tentis Dei visione frueris. I præ , nos ad te
ocysimè aduolare speramus. Prinde crea-
torem deprecæris , qui nobis admissa remit-
tat , atque eius lumine illustret. Vale rursus.
AVLICVS. Quàm miserrimum est huma-
num genus ? tot labores patitur , tot subit
incommoda , denique brutorum more oc-
cumbit : hic vir diu studiis , atque discipli-
nis insudauit ? quid nunc illi profunt hæ ar-

tes? **P H I.** Quid profunt? non parum profunt, si plurimis Theologis credendum est, qui censent peritos homines indoctos in cœlo gloria superare. Rursus non est res misera mori, nec miseri sunt, qui disciplinis vacant. Adde probos, atque doctos viros ab hac vita perpolitos abire, indoctos verò, & improbos rubigine confectos, iuxta illius Philosophi sententiam, quisquis fuerit, qui humanam vitam ferro comparavit: hoc si nimis exercueris, conteritur: si non exercueris, rubigine consumitur. Ita homini moriendum est, qui si in disciplinis versetur, conteritur: si nihil agat, marcore, & desidia consumitur. At pulchrius est nitidè, & perpolitè mori, quàm rubigine & mala desidia consumi. Propterea pulchrius est ardentè vigilare, insudare, & ob disciplinas algere, quàm turpiter vino, Venere, atque pluma sepultum obdormire, & tam dignis laboribus abstinere. **A V L I C V S.** Egregiè Philosophus ille percensuit. Nunc verò quo eundum? Num satis expertus es neminem velle mori? **P H I L O S.** Nobiles supersunt, Principes, Reges, qui sunt magis aduersantes hostes, quàm in hac mea sententia comprobâda habere possim. hos deferamus, ne fabulam cantemus surdis, & Aethiopem in albemus aqua: quin (si fieri posset

posset) vitam infinitis diuitiis emerent.

A V L I. Propter quid non solum homines, sed & bruta mortem totis viribus effugere conantur? P H I L O. In brutis est quidam naturæ impetus : in hominibus verò , in nonnullis est humana fragilitas , vel stimulus peccati , vel modica & ferè sopita fides : vel habitus, nescio quo flagitio mente receptus : nemo hanc fugere debet , vel præsentem timere , cùm nullum sit illi remedium : nam illam timere , nihil aliud est, quàm sapientem videri eum , qui nō est sapiens, vt Plato inquit in Apologia. Quippe cùm id sit videri scire , quæ nesciat : nemo enim scit, vtrum mors summum bonorum sit : metuunt autem proinde ac si esset summum malorum, quod tamen nesciunt. Idem in Gorgia scribit , Mori nullus formidat , nisi omnino rationis expers, atque ignarus. Quin & si verum scripsit Aristoteles primo Ethicorum , capite secundo tertij tractatus , Mortuo nec bonum , nec malum esse, ocysimè moriendum est: quippe à malis soluihur, & in non malum proficiscimur. A V L. Esto , mori præclarius sit, quàm viuere, quod genus mortis tibi videretur eligendum , & à Deo optimo maximo impetrandum? P H I. Inquiunt Senecæ mortem generosam fuisse, & aliis minus mole-

stam, cui omnes venas in balneo secuerunt, & naturalis mors infecta non est, qua ex longa ætate humores sensim absumuntur, & tunc homo subducitur, quò vires robustiores euadant, vt lucerna facit olei consumpto alimento: tunc enim lux extinguatur, quum splendor increscit, & in micans quoddam splendoris lumen euanescit. Veruntamen, & id genus mortis ab homine desiderandum puto, quod Iulius Cæsar optabat, repentinè inquàm à vita submo-
ueri: nam homo eripitur nescius an tollatur, omnium malorum expers, quæ ante mortem cruciare solent, & illam terribilem reddunt. Est summa felicitas (inquit Plinius libro septimo, capite quinquagesimo tertio) repentinè mori: infinitosque hac morte defunctos cum nobiles, tum principes recenset. O' felicissima mors, quam vulgus insanum execratur, nihilque putat esse atrocius. Imò nihil instantius à Deo impetrant, quàm à subitanea morte liberari, habentque suas quasdam preculas ad hunc finem, vt Pater noster, sancte Iuliane, & ô Intemerata. O' vanissimū vulgus, deberes non genus mortis petere, sed contritionem. At, inquiunt, petimus hoc, vt confiteri possimus. O' beluæ insensatæ, nō id quærendum, sed deprecandus omnipotens

tens vt det antequàm sint vltimi dies, sui recordationem. Deprecantur ferè in hunc modum, Volo vitam prauam ducere, tu da bonam mortem (ita enim vocare solent mortem non repētīnam.) Id non est à Deo petendum, sed bona conscientia, quā sit semper paratus, cūm venerit hora, nec curare an repentina sit, an retardans mors. Imò ne ægritudinis vi distorqueamur, corporis languoribus afficiamur, repentina mors potius optāda, & eligenda: cūm multiplex sit doloris genus in morte, quæ ad longam ægritudinem sequitur: nam opus est hominem prauis affectibus, & diuersis angoribus vexari, amara pharmaca deglutire hominibus valde molesta, inungi, obscœnâ membra detegere, & ægrum maximè vrget molestia eorum, qui assunt in-feruientes ægro. Vulgus iterum clamat hunc esse infelicissimum, qui nec testamen- tum condiderit, nec fuerit extrema vnctio- ne perunctus, & aqua exorcizata aspersus: desunt qui plorent in recessu. O' rursus vanissimum vulgus. si hic verus homo fuit, & non belua humana pelle contecta, nō adeò expectauit in condendo testamēto, vt hora indigeat, vel ita se gessit, vt nihil eo indigeret. Illas verò inunctiones, & aquæ asper- siones maximè laudo. At si quis vir probus

fit, Dei amicus, quid si cum his, vel sine his ab hac vita decedat? Imò (vt quisq; nouit) mortis dolorem conduplicant, & triplicant deinde fatuarum mulierum atq; puerorum luctus. O' quantum Thraces, Italos, & reliquos orbis populos sapientiâ excedunt, qui in amicorum, parentum, atq; filiorum morte iocantur, saltant, choreas agunt, cõuiuia atque tripudia, veluti de eo, qui vitæ miseria effugerit. In ortu plorant, incærent, de eo, qui vitæ labores ingreditur, quique tot incommoda subiit. Epicurei prætereâ mortuos non esse plorandos censent, & in xii. Tabulas de hac te lex habetur. Quin & Plato suis in Legibus, libro xii. sancit neminem mortuos plorare debere, quorum animæ ierint ad meliorem vitam. At si quis vel insanus plorare voluerit, extra domum prohibeatur, agat domi suæ quid velit. Optarem sospitatore nostrum CHRISTVM omnibus Christianis id indulgisse, vt nemo ploraretur, & omnes diem suum in eius gratia repentina morte obirent. Massagetæ populi sunt hac in re valde prudentes (vt Diuus Hieronymus secundo in Iouinianum libro refert) qui ex ægritudine morientes infelicissimos putant. Sed vnum est quod agunt à Christiano dogmate abhorrens: nam debiles & senes interficiunt

ficiunt, eorum miserati conditionem, ne ex ægritudine moriantur. Hæc est summa, & totius rei nodus. Si quis sapiat, & mentis ratione constet, cum æternæ vitæ felicitatem nouerit, & animæ immortalitatem, ut ab his miseriis, ab his labyrinthis inuolucris seipsum liberet, quantò citius fieri possit, mortem optare debet: verum non adeò concupiscere, non adeò ardentè efflagitare, ut fiat alter Cleombrotus Ambraciota, qui se præcipitem dedit. A V L I C.

Quid dicendum sit nescimus: id verò scimus, Neminem adhuc in tuam sententiam descendisse: nullus est, qui libenter & totis viribus mortem non effugiat.

P H I L O S. Omnes ratione carent. A V L I C.

Nullus igitur apud te rationem habet. Sed hoc nihil ad me. Neminem ad hanc usque horam tuis argumentis cogere potuisti, ut tecum esset: herbam igitur porrige, & tibi met conditiones impone. Eia & tu ingenuè fatearis, vellésne mori? P H I L O S O P.

Ab sit in præsentiarum mors: tamen si me mori contingeret, non adeò ægrè ferrem, ut vulgus insanum facit. Cæterum victor es, fateor, dedo me tibi: Nemini mors placet. Sed hodie vnà prandebimus, post prandium meum librarium cubiculum ingredienti, præmiū reporta-

bis, quod in angulo propè fenestram later.
 A V. Quidnam est? P H I. Videbis: nunc
 domum properemus. A V. I tu, sunt mihi
 negotia quædam peragenda, statim sequar.
 P H I. Hora appetit. A V. Appetit? I præ,
 hunc vtrum breuibus alloquar. P H I. Ego
 hîc interim sedebo. A V L I C V S. Ne se-
 deas, eamus.

S E N E X. Arbitror ad Dialogi finem iam
 peruentum esse. B R A S. Et iam ad ægri
 limen peruenimus. S E N E X. Hîc sedendo
 tamdiu immorabor, quoad ægrum visita-
 ueris, & dulcioribus verbis solatus fueris.
 B R A S S A. Sedeto: nam ego ad illum iu-
 grediar. S E N E X. Cur tam citò rediisti? an-
 ne est spes vlla salutis? B R A S S A. De cor-
 poris salute nulla prorsus, sed de animæ sa-
 lute, maxima: quoniam adest reuerendus
 & consummatissimus Hieronymus Papi-
 nus, qui illi apertū cœlum sua incredibili
 facundia demonstraui, vt nihil aliud optet
 ægrotus, quàm illuc ascenderi, & suam
 illam beatam animam in Abrahæ sinum
 collocare: iam iámque in locum in quem
 peruenire cupit, euolabit. S E N E X. Dij fa-
 xint. At in recessu si tibi molestus non ero,
 Emplastrum quæ in pharmacopôlis sunt, per-
 pendemus. B R A S. Quomodo molestus esse
 poteris, si itineris laborem auferes?

S E N

S E N E X. I.

Cùm ergo tibi lubeat , vt de Emplastris verba faciamus , à nominis ratione exordiri conueniet . vnde deducitur nomen hoc Emplastrum? **B R A S S A V.** A verbo Græco, quod est *ἔκπλαττω*, id est formo , & fingo, vnde *ἀπὸ τοῦ ἔκπλαττεσθαι*, quod est fingere , & formare , emplastrum deriuatur. **S E N.** Videbitur ergo potius nominandum esse emplatton, quàm emplastrum. **B R A S.** Ita profectò est, & Galenus in primo de Compositione medicamentorum per genera , vtitur vocabulo *ἔκπλαστον*, classe quinta , pag. 210. F cùm ait: Simili modo nec herbæ solæ emplaston pharmacum efficere possunt. Quare primi emplastrorum aucthores non temerè ex oleo quoque metallica coquere excogitarunt , quæ liquefieri possint , liquefacere , ac siccas herbas contusas , cribratasque eis adiicere. **S E N.** Cur postea dictum est emplastrum , si vel emplatton , vel emplaston nominari deberet? **B R A S S A V.** Fuit additum ꝑ dictioni inter σ & ο & deinde in vsum celsit , vt emplastrum diceretur , & ab antiquis etiam fuit nomen hoc emplastrum vsurpatum, & Galenus plærunque hoc nomine emplastrum vtitur. **S E N.** Quicquid sit, à formando nomen habet. **B R A S S A V.** A forman-

do, inquam, & fingendo, licet & alia fingantur ac formentur medicamenta. Paulus libro septimo, capite decimoseptimo, simplicia quæ emplastra ingrediuntur, in metallica partitur, & in lapides, in terram, in feces, in cineres, & in conchyliis: hæc omnia sub metallicis contineri possunt. Diridit & in oleosa, inter quæ alia sunt lachrymæ, alia liquida, alia liquores, alia succi, semina, radices, & herbas rarò recipiunt emplastra. *SEN.* Imò maior pars hæc nostro tempore recipere videtur. *BRASS.* Illa recipiunt, quia verè emplastra nō sunt, sed potiùs cataplasmata. at eiusmodi nominum distinctio haud magnificienda est: sed ad rem ipsam redeamus, & tu secūdam illum quem seruasti ordinem emplastra referato. *SENEX.* Aliàs à me dictum est, hæc absque vlllo ordine esse descripta. *BRASS.* Ordinem in præsentiarum voco, si id primū referas, quod primò in tua scheda scriptum est.

SENEX. II.

Ita efficiam, sed è crumena schedam prius educere oportet: en iam adest: emplastrū de Crusta panis primū occurrit examinandum. *BRASSAV.* Non habet auctorem vt arbitror, hoc emplastrum. *SENEX.* Non quòd sciuerim. *BRASSAVOLI.* Imò habet

habet authorem, Montagnanam scilicet. Verùm intelligo authorem non habere antiquum, & inter medicinæ procures numeratum. **SENE X.** Quid ad me facit antiquitas, modò affectui profit, pro quo confectum est. **BRASSAV.** Imò non mediocriter prodest vomitui, cùm vehemens est, & homo, vel puer cibum continere non possit, breuèque tempore suo munere fungitur. **SENE X.** Audiui munus suum in semihoræ spatio efficere. **BRASSAVOL.** Fortè nondum in semihora emplastri vis ad ventriculum penetrauit, sat est quòd id breuè efficiat, tu vero interim emplastrum de crusta panis, quod paratum seruas, referto. **SENE.** Hoc parari iubeo, & seruo.

R. Mastiches

Mentæ

Spodij

Corallorum rubrorum

Singulorum 3 j.

Crustæ panis infusæ in aceto per semihoram 3 ij.

Olei mastichini

Cotoneorum

Singulorum 3 j.

Farinæ hordei quantum sufficit.

Misce, & fiat emplastrum. **BRAS.** Alii sunt pharmacopôlæ, qui idem profectò seruant pondus

pondus, sed plura recipiunt simplicia, quàm id habeat quod seruas, nam ita conficiunt:

R. Mastiches

Mentæ siccæ

Spodij

Corallorum rubrorum

Sandalorum alborum

Rubrorum

Singulorum ʒ j.

Crustæ panis infusæ in aceto ʒ ij.

Olei mastichini

Cotoneorum

Singulorum ʒ j.

Farinæ hordei ʒ j. & β.

Misce, & fiat emplastrum secundum artem.

S E N. A' meo nō differt, præterquàm quòd sandalos recipit albos, & rubeos, qui in cōpositione mea haud recipiuntur. **B R A S S.**

Nota omnia esse probè miscenda, vt ad minima commistio fiat. Nonnulli sunt idiotæ, qui in hoc casu panis buccellam accipiunt in acetum intinctam, quando fuerit vstulata, alij intingūt in Creticum vinum, postea sequenti puluere aspergunt.

R. Cinnamomi

Mastiches

Gingiberis

Cariophyllorum

Singulorum ʒ j.

Misce

Misce, & fiat pulvis subtilissimus. postea panis buccella supra ventriculum extendatur, nam vomitus ipsa sedatur, & profectò optimum est præsidium licet vulgare sit, & ab idiotis ac mulieribus paretur, breuique à vomitu liberat, & concoctricem ventriculi vim roborat: & licet gingiber ac cariophylla calida sint: tamen vim quandam habent adstringentem, hocq; emplastrum absque igne fieri debet, panem probè conterendo & reliqua in puluerem redigendo, scitòq; panis crustam priùs debere esse probè vstulatam, antequàm in acetum infundatur. *S E N.* Quænam est crustæ panis vis? *B R A S S A V.* Cùm supra scintillas vstulatur, vim habet adstrictoriam, quæ illi maior inest, cùm fuerit aceto imbibita, acetum verò reliqua quæ simul sunt mista penetrare ad amussim facit.

S E N E X. I I I.

Emplastron. Diaphœnicon vocatum sequitur. *B R A S S A V.* Compositio est apud Mesuen, à palmulis quæ ingrediuntur nomen sortita. *S E N.* Haud inscius sum. *B R A S S.* Nónne conficis tu, vt à Mesue conficitur. *S E N.* Mesue compositionem referto, & tūc an ita conficiam, respondebo. *B R A S S A V.* Ita parat Mesue.:

℞. Ceræ ℥ ij.

Olei

Olei rosacei

Nardini

Singulorum ʒ iiij.

Misce, & fiat cerotum. Deinde

℞. Dactylorum siccorum numero xl.

Tortellarum de scœni ʒ v.

Posteà per biduum in odoratum vinum infunde, & cotoneorum carnem in vino decoctorum ad drachmas septem accipito, & terantur cum dactylis contritione exquisita, cerotóque misceantur, & in mortario adeò contundantur, vt vnà iuncta videantur ac sint, posteà adiice:

Mastiches

Olibani

Absynthij romani sicci

Singulorum ʒ ij. & β.

Ligni aloës

Macis

Myrrhæ

Aloës

Spicæ

Acatix

Gallix

Ramich

Calami aromatici

Singulorum ʒ j.

Laudani ʒ ij.

Misce, & iterum conterantur donec simul
mista

mista sint. Deinde ex eo super laminā line,
& ex xylo aloë suffumigato, & supra sto-
machum pone iecur, & viscera.eius autem
vis amplior est, si mastiche & laudanū cum
cera & oleo misceantur, & ita cum catetis
emplastrum conficiatur. s e n. Emplastrum
diaphœnicon, quod seruo hoc præcisè est,
quod retulisti. B R A s. Omnes eodem mo-
do conficiunt, nonnullis demptis, qui de-
cem tortellorum de scœni drachmas appo-
nunt. s e n. Quid verè intelligēdum est per
tortellos de scœni? B R A s s. Diuersi diuersa
imaginantur, alij etenim inquiunt esse pa-
nem azimum biscoctum, alij dicūt esse pa-
nem ex lacte confectum, nos biscoctum pa-
nem intelligimus, qualis ille est, qui Vene-
tiis passim venditur & vocatur *biscoctelli*,
fit etiam Ferrariæ, sed non passim vendi-
tur vt Venetiis, illi verò amplè decipiunt,
qui panem elixum accipere volūt. nonnulli
sunt, qui in hac compositione apponūt car-
nis cotoneorū vncias octo. At mihi potius
arridet vt sint drachmæ octo. Nota præter-
eà id, quod dicitur galliæ, ab aliquibus ex-
poni, id est, gallas quercuū, & ab aliis gallas
omphacitides. gallæ profectò vim habent
adstringendi maiorem quàm gallia, tamen
gallia potius intelligēda est, quia membra
magis roborat, & si gallia sit quòd suspi-
cari

cari oportet, nam & ramich apposuit, quæ est Mesue cõpositio, propterea tu moschatam Mesue gallam subintelligito, notaq; hoc emplastrum à recentibus vocari emplastron diaphœnicon calidum, cùm tamen multa recipiat quæ calida non sunt, sicut & aliud vocatur frigidum, licet multa recipiat quæ frigida non sunt. **SEN.** Ad quos competit eiusmodi emplastrum affectus? **BRASS.** Ad stomachum roborandum & iecur, cùm in vehementem inciderint imbecillitatem, & mollificationem, ventrisque profluuiis aduersatur, & iecorariò præ omnibus. **SEN.** Quid facit biscoctus ille panis in hac compositione? **BRASS.** Præter id, quod adstringit, valet etiam ad compositionem, & ad omnium aliarũ rerum miscellam. **SEN.** Per ramich quid verè intelligendum est? **BRASS.** Compositionem semper intelligendam suadeo, quæ apud Mesuen constat inter trochiscos numeratam, quam ramich vocat. Est verò compositio, quæ multas alias ingreditur. Cùm ergo apud Mesuẽ leges vocabulum ramich, compositionẽ quæ sequitur intellige, quia apud alios sunt diuersa ramich, at illud, quod à Mesue conficitur hoc est:

R. Succi herbæ acetosæ ℥ xvj.

bulliatebulitione vnà cū rosarum ℥ j.

Gran.

Granorum myrti ʒ ij.

percolentur & cum eo misce.

Gallarum recentium ʒ iiij.

& adhuc coquantur, deinde puluerizen-
tur supra ea

Foliorum rosarum ʒ j.

Sandalorum macazari ʒ j. & pars iiij.

Gummi arabici ʒ j. & β.

Carnium summach

Spodij

Singulorum ʒ viij.

Succi agrestæ ʒ vij.

Succi granorum myrti ʒ iiij.

Ligni aloës

Cariophyllorum

Macis

Nucis moschatae

Singulorum ʒ iiij.

Omnia simul inuoluantur, & extendan-
tur in scutella lapidea donec siccentur: de-
inde tere sicut alchool, & cum camphoræ
aur. j. & aqua rosacea factrochiscos subti-
les, & exicca in umbra. Nonnulli loco suc-
ci acetosæ cotoneorum succum acetoso-
rum immaturorum tantundem ponunt. Et
sunt aliqui, qui aromatizant ex quarta par-
te drachmæ moschi. s e. Hæc videtur ma-
gna compositio. B R A S S A. Magna profe-
cto est, sed est Mesue ramich, quo in cōposi-
tion

tionibus Mesue vti debemus, quando iubet accipiendum ramich. nam & apud Serapionem, sunt sua ramich, sed Mesue compositionem ingredi non debent, quoniam Mesue ramich in his recipiendum est. s. e. Reperiturne apud antiquos emplastrum hac diaphœnicon? BRASSA. Non quod sciuerim, tamen Auicenna in quinto Canone eadem ferè conficit compositionem, sed illam vnguentum vocat, non emplastrum, dicit verò Vnguentum, quod confert ad vehementiam debilitatis hepatis, & stomachi, & ventrem lenit, & retinet asselationem epithimatum.

℞. Tortellorum de scœni pondus ʒ iiij.

Alchena

Abfynthij

Olibani

Singulorum pondus ʒ ij.

Myrrhæ

Aloës

Adèrirati

Xylo aloës

Acatix

Singulorum pondus ʒ j.

Laudani pondus ʒ ij.

Cotoneorū mūdatorū decoctorum ʒ vj.

Dactylorum numero ʒo.

Ceræ

Olei

Olei nardini

Rosaci

Quantitas cum qua fiat vnguentum.

Infunde dactylos & tortellos in vinum, & accipe cotonea, & illa munda corticibus, & granis suis, deinde ea coque in vino, donec mollia sint, & cum decocta sunt tere ea bene, & permisce illa cum dactylis, & tortellis, deinde cōmisce ea cum tortellis, donec misceantur, & ceram cum oleo liquefacito, & tere reliquas medicinas, & cribella eas, & pulveriza eas super ceram liquefactam cum oleo, deinde aggrega ea simul in mortario, & permisce ea in eo, donec bene permisceantur: deinde extēdito super lanam, idest, super pannum, & pone ipsum supra iecur & stomachum. Hæc Auicenna. s E N. Diuersum est hoc emplastrum à præcedēte & in ponderibus, & in conficiēdi modo: at in simplicibus non est magna differentia, tamen vidi etiam nonnullos, qui secūdam apud Mesuen, Emplastrum quod diaphœnicō dicūt, descriptione Alexātri conficiebant, quod membra nutritionis roborat, & ad ventris profluuium, ac vomitum confert, & ad colliricā passionem, & dysenteriam valet, & ad epaticum profluuium, & ad malitiam alistimbræ, & ad stomachum recipientem superfluitatem à mem-

bris aliis. BRAS. Compositionem refer-
to. s. e. Hæc est quæ sequitur:

℞. Dactylorum vicinorum maturitati
sine ossibus ℥ v.

Tortellorum de scœni ℥ j.

Carnium cotoneorum coctorum in vi-
no styptico ℥ j. & ℞.

Styracis

Mastiches

Laudani

Singulorum ℥ iiij.

Acatix

Succi agrestæ

Florum vuarum agrestarum

Sandalorum citrinorum

Ramich

Myrrhæ

Xylo aloës

Singulorum ℥ iiij.

Ceræ ℥ iiij.

Olei rosacei ℥ xv.

Vini Pontici quantum sufficit ad infun-
dendum infundenda, & confice secundum
artem. BRASS. Hoc est Diaphinicon em-
plastrum vocatū, frigidum, scito efficacius
esse præcedente ad dysenteriam, & ad bi-
liosum profluuium. SEN. In quo loco descri-
bit ipsum Alexander? BRAS. Apud Alexan-
drum illum nunquàm inuenire potui, imò
nec

nec potest esse Alexandri compositio, quia Alexander in compositione sua Ramich non reciperet, quod est Arabica cōpositio, non Græca, neque etiam in sua compositione posuisset tortellos de scœni, qui fiunt apud Mauritanos, & non apud Græcos, quāquā apud Græcos fieret etiam biscoctus panis, fortè Mesue alium habuit authorē Alexandrum nomine, à quo emplastrum istud accepit. Verūm apud Alexandrum Trallianum libro quarto capite primo, vbi de Podagra agit, phenicœum emplastrum reperitur: quod ex palmulis confectum est, & dicit huic morbo medendo mirificam potestatem obtinere, si eo cū oxyrhodino diluto vtare. **S E N E X.** Nil aliud, quā palmulas recipit? **B R A S S A.** Recipit & oleum rosaceum. per agrestem succum, omphacium vinum itellige: & per vuæ agrestis flores, labruscæ flores intelligito. Nota denique Galenum mentionem facere emplastri thinicini, quod palmæ succum recipit, in primo de Compositione medicamentorum per genera.

S E N E X I I I I.

Emplastrum de Meliloto sequitur. **B R A S.** Et hoc est apud Mesuen, at quomodo illud conficis. **S E N E X.** Vt Mesue conficit. **B R A S S A.** Quomodo agas referto, nam

plærunque compositiones alio modo conficis, quàm ab ipso authore referantur. s. e.
Ego hanc ita conficio.

℞, Meliloti ℥ vj.

Florum chamæmeli

Fœnu græci

Baccarum lauri

Radicum althææ

Absynthij

Singulorum ℥ ix.

Seminum apij

Cordument

Iridis

Cyperij

Ameos   Spicæ

Cassia lignæ

Singul. ℥ iiij. & β.

Sampfuchi ℥ viij.

Ammoniacy ℥ xxx.

Styracis

Bdellij

Singulorum ℥ v.

Terebynthinæ ℥ iiij.

Ficum pinguium nume. xxxvj.

Sepi caprini

Resinæ pini

Singulorum ℥ vij. & β.

Ceræ citrinæ lb j. & β.

Olei de spica

Samp

Sampfuchini

Singulorum ℥ iij.

Cum decoctione facta ex

Fœnu græco

Chamæmelo

Meliloto

Singulorum quantum sufficit.

Misce, & fiat emplastrum. **BRASSA.** En quomodo non ab re fuit te tuam prodere compositionem, quia in ponderibus, à Me sue compositione longè diuersa est. **SEN.** Tu modò illam Me sue referto. **BRASS.** En refero.

℞. Meliloti ℥ vj.

Florum chamæmeli

Fœnu græci

Baccarum lauri

Radicum althææ

Absynthij

Singulorum ℥ iij.

Seminum apij

Cordumeni

Iridis

Cyperij

Ami

Anisforum

Spicæ

Cassia

Singulorum ℥ j. & β.

T 4

Samp

Sampfuchi ʒ iiij.

Ammoniaci ʒ x.

Styracis

Bdellij

Singulorum ʒ v.

Terebynthinae ʒ j. & β.

Ficuum pinguium nume. xij.

Sepi caprini

Resinae

Singulorum ʒ ij. & β.

Cerae ʒ vj.

Olei sampfucini

de Spica

Singulorum quantum sufficit.

Aquæ decoctionis fœnugræci

Chamæmeli

Meliloti

quantum sufficit ad infundendum in-
fusione diligenti.

Misceantur & conficiantur. s e n. Magna
profectò est in pōderibus differentia, inter
id quod facio, & hoc Mesue, tamen ad hanc
vsque diem Mesue compositionem confice
re arbitratus sum. B R. Quando cōficiebas,
à quo authore desumebas? s e. A' quodam
libello manu scripto in quo omnia compo
sita seruo medicamenta eo modo, quo præ-
ceptor meus vir diligentissimus ne confice
re docuit. B R A. Et in hoc malè docuit. At
sunt

sunt alij pharmacopôlæ, qui & Mesue pondera, & tua euariant, s E N. Quomodo hi conficiunt? B R A. Ita vt sequitur.

℞, Meliloti ℥ vj.

Florum chamæmeli

Fœnu græci

Baccarum lauri

Radicum althææ

Absynthij

Singulorum ℥ iiij.

Seminum Apij

Cordumeni

Iridis

Cyperij

Ami

Anisforum

Spicæ

Cassia

Singulorum ℥ β.

Sampfuchi ℥ iiij.

Ammoniaci ℥ x.

Styracis

Bdellij

Singulorum ℥ v.

Terebynthinae ℥ j. & β.

Ficuum siccarum numero xij.

Serapini

Resinae

Singulorum ℥ ij. & β.

T 5 Cerae

Ceræ ʒ vj.

Olei sampſuchini

de Spica

Singulorum ʒ vj.

Aquæ decoctionis chamæmeli fœnu-
græci & meliloti, quantum ſufficit ad in-
fundendum infuſione diligenti, miſcean-
tur, & conficiatur. s e n. Reperitúrne apud
antiquos Arabes eiufcemodi deſcriptio?

BRASSA. Cur non petis, an ſit apud anti-
quos Græcos? s e n. Quia hæ compoſitio-
nes apud Arabes pro maiori parte inue-
niuntur. BRASSA VO. Serapio duas habet
compoſitiones de meliloto, quas vocat di-
madh de Meliloto. s e. Ne pigeat, obſecro.
illas referto. BRASSA. Non piget, hæ ſunt
quæ ſequuntur.

℞. Meliloti ʒ ʒo.

Ammoniaci

Gelculicubat

Singulorum ʒ x. aliter

Ammoniaci

Galliæ

Singulorum ʒ c.

Ceræ ʒ cc. aliter xij.

Spicæ ʒ xx.

Cyperī

Cordumēni

Myrrhæ

Radic

Radicis lilij

Singulorum 3 xvij.

Croci 3 viij.

Olei de spica odorati

Vini

quantum necesse est

SEN. Eiuscemodi compositio nihil habet cum illa Mesue commune. BRASSA. At aliam audito compositionem ab eodem autore descriptam.

℞. Meliloti

Fœnu græci

Chamæmeli

Baccarum lauri

Althææ

Eupatorij

Singulorum 3 iiij.

Absynthij 3 iiij.

Ammoniaci

Bdellij

Singulorum 3 ij.

Ficus & fœnu græcum decoquantur. & in alia descriptione habetur, ficus cum aceto decoquantur. & quæ resolui debent in decocto resoluantur, & misceantur, & probe congregentur, & fundatur supra illud non nihil butyri recentis. SENEX. Neque compositio hæc cum illa Mesue aliquid habet commune, veruntamen apud Græcos

cos reperiturne eiusmodi compositio?

BRAS. Illam Mesue apud nullum authorem Græcum inueni, tamen apud Galenum reperitur ex meliloto malagma, imò duo ex meliloto malagmata refert, vnum Asclepiadæ, aliud Andromachi. s. E. Nunquam ero satur, nisi duas has antiquas compositiones audiuerim. BRA. Vt sis satur illas tibi referam, sunt in octauo de Compositione medicamentorum secundum locos
 ,, classe quinta 193. B. primo dicit: Malagma
 ,, Asclepiadæ ex meliloto Hieraticôn, hoc est
 ,, Pontificum inscriptum, stomachicis, hepaticis,
 ,, & ad viscerum dolores. s. E. Ad eandem intentionem vacet & Mesue emplastrum.

BRAS. Ita verò illud conficit:

℞. Nardi 3 x.

Cyperi 3 x.

Myrrhæ 3 x.

Cardamomi 3 viij.

Meliloti 3 xl.

Croci 3 viij.

Ammoniacy 3 viij.

Cypheos hieratici, hoc est Sacrificulorum 3 xvj.

Ammoniacy thymiamatis 3 xl.

Resinæ terebynthinæ 3 lxxx.

Ceræ minam vnam.

Olei cyprini minam vnam.

Vini

Vini odorati Italici heminam vnam.

Misce secundum artem.

Alia verò compositio ex meliloto paulò post à Galeno scribitur, vbi ait malagma Andromachi ex meliloto.

℞. Nardi Celticæ ʒ viij.

Cyperi ʒ viij. alias x,

Iridis Illyricæ ʒ viij.

Myrrhæ ʒ viij.

Croci ʒ iiij.

Meliloti ʒ xxv.

Ammoniaci thymiamatis ʒ ʒo.

Terebynthinæ ʒ ʒo.

Ceræ ʒ c.

Cyprini heminæ dimidium.

Aceti quod satis est.

Quidam Ammoniaci ʒ c. coniiciunt.

Facit ad omnia interna. SEN. Cum Mesue emplastro nullo modo conueniunt. BRA. Habetur & apud Paulum Aeginetam libro septimo, capite decimo octauo, malagma ex Meliloto ita confectum.

℞. Croci

Nardi Gallicæ

Cyperi

Cardamomi

Ireos

Myrrhæ

Singulorum ʒ ij.

Melli

Meliloti libram vnam.

Guttæ ammoniaci thymiamatis ℥ j.

Ceræ ℥ iiij.

Resinæ terebynthinæ ℥ j.

Cyprini ℥ iiij.

Gleucini ℥ ij.

Bdelij ℥ vj.

quidam admiscunt etiam

Cypheos ℥ ij.

Vini quantum sufficit.

SENE X. Multum differt hæc Pauli compositio, à Galeni compositionibus in simplicium ponderibus, & in ipsis etiam simplicibus. **BRASSAVOLVS.** Ita profectò est, quanquàm nonnulli dixerint primam Galeni compositionem, & hanc Pauli eandem esse, cum tamen apprimè differant. Apud Trallianum verò compositio adest ab his omnibus longè semota, quam emplastrum de Meliloto vocant. **SENE X.** Illam referto, ni pigeat. **BRASSA.** Hæc est quæ sequitur.

Rx. Lixiui saponariorum ℥ vj.

Nucum auellandarum ℥ ij.

Saponis gallici ℥ iiij.

Spumæ nitri candidæ ℥ vj.

Albugines ouorum numero v.

Mellis

Sertullæ regiæ

Singulorum quadrans.

Olei antiqui lb j.

Ceræ ℥ x.

Resinæ terebynthinæ ℥ vij,

Conficiantur in emplastrum.

SEN. Debet esse vehementissimum malagma hoc? **BRASSA.** Est prorsus vehementissimū, sed non erit ad eosdem vsus, ad quos est emplastrum Mesue de meliloto vel Galeni. **SEN.** Ad quos igitur erit, vsus? **BRASSA.** Tophos discutit, calculos, ossaque, & spinas euellit, tamen Trallianus notat nos eo vti non debere in inflammatione, neque in leuiusculis doloribus, neque in ardoribus intēsis, sed cū tumores rumpendi sunt eo vti debemus. **SEN.** Quōdnam igitur in tot diuersitatibus emplastrum de meliloto seruare debeo? **BRASSA.** Pro aliis medicis Mesue compositionem seruato, sed cū pro meis agris emplastrum siue malagma de meliloto indixero, primam Galeni compositionem ex Asclepiade seruato, quanquā & in vsu cōmuni repererim Mesue cōpositionem egregiē perficere, quādo illā applicari iussi, nam agri in affectibus ad quos cōfert mirē profecerunt.

SENE X V.

Emplastrum de Lauri baccis sequitur. **BR.**
Et hoc emplastrum apud Mesuen est, & in
maxim

maximo est usu, nam doloribus conuenit ex frigidityte, & flatu factis, & propriè ad ventris dolorem, & stomachi, & renū, & vesicæ, & matricum, & aliorum viscerum, at quomodo, & ex quibus illud conficias aperito. s E N. Non sum deinceps dicturus me compositionē parare, quam scribit Mesue, sed cōpositionem quā seruo adducam, & an ita à Mesue conficiatur, experiar, hæc est quam fieri iubeo compositio:

℞. Mastichēs

Olibani

Myrrhæ

Singulorum ʒ v. & ʒ j.

Granorum lauri ʒ x. & ʒ ij.

Cyperī

Costi

Singulorum ʒ j.

Misce cum melle quantum sufficit. B R A. Omnia quæ adduxisti simplicia eadē quiquidem sunt cum Mesue simplicibus, neque plura neque pauciora sunt, sed in ponderibus differunt. s E. Quo nam modo? B R A S. Isto, quia Mesue inquit.

℞. Olibani

Masticis

Myrrhæ

Singulorum ʒ j.

Granorum lauri ʒ ij.

Cype

Cyperi

Costi.

Singulorum $\mathfrak{z}$ β .

Mellis colati, quantum sufficit ad aggregandum & extendatur supra pannum, & calidum superponatur, vbi oportet. Si autem triplicetur in eo cyperus, & commisceatur nō nihil stercoreis caprarum aut vaccarum ad pondus omnium inuenitur mirabile ad hydropem. Hæc Mesue. s E N. Omnino in ponderibus differt. B R A S. Tamen si dixisses Cyperi, Costi Singulorum $\mathfrak{z}$ ij. $\supset$ ij. & β . eadem fuissent pondera, sed in minori copia reperiuntur in tua compositione, quàm in illa Mesue, tamen ponderum proportio eadem esset, veruntamen ad quantam quantitatem mel apponis? s E. Vt ars exigit, videlicet pro singulis quatuor palmularū vnciis, vnam mellis libram adicere, & mel etiam sit crudum, ne emplastrum nimis durum euadat. B R A S S A. Et ob hanc causam legi non debet mellis collati, vt in Mesue exemplaribus scriptum est, sed potius mellis calidi, vt in antiquo adest exemplari quod legi. s E N E X. Sūntne aliqui antiquiores, qui de hoc emplastro loquantur? B R A S S. Apud Arabes neminem legi, qui hanc compositionem pararet præter Mesuen, quanuis Serapio duas referat

V comp

compositiones, quæ lauri baccas recipiunt, quarum alteram vocat Dimadhad hepar, alteram Dimadhad Gibbositatem, at cum hac compositione nihil habet commune, imò ab ista longè diuersæ sunt, verumtamen compositio eiusmodi apud Græcos authores reperitur, nam Paulus libro septimo, capite decimo, ex baccis lauri vnum malagma, sed ab isto longè differens describit. SEN. Optarem Pauli compositionem audire, ni tibi molestum sit. BRAS. Audies statim si aures accommodabis. nam ita Paulus dicit: *μαλάγμα δία δαφνίδων*, id est ex baccis.

℞. Ceræ

Resinæ

Picis

Baccarum lauri

Adiapis taurini

Nitri

Guttæ ammoniaci thymiamatis

Singulorum ℥ vj.

Aceti quantum res ipsa postulat,

Adest & apud Galenum in nono de Compositione medicamentorum secundum locos, malagma ex baccis lauri. SEN. Nihil ardentius opto, quam istud audire. BRASSAVOL. Audias igitur quod tibi concessum est, Galenus ita dicit: Ad splenicos, hydrop

hydropicósq̃ facere, & omnem duritiem
dissoluere : abscessus in profundo abfor-
bet. SENEX. Hoc est præcisè, quod quæ-
rit ab hoc de baccis lauri malagmate.

BRASSAVOL. Iam finiuissem, nisi mihi
impedimento fuisses, tamen hæc est apud
Galenum præcitato loco compositio:

℞. Cerae ℥ j.

Resinæ pinus ℥ j.

Picis brutiæ

Aridæ ℥ j.

Baccarum lauri siccarum ℥ j.

Nitri rubri ℥ j.

Ammoniaci thymiamatis ℥ j.

Adipis vitulini subacti ℥ j.

Arida tundito & cribrato per angustissi-
mum cribrum, liquecibilia liquantur, &
frigefacta aridis addiiciuntur, atque ita
contusis simul & repositis vtemur, sed sta-
tim Galenus ponit & aliud malagma ex
baccis lauri confectum hoc modo:

℞. Baccarum lauri ℥ j.

Picis ℥ j.

Mannæ ℥ j.

Adipis taurini ℥ j.

Ammoniaci thymiamatis ℥ j.

Cerae ℥ j.

Misce, & præparato. Galenus & aliud ma-

lagma ex baccis lauri describit, cuius compositio hæc est:

℞. Baccarum lauri ℥ j.

Picis ℥ j.

Mannæ ℥ j.

Adipis taurini ℥ j.

Ammoniaci thymiamatis ℥ j.

Ceræ ℥ j.

Misce, & præparato, ut prædictum est. s. e.

Deest in hac compositione nitrum, & resinæ loco adest manna, sed modica est in viribus differentia, tamen nonnulla adest.

s. e. n. e. x. Quódnam seruaturus sum? an illud Mesue? B R A S. Pro aliis Mesue compositionem seruare poteris. Cùm verò ego pro meis ægris emplastrum de baccis lauri indixero, illud Galeni quod primo adductum est, præbeto. s. e. n. e. x. A. Pauli compositione non multum differt. B R A S S. Imò Paulus à Galeno accepit, idcirco modica est inter ipsos differentia.

S E N E X. VI.

Emplastrum de Synapi huc accedit. B R A S. Fuit antiquissima compositio synapismus, ad materias è profundo corporis in superficiem educendas. at tu quónam modo conficis hoc emplastrum? s. e. n. Hoc modo.

℞. Ficuum pinguium partem vnam.

Incidantur, & infundantur in aquam tepidam

dam per diem & noctem, deinde exprimantur, & in mortario pistentur, & cum synapi partibus duabus, & aceto fortissimo fiat Emplastrum secundum artem. **B R A S S.** Ita præcise conficit Mesue, sed æquales ponit synapi partes, & ficuum. Nam dicit, & ficuum siccarum pinguium partem vuam, & infunde in aquam tepidam per diem & noctem, tunc exprime vehementer, ut nullus humor in eis remaneat: deinde synapi trium cum aceto his misceas, diu diligenter commiscendo, & sit synapis pars vna, & ficuum altera. Si autem vehementioris virtutis facere volueris, pone de synapi partes duas. Si autem minùs vehementis, pone de ficubus partes tres, & de synapi duas: quando autem alicui loco applicatur, in eo dimittatur, & auferatur antequàm exulceret, & propriè quando solum calefacere oportet: & quandoque dimittitur quoad exulceret, & propriè quando profundarum materierum extrusionem quæris. In synapis verò defectu fæces caprinæ ponantur pridie in aceto, & est ad hydropem, & duritiam, & splenis dolorem efficax, & quãdoq; additur eis fimus columbarum agrestium, & radix enulæ, & semen nasturtij, & grana lauri, & confert ad frigidas, & ventosas viscerũ ægritudines, & splenis, & hydropem,

& similia expertum ab antiquis Medicis. Hæc Mesue. s E N. Ferunt fuisse Democriti compositionem. B R A S. Et ita refert Mesue, additque valere ad ischiam, & podagram, & ad ossariam lassitudinem, & arthritim, & ad frigidas omnes affectiones, & ad hemicraneam, & obliuionem, & lethargum. Nota verò authorem, quem sub nomine Democriti citat Mesue, esse Paulum Aegynetam: nam ipse Paulus libro septimo, capite decimo, ostendit planè ab eo
 ,, accepisse Mesuen, cùm ait: Ante diē vnum
 ,, ischiades aqua tepida irrigandæ sunt, &
 ,, sequenti die egregiè & praxualidè expri-
 ,, mendo strenuè leuigandæ: deinde acre sy-
 ,, napi cuius modi Syrianum, & Aegyptium
 ,, est, priuatim conterito, affundens dilutum,
 ,, quod Græcè ἀρόληςμα appellant, & mas-
 ,, sam, placentāmve conficiens misceto. Si
 ,, quidem violentius voluerimus exulcerare,
 ,, duas partes synapis ad vnā ischiadum mi-
 ,, sceto: Si verò obscurius atque mitius, con-
 ,, trarium facito, sin medio quodam modo,
 ,, & mediocriter, ex æquo vtraque confun-
 ,, dito. Cæterùm synapi ante contritionem
 ,, aceto dilutum, quemadmodum aliqui fa-
 ,, ciunt, inefficacius redditur. æquè à synapis
 ,, purgatione, & lauacri vsu, si dolor intēsus,
 ,, & rubore suffunditur locus, bullæque obo-
 riunt

riuntur, linteum succo maluæ cum rosaceo “
 immergentes applicemus: deinde rosaceo “
 ceroto addita cerussa utamur. In flaccidis “
 verò ac dissolutis, in quibus sensus læsus “
 est, ac periit, multum diùq; aduertere opor “
 tet animum detegendo, & speculando: non “
 sentientes: etenim sæpenumerò supra mo “
 dum inflammati sunt, & combusti, & capra “
 rum baccæ cum aceto cataplasmatibus instar “
 illitæ expeditiores, quàm synapi sunt, po “
 tissimùm in his qui laborant coxendice. “

S E. Non solum posuit conficiendi modum
 Paulus, sed & quid agendum, cum bullæ
 sunt excitatæ, & cutis exulcerata. **B R A S.**

Ita prorsus est, ego plærung; expertus sum
 supra thoracem synapismum extendere, &
 orthopneæ valde contulit, asthmatis, & tussi
 antiquæ, id exiccando quod in thorace cō
 tinebatur, & id ad se trahendo, quod illuc
 percurrere debebat, & ita quod ad intrin
 secas partes proficiscebatur, ad extrinse
 cas conuersum homines ab intrinseco af
 fectu liberauit.

Prætermitto quoties in
 lethargo, & in vehementissimis capitis do
 loribus hominem ab his affectibus libera
 rim. **S E N.** Videtur Paulum non addidisse

synapismo acetum? **B R A S.** Imò neq; addi
 debet, nisi velimus synapismū inefficacem
 rem reddere. notaq; cum inflammationem

fecerit si molesta sit, ab re non esse oleum rosatum omphacinum liuteo madefacto supraponere. Nota prætereà Galenum in secundo de Compositione medicamentorum secundum locos, capite secundo in inueteratis vehementer capitis doloribus synapi, vt moris est, capiti adhibere & vrere, arbitrandum est hoc esse synapismū, quem adhibet: quanquàm & synapi solum absq; caricis idem efficiat, & etiam facilius quàm cum caricis, tamen ad emplastrum conficiendum ponūtur, vt synapi recipiat. Scitò prætereà in multis Mesue Codicibus hanc legi compositionem relatam ad Democritum, tamen in aliis exemplaribus refertur ad Archigenem, quod non ab re est, quia Galenus in loco statim citato Archigenis medicamēta ad capitis dolorem referebat, & synapis mentionem facit caput vrentis.

S E N E X. VII.

Emplastrum de Hyrundinis nido medium accedit. B R A S S. Non erant satis infinita simplicia, nisi & hyrundinum nidi cæteris admiscerentur, neque erant pharmacopolia satis confirmata, nisi & hyrundinum nidos habuissent. At tu quomodo emplastrum hoc conficias referto, vt deinde contemplemur, si omnes tuo modo conficient.

S E N

SENE X. Ita conficio.

℞. Nidi hyrundinis numero j. ponatur in aqua, & aliquantisper bulliat. postea colato, & in colatura addito

Radicum liliorum alborum

Althææ

Violarum

Parietariæ

Singulorum M. j.

Misce, & bulliant secundum artem. Postea pistentur, & addantur

Fermenti

Farinæ seminum lini

Singulorum ℥ j.

Olei communis veteris

Axungię suillæ

Singulorum quantum sufficit.

Misce, & fiat emplastrum secundum artem.

BRASSAV. Author ille qui Lanfrancus vocatur, à quo omnes ferè pharmacopôlæ cõpositionem hanc accipiunt, ait, hyrundinis nidum esse diu ebulliendum, & non aliquantisper. SENE X. Ego semper ita feci.

BRASSAV. At alij alio modo conficiunt, & Eryoniam addunt. SEN. Quonam modo parant alij? BRASSAV O L. Isto, qui sequitur.

℞. Nidum vnum hyrundinis integrum, & bulliat diu in aqua sufficiente, postea per

V s crib

cribrum colato, in hoc verò quod percola-
tum erit, adde

Radicum liliorum alborum

Althææ

Bryoniæ

Maluæ

Violarum

Parietariæ

Singulorum M. β .

Fermenti acris

Farinæ semi lini

Singulorum quantum sufficit.

Misce, & bulliant, & in fine addatur

Olei veteris

Axungia porcina

Singulorum modicum.

Misce, & fiat emplastrum secundum artem,
quod mirum in modum dissolvit, ac matura-
rat, vnumquodq; anginae genus, & omnem
abscessum qui in gula sit, & collo: verunta-
men antiqui potius hyrundinum pullos ac-
cipiunt ad hos vsus: vnde in sexto de Com-
positione medicamentorum secundum lo-
cos, capite tertio, vbi Galenus refert quæ
Archigenes scripsit ad gurguliones inflam-
matos, & dicit, vbi ait hyrundines integras
vnà cum pennis vstas, & tritas cum melle
illinito. nonnulli inquiunt etiam summè
facere hyrundinum pullos teneros valde,
sive

siue recentes, siue inueteratos, & in cibo exhibitos: statim enim suffocationem leuant, tamen & de hyrundinibus, & de nido ita differit Galenus in sexto de Compositione medicamentorum secundum locos, vbi inscriptio est Stomatica illitio ex besasa, hoc est semine rutæ syluestris, inquit hoc loco. De hyrūdinibus autem ambo (scilicet Andromachus & Heras) obscure tradiderunt, quanquā alij clarè scripserint, nisi quòd inter ipsos non conuenit. Alij enim nidum vrere iubent, ex stercoreibus hyrundinum maximè compositum. Alij ipsas hyrundines. Alij ipsarum pullos. Hi verò obscurius scripserunt, & Andromachus quidem cineris hyrundinum recentis: oportebat autem ipsum apponere vstarum. Tale enim quidam cineris vox significat, nisi nidū ipsum terere, ac leuigare iubet. Heras autem hyrundinum recrementi non apponens. Fortè igitur neuter vult comburi debere hyrundinum recrementum, quemadmodum alij. In quibusdam tamen exemplaribus sic scriptum est. Hyrundinum tenerarum vnciam vnā, quemadmodum in alijs hyrundinum à trabibus. Palàm est autem, quod acre & discussorium est hyrundinum excrementum. Quemadmodum etiam alia omnia omniū animalium stercorea aliqua
magis

magis, aliqua minùs: velut etiam ipforum animalium vstarum cinis. Galenus potius hyrundinum stercus, quàm nidum acceptare videtur: nam nidos suos non ex suo stercore, sed ex limo conficiunt hyrundines: tamen & ipsum animal vstum eandem habet vim. **SEN.** Quòdnam pharmacum illud est quod hyrundinum stercus recipit, de quo facit mentionem Galenus. **BRASSA.** Est Andromachi pharmacum ad anginas, quo ille vtebatur, & valet ad desperata. **SENEX.** Ni tibi molestum sit, illud afferro. **BRASSA V.** Est hoc:

℞. Seminis Anisi

Apij

Ammij

Floris iunci odorati rotundi

Aluminis scissi

Iridis Illyricæ

Besasa quod aliqui harmala vocant

Cinnamomi

Myrrhæ troglodyticæ

Aristolochiæ longæ

Cassiae

Rosarum siccarum

Singulorum ℥ j.

Crocomagmatis ℥ j.

Costi

Cineris hyrundinum recentis

Singul

Singulorum quadrantem.

Croci sexquiunciam

Nardi Indicæ

Ammoni

Singulorum vnciæ dimidium.

Gallas octo.

Tritis cum melle vttere. Verùm vsus tempore tandem mel adde. s e n. Hæc maxima videtur compositio. B R A S S A V. Maxima profecto est, sed paulò post compositionem refert, cuius inscriptio est. Aliud stomaticum ex hyrundinibus absque Besassa Asclepiade, quod valet ad anginas. s e n. Hoc quomodo conficitur. B R A S S A V O L. Hoc modo.

℞. Hyrundinum syluestrium vstarum cineris 3 iiij.

Croci 3 j.

Nardi Indicæ 3 j.

Misce, & melle excipiantur.

s e n. Hyrundines quomodo ab antiquis vrebantur. B R A S. Galenus hoc statim docet, inquiring: Pullos sale cōspersos vnà cum pennis in fictile coniicimus, obturatūque prunis imponimus, ita vt docuit Asclepiades, cui ob hoc gratias agit Galenus, & etiam quia docuit summendos esse pullos, & non pullorum recrementa, post hæc Galenus ponit aliud stomaticum ex hyrundinibus

dinibus ad anginas vt Arpocras, cuius compositio hæc est:

℞. Pullorum hyrundinum vstorum numero xj.

Mellis cyathum vnum, aliter ij.

Succi myrti viridis cyathum vnum,
aliter ij.

Myrrhæ obolos tres.

Pullos vrito omnibusque mistis ac tritis vtitor. s e n. Vtuntur hyrundinum pullis hi authores, & non nidis. B R A S S A V O L. Tamen superius audiuiſti, & vſos etiam eſſe nidis, & paulò poſt vbi inſcriptio eſt ab Aſclepiade prodita, adeſt compositio ad laxatas columellas, quæ hyrundinum nidum recipit. s e n. Quomodo? B R A S S A V O L. Audias Galeni verba qui ita dicit.

℞. Roſarum ſiccarum ſextarium j.

Nardi celticæ vnà cum radicibus & in-
hærente terra faſciculum j.

Nidi hyrundinum ſylueſtrium aridi
3 iij.

Myrrhæ 3 viij.

Gallas omphacithides numero xv.

Contuſa & trita inſuffla, & digitis adhi-
be. s e n. Hoc non eſt emplaſtrum. B R A S.
Eſt puluis, ſed vt oſtenderem tibi quod an-
tiqui hyrundinum nido vtebantur, id re-
ferre volui, imò per os ſupra columellam
puluerem

puluerem ipsam ponit, vel insufflat. Paulus libro septimo de hyrundine ipsa dicit, Hyrundinum crematorum cinis cum melle illitus anginosi inflammationibus succurrit, & oculorum claritatem adiuuat.

SENE X. VII I.

Denique Archigenis emplastrum sequitur. BRASSAV. Quódnam est hoc, & à quo autore sumptum. SENE X. Emplastrum hoc semper seruauí, sed rarò vëdidi, posteaquàm medicus ille obiit, qui me hoc conficere iussit. BRASSAVOL. Compositiorem afferto, vt contemplari possim an sit emplastrum seruandum. SENE X. Hæc est compositio.

℞. Succí agrestæ

Myrrhæ

Singulorum partem j.

Fæcis atramenti scriptorum partes ij.

Aluminis iameni

Croci

Singulorum partem j. & ⁴ r

Confice terendo cum aceto vini contritione muka, & liniatur ex eo super tempora, & stringatur. BRASSA. Vnde accepisti hoc emplastrum, quod potiùs linimentum dici deberet? SENE X. Accepi à probo Medico, tamen ipse dicebat esse Mesue compositionem. BRASSA. Omnino in Mesue reperitur

reperitur, vbi de Capitis ægri tudinibus loquitur, & inscriptio est, de Hemicraneâ calida, nam ad calidam hemicraneam pulsatilem, & ad vehementem sodam conuenit, veruntamen nullus est præter te ipsum, qui Ferrariæ compositionem hanc faciat, neque in alia totius Italiæ vrbe ab aliquo fit pharmacopôla. Tu ergo illud serua, & cum ab aliquo indicitur Medico, id præbe. **SEN.** Postquàm obiit Medicus ille, qui mihi cõpositionem tradidit, ne semel quidem vendidi. **BRAS.** Neq; vt arbitror posthac vendes, nisi mutato nomine illud sub alia vnguenti specie vendas, nam vbi adest hemicraneâ calida, illa applicare opus est, quæ tunc curanti Medico idonea videbuntur, & oxyrhodina parare ac similia. **SEN.** Tu dicis à nullo fieri præterquàm à me hoc emplastrum, tamẽ sunt alij, qui in ponderibus diuersi à nobis sint. **BRASS.** Necessarium est, vt & à Mesue differant, nam illa quàm adduxisti compositio ex Mesue verbis propriè deprompta est. sed dic quot sunt illi qui ita parant? **SENEX.** Vnus solus. **BRASSAVOL.** Tamen illum non cognosco, hoc est, nescio qui Ferrariæ cõpositionem hanc paret, cum tamen omnes ad vnguentum cognouerim pharmacopôlas, & per illorũ pixides ac labella frequẽter inspexerim.

rim, verum quicquid sit, quónam modo illi agant, qui in ponderibus diuersi sunt, referro. **SEN.** Ita ipsi conficiunt.

R. Succu agrestæ

Myrrhæ

Singulorum 3 ij.

Fæcis atramenti 3 iiij.

Aluminis iameni 3 ij. & β.

Croci 3 j.

Aceti fortissimi 3 iiij.

Misce, & fiat emplastrum secundum artem.

BRASSA. Non est magna inter vos distantia. **SEN.** Tamen aliqua adest, refertur ne hoc emplastrum à Galeno vel ab alio authore egregio? **BRASSA VOLVS.** Galenum quæsiui in secundo de Compositione medicamentorum secundum locos, vbi omnia refert Archigenis medicamenta ad capitis dolorem à quacunque causa, & hoc nunquam inuenire potui. Mesue plerumque authorem vnum pro alio refert, tamen si lubebit, aliàs quæremus. **SENE X.** Cum dabitur otium, quia vel sit Archigenes vel quisque alter ad rem ipsam conficiendam nihil facit. **BRASSA.** At pulchrum est res in fonte vidisse, quoniam ita facile multi errores, qui in illis sunt authoribus, qui referuntur, euitari possunt, qui aliò qui nisi res in fonte haberentur, corrigi haud possent

sent, sed ad alia emplastrorum generate conferas. **SEN.** Nulla aliis in pharmacopoliis seruantur emplastra à prædictis.

BRASSA. Ergo tam pauca in vsu sunt? **SEN.** Non plura, at medici diuersa indicant genera, vt illis videtur, secundum ægritudinis intentionem quam curant, ex his verò infinita propemodum singulis annis conficimus, vt indicantur. **BRASSA VOL.** Neque ambigo, quoniam ego singulis annis plus quàm sexcenta confici iubeo, at si genus quoddam emplastri inuenero, quod in vsu est, tamen de eo nullam mentionem fecisti quid dices? **SE.** Dicam me fuisse obliuiosum.

BRASSA VOLVS IX.

Nonne conficitis emplastrum de Capillis vstis? **SE.** Conficimus quidem, sed arbitrabar me de illo sermonem habuisse. **BRASSA VO.** Non habuisti. **SEN.** Satis est si de illo impræsentiarum loquamur, at quomodo conficitur? **BRASSA.** Ita docet Mesue secundum Alexandrum in capite de Lethargia. Capilli hominis adusti fumantur. **SEN.** Ergo debet esse melancholicus ille, & adustus, cuius capilli recipiuntur? **BRASSA VO.** Non fumuntur ex adusto homine, sed

fed sunt ipsi capilli, qui aduri debent, & ipsorum cinis accipiendus, multúmque cum aceto miscendus, quousque totum fiat sicuti vnguentum. Mesue ait esse medicinam mirabilem ad lethargiam, & subeth, nam breui excitat à somni profunditate, notátque Mesue quandoque addi huic compositioni castoreum. SENE X. Inuenitútne compositio hęc apud Alexandrum? BRASSAVOLVS. Putásne Mesuen mentiri? SENE X. Non puto, sed nonnunquàm authorem vnum pro alio citat. BRASSAVOL. At audias Alexandrum Trallianum capite vigesimo primi libri dicentem, Maximeque proficit ad excitandum hominem, fronti vnctione admotum castoreum, vel capilli humani cremati, & cum aceto liquefacti pari modo illiti, est enim (inquit) hoc quadam naturæ aptitudine huic morbo factum antipharmacum. SENE X. Vidí nonnullos qui huic emplastro crocum miscuerint. BRASSAVOLVS. Misceri potest, tamen & sine eo fieri melius arbitror. SENE X. Nónne dixit Alexander, quòd castoreum simul misceatur? BRASSAVOL. Non profectò, sed ipse per se castoreum ponit, quod & si illi misceretur, nihil

X 1   refer

referret, neque magnificiendum est, si cro-
cum nonnulli addiderint. Hic igitur erit
emplastrorum finis? SENECA. Prorsus erit
nisi tu vnum vel alterum genus in me-
dium adduxeris. BRASSA. Iam
in foro sumus. tu ad pharma-
copolium, ego ad alios
intuendos ægros
proficiscar.

★

ANTONII MV-
SAE BRASSAVOLI
MEDICI FER-
RARIENSIS,

Examen omnium sief, id est COLLY-
RIORVM, quorum apud Ferrarienses
pharmacopôlas vsus est.

AD ILLVSTRISSIMVM
ET EXCELLENTISSIMVM
HERCVLEM II. FER-
RARIAE DV-
CEM IIII.

Hieronymus Brassauolus felicitatem.

*Uita sanè me commouerunt, imò
potius impulerunt, inuictissime
Princeps, vt hunc patris mei
bellum amplitudini tuae conse-
crarem, inter quæ in primis ob-
seruantia quadam mea à Deo summo optimo
mihi erga antiquam, ac fulgentissimam Esten-
sum*

sum profapiam condonata vnum ex his fuit,
 quæ me commouerunt : impulit verò tua in pa-
 trem meum beneuolentia, nam (vt audiui) illum
 non vt triuiale quempiam amas, sed diligis,
 colis : ac vt patrem obseruas, at me etiam sum-
 moperè incitauit, ac calcar addidit, tua erga vir-
 tutiū studiosos humanitas, cū audiuerim Ex-
 cellentiam tuam illos benignè excipere, eidēque
 plurima polliceri premia, & denique impertiri,
 modo virtutis vestigia impensè sequantur. De
 his autem quibus polles virtutibus, nihil agere
 ad me attinet, quoniam in vnaquaque earum
 nemini es nostra hac ætate secundus, hisque
 Deus optimus te munire voluit : vt non solum
 huius temporis Principes excelleres, sed etiam
 antiquissimos Romanos longè superares. At ne
 tibi videar assentatione quadam blandiri velle,
 ad rem ipsam redeo, & libellum hunc Excellen-
 tiæ tuæ deuoueo, quem hilari fronte accepturum
 non dubito, cū ab innata humanitate tua

ne latum quidem vnguē dimoueri
 possis, ita vero regali illa huma-
 nitate illectus, ad maio-
 ra excitabor,

Vale.

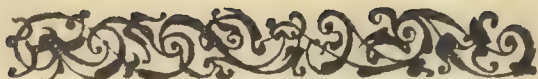
★

A N T O N I I M V S A E
B R A S S A V O L I M E -
dici Ferrariensis

SENEX, B R A S S A V O L V S.

Vid hîc tam tardè moraris.
vix enim in foro canem re-
peries, qui ad prandendum
profectus non sit. B R A S S.
Puerum expecto, qui libel-
lum quendam de Iure in Republica dicen-
do, ac administratio ad me ferat. S E. Quid
de eo libello acturus es? B R A. Sum ad Illu-
strissimum Ducem nostrum portaturus, vt
hac in re sententia nostra illi sit palàm. S E.
Verùm cùm hora hæc non expetat vt diu
vnà loquamur, optarem vt Sies genera quæ
à pharmacopôlis conficiuntur ac seruâtur,
contemplaremur. B R. Si multæ sunt com-
positiones, tempus non suppeteret ad illas
in examen ducendas, sed in aliud tēpus ma-
gis commodum pertractandas seruarem.
S E. Non sunt multæ, nam tres sunt ad sum-
mum aut quatuor compositiones. B R A. At
puer iam libellum attulit, in aulam profi-
cisci cogor. S E. Et ego te comitabor, quo-
niam & magno desiderio afficior, quid de
iure dicendo scripsisti, audire. B R. Audies
nunc, libelli inscriptio est.

DE ORDINE AC MODO

IURIS DICENDI,

INTERLOCUTORES.

*Magnificus eques Federicus Quainus,
Antonius Musa Brassavolus.*

V'M pransus essem cum
illustrissimo Duce, ita me
allocutus est magnificus
Quainus. Q V A I N V S.
Cornicem albam me vide-
re visum est, cum hic te vidi ô Antoni, &
hæc præsertim hora. B R A S S A V O L V S.
Prius ergo me non videras, & tamen cum
Illustrissimo Principe pransus sum?
Q V A I N V S. Me deludit: nōne & ego
cum aliis simul discumbebam? B R A S S A.
Et te vidimus cum aliis nobilibus discum-
bentem: veruntamen ego omnium mini-
mus C H R I S T I Sospitatoris nostri con-
siliū sequens, in ultimo mensæ loco di-
scubui, ne fortè nobiliore adueniente ab
Architriclino, diceretur, Surge temerarie,
hic

hic non est tuus locus, quæ verba si audirem, timerem prætereà ne id mihi contingeret, quod conuiuæ contigit in sacris literis vestem nuptialem non habenti, ne scilicet ligatis pedibus & manibus, quæ eicerent in tenebras exteriores, vos autem qui ambitiosiores estis, quàm ego sim, in nobilioribus locis discumbitis, ut illustrissimi Ducis faciem intueamini, à qua pendetis, & ea fruimini, ut beati in cœlesti patria diuina visione fruuntur, & ferè indignamini nos abiectos & pauperculos respicere, & qui in obscuro & infimo manemus loco. *Q V A I N V S.* Vereor, ne aliud mente tua voluas ac iactes, quàm id, quod his verbis expressisti, nam cum hic locus infimus sit, & indignus, nihil gloriæ acquirere poterat, nihil dignitatis, nisi tu illum occupares, & cum dignus sis ac præstans dignitatem, & præstantiam, loco condonares. *B R A S S A V O.* O' quàm bellè ad illud Aristippi alludis, qui Alexandri Magni sodalis ac conniua fuit! *Q V A I N V S.* Id referas, obsecro. *B R A S S A.* Aristippus philosophus quidem præstantissimus, sed vnà & ambitiosissimus in Alexandrini triclinio nobiliora loca semper quærebat, & occupabat, quod non rarò ab Alexandro notatum est. Aristippo nōnunquàm accessum

ad mensam retardante, & omnibus sodalibus iam discumbentibus, iussit Alexander consuetum Aristippi locum ab alio occupari, & vltimum solum mensæ locum vacuum relinqui, Aristippo adueniente ac vidente non esse sibi locum aliū derelictum, quàm ignobiliorē, sedit philosophus, & simul alta voce dixit, Alexandro in mentem non venit alio modo hunc infimū locū honestare, & præstantiorem reddere, quàm dimittere vt ab Aristippo honestaretur, quippe vir locum, non locus virum magnificat. Q V A I N V S. Pulchrè quidem Aristippus, sed qui Demones, & boni Genij huc te duxêre, & hac hora præter solitum? B R A. Integra ac recta Illustrissimi Principis nostri mēs, & conscientia, ab omni labe depurata, quæ à dextera, & benigna omnipotentis Dei manu ducta, egregium illud & semper memorādum facinus peregit, cū in Manfronum centum mortis dignum, pietate acclementia vsus est, Nūc aliud mēte volutat Illustrissimus Dux ac Sāctissimus, quod non minus erat memoria dignū, quā fuerit in Mēfronū pietas, quippe tūc vnū tantū hominē à morte liberauit, nunc ab omnibus suis populis seuissimam pestem, & plus quàm fuerit lerneā hydra teterrimam arcere excogitat. Q V A I N. Quā pestē dicis, &

cis, & quam hydram? **B R A S S.** Iniustitiam intelligo, & perennem litium successum.

Q V A I N V S. Si hæc ab egerit, Diuinus erit.

B R A S S A. Imò erit maiori laude dignus, quàm Saturnus, qui inter Deos in Cœlum relatus est, ob id tantum quòd homines in vnũ cõgregauerit, arbitramurq; neq; dubitamus hæc esse abacturum, & institutiones in melius reformaturum. **Q V A I N V S.**

Cur autem tu, qui iuris peritus non es, in hanc arenam veluti certaturus descendisti?

B R A S S A V O L. Ita Principi placuit, qui vt in omni re iudicio alios excedit, ita nouit, Philosophos de Rerum publicarum ordinibus, de bonis moribus reformandis, de legum administratione, de vniuersæ huius mundi compaginis iustitia multa & appositè, & doctè differere scire, & ad vnguem pertractare. & prætereà qui alij leges condidèrunt, & approbauèrunt, quàm Philosophi? Legitur & Solonem, & Lycurgum, & cæteros antiquos legislatores fuisse Philosophos, & à Platone in suis Legibus Philosophi munus esse leges condere comprobatur, nam aliud nihil est legalis iustitia, quàm similitudo quædam illius iustitiæ, quæ in vniuerso mundo videtur.

Q V A I N V S. Hæc missa faciamus, & (si fieri potest ac liceat) illa mihi enarrato, quæ

quæ in Ducali cubiculo acta sunt. BRASSAVO. Cur non licebit? QVAINVS. Quoniam arcana esse solent, & intimo corde seruanda, quæ in his secretis colloquiis dici consueuerunt. BRASSA. At hæc huius generis sunt, vt vulgus, & sellularij ipsi interesse potuissent, & huius generis, quæ publicè communi edicto promulgari æquum fuisset. QVAINVS. Nî igitur laborem subterfugas charissime compater, omnia singulatim enarrato. BRASSAVOLVS. Quis vnquàm posset compatri tam amantiſſimo non parère? profectò tibi rem gratam facere labor non est, aures igitur nostris verbis admoueto. QVAINVS. Et libenter. BRASSA. Primo Augusti die præsentis anni M. D. XLVI. cùm illustrissimum Ducem manè de more visitassem, mihi dixit, quòd sequenti die post prandium multos Doctores in concionẽ vocaturus erat, & de ordine administrandæ iustitiæ sermonem habiturus, iussitque vt cum his simul interesssem, at ne hora illa meridiana per solem incederem, vt etiam Illustrissimi Ducis admonitu apud ipsum pransus sum, post prandium Illustrissimus Dux parumper quieuit, vt cibus ventriculo infideret faciliùs, post semihoræ spatium à mensa discessit, & in cubiculum iuit in
quo

quo hominum dissidia, & preces, & querelas audire consuetus est, & iura reddere, iusserat verò ut viri in concionem vocarentur, de quibus statim mentionem faciam, & Magnus & Excellentissimus Cæsar de Nobilibus Lucensis, Magnus & Excellentissimus Lanfrancus Gypsius Lugienfis, Magnus & Excellentissimus Ludouicus Catus, Magnus & Excellentissimus Prætor, Magnus & Excellentissimus Philippus Rodus, Magnus & Excellentissimus Alphonsus Rossetus, Aderant & hi egregij causidici Dominus Petrus de Betinis, & Dominus Christoforus Rossetus, aderant & simul Magnus & Doctissimus Alexander Guarinus, & Magnus ac nobilissimus Bartolomeus Prosper, nulliq; alij præter Illustrissimum Principem. **Q V A I N V S.** Tu ergo non aderas? **B R.** Aderam quidem, sed me ipsum numerare non est opus, qui hæc referræ nescirem, nisi huic sanctissimo negotio interfuissem, & tu me exeuntem vidisti, imò & his vlnis Magnificum Ludouicum Catum ferentem. **Q V A I N V S.** Prosequaris igitur: nam gestio audiens. **B R A S S A.** Sedit Illustrissimus Dux, nos alij veluti in corona, circa ipsum constituti filebamus, quid dicturus esset auidè expectantes. **Q V A I N V S.** Quo ordine? **B R A S.** Non

Non datur in hoc loco ordo, sed ut quisque sibi locum arripuit, in eo sine delectu fuit, solus Catus sedebat, cui (& si voluisset) stare ob podagras datum non erat. QVAIN.

Quid deinceps actum? BRAS. Illustrissimus Princeps loculentissimam habuit orationem, breuem quidem atque Laconicam, sed & ornatam, & sententiis ac succo plenā.

QVAINVS. Nihil esset mihi gratius, quā verba illa quæ ab Illustrissimo Duce fuere deprompta, audire. BRAS. Verba prorsus referre nescirem, sed verborum sensum tibi referre posse non dubitamus. QVAINVS.

Et hunc audire non minùs gratum mihi erit. BRAS. Illustrissimus & facundissimus Dux ita exorsus est, nos verò omnes conticuimus, & attentiora tenebamus:

» Cùm humeris meis multa infideant onera,
 » ra, & graua quidem illa, id tamen gra-
 » uissimum mihi semper visum est, quo
 » de Iustitia administranda agitur, nam
 » sapiùs commordet me conscientia mea,
 » cùm viduæ, pupilli, & pauperes apud
 » me conqueruntur, & delitium proroga-
 » tione, & de tam amplis expensis, quas
 » ferre non possunt, & de iniquis causidi-
 » corum cautelis: quippe hinc euenit vr-
 » ditiores, homines pauperes per annos in-
 » vnaquaque minima etiam lite magno eo-

rum incommodo, ac detrimento perducāt, ‘ ‘
conscientia igitur, quam in me ipso com- ‘ ‘
moueri sentio, ab omnipotentis Dei beni- ‘ ‘
gna manu ducta, & eiusdem Dei optimi ‘ ‘
timor, qui me, licet indignum, ad tot Re- ‘ ‘
spublicas moderandas elegit, suafêre, & co- ‘ ‘
gêre, vt vos vnà huc accirê, quos oratos ve- ‘ ‘
lim vt mihi collegæ fitis ad ordinē quendā ‘ ‘
& modum inueniendum, quo & rectè, & ‘ ‘
facilè, & breui, & in Dei honorem ac decus ‘ ‘
possit administrari iustitia. Nam ego solus ‘ ‘
id efficere non confido, cū potius ad ar- ‘ ‘
ma capeffenda, & exercenda sim assuetus. ‘ ‘
cū verò diuersi sint in diuersis vrbibus or- ‘ ‘
dines (nam in aliquibus exercentur vocatæ ‘ ‘
Rotæ, quæ nōnunquàm mobiles sunt, non ‘ ‘
nūquàm immobiles. in aliis adfunt Sena- ‘ ‘
tus consulta, in aliis trium Viratum digni- ‘ ‘
tas, in aliis vnus iuris dicentis authori- ‘ ‘
tas) vos hīc estis sex iurisperiti, vnus philo- ‘ ‘
sophus, & duo causidici, quisq; vestrū suis ‘ ‘
rationibus innixus, modum illum mihi in- ‘ ‘
scriptis tradat, qui sibi commodior vi- ‘ ‘
debitur, ad iustitiam rectè seruandam, & ‘ ‘
in quo iudices minimè decipere possint, & ‘ ‘
decipi. Addatis præterea quo ordine lites ‘ ‘
breuiore redigi possint, & causidicorum ‘ ‘
aduocatorūque tot cauillationes aufer- ‘ ‘
ri, vos igitur oro atq; hortor, vt negotium ‘ ‘
hoc

„ hoc benignis animi subeatis, & recta con-
 „ scientiæ trutina perpendatis. vt in Dei ho-
 „ norem ac decus tot respublicas à tam gra-
 „ uissimis oneribus liberemus, quippe & vos
 „ eritis huius meriti apud Deum participes,
 „ mēq; onere maximo leuabitis, nam mens
 „ mea & conscientia, quæ plerunq; me com-
 „ morder, & iudicat, quiete deinceps viuet,
 „ cui tantum illud oneris relictum erit, vt
 „ omnipotenti Deo gratias agat, qui & vos
 „ & illam simul dirigere dignatus sit, & per-
 „ petua apud posteros de hoc egregio faci-
 „ nore nobis relinquetur gloria, & post obi-
 „ tum in Angelorum choris versabimini.

Hæc fuit Illustrissimi Principis oratio.

Q V A I N V S . Ego à lachrymis tempera-
 re non potuissem, si his auribus loquen-
 tem Ducem audiuissem, pulcherrima fuit
 eiusmodi oratio. B R A S S A . Et sanctis-
 sima, videbam ego ex benedicta illa Illu-
 strissimi Ducis anima hæc verba tam affe-
 ctatè, tam ex intimo corde scaturire, vt to-
 tus animi affectus appareret in verbis,
 Deus erat, qui per sanctum illud os veluti
 per Prophetā loquebatur, & qui benedictā
 illam animam illustrauerat, vt ambigo, si
 hæc efficiantur, & executioni mandentur,
 Illustrissimum Ducem longo tēpore & feli-
 cissimè superuicturum, & post mortē, beata

ac

ac diuina regna possessurum. Q V A I N .
Quid deinceps actum est? B R A S. De li-
tiū prolixitate haud pauca disputata sunt.
Q V A I N V S. Et quæ? B R A S S. Nonnulli
arbitrabantur causarum prolixitatem ex
causidicorum cauillationibus prodire, alij
ex instantiarum prorogationibus, alij ex
capitulorum citrò vltroque abnegationi-
bus, alij ex fictis causidicorum ægritudi-
nibus, alij ex iudicibus, qui in fine litis su-
specti iureiurando affirmantur. Q V A I-
N V S. Tu (vt arbitror) nihil penitus loque-
baris. B R A S. Imò & nonnihil in medium
attuli, & omnes benignè audiuere de sen-
tentiis scilicet non integris, sed conditio-
natis, & de paucissimis diebus, quibus in
integrali anno de iure responderetur, & de iu-
dicibus, qui vix extremis processuum par-
tibus visis, sententiam ferunt. post hæc ver-
ba, illustrissimus Dux iussit, vt vnusquisq;
in quindecim dierum spatio suam senten-
tiam in promptu haberet, & scriptam affer-
ret, non verbis prolata, nam ipse ex omni-
bus his sententiis illam seligeret, quæ cæte-
ris commodior & aptior videbitur, vel ipse
qui perspicacioris est ingenij, ex omnibus
vnam eliciet cōmodissimam. Q V A I N V S.
Quid ages tu qui Iurisconsultus non es?
B R A S. Iuris quidem consultus non sum,

Y sed

sed tamē iuris sum capax. Quid verò acturus sum tibi explicare non grauabor, in primis Deum optimum totis viribus, toto corde, tota anima mea implorabo, qui mentem meam Spiritus sancti rore fecundet, ac illustret, vt à nobis modus ille depro-matur, qui ad Dei laudem sit, & ad omniū hominum vtilitatem. Q V A I N. Quid pulchri ad hanc vsque horam excogitasti? scio te in disquirendis rebus solertem esse. B R. An id turpe, an iustum sit ignoramus, tamē & iustum & conueniens esse arbitramur. Illustrissimus Dux A L P H O N S V S primo vno solo ius dicente vsus est, qui de iure responderet, At mos ille proculdubio probandus non erat, præsertim cū is Ferrariensis esset, qui & filios & agnatos, & domesticos in vrbe habebat, imò & ipse illustrissimus A L P H O N S V S hunc ordinem ac morem coarguit, & trium viro-rum ordinem delegit, qui vnà de iure responderunt, hūcque ordinem Consilium iustitiæ nuncupauit, & hi viri nisi morte præueniantur, nunquā à iudicandi munere ablegari consueti sunt, hic autem modus iudicio nostro reprehensione dignus est, & illustrissimo Principi nostro prorsus arridere non videtur, cū ordinē alium quærat, cur verò à nobis arguatur hic mos,
est

est quia in tam paucorum virorum numero facile conuenire possunt, & in vnum conspirare, & illa agere, quæ suis & amicorum votis commoda videbuntur, at cum nullis vnquam subiiciatur iudicibus ac syndicis, hoc triumvirorum ordo quis vnquam poterit, si iniuste mulcentur, resarciri? at si plures sint, non est tam facile in vnam sententiam conspirare, & præsertim cum non sit perennis dignitas, Adde cum triumvirorum ordo, in hoc iudicandi munere perpetuò maneat, & si aduenæ sint, tamen amicos indies acquirunt, & affines, imò & ipsimet Ferrarienses euadunt, cogunturque ex amicitie iure & affinitatis multa perpetrari, quæ à probis viris perpetranda non essent, à diuitibusque muneribus capiuntur, cum sciant in hoc iudicandi munere perpetuò hos esse permansuros, idque in hoc ordine deterius est, quod opima rapiunt spolia. nam vocatas sportulas accipiunt, & magnifica munera. cum is, qui de iure responsurus est nulla prece, nulloque præmio ad iudicandum moueri debeat, at homines sunt, munerisque & homines placant atque Deos.

Q V A I N. Quid ergo faciendum censes tu?

B R A S S A. Optarim multos probos ad hoc negotium demandandos esse viros non minus septem, neque plures nouem, qui &

Y 2   essent

essent aduenæ, & quantò fieri posset seniores, vel saltem qui aliis in locis de iure responderint. *Q V A I N V S.* Cur illos impares eligis? *B R A S S A V.* Quoniam in casibus dubiis in quibus vtrunque trutina recta esse videtur, si ad vtranque partem paria essent vota, & pares consensus, nō posset ferri sententia. at cū inæquales sint, necessarium est vt ex vna parte plures sint, quàm ex alia, tunc sententia feretur, vt maiori parti visum erit. *Q V A I N V S.* Quomodo in iudiciis ferendis tot capita se gerent? *B R A S S.* Singulis hebdomadibus vel singulis mensibus horum vnus prior vocabitur vel assignatus, qui sententias illas feret, quæ mēse illo promulgandæ erant. *Q V A I N V S.* Igitur vnus erit solus, qui hoc aget. *B R A S.* Vnus quidem solus ius dicet, sed sententia, quam feret, ex omnium erit consensu, vel ex maioris partis consensu, imò contingere posset, vt his qui pro tribunali sententiam feret, alterius sit sententiæ, quàm maior collegarum pars, & hi qui ab aliis dissentient, dissentendi rationes in medium afferre debent, quas alij dissoluere teneantur, postea sententia feratur. si nouem sint, Prætoris officium cessare poterit, & iudicis appellacionem, ac maleficiij, vnusque ex his eligendus erit, qui mensium quatuor spatio

tio Prætoris officio fungatur, & alius appellationem iudex sit, ac tertius malefactorum, mihi tamen potius arridet ut septem sint, & in Prætorio sint iudices consueti ab his distincti, qui tamen in eo rigore seruentur, ut ab institutionibus Ferrariensibus edocemur, neque diutius immorentur in officiis, quàm illis ab institutionibus præfixum sit. **Q V A I N V S.** Ex qua pecunia his soluetur? **B R A S S A.** Duo mihi subiêre menti, cùm penitus noluerim hos accipere vocatas sportulas, neque vile munusculum, inq̃o sancendum est, si horum quis vel acetarium vel simplicem fructum munere accipiat, decem aurei scutis mulctetur, sin bis receperit, ab officio expellatur. mihi verò primò id subiit, ut vniuersa illustrissimi Principis ditio his stipendia persoluat, nam tam minimum accipietur ex vnaquaque vrbe, & ex vnoquoque oppido, ut nullus conqueri possit, idque emolumentum enanciscuntur populi, quòd nulla deponent stipendia, quæ salaria vocantur, in sententiis, quæ ab his iudicibus ferentur. Idque præcipuè optarem omnium externorum lites ad hoc tribunal ante omnes esse agitandas, & quàm breui fieri poterit expediendas. nam audiuius externos multos, qui & de patria nostra, &

de illustrissimo Duce conquerebantur, & his maledicebant: quoniam per plures menses, & per annum magno illorum dispendio lites protrahebantur, quæ quindecim dierum spatio, & breviori etiam expediri poterant. Ad hocque tribunal lites fisci voluerim esse ducendas, quæ cum exteris habentur, ut citius expedirentur, quæ exigunt citam expeditionem, & secundo loco viduarum lites & pupillorum: nec illud ab re esset, si una hebdomadæ dies decerneretur, qua de incarceratis intelligerent, ob quam causam clauderentur. Alter modus est, quo solui possent, si stipendia quæ pro ferendis sententiis ab vno quoque litigante deponuntur, ut nunc fit colligantur, & ab vno illustrissimi Ducis actore seruentur, ex hisque nummis illis qui in hoc collegio assumpti erunt, stipendium solvatur.

Q V A I N V S. At si non sufficerent? B R A S. Non dubitamus suffecturos esse, & aliquid etiam superfuturum, tamen probarem potius, ut primo modo iis satisfaceret, ne homines viderentur iustitiam emere, & illud est magis regium absque præmio iustitiam administrare.

Q V A I N V S. Quantom præmio hos conduci posse arbitraris. B R A S. Vnicuique horum singulis mensibus vigin-
tiquinq; scuti numerari debebunt, ut vnus-
quisq;

quisque singulis annis trecentis scutis donaretur. Q V A I N V S. Ergo vniuersa summa esset duum millium & centum scutorum. B R A S. Verum est, si tantum sint septem, quod magis probo, at si hæc pecuniarum summa ex tota illustrissimi Ducis nostri ditione redimatur, vir vnus quadran-tem vnum non persoluet, & multi magnas euitabunt impensas, nam pro sententiarum salariis, nemo vel iota deponet, & pupillo- rum ac viduarum dispensationes absq; expensis fient, quod Deo gratissimum erit, nempe cogeatur vidua ac pupillus aliquid rei immobilis vendere, ne inedia moreretur, verum non dispensabant iudices, nisi salaria persoluerentur, in qua solutione nonnunquam dimidium totius pretij rei venditæ continebatur. Q V A I N V S. Si numi deficerent (vt quandoque contingere potest) quid tunc agendum esset? B R A S. Illustrissimus Dux pecuniam erogabit, vt hi persoluantur. nam ipse tot habet à Deo bona, & tot ab hominibus commoda, vt opus sit, & illum pro administranda iustitia aliquid erogare, vt suo fungatur officio, tamen non dubitamus potius superfuturam pecuniam, quam defecturam. Q V A I N V S. Iubésne viros hos in hoc albo constitutos ad mortem usque munus hoc obire? B R A S S A. Mini-

mè omnium, sed potius iuberem, vt ad tempus officio hoc fungi deberent. Q V A I N. Quamdiu? B R A S. Ad Triennium, quoniam si diutius perseuerarent, amicitias contraherent, quas vt etiam in hoc tempore summè caueant obseruandum est, speramúsque illustrissimum Ducem id esse effecturum, neque quempiam post triennium in hoc iudicandi munere esse relicturum, non enim (si ita fiet) id contingere poterit (vt speramus) quod aliàs in Prætoribus contigisse nemo ignorat, nempe Ferrarienses institutiones prohibent ne vltra decem & octo menses quispiã Prætor esse possit, tamen quispiam per decē annos Prætoris officio functus est, qui multorum malorum causa extitit, vt deniq; aufugere coactus sit, tamē alibi ob sua demerita grauissimè mulctatus fuit. Q V A I N V S. Quo ordine erunt agitandæ ante hos viros causæ? B R A S. Vt consuetum est. actor reum citabit, reus ante hos viros excusationem afferret. tamen optarem vnum vel duos ex his iudicibus alternatis vicibus munus habere actorē, & reum conuocandi antequàm de iure altercarētur, illisq; suauioribus verbis suadere, vt cōcordes euadant, & eisdem ostendere numorum ac temporis iacturam in litibus, & quòd ex lite infamiam potius, quàm

quàm laudem consequentur, si intentum
 assequi poterunt, erunt apud Deum & apud
 homines laude digni, si verò iudices inten-
 tum non assequatur, litigare sinant hos cer-
 uicosiores viros, ipsi verò benigna aure il-
 los audiant, & deniq; vt decens erit senten-
 tiam ferant, à qua neminem appellari pos-
 se volumus. *Q V A I N V S.* Si quis sit, qui
 apud Ducem de lata sentētia conqueratur,
 quam iniustam esse dicat, & iniustos vocet
 iudices. *B R A S S A V.* Hic ad syndicatum
 vsque expectet, at si Illustrissimi Ducis au-
 ribus molestus sit, vt nonnulli esse consue-
 uerunt, qui & iurisperitos habent, qui hoc
 illis suadent, sententiam scilicet esse ini-
 quam, optarem vt Illustrissimus Dux, quí-
 nam esset hic Doctor interrogaret, & iuri-
 speritus, qui illi suadet sententiam esse ini-
 quam, postea ab hoc iurisperito petat, an
 clientulum suum defendere velit, & iudicet
 sententiam iniquam fuisse, si annuat, opta-
 rem vt Dux statim tres alios iurisperitos
 eligeret, quibus sub eius indignatione im-
 poneret, vt iustè hanc causam reuiserent, &
 iustè sententiã ferrent, si hic, qui à collegio
 horum virorum sentētiã cōtra se habuit,
 iterum ab his tribus sententiam aduersus
 haberet, illum in integris mulctarem ex-
 pensis, & iurisperitum illum, qui sentētiã

iniquam iudicabat , quinquaginta scutis mulctarem, & reum præter expensas, quinquaginta mulctarẽ scutis , & hac de re particulares institutiones fieri iuberem: tamen voluerim, vt hic prius de infligenda pœna admoneretur, & simul etiam admoneretur iurisperitus ille, qui iniustam esse illorum proborum virorum sententiam iudicabat, at si sententia lata tot viris esset indigna, illos in totius litis expensis mulctarem, & prætereà ab vnoquoque illorum vigintiquinque scutos pro pœna exigendos voluerim, vel secundum litis onus maiorem pecuniarum copiam. Q V A I N V S. Debentne hi, qui in hoc recipiunt collegium, vno recipi tempore, & postea eodem tempore simul omnes abire? B R A S S A V. Non profectò, sed si Illustrissimo Duci hic ordo placuerit, fama per Italiam vulgabitur, statim doctores confluere incipient, vnus erit omnium primus, qui ab Illustrissimo Duce eligetur, postea alius eligetur, deinde ad aliquot dies tertius, & ita progrediendo quoad omnes iusto numero sint congregati, quòd in vnus anni curriculo fiet. Primus, qui fuerat receptus, primus post triennium recedet, in cuius locũ succedet alius, vt aliqui semper sint noui, aliqui antiqui, aliqui medij, itaque nunquàm vna vice omnes

omnes recedent. Q V A I N V S. Quo modo, quibúve modis lites breuiores fieri posse arbitraris? B R A S S A V O L. Hoc est, hoc inquàm illud, cui Illustrissimus Dux maximè incumbit, & de quo conscientiam suam onustam esse arbitratur. nam & ipse audiuit, & agnoscit nullū esse modum, & nullum imponi finem litibus, idcirco Dei nutu ductus, qui vt illum supra tot populos in Ducem elegit, ita gressus eius in semitas suas dirigit, nihil aliud exoptat Illustrissimus Dux, nihil ardentius inquirat, quàm viam quandam inuenire, quâ lites breuiores reddantur. Q V A I N V S. O' gloriosissime Dux si hoc efficiet.

B R A S S A V O L. Adde & ô sanctissime, nam immortalem gloriam in hoc mundo sibi parabit, & in altera vita æternam possessionem, quæ nec ferro, nec igne deleri poterit, aut vel minimū maculari.

Q V A I N V S. Eia igitur, quo medio id efficere posse arbitraris? B R A S S A V O L. Et si munus hoc ad illos potius spectare videretur, qui ius ciuile exercent, tamen cū ad hoc negotium ab excellētia sua sim vocatus, & iusserit vt sentētiā meā in hac re depromerem, nō possum tanto Duci non parēre, neque excusatione aliqua vti volo, sed mihi satis erit, vel probè vel malè dicam.

dicam illi obtemperasse, & prætereà in hac re discutienda nullum ordinem alicuius vrbis legere volui, sed illa tantum scribere proposui, quæ mens mea à Deo (vt arbitrator) recta dictabit, nam Deus ipse peccatorum preces non despicit. **Q V A I N V S.** Quid igitur facies iam censes? **R A S S A.** Primò tot instantias, totque instantiarum productiones remouere, nempe mira sunt de dissidiis, quæ in his instantiis vidimus & audiuius. **Q V A I.** Quæ nam illa sunt? **B R A S S A V.** Vidimus causidicum, iudicem & notarium inter se de his instantiis dissidentes, quippe nonnulli dicebāt adhuc aliquot superesse dies instantiarum in vna causa, alij hoc negabant, ac si illis ignotum esset, quando cœperit, & quantum perdurare deberet, vt necessarium mihi videretur nonnullos ex his in clientuli causa fuisse negligentissimos. aliud in causis submo- uendum mihi videtur scilicet iudicum suspitio, præsertim cùm legitima causa non adsit, at in hoc virorum collegio, nulla erit suspicionis causa, quoniam erunt omnes externi, neque Ferrariæ affines habebunt, neque amicos si fieri poterit Imò & in aliis Ferrariensibus iudicibus tres solum suspicionis causas recipiendas esse iudicari scilicet affinitatem, intrinsecam amicitiam, & mun

& munerum receptionem, quæ palàm confet, neque apud aduersarium clientulum solùm imaginaria sit. Ego huius generis sum, si iudex esset vir probus, & cum eius fratre, aut patre causam agerem, illum iudicem accipere non vererer. Nam vir probus à veritate potius cogitur, quàm vel à fraterno aut paterno amore, tamen, prohdolor, rarissimi sunt, aut nulli nostra hæc ætate huius generis viri. Q V A I N V S. Quid deinceps agendum? B R A S S A V O L. Institutiones ferendæ erunt, & per causarum nomina distinguendæ: sunt verò eiusmodi, & nomina, & genera ignota, vt ita fanciantur: Causæ quæ in hoc genere sunt, in vno mense finiantur: quæ in illo genere, in tribus mensibus: quæ in alio genere, in integro anno: nempe nō dubitamus nullam esse tam arduam causam, quæ in integro anno finem habere non possit. veruntamen si causæ statuta hæc transigerēt tempora, iudices mulctandi erunt. si ex iudicum causa prorogatio facta sit: si verò clientulorum causa vel causidicorum prorogatio hæc ortum habuerit, hi mulctentur, qui dilationis litis sunt causa. Q V A I N V S. Videtur & mihi id quod dicitur, respondere capitulis, lites multùm prorogare. B R A S. Imò maximè, nam improbi causidici suis suadent

suadent clientulis, vt vnaqueque vera abne-
gent, idque iureiurando faciunt, se probè
iurare asserentes: cùm tamen sciant id esse
verum, quod negant, ô rem iniquam, ô ne-
fandum scelus & impunitum. si pauper-
culus quispiam periurus, qui semel tantùm
peierauerit capiatur, extorquetur, mulctat-
tur, ab eo vsque ad minimum quadrantem
exigitur, manus truncatur, & per totam
urbem digito mōstratur infamis. at hi, qui
toties iureiurando affirmarunt, quod fal-
sum est, & in vna tantùm causa, laudantur
& veluti dextero ingenio præditi extollun-
tur. quisque igitur toties mulctetur, quot
vocata capitula negabit, quæ vera sint atq;
palàm nota. **Q V A I N V S.** Audiui de hac re
institutiones adesse, sed minimè seruari.

B R A S S A V. Adsunt quidem, sed Illustris-
simus Dux illas remisit. nam primi legum
latores iussêre vt pro quolibet manifesto
capitulo negato viginti quinque libræ ad
Ferrariensium rationem persoluerentur, Il-
lustrissimus verò Dux remisit hanc mul-
ctam, & sanxit vt tantùm essent libræ de-
cem, nam animo concipiebat, vt penitus
absque vlla exceptione soluerentur, at qui
iūs administrant probum ac integrum Du-
cis animum nō animaduertêre: sed eius be-
nignitate abusi sunt, idcirco cùm viderim
neque

neque hos secundæ institutioni paruisse, optarim vt prima institutio seruaretur, vt pro quocūq; manifesto capitulo abnegato vigintiquinque libræ soluerentur, nec vlla penitus haberetur remissio: hos verò numeros ad pios vsus conuerti voluerim, & si causidicus clientulo suasisset, vt hæc capitula abnegaret, causidicum simul mulctandum censerem. De hacq; mulcta noluerim, vt à iurisperitis iudicaretur, quoniam inter se concordēs sunt, sed potiùs theologum quendam eligerem, aut philosophum viros fide dignos, aut simul cum his & iurisperitum, qui de his capitulis abnegatis, quæ negari non debebant, decernerent.

Q V A I N V S. Fortè & tu cū de philosopho mentionem facias, huic negotio interesse optares. B R A S. Imò mens mea ab hoc negotio, quàm maximè abest, quippe Deus testis est, quātum ab ambitione absim, neq; opus est me hæc ambire, vt qui (absit iactantia) ex me ipso gloriosus sim, & per totam Europam notus, vt alias præterea orbis partes, addè que me summoperè agrè laturum esse, si Illustrissimus Dux iuberet me huic, vel simili negotio interesse. Id igitur primò optarem, vt capitula iudicibus ostenderentur, in quibus si non nulla adessent, quæ ad causam nihil facere viderentur, cū

cùm causidicus sit horum capitulorum author, statim pro singulo proposito capitulo ad causam non spectante, vel spectante, sed manifesto, causidicum multare decem libris quoniam nondum iureiurando falsa affirmarunt. hoc admirabile est, hi abnegare solent Ioannem esse Petri filium, & Petrum Iacobi, vt litem prorogent, & multiplicent expensas, cùm tamen hæc vniuerso populo palàm sint, imò & nonnunquàm negare solent Ioannem fuisse in rerum natura, quem tamen & ipsi periuri in rerum natura fuisse nouerunt, & illum propriis oculis inspexere. Q V A I. Abeant in malam crucem hæ peruersæ rabulæ, quid dices de testium examine? B R A S S A V. Quòd breui & fiat, & quocunque die, vel etiam Dominico, quando testibus examinari commodum est, & fanciendum esse statutum tempus & breue, in quo testes examinarentur, qui in vrbe sunt: quibus verò extra urbem sunt, secundum loci distantiam, prolixius tempus decerneretur, transacto tempore, si testes examinati non sint, clientulis imputetur, & sentētia feratur. Q V A I N. De falsis testibus, qui reprobantur, & eorum falsitas ostenditur, quid agendum est? B R A S S A V. Contra hos hostiliter agendum est, ac dirè, tum quia peierarunt, tum quia.

quia ab alio rapiunt clientulo, quicquid in lite continetur, si diues esset, illū in tota litis quantitate mulctarem, si pauper, illum torqueri iuberem, & malè tractari. Q V A I. Videris supra modū crudelis contra hos falsos testes. B R A S S A V O. His nebulonibus adhuc peius facerem, quàm dixerim, adeò mihi displicent falsi & mendaces testes: nam hæ malæ bestię possunt vnicuique probo viro derogare. Q V A I N V S. Quas lites ad hoc collegium deuoluendas putares? B R A S S A V O. Omnes post primam appellationem, & omnes pupillorum ac viduarum lites, & omnes aduenarum mercatorum, & aliorum. Audiui frequēter mercatores, qui & Ferrariæ, & Illustrissimo Duci derogabant ob lites quasdam circa mercaturas, quæ prorogabantur: cū tamen alibi breuissimè expediri consueuerint: affirmabant hi iureiurando, optare potius contra se sententiam ferri, & breui expedire, quàm ita protrahi, & numos, ac tempus amittere, Q V A I N V S. Reliquæ lites in quo erunt agitandæ loco? B R A S S A V O. Vniuscuiusque generis lites erunt ad hoc collegium ducendæ modò partes consentiant: vnde in diplomatibus quando collegium hoc petetur, omnes erunt obsignandę, etiam absente Duce, modò partes consentiant

tiant: si partes non consentirent, lis in foro, & in prætorio, ut consuetum est, agitur: sed cauillationes omnes breuiores reddantur prædicto modo: postea si is contra quem sententia lata est: ad appellationum iudicem se appellet, concedatur: denique ad hoc collegium deducatur, quod quam breuius fieri possit, re egregie præpensa iudicium ferat. **Q V A I N V S.** Dux quandoque exoratus, ut causam aliquam ad hoc collegium releget, etiam parte nolente, poteritne id efficere, & iuste. **B R A.** Quid impediet? sed Illustrissimus Dux considerabit virum illum, qui hæc petet, & causam ob quam fugiat publicum forum, & ita liber erit hoc gratis elargiri, & non elargiri, nam & Illustrissimus Dux liber esse debet in his rebus, quæ iuri non derogant, sed tantum longitudini derogant aliqua nonnullis impertiri, quæ aliis concedere noluerit. **Q V A I N V S.** Eruntne horum virorum diffinitivæ sententiæ? **B R A S S.** Erunt, ut superius dictum est, cum erit lata sententia, ab his viris nemo appellari potest, nisi in fine officij horum virorum, quando in syndicatu iudicabuntur. quando ad hoc tempus peruenient, is, qui con queritur, rationes suas afferat, quæ si probæ sint, iudex mulctetur, & quisquis alter ex hoc numero in

ro in fine mulctetur: è contrario, si is qui de iudiciis conqueritur aberrer, & iniuste conqueratur in expensis mulctetur: & præterea secundum quantitatem rei, de qua, lis fiebat, etiam mulctetur: multa verò nunquam minor sit viginti quinque ducatis aureis ad pias causas exponendis, & quibus etiam viro illo, vel illis satisfiat, qui iniuste accusabantur. Q V A I N V S. Nōne possent inexcogitatae causae contingere, quæ nouo indigerent consilio? B R A S S A V O L. Possent prorsus, nam Aristoteles summus Philosophus ostendit rhetoras non vti Syllogismo, neque demonstratione, sed solum Enthimemate & exēplo, quia circa singularia versantur, singularia verò infinita sunt, de quibus non potest haberi scientia, idcirco cum & causae infinitae esse possent, vel infinitas habere facies: nam hominum facies diuersae sunt, ita & litiū facies diuersas esse nemo ambigere debet, & necessariū est legislatorē semper noua videre, & noua rimari, vt in dies noua etiā emergūt: idcirco si quispiā inopinatus casus cōtigerit, ad Legislatorē recurrere semper opus erit, qui est legis anima atq; mens, & qui legis intellectum explicare poterit. Q V A I N. Audiuius quācunque lege condita & sancita statim ab his causidicis cauillationes cir-

ca ipsam inueniri. **BRASS.** Ob hoc necessarium erit Illustrissimum Ducem semper prouidere, qui ad hoc natus est, ut iustitiam seruari faciat, & insontes à fontibus liberet, bonosq; à prauis defendat, ac tueatur.

QVAINVS. Audiuius de Ferrariensibus institutionibus corrigendis interfuisse sermonem.

BRASSAVOLVS. Interfuit quidem, at iudicio meo correctione non indigent: sed potius obseruatione, eo tamen solo indigere videntur, & multa superflua auferantur, & sola legis anima describatur.

QVAINVS. Quid tibi videtur de his, qui publicis instrumentis oppugnare solent?

BRASSAVOL. Id videtur iniquum facinus, & à Republica probè ordinata penitus ablegandum: quippe multi sunt qui publico instrumento neſtuntur: tamen per sex, octo, & viginti menses lites prorogant, hocque causidicorum, & iudicum malitia, atq; improbitate cōtingit. Cùm ergo quispian publico instrumento nexus fuerit, viginti quinque dierum spatio soluere cogatur, et lites omnes de mutuatis pecuniis, quando vel scripta extant, vel testes in hoc dierum spatio terminentur, imò & in breuiori tempore, sola rei veritate inspecta, & iudex reum verbis etiam admoneat, & corripiat, hoc modo: Te pudere deberet hæc propalàm.

lām manifestissimā tam impudenter inficias ire: quis Dæmon, aut prauus genius ad hæc te suaserit. si causidicum afferat (nam hæc malæ bestiæ sunt infinitarum litium causæ, vt lucrentur) & causidicus ipse verbis saltem à iudice corrigendus erit, & admonendus, ne clientulos suos ad tam prauum facinus excercendum suadeat, quod & hominibus displicet, atq; Deo omnipotenti. At de horis redendi iuris iterum verba facturus sum. cū puer essem, bis in die ius in prætorio reddebatur. nunc verò semel redditur, iurisperiti id fieri non posse dicunt (tameu aliàs factum esse non inficiantur) ob allegationes, & ob processuum magnitudinem, quos iudex lugere cogitur, & considerare, At hoc fateamur, sed tot auferantur feriæ: & cū diuersa sint causarum genera, cur de mercede ius non redditur? de locationibus? de litibus à decem libris, infra, & de aliis similibus, in quibus nō sunt lōgi processus, neq; allegationes fieri cōsueuerūt? Prætereà, feriæ ob vindemias illis nihil deferuiunt, qui in vrbe manēt, & qui ad vina cōficiēda rus nō petunt. Nullus est doctor, qui ob vindemias rus petat, nullus nobilis: sunt tātū ciues quidā, quibus facultas non adest nutriendi quæstorem. his hoc munus harū feriarū cōdonetur. Petūt & hi

causidici ferias ob calorem, his concedantur, sed hac conditione, ut interim à cibo & potu arceantur: nam hi victu digni non sunt, qui labores fugiunt, calor non est conueniens causa ut ius prorogetur, nisi fortè concederem, ut semel in die ob calorem ius redderetur. **Q V A I N V S.** Audiui & quosdam esse, qui litis finem expectant: postea cum sententia ferenda est, causidicū excitāt: ut lis prorogetur, qui (ac si nuper in castra profiscatur) processus copiam petit. **B R.** Hi non solūm hoc tempore audiri non debent, sed puniendus est causidicus, veluti is, qui accipit quidem à clientulo mercedem, sed liti mentem non adhibuit, si processus copia indiget: nam prius hanc copiam quesuisse debuit, & non expectasse litem esse sententiæ proximam. **Q V A I N V S.** Ergo processus copia his præbenda non est? **B R A S S A V O L V S.** Minimè omnium, cum sunt in litis calce, sed iudex hoc etiam inuito sententiam ferat: qui nec tunc possit etiam iureiurando affirmari suspectus. **Q V A I N V S.** Id quod dicitur porrigere dubia, & dissoluere, lites etiam prorogare videtur. **B R A S S A.** Prorogat quidem, sed id maximè necessarium est: tamen instituendum est, ut vna vice omnia præbeantur dubia, aut saltem non possent
eiusc

eiuscemodi dubia præberi dissoluenda, præterquàm bis, quoniam in hac dubiorum vltro citroque dissolutione multi expendantur numi cùm dubia multiplicantur.

Q V A I N V S. Tu diuersarum urbium ordines interim legere poteris, vt commodiùs sententiam tuam proferas. B R A S S A V O L V S. Imò hoc statui nullum alicuius urbis ordinem legere, sed id solùm scriptis mandare, quod menti meæ gloriosissimus Deus instillabit, quem ex corde orauì, vt & patrem patriæ Ducem nostrum Illustrissimum, & patriam ipsam piè, benignè, & dextero oculo respiceret, mentemque ita dirigeret, vt illa proponerem, quæ & in honorem eius essent, & gratiam, & vniuersis populis vtilitatem afferrent.

Epitome ordinis reddendi iuris.

Septem (nec minus) elegantur aduenæ Iurisperiti, quibus stipendium exhibeatur ex tota Illustrissimi Ducis ditione, vnicuique verò pro stipendio tercenti præbeatur scuti.

Hi sint per triennium solùm iudices
Singularis quinque mensibus vnus sit antesignamus, vel prior, vel quocunque alio nomine vocetur, qui sententias ferat, ex aliorum tamen consensu

In officij calce ipsorū quisq; syndicetur.

SENE X. Mihi non displicet hic iuris dicendi modus, quem scriptis tradidisti, at suppetet adhuc tempus breuissimè omnia Sief genera cùm paucissima sint explicare.

B R A. A' primo incipito: nam (vt arbitror) breui illa explicabimus, & fortè citius, quàm Illustrissimum Ducem alloqui potuerim. **SE.** Inuistine tuos omnes ægrotos. **B R A S S A.** Inuisti, nam paucissimi sunt qui in præsentiarum Ferrariæ ægrotent.

SENE X. I.

Primum Sief genus illud est, quod Sief album vocatur. **B R A S S.** Scito vocabulum hoc Sief arabicum esse, & idem significare, quod collyrium, collyria verò medicamenta ad oculos spectant, verùm à quo authore accipis istud vocatum album collyrium?

SENE X. A' Rasi in tertio ad Almanforem libro, vbi de Ophthalmia sermonē habet,

B R A S S. In pharmacopoliis duplex seruatur album collyrium, alterum cum opio, alterum sine opio. **SE.** Et ego vtrunque paro ad vsus quæ seruo, at Rasis ita nos conficere docet.

℞. Cerussæ lotæ ʒ x.

Sarcocollæ crassæ ʒ iiij.

Tragacanthi ʒ j.

Opij ʒ β.

Misce, & conficiantur in formam lenti similem

milem. B R A S S A. Aliqui in parui piri formam componunt, at quo liquore eiuscemodi simplicia simul misces? s E. Aqua rosacea, nam ita fieri oportere intentio ad ophthalmiam ostendit. B R A S. Cùm sine opio paras, immutásne simplicia enarrata? s E. Neque simplicia neque illorum pondus muto. B R A S. Nonnulli ex albumine oui conficiunt, & rosaceæ modico, verùm vtrūque conuenit, & simul, & seorsum acceptū, at compositio quam adduxisti à Mesue refertur in capite de Ophthalmia, & illa est, quam vocat Sief album filij Zachariæ ad ophthalmiam conferens & oculorum dolores, in vno tantùm simplici ab hoc differt. s E. Vt hoc facilius percipiam, compositionem (ni pigeat) referto. B R A. Hæc est, quæ sequitur:

℞. Cerussæ ablutæ ʒ iiij.

Sarcocollæ grossæ ʒ iiij.

Amyli ʒ ij.

Tragacanthi ʒ j.

Opij ʒ β,

Misce, & fiant trochisci parui. s E. Ego duas inspicio differētiās, alteram in cerussæ pondere, alteram in amylo, quod à Rasi in sua compositione positum non est. B R A S. Ita esse constat, verùm scire oportet in huius collyrij confectiōe multum esse diuersos

Z 5 phar

pharmacopôlas, nam aliqui ita conficiunt, ut Rasim conficere adduxisti, alij ut Mesue refert secundum Zachariam, imò ut illis placet, opium addunt, & non addunt, & cum opio faciunt, ac sine opio, nonnulli ex aqua rosacea conficiunt, alij ex oui albumine, alij ex utroque, quidam Gummi arabicum adiiciunt, ita conficientes:

℞. Cerussæ lotæ 3 x.

Gummi Arabici

Amyli

Singulorum 3 vj.

Sarcocollæ 3 x.

Tragacanthi albi 3 iiij.

Misce, & cum aqua rosacea conficiantur.

SENE X. Hæc sunt absq; opio collyria. **B R.**

Nota verò collyria ex opio non conficere ex hac compositione addito opio, sed sequenti modo parare:

℞. Gummi Arabici

Tragacanthi

Amyli

Singulorum 3 iiij.

Cerussæ lotæ 3 vj.

Opij 3 j.

Confici cum albumine oui. **SENE X.** Magnæ sunt in hoc Sief diuersitates. **BRASSA.** Nondum diuersitatum finem attigisti, nam aliqui faciunt vnū album collyrium

ex

ex his, quæ in capite de Ophthalmia à Mesue referuntur, alij aliud, nonnulli etenim sunt, qui collyrium album efficiunt à Mesue relatum sub filij Zesar sententia, & hoc est, quod superius retulimus, alij verò ita conficiunt:

R. Sarcocollæ nutritæ in lacte asinæ ʒ β.

Amyli ʒ iiij.

Tragacanthi ʒ iiij,

Opij ʒ j.

Olibani ʒ j.β.

Cerussæ ablutæ ʒ vj.

Misce, & conficiantur cum aqua pluuiali. **SE N E X.** Cur potius cum aqua pluuiali, quàm cum alia? **B R A S S A V O L.** Quia pluuialis aqua reperiendi vim habet, quod in initio ophthalmiæ fieri conuenit, ac debet, ne multa materia ad oculos fluat, sed illa potiùs, quæ iam adest ad alias partes repellatur. nam in nullo loco deterius esse potest, quàm in oculo. alij collyrium aliud seruant vocatum albū, quod Mesue ad Aboalim refert, & dicit ophthalmiæ conferre, in principio, & augmento. **S E.** Quódnam est. **B R A S S A.** Hoc, quod refero:

R. Cerussæ ʒ x.

Gummi Arabici

Amyli

Singulorum ʒ v.

Sarc

Sarcocollæ nutritæ in lactæ asinæ aut
mulieris ʒ x.

Tragacanthi ʒ iiij.

Opij ʒ j.β.

Misce, & cum aqua conficito. s. e. Non video in his collyriis magnam esse differentiam. BRASSAVOLVS. Magna prorsus non est, sed aliqua tamen. s. e. Sûntne alij qui & alio modo à prædictis euariant? BRASS. Imò adsunt, nam nonnulli collyrium illud seruant, quod Mesue refert sub Alexandri compositione. s. e. Hanc Alexandri compositionem ignoro, nisi illam referas. BRASS. Hæc sunt Mesue verba. Sief album descriptione Alexandri expertum ad ophthalmiam calidam cum nimio dolore, & est mirabile.

℞. Climia, prius tamen lotæ, deinde adustæ & extinctæ in lacte mulieris ʒ x,

Cerussæ lotæ ʒ viij.

Scoriæ ferri ʒ iiij.

Opij ʒ ij.

Tragacanthi

Gummi Arabici

Singulorum ʒ iiij,

Misce, & cum aqua pluuiali conficito.

s. e. Collyrium hoc estne cæteris vehementius? BRASSA. Multis vehementius est, sed nota non esse exquisitè album, licet ad albed

albedinem quandam inclinare videatur. s E. Iam dubitationi occurristi, quam propositurus eram, petere etenim volebam, cum climiam recipiat, ferri scoriã, & gummi Arabicum, quomodo album esse possit, at dixisti ad aliquam tendere albedinem, veruntamen quòdnam genus seruaturus sum? B R A S S A. Illud, quod & prius seruabas, & cum opio, & sine opio. B R A S S. Potestne oculus ab opio offendi? B R A S S A V O. Nihil profectò oculo prodest opiũ, tamen in magnis doloribus necessarium est & opio vti, & recipientibus opium medicamentis. s E N. Reperiturne apud antiquos eiusmodi collyrium album vocatum? B R A S. Galenus in quarto de Compositione medicamentorum secundum locos, albi collyrij mentionem facit ad epiphoras & affectiones, inscribitur triptherum, id est, delicatum. s E N. Ni pigeat hoc Galeni album collyrium adducito. B R A. Et adducam & suadebo, vt deinceps illud serues cum opio, & sine opio. s E. Quomodo illud parat Galenus? B R A S S A. Cum opio, at ipso remoto, cum opio amplius esse non poterit. s E Compositionem hanc iam audire flagro. B R A S. Ne flagres obsecro, nam illam nunc refero:

℞. Cadmiæ lotæ 3 xvj.

Cerus

Cerussæ 3 viij.

Amyli 3 iiij.

Gummi 3 iiij.

Tragacanthæ 3 iiij.

Opij 3 ij.

Excipe aqua pluuiali. Vfus est cum ouo, intellige ex oui albumine. **SENE X.** Cadmia abluta à prædictis distingui non videtur. **BRASSAV.** Imò & in illo Alexandri cadmia posita est. **SEN.** Deinceps igitur album hoc Galeni collyrium & cum opio, & sine opio seruaturus sum, & cum à Medicis sief album indicetur, hoc præbebo. **BRASSAVOL.** Si ita feceris, nullo errore detineberis, & antiquas compositiones in lucem reuocabis, quod vnusquisque quatum in se ipso est. facere deberet, ab Aetio libro septimo, capite c vii. duo collyria referuntur, quæ alba vocat, tamen alba non esse constat, si illa quæ ingrediuntur, contem-
plabimur. **SENE X.** At quæ ingrediuntur? **BRASS.** Ne tempus conteratur, referre non est opus. **SE.** Cur non est opus? imò duas has compositiones libenter audirem, vt statim an alba essent, deprehendere possem. **BRASS.** Vt tibi morem geram, hæc est prima Aetij compositio, de qua dicit, Diarrhodon album nostrum, inquit Oribasius, in vigore morbi adhibendum ad vlcera, ad hy-
pop

Popia. inustiones, crustas, & vlcera fordida.

℞. Cadiniæ vstæ lotæ

Stibij vsti loti

Rosarum recentium exectis vnguibus

Singulorum ʒ viij.

Opij

Croci

Amyli

Singulorum ʒ iiij.

Aloës ʒ ij.

Tragacanthæ ʒ iij.

Confice cum aqua, quidam addunt

Samia stellæ ʒ ij.

s. e. Hoc nunquam erit album, nā opium, crocum, & aloë præter alia collyrium hoc album finire non possunt. B R A S S A. Idcirco admiratus sum cur album nuncupaverit. s. e. At aliud referto, vt contemplari possim num ita album fit, vt primum. B R. Ita dicit Aëtius Diarrhodon album ex succo hyoschyami, confectum.

℞. Cerussæ ʒ xxv.

Croci ʒ v.

Opij ʒ xij.

Myrrhæ ʒ v.

Rosarū viridiū exectis vnguibus ʒ xvij.

Gummi ʒ c.

Rosas ex aqua terito, deinde cerussam cōmisce, liquores verò & gūmi succo hyoschiami
mad

ma defacito, & confice, vteréque ad tenuissimos, & acres defluxus, & ad eos qui simul sunt cum vlceribus generosè enim repellit. **SEN.** Neque istud mihi album videtur. **RASSAVO.** Neque album esse potest, de albis verò in eodem libro multa dicit capite **CIII.** **SEN.** Illa referas. **BRASSA.** Non referam, etiam si me diutius orares, & impensè efflagitares, tu ipse domi tuæ in authore legere poteris. **SENEX.** Aetij libro careo. **BRAS.** Ad te librum mittam, ne me hoc referendi onere premas. at cum de hoc collyrio nihil aliud dicendum videatur, ad alia te conuertito.

SENEX II.

Collyrium de Thure secundo loco scriptum est. **BRASS.** A quo authore illud accipis? **SE.** A meo quodam libello manu scripto, tamè refertur ad Rasim in nono ad Almanforem in capitulo de Oculorum vlceribus. **BRAS.** Quomodo illud conficis. **SE.** Vt ab authore scriptum est, videlicet:

℞. Ammoniaci

Sarcocollæ

Singulorum 3 β.

Thuris 3 x.

Croci 3 ij.

Misce cū mucilagine fœnu græci, & collyriū fiat. **BR.** At alij sunt, qui ita conficiunt.

℞. Amm

℞. Ammoniaci

Sarcocollæ

Singulorum 3 v.

Thuris 3 x.

Crocī 3 ij.

Confice cum mucilage fœnugræci.

SENEX. A' meo tantum differt in simplicium primorum pondere. BRASSA. Et maximè differt. SEN. At, quam compositionem potius probas? BRASSA. Illam, quam nunc adduxi, nam sumi debent ammoniaci & sarcocollæ drachmæ quinq;, & nō drach. semis, error fuit in tuo libello, qui te errare fecit, quoniam litera hæc. 5. hoc modo scripta significat semis apud pharmacopôlas, sed apud arithmeticos significat quinque, fortè libelli scriptor. secutus est arithmeticos & non pharmacopôlas, cùm verò pharmacopôlæ ita scriptum inuenerint, arithmetico more videlicet. 5. legere semis, cùm quinque legere debuissent. SEN. Quæ cōiectura hoc affecutus es, quòd potius legi debeat quinque, quàm semis. BRASSA V. His coniecturis in hanc sententiam ductus sum, primò quia nimis parua quantitas horum duorum simplicium esset in hac compositione. quæ tamen simplicia ad collyrii intentionem multum proficiunt. Præterea Mesue in capitulo de Oculorum vulneribus

Aa bus

bus atque vlceribus hoc collyrium integrè refert secundum Zachariam, & ait, de vnoquoque horum (scilicet ammoniaci & sarcocollæ) quinq; recipit drachmas, & inquit vlcera maturare. s e. Reperitur ne apud antiquos eiuscemodi de thure collyrium? R. Hoc iam relatum ad vnguem non reperitur, sed apud Galenum in quarto de Compositione medicamentorum secundem locos, collyrium de thure reperitur, quod vocat Diaolibanon hoc est, de thure, fluxionibus & chemosis accommodum. s e n. Gale. in compositionem referto. B R A s. Hæc est, quam refero:

℞. Cadmiæ 3 xx.

Thuris 3 xx.

Cerussæ 3 xl. Opij 3 vj.

Gummi 3 vj.

Aqua pluuiali excipito. s e. Mihi potius vocandum videretur de cerussa, quàm de thure. B R A s. Fortè Galenus hoc noscens addidit, nos autem sic præparauimus:

℞. Cadmiæ

Pompholigis

Thuris

Singulorum 3 x.

Cerussæ 3 xl. Opij 3 vj.

Gummi tantundem.

Aqua pluuiæ excepta admoue cum ouo.

S E N.

SEN. Et in hoc etiam thus à cerussa longè superatur. **B R A S.** Hoc nihil refert, imò & apud Aetium, libro vij. cap. 105. duo è thure collyria referuntur, quorum vnum non habet plus thuris, quàm aliorum simplicium, & in vtriusq; cerussa alia simplicia multùm excedit. **S E.** Libenter audirem eiusmodi Aetij de thure collyria. **B R A S.** Audito igitur. hoc primum est, quod dicit valere ad defluxus, chemosas, & concauitates.

℞. Cadmiæ 3 viij.

Thuris 3 xx.

Cerussæ 3 xl.

Stellæ Samiæ Gummi

Singulorum 3 vj.

Confice cum aqua, vsus tēpore cum ouo diluito. **S E.** Hoc audiui, aliud iam referto.

B R A S. Inquit hoc secundum triphorum inscribi ad inustiones phlyctænas, chemosas, & præsertim in iis qui nullam prorsus mordicationem sufferre possunt.

℞. Cadmiæ lotæ

Thuris, Amyli

Singulorum 3 xx.

Cerussæ lotæ 3 xlvij.

Opij 3 vj. Gummi 3 xvj.

Vsus tempore cum ouo diluitur. **S E.** Quomodo potest ouo dilui?

B R A S S A. Sumitur pars illa oui in albume

mine liquidior, quæ vti aqua ferè videtur, illa enim diluere potest, & in vsum venire, reliqua verò prosequaris. *SEN.* Cùm genus vnum in medium adduxero, tunc sermo iste finem accipiet. *BRASSAVO.* Hoc igitur vnum referto.

SENEX. III.

In meo pharmacopolio seruo etiam Sief de Plumbo. *BRAS.* Et alij etiam Ferrariæ seruant, at ne tibi graue sit, compositionem quam paras, referre. *SEN.* Ita illud conficio.

Rx. Plumbi adusti

Antimonij

Tutiæ ablutæ

Calceumenon

Gummi Arabici

Tragacanthi

Singulorum 3 viij.

Opij 3 β.

Confice ex aqua pluuiali. *BRAS.* Nullum aliud adhibes huic collyrio artificium? *SEN.* Nullum. *BRASS.* At alij hæc in puluerem redigunt, & per pannum sericum tenuem eliquant, postea aqua pluuiali aspergunt, & in globulos conficiunt. *SEN.* Et ego pulueres optimè tero, at per sericum non eliquo. *BRAS.* A quo authore accipitur? *SEN.* A Rasi in loco superiùs citato: Dic' tu, reperitur ne apud alios authores? *BRAS.* Apud

Græc

Græcos nusquā inuenire sciui, at apud Mesuen reperitur in capite de Vulneribus & vlceribus oculorum, cū ait : Confectio Sief filij Zachariæ Arafī, quam compositionem oculorum vulnera replere, & consolidare dicit. s E N. Illam refert. B R A S S A. Quid opus est referre, cū eadem præcisè sit cum illa, quam adduxisti? s E. Eliquātne Mesue per sericum pulueres? B R A S. Minime, sed cōficit vt tu dixisti, ex aqua pluuiali. s E N. Fortè hic Zachariæ filius est Rasis. B R A S. Id fieri potest, scito autem & nonnullos ex aqua rosacea conficere, & non ex pluuiali, s E N. Cur Medici sief album aqua rosacea supra cotem eliquāt, postea eliquatum succū, qui albus est in oculū iniiciunt? B R A S. Galenus in quarto de Compositione medicamentorum secūdu locos, in eliquādis collyriis cotem magnificat, nempè ait lenitiuos autem liquores dixi oui candidum, & fœnugræci decoctum, & ad hæc amplius ipsum lac in quo prouidum esse cōuenit, vt iuueculæ simulq; boni succi fœminæ existat, vberibus ipsius in cotem in qua collyrium teritur, expressis, quò calidū adhuc oculis infundatur. En quomodo iubet teri collyria supra cotē, tamen non omnia sunt supra cotem terenda. s E N. Quæ autem illa sunt, quæ in cote terenda veniunt. B R A S.

Illa, quæ ad reperiendum adhibentur, nam à cote aliquid enanciscitur depellentis medicamentum. *SEN.* De his generibus iam finitum est. *BRAS.* Igitur tria tantum collyriorum genera in pharmacopoliis seruatis? *SE.* Tria tantum, & non plura, sed Medici in dies sua quædam parant collyriorum genera. *BRAS.* Hoc perspicuum est. nam & ego his etiam rarò vtor, sed cum reperiens sum, & calorem inflammationis, & dolorem in ophthalmia sedaturus, si non acceperim album collyrium vel cum opio, vel sine opio, ita indicare soleo:

R. Antimonij ʒ j.

Tutix præparatæ ʒ β.

Aquæ rosaceæ ʒ iiij.

Misce, & *gofopio*, vel lana, vel re alia in oculos imponatur. cum affectum prorogari video, tutiam augeo, & quandoque addo oui albumen, id est partem illam tenellam, & aqueam, quæ in albumine est, nonnunquam verò in mulieris lac antimonium ac tutiam impono, affectu adhuc perseverante, sed inflammatione remissa his, quæ sequuntur vtor:

R. Tutix præparatæ ʒ j.

Sarcocollæ lacte nutritæ ʒ β.

Aquæ rosaceæ ʒ iiij.

Misce, & postea nonnihil lotæ aloës addo,
& den

& denique ad resoluentia me conféro, & nonnunquam somentum hoc supra oculos fieri iubeo, quod dolores mirū in modum aufert, materiâsque resoluit,

℞. Fœnugræci

Meliloti

Singulorum manip. j.

Rosarum rubrarum manip. β.

Misce, & bulliant in aqua fœniculi secundum artem, postea oculi spongia foueantur. s E N. Nōne tibi dixi, quod breuibus ab hoc collyriorum negotio essemus expediti? B R A S. Neq; diutius immorari opus erat, nam aliò vocor. Vale igitur in præsentiarum, quoad iterum conueniamus. s E N. Obsecro quantò citius fieri poterit conueniamus, nam summo gaudio euehor, cū video vniuersum meum pharmacopolium in examen venire; & considerari. B R A S S A.
 Hoc (Deo duce) tandem perficietur.

P I N I S.

INDEX RERVM

ET CAPITVM INSI-

GNIORVM, QVAE

HOCCE OPERE CON-

tinentur, ordine alpha-

betico, Dige-

stus.

A

Affectus quānam plenitudinem nō pa-
tiatur. pagina. 45

Agaricū vigoratū quomodo accipiēdū. 89

Agarici vis & natura. 91. & 94

Anima an seipsam moueat, an verò ab alio
moueatur. 631

Anima incorruptibilis. 637

Anima nulla materia concreta: 633

Ἀλλασὲς quid. 207

Aqua & aër in quo conueniant. 635

Arteriæ quid à venis, quid à stomacho &
corde trahant. 34

Artes quid profint & conferant generi hu-
mano. 641. & 642

B

Batheca. 68

C

Callimachus cūr Veneri vnguētum & spe-
culum Mineræ oleum tribuat. 248

Cerata, quid: & vnde dicta. 469

Cerata

I N D E X.

Cerata Capitalia	505
Ceratum stomachale	471.& 472
Ceratum de Betonia	545
Ceratum Isis	545
Ceratum contra pestem	483
Ceratum gratia Dei	496
Ceratum pro Splene	511
Ceratum diuinum	514
Ceratum Ceronium	516
Ceratum Apostolicum	518
Ceratum oxycroceum	521
Ceratum hyssopi	538
Cibus valentior dupliciter esse potest	18
Chimæra quid	292
Collyriorum examen, vide Sief	728
Concoctio quando probè fiat	23.24.& 25
Cœna qualis cõueniat iis, qui laborant capitis affectibus	40
Cœna quæ commendetur in sene	52.& 53
Cœna plenior esse debet prandio in simpliciter sanis	17.& 19
Cœnæ brevis commendatio	42
Cœnæ & prandij modum pro cuiusque natura dimetiri oportet	56
Colores extremi duo	230
Colores quinquam animos mortalium plurimum afficiant	235
Consuetudines longæ haud mutandæ, præsertim in victus ratione	27

I N D E X.

Contiguum quid	210
Corpus tetragonum	218
Corpus magis calefit in vigilia, quàm in somno	39

D.

D emetrius Phalereus diuitias cæcas dicebat	447
Diachylon magnum	534
Diachylon album	523
Diachylon nigrum	325
Dies quomodo antiquitus diuidebatur	14
Dormire hora vna à prædio, quid adferat	48
Duella, quid	68

E.

E dere semel in die, quid adferat	13
Emplastrum vnde dictum	649
Emplastrum de crusta panis	650
Emplastrum Diaphœnicum	653
Emplastrum de Meliloto	661
Emplastrum de lauri baccis	672
Emplastrum de Synapi	676
Emplastrum de nidis hyrundinum	680
Emplastrum de Archigenis	687
Emplastrum de capillis vllis	690
Exercitatio repletis noxia	48

F.

F umi quânam per sudores exeant	39
Fumi per arterias in caput ascēdunt	32.
& 33. Et quomodo	34. 36. 37. & 38
	Homo

I N D E X.

H.

H omo, animal Deo proximum	629
Hominis motus atque impetus, item brutorum	643
Horatiani loci explicatio. Omne tulit pun- ctum &c.	212. & 215
humana oīa caduca, ridicula, & ludibria	453
Hyeme in quibus fiat probè concoctio	22
Hyrundinum nidi ex Galeno	682. & 683

I.

I eiuniū an noxiū corporibus humanis	11
Intellectus an anima	632
Iris Iunonis nuntia	235
Iridis calores in his inferioribus rebus	238
Iulius Cēsar vitā sibi maturatā optabat	644
Iuris dicendi ratio ac ordo	696

L.

L abores cibum præcedant	29
Laus solida à virtute, non à diuitiis pe- tenda	447. & 448
Linea quid	205
Lucretiæ commendatio insignis apud ma- tronas Romanas	197

M.

M alagmata	58
Mathematici corpus tribus dimensionibus constituunt	208
Mathematicæ pars duplex	200
Messagetarū opinio de his, qui moriētes ex agritud	

I N D E X.

egritudine ifeliciffimos putāt	646. & 647
Mors nemini placet	554
Mortuos quomodo vulgus dimetiatur	626
Murex	217
Murex quid, & quotuplex, eiufq; vſus	241
Murina vaſa	242

N.

N aturâ omnes ſumus æquales	468
------------------------------------	-----

O.

O pinionibus falſis à pueritia imbui, prauum & periculofum	42
--	----

P.

P aſtilli	58. & 60
Prandere plenius & liberalius, quàm cœnare aſſueto, quid agendum	26
Ptiſſana an tenuior cibus, quàm melicratũ	44
Punctum quid	209
Pulſus cur initio ſomni imbecilliores ſint, inde robuſtiores	20. & 21

R.

R amich verbo, quid accipiendum	656
Rhabarbarum, & Rhaued Seni, quid differant	70
Rectificare, quid	87
Reipublicæ gubernandæ ratio	702
Rheumatis curandi ratio	46

S.

S aturnus cur inter Deos relatus	699
Senſus corporei plerũque impediũt ſen- ſilia	

filia iactari	625
Sexquiseptula, quid	68
Siciliquium, quid	68
Sief album	728
Sief de Thure	737
Sief de plumbo	339
Solis calor concoctionem impedit magis, quàm adiuuet	45
Στερίον	210

T.

T esseris tribus, in lusibus Antiquitas vtebatur	213
Item tesseriis vndique non inscriptis	214
Tetragoni in trigonum partitio	224
Τετραφάρμακον puri mouendo aptum	417
Thrace, Itali, & Epicurei amicorū, paren- tum & filiorum morte gaudent	646
Triangulus quid:& quot eius species	216
Trochisci, quid:& vnde dicti	58
Trochisci de Rosis	76
Trochisci de Agarico	87
Trochisci de Alkakenki	95. & seq.
Trochisci de Absynthio	111
Trochisci de Capparibus	121
Trochisci de Spodio	139
Trochisci de Rhabarbaro eorum confectio 67. & seq.	
Trochisci de Rhaued	72
Trochisci de Camphora	147
Troch	

I N D E X.

Trochisci de Terra sigillata	150
Trochisci Stellæ	156
Trochisci de Thure	166
Trochisci de violis	167
Trochisci de Berberis	172
Trochisci de Lacca	176
Trochisci Alandaal	181
Trochisci de Myrrha	184
Trochisci de Eupatorio	185
Trochisci constrictiui	189
Trochisci de Armeno	193

Et eorum omnium confectio & vsus, late
tè per discursum suo cuiusque loco.

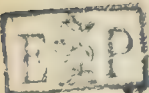
Trochiscorum tria genera	60
Trochiscos sigillare quid	61
Trochiscus Diaphisalidos Alexandri	68
Trochiscus Dialicacabus	102
Trochisci de Charabe	129

V.

V Apores an intensiores erumpant ob prandium, an ob cœnam	31
Vapores an in vigilia magis, quàm in so- mno ascendant	33. & 35
Venæ quomodo caput ingrediantur: quo modo arteriæ cerebrum	37
Venæ quid trahant ab arteriis, & quid ar- teriæ à venis	34
Ventris temperatura in hyeme	49
Victus ratio in ægris	54
Victus	

I N D E X.

Victus ratio in epilepsia	42. & 43
Victus ratio commoda ei, qui noctu vigilat, & diu dormit	30
Victus ratio apud Romanos, Gallos, Italos Carthagenenses, Tunetanos, & Afros.	11. 12. & 15
Victus ratio quomodo instituenda	9. & seq. usque ad nume. 14
Viuerè medicè, quid	9
Vnguenta apud antiquos qualia	244
Vnguenta quæ Græcis dicantur	248
Vnguentum vsus ad caput, caniciem parit	249
Vnguentorum de Muccilaginibus	524
Vnguentum Rosaceum	250
Vnguentum infrigidans Galeni	256
Vnguentum de Nenuphare citrino	261
Vnguentum Sandalinum	267. & 268
Vnguentum de Semperuiua	272
Vnguentum de Plumbo	276
Vnguentum de Minio	289
Vnguentum Apostolorum	282
Vnguentum Pectorale	294
Vnguentum Digestiium	301
Vnguentum Mundificatiuum	304
Vnguentum Subtile	307
Vnguentum Mollitiuum	310
Vnguentum de Calce	315
Vnguentum de Gummi helemi	318
Vngu	

I N D E X.

Vnguentum Defensiuum	321
Vnguentum de Cornu cerui	325
Vnguentum de Comitissa	327
Vnguentum Aegyptiacum	337
Vnguentum Expertum	341
Vnguentum de Dialthæa	342
Vnguentum pro scabie	347
Vnguentum Constrictiuum	360
Vnguentum pro puerorum morbis	362
Vnguentum Capellum	373
Vnguentum Aragon	377. & 378
Vnguentum Agrippæ	385
Vnguentum pro Splene	388
Vnguentum ad Combustos	395
Vnguentum Marciaton	399
Vnguentum Resinum	409
Vnguentum Basilicon	410
Vnguentum de Cerussa	418
Vnguentum de Arthanita	423
Vnguentum stomachale	428
Vnguentum de Betonica	434
Vnguentum Populeonis	435
Vnguentum pro Gallica scabie	441

Finis Indicis.

L V G D V N I,

EXCVDEBAT IACOBVS

FAVRE.

